W.M.
THACKERAY

Peripețiile lui Philip

Editura Univers

clu

Clasicii

Literaturii Universale

Coperta : *Vasile Socoliuc*

William Makepeace Thackeray
THE ADVENTURES OF PHILIP
(On His Way through the World, Showing Who Robbed Him,
Who Helped Him and Who Passed Him by
Charles Scribner's Sons, New York, 1904

Toate drepturile asupra acestei versiuni
sînt rezervate Editurii UNIVERS

William
Makepeace Thackeray

PERIPEŢIILE LUI PHILIP

în drumul său prin lume
arătînd cine l-a jefuit, cine l-a ajutat
şi cine nu l-a băgat în seamă

Traducere şi note :
RUXANDRA VASILESCU-POTLOG

Bucureşti, 1986

Editura Univers

Lector : LIVIA CÂMPEANU
Tehnoredactor : ELENA DINULESCU

Coli de tipar : 40 ; Bun de tipar : 26.08.1986

Com. nr. 60 209
Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"
Piața Scînteii nr. 1, București
Republica Socialistă România

DOMNULUI M. I. HIGGINS

În amintirea pioasă
a unei vechi prietenii
și bune înțelegeri

Kensington, iulie, 1862.

CAPITOLUL I

DOCTORUL FELL *

— Să nu-și îngrijească propriul fiu cînd e bolnav! exclamă mama. Nici nu merită să aibă un fiu! Și, în timp ce-și exprima indignarea, doamna Pendennis se uita la puiul ei iubit, unicul ei copil. După cum mă privea, știu ce-i trecea prin minte. Mă alăptase, îmi pusese scufițe și cămășuțe lungi, mă gătise, mai tîrziu, cu prima mea haină și cu pantaloni lungi. Veghease la căpătîiul meu de cîte ori dăduseră peste mine suferințele copilăriei și adolescenței. Și toată viața avusese grijă de mine și mă purtase în inimă cu nesfîrșite rugi și binecuvîntări. Acum, nu mai e cu noi să ne binecuvînteze și să se roage ; dar din cer, acolo unde este, știu că dragostea ei mă urmărește ; și, adeseori, o simt aproape, doar că nu o poți vedea.

— Doamna Firmin n-ar face decît să ne încurce, mormăi doctorul Goodenough. Ar apuca-o istericalele, astfel încît infirmiera ar avea doi pacienți de îngrijit, nu unul.

— *Mie*-mi spui! strigă nevastă-mea, înroșindu-se de furie. Îți închipui că dacă acest copil (referindu-se, desigur, la odorul ei fără cusur) ar fi bolnav, nu m-aș duce la el?

— Draga mea, dacă acestui copil i-ar fi foame, ți-ai tăia capul să-l faci ciorbă, spuse doctorul, sorbindu-și tacticos ceaiul.

— *Potage à la bonne femme* **, zise domnul Pendennis. Mamă, avem și noi la club așa ceva înscris pe lista de bucate. Te-ar găti cu lapte, ouă și cu multe legume.

---

* Expresie prin care este desemnată o persoană ce provoacă o antipatie involuntară și inexplicabilă (engl. fam.).

** Ciorba cumetrei (fr.).

Ai fi pusă la fiert la foc mic, cîteva ceasuri bune, într-o oală de pămînt, şi...

— Nu fi dezgustător, Arthur! strigă o tînără, care în zilele fericite de atunci se afla mereu în apropierea mamei mele.

— ...şi lumea, cînd ar afla că e vorba de tine, ar mînca cu plăcere.

Unchiul meu părea a nu fi înţeles alegoria.

— Ce tot îndrugi acolo? *Potage à la...* cum-îi-mai-zice? Credeam că vorbim despre doamna Firmin, din strada Old Parr.

— Doamna Firmin este o femeie cu o sănătate tare delicată, interveni maiorul. Ca toate femeile din familia ei. Maică-sa a murit de timpuriu. Soră-sa, doamna Twysden, este şi ea foarte sensibilă. În camera unui bolnav n-ar face decît să-i încurce pe ceilalţi, zău aşa, şi pe deasupra s-ar mai şi molipsi de scarlatină.

— Ca şi dumneata, maiorule! strigă doctorul. Doar stai de vorbă cu mine, care tocmai vin din camera băiatului. Păstrează distanţa, ori te muşc.

Bătrînul domn schiţă o mişcare de retragere cu scaunul.

— Dom'le, nu-i de glumă, zise el. Ştiu pe unii care s-au molipsit de scarlatină la... la vîrste mai înaintate decît a mea. Oricum, băiatul nu-i al meu, zău aşa! Iau masa la Firmin, care, deşi nu-i decît doctor, s-a însurat cu o fată de familie şi...

— Mă rog, dar soţul meu ce era? strigă doamna Pendennis.

— Zău că nu era decît doctor! se răţoi şi Goodenough. Draga mea, tare mă bate gîndul să-i dau puţină scarlatină.

— Din cîte am auzit, tatăl meu a fost chirurg şi farmacist, zise fiul văduvei.

— Şi ce-i cu asta? Aş vrea să ştiu dacă un descendent al uneia din cele mai vechi familii din regat — din imperiu, zău aşa — n-are dreptul să exercite o profesiune onorabilă şi folositoare. Fratele meu, John, era...

— Doctor practicant! îl întrerup eu, cu un oftat.

Unchiul meu îşi aranjă părul, îşi duse batista la gură şi spuse:

— Prostii! Fleacuri... nici o înţelegere pentru aceste personalităţi, pe legea mea! Fireşte, Firmin e doctor ca şi voi, ca şi alţii. Firmin însă e un om cu studii şi gentleman. A călătorit. Este bun prieten cu oamenii cei mai de soi din Anglia și s-a însurat cu o fată de condiție foarte bună. Crezi dumneata că unei femei crescute în lux — în lux mare, domnule — la Ringwood și Whipham, în Ringwood House, din strada Walpole, unde era stăpînă absolută, unei astfel de femei îi șade bine ca infirmieră ? Nu i-ar sta bine decît... (Aici maiorul se opri, văzînd zîmbete pe chipurile cîtorva dintre cei prezenți)... decît, spuneam, să prezideze la Ringwood House și... și să înfrumusețeze societatea și așa mai departe. Și dacă o astfel de femeie vrea să fugă cu doctorul unchiului ei și să se mărite cu un bărbat de condiție inferioară, ei bine, nu găsesc nimic de rîs în asta, pe legea mea !

— Și se oprește tocmai pe insula Wight, în timp ce bietul băiat rămîne bolnav la școală, oftă mama.

— Firmin nu poate să vină. Îl îngrijește pe Marele Duce. Prințul nu se simte niciodată la largul lui fără Firmin. L-a decorat cu Ordinul Lebedei. Ei răstoarnă cerul și pămîntul în cercurile înalte. Și fac pariu cu dumneata, Goodenough, că băiatul ăsta pe care l-ai îngrijit va deveni baronet — dacă nu-l omori pînă atunci cu blestematele alea de hapuri și de siropuri, zău așa !

Doctorul Goodenough nu-i răspunse decît cu un „Hm !“ și-și încruntă sprîncenele stufoase.

— Știu ce vrei să spui, continuă unchiul meu. Firmin e un bărbat frumos, un bărbat manierat. Îmi amintesc de taică-său, Brand Firmin, la Valenciennes, cu ducele de York — unul dintre cei mai frumoși bărbați din Europa. Îi spuneau Firebrand Firmin *. Era un tip roșcat, duelist de elită : a împușcat un irlandez, apoi s-a mai potolit ; se certa cu fiu-său, care era cam nestăpînit în tinerețe. Da' ce bărbat manierat e Firmin ! El e brunet, taică-său era roșcat. Cu atît mai bine pentru doctor ; dar... cred că noi ne înțelegem, Goodenough ! Noi doi am văzut ceva indivizi ciudați la vremea noastră !

Bătrînul domn clipi, priză grațios tutun și lăsă la o parte discuția despre Firmin.

— De-asta m-ai adus în strada Old Parr în casa doctorului Firmin, ca să-mi arăți un individ ciudat ? îl întrebă domnul Pendennis pe unchiul său. Casa nu era prea veselă, nici stăpîna prea chibzuită, dar amîndoi erau tare cumsecade ; iar eu țin foarte mult la băiat.

---

* Firmin Tăciunele (engl. *firebrand* : tăciune).

— Şi lordul Ringwood, unchiul maică-sii, ţine la el ! strigă maiorul Pendennis. Băiatul ăsta, după fuga maică-sii, a împăcat-o cu unchiul lui. Draga mea, bănuiesc că ştii de fuga ei cu Firmin ? !

Mama i-a răspuns că auzise ceva de povestea asta. Şi maiorul remarcă din nou că doctorul Firmin fusese un tip cam nestăpînit, cu douăzeci de ani în urmă. La vremea aceea, despre care scriu, era medic la spitalul Plethoric, medicul Marelui Duce de Gröningen şi cavaler al ordinului său, Ordinul Lebedei Negre, membru al mai multor societăţi ştiinţifice, soţul unei femei bogate şi o persoană demnă de toată consideraţia.

Cît despre fiul său, al cărui nume figurează în fruntea acestor pagini, vă închipuiţi că nu a murit de boala despre care tocmai am pomenit. O infirmieră pricepută l-a îngrijit, în timp ce maică-sa se afla la ţară, iar taică-său lipsea, şi un medic foarte competent l-a tratat şi i-a salvat viaţa, spre fericirea familiei şi în folosul acestei istorisiri.

Ne-am continuat discuţia despre Philip Firmin, despre tatăl lui şi despre fratele bunicului său, contele, pe care maiorul Pendennis îl cunoştea foarte bine, pînă ce sosi cupeul doctorului Goodenough, iar bunul nostru medic îşi luă rămas-bun de la noi şi plecă înapoi, la Londra. Unii dintre cei care luaseră parte la conversaţie, în seara aceea de vară, nu mai sînt printre noi, ca să spună ceva, sau să ne asculte. Alţii, încă tineri pe vremea aceea, ajunşi pe creasta dealului, au început încetişor să coboare spre valea umbrelor.

— Ei ! zise bătrînul maior Pendennis după plecarea doctorului, scuturîndu-şi buclele castanii. Ai văzut ce s-a-ntunecat Goodenough cînd i-am vorbit de acest *confrère* * ? Nu prea se au la inimă. Doi de aceeaşi meserie nu se înţeleg ; de altfel, nu mă îndoiesc că şi ceilalţi confraţi ai săi sînt invidioşi pe Firmin pentru că trăieşte în înalta societate. Un bărbat de familie bună, ce mai ! S-a şi încercat un *rapprochement* ** ; şi dacă lordul Ringwood s-a împăcat cu el, nu se ştie care va fi norocul băiatului lui Firmin.

Chiar dacă doctorul Goodenough nu avea o părere prea bună despre confratele său, multă lume îl stima foarte : mai ales în micuța comunitate Grey Friars *, despre care cititorul a auzit în alte cărți ale povestitorului **, doctorul Brand Firmin era marele favorit, fiind primit cu adînc respect și considerație. Ori de cîte ori băieții de școală treceau prin necazurile tinereții, domnul Spratt, farmacistul școlii, avea grijă de ei, și cu mijloace simple, dar dezgustătoare, cum se obișnuia pe vremea aceea, izbutea în general să-i însănătoșească pe tinerii pacienți. Dacă însă se întîmpla ca tînărul lord Egham (fiul marchizului de Ascot, pe care distinsul meu cititor îl cunoaște cu siguranță) să nu se simtă bine — o situație destul de frecventă, de altfel — din cauză că domnia sa avea destui bani de buzunar la dispoziție și o imprudentă pasiune pentru conținutul plăcintăriei, sau în caz de boli grave în școală, atunci era chemat degrabă faimosul doctor Firmin din strada Old Parr, Burlington Gardens ; iar o boală pe care nici chiar *el* nu o putea vindeca era, pesemne, foarte gravă. Doctorul Firmin fusese coleg cu directorul școlii, cu care rămăsese bun prieten. Cînd tînărul lord Egham, mai sus pomenit (era singurul nostru lord și de aceea ne mîndream și-l protejam pe dragul nostru tînăr), a căpătat erizipel, din care pricină i s-a umflat capul ca un dovleac, doctorul i-a venit triumfător de hac bolii, fiind felicitat la serbarea anuală de către șeful clasei, în cuvîntarea lui festivă, în limba latină, pentru îndemînarea supraomenească și delectarea divină *salutem hominibus dando* ***. Directorul școlii s-a întors către doctorul Firmin și s-a înclinat ; babacii și grangurii au șușotit între ei și apoi l-au privit ; băieții se uitau și ei la doctor : acesta își ținea frumosu-l cap aplecat către volanele cămășii. Privirile lui sfioase nu voiau să se ridice de la căptușeala ireproșabilă a pălăriei cu boruri mari, pe care o ținea pe genunchi. Un ropot de aplauze a răsunat în vechea sală, un tropăit de picioare tinere, un fîșîit de robe în rîndul profesorilor și un înviorător suflat de nasuri cînd oratorul a pus punct acestui subiect și a trecut la altul.

---

* Confrate (fr.).

** Apropiere (fr.).

---

* Călugări franciscani.

** În „Peripețiile lui Philip" reapar personaje din romanele anterioare „The Shabby Genteel Story" (Povestea eleganței jerpelite) și „Pendennis" (Istoria lui Pendennis).

*** Aducîndu-le oamenilor sănătate (lat.).

În mijlocul entuziasmului general, un membru al auditoriului privea dispreţuitor, nearătîndu-se de acord cu părerea celorlalţi. Acest domn îi şopti colegului său, la începutul frazei privitoare la doctor, monosilaba de provenienţă răsăriteană, presupun, — „Vacs !“ şi adăugă trist, aruncînd o privire obiectului acestor laude :

— Nu pricepe o iotă latineşte ; oricum, astea-s minciuni.

— Taci, Phil, replică prietenul lui. Iar Phil se îmbujoră la faţă cînd doctorul Firmin, ridicîndu-şi ochii, îl privi pentru o clipă ; căci destinatarul tuturor acestor laude nu era altul decît tatăl lui Philip.

Boala despre care vorbeam a trecut de mult. Philip nu mai era la şcoală, ci în anul doi la universitate, şi se număra printre cei şase tineri, foşti elevi ai şcolii, care participau la banchetul anual. Onorurile banchetului din anul acela se adresau mai mult doctorului Firmin decît lordului Ascot, cu cordonul ordinului şi steaua pe piept, care păşi înăuntru, în capelă, la braţul doctorului. La discursul de după masă, Excelenţei sale îi tremură vocea cînd se referi la serviciile inestimabile şi la priceperea vechiului său prieten, cu o bogată experienţă, pe care-l ştia de pe vremea cînd era elev la această şcoală (aclamaţii) şi a cărui prietenie îl încîntase toată viaţa ; o prietenie ce dorea să fie moştenită şi de urmaşii lor. (Aplauze puternice, după care doctorul Firmin luă cuvîntul).

Discursul doctorului a fost, poate, puţin cam banal ; citatele latineşti pe care le-a folosit nu erau tocmai noi ; dar Phil n-ar fi trebuit nici să se înfurie, nici să se poarte atît de urît. Continuă să-şi soarbă vinul de Xeres, fixîndu-l cu privirea pe taică-său şi bombănind observaţii care numai a compliment nu semănau :

— Ia uite, zicea el, în curînd o să fie copleşit de sentimente. Îşi va duce batista la gură, ca să-şi arate inelul cu diamant. Ce-ţi spuneam ! E prea de tot ! Nu mai pot să înghit acest... acest vin de Xeres. Hei, băieţi, haideţi să ieşim să fumăm cîte o ţigară !

Phil se ridică şi părăsi sala tocmai cînd taică-său mărturisea ce bucurie, ce mîndrie şi ce plăcere îi făcea să se gîndească că prietenia cu care nobilul său amic îl onora părea să se transmită şi copiilor lor şi că atunci cînd va veni momentul să părăsească scena vieţii (strigăte de „Nu ! Nu !“, „Trăiască o mie de ani !“) se va bucura la gîndul că fiul lui va găsi întotdeauna un prieten şi un protector în nobila, princiara casă Ascot.

Cupeurile ne aşteptau afară, la poarta Grey Friars, iar Philip Firmin, împingîndu-mă în cel al tatălui său, îi porunci valetului să ne ducă acasă, pentru că doctorul avea să se întoarcă în cupeul lordului Ascot. Aşadar, către casă ! spre strada Old Parr, unde, copil fiind, fusesem întîmpinat cu bineţe de nenumărate ori. Ne retraserăm în bîrlogul secret al lui Phil, în corpul din spate al casei ; ne aprinserăm cîte un trabuc şi începurăm să sporovăim despre sărbătorirea Zilei Fondatorului şi despre discursurile ţinute ; despre cistercienii * zilelor noastre şi cum s-a însurat Thompson şi că Johnson s-a înrolat în armată, cum Jackson (nu Jackson roşcatul, ci Jackson cu ochi ca de porc) era primul din clasa întîi şi aşa mai departe ; trăncăneam fericiţi, cînd tatăl lui Phil dădu de perete uşa înaltă a biroului.

— A venit babacul ! mormăi Phil şi continuă cu voce scăzută : Ce mai vrea ?

„Babacul", după cîte am observat, nu prea era plăcut la vedere. Doctorul Firmin avea o dantură falsă de un alb sclipitor, poate prea mare pentru gura lui, care în lumina lămpii rînjea la noi ameninţător. Chipul îi era încadrat de favoriţi negri ; deasupra ochilor strălucitori avea sprîncene negre fioroase, iar chelia îi lucea ca o minge de biliard. Cu greu ţi-ai fi putut închipui că acesta era originalul portretului melancolic şi meditativ pe care toţi pacienţii îl admirau în sala de aşteptare.

— Philip, aflu că mi-ai luat cupeul, grăi tatăl. Lordul Ascot şi cu mine am fost nevoiţi să mergem o bună bucată de drum pînă să găsim o birjă.

— Nu venise în cupeul lui ? Mi-am zis că şi-l ia, într-o zi atît de importantă şi că te conduce pînă acasă.

— *Eu* îi promisesem să-l conduc, domnule ! vorbi din nou tatăl.

— Ei bine, domnule, îmi pare rău, spuse fiul tăios.

— Îţi pare rău ! ţipă celălalt.

— Mai mult nu pot să spun, domnule, şi îmi pare sincer rău, răspunse Phil, și-și scutură scrumul de la trabuc în sobă.

---

* Membri ai unei congregaţii benedictine fondate în 1098, de Sf. Robert, la Citeaux (lîngă Dijon). Au reintrodus viaţa simplă a Ordinului benedictin. Au fost dizolvaţi în 1790, în timpul Revoluţiei franceze.

Străinul ce se afla în casă în momentul acela nu mai știa ce să creadă despre stăpînul casei și despre fiul acestuia. Cu siguranță că la mijloc era o dușmănie teribilă. Bătrînul, mînios, îl țintuia pe tînăr cu privirea, iar acesta se uita calm în ochii tatălui său. Privirile doctorului, pline de furie înverșunată și de ură, parcă aruncau scîntei ; se uită apoi către oaspete cu o expresie jalnică, rugătoare, pe care acesta nu o putu suporta. În inima cărui încîlcit mister de familie mă aflam ? Ce însemna acest crud spectacol al furiei îngrozite a tatălui și al disprețului fiului ?

— Fac... fac apel la dumneata, Pendennis, zise doctorul, alb ca varul și cu vocea sugrumată.

— Să începem *ab ovo* *, domnule ? întrebă Phil. Expresia de spaimă puse din nou stăpînire pe chipul tatălui.

— Am... am promis să-l conduc pe unul din cei mai de seamă gentilomi din Anglia de la un banchet public în cupeul meu, continuă doctorul răsuflînd din greu ; iar fiul meu îl ia și ne lasă, pe mine și pe lordul Ascot, să mergem pe jos. E corect, Pendennis ? Așa se poartă un gentleman cu un alt gentleman, un fiu cu tatăl lui ?

— Nu, domnule, am răspuns eu grav ; nimic nu poate scuza o asemenea purtare. Eram, într-adevăr, uimit de îndîrjirea tînărului și de nerespectarea îndatoririlor filiale.

— Ți-am spus că a fost o greșeală ! strigă Phil, înroșindu-se la față. L-am auzit pe lordul Ascot chemîndu-și cupeul ; am fost sigur că-l va conduce pe tata acasă. Călătoria într-o căruță, cu valetul în spate, nu se numără printre plăcerile mele ; aș prefera o birjă și un trabuc. Am făcut o gafă și acum regret — asta-i ! Mai mult nu pot spune, cît oi trăi.

— Dacă regreți, Philip, e de-ajuns, oftă tatăl resemnat. Ți-aduci aminte, Pendennis, cînd... cînd fiul meu și cu mine eram... în alte relații, zise el, aruncînd o privire tabloului de deasupra capului lui Phil — portretul mamei lui Phil, doamna despre care pomenise mama, în seara aceea, cînd am vorbit despre boala băiatului. Cele două doamne au părăsit de mult această lume, iar imaginile lor sînt acum doar umbre zugrăvite pe perete.

Tatăl acceptă scuzele, deși fiul nu se scuză defel. L-am privit pe domnul Firmin, încercînd să-i citesc pe chip ce fel de fire avea. Îmi aminteam unele amănunte din tinerețea lui, așa cum îmi fusese prezentată, și încercam din nou acel sentiment de îndoială și antipatie resimțit atunci, cu ani în urmă, cînd unchiul meu m-a dus la cabinetul din strada Old Parr, unde pentru prima oară am văzut chipul frumos al doctorului ; micul Phil era, pe vremea aceea, un copilaș nostim, cu păr bălai, îmbrăcat pentru prima oară cu pantaloni lungi, iar eu — elev în clasa a cincea.

---

* Cu începutul (lat.).

Tatăl meu și doctorul Firmin făceau parte din breasla medicilor. Fuseseră educați la aceeași școală, unde părinții își dădeau fiii din generație în generație, cu mult înainte de a afla că era un loc nesănătos. Grey Friars era, fără îndoială, înnegrit de fum. Cred că pe vremea ciumei mulți fuseseră înmormîntați acolo. Dar chiar dacă școala ar fi fost situată în cea mai pitorească regiune mlăștinoasă din Anglia, starea sănătății băieților n-ar fi fost mai bună. Noi, băieții, aflam despre epidemiile din alte școli și aproape că ne pare rău că nu se abătuseră și asupra școlii noastre, ca să putem căpăta vacanțe prelungite. Nici chiar de acea boală de care ulterior a avut parte Phil Firmin însuși nu s-a mai molipsit nimeni, băieții plecînd fericiți în vacanță pe la casele lor în ziua cînd se îmbolnăvise bietul Phil ; dar asupra acestei boli vom reveni cît de curînd. Cînd s-a hotărît ca micul Phil să meargă la Grey Friars, tatăl lui și-a amintit că maiorul Pendennis, pe care îl întîlnise în societate, avea acolo un nepot, care l-ar fi putut proteja pe băiat ; iar într-o duminică, după slujbă, maiorul l-a dus pe nepotul său la doctorul Firmin și la doamna Firmin ; am luat masa în strada Old Parr, și mi-a fost prezentat micul Phil, pe care am promis să-l iau sub protecția mea. Era un băiețel naiv, fără ifose, care habar n-avea de demnitatea unui elev din clasa a cincea. Îmi vorbea nestingherit atît mie cît și celorlalți, calitate păstrată pînă în prezent. L-a întrebat pe unchiul meu cum se face că avea un păr atît de ciudat. S-a înfruptat pe săturate din delicatesele de pe masă. Mi-amintesc că m-a lovit o dată sau de două ori cu pumnul lui mic, o libertate care la început m-a șocat, dar care apoi mi s-a părut atît de ridicolă, încît am izbucnit într-un hohot de rîs. Vedeți, era ca și cum un străin l-ar lovi pe Papa în coaste și i-ar spune „Bătrîne !" ; ca și cum Jack ar pișca de nas un uriaș ; sau stegarul Jones l-ar îndemna pe ducele de

Wellington să bea vin. Aveam un simţ al umorului bine dezvoltat, chiar şi la vîrsta aceea, şi mi-a plăcut această glumă.

— Philip ! a exclamat mama lui, ai să-l răneşti pe domnul Pendennis.

— Am să-l dobor la pămînt ! a strigat Phil.

Imaginaţi-vă, să mă doboare — PE MINE, un elev într-a cincea !

— E un adevărat Hercule băiatul ăsta, a remarcat mama lui Phil.

— Cînd era bebeluş a sugrumat în leagăn doi şerpi, a spus doctorul uitîndu-se la mine. (Din cîte mi-aduc aminte, în momentul acela mi-a devenit la fel de antipatic ca *doctorul Fell).*

— Vai, doctore Firmin ! a strigat mama lui Phil. Nu-mi vorbi de şerpi. Mi-amintesc că într-o zi, pe cînd ne plimbam prin Roma, am văzut un şarpe mare şi m-am speriat, am ţipat şi puţin a lipsit să nu leşin ; unchiul meu, domnul Ringwood, spunea că ar trebui să-mi placă şerpii, pentru că există şi unii cu clopoţei care îţi împuie urechile ; şi am citit că în India sînt unii încîntători şi cred că şi dumneavoastră ştiţi, domnule Pendennis, căci după cîte mi s-a spus, sînteţi o persoană inteligentă ; eu nu sînt deloc ; aş fi vrut să fiu ; în schimb soţul meu e foarte deştept, iar Phil va fi la fel. Nu-i aşa că ai să fii un băiat foarte deştept, dragul meu ? I-am dat numele după tatăl meu, dragul de el, care a fost omorît la Busaco pe vremea cînd eu eram mititică, şi am purtat straie de doliu şi apoi ne-am mutat la unchiul Ringwood ; dar Maria şi cu mine aveam amîndouă averea noastră ; şi nu prea mă gîndeam eu că am să mă mărit cu un doctor — mai degrabă m-aş fi gîndit să mă mărit cu unul din rîndaşii unchiului Ringwood ! — dar, ştiţi, soţul meu este unul din cei mai deştepţi bărbaţi *de pe lume.* Nu mă contrazice, scumpul meu, ştii bine că eşti ; iar cînd un om e deştept, rangul nu mai contează pentru mine ; poate să fie şi grătarul de la sobă ; şi totdeauna i-am spus unchiului Ringwood : „Mă voi mărita cu un om de talent, pentru că ador talentul". Şi m-am măritat cu dumneata, doctore Firmin, ştii bine, iar copilul ăsta este copia dumitale fidelă. Să fii bun cu el la şcoală, a adăugat biata femeie întorcîndu-se către mine, cu ochii plini de lacrimi, pentru că oamenii de talent sînt întotdeauna buni, cu excepția unchiului Ringwood, care era foarte...

— Vă mai torn vin, domnule Pendennis ? a întrebat doctorul — *doctorul Fell,* deși cu mine era amabil. Îmi las băiatul în grija dumitale și sînt convins că-l vei păzi de rele. Nădăjduiesc că ne veți face plăcerea să veniți în strada Old Parr de cîte ori veți avea o clipă liberă. Cînd trăia tatăl meu, veneam acasă în fiecare sîmbătă și ne plăcea să mergem la cîte un spectacol. Zicînd acestea, doctorul mi-a strîns mîna cordial. Trebuie să mărturisesc, de altfel, că doctorul a fost întotdeauna amabil cu mine. Pe drum, unchiul Pendennis mi-a povestit multe despre marele conte și despre familia Ringwood și cum s-a căsătorit doctorul Firmin — o căsătorie din dragoste — cu această doamnă, fiica lui Philip Ringwood, care fusese ucis la Busaco ; și cum fusese o mare frumusețe și o adevărată *grande dame* * ; și, chiar dacă nu era una dintre cele mai inteligente femei din lume, una dintre cele mai amabile și mai cumsecade cu siguranță că era.

Pe vremea aceea, ascultam părerile sursei mele de informații cu atîta respect, încît nu m-am îndoit nici o clipă de autenticitatea celor spuse. Portretul doamnei Firmin era, într-adevăr, frumos : tînărul domn Harlowe îl pictase, la Roma, în același an în care își realizase, în optsprezece zile, copia după „Schimbarea la față", spre admirația tuturor membrilor Academiei ; în ce mă privește însă, îmi aminteam de o doamnă subțirică și palidă, care nu ieșea niciodată din camera ei de toaletă pînă către amiază și ale cărei zîmbete și grimase demodate stîrneau rîsul băiețandrului de atunci. Îl săruta pe Phil pe frunte și, ținînd mîna băiatului în mîna sa mică, spunea :

— Cine-ar zice că am un băiat așa de mare ? Să fii bun cu el cînd eu nu voi mai fi, îmi zicea ea oftînd, într-o duminică seara, cînd îmi luam rămas-bun ; avea ochii plini de lacrimi și îmi întinse mîna ei subțire pentru ultima oară.

Doctorul, care citea lîngă șemineu, se întoarse, încruntîndu-și fruntea înaltă și lucitoare.

— Ești agitată, Louisa, ai face mai bine să te duci în camera ta, ți-am mai spus-o, i se adresă el cu asprime. Iar voi, tineri domni, ar fi timpul să plecați la Grey Friars.

---

* Femeie de lume (fr.).

Cupeul e la poartă, Brice ? Şi-şi scoase ceasul — ceasul lui mare, strălucitor, pe care citise pulsurile atîtor personaje faimoase, salvate din ghearele bolii graţie priceperii sale prodigioase. La plecare, Phil o cuprinse cu braţele pe biata lui mamă şi o sărută pe obraz, sub buclele lucioase ; bucle false ! şi îi aruncă o căutătură dîrză tatălui său (a cărui privire de obicei cobora înainte de aceea a fiului), îi ură, cam înţepat, noapte bună, după care o pornirăm către Grey Friars.

CAPITOLUL II

LA ŞCOALĂ ŞI ACASĂ

Ieri, am luat masa în compania a trei gentlemeni, a căror vîrstă se poate ghici din conversaţia ce a constat, în mare parte, din amintiri de la Eton şi din imitarea vioaie şi hazlie a doctorului Keate. Descriind cum fuseseră croiţi cu biciul, fiecare mima cum putea mai bine maniera şi metoda faimosului doctor de a opera. Făceau haz amintindu-şi de scurtele lui remarci, făcute în trecere, în timpul ceremoniei ; pînă şi şfichiuitul nuielelor a fost parodiat cu palpitantă fidelitate ; iar după o oră de discuţii, povestirea a atins punctul culminant, cu descrierea acelei nopţi îngrozitoare, cînd doctorul a trecut prin fiecare pavilion cu dormitoare, trezind grupuri-grupuri de băieţi, ciomăgindu-i toată noaptea şi pedepsind cîteva sute de răzvrătiţi. Acum, bărbaţi în toată puterea cuvîntului, rîdeau, sporovăiau, se bucurau şi redeveneau tineri, povestindu-şi istoriile ; şi fiecare, din toată inima şi cu înflăcărare, îl ruga pe oaspete să înţeleagă că domnul Keate era un gentleman desăvîrşit. După ce au povestit mai bine de un ceas cum mîncaseră cîte un toc de bătaie, şi-au cerut scuze că insistaseră prea mult asupra unui subiect cu caracter personal, de fapt ; dar conversaţia lor m-a amuzat într-o asemenea măsură, încît nădăjduiesc şi sînt pregătit să le mai ascult o dată istorisirile hazlii.

Nu te mînia, răbdătorule cititor al volumelor anterioare, scrise de autorul celui de faţă, dacă sporovăiesc atîta despre Grey Friars, ci întoarce-te cu gîndul la acel vechi lăcaş de educaţie, pentru a-i găsi pe eroii poveştii noastre. O dată în viaţă sîntem tineri. Şi atîta timp cît ne aducem aminte de tinereţe, sîntem încă tineri. Însă cel peste care au trecut în zbor patruzeci sau cincizeci de ani, dacă vrea să scrie despre băieţi, trebuie să-şi amintească de vremea cînd el însuşi era de vîrsta lor. Obiceiurile lor se schimbă ; vestele se lungesc sau se scurtează, gulerele cămăşilor se înalţă mai mult sau mai puţin ; dar băieţii tot băieţi rămîn şi în timpul domniei regelui George, şi pe vremea nepoatei sale * — cîndva, regină-fecioară, acum mamă grijulie cu mulţi băieţi. Cît despre tineri, ei au fost dintotdeauna şi oneşti şi veseli, şi leneşi şi neascultători, şi timizi şi curajoşi, şi silitori şi egoişti şi generoşi, şi meschini şi prefăcuţi, şi sinceri şi afectuoşi, şi buni şi răi.

Cel care ne interesează pe noi este acum un gentleman în toată firea, care se plimbă pe stradă cu proprii lui băieţi. Nu va pieri în ultimul capitol al acestor memorii, de tuberculoză, vegheat la căpătîi de dragostea vieţii lui toată în lacrimi, nu-şi va zbura creierii de disperare pentru că ea s-a măritat cu rivalul lui, nu va fi ucis într-un accident cu cabrioleta şi nimeni nu-i va pune capăt vieţii în nici un fel, în penultimul capitol. Nu, nu, nu vom avea un sfîrşit trist. Philip Firmin este, în momentul de faţă, sănătos şi robust, nu datorează nimănui nici un shilling şi se bucură din plin de un pahar cu Porto. Deci, dragă domnişoară, dacă-ţi doreai o poveste de dragoste cu tuberculoză, a noastră nu te va satisface. Tinere domn, dacă-ţi place melancolia, disperarea şi satira sardonică, adresează-te altcuiva, noi nu te putem servi. Sigur că nici Philip nu va fi scutit de necazurile şi încercările vieţii — de-ar fi interesante ! —, deşi nu se sfîrşesc tragic. Fără îndoială că va greşi şi uneori se va poticni în drum. Ei, dar cine nu greşeşte pe parcursul vieţii ? Lipsurile noastre nu sînt oare un moment prielnic pentru generozitatea semenilor noştri şi atunci nu se iveşte binele din rău ? Cînd călătorul (după spusele Domnului) a căzut în mîinile tîlharilor, a fost dat ca această întîmplare nefericită să fie piatră de încercare pentru multe inimi în afară de a sa : a ticălosului care l-a jefuit, a levitului şi a preotului care au trecut pe lîngă el, nebăgîndu-l în seamă, cînd zăcea plin de sînge, a modestului samaritean care i-a uns rănile cu ulei şi i-a dat din puţinul lui ca să-l salveze.

Iată deci că Philip Firmin ajunse la şcoală în cupeul mamei sale, care o rugă fierbinte pe intendentă să acorde

---

* Referire la Victoria, regină a Angliei între 1837—1901.

o atenție deosebită acestui copil angelic ; și numai ce biata femeie se întoarse să plece, că doamna Bunce și goli cufărul băiatului, iar conținutul îl puse într-un dulap cu vreo șaizeci-șaptezeci de sertare, pline cu hainele celorlalți băieți și alte mărunțișuri. Apoi, doamna Firmin a cerut să-l vadă pe reverendul X, în casa căruia urma să fie ținut Philip în pensiune, și îl rugă cu stăruință și îi explică o mulțime de lucruri, cum ar fi : constituția excesiv de delicată a copilului etc., etc. ; iar domnul X, om bun la suflet, îl mîngîie cu blîndețe pe creștet și trimise după celălalt Philip, Philip Ringwood, vărul lui Phil, care ajunsese la Grey Friars cu o oră sau două înaintea lui. Domnul X îi spuse lui Ringwood să-i poarte de grijă micului său coleg ; iar doamna Firmin, oftînd în batistă, bolborosi o binecuvîntare pentru cei doi tineri care surîdeau sardonic și, la un moment dat, îi trecu prin minte să-i dea domnișorului Ringwood un sovereign *, dar s-a oprit, gîndindu-se că era un băiat destul de mare și că n-ar trebui să-și ia o asemenea libertate, așa că a plecat numaidecît. Micul Phil Firmin fu introdus în salon, unde făcu cunoștință cu colegii lui de școală, găzduiți de domnul X ; și cum avea destui bani și cunoscînd drumul spre plăcintărie, a doua zi, după școală, fu întîmpinat de vărul Ringwood, care își însuși jumătate din tartele pe care le cumpărase Phil. La vreo două săptămîni după această întîmplare, ospitalierul doctor și soția lui și-au invitat tînăra rudă în strada Old Parr, Burlington Gardens, iar cei doi tineri dădură curs invitației. Phil însă n-a povestit niciodată nimic părinților despre furtul tartelor, fiind împiedicat, pasămite, de teribilele amenințări ale vărului său, care îi promisese să-l pedepsească odată ajunși înapoi, la școală, în caz că ar fi mărturisit ceva. În consecință, domnișorul Ringwood era invitat o dată pe trimestru în strada Old Parr ; dar nici doamna Firmin, nici doctorul, nici domnișorul Firmin nu-l agreau pe fiul baronetului. iar doamna Firmin a declarat că era un băiat violent și prost crescut.

În ce mă privește, am părăsit școala brusc și înainte de vreme, iar micul meu *protégé* m-a urmat la puțin timp. Biata lui mamă, care-și pusese în gînd să-l viziteze în fiecare sîmbătă, nu se ţinu de promisiune. Smithfield e departe de Picadilly ; şi odată, o vacă furioasă i-a zgîriat pereţii cupeului, făcîndu-l pe vizitiu să sară de pe capră tocmai într-o cocină de porci, iar ea a suferit un asemenea şoc, încît nu-i de mirare că i-a fost frică să mai viziteze oraşul. De multe ori ne-a povestit împrejurările acelui accident. Nu ştia multe anecdote, dar pe cele pe care le ştia le repeta mereu. Cîteodată, îmi închipui că-i aud flecăreala neîntreruptă, că-i zăresc ochii sfioşi, în timp ce sporovăieşte întruna, fără să se gîndească, şi că văd privirile întunecate ale chipeşului şi tăcutului ei soţ, care îşi încruntă sprîncenele şi rînjeşte ameninţător. Uneori chiar scrîşnea din dinţi de furie înăbuşită. Pesemne că răbdarea i-a fost pusă la grea încercare de nesfîrşita ei volubilitate. Se poate să se fi purtat urît cu ea, dar şi ea îl necăjea. Cît despre ea, ce-i drept, nu era o femeie prea înţeleaptă, dar cu mine s-a purtat frumos. Nu-mi pregătea, oare, bucătăreasa ei cele mai bune tarte şi nu păstra ea bunătăţi de la marile ospeţe pentru tinerii domni, cînd aceştia se întorceau acasă ? Şi nu-mi dădea soţul ei cîte ceva din onorariul său ? Vă asigur că după ce l-am văzut pe doctorul Fell de cîteva ori, prima impresie neplăcută pe care mi-a produs-o înfăţişarea lui întunecată şi frumuseţea lui de rău augur a dispărut. Era un gentleman. Frecventa lumea bună, pe seama căreia spunea anecdote ce-i încîntau pe băieţi şi-mi dădea sticla de vin să mă servesc, ca şi cînd aş fi fost bărbat în toată firea.

---

* Monedă de aur de o liră.

Îmi vin în minte dispoziţiile bietei doamne Firmin de a fi bun cu băiatul ei. Atîta timp cît am stat împreună la Grey Friars, am fost apărătorul lui Phil ori de cîte ori avea nevoie de protecţia mea, deşi n-am fost întotdeauna prezent să-l apăr pe micuţul neastîmpărat de toate loviturile pugiliştilor de-o vîrstă cu el, care îşi luaseră drept ţintă mutrişoara lui. Între noi era o diferenţă de şapte-opt ani (el zice că zece, ceea ce este absurd şi nu sînt de acord) ; dar eram întotdeauna deosebit de amabil cu el şi, în ciuda diferenţei de vîrstă, deseori acceptam, îndatoritor, invitaţia tatălui său de a-l însoţi pe Philip acasă sîmbăta şi duminica, cînd doream.

O asemenea invitaţie era binevenită pentru orice elev. Să scapi de la Smithfield şi să-ţi etalezi cele mai bune haine în strada Bond constituia întotdeauna un privilegiu. Să umbli ţanţoş prin parc duminica şi să faci semn din cap celorlalţi colegi, care treceau şi ei semeţi pe acolo, era mai bine decît să rămîi la şcoală şi „să faci *Diatessaron* *, cum se zicea, să mănînci tot timpul friptură de vacă şi să asculţi două predici în capelă. Or fi existat, poate, la Londra, alte străzi mai vesele decît Old Parr ; dar era mai plăcut să fii acolo, decît să te uiţi pe strada Goswell peste zidul de la Grey Friars ; şi iată cum povestitorul acestei istorii şi preaumilul dumneavoastră slujitor a ajuns la concluzia că locuinţa doctorului Firmin era un colţişor agreabil.

Deseori mama lui Phil nu se simţea bine, iar cînd starea sănătăţii ei se îmbunătăţea, ieşea în lume cu soţul ei ; în ambele cazuri, noi, băieţii, ne bucuram de o masă bună, alcătuită din mîncărurile preferate ale lui Phil ; după masă, întîrziam să plecăm la teatru, nefiind prea măguliţi să stăm în stal cu domnul Brice, omul de încredere al doctorului. Duminica mergeam la biserică, la lady Whittlesea, iar seara ne întorceam la şcoală ; nu înainte însă ca doctorul *să ne fi dat* — aproape de fiecare dată — *un onorariu.* Dacă nu lua masa acasă (şi mărturisesc că absenţa lui nu ne strica deloc buna dispoziţie), Brice pitea în hainele tinerilor domni cîte un plic, pe care noi îl transferam mai tîrziu în buzunare. Cred că în vremurile dezinteresate de acum, băieţii de şcoală dispreţuiesc aceste sume de bani.

Deşi totul în casa doctorului Firmin era cît se poate de frumos, totuşi locul nu era prea vesel. Zgomotul paşilor nu se auzea pe covorul turcesc decolorat din încăperea spaţioasă, unde ochii îţi cădeau asupra mesei mari, scăldate în razele prăfoase ale asfinţitului. Privirea viorie, sălbatică, a doamnei Firmin ne urmărea din portretul de pe perete. Philip Firmin moştenise aceiaşi ochi stranii, viorii şi luminoşi, precum şi aceeaşi culoare de păr, castaniu-deschis. În tablou, părul se revărsa bogat pe umerii doamnei Firmin, cum şedea aplecată, cu braţele goale, asupra harpei. Deasupra bufetului era doctorul, îmbrăcat într-o haină de catifea neagră cu guler de blană, cu mîna pe un craniu, precum Hamlet.

---

* Diatessaron — cele patru Evanghelii combinate într-o singură naraţiune. Aici, în sens ironic, a-ţi irosi timpul pentru lucruri neesenţiale.

Cranii de animale cornute, împodobite cu ghirlande alcătuiau vesela ornamentație a cornișei. Pe măsuța de la perete, străluceau două cupe dăruite de pacienți recunoscători, părînd mai degrabă recipiente pentru cenușa funerară, decît pentru flori sau vin. Brice, majordomul, arborase aerul grav și costumul de antreprenor de pompe funebre. Valetul se mișca pe tăcute de colo-colo, servindu-ne cina ; vorbeam întotdeauna în șoaptă în timpul mesei. „Drept să-ți spun, camera asta nu arată mai bine decît dimineața, cînd e plină de pacienți“, spunea Phil. Într-adevăr, nu-ți trebuia mult să constați cît era de tristă. În sufrageria cu tapet de culoarea rubarbei se mai afla un pian mare și, într-un colț, o harpă, acoperită cu o husă de piele, de care proprietarul apatic nu se mai atingea ; și chipurile tuturor arătau speriate și palide în marile oglinzi, care îți reflectau imaginea la nesfîrșit, în depărtare, de parcă treceai drept prin Albany spre Piccadilly.

Pe strada Old Parr locuiseră generații întregi de medici și chirurgi. Presupun că nobilii, pentru care fusese proiectată strada pe vremea primilor regi George, au părăsit-o, fiind înconjurați de vecini atît de triști ; iar gentlemenii în haine negre au pus stăpînire pe camerele împodobite, dar sumbre, eliberate de cei mai sus pomeniți. Aceste mutări mondene au constituit întotdeauna pentru mine subiecte de profunde speculații. De ce nu s-ar discuta și moravurile de la Londra, precum cele de la Roma, Baalbec sau Troia ? Îmi place să mă plimb pe strada Wardour, a cămătarilor, și să mi-o imaginez așa cum era cîndva, ticsită de lectici și trăsuri aurite și de valeți alergînd de colo-colo cu torțe aprinse în mîini. Îmi provoacă o sinistră plăcere gîndul că Golden Square a fost cîndva reședința aristocrației, iar strada Monmouth — încîntarea lumii bune. Ce ne împiedică pe noi, cei din Londra, să medităm la declinul și la căderea în anonimat ale stăpînilor orașului și să descriem obiceiurile noastre de *cockney*, de londonezi get-beget ? Așa cum răposatul domn Gibbon medita la istoria lui, sprijinit de o coloană a Capitoliului, de ce n-aș cugeta și eu la a mea, sub o arcadă a Panteonului ? Nu a Panteonului din Roma, din piața de lîngă Piazza Navona, unde erau venerați zeii nemuritori — astăzi morți —, ci Panteonul din strada Oxford, doamnelor, unde dumneavoastră cumpăraţi fel de fel de pomezi, muzică, obiecte din sticlă şi rufărie pentru copii şi care îşi are şi el povestea lui. Oare Selwyn *,Walpole**, March*** şi Carlisle**** n-au apărut aici ? Prinţul Florizel ***** n-a dansat prin sălile acestea în toată splendoarea lui, umplîndu-le de foşnetul costumului său de domino ? Iar cînd uşierii nu au lăsat-o pe încîntătoarea Sophye Baddeley să intre, tinerii ei adoratori nu şi-au tras floretele din teacă jurînd să-i ucidă şi, încrucişînd lamele strălucitoare deasupra capului celei ce i-a fermecat, n-au format un arc de triumf marţial pe sub care ea a trecut zîmbind îmbujorată, parfumată şi fardată ?

Viaţa străzilor este asemeni vieţii oamenilor, aşadar, n-ar trebui oare ca predicatorul străzilor să aleagă drept subiect al predicii sale pînă şi pietrele din şanţuri ? O, Monmouth Street, ai fost pe vremuri un loc frecventat şi la modă, şi binecuvîntatul St. Giles te invoca ! N-ar trebui oare să-ţi cinstesc amintirea într-un cucernic discurs, făcînd astfel să vorbească ruinele ? *O, mes frères !* Ce minunate locuri de promenadă, ce fascinantă societate, ce lumini strălucitoare aveau străzile *noastre*, pe cînd inimile noastre tinere nutreau speranţe cavalereşti, nobile ambiţii şi gînduri sfielnice în straie imaculate şi feciorelnice. Priveşte, la fereastra de unde contemplai stelele învăluit de farmecul primei iubiri, atîrnă acum mărfurile cu preţ redus ale domnului Moses, haine vechi, foarte ieftine ; ghete uzate, tîrîte prin cine ştie cîte noroaie ; mare chilipir ! Uite, de-a lungul străzii presărate, poate, odinioară cu flori, o ceartă între cerşetori pentru resturile de pe o tarabă cu mere, sau o femeie aghesmuită, cu un coş în mînă, clătinîndu-se şi ţipînd din toţi rărunchii. O, iubită adunare ! V-am ţinut această predică atîţia ani ! O, minunaţii mei tovarăşi, la cîte petreceri am băut împreună și am găsit întotdeauna cuvintele *vanitas vanitatum** înscrise pe fundul cănii!

---

* Georges Augustus Selwyn (1809—1878) — episcop englez.

** Horace Walpole (1717—1797) — al patrulea conte de Oxford ; politician şi scriitor englez.

*** Ausias March (?—1459) — poet catalan.

**** Sir Anthony Carlisle (1768—1840) — eminent chirurg englez, autor de pamflete.

***** Personaj din piesa „Poveste de iarnă“ de W. Shakespeare.

Am ales această lecție de morală acum, cînd părăsesc acest loc. Grădina nu mai înflorește, aleile s-au stricat din cauza umezelii, nasurile statuilor s-au spart, pietrișul este umed și rece, acoperit de mușchi verde, trandafirii s-au veștejit, iar privighetorile nu se mai drăgostesc. Este o stradă tristă Old Parr, desigur. Trăsurile care trec pe aici ar trebui să aibă pene pe acoperiș, iar majordomii care deschid ușile să poarte crep de doliu la pălărie, într-atît te șochează acum o asemenea stradă dacă treci pe asfaltul spațios și pustiu.

Suferi de tulburări ale bilei, prietene? Dă-i o guinee unuia din doctorii de pe-aici — mai sînt încă doctori prin părțile acestea. Îți va prescrie taraxacum ** sau mercur. Domnul să te aibă în pază! Pe vremea *mea*, nouă, celor din clasa a cincea, locul ni se părea suportabil. Ceața gălbuie nu ne strica buna dispoziție și nu o consideram niciodată atît de deasă, încît să nu mai putem merge la teatru să-l vedem pe onorabilul Charles Kemble ***, pe Mirabel, pe Mercutio, pe măreţul Falconbridge, pe adorabila sa fiică (O, inimă nestăpînită!), pe clasicul Young, pe gloriosul Long Tom Coffin, pe sublimul Vanderdecken — „Revino, o, iubito, și în veci, în veci, nu ne vom despărți" (unde ești, tu, bard al acestui tulburător cîntec al tinereților mele?) pe încîntătoarea Victorine și pe Bottle Imp., de-aș mai auzi cîntecul acela despre „Pelerinul iubirii!" Odată — sst! nici o vorbă, e secret — am stat într-o lojă rezervată — prietenii doctorului îi trimiteau deseori asemenea bilete; și cum opera respectivă ni s-a părut plicticoasă, ne-am dus la un concert în Mdn. Lane, lîngă Covent Garden, și am ascultat minunate cîntece pentru trei voci fără acompaniament, în timp ce ne ospătam cu niște cîrnați zemoși, cu pireu de cartofi, cum nimeni n-a mai pomenit vreodată. N-am făcut nici un rău, dar, îndrăznesc să spun că nu era bine deloc. Brice, majordomul, nu trebuia să ne ia cu el. Nu i-am dat pace pînă nu ne-a dus unde am vrut. Aveam nişte grog în camera intendentului, unde ne amuzam de obicei în compania *altor* majordomi, ai nobililor de prin împrejurimi. Poate că nu era bine să ne petrecem timpul cu servitorii. Doctorul Firmin pleca de obicei la serate aristocratice, iar doamna Firmin, la culcare.

---

* Deșertăciunea deșertăciunilor (lat.).

** Medicament extras din planta numită dintele-leului (*Taraxacum officinale*).

*** Kemble, Charles (1775—1854) — mare actor al vremii, interpret al personajelor lui Shakespeare.

— Ne-a plăcut spectacolul de-aseară ? ne întreba gazda, dimineaţa, la micul dejun.

— Daa, ne-a plăcut foarte mult !

Dar biata domnă Firmin îşi imagina că nouă ne plăcuse „Semiramida“ sau „Donna del Lago“, în vreme ce noi fusesem la Adelphi, în stal (din banii noştri) şi-l văzuserăm pe simpaticul John Reeve şi am rîs, am rîs în hohote pînă la căderea cortinei. Apoi, ne întorceam acasă şi, aşa cum ştiţi, petreceam o oră plăcută la masă, ascultînd anecdotele prietenilor domnului Brice, ceilalţi majordomi. Ah, ce vremuri ! N-a existat niciodată o băutură mai bună decît grogul, iar cîrnaţii aveau o savoare divină. Ce tăcuţi deveneam dintr-o dată, cînd doctorul Firmin, întorcîndu-se de la petreceri, deschidea uşa dinspre stradă şi intra în casă. Ne strecuram, cu pantofii în mînă, pînă la dormitoare. Iar dimineaţa, coboram la micul dejun cu cele mai inocente chipuri ; la dejun, o lăsam pe doamna Firmin să sporovăiască despre operă, iar în spatele nostru, Brice şi lacheul arborau un aer foarte grav, ipocriţi afurisiţi !

Trebuie să vă mărturisesc, domnilor, că mai exista un mod de a petrece cîteva ore plăcute : prin fereastra camerei de studiu sau prin bucătărie, pe acoperişuri ajungeai la o clădire, întunecoasă foarte, dar unde mărturisesc că aveam mîrşava şi nelegiuita satisfacţie de a savura nişte delicioase havane, zece la un shilling. În clădirea respectivă fuseseră cîndva grajduri, ocupate, fără îndoială, de minunaţi cai flamanzi şi caleşti aurite, hodorogite, de pe vremea lui Walpole. Dar un celebru doctor, cînd să ia casa în stăpînire, le-a transformat în sală de curs.

— Uşa asta, zicea Phil, arătînd către o uşă care dădea la grajduri, era tocmai potrivită pentru a aduce înăuntru sau a scoate *cadavre*.

Veselă amintire ! Din acest gen de „mobilier“ nu prea mai rămăsese mare lucru : într-un colţ, un schelet vechi şi stricat, cîteva cranii prăfuite, sticluţe cu diverse preparate pe un birou uzat şi nişte hamuri putrezite atîrnînd undeva, pe perete. Încăperea asta a devenit fumoarul domnului Phil cînd, înaintînd în vîrstă, hotărîse că era sub demnitatea lui să se învîrtă prin preajma bucătăriei ; chiar şi credinciosul majordom şi intendentul i-au explicat tînărului lor stăpîn că locul lui nu era printre servitori. Deci, acolo am fumat amîndoi, retraşi, şi cu o mare delectare, o mulţime de trabucuri dezgustătoare, în acea mohorîtă cameră din spatele casei, ai cărei pereţi coşcoviţi şi tavan întunecat nu ne indispuneau defel, dimpotrivă, consideram că plăcerile interzise erau cele mai atrăgătoare, după absurda concepţie a băieţilor de pe vremea aceea. Doctorul Firmin era duşmanul fumatului şi vorbea adesea, cu elocventă indignare, despre acest obicei.

— E un obicei al oamenilor simpli, al birjarilor, al celor ce frecventează cîrciumile, al ţărăncilor irlandeze, spunea doctorul, în timp ce Phil şi prietenii lui schimbau priviri încărcate de lăuntrică bucurie.

Tatăl lui Phil era întotdeauna pus la punct şi mirosea frumos, o adevărată imagine a bunăstării ; poate că percepea mai clar necesitatea manierelor decît respectul moravurilor ; conversaţia pe care o întreţinea era, poate, plină de platitudini (mai ales cu privire la personalităţile la modă), mediocră şi neinstructivă, iar purtarea lui faţă de lordul Egham, cam linguşitoare şi nedemnă. Cum zic, poate că tînărului domn Pendennis i-a intrat în cap ideea că ospitaliera şi prietenoasa lui gazdă, doctorul Firmin, era dintre aceia care în zilele noastre sînt numiţi impostori ; dar tinerii modeşti nu ajung prea repede la asemenea concluzii neplăcute în privinţa celor mai vîrstnici. Manierele fără cusur ale doctorului, fruntea sa înaltă, volanul atît de curat al cămăşii, mîinile subţiri şi albe ne-au făcut să-l admirăm sincer o bună bucată de vreme. Şi cînd am ajuns să-l vedem aşa cum era în realitate, aceasta ne-a pricinuit o adîncă mîhnire. De fapt, nu cum era el în realitate, căci oricine a fost crescut şi educat cu atîta grijă nu-l putea judeca imparţial pe omul care s-a purtat atît de frumos cu el în copilărie.

Am părăsit şcoala brusc, lăsîndu-l pe micul Phil singur, un băieţel arătos şi neînfricat, care cîştiga inimile tuturor, tineri sau vîrstnici, prin înfăţişarea lui plăcută, prin veselia lui, prin curajul şi comportarea cuviincioasă. Din cînd în cînd, primeam de la el cîte o scrisoare plină de acea sinceră afecţiune şi sensibilitate ce umple inimile băieţilor şi face ca scrisorile lor să fie atît de impresionante. Îi răspundeam cu demnitatea şi condescendenţa potrivite unui băiat mai mare.

Modesta noastră căsuţă de ţară întreţinea legături prieteneşti cu vila londoneză a doctorului Firmin, despre care unchiul meu, maiorul Pendennis, îmi aducea veşti de cîte ori trecea pe la noi. Stăpînele celor două case întreţineau corespondenţă. Noi îi ofeream doamnei Firmin neînsemnate cadouri de la ţară, dovezi ale simpatiei şi recunoştinţei mamei mele faţă de cei ce fuseseră atît de buni cu fiul ei. Mi-am continuat studiile la universitate, interesîndu-mă din cînd în cînd de cum mergea Phil cu şcoala. Mi-am închiriat un apartament la Temple, pe care Phil a fost încîntat să-l viziteze ; şi i-a plăcut mai mult cina frugală de la restaurantul Dick şi să se culce pe o canapea, decît fastuoasele petreceri din strada Old Parr şi imensa lui încăpere mohorîtă. Între timp, crescuse şi mă depăşise ca înălţime, dar n-a încetat nici o clipă să mă privească cu respect.

La numai cîteva săptămîni după ce biata mama o judecase aspru pe doamna Firmin, avu motiv să regrete şi să-şi retragă cuvintele. Mama lui Phil, căreia îi era teamă sau poate nu i se permitea să-şi îngrijească fiul bolnav într-o cameră a şcolii, căzu şi ea la pat. Phil se întoarse la Grey Friars într-un costum negru ; servitorii de pe capra trăsurii erau şi ei înveşmîntaţi în negru. Un oarecare tiran al locului, care începuse să facă haz şi să glumească pe socoteala lui Phil, ai cărui ochi se umpluseră de lacrimi la cîteva remarci neruşinate, fu aspru admonestat de Samson, primul bătăuş al şcolii.

— Brută ce eşti, nu vezi că bietul om e în doliu ? îi zise acesta, gonindu-l de acolo.

Cînd ne-am întîlnit din nou, purtam amîndoi crep negru la pălărie. Nici unul din noi nu izbutea să-l privească pe celălalt în ochi. M-am dus să-l văd în strada Old Parr; în acea casă goală şi plină de melancolie, unde portretul mamei lui mai atîrna încă în salonul pustiu.

— A ţinut întotdeauna la dumneata, Pendennis, îmi spuse Phil. Domnul să te binecuvînteze pentru că ai fost atît de bun cu ea. Ştii ce înseamnă să pierzi, să pierzi ce ai mai scump pe lume. Nu ştiam cît de mult o iubeam pînă n-am pierdut-o. Vocea i se frînse de-atîtea suspine.

Portretul a fost apoi mutat din salon în camera de lucru a lui Phil — camera în care îl sfidase pe tatăl lui. Ce se petrecuse între ei ? Tînărul se schimbase mult. Privirile sincere şi deschise de altădată dispăruseră. Phil avea acum o expresie sălbatică şi cutezătoare pe chip. După ce ne-a găsit împreună, doctorul nu m-a mai lăsat să schimb nici un cuvînt cu fiul lui, ci m-a condus pînă la uşă cu priviri şovăielnice şi imploratoare şi a închis-o în urma mea. Am simţit că s-a închis despărţindu-mă de doi oameni nefericiţi.

CAPITOLUL III

O CONSULTAŢIE

Se cuvine oare să pătrund în intimitatea familiei Firmin şi să aflu cheia secretului ? Ce tăinuit secret era la mijloc ? * Vă amintiţi, poate, că în „Cornhill Magazine" (numărul 12, decembrie 1860) au apărut cîteva versuri despre o parte dintr-un schelet. Aţi remarcat cum poetul şi actualul proprietar al craniului uman i-a stabilit de îndată sexul şi a conchis neîntîrziat că trebuie să fi aparţinut unei femei ? Inimile şi gîndurile multor gentlemeni tăinuiesc asemenea cranii. Barbă-Albastră, după cum ştiţi, avea un întreg muzeu de acest fel, pe care l-a descoperit ultima şi imprudenta lui nevastă — spre nenorocul ei. Pe de altă parte, o doamnă, presupunem, le selectează pe cele care în timpul vieţii au purtat barbă. Chiar dacă un schelet din posesia unui domn de o anumită vîrstă este bine închis într-un dulap, nu ai neapărată nevoie de un spărgător sau de un fierar ca să stabileşti sexul adevăratului proprietar al oaselor respective ! N-are nici un rost să forţezi balamaua sau să zgîrii lem-

---

* Joc de cuvinte bazat pe expresia englezească *a skeleton in the cupboard* (în traducere brută : „un schelet în dulap"), cu sensul de : „secret păstrat în familie şi ascuns cu grijă".

năria. *Noi* ştim ce se ascunde înăuntru ; noi, ştrengari iscusiţi şi oameni de lume. Crime nu sînt multe, zic eu, pe duşmanii şi pe victimele urii noastre i-am distrus, i-am călcat în picioare şi i-am ferecat bine, ascunşi vederii ; dar rămăşilele pămînteşti ale fostelor noastre iubiri, stimate domn — stimată doamnă, nu le-am ascuns bine, trecîndu-le dintr-un dulap în altul, dintr-o sticlă în alta ? Pfui ! Şi voi, tinerii ! Ce doctrină mai e şi asta să le faci morală *lor*, celor care au deslușit litera cărţilor pe genunchii lu' tăticu' şi lu' mămica ? Da, şi ce greşeală să-i laşi să meargă la biserică şi să-i vezi şi să-i auzi pe tăticu' şi pe mămica îngenunchind în public, strigînd şi confesîndu-se întregii adunări cum că ei sînt păcătoşi ! Aşa că, deşi nu aveam cheia, puteam zări prin uşa dulapului cum licărea scheletul dinăuntru.

Cu toate că doctorul m-a condus pînă la uşă şi m-a urmărit cu privirea pînă ce am cotit după colţ, eram convins că Phil mi se va destăinui curînd şi-mi va da un indiciu care să-mi dezvăluie misterul. Aş fi vrut să-mi spună motivul pentru care se trăsese la faţă, de ce vocea lui veselă şi deschisă devenise aspră şi sarcastică, cu tonuri supărătoare urechii şi cu rîsete ce îndurerau. Philip mă îngrijora cel mai mult. Moştenise de la mama lui o avere considerabilă : vreo opt sau nouă sute pe an, după cîte înţelesesem. Ducea o viaţă costisitoare, ca să nu spun extravagantă. Mă gîndeam că mustrările de cuget ale adolescentului Philip erau ascunse bine şi nu voiam să accept ideea că o luase pe o cale greşită. Fără îndoială că de aici s-ar fi putut stîrni vrajba dintre tată şi fiu. Băiatul era extravagant şi încăpăţînat, iar părintele, potrivnic şi furios. Într-o seară, m-am întîlnit cu vechiul meu prieten, doctorul Goodenough, la club. Am luat masa împreună şi am vorbit despre fostul lui pacient. I-am amintit de ziua în care, cu ani în urmă, băiatul se îmbolnăvise la şcoală, cînd mama mea şi a lui Phil se aflau încă printre noi.

Goodenough luă o înfăţişare gravă :

— Da, spuse el, băiatul era foarte bolnav, era aproape pierdut, în timp ce mama lui se afla pe insula Wight, iar tatăl se ţinea după un prinţ. O dată chiar ne-am zis că s-a terminat cu el. Dar...

— Dar un doctor priceput s-a interpus între el și *pallida mors* *.

— Un doctor priceput ? O infirmieră pricepută ! Băiatul delira și ar fi sărit pe fereastră, dacă nu era una dintre infirmierele mele pe-aproape. Dumneata o cunoști.

— Cine ? Micuța Soră ?

— Da, chiar ea.

— Ea l-a îngrijit pe Phil pînă ce i-a trecut scarlatina și i-a salvat viața ? Am să beau în sănătatea ei. Are un suflet bun.

— Bun ! exclamă doctorul pe un ton înțepat și se încruntă. (Era aprig de cîte ori se înduioșa.) Bun, hm ! Mai iei o bucată din friptura asta de rață ? Te rog, servește-te. Ai mîncat cam mult și e foarte nesănătos. Bun, zici ? Dacă n-ar fi fost femeile, foc și pucioasă ar fi trebuit să coboare din înalt și să pîrjolească lumea. Mama dumitale s-a numărat printre cele bune. Te-am îngrijit cînd te-ai îmbolnăvit, în apartamentul acela oribil din Temple, și, în același timp, tînărul Firmin zăcea bolnav la Grey Friars. Pot fi tras la răspundere pentru că am redat lumii doi neastîmpărați.

— De ce n-a venit doctorul Firmin să-l vadă ?

— Hm ! avea nervii prea sensibili. De altfel, chiar a fost acolo. Vorbești de lup și...

Personajul indicat prin puncte de suspensie era tatăl lui Phil, și el membru al clubului nostru, care tocmai intrase în salon, falnic și impunător, palid, cu zîmbetu-i stereotip și salutînd cu mîna lui frumoasă. Apropo, zîmbetul acesta al lui Firmin era o ciudată contorsionare a frumoaselor lui trăsături. Dacă te apropiai de el își dezvelea dinții, făcînd crețuri (sau gropițe dacă vreți) în obraji. Ochii însă aveau altă expresie, melancolici și indiferenți față de mica tranzacție în care era antrenată gura. Buzele spuneau : „Sînt un gentleman cu maniere alese și tact desăvîrșit și trebuie să mă bucur că vă văd. Ce mai faceți ?“ Întristați, deznădăjduiți, ca într-un deșert pustiu priveau ochii întunecați. Cunosc unul sau două, dar numai unul sau două chipuri, care, deși năpădite de griji, mai pot zîmbi cu toată fața.

---

* Palida moarte (lat.).

Goodenough, cu o expresie severă, schiţă un salut cu capul la zîmbetul celuilalt doctor, care privi politicos spre masa noastră, cu bărbia sprijinită în frumoasa lui mînă.

— Bună ziua, mormăi Goodenough. Domnişorul e bine ?

— Domnişorul stă şi fumează trabucuri de dimineaţă pînă seara împreună cu cîţiva prieteni ai lui, răspunse Firmin, îndreptîndu-şi zîmbetul trist către mine, de data aceasta. Aşa sînt băieţii ! mai zise el şi se îndepărtă gînditor, făcîndu-mi un semn de salut prietenesc cu capul. Apoi, examină lista de meniuri cu o eleganţă melancolică şi indică cu mîna încărcată de bijuterii felurile de mîncare alese, după care zîmbi afectat unei alte cunoştinţe de la o masă mai îndepărtată.

— Credeam că o să se aşeze la masa asta, zise cinicul *confrère* al lui Firmin.

— Aici trage de la uşă. Nu vedeţi cum tremură flacăra lumînării ? E locul cel mai prost plasat din toată încăperea.

— Da, dar nu vezi cine stă la masa alăturată ?

La masa alăturată şedea o mostră a belşugului şi a prosperităţii, care mormăia satisfăcut de calitatea cotletelor de berbec şi a jumătăţii de pintă * de vin de Xeres pe care le comandase. Dar cum domnia sa nu are nici o legătură cu povestea ce urmează, nu ne vom dovedi indiscreţi dezvăluindu-i numele. L-am văzut pe Firmin cum îi zîmbea vecinului său cu un aer de melancolie curtenitoare, în timp ce chelnerii se grăbeau să-i aducă felurile de mîncare comandate. *Lui* nu-i plăceau cotletele de berbec şi vinul de Xeres, după cîte ştiam eu, pentru că participasem la multe mese date de el. Îi vedeam diamantul sclipind pe mîna frumoasă, pe cînd îşi turna, cu gesturi elegante, un vin de primă calitate din sticla pusă în frapiera de lîngă el — acea mînă generoasă care-mi dăduse o mulţime de sovereigni cînd eram copil.

— Nu pot să nu-l îndrăgesc, îi spun tovarăşului meu, ale cărui priviri dispreţuitoare erau îndreptate, din cînd în cînd, către colegul lui.

---

* Măsură de capacitate, egală cu 0,568 l.

— Vinul ăsta de Porto e foarte dulce. Aproape toate vinurile de Porto sînt dulci, în zilele noastre, remarcă doctorul.

— A fost foarte bun cu mine cînd eram la școală ; iar Philip era un băiat de treabă.

— Un băiat frumos cum n-am mai văzut. Și-a păstrat frumusețea ? Taică-său a fost un bărbat frumos — foarte frumos chiar. Un adevărat sfărîmător de inimi — în afara orelor de consultație, se-nțelege ! adăugă necruțătorul doctor. Băiatul ce face ?

— E la universitate. A moștenit averea maică-sii. E cam sălbatic și nestăpînit și mă tem c-a luat-o pe căi greșite.

— Zău ? Nu m-aș mira, mormăi Goodenough.

Vorbisem deschis și cu plăcere pînă cînd își făcuse apariția celălalt doctor ; dar odată cu sosirea lui Firmin, Goodenough părea să fi pus capăt conversației. Trecu șchiopătînd din sala de mese în salon și se apucă să citească un roman, pînă veni vremea să-și viziteze pacienții sau să plece acasă.

Nu-mi fusese greu să constat că cei doi doctori se antipatizau și că între Philip și tatăl lui existau divergențe ; dar urma să aflu cauzele acestora. Povestea mi-a parvenit pe bucățele : o confesiune ici, o mărturisire colo și apoi — deducțiile mele personale. Nu am putut fi de față la numeroasele scene pe care vi le voi povesti ca și cum aș fi fost martor la ele ; iar atitudinea, limbajul și gîndurile lui Philip și ale prietenilor săi, relatate aici, sînt fără îndoială de cele mai multe ori imaginate de povestitor ; dar istorisirea de față este la fel de autentică, desigur, ca multe altele, iar cititorului nu-i rămîne decît să-i acorde atîta credit cît crede că merită verosimilitatea ei.

Așadar, ne vom întoarce acum nu numai la boala lui Philip, de pe vremea cînd era elev la Grey Friars, ci la o perioadă mult mai îndepărtată, pe care nu o pot stabili exact.

Elevii vechii Academii de pictură Gandish își vor aminti, poate, de un omuleț ridicol, teribil de talentat, al cărui ultim succes stîrnise controverse. Dacă Andrew era un geniu sau un zănatic, iată problema dezbătută de obișnuiții sălilor de biliard din strada Greek și de nobilii discipoli ai Academiei din strada St. Martin. Se poate să fi fost zănatic şi absurd, aşa cum se poate să fi avut şi talent ; asemenea personaje nu sînt necunoscute în artă şi literatură ; stîlcea engleza oficială, era un ignorant fără pereche, îşi înveşmînta scunda persoană în cele mai fanteziste straie şi cele mai ciudate podoabe ieftine ; şi-a lăsat barbă — Dumnezeule mare ! — cu douăzeci de ani înainte să fie la modă în Anglia. Era cea mai afectată creatură pe care o văzusem vreodată şi dacă te uitai la el, poza într-o atitudine demnă, atît de ridicolă, încît chiar dacă creditorii te aşteptau în holul locuinţei să le dai bani sau dacă tabloul ţi-a fost respins la Academie — sau dacă ţi s-ar fi întîmplat vreo nenorocire la fel de mare — tot n-ai fi putut să nu izbucneşti în rîs văzîndu-l. Era calul de bătaie al tuturor cunoştinţelor lui, batjocura oricui, însă în pieptu-i bătea o inimă atît de iubitoare, tandră, credincioasă şi onestă ! O inimă fără pereche ! Acum a trecut în lumea celor drepţi ; penelul şi paleta lui au devenit lemne fără însemnătate ; geniul lui, care a pîlpîit de cîteva ori, dar n-a strălucit niciodată prea mult, s-a stins. Răsfoiesc din cînd în cînd un album, vechi de douăzeci de ani, şi mă uit la schiţele îndrăzneţe ale bietului Andrew. Dacă rămînea sărac, poate ar fi realizat ceva. Dar o văduvă bogată, pe care o întîlnise la Roma, se îndrăgostise de straniul pictor pribeag, îl urmase în Anglia şi se căsătorise cu el împotriva voinţei lui. Geniul lui fu înrobit ; n-a mai trăit decît cîţiva ani, apoi a murit de tuberculoză, de care nici priceperea bunului Goodenough nu l-a putut vindeca.

Într-o zi, pe cînd se plimba împreună cu soţia lui în splendida ei caleaşcă prin Haymarket, îi spuse dintr-o dată birjarului să oprească, sări din trăsură înainte să fie coborîtă scăriţa şi soţia lui uluită îl văzu strîngînd mîna unei femei micuţe de statură, îmbrăcată sărăcăcios, care tocmai trecea pe acolo ; îi strîngea mîinile amîndouă şi plîngea şi gesticula, îşi răsucea barba şi mustăţile, cum obişnuia cînd era agitat. Pe doamna Montfitchet (fosta înstărită doamnă Carrickfergus, înainte de a se mărita cu pictorul), proprietara unui soţ tînăr, care sărise de lîngă ea, din trăsură, ca să mîngîie o femeie tînără ce trecea pe stradă, ar fi putut s-o deranjeze acest spectacol, dar, cum avea suflet bun şi pentru că Montfitchet, revenit în cupeul familiei, îi povesti viaţa persoanei de care tocmai se despărţise, plînse din belşug. Apoi, îi spuse birjarului să-i ducă direct acasă. Se grăbi să urce pînă în camera ei şi cînd ieşi, ducea în mînă un sac mare, plin cu lucruri de îmbrăcăminte. În spatele ei venea majordomul, cu un coş în care era o sticlă şi o plăcintă. Se urcă degrabă în trăsură, alături de Andrew al ei, mulţumit acum, şi porniră către strada St. Martin, unde locuia sărmana femeie cu care vorbise el cu puţin timp înainte.

A fost voia Cerului ca în nenorocirea ei să-i fie trimişi prieteni şi ajutor. Sărăcia o chinuia, era nefericită şi fusese părăsită mişeleşte. Un bărbat, care-şi dăduse numele de Brandon cînd îşi închirie o cameră în casa tatălui ei, se căsători cu ea, o duse la Londra, se plictisi de ea şi o părăsi. Avea motive întemeiate să creadă că îşi dăduse un nume fals, cît timp locuise la tatăl ei ; după cîteva luni fugi şi nu-i putu afla numele adevărat. Cînd a părăsit-o, ea s-a întors la tatăl ei, un om slab, căsătorit cu o femeie autoritară, care s-a făcut că nu crede povestea mariajului ei şi a gonit-o. Disperată, înnebunită, se întoarse la Londra, unde mai găsi nişte rămăşiţe ale bunurilor lăsate de soţul fugit. Cînd plecase, el îi promisese că-i va trimite bani ; dar nu se ţinuse de cuvînt ori ea îi refuzase, ori, în disperarea ei, pierduse îngrozitoarea scrisoare prin care el o anunţa că o părăseşte, că mai fusese însurat şi că dacă l-ar urmări, l-ar distruge, iar el ştia că ea n-ar face una ca asta niciodată — nu, oricît de mult ar fi greşit faţă de ea.

Rămasă fără nici un ban, părăsită de toţi, distrusese şi ultimele amintiri ale scurtelor zile de iubire, îşi vînduse toate lucruşoarele, chiar şi pe cele de îmbrăcat — singură în marea singurătate a Londrei, pînă cînd Domnul s-a îndurat de ea şi i-a trimis ajutor în persoana unui vechi prieten care o cunoscuse şi o iubise în zilele mai fericite. Cînd samaritenii ajunseră la această sărmană copilă, o găsiră zăcînd, scuturată de febră. L-au chemat pe doctorul lor să o vadă — un doctor care nu-i niciodată mai zelos ca atunci cînd urcă treptele spre camera unui om sărman. Şi veghind la căpătîiul ei, alături de bunii ei prieteni care veniseră să o ajute, îi află trista şi scurta poveste de dragoste înşelată.

Tatăl ei era o persoană modestă, care cunoscuse și zile mai bune, iar micuța doamnă Brandon avea un fel de a fi de o simplitate și gingășie care l-au impresionat pe bunul doctor. Nu-și desăvîrșise educația la școli înalte, dar învățase mult din tăceri, din îndelungate suferințe, din singurătate. După ce se vindecă, avu de înfruntat și de răzbit marele și permanentul rău al sărăciei. Cum avea să trăiască ? Doctorul o îndrăgi ca pe propriul lui copil. Era îngrijită, chibzuită și uneori veselă, o bună dispoziție ce pornea din adîncul inimii. Florile începură să înflorească la atingerea razelor soarelui. Întreaga ei viață de pînă atunci stătuse sub semnul tiraniei, al neglijării și al tristeții.

Domnul Montfitchet mergea atît de des să o vadă pe micuța nefericită căreia îi sărise în ajutor, încît doamna M. deveni de o gelozie isterică ; îl aștepta în capul scărilor și cînd îl vedea coborînd din trăsură, înfășurat în pelerina lui spaniolă, se năpustea la el, strigîndu-i că e un monstru. Goodenough îl suspecta și el pe Montfitchet, iar acesta îl suspecta la rîndul lui pe Goodenough. Oricum, doctorul se jură că n-a avut niciodată alte sentimente decît părintești pentru mica lui *protegée* și nici un tată n-ar fi putut fi mai tandru ca el. N-a încercat să o ajute să-și schimbe situația socială. I-a găsit sau și-a găsit singură o slujbă pe măsură.

— Tatăl meu spunea că nimeni nu l-a îngrijit vreodată așa de bine ca mine. Cred că aș putea face asta mai bine decît orice altceva, cu excepția cusutului, dar îmi place să le fiu de folos sărmanilor bolnavi. În momentele acelea, uit de mine, domnule.

Bunul doctor Goodenough o ajută să învețe meseria asta și să-și găsească de lucru.

Văduva cu care se căsătorise tatăl doamnei Brandon muri la timpul cuvenit, iar fiicele ei refuzară să-l mai țină la ele, vorbind nerespectuos la adresa bătrînului domn Gann, un om cu adevărat slab. Și iată că acum Caroline veni în ajutorul bătrînului ei tată. Era isteață, micuța Caroline. Pusese deoparte ceva bani. Goodenough renunță la una din casele lui de la țară, unde nu se prea ducea, și-i împrumută doamnei Brandon mobilierul. Ea nădăjduia să poată ține o casă cu camere de închiriat şi să găsească chiriaşi. Montfitchet făcuse cîndva portretul doamnei Brandon. Avea un fel de frumuseţe pe care artiştii o admirau. Cînd Ridley, academicianul, se îmbolnăvi de vărsat, ea îl îngriji şi se molipsi şi ea. Nu puse la inimă :

— Nu-mi strică frumuseţea, spunea ea.

Şi aşa a şi fost. Boala trecu fără să lase urme pe micuţul chip modest.

Nu ştiu cine i-a dat porecla, dar ştiu că avea o casă spaţioasă pe strada Thornhaugh, unde mai locuiau un artist, la primul etaj, şi un altul, la al doilea ; dar nici o vorbă rea nu s-a auzit despre „Micuţa Soră" ; de altfel, nu şedea tatăl ei de dimineaţă pînă seara în salonul de la parter, sorbind gin cu apă ? Cum noi îi ziceam „Micuţa Soră", tatăl ei fu poreclit „Căpitanul" ; era un bătrînel lăudăros, leneş, blajin — nu un căpitan cu reputaţie — şi foarte bine dispus, deşi, după spusele lui, comportarea copiilor săi i-a frînt inima de nenumărate ori.

Nu ştiu de cîţi ani era infirmieră Micuţa Soră, cînd Philip Firmin s-a îmbolnăvit de scarlatină. S-a întîmplat la sfîrşitul trimestrului, tocmai cînd toţi băieţii plecau acasă. Preceptorul şi soţia lui nu voiau să renunţe la vacanţă, aşa că îşi trimiseseră copiii prin alte părţi. Cum tatăl lui Phil lipsea, veni doctorul Goodenough şi o trimise pe infirmieră înăuntru. Cazul era foarte grav, atît de grav, încît doctorul Firmin a fost chemat de urgenţă din insula Wight. Sosi într-o seară, la Grey Friars — pe cît de liniştit acum, pe-atît de zgomotos cu puţin timp în urmă, cu strigătele şi droaia de băieţi de pe terenul de joc.

Cupeul doctorului Goodenough era la poartă, cînd ajunse doctorul Firmin.

— Cum se simte băiatul ?

— I-a fost foarte rău. L-a durut capul toată ziua, a vorbit şi a rîs cam ciudat, îi răspunse servitoarea.

Tatăl urcă scările în fugă.

Phil stătea într-o cameră mare, cu mai multe paturi — ale băieţilor care plecaseră în vacanţă. Ferestrele dădeau în Piaţa Grey Friars. Goodenough auzi cupeul colegului său şi socoti, pe bună dreptate, că sosise tatăl lui Phil. Ieşi din cameră şi se întîlni cu Firmin în vestibul.

— A delirat puţin. Acum e ceva mai bine, s-a liniştit, şi doctorul îi şopti confratelui la ureche tratamentul pe care îl aplicase.

Firmin păşi încetişor în cameră şi se îndreptă către pacient, la căpătîiul căruia stătea în picioare Micuţa Soră.

— Cine e ? întrebă Phil.

— Eu sînt, dragul meu, tatăl tău, îi răspunse doctorul Firmin cu blîndeţe.

Micuţa Soră se întoarse brusc şi căzu în nesimţire la picioarele patului.

— Ticălosule ! îl ocărî Goodenough şi, făcînd un pas înainte, exclamă : Deci tu erai !

— Sst ! făcu celălalt doctor. Pacientul, vă rog, doctore Goodenough.

CAPITOLUL IV

O FAMILIE NOBILĂ

Aţi ales între a păstra aparenţele şi a fi tu însuţi în societate ? Adică, să presupunem că *sînteţi* sărac, se cade să aveţi aerul că sînteţi înstărit ? Au oamenii dreptul de a păstra aparenţele ? Sînteţi îndreptăţit să muriţi de foame numai ca să ţineţi o trăsură ? Să locuiţi într-o casă costisitoare şi să nu aveţi posibilitatea să ajutaţi vreo rudă mai săracă ? Să vă gătiţi fiicele în veşminte scumpe, pentru că trăiesc alături de fete ai căror părinţi sînt de două ori mai avuţi ? Uneori, e greu de spus unde se termină mîndria legitimă şi unde începe ipocrizia. E o dovadă de meschinărie şi servilism să-ţi expui sărăcia ; după cum un cerşetor care vrea să inspire milă arătîndu-şi rănile este odios. Dar să pretinzi că eşti bogat, să te arăţi plin de bani şi generos de trei ori pe an, cînd îţi inviţi prietenii, iar în rest să mesteci o coajă de pîine şi să stai la lumina unei lumînări — aceşti oameni care practică asemenea înşelătorii merită oare să fie lăudaţi sau biciuiţi ? Uneori este o nobilă mîndrie, alteori, o meschină înşelăciune. Cînd o văd pe Eugenia cu copilașii ei veseli și frumos îmbrăcați cum ascunde orice urmă de sărăcie și nu se plînge de nimic și cum susține că Squanderfield *, soțul ei, se poartă frumos cu ea, că are suflet bun și nu recunoaște că ar lăsa-o pe ea și pe copii în lipsuri și nevoi, admir și respect această nobilă falsitate, această minunată fermitate și suferință care disprețuiește compătimirea. Cînd stau însă la masa sărmanei Jezebella și sînt tratat cu pretinsă generozitate și fast sărăcăcios, mă cuprinde furia față de o astfel de ospitalitate, iar prînzul respectiv, oaspetele și gazda mi se par false, toate laolaltă.

Masa lui Talbot Twysden este încăpătoare, iar oaspeții, dintre cei mai respectabili. Sînt întotdeauna de față una-două persoane de vază și vreo văduvă bogată care frecventează casele mari. Un majordom îți oferă vin ; în fața doamnei Twysden se află un *menu du dîner*, ** pe care dacă-l citești, ai impresia că te afli la o masă bogată. Mîncarea are gust de paie tăiate. Oh, ce spumă tristă face șampania aceea ieftină ! Ce îndrăzneț este vinul de Xeres luat de la vreo cîrciumă ! Ce înșelător acel vin înțepător de Bordeaux ! Ce gust iute are acel gros vin de Porto ! Le-am încercat pe toate, pe cinstea mea ! Un vin fals, un prînz fals, o primire falsă, o veselie falsă a oaspeților adunați aici. Simt cum femeia aceea nu pierde din ochi și numără cotletele care dispar de pe masă ; pesemne că-l urmărește pe cel pe care încerci să-l mănînci ! A numărat și cu greu a dat lumînările la lumina cărora bucătarul a pregătit masa. Oare vizitiul ei se îngrașă furînd ovăz, fasole și hrana lui Thorley pentru vite ? Majordomul va trebui să dea socoteală a doua zi dimineață pentru spălatul blestematelor ălora de sticle. Dacă nu faci parte din înalta societate, Twysden și soția lui se cred superiori ție și te iau imediat sub protecția lor. Amîndoi consideră drept un mare privilegiu să fii invitat la acele mese îngrozitoare, la care sînt chemate, cu ceremonia cuvenită, persoanele cele mai importante din țară. La ei l-am cunoscut pe Winton, — faimosul Winton — cel mai bun organizator de ospețe din lume (ah, ce renume pentru un bărbat !). L-am urmărit și i-am remarcat uimirea ce i se aşternea pe chip pe măsură ce gusta şi refuza fiecare fel de mîncare în parte, fiecare pahar cu vin.

---

* Nume cu valoare simbolică, format de la verbul englezesc *to squander* (a risipi, a irosi).

** Meniu (fr.).

— Încearcă acest Château Margaux, Winton ! îl îndemna gazda. Eu şi cu Bottleby l-am importat.

Importat ! Văd cum Winton se schimbă la faţă după ce gustă vinul şi pune paharul pe masă. Nu-i place să vorbească despre acest dineu. O zi pierdută. Twysden va continua să-l invite în fiecare an şi va continua să aştepte să fie invitat la rîndul lui, împreună cu doamna Twysden şi cu una din fiice ; şi-şi va exprima surpriza cu glas tare la club, spunînd :

— Lua-l-ar dracu pe Winton ! Anul acesta nu mi-a trimis nici o invitaţie !

Cînd soseşte vreun prinţ sau duce străin, Twysden îl înhaţă numaidecît şi îl invită la el acasă. Uneori, aceştia răspund invitaţiei o dată şi apoi întreabă :

— *Qui est donc ce Monsieur Tvisden, qui est si drôle ?* *

La adunările de la minister îşi face loc cu coatele pînă la ei şi le strînge mîna sincer. Iar paşnica doamnă Twysden umblă cu tertipuri, se străduieşte, se strecoară, dă totul la o parte, calcă orice în picioare, la nevoie, urmată îndeaproape de fetele ei, pînă cînd reuşeşte şi ea să aibă trecere la persoana de vază, căreia îi acordă un zîmbet şi o reverenţă. Twysden strînge cordial mîna prosperităţii. Spune „bravo" succesului. Pe de altă parte, n-am mai văzut un om atît de hotărît să nu vrea să-şi cunoască semenii nefericiţi sau care să vrea cu atîta îndrăzneală să-i uite pe cei de care n-are chef să-şi amintească. Dacă acest levit ar întîlni un călător, ce vine dinspre Ierusalim, căzut în mîna hoţilor, credeţi că s-ar opri să-l salveze ? Nu i-ar da nici vin, nici ulei, nici bani. Ar trece mai departe satisfăcut de virtutea lui şi l-ar lăsa pe nefericit să se ducă, cum poate, spre Ierihon.

Ce-nseamnă asta ? Sînt oare furios că Twysden a încetat să mă invite la oţetul şi la fînul lui cosit ? Nu. Nu cred. Mă simt ofensat că doamna Twysden o ia uneori sub protecţia ei pe nevastă-mea, iar alteori o jigneşte ? Poate. Femeile ştiu bine cît de insolente pot fi unele cu celelalte în societate. O remarcă, poate, cam răsuflată, recunosc. Ele primesc şi dau la rîndul lor lovituri de cuţit zîmbind politicos. Nici Tom Sayers * n-ar putea să suporte pedeapsa mai bine ca ele. Dacă ai putea să te uiţi pe *sub* piele, le-ai vedea inimioarele pline de cicatrice ca nişte şenţuleţe. Protestez fiindcă am văzut cum nevastă-mea îndură impertinenţa acestei femei, cu acelaşi calm şi aceeaşi stăpînire de sine ca atunci cînd Twysden îi toarnă una din exasperantele lui poveşti. Oh, nu ! Nu sînt supărat deloc. Îmi dau seama de asta după felul cum le scriu celor doi. Apropo, în timp ce-mi expun această candidă părere despre familia Twysden, mă mai opresc oare din cînd în cînd să mă gîndesc ce cred *ei* despre mine. Ce-mi pasă ? Creadă ce-or vrea ! Între timp, ne înclinăm unii în faţa celorlalţi la petreceri, ne aruncăm zîmbete false. Cît despre mesele din strada Beaunash, nădăjduiesc că aceia care mănîncă acolo savurează meniul.

---

* Cine este acest domn Twysden, atît de caraghios ? (fr.).

Twysden a devenit unul dintre şefii departamentului „Powder and Pomatum Office" ** (filiala Pigtail *** a fost pînă la urmă desfiinţată în 1833, după reforma sistemului electoral, cu o compensaţie pentru subsecretarul care iese la pensie), iar fiul lui este funcţionar tot acolo. Cînd au ieşit în lume, fetele lui erau foarte drăguţe — pînă şi nevastă-mea recunoaşte. Una dintre ele călărea zilnic prin parc, împreună cu tatăl şi cu fratele ei ; şi, cunoscînd la cît se ridica salariul lui, averea nevesti-sii şi chiria casei din strada Beaunash, toată lumea se întreba cum de o scoteau la capăt.

Întreţineau cai, trăsuri şi o casă mare, care-i costa cel puţin cinci mii pe an, în vreme ce ei nu deţineau nici jumătate din această sumă, după cum ştia toată lumea. Se presupunea că bătrînul Ringwood îi va da nepoatei lui o rentă anuală, iar ea se străduia din răsputeri să o capete. Vorbeam mai adineauri de lovituri de cuţit şi de bietele inimi brăzdate de cicatrice. Nici o călugăriţă, călugăr sau fachir n-ar suporta atît de uşor să se lase biciuit ca unele devotate ale saloanelor. Însă, dat fiind că pedeapsa are ca scop înălţarea sufletească, să sperăm că lumea ştie să folosească biciul şi să-l aplice savant pe spinare şi pe umeri.

---

* Tom Sayers (1826-65) — faimos pugilist englez.

** Biroul pentru Pudră şi Pomezi.

*** Coadă de păr.

Cînd, către sfîrşitul verii, bătrînul Ringwood începuse să facă regulat vizite dragii sale nepoate, soţului şi copiilor ei, aducea cu el întotdeauna într-un buzunar un gîrbaci cu nouă şfichiuri, pe care-l administra întregii familii cu un zîmbet sardonic în colţul buzelor ; le contempla sărăcia, prefăcătoria, meschinăria cînd îngenuncheau să-şi prezinte omagiile. Părinţii îşi aduseră tremurînd fiicele în faţa lui ca să-şi primească pedepsele şi, cu un surîs vrednic de milă, se supuseră la rîndul lor loviturilor cuvenite, în faţa copiilor lor.

— Ah ! zicea micuţa guvernantă franţuzoaică, scrîşnind din dinţi. Îmi place chind vin *milor*. Toata ziua voi bateţi la mine. Chind vin *milor*, el bate la voi, şi voi îngenuncheaţi şi sarutaţi baţul.

Într-adevăr, amîndoi îngenuncheau şi-şi primeau pedeapsa cu un curaj exemplar. Uneori, şfichiul se abătea asupra spinării tatălui, alteori asupra mamei ; o dată o croieşte pe Agnes, altă dată poposeşte pe umerii frumoşi ai lui Blanche. Dar cred că bătrînului îi plăcea cel mai mult să-l pună pe spinarea moştenitorului, tînărul Ringwood Twysden. Vanitatea lui Ring era foarte simţitoare, egoismul lui lesne de rănit, iar strîmbăturile lui sub puterea pedepsei îl amuzau teribil pe bătrînul călău.

Cum se-aude careta bătrînului lord — modesta caretă maronie, cu un cal mîndru, un vizitiu ca un lord cancelar şi inefabilul valet — doamnele, care cunosc zgomotul roţilor şi care se ceartă în sufragerie, pun capăt conflictului, se domolesc şi îşi potrivesc straiele. Mama scrie ceva la masa de scris, cu scrisul ei atît de frumos, admirat de toţi ; Blanche îşi ia cartea şi citeşte ; Agnes tocmai se ridică de la pian cu un gest firesc. O ceartă între aceste creaturi blînde, surîzătoare, delicate ! Imposibil ! Cum ar roşi şi cum s-ar mai încurca bărbaţii la o banală scenă de ipocrizie ! Ce uşor le vine femeilor să o joace, cu cît talent şi cîtă graţie !

— Eh, mormăi bătrînul lord, sînteţi toate atît de cuminţi, încît pun rămăşag că v-aţi ciorovăit. Maria, pesemne că bărbaţii ştiu ce firi îndrăcite au fetele. Cine să vă fi văzut certîndu-vă ? Sînteţi prea liniştite acum, maimuţelor. Vă spun eu cum a fost. Cameristele doamnelor s-au grăbit să povestească valeţilor, iar aceştia le-au relatat stăpînilor lor. Fac prinsoare că e vorba de istoria de anul trecut de la Whipham, care a îngrozit întregul

Greenwood. Straşnică partidă! Casă mare în oraş şi una la ţară. Nici o mamă n-a rezistat. Agnes ar fi putut reuşi pe calea ei, numai că...

— Nu toţi sîntem îngeri în familia noastră, unchiule! strigă domnişoara Agnes roşie la faţă.

— Iar maică-ta e prea severă. Bărbaţii se tem de tine, Maria. Am auzit eu vreo cîţiva tineri plîngîndu-se. La White se discută despre asta fără ocol. Păcat de fete! Mare păcat! Vin unii şi-mi spun. Jack Hall şi alţii care umblă de colo-colo.

— Nu-mi pasă ce spune căpitanul Hall despre mine, nemernicul! strigă Blanche.

— Ai şi luat-o razna! Hall n-are niciodată o părere personală. Le culege pe-ale altora şi le spune mai departe. Iar el zice că băieţii vorbesc că le-ar fi frică de mama voastră. Dacă cineva ar comite o crimă, Hall ar aştepta la uşă. Discret bărbat! Dar i-am spus să întrebe despre tine. Asta-i ce-am aflat; şi mai zice că Agnes îi face ochi dulci băiatului doctorului.

— Ce ruşine! exclamă Agnes, vărsînd lacrimi amare, chinuită ca o martiră de vorbele unchiului.

— E mai în vîrstă decît el, da' asta nu-i o piedică. Drăguţ băiat, sper că n-ai nici o obiecţie? Are averea maică-sii şi pe-a lui taică-său; e o partidă bună. Un tip vulgar, doctorul, dar isteţ şi hotărît şi unul pe care-l bănuiesc că e în stare de orice. Nu m-ar mira să se însoare cu vreo văduvă bogată. Doctorii ăştia au mare influenţă asupra femeilor. Şi, dacă nu mă-nşel, Maria, biata dumitale soră a dat de...

— Unchiule! strigă doamna Twysden, arătînd către fetele ei, în faţa acestor...

— În faţa acestor mieluşei nevinovaţi. Hm! Cred că Firmin e cam muieratic, zise bătrînul domn pufnind în rîs şi dezvelindu-şi colţii fioroşi.

— Regret, domnule, că trebuie să vă dau dreptate, remarcă domnul Twysden. Nu cred că Firmin e un om cu principii înalte. Un bărbat deştept? Da. Pus la punct? Da. Un doctor bun? Da. Un bărbat înstărit? Da. Dar ce e un om fără principii?

— Trebuia să te faci popă, Twysden.

— Mi-au spus-o şi alţii, domnule. Biata mama şi-a exprimat deseori regretul că nu am ales calea Domnului. Cînd eram la Cambridge vorbeam frecvent la societăţile filantropice. Exersam. Nu vreau să vă ascund că scopul meu a fost totuşi viaţa politică. Vă mărturisesc că, după părerea mea, Camera Comunelor mi-ar fi fost pe măsură. Dacă posibilităţile materiale mi-ar fi permis, mi-aş fi oferit serviciile.

Lordul Ringwood zîmbi şi-i făcu cu ochiul nepoatei sale.

— Vrea să zică, draga mea, că i-ar plăcea să trăncănească pe cheltuiala mea şi că ar trebui să pun o vorbă bună la Whipham.

— Cred că există în Parlament şi membri mai puţin dotaţi, remarcă domnul Twysden.

— Vreo doi-trei ca dumneata şi ce echipă straşnică ar mai fi ! strigă bătrînul lord. Pe legea mea, m-am săturat de-atîta vorbărie. Aş vrea să-l văd pe cel mai inteligent om din ţara asta cum închide gura flecarilor şi cum pune căluş tuturor morilor neferecate.

— Sînt adeptul ordinii, dar iubitor de libertate, continuă Twysden. Susţin că echilibrul constituţiei noastre...

În momentul acela, cred că bătrînul lord ar fi intervenit cu cîteva din înjurăturile cu care îşi înfrumuseţa din belşug conversaţia de modă veche ; dar iată că tocmai intră servitorul şi-l anunţă pe domnul Philip Firmin ; la auzul acestui nume, o uşoară roşeaţă se ivi pe obrajii lui Agnes, care simţi cum bătrînul lord o urmăreşte cu privirea.

— Te-am văzut aseară la operă, domnule, spuse lordul Ringwood.

— Şi eu v-am văzut, îi răspunse Phil cu sinceritate.

Femeile erau îngrozite, iar Twysden, înspăimîntat. Familia Twysden beneficia uneori de loja lordului Ringwood. Dar bătrînul domn stătea cîteodată în alte loji, unde ei nu *puteau* să-l vadă niciodată.

— De ce nu te uiţi pe scenă, domnule, cînd te duci la operă, ci la mine ? Cînd mergi la biserică trebuie să te uiţi la popă, nu ? mormăi bătrînul domn. Sînt la fel de plăcut la vedere ca şi primul solist dintr-un balet — şi cam tot atît de în vîrstă. Dar, în locul dumitale, m-aş distra mai bine dacă l-aş privi pe Ellsler.

Vă imaginaţi despre ce vremuri îndepărtate este vorba : cînd balerinii dansau în travesti — oribile creaturi bătrîne, cu rochii lungi şi mîneci scurte, cu cununiţe de flori sau pălării cu pene peste perucile lor absurde — şi ţopăiau în fruntea trupei de balet. Să fim recunoscători că aceste maimuţe bătrîne au dispărut aproape de tot de pe scenă, lăsînd-o în stăpînirea trivialelor frumuseţi de sex opus. Ah, dragii mei tineri prieteni, va veni timpul cînd şi frumuseţea acestora va înceta să mai pară ucigătoare. La vîrsta lui însă, Philip le consideră frumoase ca huriile. Pe vremea aceea, tînărul neştiutor, care urmărea baletul din stal, lua carminul drept îmbujorare, pudra drept albeaţă naturală, iar vata drept armonia trupului ; şi îndrăznesc să spun că atunci cînd ieşea în lume nu era mai clarvăzător faţă de inocenţa sulemenită, pretenţiile vătuite şi candoarea vopsită.

Bătrînului lord Ringwood, plin de umor cum era, îi făcea o plăcere deosebită să-l răsfeţe şi să-l măgulească pe Philip Firmin în faţa rudelor acestuia din strada Beaunash. Pînă şi fetele se smiorcăiau din cînd în cînd de invidie faţă de vădita slăbiciune a unchiului Ringwood pentru Philip ; iar cei doi Twysden şi Ringwood Twysden, fiul lor, se dădeau de ceasul morţii văzînd că bătrînul domn îl prefera pe băiatul doctorului. Phil era mai înalt, mai arătos, mai bine făcut, mai echilibrat şi mai bogat decît tînărul Twysden. Era singurul moştenitor al averii tatălui său şi mai avea şi cele treizeci de mii de lire ale mamei sale. Cînd i-au spus că tatăl lui urma să se recăsătorească, Phil a rîs şi nu părea să-i pese defel :

— Le doresc fericire, lui şi viitoarei sale soţii. Aceasta a fost tot ce au putut scoate de la el. Cînd se va căsători, cred că mă voi muta într-o garsonieră. Strada Old Parr nu-i aşa veselă ca strada Pall Mall.

Nu sînt supărat pe doamna Twysden pentru că este geloasă pe nepotul ei. Băiatul şi fetele ei erau rodul unei căsnicii pătrunse de simţul datoriei, iar Phil era fiul unui copil neascultător. Copiii ei aveau întotdeauna o comportare exemplară faţă de fratele bunicului lor, Phil în schimb nu ţinea la el mai mult decît la oricine altcineva ; totuşi bătrînul îl prefera pe el. Băiatul ei era la fel de smerit şi dornic să-i fie pe plac domniei sale ca oricare din umilii săi supuşi, dar lordul Ringwood se răstea la el, îl băga în sperieţi, îi călca în picioarele dragului de el cele mai tandre sentimente şi nu se purta cu el mai bine decît cu un lacheu. Cît despre bietul domn Twysden, bătrînul lord căsca de plictiseală în faţa lui fără rezerve — lucru inevitabil de altfel : conversaţia bietului Talbot îi adormea pe majoritatea cunoscuţilor săi, dar unchiul rîdea de el, îl întrerupea şi-i spunea să-şi ţină gura.

În ziua aceea, cum stăteau ei strînşi laolaltă lîngă foc, la vremea ceasului plăcut — al ceaiului, ceasul dinainte de a servi cina — lordul Ringwood i se adresă lui Phil :

— Iei masa cu mine astă-seară, domnule ?

„Oare de ce nu mă invită pe mine", îşi spuse Talbot Twysden, „eu care ştiu să întreţin o conversaţie... !"

„Fir-ar să fie ! Întotdeauna îl invită pe cerşetorul ăsta !" se burzului tînărul Twysden în colţul său.

— Regret, domnule, nu pot veni. Mi-am invitat nişte amici la cină la „Blue Posts", răspunse Phil.

— La naiba, domnule, de ce nu amîni invitaţia ? strigă bătrînul lord. Dumneata, Twysden, ai amîna, nu-i aşa ?

— Vai, domnule ! inimile tatălui şi fiului prinseră a bate la unison.

— Aşa ai face ; şi te-ai certa şi cu băiatul ăsta că nu renunţă la prietenii lui. Noapte bună, Firmin, dacă tot nu vii, adăugă bătrînul lord şi plecă.

Cei doi gentlemeni ai casei se uitară cu un aer ursuz pe fereastră şi văzură trăsura bătrînului lord îndepărtîndu-se în ploaie.

— Nu-mi place că iei masa prin acele taverne oribile, îi şopti lui Philip o tînără domnişoară.

— E mai amuzant decît să cinez acasă, mărturisi Philip.

— Fumezi şi bei prea mult. Vii tîrziu acasă şi nu-ţi petreci timpul într-o lume decentă, domnule ! continuă tînăra fată.

— Ce-ai vrea să fac ?

— Oh, nimic. Trebuie să iei masa cu oamenii aceia îngrozitori, strigă Agnes, altfel te-ai fi dus la lady Pendleton în seara asta.

— Pot să renunţ la ei destul de uşor, dacă vrei tu, îi răspunse tînărul.

— Eu ? Eu nu vreau aşa ceva. Nu l-ai refuzat chiar acum pe unchiul Ringwood ?

— *Tu* nu eşti lordul Ringwood, îi răspunse Phil, cu un tremur în glas. Nu ştiu dacă aş putea să-ţi refuz ceva.

— Prostuţule ! Ţi-am cerut vreodată ceva ce ar fi trebuit să refuzi ? Vreau să trăieşti în lumea noastră şi nu printre îngrozitorii burlaci din Oxford şi Temple. Nu vreau să fumezi. Vreau să frecventezi societatea la care ai *entrée* *, iar tu îl refuzi pe unchiul tău din cauza unui aranjament cu prietenii într-o tavernă.

— Să rămîn aici ? Mătuşă, pot să iau masa aici ? întrebă tînărul.

— Noi am mîncat, iar soţul meu şi cu fiul meu iau masa în oraş, îi răspunse blînd doamna Twysden.

Doamnelor li se servea ceai şi friptură rece de berbec. Doamnei Twysden nu-i plăcea să-şi invite nepotul, învăţat cu mîncare aleasă şi trai bun, la cina lor modestă.

— Vezi ! Trebuie să mă consolez la tavernă, zise Philip. O să fie o petrecere pe cinste.

— Şi, mă rog, cine o organizează ?

— Pictorul Ridley.

— Dragă Philip, ştiai că tatăl lui este de fapt...

— În slujba lordului Todmorden ? Ne-o spune adesea. Ciudat personaj, bătrînul !

— Domnul Ridley este, cu siguranţă, un om de geniu. Picturile lui sînt încîntătoare, iar el are trecere peste tot, dar... dar vezi, Philip, cum mă provoci prin nepăsarea ta ! Da, chiar aşa ! De ce trebuie să cinezi cu fii de lachei, cînd uşile caselor mai de seamă din ţinut ţi-ar putea fi deschise ? Mă faci să sufăr, prostuţule.

— Pentru că cinez în compania unui om de geniu ? Zău, Agnes ! se încruntă tînărul. De altfel — adăugă el cu o undă de sarcasm în voce, care nu-i plăcu deloc domnişoarei Agnes — de altfel, draga mea, ştii că el ia masa la lordul Pendleton.

— Ce spuneaţi de lady Pendleton, copii ? întrebă vigilenta doamnă Twysden din colţul ei.

— Ridley cinează acolo. Azi însă va lua masa cu mine într-o tavernă. Vin şi lordul Halden şi domnul Winton — cînd au auzit ce fripturi grozave se servesc.

— Winton ! Lordul Halden ! Fripturi ! Unde ? Pe legea mea ! Am de gînd să merg şi eu. Unde cinaţi voi, băieţi ? *Au cabaret* ** ? Zău că vin şi eu, strigă micul domn Twysden spre disperarea lui Philip, care cunoştea teribilul talent la conversaţie al unchiului său. Dar Twysden îşi aminti la timp, spre marea uşurare a tînărului Firmin : Fir-ar să fie, uitasem ! Mătuşa ta şi cu mine luăm masa cu familia Blades. Un bătrînel stupid, amiralul, vin de proastă calitate — ceea ce este de neiertat ; dar trebuie să mergem — *on n'a que sa parole* *, nu ? Spune-i lui Winton că am vrut să vin şi eu şi că mai am ceva din vinul acela Château Margaux care i-a plăcut lui. Pe tatăl lui Halden îl cunosc bine. Să-i spui asta. Adu-l încoace. Maria, trimite o invitaţie lordului Halden pentru joi. Philip, trebuie să-l aduci încoace să cineze cu noi. *Asta* e cel mai bun mod de a face cunoştinţe, băiete ! Şi micuţul domn se plimbă fudul de colo-colo, agitînd o lumînare, ca şi cum ar fi vrut să soarbă cu nesaţ din spermanţetul strălucitor.

---

* Acces, intrare (fr.).

** La tavernă, cîrciumă (fr.).

Pomenirea unor asemenea personaje importante ca lordul Halden şi domnul Winton reduse la tăcere reproşurile visătoarei Agnes.

— Atîta timp cît trăieşti printre asemenea oameni de vază, nu-ţi va păsa de liniştea căminului nostru, Philip, oftă ea. Nici o vorbă nu mai fu rostită acum despre compania nepotrivită în braţele căreia se aruncă.

Aşa că Philip nu luă masa cu rudele sale ; dar Talbot Twysden avu grijă să-i aducă la cunoştinţă lordului Ringwood cum tînărul Firmin se oferise să cineze cu mătuşa lui în ziua aceea, după ce-l refuzase pe bătrînul lord. Şi tot ce l-ar fi putut discredita pe Philip, orice extravaganţă sau nebunie pe care o comitea tînărul ajungea la urechile bătrînului lord prin intermediul unchiului şi al vărului lui Philip. Dacă informatorii ar fi fost alţii, atunci lordul Ringwood s-ar fi înfuriat, pentru că cerea supunere şi ascultare tuturor celor din jur. Dar era mai plăcut să necăjeşti familia Twysden decît să-l cerţi şi să-l bagi în sperieţi pe Philip, aşa că bătrîul lord prefera să rîdă şi să se amuze de nesupunerea lui Phil. Vedea şi alte lucruri despre care nu pomenea. Mare pişicher, bătrînul domn, care-şi putea permite din cînd în cînd să mai închidă ochii la unele lucruri.

Ce ziceţi de faptul că, influenţat de o tînără domnişoară, Philip era gata să se logodească sau să rupă o logodnă ? La douăzeci de ani, tinerele domnişoare nu aveau influenţă şi asupra *dumneavoastră* ? Nu erau ele de obicei ceva mai în vîrstă decît dumneavoastră ? Pasiunea din tinereţe a dus ea la ceva mulţumitor şi dacă nu, oare acum vă pare rău ? Să presupunem că v-aţi fi împlinit dorinţa şi v-aţi fi însurat cu ea, ce vîrstă ar avea acum ?

---

* Promisiunea e promisiune (fr.).

Şi acum cînd mergeţi într-o societate şi o vedeţi, regretaţi *cu adevărat* că mica idilă s-a sfîrşit ? Oare această femeie (zveltă sau grasă, bondoacă sau înaltă), cu toţi copiii aceia în jurul ei, să fie cea pe care aţi ales-o stăpîna inimii ? Îl mai invidiaţi pe Jones ? Philip o iubea pe verişoara lui, fără îndoială, dar oare, cînd era student, nu mai fusese îndrăgostit şi de fiica profesorului Tomkinsian, domnişoara Budd ? Nu-i scrisese versuri domnişoarei Flower, fiica vecinului său din strada Old Parr ? Nu încep oare toţi tinerii prin a se îndrăgosti de o doamnă mai în vîrstă decît ei ? Şi Agnes era mai în vîrstă decît Philip, după cum sora ei avea mereu grijă să-l informeze.

Dacă ar fi vrut, Agnes ar fi putut să înşire tot felul de poveşti despre Blanche — aşa cum dumneavoastră aţi putea spune despre mine şi eu despre dumneavoastră. Poveşti nu tocmai adevărate, dar împănate cu destule minciuni ca să pară verosimile ; poveşti de care auzim zilnic şi despre care citim în cele mai savante şi scrupuloase cărţi de istorie, spuse de persoanele cele mai respectabile şi perfect autentice pînă la proba contrarie. Numai poveştile *noastre* nu pot fi contestate (numai dacă romancierii nu se contrazic între ei, aşa cum se întîmplă uneori). Ce spunem *noi* despre virtuţile oamenilor, despre metehnele lor şi despre caracterul lor puteţi fi siguri că este adevărat. Desfid pe oricine ar afirma că părerea mea despre familia Twysden este răuvoitoare, sau lipsită de bunăvoinţă sau neîntemeiată. Agnes scria versuri şi le punea apoi pe note, împreună cu poeziile altor scriitori. Pe Blanche o interesa ştiinţa şi urma cu asiduitate cursurile din strada Albemarle. Amîndouă erau inteligente, după concepţia vremii, bine educate, cultivate şi foarte manierate, atunci cînd voiau să placă. Dacă aţi fi, să zicem, burlac, cu o avere frumuşică, sau o văduvă care are nevoie de consolare, sau o lady care organizează petreceri reuşite şi care face parte din *monde**, le-aţi găsi agreabile. Dacă însă aţi fi un simplu funcţionar la Trezorerie, sau un tînăr avocat pledant fără clientelă, sau o doamnă, tînără sau bătrînă, care nu face parte din *monde*, părerea dumneavoastră despre ele n-ar mai fi aşa de favorabilă. Le-am văzut forfecînd, dispreţuind, evitînd, mîngîind, îngenunchind şi adorînd una şi aceeaşi persoană. Îmi amintesc de chipurile uluite ale familiei Twysden, cînd doamna Lovel a organizat prima petrecere. S-au mai văzut vreodată umeri mai indiferenţi ca ai voştri, dragi domnişoare ? Acum o îndrăgesc, îi dezmiardă copiii vitregi, o laudă în faţă şi pe la spate, spatele ei atît de frumos, o iau de mînă în public, o cheamă pe numele mic, cad în extaz văzîndu-i toaletele şi i-ar aduce şi cărbuni pentru căminul din sufragerie, dac-ar schiţa vreun gest. *Ea* nu s-a schimbat. Este aceeaşi doamnă, odinioară guvernantă, nici mai rece, nici mai cordială. Dar prosperitatea i-a scos în evidenţă virtuţi, pe care oamenii nu i le observaseră pe cînd era săracă. Putea cineva să remarce frumuseţea Cenuşăresei cînd dormea pe rogojini, lîngă foc, pînă să coboare din caleaşca aceea ca-n poveşti, înveşmîntată toată în diamante ? Cum poţi distinge un diamant dintr-o groapă de gunoaie ? Numai nişte priviri foarte agere ar putea-o face. O doamnă într-o caleaşcă ca-n basme, trasă de opt cai, sigur că stîrneşte senzaţie, iar prinţi fermecaţi se grăbesc să o implore să le acorde onoarea să danseze cu ea.

---

* Lumea bună (fr.).

Şi atunci, în spiritul istoricului infailibil, declar că, dacă la douăzeci şi trei de ani, domnişoara Twysden nu simte nimic sau este foarte ataşată de vărul ei, care nu e încă major, n-avem nici un motiv să ne supărăm pe ea. Un tînăr brav, arătos, cinstit şi care face boacăne, cu umeri laţi, bine dispus şi cu bujori în obraji, plin de talent (deşi cam leneş — a cerut să lipsească o vreme de la universitate), posesorul unei averi îndestulătoare şi moştenitorul alteia nu poate să nu impresioneze o inimă de femeie, căreia gradul de rudenie şi împrejurările i-l aduc zilnic în preajmă. Cînd a mai răsunat în casa din strada Beaunash un rîs atît de expansiv şi venit din toată inima ca cel al lui Philip ? Minunata lui sinceritate a mişcat-o pe mătuşa lui, o femeie deşteaptă, care zîmbea şi-i spunea :

— Dragul meu Philip, mă frămîntă nu numai ce spui, dar mai ales ce urmează să spui.

Poate că, odată, fusese şi ea sinceră şi prietenoasă : pe vremea cînd ea şi sora ei erau două tinere fete în floarea vîrstei, afectuoase şi nedespărţite, ce urmau să-şi facă intrarea în lume. Dar dacă reuşeşti să-ţi menţii casa frumoasă cu un venit mic, să fii vesel în societate, deşi grijile te apasă, să suporţi un soţ intolerabil de plicticos păstrîndu-i acel respect pe care-l datorezi (mărturisesc că aceasta este calitatea pentru care o admir pe doamna Twysden), să te supui cu răbdare şi cu zîmbetul pe buze înfrîngerilor, umilinţelor, în aşa fel încît să continui să frecventezi *le monde*, dacă, în sfîrşit, reuşeşti toate acestea, trebuie să renunţi la sinceritate şi prietenie. Căsătoria sorei ei cu doctorul o îngrozi pe Maria Ringwood, fiindcă vestea l-a înfuriat pe lordul Ringwood. Poate că atunci şi-a sacrificat o pasiune tainică. Şi-a pus în gînd să-l cucerească pe tînărul şi nobilul vecin al lordului, dar acesta o seduse şi o părăsi. Apoi, se simţi atrasă de Talbot Twysden, Esq., care lucra la „Powder and Pomatum Office", deveni soţie credincioasă şi mamă atentă şi iubitoare. Dar cît priveşte sinceritatea şi prietenia, dragă amice, acceptă de la o doamnă atît cît poate ea să-ţi ofere : maniere alese, conversaţie plăcută şi atenţie cuviincioasă. Dacă vrei să iei micul dejun la ea, nu cere luna de pe cer, ci mulţumeşte-te cu ceea ce-ţi serveşte John la masă. Ce înfloritoare, ce elegantă şi ce veselă arată doamna Twysden, cînd trece prin parc în trăsura ei descoperită, iar fetele ei — ce tinere şi zîmbitoare (lăsînd la o parte toate celelalte) ! Caii par bine hrăniţi, iar vizitul şi lacheul, prosperi şi spilcuiţi. Fac schimb de plecăciuni cu călătorii din alte trăsuri, aristocraţi bine cunoscuţi. Nişte trecători oarecare, aplecîndu-se peste gard şi văzînd trăsura familiei Twysden, nu se îndoiesc o clipă de bunăstarea şi nobleţea proprietarilor.

— Hei, Jones, bătrîne, care familie nobilă avea deviza : *Wel done Twys done ?* * Şi ce fete clasa-ntîi în caleaşca aia ! se adresă Brown lui Jones **, şi ce tip elegant şi chipeş călăreşte iapa aia murgă şi se apleacă să vorbească cu fata blondă ! Cel puţin unuia dintre cei doi gentlemeni îi era limpede că cei pe care-i văzuse nu erau decît personajele admirabile şi de prim rang bine cunoscute nouă.

Cît despre Philip Firmin călare pe iapa lui murgă şi cu garoafă la butonieră, nu încape nici o îndoială că Philippus este la fel de arătos, de bogat şi de brav ca oricare alt lord. Brown trebuie să fi simţit o strîngere de inimă, cînd prietenul lui i-a spus :

---

* Ce e făcut de (familia) Twis(den), e bine făcut (engl.).

** *Brown and Jones* — expresie englezească prin care sînt denumiţi oamenii simpli, de rînd ; cele două nume sînt unele din cele mai frecvente în onomastica britanică.

— Ăsta, un lord ? Să fii dumneata sănătos, nu-i decît fiul chipeş şi fercheş al unui doctor.

Dar în timp ce Jones şi Brown îşi imaginează o discuţie agreabilă între cei doi tineri, ei nu-l aud pe Phil şoptindu-i verişoarei sale : „Nădăjduiesc că ţi-a plăcut *partenerul* de aseară“ şi nu văd îngrijorarea ce se ascunde în spatele zîmbetului doamnei Twysden, cînd zăreşte cupeul colonelului Shafto (dansatorul în chestiune) şi cum ar prefera să-l ştie pe Phil oriunde, numai lîngă trăsura lor nu. Lady Braglands tocmai a trecut pe lîngă ei fără să-i bage în seamă — lady Braglands care organizează un bal şi care e hotărîtă să *nu* o invite nici pe ea, nici pe cele două fete ale ei fără căpătîi. Deşi lady Braglands se face că nu o zăreşte în trăsura ei, cu tot alaiul şi cele trei chipuri strălucind toate de zîmbete la vederea ei, doamna Twysden o recunoaşte pe lady Lovel, cuibărită în micul ei cupeu, şi-i trimite bezele. Cum ar putea Jones şi Brown, care nu fac parte, *vous comprenez, du monde* *, să înţeleagă aceste mistere ?

— Tînărul acela chipeş e Philip Firmin, nu-i aşa ? îl întrebă Brown pe Jones.

— Doctorul s-a însurat cu nepoata contelui de Ringwood ; de fapt, a furat-o.

— Are clientelă bună ?

— Grozavă ! De primă calitate ! Numai oameni de seamă. E medicul doamnelor din înalta societate. Nu se pot lipsi de el. Face avere, pe lîngă cea a nevestei-sii.

— I-am văzut numele în nişte ziare cam ciudate, spuse Brown, făcîndu-i cu ochiul lui Jones. Tragem, aşadar, concluzia că cei doi gentlemeni erau din capitală. Se uitară insistent la prietenul Philip, care se opreşte să stea de vorbă şi să strîngă mîna unor trecători, ce priveau peste gard la spectacolul amuzant şi agitat din parc.

CAPITOLUL V

RUDA CEA NOBILĂ

Am avut pînă acum, o dată sau de două ori, ocazia să menţionez un nobil conte şi cu siguranţă că nici un cititor serios nu va consimţi ca domnia sa să treacă prin prezenta istorie, alături de mulţimea personajelor de rînd, fără ca noi să nu zăbovim asupra persoanei sale. Dacă numele de Burke sau Debrett vă sînt cît de cît familiare, atunci ştiţi şi că vechea familie Ringwood este de mult cunoscută pentru întinsele sale domenii şi pentru fidelitatea faţă de coroana britanică.

---

* Înţelegeţi, din lumea bună (fr.).

În frămîntările care, din nefericire, au tulburat acest regat după detronarea ultimei case domnitoare, a fost implicată şi familia Ringwood, alături de multe alte familii, dar la urcarea pe tron a Majestăţii sale George al III-lea, acestor divergenţe li s-a pus capăt în chip fericit, iar monarhul nici c-a avut vreun supus mai loial şi mai devotat decît sir John Ringwood, baronet de Wingate şi Whipham Market. Prin influenţa lui, sir John a trimis trei membri în Parlament, iar în vremurile periculoase şi supărătoare ale războiului din America, această influenţă a fost exercitată neîntrerupt şi atît de cordial în favoarea ordinii şi coroanei, încît Majestatea sa a socotit nimerit să-l avanseze pe sir John la demnitatea de baron Ringwood. Fratele lui sir John, sir Francis Ringwood din Appleshaw, care a urmat magistratura, a fost şi el investit cu titlul de baron la Curtea de Finanţe a Majestăţii sale. Primul baron, mort în 1786, l-a avut ca succesor pe cel mai mare dintre cei doi fii ai săi, John, al doilea baron şi primul conte de Ringwood. Fratele domniei sale, onorabilul colonel Philip Ringwood a pierit pe cîmpul de luptă, acoperit de glorie, în fruntea regimentului său şi pentru apărarea ţării, în bătălia de la Busaco, 1810, lăsînd două fete, Louisa şi Maria, care de atunci locuiau cu contele, unchiul lor.

Contele de Ringwood n-a avut decît un fiu, Charles, viconte de Cinqbars, care, din nefericire, s-a prăpădit în cel de-al douăzeci şi doilea an al vieţii, de tuberculoză. Aşa că descendenţii lui sir Francis Ringwood au devenit moştenitorii marilor moşii ale contelui, de la Wingate şi Whipham Market, dar nu şi ale titlurilor de nobleţe conferite contelui şi tatălui său.

Împreună cu lordul Ringwood locuiau cele două nepoate ale sale, fiicele răposatului său frate, colonelul Philip Ringwood, mort în războiul din Spania. * Dintre ele, cea mai tînără, Louisa, era favorita lordului ; şi chiar dacă cele două tinere erau fiecare în posesia unei averi proprii

---

* Război naţional împotriva francezilor (1808—1814).

considerabile, se spunea că unchiul lor avea să se îngrijească în continuare de ele, mai ales că nu prea era în relații bune cu vărul său, sir John din Shaw, care se alăturase partidului Whig, în vreme ce lordul era șeful partidului Tory.

Dintre cele două nepoate, cea mai mare, Maria, mai niciodată în favorurile unchiului ei, s-a măritat, în 1824, cu Talbot Twysden, Esq., împuternicitul cu impozitele la „Powder and Pomatum Office". Dar cea mai mică, Louisa, a atras asupra sa furia lordului prin fuga ei cu George Brand Firmin, Esq., doctor în medicină, un tînăr gentleman de la universitatea Cambridge, care veghease la căpătîiul lordului Cinqbars cînd acesta a murit la Neapole și adusese apoi corpul defunctului acasă, la castelul Wingate.

Cearta dintre sir John și nepoata lui cea mică și indiferența cu care o privea de obicei pe sora acesteia (căreia obișnuia să-i spună „bătrîna intrigantă") a prilejuit la început un ușor *rapprochement* între lordul Ringwood și moștenitorul lui, sir John din Appleshaw; dar cei doi gentlemeni erau amîndoi dîrji, ca să nu spunem încăpățînați. S-au certat pentru dreptul de moștenire asupra unei mici proprietăți inalineabile, de care contele voia să dispună; pînă la urmă s-au despărțit, cu multă ranchiună și vorbe urîte din partea lordului, un nobil deosebit de liber în exprimare, care spunea lucrurilor pe șleau, cum se zice.

În urma acestei neînțelegeri și ca să-i facă în ciudă moștenitorului său, era de așteptat ca lordul Ringwood să se însoare. Trecuse de șaptezeci de ani și se bucurase odinioară de o constituție foarte robustă. Și, chiar dacă avea o fire nestăpînită și nu era deloc o persoană agreabilă (pînă și în tabloul lui sir Thomas Lawrence * avea o înfățișare neplăcută) și-ar fi putut găsi, fără îndoială, o soață printre frumusețile din ținutul lui, sau chiar pe cea mai frumoasă din May Fair **.

Dar domnia sa era un nobil cinic, poate prea conștient de înfățișarea lui dizgrațioasă.

— Sigur că pot să-mi cumpăr o nevastă, spunea el. Credeți că nu s-ar găsi cine să-și vîndă fata unuia de rangul meu şi cu posibilităţile mele ? Ia uitaţi-vă la mine, domnule : ce femeie s-ar putea îndrăgosti de mine ? Am fost însurat o dată şi mi-a ajuns. Detest femeile urîte, iar cele virtuoase, care tremură şi se smiorcăie în taină şi fac morală bărbaţilor, mă plictisesc. Sir John Ringwood, baronet de Appleshaw, e un neghiob şi-l detest, dar nu îndeajuns încît să mă nenorocesc pe tot restul zilelor mele ca să-i fac în necaz. Cînd voi cădea, voi cădea. Credeţi că-mi pasă de ce-o să mai urmeze ?

---

* Pictor englez, născut la Bristol (1769—1830). Elev al lui Reynolds; pictor al Curții (1792); portrete tratate cu virtuozitate, bogat colorate cu un cadru adeseori romantic.

** Cartier select din vestul Londrei.

Şi cu mult umor sardonic, bătrînul lord aţîţa văduvele care-şi aduceau fiicele în calea lui. Trimitea perle lui Emily, diamante lui Fanny, cărţi de rugăciune pioasei Selinda, îi oferea lojă la operă frumoasei Kate, iar la sfîrşitul sezonului se întorcea acasă, la marele lui castel singuratic din vest. Toate erau la fel, gîndea domnia sa. După cum vedeţi, un bătrîn răutăcios şi corupt, dragii mei. Dar oare nu s-ar găsi nici o femeie care să se supună unor sacrificii pentru acest om nefericit, să îndrume pe calea cea bună o fiinţă plină de calităţi, dar pierdută, să-l facă pe acest suflet rătăcitor să creadă în puritatea femeii ? Au încercat aducîndu-i aere ca la High Church *, pentru capela lui din Wingate, au încercat cu cărţulii de Low Church **, au dansat pentru el, au sărit garduri călare şi au purtat părul lins cu cărare la mijloc sau şi-au făcut cîrlionţi, după cum dicta gustul lui ; cînd venea el în vizită, le găsea întotdeauna acasă, pe cînd unuia ca mine sau ca dumneavoastră i se răspundea cu asprime că sînt logodite ; îl potopeau cu sentimentele lor de gratitudine pentru cîte un buchet de flori ; îi cîntau, iar mamele lor, înecîndu-şi suspinele, murmurau :

— Ce înger de fată e Cecilia mea !

Aruncau tot felul de grăunţe delicioase acestei păsări bătrîne. Dar pînă la sfîrşitul sezonului nu-l prinsese nimeni : şi-a luat zborul înapoi, către dealurile lui dinspre apus. Şi dacă ai îndrăzni să spui că doamna Netley a încercat să-l prindă în laţ, sau că lady Trapboys *** i-a întins o capcană, ţi-ai da seama că nu eşti decît un calomniator nemernic, grosolan şi cunoscut orişiunde pentru ofensele aduse femeilor.

---

* Parte a bisericii anglicane care se apropie de catolicismul roman, acordînd un loc important autorităţii episcopilor şi preoţilor, ritualurilor şi împărtăşaniei.

** Sectă religioasă anglicană, caracterizată prin simplitatea ritualurilor şi absenţa rigidităţii în privinţa dogmelor.

*** Nume cu valoare simbolică ; Netley — de la substantivul *net* (plasă, laţ) ; Trapboys — format din îmbinarea substantivelor *trap* (capcană) şi *boys* (băieţi).

Se întîmplă ca, în anul 1830, acest nobil de seamă să sufere un atac de gută, în urma căruia proprietăţile sale fură cît pe-aci să treacă pe numele rudei sale, baronetul de Appleshaw. Într-un stat învecinat, avu loc în vremea aceea o revoluţie. O ilustră familie domnitoare fu izgonită din ţara sa, iar proiectele de reformă (care ar fi stîrnit cu siguranţă o revoluţie) se răspîndiră şi la noi. Evenimentele din Franţa şi cele care erau de aşteptat în ţară i-au aprins mintea lordului Ringwood într-atît, încît a căzut victimă unuia dintre cele mai serioase atacuri de gută din cîte suferise vreodată. Te înfiorau ţipetele lui, care se auzeau pe tot drumul străbătut de la iahtul său de la Ryde, pînă la o casă închiriată pentru el în oraş ; limbajul cu care se adresa persoanelor din jur era de o expresivitate înspăimîntătoare, după cum susţineau lady Quamley şi fiica ei, care se plimbaseră de mai multe ori cu iahtul împreună cu bătrînul lord. Ce răsplată nepotrivită din partea grosolanului conte pentru atenţia şi amabilitatea lor ! Dansaseră la bordul iahtului, luaseră masa pe iaht, se plimbaseră cu iahtul împreună cu el şi, cu zîmbetul pe buze, înfruntaseră neplăcerile adîncurilor furtunoase în compania lui. Dar cînd au dat fuga să-l ajungă, în scaunul cu rotile care-l ducea pe chei — căci ce n-ar fi făcut ele ca să aline suferinţele unui bătrîn gentleman bolnav —, le-a înjurat, şi pe mamă şi pe fată, şi le-a insultat şi, urlînd, le-a trimis să se ducă într-un loc pe care nu pot să-l menţionez.

S-a întîmplat ca tocmai atunci doctorul Firmin şi cu doamna Firmin să se afle la Ryde, împreună cu băieţelul lor în vîrstă de trei ani. Doctorul devenise unul dintre medicii la modă din Londra şi începuse să primească felicitări pentru reuşita tratamentului împotriva acestei maladii. (Dacă vă amintiţi, Firmin dedicase lucrarea sa „Guta şi reumatismul“ Majestăţii sale George al IV-lea.) Valetul lordului Ringwood se gîndi să-l cheme pe doctor şi-i spuse stăpînului său că acesta se află în oraş. Cît despre lordul Ringwood, acesta era un gentleman care n-ar fi permis vreodată ca sentimentele potrivnice să stea în calea tihnei şi a sănătăţii sale. El a ţinut foarte mult să fie numaidecît îngrijit de doctorul Firmin şi s-a supus tratamentului acestuia, din care o parte consta într-un aer de superioritate tot atît de excesivă ca aceea a pacientului său. Firmin era atît de înalt și de semeț, încît înfățișarea lui era mult mai nobilă decît a multor oameni de rang. Peste un metru optzeci înălțime, maniere alese, o frunte strălucitoare, ochi sclipitori, manșetele cămășii albe ca zăpada, guler de catifea răsucit, o mînă frumoasă ce apărea de sub manșeta de catifea — iată avantajele de care se bucura și doctorul. Nu făcea niciodată nici cea mai mică aluzie la trecut și-și trata pacientul cu o desăvîrșită politețe și cu o impenetrabilă stăpînire de sine.

Această sumbră și sfidătoare politețe nu-i displăcea întotdeauna bătrînului lord. Era atît de obișnuit cu servilismul și cu zeloasa supunere a celor din jur, că se plictisea uneori de ele și puțină independență îl delecta. Oare de ce se hotărîse Firmin să mențină acest gen de relație între el și bătrînul lord? Avea vreun interes sau era din fire un om plin de îndrăzneală? Din ziua în care s-au cunoscut, nu și-a schimbat o clipă comportarea și a avut satisfacția ca nobila sa rudă, care-i era și pacient, bine cunoscută pentru asprimea și brutalitatea sa față de mai toți cei ce i se iveau în cale, să-l trateze cu aceeași politețe.

Prin diverse aluzii, domnia sa îi dădea de înțeles doctorului că era la curent cu anumite evenimente de la începutul carierei lui. Furtunoasă carieră! Firmin făcuse datorii, se certase cu tatăl său, părăsise universitatea și plecase în străinătate, trăise într-o societate dezmățată, care își petrecea timpul jucînd cărți și zaruri noapte de noapte, iar dimineața întrebuințau uneori pistoalele. Dovedise el însuși o teribilă dexteritate în mînuirea acestui instrument, pe care-l folosise împotriva unui faimos aventurier italian, ce căzuse de mîna lui la Neapole. Cînd secolul nostru era mai tînăr cu douăzeci și cinci de ani, zgomotul împușcăturilor se putea încă auzi din cînd în cînd în suburbiile Londrei, în primele ceasuri ale dimineții; iar zarurile se rostogoleau din cornete în multe cuiburi de plăceri. Cavalerii celor Patru Rigi * călătoreau dintr-un oraș într-altul și încingeau partide între ei sau făceau victime printre cei imprudenți. Acum, vremurile s-au schimbat. Cărțile de joc sînt înmormîntate în cutiile lor.

---

* Aluzie ironică la cartofori, considerați supuși ai celor patru Rigi din cărțile de joc.

Numai unii *sous-officiers*, care se ceartă prin cafenele la jocurile de domino, se mai bat în duel.

— Oh, Doamne, suspina zilele trecute, în localul Bays, un vechi pontator, ce trist e să te gîndești că acum, dacă ai vrea să te distrezi cu o bancnotă de cincizeci de lire, nu găsești un locșor în Londra unde să o pierzi ! Și a enumerat cu tandrețe numele a douăzeci de locuri unde în tinerețe își punea cu dragă inimă banii la bătaie și-i pierdea.

După o absență destul de îndelungată în străinătate, domnul Firmin s-a reîntors în țară, unde i s-a dat voie să-și reia studiile la universitate și a obținut licența în medicină. Așa cum v-am povestit, a fugit cu nepoata lordului Ringwood, atrăgînd asupra sa mînia acestuia. Dar, în afară de a-i ocărî și a-și da frîu liber furiei, bătrînul lord nu putea face nimic. Tînăra domnișoară era liberă să se mărite cu cine dorea, iar unchiul ei să-l renege sau să-l accepte pe soțul ei. Deci, bătrînul lord și-a renegat nepoata pînă cînd a găsit de cuviință să o ierte. Ce intenții avea lordul Ringwood cu averea sa, în ce consta aceasta și care aveau să-i fie moștenitorii — nu știa nimeni. Desigur, unele persoane se arătau foarte interesate de acest subiect. Doamna Twysden, soțul și copiii ei erau oameni săraci. Dacă unchiul Ringwood avea bani de lăsat în urma lui, le-ar fi prins de minune celor trei îngerași, al căror tată nu dobîndea un venit atît de mare ca al doctorului Firmin. Philip era, fără îndoială, un tînăr drăguț, bun la suflet, sincer, amabil și plin de viață și-l iubeau cu toții. Dar avea și el metehnele lui, ce nu puteau fi tăinuite, așa că dragile lui rude le zugrăveau neîncetat în fața unchiului Ringwood. Scumpele lui rude ! Ce cumsecade erau ! Nu-mi vine să cred că mătușa lui Phil l-ar fi ponegrit. Femeia aceea duioasă formula calm și delicat pretențiile propriilor ei fiice și exagera cu tandrețe prezenta prosperitate a tînărului Phil și excelentele lui perspective. Avantajul a treizeci de mii de lire și moștenirea marii averi a tatălui său ! Ce tînăr și-ar putea dori mai mult ? Poate chiar avea prea mult. Poate că era prea bogat ca să mai și muncească. Bătrînul lord viclean încuviința spusele nepoatei sale și le înțelegea foarte bine scopul.

— O mie pe an ! Ce înseamnă o mie pe an ? mormăia el. Prea puţin pentru un gentleman şi destul ca să puturoşească un om.

— Da, într-adevăr, e un venit mic, ofta doamna Twysden. Pentru o casă mare, o aprovizionare bună, salariul domnului Twysden e de mizerie.

— De mizerie ! Foamete curată, mormăia bătrînul lord cu francheţea lui obişnuită. Nu ştiu eu ce înseamnă o gospodărie ? Văd cum te străduieşti. Majordomi şi lachei, trăsuri şi cai, chirie şi dineuri — deşi cele date de tine, Maria, nu sînt prea vestite.

— Foarte nereuşite, ştiu, recunoştea doamna Twysden plină de remuşcări. Regret că nu ne putem permite mai mult.

— Mai mult ? Sigur că nu puteţi. Voi sînteţi nişte pîrliţi, dar încercaţi să ţineţi pasul cu lumea bună. L-am văzut pe Twysden zilele trecute plimbîndu-se pe strada St. James împreună cu Rhodes, tipul ăla înalt. (La care bătrînul lord se opri şi începu să rîdă, arătîndu-şi colţii şi căpătînd, astfel, ca întotdeauna cînd era bine dispus, un aer crunt.) Cînd Twysden merge alături de un bărbat zdravăn, se străduie mereu să ţină pasul cu el. Ştii şi *tu*.

Biata Maria cunoştea prea bine ciudăţeniile soţului ei, dar nu îndrăznea să spună că nu era nevoie să i le amintească.

— Era aşa de sleit, că abia mai putea vorbi, continuă unchiul Ringwood, dar tot îşi întindea picioarele alea mici ca să ţină pasul. E puţintel la trup, le *cher mari,* * dar are curaj. Ca toţi bărbaţii scunzi, de altfel. L-am văzut la vînătoare, vlăguit de-a binelea, avîntîndu-se peste arături după indivizi cu pasul de două ori mai mare decît al lui. Mă întreb de ce oare nu renunţă oamenii la societate, Maria, de ce să n-ai, în locul unei case frumoase şi a unei grămezi de servitori trîndavi, o fată în casă şi o pulpă de berbec ? Îţi pierzi minţile, nu alta, tot încercînd să o scoţi la capăt. Ştii bine că am dreptate. Noaptea nu poţi dormi. *Eu* ştiu cum e. Ai o casă potrivită pentru cei cu un venit de patru ori mai mare ca al vostru. Vă împrumut bucătăreasa mea ; dar nu pot să iau masa cu voi pînă nu trimit şi nişte vin de Porto. De ce nu serveşti bere neagră, o halcă de carne şi nişte drob — drobu-i foarte bun ! Chinurile la care se supun unii, ducînd o viaţă care le depășește posibilitățile, sînt de-a dreptul ridicole. Uită-te la băiatul care mi-a deschis ușa : e la fel de înalt ca unul dintre oamenii mei. Mută-te mai bine pe o stradă liniștită, pe undeva prin Belgravia, * și ia-ți o fată în casă. Nimeni nu-și va schimba părerea despre voi și te vei simți la fel de bine ca și cînd ai locui aici, cheltuind însă cu vreo două mii mai puțin pe an. E un sfat care valorează pe puțin jumătate din suma asta.

---

* Dragul de soţ (fr.).

— E un sfat bun, într-adevăr ; dar cred că aș prefera mia de lire în locul lui, răspunse doamna Twysden.

— Sigur că ai prefera. Asta-i consecința poziției false pe care ai adoptat-o. Uite, doctorul ăla are o calitate : e mîndru ca Lucifer. Și fiu-său îi seamănă. Nu sînt întotdeauna avizi de bani. Își păstrează independența, deși, nu zic, își ia și el partea lui. Eu, de pildă, cînd l-am chemat prima oară, ce mi-am zis : ca rudă ce-mi este, n-o să-mi ia bani. Dar n-a fost așa. A vrut onorariu, fir-ar să fie, altfel refuza să vină. Afurisit tip independent mai e și Firmin ăsta ! Și tînărul la fel !

Dar cînd domnul Twysden și fiul lui au încercat o dată sau de două ori (poate la sugestia doamnei Twysden) să-și manifeste nepăsarea în prezența leului, acesta a început să ragă și s-a repezit la ei să-i sfîșie, așa că au rupt-o amîndoi la fugă urlînd. Asta-mi aduce aminte de o poveste veche, foarte veche, dintre acelea de care bătrînii își amintesc cu plăcere pe la cluburi, o poveste pe care am auzit-o de la bătrînul lord : pe cînd era numai lord Cinqbars, a insultat un locotenent în disponibilitate chiar pe meleagurile lui natale, iar acesta l-a biciuit în modul cel mai barbar și intim cu putință. Lumea zicea că lordul Cinqbars se întîlnise cu braconierii ; cînd colo, lordul bracona, iar locotenentul nu făcea decît să-și apere porumbarul. Nu pot să spun că era un nobil model, dar cînd pasiunile sau interesele lui nu-l îndrumau greșit, dovedea mare sensibilitate, umor și bun simț și, la nevoie, dădea sfaturi foarte bune. Dacă oamenii îngenuncheau în fața lui să-i sărute cizmele, foarte bine ! Erau date cu vacs, așa că puteau să-i îmbrățișeze tălpile. Dar cei ce nu voiau, n-aveau decît să n-o facă. Nici Papa nu are pretenția ca protestanții să respecte ceremonialul ; dacă au obiecții cu privire la condurii lui, nu-i forțează nimeni să-i sărute. Phil și tatăl lui refuzau să tremure în fața bătrînului lord,

---

* Cartier select din Londra.

nu pentru că era un tiran care putea fi domolit, ci pentru că erau bărbaţi curajoşi şi nu dădeau înapoi în faţa tiranilor.

Vă spuneam că-mi place Philip Firmin, deşi trebuie să mărturisesc că avea destule metehne, iar cariera lui, mai ales în primii ani, nu constituie deloc un exemplu. I-am scuzat eu oare vreodată purtarea faţă de tatăl său sau am rostit eu vreodată vreun cuvînt ca să-l apăr pentru scurta lui carieră universitară lipsită de glorie ? Îi recunosc lipsurile cu aceeaşi candoare cu care prietenii mei se referă la ale mele. Cine oare nu observă slăbiciunile unui prieten şi cine este atît de orb, încît să nu zărească defectele vecinului ? Numai femeile, din cînd în cînd. Dar nici pe ele nu le poţi păcăli la nesfîrşit. Ca om de lume, scriu despre prietenii mei, şi ei oameni de lume. Ce credeţi, să fie vreun înger printre ei ? Repet, poate una-două femei. Dar în ce ne priveşte pe mine şi pe dumneata, nobile domn, ni s-a dat vreun semn că o să ne crească aripi pe umeri ? Gata ! Ajunge cu atîtea remarci colţoase, cinice ; să ne continuăm istoria.

În drumul tău prin viaţă, mai împiedicîndu-te, uneori furişîndu-te, nesigur pe picioarele tale, conştient de propria-ţi jalnică slăbiciune şi rugîndu-te plin de pocăinţă — lasă-ne s-o credem — să nu fii dus în ispită, nu ţi-ai îndreptat oare ades privirile către alţi păcătoşi, cugetînd cu mult interes la cariera lor ? Asupra unora, întunecatul Ahriman * şi-a pus de timpuriu teribila amprentă : deşi copii, totuşi corupţi şi răi de gură ; deşi de vîrstă fragedă, totuşi cruzi şi neîndurători ; cei ce ar trebui să fie sinceri şi generoşi (pînă mai ieri la sînul mamei lor) se dovedesc mincinoşi, nepăsători şi lacomi înainte de vreme. Din fragedă pruncie recurg la prefăcătoria şi la egoismul celor mari. În spatele mutrişoarelor lor candide se ascunde viclenia, răutatea şi o hidoasă precocitate în a înşela. Îmi amintesc asemenea figuri şi, privind înapoi la îndepărtata copilărie de neuitat, văd trecînd trista procesiune a acelor *enfants perdus* **. Dumnezeule mare, mîntuieşte-i ! Urmează categoria dubioasă a celor care sînt supuşi la încercări, cad şi se ridică iar, sînt învinşi în bătălia vieţii, doborîţi, răniţi, vîrîţi la închisoare, dar cîteodată scapă şi ies învingători. Apoi, fericita categorie a celor care sînt în afară de orice suspiciune : cei fără prihană, cei pentru care virtutea e un lucru firesc şi la pieptul cărora se adăposteşte încrederea, iar îndoiala rece nu-şi găseşte loc. Sînt copii buni, chiar şi soţi şi taţi buni. Cum de reuşea şeful şcolii noastre să scrie iambii greceşti fără cel mai mic efort şi cea mai mică greşeală ? Alţii mînjeau paginile cu lacrimi inutile şi pete de cerneală şi puteau să-şi bată capul mult şi bine, că tot printre ultimii din clasă rămîneau. Prietenul nostru Philip aparţinea categoriei de mijloc, ca şi mine, ca şi dumneata — pentru că trag nădejde că n-aţi fost consemnat fără putinţă de scăpare în acea îngrozitoare categorie a treia, menţionată mai sus.

---

* Denumirea grecească a principiului zoroastrist al răului, Angra — Maynu.

** Copii pierduţi (fr.).

Dar cum domnul Philip era şi el *homo*, deci supus greşelii, îşi exercita din plin acest privilegiu, ba mai şi exagera uneori. După terminarea şcolii s-a înscris la universitate, unde s-a făcut desigur remarcat, dar nu într-o direcţie în care părinţii şi-ar dori ca fiii lor să exceleze. Că obişnuia să vîneze, să dea petreceri, să vîslească în cea mai bună barcă, să ia cuvîntul la întrunirile studenţilor, toate acestea erau bine văzute. Dar de ce să vorbească în termeni atît de radicali şi republicani tocmai el, prin venele căruia curgea sînge nobil şi al cărui tată avea tot interesul să-şi menţină relaţiile cu înalta societate ?

— De ce, Pendennis, mi s-a adresat doctorul Firmin cu lacrimi în ochi şi cu durerea întipărită pe chipul frumos şi palid, de ce să se spună că Philip Firmin, ai cărui bunici au luptat vitejeşte pentru rege, a uitat principiile familiei lui şi... şi n-am cuvinte să-ţi spun cît m-a dezamăgit. Am auzit că la o întrunire a susţinut nici mai mult nici mai puţin decît moartea regelui Charles I. Nici eu nu eram un sfînt pe vremea studenţiei, dar mă purtam ca un gentleman.

— Aşa sînt băieţii, domnule, am argumentat eu. Ar susţine orice doar de dragul unei discuţii în contradictoriu. Iar Philip s-ar fi situat la fel de bine şi în cealaltă tabără.

— Lordul Axminster şi lordul St. Dennis mi-au vorbit despre asta la club. Trebuie să-ţi mărturisesc că a produs o impresie foarte neplăcută. Pentru un tată e dureros să ştie că fiul lui s-a alăturat radicalilor şi republicanilor ; iar eu, care speram să-l moştenească pe lordul Ringwood şi mai speram în atîtea alte lucruri bune de la el şi pentru el. Nu-mi aduce nici o bucurie. N-ai văzut cum s-a purtat cu mine zilele trecute ? Cred că un om ar trebui să aibă altfel de relaţii cu propriul său fiu, a zis nefericitul doctor. Vocea i s-a frînt, obrajii îşi pierduseră culoarea şi a plecat cu inima îndurerată.

Cum îşi crescuse doctorul fiul de era atît de recalcitrant ? Să fi fost această nesupunere greşeala fiului sau a tatălui ? Supărarea doctorului Firmin se datora faptului că doctrina radicală a lui Phil îi scandalizase pe nobilii lui prieteni. Tînăr şi fără experienţă cum eram pe-atunci, aveam răutăcioasa satisfacţie să-i înfurii pe conservatori şi să-i fac să spună despre mine că sînt un „om periculos". Acum însă, aş afirma bucuros că Nero a fost un monarh cu maniere alese şi de o amabilitate ieşită din comun. Laud şi admir succesul oriunde îl întîlnesc. Trec cu vederea unele lipsuri şi greşeli, mai ales pe cele ale superiorilor mei, zicîndu-mi că, dacă le-am şti pe toate, i-am judeca cu totul altfel. Poate că lumea nu mă mai crede ca altădată. Dar nu jignesc pe nimeni ; cel puţin aşa nădăjduiesc. Am spus ceva supărător ? Oh, afurisită gafă ! Îmi retractez de-ndată vorbele, îmi exprim regretul şi neg totul.

Cum sînt gata să găsesc oricui scuze, să-l lăsăm şi pe Philip să beneficieze de această îngăduinţă. Iar dacă şi-a mîhnit tatăl — aşa cum sigur a făcut-o —, să nădăjduim, ba chiar să fim siguri, că nu era chiar aşa de rău precum îl zugrăvise bătrînul gentleman. Iar dacă eu însumi l-am înfăţişat pe acesta din urmă în culori cam sumbre, cine ştie ! poate că eroarea se datora nu înfăţişării sale, ci punctului meu de vedere. Phil era recalcitrant datorită tinereţii lui, a curajului şi a sentimentelor lui năvalnice. Extravaganţele şi nebuniile lui îl îndureraseră pe doctor, îl îndureraseră în mod firesc. Dar tatăl şi fiul se vor împăca, aşa cum trebuie s-o facă un tată şi un fiu. Aceste mici deosebiri de temperament se vor netezi şi curînd se vor înţelege. Băiatul ducea într-adevăr o viaţă nesăbuită. Fusese obligat să părăsească colegiul. De cîte nesfîrşite ore de frămîntare şi nopţi de dureroasă veghe avusese parte tatăl lui ? Dar, ia stai, despre dumneata, tatăl lui, ce s-ar putea spune ? Ţi-ai îndemnat oare vreodată fiul să aibă încredere în tine, i-ai dat exemplu de afecţiune şi de onoare ? L-ai obişnuit cu virtutea şi l-ai învăţat ce e adevărul pe copilul ce-ţi stătea pe genunchi ? „Respectă-ţi tatăl şi mama !" Amin ! Fie-i viaţa îndelungată celui care îndeplineşte această poruncă ! Dar oare, deşi nu stă scris, nu s-ar putea înţelege de aici şi „Respectă-ţi fiul şi fiica ?“ Cerul să ne ajute pe toţi cei ce am poposit de mai multă vreme pe acest pămînt să o îndeplinim şi pe aceasta.

Ce-l împinsese pe Philip la nesupunere, extravaganţă şi nesăbuinţă ? Vindecat de boala despre care am pomenit, şi-a urmat drumul, de la şcoală la universitate, unde a început o viaţă tumultoasă, viaţa tinerilor nesăbuiţi. Din zilele acelea de boală şi suferinţă şi-a schimbat comportarea faţă de tatăl lui, iar domnul Firmin părea că se teme să-i ceară fiului său o explicaţie în privinţa asta. Acasă venea şi pleca după bunul lui plac, poruncea servitorilor de parcă el ar fi fost stăpînul casei, iar aceştia îl răsfăţau ; risipea venitul stabilit pentru mama lui şi copiii ei, împărţindu-l cu generozitate cunoştinţelor sărace. Prietenilor vechi, care-l mustrau, le răspundea că avea dreptul să facă ce vrea cu avutul lui ; cei săraci n-aveau decît să muncească, lui îi ajungeau banii ca să trăiască, fără să buchisească la limbile clasice şi la matematică. Era amestecat în mai multe scandaluri. Profesorii nu-l prea vedeau, în schimb supraveghetorii disciplinei îl cunoşteau ca pe-un cal breaz. Dacă ar fi să conturăm un portret al studentului Philip Firmin, am spune că era asemeni învăţăcelului trîndav căruia pastorii şi profesorii erau îndreptăţiţi să-i prezică un viitor sumbru. Îl puteai întîlni la Londra, în escapade neîngăduite, în vreme ce tatăl şi îndrumătorii lui credeau că e la colegiu, în camera lui, bolnav în pat. Legă unele prietenii care-l întristară pe tatăl său. Odată, pe strada London, s-a făcut că nu-l cunoaşte pe unchiul Twysden, care rămase înmărmurit, şi-i spuse cu politeţe că pesemne îl lua drept altcineva — el, francez, el nu vorbeşte englezeşte. Se holbă la directorul colegiului său şi, cu un alibi gata pregătit, aşteptă cuminte în camera lui să înceapă ancheta. Că a stricat uşa preceptorului său nu încape îndoială ; domnul Oakes l-a prins asupra faptului. Tînărul risipitor n-a avut încotro, a trebuit să recunoască. Din păcate însă, nu pot spune că s-a şi căit. Dimpotrivă, apăru în faţa tatălui său cu un aer nonşalant, spunîndu-i că nu face mare lucru la universitate, aşa că ar fi mai bine să plece. Zis şi făcut : plecă într-o impetuoasă călătorie prin Franţa şi Italia, unde nu avem nici un interes să-l urmăm. Ceva otrăvise acel sînge generos. Băiatul onest şi amabil de odinioară era acum aprig şi nesocotit. Avea bani din belşug, caii şi echipajul lui propriu şi locuia pe gratis în casa tatălui său. Dar părintele şi fiul se întîlneau rareori şi numai cîteodată luau masa împreună.

— Ştiu locurile pe unde se-nvîrte, dar nu-i cunosc prietenii, Pendennis, se plîngea tatăl. Nu cred că sînt nişte vicioşi, nici măcar grosolani. Vezi, nu-l învinuiesc de viciu, ci de trîndăvie şi de o fatală înclinaţie pentru tovărăşii nepotrivite şi o nebunească, distrugătoare îndîrjire de a-şi îndepărta toate şansele în viaţă. Ah, cînd te gîndeşti ce ar putea fi şi ce este !

Ce era ? Nu vă alarmaţi. Philip lenevea numai. Cu mai multă abilitate, cu mai multă asiduitate şi cu mai multă parşivenie s-ar fi putut profita de el. Ţara căreia azi i se spune Boemia nu avea încă nume în tinereţea lui Philip, deşi mulţi dintre noi o cunoşteam foarte bine. Un ţinut primitor, neîngrădit cu stuc galben-cenuşiu ca Tyburnia * sau Belgravia, nepăzit de o numeroasă armată de lachei ; un tărîm unde străzile nu răsunau de zgomotul trăsurilor nobililor ; neîmbîcsit cu saloane în creton elegant şi cu mese de ceai frumos aranjate ; un ţinut veşnic înceţoşat, din cauza fumului de ţigară, cu săli de recepţie, săli de biliard, săli de masă, stridii ; un ţinut al muzicii, unde sifonul curge liber dimineaţa, unde tacîmurile sînt din cositor şi berea neagră spumegă în pahare ; un ţinut al huzurelii (cu picanteria necesară), unde faci plimbări cu barca, citeşti în voie romane, reviste şi colinzi nenumăratele ateliere de artişti ; un loc unde oamenii îşi spun pe nume, unde mai toţi sînt săraci şi aproape toţi tineri şi unde, chiar dacă se întîmplă să pătrundă şi unii mai vîrstnici, înseamnă că aceştia şi-au păstrat tinereţea spiritului şi încîntătorul talent de a trîndăvi. M-am rătăcit prin Boemia, dar de bună seamă Praga este cel mai pitoresc oraş din lume.

Petrecîndu-mi mult timp în această ţară, şi părăsind-o cu puţin înainte de a mă apuca să aştern aceste rînduri pe hîrtie, îmi venea greu să împărtăşesc indignarea doctorului Firmin faţă de comportarea necuviincioasă a fiului său şi faţă de nesăbuiţii lui tovarăşi. În tinereţe, Firmin fusese el însuşi necugetat, se bătuse, uneltise, jucase jocuri de

---

* Piaţă londoneză, unde pe timpuri aveau loc execuţiile prin spînzurătoare.

noroc, ce-i drept, într-o companie aleasă. Phil îşi alesese prietenii dintr-o şleahtă de nelegiuiţi — bandiţi cum le spunea el —, necunoscuţi în cartierele nobile. Voia poate să facă pe prinţul în mijlocul lor şi nu-i displăceau linguşelile pe care le stîrneşte o pungă plină, printre cei prin ale căror buzunare fluieră vîntul. Nu emigrase în Boemia şi nu se stabilise acolo. La şcoală şi în scurta sa carieră universitară se împrietenise şi cu oameni de lume, care-i erau încă apropiaţi.

— Aceştia, cînd vin, bat la uşa din faţă a casei tatălui meu, obişnuia el să spună cu rîsul lui de odinioară. Bandiţii, care cunosc semnalul, intră numai prin sala de disecţie. Ştiu care din ei sînt mai cinstiţi şi nu sînt întotdeauna aceşti bieţi corsari cei ce merită să fie spînzuraţi.

Ca atîţia alţi tineri gentlemeni care nu au nici o intenţie să-şi continue cu seriozitate studiile, Philip se înscrise la una din cele patru şcoli de drept * şi urmase cursurile conştiincios, deşi se jură că nu-i va permite conştiinţa să profeseze această meserie (nu apăr părerile acestui moralist pretenţios, le menţionez numai). Îşi făcuse prieteni printre boemii din Inner Temple. Deţinea o parte dintr-un apartament în Parchment Buildings, iar pe uşă se putea citi : „Domnul Cassidy, domnul P. Firmin, domnul Vanjohn". Dar oare erau aceşti domni în stare să-i întindă lui Philip o mînă de ajutor să pornească în viaţă ? Cassidy era reporter la un ziar, iar tînărul Vanjohn jucător la curse, unde era mereu prezent. Doctorul Firmin îi detesta pe ziarişti, considerînd că aparţin categoriilor periculoase, şi-i trata cu o amabilitate distantă.

— Ia uită-te la babacu', Pen, i se adresa Philip povestitorului dumneavoastră. Te priveşte întotdeauna cu suspiciune şi nu-şi poate reveni din uimire că eşti un gentleman. Mie-mi place cînd se poartă ca lordul Chatham, cînd îţi arată bunăvoinţă şi-ţi dă mîna să i-o săruţi. N-ai văzut ? Se consideră superiorul tău. E un exemplu de *père noble* **, nu alta ! iar eu ar trebui să fiu tînărul sir Charles Grandison ***.

---

* *Lincoln's Inn, Gray's Inn, the Inner Temple, the Middle Temple :* ele conferă diploma de drept şi se bucură de privilegiul exclusiv de a acorda înscrierea în barou.

** Tată aristocrat (fr.).

*** Erou al scriitorului Samuel Richardson. Personaj curtenitor, pătruns de spirit cavaleresc.

Zicînd acestea, tînărul pierde-vară imita zîmbetul tatălui său și obiceiul lui de a-și așeza mîna pe piept și de a-și întinde piciorul drept, mișcări sau poziții, după părerea mea, cam pompoase și afectate.

Oricare ar fi fost vina tatălui, veți spune că nu Philip era în măsură să-l critice ; în această privință nu încerc să-l apăr. Nevastă-mea luase în grijă o fetiță, pe care a găsit-o hoinărind pe străzi și fredonînd cam stîngaci un cîntecel. Copila nu putea vorbi încă : își îngîna cîntecelul numai. Se rătăcise plecînd de acasă, negîndindu-se la pericolele ce-o amenințau. Am ținut-o la noi un timp, pînă ce poliția i-a găsit părinții. Servitoarele noastre au îmbăiat-o și au îmbrăcat-o în lucruri atît de frumoase, cum sărmana copilă nu mai văzuse pînă în acel moment cînd norocul îi aduse în cale niște oameni atît de buni la suflet. De-atunci ne vizitează mereu. De cîte ori pleacă de la noi, este curată și îngrijită ; cînd vine la noi e murdară și în zdrențe, o mică șleampătă păcătoasă. Mă rog, cine are datoria să vadă de curățenia ei ? În acest caz n-a uitat oare părintele de grija ce trebuie să i-o arate fiicei sale ? Să zicem că ar exista un motiv pentru care Philip nu-și iubește tatăl : faptul că doctorul a neglijat să „purifice“ inima băiatului și din nepăsare și indiferență l-a lăsat să rătăcească prin lume. Dacă-i așa, pedepsit fie doctorul ! Dacă-mi duc fiul într-o ospătărie și-i dau să mănînce, n-am să plătesc și consumația ? Dacă-l las s-o ia pe căi greșite încă din copilărie, a cui este vina ?

Poate că ciudățeniile și ofensele de care se plîngea tatăl lui Philip se datorau într-o oarecare măsură chiar greșelilor lui. Slugărnicia lui față de oamenii de vază îl înfuria pe Phil, care-i sfida și-i evita. Doctorul era atît de solemn, politicos și curtenitor și atît de afectat, încît Phil, revoltat de atîta ipocrizie, prefera să fie sincer, cinic și familiar. Bătrînele fețe simandicoase și grave pe care doctorul le aduna în jurul lui, persoane de modă veche, politicoase și ceremonioase, luau masa împreună, cu solemnitate, în vechile lor case solemne ; oameni ca lordul Botley, baronul Bumpsher, Cricklade (care a publicat „Călătorii în Asia Mică“, in-cvarto, în 1804), episcopul de St. Bees și alții ca ei. La club cînd se-ntîlneau să mai stea de vorbă, dădeau din cap cu tristețe, compătimindu-l pe bietul Firmin pentru fluşturaticul lui fiu : n-o să se aleagă nimic de capul lui. Multe necazuri îi mai făcea unui tată atît de bun ! Fusese implicat în toate scandalurile și tulburările de la universitate, iar profesorii avéau o părere defavorabilă lui. La dineurile ceremonioase din strada Old Parr — admirabile, costisitoare, tăcute dineuri ! — îi trata cu familiaritate pe acești bătrîni gentlemeni respectabili, făcîndu-i să dea din cap uluiți și să se sufoce de indignare. Lordul Botley și baronul Bumpsher l-au propus și l-au susținut pe băiatul lui Firmin la clubul Megatherium. Însă cînd și-a făcut apariția la club, toți ceilalți bătrînei palizi și anoști au fugit care-ncotro. Răspîndea în jur un miros de tutun. Era în stare să fumeze pînă și în salon ! Tremurau toți în fața lui Philip, pe care-l amuza furia lor senilă și căruia-i plăcea — după spusele lui — să-i bage-n sperieți.

Nicăieri nu era Philip văzut într-o lumină mai neprielnică decît în casa tatălui său.

— Mă simt la fel de ipocrit și mincinos printre acești bătrîni ipocriți, îmi spunea. Mi-e silă de glumele lor răsuflate, de complimentele lor învechite și de virtuoasa lor conversație demodată. Oare toți bătrînii sînt ipocriți ?

Nu e deloc plăcut să auzi glasuri tinere mărturisind asemenea sentimente de mizantropie și să vezi ochi ce n-au mai mult de douăzeci de ani privind lumea cu neîncredere.

Trebuie să vă spun că în casele pe care le frecventa, Philip se arăta mult mai amabil ; aducea cu el splendoarea veseliei și a bunei dispoziții, înseninînd atmosfera. După cum v-am spus, mulți dintre tovarășii lui erau artiști și ziariști, iar cluburile și locurile lor de întîlnire erau și ale lui. Ridley, R.A. *, închiriase un apartament în casa doamnei Brandon din strada Thornhaugh, iar Philip putea fi găsit în atelierul lui J.J. sau în cămăruța văduvei de la etajul inferior. Nutrea pentru ea o afecțiune adîncă ; prezența ei părea că-l purifică, iar în compania sa, tînărul impetuos și nesocotit devenea blînd și respectuos. Cînd vorbea despre Phil, ochii doamnei Brandon se umpleau de lacrimi, iar cînd era el de față, îl urmărea cu privirea încărcată de o devoțiune maternă. Ce plăcere îți făcea să-l vezi în casa ei modestă, lîngă micul șemineu, spunînd glume și trăncănind verzi și uscate cu un tată de

---

* Membru al Academiei regale (de arte frumoase) din Londra.

familie bătrîn şi fără minte, unul dintre chiriaşii doamnei Brandon. Jucau cărţi ore în şir, apoi Philip se-nvîrtea în jurul bătrînului, debitîndu-i o mulţime de glume nevinovate. Cînd bătrînul căpitan se ducea pe New Road să-şi mai încălzească oasele la soare, Philip mergea alături de scaunul lui de invalid. Ce-i drept, Philip era un tînăr inactiv. Avea o plăcută perseverenţă în a nu face nimic şi îşi putea petrece jumătate de zi savurîndu-şi pipa şi privindu-l pe Ridley cum lucrează la şevalet. J.J. pictase portretul încîntător al lui Philip din cămăruţa doamnei Brandon — părul blond, favoriţii şi barba roşcată, ochii albaştri, cutezători.

După-masă, Phil cînta „Garryowen na Gloria“ şi-ţi făcea plăcere să-l asculţi, iar dacă îl cînta ceva mai tare, se auzea pe o rază de aproape doi kilometri. Într-o seară, am fost invitat la cină în Russell Square. Doctorul Firmin, care se număra şi el printre oaspeţi, m-a adus acasă în trăsura lui. Trecînd prin Soho *, de la ferestrele deschise ale clubului „Haunt“ **, se auzea cîntecul lui Philip străpungînd întunericul şi mai ales un teribil strigăt de luptă irlandez cu care acesta se încheia, în aplauzele tuturor şi într-un entuziasm de pahare sparte.

Bietul doctor se afundă neputincios în bancheta trăsurii, ca şi cum ar fi primit o lovitură.

— Îl auzi ? gemu el. Astea sînt locurile pe care le frecventează. Fiul meu, care ar putea merge oriunde, preferă să fie căpetenie într-o tavernă şi să cînte prin cîrciumi.

Am încercat să-l împac cu situaţia. Ştiam că nu era un loc rău famat, că îl frecventau oameni inteligenţi şi de valoare. Dar tatăl, rănit şi jignit, nu putea fi consolat cu asemenea banalităţi : greşelile fiului său îl îndureraseră profund.

Ce a urmat nu mă surprinde defel. Printre pacienţii doctorului Firmin se număra şi o doamnă de vîrstă potrivită şi cu avere considerabilă, care-l privea cu mult interes. Era firesc ca doctorul să-şi aleagă pe cineva ca să mai uite de singurătate, iar toţi prietenii lui îşi dădeau care mai de care cu presupusul în legătură cu o viitoare căsătorie. În afară de fiul lui, de care îl despărţeau prea multe secrete, toată lumea ştia că doctorul face curte unei doamne.

---

* Cartier rău-famat din centrul Londrei.
** Vizuină, bîrlog (engl.).

Într-o bună zi, cineva îl întrebă la club pe Philip dacă era cazul să-i împărtăşească regretul sau să-l felicite cu ocazia apropiatei căsătorii a tatălui său. Căsătorie ? Tînărul Firmin se arătă surprins la culme şi foarte agitat auzind de intenţia doctorului. Se repezi acasă într-un suflet şi-l aşteptă să se întoarcă. Cum veni, doctorul Firmin se retrase în biroul lui, unde-l aştepta Philip.

— Pesemne e o minciună, domnule, ce-am auzit astăzi, îl înfruntă tînărul.

— O minciună ? Ce minciună, Philip ? întrebă tatăl. Amîndoi erau oameni dîrji şi de neclintit.

— Că te însori cu domnişoara Benson.

— Îmi umpli oare casa de atîta voioşie şi bună dispoziţie, încît să nu mai am nevoie de compania altcuiva ?

— Nu aşa se pune problema, îi răspunse Philip înfierbîntat. Nu poţi şi nu trebuie, domnule, să te însori cu această doamnă.

— Şi de ce, mă rog, domnule ?

— Pentru că în faţa Domnului eşti însurat, domnule. Şi jur să-i spun tot domnişoarei Benson chiar mîine, dacă nu renunţi la planul dumitale.

— Ştiai deci ! mormăi tatăl.

— Da. Dumnezeu să te ierte ! spuse fiul.

— A fost o greşeală de tinereţe, de care m-am căit amarnic.

— O greşeală ? O crimă ! exclamă Philip.

— Destul, domnule. Oricare ar fi fost greşeala mea, nu eşti dumneata în măsură să mă acuzi.

— Dacă dumneata nu ţii la onoarea dumitale, eu ţin. Mă voi duce la domnişoara Benson chiar acum.

— Dacă pleci din casa asta, sper că n-ai pretenţia să te mai întorci.

— Fie. Să ne socotim odată pentru totdeauna şi să ne despărţim, domnule.

— Philip, Philip, mi-ai frînt inima, strigă tatăl.

— Să nu crezi că mie mi-e mai bine.

Domnişoara Benson nu a devenit niciodată mama vitregă a lui Philip. Dar după această dispută, relaţiile dintre tată şi fiu nu s-au îmbunătăţit cu nimic.

CAPITOLUL VI

FAMILIA BRANDON

Strada Thornhaugh este acum un loc sărăcăcios, care păstrează încă urmele strălucirii de altădată. Dar casa aceea, cu fereastra salonului în centru și pe a cărei ușă stă scris „Brandon“, este la fel de îngrijită ca oricare alta din cartier, iar plăcuța de alamă strălucește întotdeauna de parcă ar fi de aur. De Paști, multe trăsuri se opresc în fața acestei uși și lume bine îmbrăcată intră înăuntru. O fată în casă măruntică și cochetă sau un italian atletic, cu barbă neagră și lucioasă și cu cercei de aur în urechi, îi poftesc înăuntru și-i conduc la etaj, unde se află salonul : aici locuiește domnul Ridley, pictorul, și tot aici sînt expuse, pentru un cerc restrîns de prieteni, picturile sale înainte de a fi expuse la Royal Academy.

Pe măsură ce trăsurile se apropie de casa cu pricina, privirile ți se opresc asupra ferestrelor salonașului de la parter, unde, de după obloanele ridicate, îți zîmbește prietenos un bărbat roșu la chip și cu o perucă verde-oliv : este căpitanul Gann, tatăl doamnei care ține casa. Cum a ajuns la rangul de căpitan nu știu, dar îl poartă de atîta vreme și-l onorează cu atîta eleganță, încît n-are nici un rost să-i punem titlul la îndoială. De altfel, nici nu și-l revendică, dar nici nu-l neagă. Însă ștrengarii puși pe glume, care vin în vizită la doamna Brandon, îl stîrnesc, cum s-ar zice, pe tatăl ei, aducînd vorba despre Prusia, Franța, Waterloo sau despre bătălii în general, pînă cînd Micuța Soră îl întrerupe zicînd :

— Tată (îi spune, de fapt, „tăicuță“ — exprimarea ei lasă de dorit), lasă povestea cu Waterloo, le-ai mai spus-o. Iar dumneata, domnule Beans, renunță, pentru numele lui Dumnezeu, la poveștile astea.

Tînărul Beans îl și făcu pe căpitan să relateze cîteva episoade : „Căpitanul Gann (secondat de Shaw, ofițer în cavaleria de gardă) omorînd douăzeci și patru de cuirasieri francezi la Waterloo“ ; „Căpitanul Gann apărînd Hougoumont-ul“ ; „Căpitanul Gann chemat de Napoleon Bonaparte, care-i ordonă să se predea și-i spune : «Un căpitan din garda națională moare, dar niciodată nu se predă»“ ; „Ducele de Wellington arătîndu-i Vechea Gardă imperială franceză care înainta și spunîndu-i : «Sus, Gann, și la atac»“. Iar aceste povestiri sînt atît de nostime, încît pînă și Micuța Soră, fiica lui Gann, nu se poate abține să nu rîdă. Ce-i al ei e-al ei ! Îi place să se amuze : citește cărți cu haz și rîde, rîde și de una singură cînd lucrează, rîde privind tablouri, rîde sau compătimește, atunci cînd este cazul. Ridley spune că puțini critici de artă o depășesc pe doamna Brandon ; are o fire duioasă, un autentic simț al umorului, care face să-i strălucească ochii și să-i apară gropițe în obraji. Inima ei bună, atît de rănită și greu încercată, a rămas la fel de generoasă și de iubitoare. Fericiți sînt cei ale căror inimi, deși greu încercate de suferință, își regăsesc sănătatea ! Pe unii suferințele i-au îmbolnăvit într-atît, încît nu-și mai găsesc alinare și după aceea se tîrăsc prin viață, așa mutilați și schilodiți cum au rămas. Providența a salvat-o pe Micuța Soră de la cumplita încercare și suferința din tinerețe, iar acum este pe deplin restabilită, astfel încît mărturisește că e fericită și-i mulțumește lui Dumnezeu că poate fi utilă. Înainte de a muri, ea l-a îngrijit pe bietul Montfitchet, tot timpul bolii, cu aceeași atenție ca și propria lui soție. Pe vremea cînd ea însăși fusese lovită de soartă, tatăl ei, dominat și influențat de soția lui — o femeie rea și nepricepută —, o gonise pe biata Caroline de la ușa lui atunci cînd, victimă a seducției unui ticălos, îi ceruse îndurerată adăpost. Dar cînd bătrînul căpitan s-a aflat el însuși la ananghie și fu dat afară din casă, ea l-a găsit, l-a luat în locuința el și l-a hrănit. Din ziua aceea, rănile ei au început să se vindece și, din recunoștință pentru șansa ce i s-a acordat, și-a regăsit liniștea și buna dispoziție. Regăsit ? O veche servitoare a familiei, care nu a putut rămîne în casa lor datorită totalei lipse de respect față de bătrînul căpitan, spunea că n-a văzut-o niciodată pe domnișoara Caroline mai veselă, mai fericită și mai frumoasă ca acum.

Deci, căpitanul Gann veni să locuiască împreună cu fiica lui, ocrotind-o cu multă demnitate. Venitul anual modest îi servea să-și plătească datoriile la club și o parte din îmbrăcăminte. Inutil să vă spun că „Amiralul Byng“ din Tottenham Court Road era clubul pe care-l frecventa. Acolo, căpitanul întîlnea o societate restrînsă și plăcută, în fața căreia se fălea neîncetat cu prosperitatea de care se bucurase odinioară.

Despre conacul din comitatul Kent, cu care se lăuda, am aflat că nu era altceva decît o căsuță sărăcăcioasă cu camere de închiriat în Margate*: pe mobilă se pusese sechestru și fusese vîndută. Dar chiar și într-un palat căpitanul s-ar fi simțit la el acasă, gîndeau încă cu tandrețe vreo doi-trei prieteni de-ai lui. Fiica lui încercase, printre altele, să-i găsească tot felul de calități, mai ales aceea de a fi un bărbat foarte manierat. Însă cu timpul mai cunoscuse și ea cîțiva gentlemeni : gentlemeni îmbrăcați prost, dar cu inima generoasă, ca doctorul Goodenough ; gentlemeni cu haine fine, cu maniere foarte elegante, ca doctorul Firmin, iar inimi... eh, mai bine să nu vorbim despre asta ; gentlemeni fără educație, ca bunul și credinciosul binefăcător care o salvase în pragul disperării ; oameni de geniu, ca Ridley ; gentlemeni sinceri, generoși și onești, ca Philip ; ...și această iluzie despre tăicuțu' se spulberă cu timpul, împreună cu alte visuri ale tinereții. Adevărul este că avea o înțelegere cu „Amiralul Byng" : proprietăreasa fusese bine instruită în legătură cu rația de băutură pe care trebuia să i-o dea căpitanului ; iar în ceea ce privește povestirile lui, biata Caroline le știa prea bine ca să le mai și creadă.

Să nu mă înțelegeți greșit : nu-l acuz pe căpitan de alcoolism. Era, de fapt, un ofițer generos, căruia, atunci cînd avea bani, îi plăcea să facă cinste membrilor clubului ; le povestea despre tinerețea lui strălucită, cînd făcuse parte din cercurile cele mai înalte ale societății — desigur, o societate în care, nu e nevoie s-o spunem, se obișnuia ca gentlemenii să ofere altor gentlemeni rom cu apă. Măcar de-am fi toți la fel de fericiți cum era căpitanul ! Îmi vin și acum în minte chipul lui jovial, ivindu-se la fereastra casei din strada Thornhaugh, și o mînă nu prea curată fluturînd în semn că m-a recunoscut.

Preotul capelei vecine era bun prieten cu Micuța Soră și luase ceaiul împreună cu ei în salon. Căpitanul făcea deseori aluzie la acest eveniment, indicînd scaunul pe care șezuse sfîntul părinte. Domnul Gann îi asculta cu regularitate predicile, duminică de duminică, și cu vocea lui plină, de bas, deși puțin uzată, își dădea concursul la imnurile și cîntecele sfinte. Avea un stil de a cînta mai înflorit decît al celorlalți cîntăreți de biserică de acum, dobîndit pe vremea bacanalelor din generația trecută care i-au încîntat pe bunicii noștri. Căpitanul nu se lăsa prea mult rugat să cînte și la club. Și trebuie să recunosc că

---

* Stațiune balneară în comitatul Kent.

Philip obişnuia chiar să-l ia deoparte şi-l punea să-i fredoneze un cîntec vechi ; dar asta numai în lipsa Micuţei Sore, al cărei chip exprima atîta spaimă şi tulburare cînd cînta tatăl ei, încît acesta renunţa să-şi mai exercite talentele muzicale în prezenţa ei. Şi-a pus în cui lira, ceea ce ne face să afirmăm că vremea rupsese multe din corzile ei altădată răsunătoare.

Datorită cîtorva schiţe dăruite de chiriaşi, cîtorva obiecte ieftine luate din strada Wardour *, la sugestia unor prieteni, scaunelor, meselor şi birourilor ce străluceau de parcă ar fi fost date cu ceară, odaia Micuţei Sore era un loc plăcut şi primitor unde se aduna multă lume. Tatălui ei îi dădea voie să-şi fumeze pipa în tihnă.

— E prietena lui ! spunea ea. Un bărbat care fumează pipă nu poate face nici un rău.

Îi dădea voie şi lui Phil să-şi fumeze trabucul. De altfel, lui Phil i se permitea orice, după cum spuneau ceilalţi locatari, recunoscînd că sînt invidioşi pe Philip Firmin.

Cărţi avea puţine :

— Cînd eram mică, citeam multe romane. Eh, majoritatea sînt fleacuri ! Uite, de pildă domnul Pendennis, care-l vizitează pe domnul Ridley. Mă întreb cum poate un bărbat însurat să mai scrie despre dragoste şi despre toate prostiile astea !

Este într-adevăr absurd ca degete bătrîne să mai facă să vibreze arcul de jucărie şi săgeţile zeului Cupidon. Ziua de ieri a zburat — da, dar ne-o amintim foarte bine şi ne gîndim la ea cu atît mai intens, cu cît ştim că Mîine nu ne va aduce mare lucru.

Seara, în salonaşul doamnei Brandon, îşi făcea uneori apariţia tatăl domnului Ridley, care împărţea cu ea şi cu căpitanul picul de brînză şi pîine sau cina modestă. Această masă nepretenţioasă aproape că a dispărut din viaţa noastră, dar odinioară ea strîngea multe familii laolaltă. O tavă cu mîncăruri modeste, o conversaţie nevinovată, un păhărel care înveselea, dar nu ameţea niciodată. Parcă mai văd şi acum chipuri prietenoase zîmbind în jurul unei asemenea mese, într-o perioadă nu prea îndepărtată, şi totuşi ce mult a trecut de atunci ! Mă întreb dacă mai sînt oameni bătrîni, în vechile cartiere ale orăşelelor vechi de provincie, care să mai pornească în

---

* Stradă la Londra cu multe anticariate.

lecticile lor să facă vizite prietenilor, după-amiază, pe la şase, şi să joace o partidă de cadril * pînă la ora cinei.

Cum vă spuneam, seara, Ridley şi cu căpitanul jucau o partidă de cărţi, în timp ce Micuţa Soră le pregătea ceva bun de mîncare. Vizitele domnului Ridley o bucurau, pentru că era un gentleman desăvîrşit şi îl trata cu respect pe tatăl ei. Cît despre doamna Ridley — „buna doamnă“ a domnului R. —, nu îi era ea recunoscătoare Micuţei Sore, pentru că-i îngrijise fiul atîta timp cît ţinuse boala ? Prin ei, doamna Brandon îşi făcuse o mulţime de prieteni preţioşi, întotdeauna dispuşi să petreacă o seară în compania căpitanului ; se purtau cu el atît de politicos, de parcă bătrînul ar mai fi fost încă în culmea prosperităţii şi a splendorii. După părerea mea, bătrînul căpitan nu mai făcea două parale, dar în ciuda ruinării şi decăderii lui timpurii, norocul îi surîsese : trăise de-atunci confortabil şi în admiraţia tuturor, oferindu-i-se întotdeauna whisky după pofta inimii.

Respectul pe care domnul Ridley, bătrînul, îl arăta tatălui ei constituia o mare consolare pentru Micuţa Soră. Lui Ridley îi plăcea ca cineva să-i citească ziarul. Nu era prea familiarizat cu tipăriturile şi pînă în ultimele sale clipe, multe cuvinte din ziare sau alte publicaţii îi dădeau de furcă fostului majordom. Micuţa Soră îi calcula notele de plată ale chiriaşilor (domnul R., ca şi fata căpitanului se străduiau să-şi sporească venitul închiriind camere mobilate) sau căpitanul însuşi lua aceste documente în primire. Cu nobilul său scris negustoresc, puţin cam tremurat cu trecerea timpului, dar încă frumos, plin de înflorituri şi litere mari, căpitanul îi venea astfel într-ajutor venerabilului domn Ridley. Într-o vreme, J.J. — pe cînd era doar un băietan — se ocupa cu aceste socoteli, fiindcă nici tatăl şi nici mama lui nu se pricepeau să le facă.

— N-am prea mers pe la şcoli în tinereţe, domnule Gann, îi mărturisi Ridley prietenului său. Persoanele de rangul *meu* nu aveau nevoie de învăţătură. Pentru dumneavoastră, gentlemenii, era desigur necesară.

— Desigur, domnule Ridley, consimţi celălalt veteran, clipind şi trăgînd din pipă.

— Dar nu mai pot să-l rog pe fiu-meu, John James, să ţină registrele bătrînului său tată aşa cum o făcea înainte — gestul acesta venind din partea dumneavoastră şi a doamnei Brandon e ca o expresie a adevăratei prietenii dintre noi şi eu îl apreciez mult, şi tot aşa îl consideră şi-l apreciază şi fiul meu, domnule.

---

* Joc de cărţi în patru, foarte răspîndit în sec. al XVIII-lea.

Domnul Ridley slujise gentlemeni de *bonne école* *. Nici un nobil nu putea fi mai curtenitor şi mai distins decît el. Domnul Gann era vesel şi glumeţ din fire, dar asta nu diminua cu nimic educaţia lui aleasă. Prietenia strînsă cu domnul Ridley îi redase prestanţa şi demnitatea. Aceşti doi onorabili gentlemeni se influenţau reciproc, spre binele amîndurora. Nădăjduiesc că părerea lui Ridley despre domnul Gann, ca fiind tipul de gentleman desăvîrşit, era întemeiată. Un adevărat spectacol înălţător, să-i vezi pe aceşti doi bătrîni excentrici împreună ! Paharele lor şedeau lipite unul de altul pe masă, iar prietenia le alina sufletele, lor şi familiilor lor.

Odată, o chestiune de bani provocă o oarecare răceală a relaţiilor dintre cei doi bătrîni gentlemeni. Dar Micuţa Soră restabili liniştea, achitînd datoria tatălui ei. De-atunci, între ei n-a mai fost vorba de împrumuturi, iar cînd mergeau la „Amiralul Byng“ fiecare îşi plătea partea.

Phil aflase despre aceste întîlniri nocturne de la „Amiralul Byng“ şi ţinu foarte mult să ia şi el parte la ele. Dar cei doi bătrîni gentlemeni nu se simţeau în apele lor în prezenţa lui, pentru că Phil rîdea de ei pînă şi în salonaşul doamnei Brandon. Căpitanul n-ar fi putut să se mai laude în voie, dacă Philip ar fi stat tot timpul cu ochii pe el.

— Am avut cinstea să-l servesc pe onorabilul vostru tată la masa lordului Todmorden, spunea bătrînul Ridley. Micul nostru club nu-i un loc potrivit pentru dumneata, domnu' Philip, şi nici pentru fiu-meu, deşi e băiat bun — ce mîndri sîntem de el, mamă-sa şi cu mine ! — şi nu ne-a supărat niciodată, decît atunci cînd a fost bolnav, da' de cînd se făcu bărbat, îs tare mulţumit, mă jur cu mîna pe inimă. Da' ce-i bun pentru mine şi pentru domnul Gann nu-i şi pentru tineri gentlemeni ca domniile voastre. Doar dumneata n-oi fi vreun comerciant, or m-am înşelat eu în privinţa familiei, că eu gîndeam că familia Ringwood e una dintre cele mai nobile din Anglia, şi familia Firmin tot aşa.

Domnului Ridley îi plăcea să se audă vorbind. La întrunirile festive de la club, aproape nu trecea seară să nu-şi flateze confraţii şi să nu rostească vreun discurs. Dojenit astfel, Phil roşi tot şi plecă ruşinat capul.

---

* Cu educaţie (fr.).

— Domnule Ridley, ai să vezi că n-am să vin într-un loc unde nu sînt binevenit; iar dacă vă voi plictisi la „Amiralul Byng", să fiu pus pe punte şi împuşcat.

Auzind acestea, domnul Ridley declară că Philip este: „Un tînăr deosebit, straordinar şi escentric. O inimă bună, dom'le. Foarte doritoare să alunge tristeţea. Mare talent, dom'le. Da' mi-e teamă că n-o să iasă nimic bun, domnule Gann, ...dacă-mi este îngăduit, doamnă Brandon, că dumneavoastră *totdeauna* îi ţineţi partea".

După ce şi-a fumat pipa şi a stat de vorbă cu Micuţa Soră în salonaşul ei, Philip Firmin urcă în atelierul lui J.J. Ridley, unde fumă şi a doua şi a treia şi a zecea pipă. Petrecea ore în şir în faţa şevaletului lui J.J., trăncănind întruna despre politică, religie, poezie, femei şi despre servilismul şi meschinăria lumii; nu se plictisea niciodată să vorbească şi să lenevească, aşa cum placidul J.J. nu se plictisea să asculte şi să lucreze. Pictorul fusese prea ocupat cu picturile lui ca să mai citească şi cărţi. Ignoranţa lui în ceea ce priveşte literatura îl paraliza de ruşine de multe ori. Îi admira pe scriitori şi pe tinerii studioşi, care citeau cu uşurinţă din greci şi din Horaţiu. Asculta plin de respect discuţiile pe această temă, din care, fără îndoială, reţinea cîte ceva. Rămînea surprins şi lezat profund în sinea lui dacă argumentele domnilor studenţi erau combătute, ori dacă erau zgomotoşi şi vulgari în discuţii aşa cum se întîmpla din cînd în cînd.

— J.J. e un tip foarte isteţ, spunea domnul Jarman, şi cel mai norocos om din Europa. Îi place să picteze şi lucrează toată ziua. Îi place să se dea pe lîngă lumea bună şi merge la petreceri seară de seară.

Pe Jarman, pictorul de miniaturi din strada Charlotte, îl cunoaşteţi? Era unul dintre regii de la „Haunt". Limba lui ascuţită nu cruţa pe nimeni. Invidia orice succes, iar cînd vedea prosperitate se înfuria; dar faţă de cei care n-aveau noroc se arăta binevoitor, pe săraci era gata oricînd să-i ajute şi să-i compătimească. Susţinea aprig şi elocvent ideea nobleţei firii şi a gloriei muncii. Prietenii îl admirau; era o fire independentă şi îi considera pe mulţi drept nişte ticăloşi care purtau lenjerie curată şi frecventau societatea gentlemenilor. Dar trebuie să recunoaştem că proprietarii casei în care locuia n-aveau o părere bună despre el şi am auzit şi de nişte tranzacţii băneşti care nu-i făceau deloc cinste. Jarman avea un deosebit simţ al umorului. Ţinea la văduva Brandon şi vorbea despre bunătatea, solicitudinea şi cinstea ei cu lacrimi în ochi. Deşi săracă, nu se dădea bătută. Dacă însă ar fi fost bogată, domnul Jarman n-ar mai fi pledat cu atîta înflăcărare pentru meritele ei.

Urcăm în apartamentul de la etajul întîi, unde fereastra a rost ridicată pentru ca să permită pătrunderea razelor de soare, şi, în conul de lumină, zărim chipul unui vechi prieten : domnul J.J. Ridley, academicianul. Timpul i-a rărit înainte de vreme buclele bogate şi le-a stropit cu argintiu. E tras la faţă, iar mîna sensibilă şi zeloasă, care ţine pensula şi paleta şi care tremură deasupra pînzei, e aproape străvezie. În jurul ochilor poartă urmele adînci ale bolii şi poate şi ale grijilor, dar ochii i-au rămas la fel de strălucitori ca întotdeauna şi, cînd privesc la pînză sau la modelul pe care-l va transpune, sînt limpezi, ageri şi fericiţi. Are o voce melodioasă foarte plăcută şi în timp ce lucrează fredonează sau fluieră încetişor surîzînd. Îşi pregăteşte mîna pentru mici performanţe picturale şi zîmbeşte fericit ca un copil de propria-i îndemînare fără pereche. Am văzut odată cum unei căni de cositor pentru muştar, pe care o avea drept model, i-a dat, într-unul din tablouri, înfăţişarea unui splendid vas de argint. Picta blana vreunui animal sau faldurile şi florile unei bucăţi de brocart cu aceeaşi nespusă încîntare, ce nu-l părăsea din zori şi pînă la apusul soarelui. În tot acest timp era prea ocupat ca să se atingă de biscuiţii şi de paharul cu apă ce constituiau prînzul lui frugal. Era lacom de lumină pînă-n ultima clipă a zilei şi nu-l puteai smulge de la dragile lui tablouri fără să-i pară rău. Să fii pictor şi să ştii să-i dictezi mîinii ce să facă consider a fi una din *summa bona* * ale vieţii. Îmbinarea fericită dintre truda minţii şi a mîinii trebuie să fie foarte plăcută în timpul lucrului. De-a lungul zilei apar nenumărate, fermecătoare dificultăţi cînd lucrezi şi tot atîtea ocazii de a-ţi dovedi măiestria. Detaliile unei armuri, ale îmbrăcăminţii, sclipirea acestui ochi, roşeaţa delicată a acestui obraz, bijuteria de la gîtul acela sînt bătălii de dat şi victorii de cîştigat. În fiecare zi se ivesc momente critice de luptă supremă şi de triumf, cînd lupta şi victoria trebuie să înviorezc şi să încînte precum angajarea într-un galop nebun pe un călăreţ desăvîrşit, care ştie că nici curajul şi nici calul nu-l vor trăda. Este emoţia jocului şi neasemuita plăcere de a-l cîştiga. O asemenea admirabilă recompensă pentru munca sa cred că nici un om n-o are mai mult decît pictorii (sau poate şi un violonist care-şi interpretează remarcabil frumoasa compoziţie proprie poate fi tot atît de fericit). În asta constă profesia, în asta emoţia ; aici e lupta şi izbînda şi aici e profitul. Cine poate cere mai mult de la viaţă ? Pînă şi ducii şi magnaţii pot invidia un asemenea om.

---

* Cele mai de seamă bunuri (lat.).

Deşi a trecut prin încercări grele, aşa cum vom afla numaidecît, arta lui a ieşit mereu învingătoare. Poate că necazul a stat de multe ori pe crupa acelui Pegas, dar nu l-a azvîrlit niciodată jos pe călăreţ. După părerea unora, arta este superioară şi dominatoare — mai puternică decît dragostea, decît ura, decît grijile sau sărăcia. De îndată ce febra creaţiei dă libertate mîinii, aceasta ia creionul şi-l dezmiardă. Dragostea se încruntă uneori sau poate fi falsă, dar cealaltă iubită niciodată ; îţi este întotdeauna credincioasă, totdeauna alta, totdeauna prietenă, tovarăşă, consolatoare fără pereche. Deci, John James Ridley stătea de dimineaţa pînă seara în faţa şevaletului său, pe care îl părăsea cu părere de rău. Mă întreb dacă cei care au alte ocupaţii sînt la fel de îndrăgostiţi de meseria lor ; dacă avocaţii stau lipiţi de dragile lor rapoarte sau dacă scriitorii preferă masa de lucru şi călimările, în locul societăţii, prietenilor sau scumpei leneviri ? N-am întîlnit nici un om care să-şi iubească profesia ca pictorii, cu excepţia actorilor, poate, care chiar dacă nu joacă se duc totuşi la teatru.

În faţa acestui harnic şevalet, Phil putea sta ore în şir debitînd tot soiul de palavre şi fum de tutun. Prezenţa lui era o încîntare pentru sufletul lui Ridley, chipul lui o rază de soare, vocea un stimulent. Slab cum era şi aproape infirm, cu sensibilităţi deosebit de vii, pictorul admira bărbaţii voinici, sănătoşi, bine dispuşi şi manieraţi. În tinereţe, Philip avea din plin toate aceste calităţi, şi sper ca aceste daruri preţioase ale sorţii să nu-l fi părăsit mai tîrziu. Nu vreau să spun că Philip se arăta aşa de familiar cu toată lumea. Unii nu pot ierta norocul cuiva ; în compania gentlemenilor au stat întotdeauna la pîndă să-i jignească şi, fără îndoială, în drumul lui prin viaţă, bietul şi nevinovatul Phil a călcat pe bătăturile multora din cei pe care i-a întîlnit.

— Ştiţi de ce-l îndrăgeşte atîta Ridley pe Firmin? întreba Jarman. Pentru că tatăl lui Firmin se agaţă de nobilime luîndu-i pulsul, pe cînd tatăl lui Ridley e legat de ea prin bufetul cu băuturi.

Jarman avea ac de cojocul fiecăruia : îl dispreţuia pe unul fiindcă nu era gentleman şi îl insulta pe altul pentru că era. Am întîlnit oameni pentru care această din urmă ofensă este o crimă de neiertat, un motiv de continuă îndoială, suspiciune şi disensiune. Ce poate fi mai firesc, măscăriciule, decît să-l urăşti pe aproapele tău pentru că este ceea ce tu nu eşti ? O poveste veche de cînd e lumea şi pămîntul.

Apoi, desigur, pe lîngă cei care te invidiază sînt şi cei care te admiră. În afară de inteligenţă — pe care o înţelegea —, în afară de geniu — pe care-l avea —, Ridley admira frumuseţea şi bunele maniere ; îşi alegea întotdeauna un erou pe care îl răsfăţa şi-l idolatriza în taină. Îi plăcea compania femeilor frumoase şi a nobililor. Philip Firmin avea felul lui de a fi, cu ideile sale republicane şi cu comportarea sinceră şi deschisă faţă de cei superiori lui în rang. Doi firfirici să fi avut, el tot ar fi ţinut mîinile în buzunar cu tot atîta dezinvoltură ca orice desăvîrşit dandy care hoinăreşte pe strada Pall Mall. Cît sînge rece ! Unii ar putea-o considera, nu fără temei, neobrăzare. Pe Ridley însă îl fascina. Să fii un bărbat aşa de frumos şi de manierat ; să poţi privi înalta societate drept în faţă, să o baţi pe umăr dacă ai chef şi s-o obligi să te asculte — eh, ce n-ar da Ridley să aibă asemenea putere şi reuşite ? ! Vă rog să reţineţi, eu nu spun că J.J. avea dreptate, ci numai că aşa era el. Nădăjduiesc că nici unui personaj din această istorie nu-i vor lipsi micile greşeli şi ciudăţenii. Jarman nu greşea cînd spunea că lui Ridley îi plăcea compania oamenilor de rang. Cred că arborele lui genealogic îi provoca tainice suferinţe. Ar fi preferat să fie mai degrabă gentleman decît geniu. Dar noi care n-avem nici o slăbiciune, să încercăm să privim cu înţelegere această meteahnă declarată a prietenului nostru.

Lui J.J. nu i-a trecut niciodată prin cap să-l mustre pe Philip fiindcă nu se ocupa cu nimic. Pictorul îl asemăna pe Phil crinilor de cîmpie. Nu era făcut să trudească din plin, ci să se relaxeze, să stea tolănit la soare şi să fie acoperit de glorie. Micul cerc de pictori știa care-i sînt posibilitățile : treizeci de mii de lire numai ale lui. Treizeci de mii de lire bani peșin, domnule, pe lîngă averea ce-o moștenea de la tatăl lui ! Ce strălucire răspîndea în jur acest tînăr dotat ! Părerile, glumele, rîsul, cîntecele lui atîrnau cît treizeci de mii, bani peșin ! Și-atunci, ce chemare să mai aibă pentru muncă ? ! L-ai face ucenic pe-un tînăr nobil ? Philip, ca oricare alt lord, avea tot dreptul să trîndăvească. Ar fi trebuit să poarte îmbrăcăminte fină, să călărească pe cai de rasă, să ia masa în oraș și să bea zilnic șampanie. J.J. lucra bucuros pînă la apusul soarelui pentru o farfurie de mîncare de opt penny și un pahar de Porto în strada Wardour. La „Haunt“ sau în alte asemenea așezăminte boeme, se găsea întotdeauna pentru Firmin un locșor confortabil lîngă foc. Republican înfocat, Jarman zîmbea în colțul gurii cînd îl vedea pe Philip, iar cînd era invitat la cină în strada Old Parr, adopta niște aere de dandy. Lui Philip îi plăcea să fie flatat. Recunosc că avea o slăbiciune în această privință, slăbiciune care, desigur, pe dumneavoastră și pe mine nu ne caracterizează. J.J., care ținea la Philip, ar fi preferat ca acesta să urmeze sfatul mătușii și al vărului său și să-și petreacă timpul într-o companie mai potrivită pentru el ; dar, socot că pictorului nu i-ar fi plăcut ca favoritul lui să-și murdărească mîinile muncind. Și chiar îl admira pe domnul Phil pentru că nu făcea nimic.

Micuța Soră îl sfătuise cu siguranță în privința alegerii prietenilor și a ocupației care i s-ar potrivi. Dar cînd unii dintre cunoscuții lui făcură aluzie la lenevia care i-ar putea dăuna, ea nici nu vru s-audă de observațiile lor.

— De ce să muncească dacă nu vrea ? Nu se pricepe la mîzgălit hîrțoage. Doar n-o să stea toată ziua să picteze capete de păpuși pe pînză și să trudească ca un sclav. Bună idee, n-am ce zice ! O să-i găsească unchiu-său o slujbă. Secretarul unui ambasador în vreo țară străină, asta-i de el, și așa va fi !

De fapt, în această perioadă, Phil își exprimase dorința de a intra în diplomație și spera ca lordul Rirgwood să-l sprijine în privința asta. Între timp, domnea ca un rege în strada Thornhaugh. Cît de leneș ar fi fost, doamna Brandon tot avea un zîmbet pentru el. Putea să fumeze oricît, ea îi confecționa tabachere micuțe și elegante. Îi tivea batistele fine din batist și-i broda blazonul în colțuri.

Odată i-a lucrat o jiletcă atît de frumoasă, încît aproape că i-a fost ruşine să o poarte, cu toate că pe vremea aceea umbla îmbrăcat spilcuit, cu lănţişoare, butoni şi găteli elegante. Din păcate, doctorul Firmin avea motive serioase de nemulţumire, cînd îşi exprima suspinînd dezamăgirea în legătură cu fiul lui. Dar Micuţa Soră nu voia s-audă nici un fel de reproş.

— Leneş ? De ce nu ? De ce-ar munci ? Băieţii tot băieţi. În tinereţe, ursuzul de taică-său era la fel ca Philip, spunea ea roşie în obraji şi dînd din cap în semn de dispreţ. Atunci nu înţelegeam semnificaţia acestui gest. Dorinţa ei de a-l apăra pe Phil am atribuit-o acelei admirabile lipse de discernămînt a femeilor bune la suflet, pentru care le sîntem zilnic recunoscători. Da, ştiu, doamnelor, că această afirmaţie vă stîrneşte indignarea. Dar chiar cu riscul de a nu vă fi pe plac, trebuie să spunem adevărul. Dumneavoastră aţi dori să păreţi imparţiale, rezonabile şi corecte. Şi doctorului Johnson i-ar fi plăcut să o audă pe doamna Thrale spunîndu-i : „Domnule, aveţi maniere alese ; sînteţi o persoană elegantă şi deosebit de plăcută, cu poftă de mîncare redusă (mai ales la ora ceaiului) şi dansaţi la fel de bine ca Violetta“, ceea ce, vedeţi bine, nu e decît o ironie. Femeile — imparţiale, rezonabile şi obiective ! Dumnezeule mare ! Dacă ar fi aşa, ar scădea populaţia, iar lumea ar fi o pustietate sinistră.

Într-un cuvînt, Micuţa Soră atîta îl răsfăţa şi-l alinta pe Philip Firmin, încît toată lumea băgă pînă la urmă de seamă : atît cei ce n-aveau prieteni, iubite, mame, fiice, soţii, cît şi cei care la rîndul lor erau răsfăţaţi şi alintaţi acasă ; nădăjduiesc să fie şi cazul dumitale, dragă prietene.

Să admitem că tatăl lui Philip avea motive să se supere pe fiul lui şi să se plîngă de gusturile acestuia în alegerea companiei ; pe de altă parte însă, să-l scuzăm pe tînăr pentru apriga lui împotrivire şi profunda aversiune faţă de societatea de acasă, care-l plictisea.

— Pe legea mea ! izbucnea el, trăgîndu-se de favoriţi şi scoţînd tot felul de exclamaţii, după cum îi era obiceiul, aşa mă dezgustă aerul solemn al impostorilor ăstora, că tare mi-ar plăcea să-i pun episcopului supiera în cap, iar baronului Bumpsher să-i trag una cu friptura de berbec. La mătuşă-mea dai peste aceeaşi ipocrizie. Mai bine organizată, poate. Dar, dragă Pendennis, dac-ai şti ce durere îmi sfîşie inima, în ce chinuri mă frămînt cînd văd femeile — femeile care-ar trebui să fie pure, femeile care ar trebui să fie ca îngerii, femeile a căror singură ştiinţă ar trebui să fie aceea de a ne îndepărta necazurile şi de a ne alina suferinţa —, cînd le văd servile, linguşind şi complotînd ; distante faţă de unul, umile cu celălalt, adulînd pe bogaţi, indiferente cu cei ce au posturi de nimic. Vă mărturisesc, doamnă Pendennis, că le-am văzut în toate aceste ipostaze. Nu voi menţiona nume, dar am întîlnit astfel de femei care m-au îmbătrînit înainte de vreme — cu o sută de ani ! Viaţa nu mai are nici un haz pentru mine. (Aici domnul Phil se oprea, îşi turna un pahar dintr-o sticlă la îndemînă şi-l sorbea dintr-o înghiţitură). Dar dacă prefer ceea ce soţului dumneavoastră îi place să numească „o societate nepotrivită", este pentru că o ştiu pe cealaltă. Am umblat pe la petreceri selecte şi am dansat la baluri mondene. Am văzut cum mamele îşi aduc fetele şi le aruncă în braţele unor crai bătrîni, gata să le sacrifice nevinovăţia pentru un titlu sau pentru avere. Atmosfera acestor saloane cuviincioase mă înăbuşă. Nu pot să mă închin acestui oribil Mamon *. Merg pe strada plină de lume şi mă simt la fel de singur ca şi cînd m-aş afla într-o pustietate, şi nu respir în voie decît după ce-mi aprind un trabuc să limpezesc atmosfera. Cît despre soţul dumneavoastră (se referea la autorul acestor memorii), el n-are încotro : iubeşte lumea şi-i un om cu picioarele pe pămînt. Dacă s-ar întîmpla ca un oarecare duce să-l invite la cină mîine, parazitul ar putea fi încredinţat că se va duce. Prieteni, lăsaţi-mi libertatea şi amicii fără maniere, îmbrăcaţi în haine de lucru ! Urechile mele să nu mai audă minciuni şi linguşiri dindărătul pipelor, cum auzeam deasupra gulerelor tari, pe cînd frecventam lumea bună. Şi, zicînd acestea, îşi trăgea cravata de la gît, de parcă numai gîndul la convenţionalismul lumii l-ar fi strangulat.

Sigur că asta se întîmpla într-o etapă mai înaintată din viaţa sa, dar uneori iau din biografia lui momente neînlănţuite cronologic, pentru a vă forma o imagine cît mai adevărată despre caracterul prietenului meu. În perioada la care ne referim — în prezent nu se află în ţară, de altfel chiar dacă şi-ar vedea copia propriului chip zgîindu-se la el, tot nu şi-ar da seama că e vorba de el — domnul Philip era, în unele privinţe, încăpăţînat ca un catîr, iar în al-

---

* Diavolul, ca personificare a bogăţiei.

tele, slab ca o muiere. Avea o sensibilitate copilărească pentru tot ce era delicat, neajutorat, frumos sau patetic și un dispreț suveran pentru impostură, oriunde o întîlnea. Toate bunele lui intenții rareori se materializau datorită inconsecvenței sale. Deprinsese o mulțime de obiceiuri rele, al căror izvor era trîndăvia. Ținea cu sfințenie la multe din înclinațiile lui rele și cu toate că, acuzat de păcate, striga din toată inima *peccavi* *, nu trecea mult de la promisiunea de a se îndrepta și vinovatul cădea din nou în greșeală. Făcea numai ce-i plăcea lui. Ceea ce nu-i plăcea, nu puteai decît cu mare greutate să-l convingi să facă. Îndrăgea mesele copioase, vinul bun, caii de rasă, hainele de calitate și orele tîrzii ; se lăsa în voia acestor plăceri ale vieții (sau a altora, pe care și le imagina ori pe care și le putea permite). Detesta ipocrizia și pe ipocriți. Spunea tot ce-i trecea prin cap despre lucruri și despre semeni și, desigur, adesea se înșela și adesea era înverșunat și stîrnea strigăte de indignare sau perfide șoapte de dușmănie. Credea tot ce i se spune, pînă cînd persoana care-i dădea informații îl înșela o dată sau de două ori, și atunci nu mai credea nimic. Veți vedea că impetuoasa lui credulitate era tot atît de absurdă ca și încăpățînarea de a nu mai crede nimic după aceea. Dragul meu tînăr prieten, cea mai avantajoasă cale în viață este cea de mijloc. Nu da crezare oricui, căci te poate înșela, dar nici nu te arăta neîncrezător, fiindcă este o impolitețe față de prieteni. Negrul nu e chiar atît de negru, cît despre alb, *bon Dieu !*, ** ce vopsea își menține culoarea albă cu clima noastră ? Dacă Philip era îngăduitor cu el însuși, presupun că și alții sînt la fel ; de altfel, acei eroi fără prihană s-au demodat de mult. Să fii tînăr, chipeș, sănătos, să mănînci de trei ori pe zi, să ai o mulțime de bani, să dormi cu voluptate și să nu faci nimic — iată, bag seamă, tot atîtea tentații periculoase pentru un bărbat, dar cred că eu știu cîțiva care ar trece bucuroși prin pericolul acestei încercări. Să presupunem că ar fi vacanță, după ea nu vine munca ? Să zicem că azi este sărbătoare, mîine nu vor curge lacrimi de pocăință ? Astfel de vremuri îl așteaptă și pe domnișorul Phil, așa că, rogu-vă, să-l lăsăm să se odihnească și să se simtă bine vreun capitol sau două.

---

* Am păcătuit (lat.).

** Doamne sfinte ! (fr.).

CAPITOLUL VII

IMPLETUR VETERIS BACCHI *

Acele vremuri — fericite vremuri ! — cînd o vizita pe doamna Brandon, cînd ducea o viață de boem, pe cînd mînca stridii, trîndăvea, fuma, cînta nopțile, iar dimineața bea sifon din belșug, dormea de unul singur — singurătatea burlacului, e drept ! —, dar nici nu-l preocupa să-și caute companie, pe cînd avea bani mulți, cînd trăia în tihna zilei de azi și nu purta grija celei de mîine îi reveneau deseori lui Philip în amintire, mai tîrziu. Despre viață domnul Phil nu avea o concepție prea înaltă, sau poate avea ? Roadele acestei lumi, pe care le devora cu atîta plăcere, trebuia să recunosc că erau din soiul cel mai comun. Iar ambițiile acestui ștrengar puturos se limitau la a hoinări pe străzile însorite, a mînca pe săturate și apoi a se odihni confortabil sub frunzarul cu boltă de viță. De ce oare i-or fi lăsat părinții mamei lui Phil fiicei lor treizeci de mii de lire ? Cred că unii oameni nechibzuiți s-ar bucura să lase astfel de moșteniri fiilor lor. În ce mă privește, zece de-aș avea, sînt hotărît să le dau cîte o sută de lire la fiecare ; dacă nu, cîte o bucată de pîine și brînză.

— Omul a fost făcut să muncească și să trîndăvească, afirma Phil cu obișnuitul său entuziasm. Cînd un războinic indian merge la vînătoare e sobru, activ, nestăpînit. Nici un pericol nu-l înspăimîntă, nici o muncă nu-l istovește. Îndură frigul iernii, se culcă pe frunze și se hrănește cu rădăcini sau cu vînatul doborît de arcul lui. Cînd se întoarce în sat, înfulecă pe săturate și doarme fără măsură. După ce devorează vînatul adus și termină tot rachiul, se avîntă din nou în sălbăticie, se cațără după oposum și sugrumă ursul. Eu sînt precum indianul, iar „Haunt" este wigwam-ul ** meu. Barbara, indiana mea, adu-mi niște stridii și o cană din berea aia neagră spumoasă a fețelor palide, căci de nu, îți vor atîrna scalpul de stîlpul cortului meu.

Iar Barbara, bătrîna servitoare de la acel club al bandiților, o bunătate de femeie, îi răspundea :

---

* Se îmbibă de vin vechi (lat.).

** Coliba pieilor roșii din America de Nord.

— Doamne Dumnezeule, domnule Philip, cum mai vorbiţi, zău aşa !

Unde este clubul „Haunt“ acum şi unde sînt acei bărbaţi veseli care se întîlneau acolo ? Firma a fost dată jos, cîntecele au contenit, praful din faţa uşii e măturat, pipele sînt sfărîmate şi cenuşa lor e împrăştiată.

Ei, iată că am spus cîte ceva şi despre zilele lui fericite. La timpul potrivit, Philip a căpătat dreptul de a profesa avocatura, iar la dineul de sărbătorire ne-am adunat vreo duzină din vechii lui prieteni. Pentru acea ocazie, i s-a pus la dispoziţie apartamentul din Parchment Buildings. După cîte îmi amintesc, domnul Vanjohn plecase să asiste la o cursă cu obstacole, dar domnul Cassidy împreună cu multe alte cunoştinţe de-ale lui Philip din şcoală, de la universitate şi din societate ni s-au alăturat. A venit şi tatăl lui, unchiul Twysden, eu — onoratul şi respectatul lui coleg mai în vîrstă — şi alţi foşti colegi de şcoală. Burroughs, al doilea laureat de onoare în matematici la Cambridge, cunoscător în metafizică dar şi mai bun cunoscător în mînuirea cuţitului şi a furculiţei. Stackpole, copilul favorit al Eblanei, cititor pasionat, cunoscător al mai multor limbi străine, dar care se bîlbîia şi se roşea cînd vorbea englezeşte. Pinkerton, care, deşi un ignorant în şcoală, repurta succese prodigioase în Parlament şi făcea investiţii în bonurile de rentă consolidată, spre admiraţia contemporanilor săi. Frumosul Rosebury, favoritul din May Fair şi încîntarea clubului Almack,* în vestibulul căruia cărţile de vizită depuse stîrneau uimirea tuturor bărbaţilor şi invidia unora dintre noi. Lordul Egham, nobilul fiu al lordului Ascot. Tom Dale, care deşi începuse strălucit cariera universitară, a dat de bucluc la mijlocul ei, iar acum îşi cîştiga pîinea modest, în galeria reporterilor, alături de Cassidy. Macbride, care renunţase la titlul universitar şi se căsătorise cu verişoara lui şi care ţinea piept sărăciei şi trăia de pe urma scrisului, aşteptînd vremuri mai bune, cînd avocatura avea să-l răsplătească din plin. Mai erau Haythorn, gentlemanul din provincie, care i-a păstrat mereu în amintire pe foştii lui colegi şi a întreţinut vechile legături de prietenie, trimiţîndu-le fazani şi vînat de sezon. Raby şi Maynard, de la clubul „Guards“ (Maynard se odihneşte acum sub zăpada Crimeei), care în locul togii au preferat meseria armelor, dar au păstrat de-a lungul vieţii lor militare nostalgia cărţilor şi afecţiunea vechilor lor prieteni. Mulţi dintre ei sînt personaje mute în mica noastră dramă. Poate oare vreun cronicar să-şi amintească ce au vorbit toţi ?

---

* Club vestit, fundat în 1764 de către scoţianul McCall.

Cîţiva dintre oaspeţi erau membrii uneia din cele patru şcoli de drept, care îi conferise lui Philip titlul de avocat pledant. În ziua aceea, luase masa în robă şi cu perucă (roba şi peruca lui Blackmore) în salonul şcolii de drept, împreună cu alţi membri ai şcolii. După cină, ne-am deplasat cu toţii în apartamentul lui Phil din Parchment Buildings, unde ni s-a servit desertul, la care au fost chemaţi prietenii domnului Firmin.

Vinul provenea din pivniţa domnului Firmin. Servitorii doctorului erau prezenţi şi-i serveau pe invitaţi. Şi tatălui şi fiului le plăcea să fie gazde ireproşabile, aşa că festinul lui Philip satisfăcea copios orice dorinţă a oaspeţilor.

— Îmi place un supeu bogat. Gîndindu-mă că o să savurez o astfel de masă aici, n-am mîncat decît o pulpă de berbec la cină, îi strigă domnul Twysden lui Philip în chip de salut.

Într-adevăr, cînd ne-am întors, l-am găsit în apartamentul lui Phil mîncînd desertul.

— E aici de mult, ne-a spus domnul Brice, care îndeplinea funcţia de majordom, şi se luptă cu măslinele şi cu pricomigdalele. Nu m-ar mira să-şi fi băgat cîteva şi prin buzunare.

Brice nu prea avea respect pentru domnul Twysden, despre care merituosul majordom spunea pe şleau că-i un impostor zgîrcit. Talbot însă credea că bătrînul majordom îl respectă şi făcea mereu conversaţie cu el, tratîndu-l cu cordialitate.

Ceilalţi filistini petrecăreţi îşi făcură repede apariţia şi, cu excepţia faptului că atît vinul cît şi invitaţii avansaseră în vîrstă, ai fi zis că te afli la o petrecere studenţească. Domnul Twysden vorbea cît toţi la un loc. Radia de fericire. Se simţea foarte bine dispus. Făcu onorurile mesei. Într-adevăr, nimeni altul n-ar fi fost mai generos cu vinul altuia. Philip însă era tăcut şi nervos. L-am întrebat dacă îl mai obseda îngrozitoarea ceremonie pe care a trebuit să o suporte. Se uita neliniştit către uşă şi cunoscînd starea de lucruri de acasă, m-am gîndit că probabil el şi tatăl lui se certaseră din nou, lucru frecvent în ultima vreme.

Oaspeţii se strînseseră aproape cu toţii şi erau preocupaţi de discuţiile lor şi de excelentul vin roşu de Bordeaux al doctorului, cînd intră Brice şi-i anunţă pe domnul Firmin şi pe domnul Tufton Hunt. Philip era cît pe-aci să zică „la dracu' cu domnul Tufton Hunt", dar se duse în întîmpinarea tatălui său, pe care-l salută cu mare respect. Apoi se înclină în faţa gentlemanului prezentat drept domnul Hunt şi îi pofti la masă. Doctorul îşi ocupă locul cu obişnuita-i graţie.

Conversaţia, destul de aprinsă pînă la venirea doctorului Firmin, se mai domoli după apariţia lui.

— Ne-am certat îngrozitor acum două zile, îmi şopti Philip. Dar, după cum vezi, ne-am strîns mîinile şi ne-am împăcat. N-o să stea mult. Peste vreo jumătate de oră va fi anunţat că trebuie să plece. Ne va spune că-l cheamă o ducesă şi se va duce să-şi bea ceaiul la club.

În timp ce Philip îmi vorbea, doctorul Firmin se înclină şi îmi zîmbi trist. Cred că am roşit în momentul acela şi am simţit că doctorul ştie despre ce-mi vorbeşte fiul lui. Apoi, intră în vorbă cu lordul Egham, exprimîndu-şi speranţa că bunul lui tată se simte bine.

— Datorită dumitale, doctore. Nu-i dai omului nici o şansă, răspunde tînărul lord.

— Dă-mi sticla, tinere ! Hei ! Vrem să vă conducem pe toţi la plecare ! strigă Talbot Twysden, pus pe glumă şi pe economie.

— Bine zis, domnule ! replică străinul prezentat drept domnul Hunt. Şi ce vin bun ! A-a-a, Firmin, cred că ştiu ce producţie e ! continuă el plescăind din buze. E din '25, pun rămăşag.

— Individul cu nasul roşu pare cunoscător, îmi şopti Rosebury.

Într-adevăr, nasul străinului era cam roşu. Aş mai putea adăuga că hainele-i erau negre, faţa palidă şi nebărbierită, cravata murdară şi ochii injectaţi.

— Arată de parc-ar fi dormit îmbrăcat, aşa boţit şi plin de scame. *Cine* e acest onorabil prieten al tatălui tău ? continuă glumeţul cu voce scăzută.

— I-ai auzit numele, Rosebury, îi răspunse posomorît tînărul avocat.

— Tatăl tău trece printr-o perioadă critică, aş sugera să se ocupe de el ajutorul şerifului Londrei ; sau poate e victima unei rătăciri mintale şi-atunci trebuie să-l supravegheze cineva.

— Lasă-mă în pace ! mormăi Philip. În momentul acela, Twysden, care aştepta de mult ocazia să ţină un discurs, sări de pe scaun şi întrerupse spiritualele replici ale avocatului cu propria-i elocinţă. Începu prin a-l lăuda pe Philip, proaspătul avocat.

— Dacă nu se încumetă nimeni să rostească un toast, unchiul tău va fi primul. Fii binecuvîntat, băiete ! strigă omuleţul.

La binecuvîntări nu-l întrecea nimeni. Îşi şterse pe furiş o lacrimă de emoţie. Vorbi fluent şi mult. Un discurs reuşit, răsplătit cu aplauze şi aclamaţii.

Phil bălmăji cîteva cuvinte de răspuns la volubilele complimente ale unchiului său. Apoi lordul Ascot, un tînăr nobil plin de umor, închină un pahar în sănătatea lui Philip şi o urare cîntată. Doctorul, în cămaşa lui cu volane, ţinu şi el o cuvîntare bine ticluită. Tandre sentimente paterne îl însufleţeau, zicea el, aruncîndu-i priviri pline de blîndeţe lui Phil, care spărgea alune. Să-l vadă pe fiul lui fericit, înconjurat de asemenea prieteni, îmbrăţişînd astăzi o profesie care dădea frîu liber tuturor posibilităţilor sale şi valorifica cu nobleţe sîrguinţa, era un moment fericit pentru el, doctorul Firmin, şi ce mîndru era ! Cum spunea poetul ? *„Ingenuas didicisse fideliter artes* (ia te uită !) *emollit mores“* * — da, *emollit mores.* Goli un pahar în cinstea tînărului avocat (îşi arăta inelul la fiecare înghiţitură) şi în sănătatea prietenilor lui, care se adunaseră să-l încurajeze pe fiul lui pentru drumul ce-l aştepta. Le mulţumi din inima lui de tată ! Îşi trecu pentru o clipă mîna cu inelul cu smarald peste ochi, apoi îşi ridică privirile spre tavan, de unde ceru o binecuvîntare pentru băiatul lui. Ca şi cînd „spiritele“ fuseseră de acord cu invocaţia lui, deasupra capetelor lor se auziră zgomote puternice care se amestecară cu aplauzele pentru cuvîntarea doctorului. Însă zgomotele acelea de deasupra se dovediră a fi produse de domnul Buffers, de la etajul al treilea, care alesese această metodă pentru a-şi bate joc de mica şi inofensiva noastră festivitate. Totuşi, aclamaţiile batjocoritoare ale spiritualului Buffers au însufleţit petrecerea şi ne-au stîrnit rîsul. În ciuda conversaţiilor, ne plictiseam.

---

* Răspîndirea cu devotament a artelor liberale îmblînzeşte moravurile (lat.).

I-am dat dreptate vecinului meu care remarcase că bătrînii ne incomodau și ne sufocau. Unul sau doi dintre tinerii gentlemeni s-au supărat foc pentru că nu se dăduse încă voie să se fumeze. Philip interzisese această distracție deocamdată.

— Nu fumați, tatălui meu nu-i place. De altfel în seara asta trebuie să viziteze cîțiva pacienți care nu suportă mirosul de tutun.

Tinerii nerăbdători așteptau cu port-țigaretele alături. Tînjeau după dispariția acestui obstacol din calea fericirii lor.

— Ascultă-mă pe mine, nu va pleca din proprie inițiativă. Va fi chemat, îmi șopti Philip.

Doctorul era prins într-o conversație cu vecinii din dreapta și din stînga lui și nu părea să aibă de gînd să plece. Dar iată că la ora zece și cîteva minute, intră în încăpere valetul doctorului cu un bilet pe care Firmin îl deschise și-l citi, în timp ce Philip mă privea cu ironie amară. Cred că tatăl lui Philip își dădea seama că noi știam că joacă teatru. Cu toate acestea, își jucă rolul cu gravitate, pînă la capăt.

— Timpul unui medic nu-i aparține, zise el, dînd din cap cu părere de rău. Rămas-bun, domnule. Vă rog să transmiteți complimentele mele familiei dumneavoastră. Noapte bună, Philip, băiete, și succes în noua carieră. Nu, nu, nu te deranja !

Și plecă, fluturîndu-și frumoasele lui mîini și pălăria cu boruri mari și căptușeală albă. Philip îl conduse pînă la ușă și scoase un oftat după ce aceasta se închise în urma tatălui lui — un oftat de ușurare, bănuiesc, pentru că în sfîrșit plecase.

— A plecat jupînu'. Cum se spune în latinește la jupîn ? întrebă lordul Egham, care posedă din naștere simțul umorului, dar nu și cunoștințe suficiente. Un părinte foarte onorabil, Firmin ăsta. Pălăria și înfățișarea lui fac toți banii.

— Scuză-mă, șuieră Rosebury printre dinți, da' de ce nu i-o fi luat cu el și pe prietenul lui mai în vîrstă, clericul zdrențuit de colo, care bea întruna la vin roșu, și pe unchiu-tău, oratorul ? Domnule Twysden, tînărul și interesantul dumneavoastră neofit ne-a servit un excelent soi din viile Gasconiei.

— E-e-e, acum că a plecat bătrînul, să dăm sticla din mînă-n mînă şi să petrecem o noapte de pomină. Ce ziceţi, domnilor ? strigă Twysden. E bun vinul ăsta, Philip. Ascultă, mai ţii minte Château Margaux-ul pe care l-am avut, cel care-i plăcea atît lui Winton ? Dacă-i plăcea *lui*, poţi fi sigur că era bun. Chiar eu l-am adus şi i-am dat şi lui adresa negustorului din Bordeaux. Mi-a spus că n-a mai băut de mult un vin atît de bun. Chiar aşa a spus ! Trebuie să veniţi şi voi să-l gustaţi într-o zi.

— Într-o zi ? Cînd ? Stabileşte o zi, generosule Amfitrion, strigă Rosebury.

— Într-o zi la ora şapte, la o cină modestă — o supă limpede, o bucăţică de peşte, cîteva antreuri şi o friptură. Aşa-mi place mie să cinez. Şi-o să gustăm şi vinul, dragii mei. Nu-i un vin greu, nici de primă calitate, nici nu-mi trece prin cap să spun că e scump, dar are un buchet şi o limpezime... Cum, vreţi să fumaţi, băieţi ?

— Da, domnule Twysden. Mai bine faceţi la fel ca noi. Ia încercaţi una dintr-astea.

Omuleţul acceptă trabucul oferit de tînărul nobil. Îl aprinse, începu să tuşească şi amuţi.

— M-am gîndit eu că asta o să-i vină de hac, murmură poznaşul Egham. E atît de tare, că poate să-şi dea şi sufletul, ceea ce n-ar fi rău. Trabucul ăsta, continuă el, l-a primit tatăl meu de la ducele de Medina Sidonia, care la rîndul lui îl are chiar din cutia reginei Spaniei. Ea fumează mult, dar sigur că le preferă pe cele mai slabe. Pot să vă ofer unul mai tare, dacă vreţi ?

— Nu, nu. Ăsta e foarte bun. Mulţumesc ! îi răspunse bietul Talbot.

— Lasă-l în pace ! Nu-l face de rîs în faţa tuturor, Egham, spuse Philip.

Cu toate că petrecerea era în toi, Philip stătea tot trist şi posomorît. Se gîndea la neînţelegerile dintre el şi tatăl lui.

Ne-am fi consolat repede cu toţii, dacă doctorul l-ar fi luat cu el şi pe prietenul lui, pe care ni-l prezentase cu ocazia petrecerii lui Phil. Gazdei părea să nu-i facă deloc plăcere prezenţa lui, căci Philip îi arunca priviri ameninţătoare şi îi şoptea vecinului de alături : „Să-l ia naiba pe Hunt ăsta".

Pe reverendul Tufton Hunt nu-l deranja defel primirea rece care i se făcuse. Îşi bea liniştit vinul, vorbea afabil cu vecinii şi exclamă : „I-auzi !“, atunci cînd Twysden îşi anunţă intenţia de a petrece o noapte de pomină. Pe măsură ce vinul îl încălzea, domnul Hunt se adresa tuturor comesenilor. Vorbi mult despre familia Ringwood, al căror prieten apropiat fusese odinioară, la Wingate — după cum îi relată el domnului Twysden. Fusese prieten intim cu bietul Cinqbars, unicul fiu al lordului Ringwood. Amintirea răposatului lord Cinqbars nu constituia un moment plăcut de reculegere pentru rudele familiei Ringwood, pentru că tînărul lord fusese risipitor şi avusese o proastă reputaţie. Familia îi pomenea rareori numele, iar tatăl lui, cu care se certase, niciodată.

— Philip, ştiai că eu l-am prezentat pe Cinqbars tatălui tău ? îi strigă faţa bisericească.

— V-am mai auzit pomenind despre asta, răspunse Philip.

— S-au întîlnit la un pahar de vin la mine acasă, la Corpus. Pe vremea aceea, tatălui tău îi spuneam Brummell * Firmin. Era cel mai spilcuit din universitate : întotdeauna pus la punct, ţinea cîini de vînătoare şi dădea cele mai bune dineuri din Cambridge. Ce mai gaşcă ! Cinqbars, Brand Firmin, Beryl, Toplady, vreo duzină în total, majoritatea de viţă nobilă, studenţi — toţi aveau cai şi servitorii lor particulari.

Acest discurs se adresa tuturor celor prezenţi, pe care amintirile bătrînului răpănos nu-i impresionase cine ştie ce.

— Toţi eram de la Trinity, domnule. Luam masa împreună în fiecare săptămînă. Mulţi dintre ei aveau trăsuri. Ce-a mai colindat taică-tău ! Şi... dar să nu bîrfim, nu-i aşa ?

— Nu, domnule, vă rog, spuse Philip, încleştîndu-şi pumnii şi muşcîndu-şi buzele. Bărbatul acela ponosit, prost crescut şi fudul era însă oaspetele lui Philip. Nobilele lui idei despre ospitalitate nu-i permiteau să se certe cu musafirul în casa lui.

— Cînd a ieşit doctor, ne-am mirat cu toţii. Cum, domnule, păi Brand Firmin era cel mai elegant tip din universitate, continuă domnul Hunt, şi cel mai inimos ! Tot aşa era şi Cinqbars, săracul, deşi mai firav. Noi trei ne-am

---

*** Beau Brummell (George Bryan Brummell, 1778—1840) — gentleman englez, vestit pentru eleganţa vestimentaţiei şi a manierelor.**

bătut douăzeci de minute în faţă la „Caius' Gate" cu vreo douăzeci de coate-goale, şi să-l fi văzut pe taică-tău ce mai dădea! Eram şi eu în formă pe-atunci. Pe vremea noastră se învăţa nobila artă a autoapărării, domnii mei. Glover, boxerul din Londra, ne dădea lecţii. Cinqbars era un boxer bun, dar cam pirpiriu. Coniacul l-a distrus, domnule, numai coniacul. Ia uite, ăsta-i din vinul tatălui tău. Am băut amîndoi cîte-un păhărel, astă-seară în strada Old Parr, şi ne-am amintit de trecut.

— Mă bucur, domnule, că vinul v-a fost pe plac, spuse Philip pe un ton grav.

— Mi-a plăcut, Philip, băiete! Iar cînd tatăl tău a zis că vine să bea un pahar de vin aici, i-am spus că merg şi eu.

— De l-ar arunca cineva pe fereastră! gemu Philip.

— Un bătrîn cît se poate de convingător, demn şi venerabil, îmi şopti Rosebury. Citesc pe nobilu-i chip cazinouri, biliard, Boulogne. De multă vreme înfrumuseţează cercul vostru familial, Firmin?

— L-am găsit acasă luna trecută, în anticamera tatei, îmbrăcat la fel şi cu o pereche de mustăţi jalnice pe obraz. De-atunci vine în fiecare zi.

— *Echappé de Toulon,* zise Rosebury, aruncîndu-i o privire tandră străinului. *Cela se voit. Homme parfaitement distingué* *. Aveţi perfectă dreptate, domnule. Tocmai vorbeam despre dumneavoastră. Îl întrebam pe amicul Philip unde am avut onoarea să vă întîlnesc în străinătate anul trecut? Atîta amabilitate dezarmează pe oricine, adăugă el cu voce scăzută.

— Chiar am fost în străinătate anul trecut, domnule, încuviinţă celălalt.

— Pariez că a fost în închisoarea din Boulogne sau o fi oficiat slujbe în vreun tripou. Gata, ştiu. Baden-Baden, cumva?

— Am fost pe-acolo, răspunse faţa bisericească. Foarte frumos loc! Dar aerul de *Après* te dă gata. Ha, ha! Şi taică-tău şi-a făcut veacul pe-acolo în tinereţe, Philip. Nu pot să nu-ţi spun pe nume. Îl cunosc pe tatăl tău de treizeci de ani. Am fost colegi de şcoală.

— Ah! Ce n-aş da ca această onorabilă creatură să mi se adreseze pe numele mic! oftă Rosebury. Philip, mai înviorează puţin atmosfera. Aceşti venerabili gentlemeni o sufocă. Să cînte cineva ceva sau să ne înecăm amarul în vin. Domnule, adineauri vă exprimaţi satisfacţia faţă de vinul roşu şi susţineaţi că l-aţi mai gustat undeva.

---

* **Nebun... Se vede. Un om deosebit de distins (fr.).**

— Am băut vreo douăzeci şi patru de litri luna trecută, răspunse domnul Hunt cu un zîmbet de mulţumire.

— Douăzeci şi opt, domnule, remarcă domnul Brice punînd o nouă sticlă pe masă.

— Bine zici, Brice ! Am transformat blazonul familiei Firmin în cartierul meu general şi îl onorez pe stăpînul lui cu nelipsita mea prezenţă, replică domnul Hunt.

— Blazonul familiei Firmin este într-adevăr onorat de asemenea susţinători, spuse Phil, aruncîndu-i o privire duşmănoasă şi oftînd din greu. Preotul îl înfuria din ce în ce mai tare.

Lui Phil îi plăcea să vorbească despre pedigreeul său cînd cheful era în toi. Şi, în ciuda părerilor lui liberale, se mîndrea totuşi cu o seamă din strămoşii săi.

— Haide, haide ! Mai dă-l încolo de blazon ! strigă lordul Egham.

— Îmi pare foarte rău. Aş face orice ca să vă fiu pe plac, dar nu pot să nu fiu un gentleman, mormăi Philip.

— Vai de mine ! Dacă ai de gînd să ni-l aduci pe Richard al III-lea pe cap..., izbucni lordul Egham.

— Egham ! Strămoşii tăi ştergeau tejghelele cînd ai mei îl însoţeau pe regele Richard în războiul lui cel drept ! strigă Philip.

Monarhul sus-amintit conferise pămînturi familiei Ringwood. Richard al III-lea era calul de bătaie al lui Philip ; după cină, cînd încăleca pe el, căpăta o splendidă atitudine cavalerească.

— Ei bine, dacă iar începi să-l încaleci pe White Surrey, să te lupţi la Bosworth Field şi să omori copiii din Turn !* continuă lordul Egham.

— Aşa le-a trebuit micilor brute ! strigă Phil. Erau ei moştenitori ai sîngelui regal al Angliei cum...

— Mă rog ! Numai că acum dacă tot s-a curăţat amicu' nostru, aş prefera să ascult un cîntec. Hei, băieţi, cîntaţi ceva ! Puneţi capăt acestei dispute despre Bosworth Field şi Richard al III-lea ! Întotdeauna face aşa cînd bea ceva mai mult, credeţi-mă ! şopti tînărul lord vecinului său.

---

* Referire la Richard al III-lea. Născut la Fotheringhay (1452), devine rege al Angliei (1483) în urma uciderii copiilor lui Edward al IV-lea, al căror tutore era. Este învins şi ucis în lupta de la Bosworth (1485) de către Henry Tudor, punîndu-se astfel capăt Războiului celor două Roze.

— Sînt un prost ! Un prost ! strigă Phil, lovindu-şi fruntea cu palma. Sînt momente cînd greşelile neamului meu intervin inevitabil. Nu e vina dumneavoastră, domnule Cum-vă-cheamă, că aţi făcut aluzie la blazonul familiei mele în bătaie de joc. Nu vă port pică ! Dimpotrivă, vă cer iertare ! Beau în sănătatea dumneavoastră acest vin bun, deşi e al tatălui meu. În casa noastră nu e totul bun, hm... Prostii ! E un vin de Bordeaux din '25, domnule ! Tatăl lui Egham i-a dăruit un butoi de vin roşu pentru că a salvat o viaţă ce ar merita să fie trăită altfel. Deci cred că şi farmacistul te-ar fi scos din încurcătură, Egham, la fel de bine ca tatăl meu. Dar vinu-i bun ! Bun ! Brice ! Mai adu nişte vin. Un cîntec ! Cine vorbea de un cîntec ? Tom Dale, cîntă-ne ceva ! Un cîntec, un cîntec, un cîntec !

Drept care, Tom Dale, cu binecunoscutu-i umor, interpretă nostimul cîntecel „Razele lunii pe acoperiş". Apoi, eticheta cerea ca gazda noastră să ne cînte unul de-al său. Cum avusesem ocazia să-l mai aud de cîteva ori, am plăcerea de a vi-l reproduce în paginile de faţă ; începem prin a spune că melodia şi refrenul proveneau dintr-o carte de cîntece germane, care ne-au încîntat tinereţea. Aşadar, Philip îşi drese glasul şi începu să cînte :

DOCTORUL LUTHER

Pentru-a voastră desfătare,
Prea cinstită adunare,
Oameni buni, cu voia voastră
Voi cînta un cîntecel,
Voi cînta un cîntecel.
Cîntecul ciudat de pare,
Un isteţ făcea cîntare,
Un bătrîn, odinioară,
Să cîntăm ca vraciul Luther,
Ca vraciul Luther,
Nebun cel ce nu iubeşte
Vinul, cîntecul, femeia.

Celui potolit din fire
Pocalul îi vine bine.

Vinul mai bun îi pare
Gustat de nevestica lui,
De gura ce-o iubeşte.
Prieteni, hai să respectăm
Acest straşnic obicei.
Iubirea, vinul, cîntul să-mbinăm
Ca vraciul Luther să cîntăm
Ca vraciul Luther.
Vinul, femeia, cîntul de nu iubeşte,
Acela-i nebun o viaţă întreagă.

Acest crez, cel ce refuză
Şi ca noi nu vrea să bea
Fie el sfînt ca John Knox
Îl vom declara eterodox,
Îl vom declara eterodox.
Şi din această adunare
Ca supremă răzbunare
Degrabă îl vom alunga.
Ereticul îndată-l alungăm
Pe cel ce nu cîntă ca vraciul Luther
Ca vraciul Luther
Cine vin, femeie şi cînt nu iubeşte,
Acela-i nebun o viaţă întreagă.

Umilul dumneavoastră servitor, cititorule, îi depăşea ca vîrstă pe majoritatea celor strînşi la acest ospăţ, care a avut loc în urmă cu cîteva zeci de ani buni ! Dar gălăgia, rîsetele voioase, cîntecele din anii studenţiei, conversaţia în jargonul studenţilor de la facultatea ai cărei discipoli fuseserăm majoritatea dintre noi m-au făcut să mă simt din nou tînăr, şi cînd, pe la miezul nopţii, s-au auzit bătăi în uşă, un fior de emoţie m-a străbătut pentru o clipă, socotind că trebuie să fie supraveghetorul disciplinei, care auzise din curte toată hărmălaia. Însă noul venit nu era decît un chelner, cu o tavă în mînă. Eram aşadar liberi să perorăm, să strigăm, să ne certăm şi să ne simţim tineri, cu nimeni pe cap care să ne reproşeze ceva. Poate doar vecinul de dedesubt, care nu putea să doarmă din pricina noastră.

Cînd masa fu servită, bietul Talbot Twysden, care făcuse atîta drum ca să se bucure de ea, nu mai era în stare să ia parte la ospăţ. Trabucul lordului Egham îl dăduse gata, şi vrednicul gentleman zăcea întins pe canapeaua din camera vecină, căzut în nesimţire. Cînd încă mai era capabil să vorbească ne spusese cîtă dragoste şi stimă îi purta lui Philip ; dar că în schimb între el şi tatăl lui Philip nu se putea vorbi despre aşa ceva. Între ei avusese loc o ceartă iremediabilă, un diferend în legătură cu o neînsemnată parte din averea răposatului lor socru. Firmin îl considera pe Twysden un cărpănos şi jumătate, iar acesta spunea despre Firmin că este neprincipial. Pe cînd încă mai trăia doamna Firmin, cele două surori fuseseră nevoite să-şi subjuge sentimentele îndatoririlor matrimoniale şi să se arate afectuoase, rezervate sau distante în funcţie de relaţiile de moment ale soţilor lor. Mă întreb cîte împăcări sînt cu adevărat sincere ? ! De pildă, eu şi cu Tomkins ne-am împăcat. Ne-am întîlnit şi am luat masa la „Jones". Ce mult ţinem unul la altul ! Oh, teribil ! La fel şi cu Firmin şi Twysden. S-au întîlnit şi şi-au strîns mîna cu cea mai perfectă ostilitate. Twysden-junior şi Firmin-junior le-au urmat exemplul. Tînărul Twysden, mai mare ca vîrstă, îl brusca şi-l bătea pe micul Phil, pînă cînd acesta se mai înălţă niţeluş şi într-o bună zi îl aruncă pe vărul lui pe scări. Din punct de vedere intelectual se războiau tot timpul. Aşadar, bietul Talbot nu putu lua parte la supeu şi zăcea într-o stare jalnică pe canapeaua domnului Vanjohn, care tocmai lipsea.

Cine să-l conducă pînă acasă, unde soţia lui îl aştepta îngrijorată ? M-am învoit eu, iar pastorul spuse şi el că ne însoţeşte pentru că avea acelaşi drum. L-am sprijinit pe domnul Twysden pînă la trăsură şi l-am aşezat pe locul din faţă. Trabucul îi venise de hac şi oricine ar fi ţinut un discurs despre relele provocate de fumat l-ar fi putut da de exemplu pe acest biet gentleman neajutorat.

Ospăţul îl înviorase pe domnul Hunt, care se abandonase cu totul conversaţiei. Îl mai întîlnisem pe acest om în casa doctorului Firmin şi trebuie să mărturisesc că societatea lui mi se părea la fel de nesuferită ca şi lui Philip, fiul doctorului. Phil avea obiceiul să-şi spună deschis părerea — chiar prea deschis — despre orice, iar domnul Hunt îi fusese nesuferit de la început. Am încercat să mă împac cu situaţia asta. Puţini sînt acei oameni, cumsecade şi cu stare, pe spinarea cărora să nu trăiască una, două persoane. Oamenii pornesc în cursa vieţii : unul cîştigă, altul pierde. Cîştigătorul sare în ajutorul nefericitului concurent şi-i întinde o mînă prietenească. Amintirea vremurilor trecute îi dă acestuia un fel de drept de a apela la camaradul mai norocos. Şi astfel omul se trezeşte compătimind, suportînd şi apoi îmbrăţişînd un tovarăş pentru care, odinioară, poate că nu a avut nici un sentiment de stimă sau respect. Bogatul trebuie să aibă şi oameni care depind de el ; dacă nu are, înseamnă că inima-i e de piatră.

Pînă aici, toate bune. Frumos din partea celui care nu-şi părăseşte prietenii din copilărie ! Dar să convieţuiască cu un asemenea necioplit, cu o creatură atît de josnică, servilă, lăudăroasă, nătîngă... Philip se întreba cum putea tatăl lui, cu gusturile lui rafinate şi căruia îi plăcea o companie aleasă, să se împace cu un astfel de individ ? „Nu ştiu cînd e mai odios : cînd e familiar sau cînd e protocolar ; cînd le face complimente oaspeţilor tatei din strada Old Parr, sau cînd înşiră povestioare oribile şi răsuflate, ca la petrecerea dată de mine".

Cum vă spuneam, vinul cu care domnul Hunt s-a servit din belşug cu ocazia amintită l-a făcut comunicativ.

— Nu-i băiat rău, gazda noastră, remarcă el cînd plecarăm spre casă. Fudul, chipeş, sincer şi mă urăşte, dar mie nu-mi pasă. Pesemne că e bine situat, domnişorul Philip.

I-am spus că sper şi cred că e aşa.

— Brummell Firmin socot că trebuie să cîştige vreo patru-cinci mii pe an. Pe vremuri era greu de stăpînit — numai eu ştiu —, nimic nu-i stătea în cale ; şi-a cheltuit toţi banii, s-a ruinat, apoi s-a redresat nu ştiu cum şi a făcut o partidă bună. Nu toţi am fost atît de norocoşi. Mie nu mi-a plătit nimeni datoriile. Mi-am pierdut prietenii, trîndăvind şi destrăbălîndu-mă cu acele pălării blestemate şi robe cu galoane argintii. Îmi plăcea o companie selectă pe-atunci, întotdeauna mi-a plăcut şi am căutat-o. Dacă ar fi să scrie cineva despre isprăvile mele, ştiu c-ar avea ce spune. Am fost mai peste tot ; am văzut şi bune şi rele, mai ales rele. Am fost învăţător, preceptor, ziarist. Am colindat prin America şi Indiile de Vest. Am trecut prin fiecare oraş al Europei, dar n-am avut noroc ca Brummell Firmin. El merge în cupeul personal, eu merg pe jos. Mîinile i se umplu de bani în fiecare zi, pe cînd ale mele sînt goale-goluţe. Bietul Tufton Hunt n-o duce mai bine la cincizeci de ani decît la optsprezece. Ce mai faceți, venerabile gentleman ? V-a făcut bine aerul ? Sîntem pe strada Beaunash ; nădăjduiesc că aveți cheia la dumneavoastră, să nu dați ochii cu doamna.

Un valet cu statură impunătoare, prea bine crescut ca să-și exprime surpriza la orice eveniment din afară, îi deschise domnului Twysden ușa, lăsîndu-l pe sărmanul gentleman să intre. Era foarte palid și solemn. Abia reuși să rostească cu voce scăzută cîteva cuvinte, arătîndu-și intenția de a ne invita într-o zi, cît de curînd, să luăm masa împreună și să gustăm din vinul acela care-i place atît de mult lui Winton. Apoi ridică o mînă fără vlagă, în semn de rămas-bun. Dacă cumva doamna Twysden aștepta în capul scării să vadă starea în care se află soțul ei, sper să-i fi luat lumînarea din mînă. Hunt mormăi, după ce ieșirăm din casă :

— Ar fi putut să ne ofere o băutură răcoritoare, după ce l-am adus atîta drum pînă acasă. Nu-i decît unu și jumătate ! N-are nici un rost să ne culcăm așa devreme. Să mergem să bem ceva. Știu o cîrciumă tocmai bună prin apropiere. Nu, nu vrei ? Da, zise și izbucni într-un hohot de rîs ce trezi din somn toată strada, știu la ce te-ai gîndit în trăsură tot timpul. Ești grozav ! Ce ți-ai zis : „Pastorul ăsta plicticos o să încerce să împrumute bani de la mine". Nici gînd, băiete ! Am un bancher. Ia uite-aici ! Înțelegi ? Banii mi-i scot de la doctorașul meu din strada Old Parr. Îi prescriu o luare de sînge pentru astă-seară. E un tip de treabă, Brummell Firmin ăsta ! Nu-i poate refuza nimic unui prieten atît de vechi și drag. Domnul să-l binecuvînteze ! zise el și ridicînd mîna în semn de salut, se îndreptă spre vreo speluncă nocturnă. Apoi îl auzi rîzînd în liniștea nopții, iar polițistul X, care tocmai își făcea rondul, se întoarse și-l privi cu suspiciune.

Îmi veni în minte chipul trist și privirea melancolică a doctorului Firmin. Oare legătura aceasta dintre ei era o amintire frumoasă din tinerețe ? Ajuns acasă, am deschis ușa binișor, căci toți ai mei dormeau de mult. La lumina pîlpîitoare a lămpii, am deslușit chipurile copiilor și al mamei lor, cufundați într-un somn adînc și liniștit. O, binecuvîntați fie aceia al căror somn nu le este tulburat de remușcări ! Fericiți sînt cei ce au ținut piept ispitelor !

În formarea părerii mele despre dubiosul pastor am fost încurajat chiar de suspiciunile lui Philip, exprimate cu candoarea lui obişnuită.

— Tipul cere ce-i pofteşte inima la „Casa Firmin“, zicea Phil, şi cînd se vor aduna toţi grangurii tatei, sper ca pastorul să cineze cu ei. Aş vrea să-l văd ciocnind un pahar cu bătrînul Bumpsher sau bătîndu-l prieteneşte pe spate pe episcop. Locuieşte pe strada Sligo, după colţ, ca să fie cît mai aproape de casa noastră şi totuşi să-şi păstreze o splendidă independenţă. De altfel, mă întreb de ce nu s-a instalat pînă acum pe strada Old Parr, unde camera sărmanei mele mame a rămas liberă. Doctorul nu o foloseşte. Îmi amintesc cît de tăcuţi stăteau unul lîngă altul şi cît de înfricoşată era mama în faţa lui. Ce făcuse ? Am aflat despre o aventură de-a lui din tinereţe ! Oare acest Hunt ştie mai mult ? Au fost complici într-un fel de conspiraţie, pare-se împreună cu tînărul Cinqbars, cu care se tot făleşte Hunt, onorabilul fiu al onorabilului Ringwood. Oare ticăloşia se moşteneşte ? După cîte ştiu, bunicii mei erau oameni oneşti. Sau, poate, pur şi simplu, nu s-a aflat niciodată şi depravarea familiei va izbucni şi în mine cîndva. Uneori simt că un demon se ascunde înlăuntrul meu şi cred că într-o bună zi va pune stăpînire asupra mea. Nu sînt încă atît de rău, dar mi-e teamă să nu devin. Dacă m-aş cufunda în mocirlă ? Nu e prea vesel, Pendennis, să ai un tată ca al meu. Nu mă amăgi cu scuzele tale mărinimoase şi cu presupunerile tale liniştitoare. Îmi aduci aminte de lume, zău că da ! Rîd şi beau, sînt bine dispus, cînt şi fumez mereu. Dar îţi mărturisesc că simt tot timpul că deasupra capului meu atîrnă o sabie, care va cădea într-o zi şi mi-l va tăia. Strada Old Parr e minată, domnule, minată ! Într-o bună dimineaţă, vom fi prefăcuţi în ţăndări, domnule, în ţăndări. Ia aminte ! Iată de ce sînt atît de nepăsător şi leneş, iar voi, băieţi, mă cicăliţi şi mă muştruluiţi. N-are nici un rost să mă liniştesc pînă nu trece explozia, nu înţelegi ? *Incedo per ignes suppositos* * şi, pe legea mea, simt de pe-acum cum îmi ard tălpile. Sărmana de tine ! Dragă mamă (apostrofa el portretul mamei sale, ce atîrna pe peretele camerei în care stăteam de vorbă), cunoşteai secretul ? Asta să fi fost cauza privirii tale înspăimîntate ? A ţinut întotdeauna la tine, Pen. Îţi aduci aminte ce frumos arăta şi ce graţios stătea pe canapeaua de sus sau cum zîmbea din trăsură, trimiţîndu-ne bezele, nouă, băieţilor ? Ce se întîmplă dacă o femeie, ademenită şi amăgită cu vorbe dulci, se mărită şi fuge cu un bărbat care mai tîrziu îşi dă arama pe faţă ?

---

* Înaintez prin văpăile de sub noi (lat.).

— Ah, Philip !

— Care va fi soarta fiului unui asemenea om ? Semăn cu el ? Îşi întinsese picioarele după moda americană, dar parcă stătea pe jar. Să zicem că nu e scăpare pentru mine, că mi-am moştenit ursita, aşa cum altul moşteneşte guta sau tuberculoza ? Aşadar, dacă-mi cunosc destinul, ce rost are să mă străduiesc să fac ceva anume ? Ascultă-mă pe mine, întregul edificiu al vieţii noastre se va prăbuşi. (Zicînd aceasta, îşi izbi pipa de pămînt şi o prefăcu în ţăndări). Şi pînă vine catastrofa, ce rost are să mă apuc de treabă, cum spui tu ? Ca şi cum i-ai zice unuia din oraşul Pompei să-şi aleagă o meserie cu o zi înainte de erupţie.

— Dacă ştii că Vezuviul e pe punctul de a acoperi oraşul Pompei cu lavă, îi spusei alarmat, de ce nu pleci la Neapole, sau mai departe dacă vrei ?

— Dar santinelele de la porţile oraşului, care ar fi putut să fugă, de ce au rămas să moară acolo ? mă întrebă Philip. Dar, dacă la urma urmei soarta nu ne este dată dinainte, iar teama de ea este numai o obsesie de-a mea ? Şi dacă mă pune la încercare, iar eu îi supravieţuiesc ? Riscul dă savoare jocului, amice. Şi pe lîngă asta mai e onoarea ; şi acel Altcineva, de care un bărbat nu se poate despărţi la ceas de cumpănă. Zicînd acestea roşi, oftă şi goli un pahar de vin roşu.

CAPITOLUL VIII

PE CARE CEL BINEINTENŢIONAT ÎL VA DECLARA CINIC

Nădăjduiesc că mărinimoşii cititori nu vor privi cu ochi răi confesiunea pe care preaplecatul dumneavoastră servitor a făcut-o soţiei lui, întorcîndu-se acasă, în legătură cu Philip şi problemele sale. Cînd vreau să fiu sincer, nimeni nu este mai sincer decît mine ; cînd nu vreau să vorbesc, nici un peşte nu poate fi mai tăcut.

decît mine. Am păstrat unele secrete atît de bine, încît am uitat pur şi simplu de ele, pînă ce memoria mi-a fost reîmprospătată de alţii care le ştiau şi ei. Dar ce rost are să-l ascund pe acesta de fiinţa căreia îi mărturisesc totul, sau aproape totul — să zicem, totul, în afară de una sau două taine ale acestei inimi ?

— Dragostea mea, este aşa cum am bănuit. Philip s-a îndrăgostit de verişoara lui, Agnes.

— Agnes e cea palidă sau cea *foarte* palidă ? mă întrebă cea care era bucuria vieţii mele.

— Nu, cea mai în vîrstă este Blanche. Amîndouă sînt mai în vîrstă decît domnul Firmin. Dar Blanche e cea mai în vîrstă dintre toţi.

— Nu sînt deloc maliţioasă şi nu spun neadevăruri, nu-i aşa ?

Nu, numai că atunci cînd aude menţionîndu-se vreun nume înţeleg din privirea ei dacă o altă femeie îi este sau nu pe plac. Şi, trebuie să mărturisesc, deşi spusele mele pot fi dezminţite, că nu binevoieşte să zîmbească la auzul tuturor numelor.

— Tu nu te duci pe-acolo ? Doamna Twysden şi cu tine v-aţi făcut cîte o vizită şi gata ? Da, ştiu. Din cauza bietului Talbot, care se laudă atît cu vinul lui — de proastă calitate, de fapt —, nu poţi nutri sentimente creştineşti faţă de el.

— Da, acesta-i motivul, spuse soţia mea.

— Nu, nu-i ăsta. Deşi ştiu că deosebeşti vinul de Xeres de cel de Porto, sînt încredinţat că nu datorită vinului lor îi eviţi. Mulţi alţii păcătuiesc în acest fel şi îi ierţi. Îţi iubeşti semenii mai mult decît vinul — pe unii dintre ei, cel puţin. Alţii îţi repugnă mai rău decît o doctorie. Îi suporţi. Nu spui nimic, dar arunci nişte priviri teribile. Te crispezi, iar după ce i-ai înghiţit vrei o bomboană să-ţi treacă gustul rău.

Această explicaţie spirituală o face să ridice din umeri. Soţia mea mă exasperează în multe privinţe. De pildă, se scoală cu noaptea în cap să meargă la biserică ; la masă mă priveşte într-un mod ciudat, cînd sînt pe cale să mănînc unul dintre acele *entrée*-uri contraindicate de doctorul Goodenough ; dar mă exasperează mai ales pentru că se încăpăţînează să tacă atunci cînd îi ponegresc pe cei ce-mi displac, care nu-i plac nici ei de altfel, şi care mă ponegresc pe mine. Această reţinere mă înnebuneşte. Ce fel de înţelegere există între soţ şi soţie, dacă el nu poate să-i spună : „Afurisit fie Cutare, îl detest", sau : „Ce pedant nesuferit e Cum-îl-cheamă !" sau „Ce aristocrat înfumurat a devenit Zi-i-pe-nume de cînd şi-a luat postul în primire !" şi aşa mai departe.

— Da, doamnă Pendennis, am continuat, ştiu bine de ce deteşti familia Twysden. Pentru că frecventează o lume pe care tu nu o poţi vizita decît ocazional. Îi invidiezi fiindcă se au bine cu mărimile, fiindcă posedă o graţie firească şi o nobilă eleganţă cu care nu sînt înzestraţi oamenii provinciali obişnuiţi sau fiii de farmacişti.

— Dragul meu Arthur, constat că ţi-e ruşine de faptul că eşti fiu de farmacist ; vorbeşti prea des despre asta.

Toate bune, dar — vedeţi ! — tot nu mi-a răspuns la remarcile făcute în privinţa familiei Twysden.

— Ai dreptate, draga mea. N-ar trebui să mă arăt prea sever, ţinînd cont că eu însumi nu sînt mai virtuos decît vecinul meu.

— Ştiu că oamenii te vorbesc de rău, Arthur, dar eu cred că eşti un om foarte bun, mi-a spus ea, aplecată peste tava cu ceai.

— Aşa sînt şi cei din familia Twysden : buni, amabili, sinceri, generoşi, modeşti, bine crescuţi. Doamna Twysden e o persoană inimoasă, arta lui Twysden de a conversa e remarcabilă şi deosebit de plăcută, iar Philip e nespus de norocos că ia în căsătorie pe una din încîntătoarele lor fete.

— Nu mai pot suporta, a strigat soţia mea, pierzîndu-şi spre marea mea satisfacţie acea calitate mai sus pomenită. Mi-am dat seama că am ştiut să găsesc, în sfîrşit, fisuri în armura de oţel a doamnei Pendennis şi am lovit în acel locşor vulnerabil.

— Pe cine nu mai poţi suporta ? Pe acele tinere doamne cuminţi ? am strigat la rîndu-mi.

— Ah, a oftat soţia mea, ce-i pot ele oferi lui Philip în schimbul a...

— În schimbul a treizeci de mii de lire ? După moartea mamei lor vor moşteni fiecare cîte zece mii de lire.

— Oh, nu mi-aş însura fiul cu vreuna din ele nici pentru un milion de lire. Categoric nu, sufleţelul meu !

(Aceste ultime cuvinte se adresau odorului de lîngă ea, care stînd într-un scaun înalt, tocmai mînca niște prăjiturele de pe măsuța de lîngă mama lui, și care, deși plîngea mai tot timpul la vremea aceea, va rămîne un personaj mut în această istorisire.)

— Te referi la mica aventură amoroasă a lui Blanche cu...

— Nicidecum, domnule.

— De unde știi la care din ele făceam aluzie ? Sau te referi la binecunoscuta dezamăgire a lui Agnes cînd lordul Farintosh a rămas văduv ? Dacă el n-a vrut, ea n-a putut, știi și tu, draga mea. Și sînt convins că ea și-a dat toată silința ; cel puțin așa zice lumea.

— Ah ! Nu mă pot obișnui cu felul vostru, al oamenilor de lume, de a trata cele mai sfinte subiecte — cele mai sfinte. M-auzi ? Trebuie oare ca în fiecare zi să se pună chezășie pe dragostea unei femei și-apoi să se renunțe la ea ? Fidelitatea și puritatea ei sînt numai o chestiune de simplă negustorie sau de rang și poziție socială ? Îmi pare rău fiindcă nu vreau să-l văd pe Philip, care e bun, onest, generos și sincer, pînă acum cel puțin — oricare ar fi greșelile lui — pe mîna... Oh ! e îngrozitor, îngrozitor !

Pe mîna cui ? A cărui lucru teribil din lumea asta sau cealaltă ? Să nu vă închipuiți că rudele lui Philip consideră că-i fac lui, sau lor, vreun rău binevoind să se însoare cu el. Hm, un fiu de doctor ! Ei bine, familia Twysden era mult mai bine situată decît neamurile lor din strada Old Parr și frecventau lume mai aleasă. Recepția anuală și saloanele nu se puteau lipsi de prezența domnului și doamnei Twysden. Fără îndoială, există și familii cu titluri mai înalte, mai înstărite și mai bine situate, dar lumea nu cunoaște oameni mai respectabili decît familia Twysden. Fiecare membru al familiei era convins de acest lucru, începînd cu Talbot și terminînd cu moștenitorul lui. Dacă cineva sau vreun grup de savanți ar scrie o istorie a răului pe care l-au provocat dintotdeauna oamenii ce se cred virtuoși, ce carte bizară dar edificatoare ar ieși și ce bieți asupriți ar părea pungașii ! Cine i-a ars pe protestanți ? Virtuoșii catolici, desigur. Cine i-a ars pe catolici ? Virtuoșii reformați. Cine mă consideră un tip periculos și mă evită la club ? Virtuoșii formaliști. Cine disprețuiește ? Cine persecută ?

Cine nu iartă ? Virtuoasa gură a lumii. Ea își aduce aminte de greșelile mărunte ale vecinului pînă la a treia sau a patra generație ; și dacă dă peste cineva căzut în drumul ei, își trage înspăimîntată veșmintele cu un țipăt, de teamă ca bietul păcătos plin de noroi și de răni să nu o contamineze, și trece mai departe.

În această modestă povestire nu încerc nici măcar să stîrnesc surpriza și nici nu consimt să-l țin pe cinstitul cititor în suspans pentru niște chestiuni care-ar putea să-l intereseze. De pildă, dragostea îi interesează pe cititorii de romane de sute de ani și, fără îndoială, va continua să-i intereseze. Aproape toți tinerii citesc cu înflăcărare cărți de dragoste și povești sentimentale, așa cum bătrînii parcurg cărți de medicină de orice fel — despre inimă, gută, ficat, paralizie — și exclamă : „Chiar așa, exact ce am eu !“.

Trebuie să mărturisesc că prima aventură amoroasă a lui Philip, la care ajungem pe dată, n-a fost un început bun. O recunosc chiar acum. Dar în acest început al carierei sale nu s-a dovedit mai mult sau mai puțin norocos decît mulți alți bărbați și multe alte femei. Să presupunem că drumul dragostei ar fi mereu neted și fiecare s-ar căsători cu prima iubire. Ah, cum ar arăta atunci căsătoria ?

Un tînăr generos vine la piață cu inima bătînd gata să-i sară din piept de atîtea suspine înăbușite și atît de nestăpînită, încît nu-și poate afla liniștea pînă nu o încredințează cuiva. Nu e așadar de mirare dacă ajunge victima unui negustător viclean din Bîlciul deșertăciunilor și se vinde pentru o păpușică banală, care nu valorează nici cît o para chioară. Phil a ales-o pe verișoara lui, dar vă previn că din această pasiune n-a ieșit nimic, în afară de influența pe care acest sentiment a avut-o asupra caracterului său. Soția mea, deși nu-i agreează pe cei din familia Twysden, iubește sentimentalismul, iubește aventurile amoroase, ca toate femeile. După cină, bietul Phil mă plictisea cu tirade nesfîrșite despre pasiunea lui și despre femeia care i-a cucerit inima ; dar soția mea nu ostenea niciodată să-l asculte.

— Ai devenit un om de lume *blasé*, egoist și fără suflet, așa să știi ! îmi spunea el. Norocul tău imens și nemeritat la loteria matrimonială te-a făcut aspru, rece, grosolan, indiferent. Astă seară ai ațipit, domnule, de două ori în timp ce-ți vorbeam despre dragostea mea. Am să urc să-i povestesc soției tale totul. Ea, da, ea are suflet. Și pleca numaidecît, lăsîndu-mă cufundat în lectura vreunei cărți, sau picotind după cină. Auzeam apoi scîrțîitul pașilor ei undeva la etaj, deasupra capului meu, și zgomotul pe care-l făcea vătraiul scormonind cu mișcări energice jarul din cămin.

Să începem cu cele treizeci de mii de lire! Tinerei doamne îi revenea după moartea mamei ei a treia parte din această sumă: toată averea și economiile doctorului. În această privință, năzuințele oricărui cuplu tînăr ar fi fost satisfăcute. Și cum Philip are douăzeci și doi de ani, iar Agnes (să vă dezvălui?) douăzeci și cinci, și cum ea a consimțit să plece urechea la efuziunile elocventului și înflăcăratului tînăr și în schimbul inimii lui tinere, proaspăt bătute în aur curat — să și-o dea pe a ei, inima ei mică, uzată, de doi bani — de ce să nu se căsătorească pe loc și să punem astfel capăt acestei istorii? Doar au destui bani să plătească pastorul și poștalionul. Ar putea să plece la țară, să trăiască din banii lor și să ducă o viață atît de banală, de plicticoasă și de fericită, încît Phil s-ar îngrășa prea curînd și ar deveni prea leneș și nepotrivit pentru prezenta lui poziție de erou de roman. Dar iată, apar și obstacolele! Timidele, șovăielnicele amînări amoroase. Philip este, de fapt, un tînăr chipeș, curajos, romantic, imprudent, nedibaci, care calcă în străchini, sfărîmă în bucățele micile porțelanuri de Dresda și toate zorzoanele care decorează societatea, viața, conversația. Dar, timpul nu-i pierdut. Sînteți atît de sigur în privința banilor lăsați de mama lui? Și cum se face că tatăl lui, doctorul, nu și-a încheiat pînă acum socotelile cu el? *C'est louche* *. O familie bine situată și cu principii înalte trebuie să-și pună în ordine toate chestiunile bănești, înainte de a-și încredința odorul lor, obișnuit cu luxul unui tînăr excentric, nesăbuit, deși generos și binevoitor. De altfel... ah! acest „de altfel"... !

— E îngrozitor, Arthur! E cumplit! Mare păcat să judeci astfel o femeie sau orice creștin. Oh! îngerașii mei! V-aș vinde eu pe voi? zicea tînăra mamă, strîngînd la pieptul ei o ființă mititică și gălăgioasă, cu dantele și cu fundițe albastre pe umeri, cu niște mînuțe înzorzonate și proaspăt vaccinate și cei mai drăgălași pantofiori roșii.

---

* E ceva necurat la mijloc (fr.).

— V-aș vinde eu pe voi ? repeta tînăra mamă. Micuțul Arty începea să țipe, iar micuța Nelly își ridica uimită privirea de la cuburile ei și se pornea și ea să scîncească.

Ei, dar cu părere de rău trebuie să vă mărturisesc că există și un „de altfel"! Tînărul Woolcomb, din regimentul de gardă, moștenitor al unei uriașe averi în Indiile de Vest și cu o picătură de sînge de negru în vine, atît cît să-l facă sensibil la frumusețea blondă, și-a aruncat într-o bună zi, pătimaș, privirile de opal asupra lui Agnes, cea cu plete aurii, au dansat tot timpul împreună. Iar cînd își face apariția caleașca doamnei Twysden, puteți vedea adesea una dintre cele mai elegante perechi de mănuși galbene din piele de căprioară jucîndu-se cu frîiele, una dintre cele mai frumoase perechi de cizme abia atingînd scara de la șa, un armăsar splendid dansînd grațios într-un galop ușor și executînd cele mai elegante salturi și răsuciri ; iar pe splendidul armăsar, un bărbat fercheș, cu o floare roșie la butonieră, cu ochi strălucitori de opal și tenul închis la culoare și cu părul atît de negru și de cîrlionțat, încît mai că îmi vine să cred că de-ar călători într-un tren prin statele din sudul Americii lumea l-ar privi cu ostilitate.

Dar în Anglia lucrurile nu stau așa. În Anglia, Grenville Woolcomb este considerat un om în toată puterea cuvîntului și un adevărat confrate. Se spune că jumătate din insula Arrowroot îi aparține ; și Mangrove Hall din Hertfordshire și o mulțime de alte proprietăți de prin alte ținuturi, plus casa aceea arătoasă din Berkeley Square. În culisele multor teatre, i se spune Prințul Negru. Doamnele îl salută din trăsuri — dar înțelegeți bine de ce nu ne vom opri asupra amănuntelor. Zvonul despre uriașa lui avere se confirmă prin cunoscutul fapt că e un Prinț Negru zgîrcit, care nu înțelege să-și cheltuiască banii decît pentru propria-i distracție sau îmbrăcăminte. Totuși, recepțiile pe care le dădea în casa de la țară erau foarte reușite. Toată viața lui a fost flatat, ascultat și alintat de o mamă iubitoare și i s-a dat voie să facă ce dorește ; dar cum dorințele lui n-au avut niciodată în vedere instruirea, trebuie să mărturisesc că în domeniul literaturii cunoștințele sale erau precare, iar scrisul defectuos. În ceea ce privește însă chestiunile pecuniare, se dovedea foarte ager şi iscusit. Caii îl costau mai puţin decît pe oricare alt tînăr la fel de bine situat din Anglia. Nici un negustor nu s-a putut lăuda vreodată că l-a dus de nas ; dar, deşi se ştia cît era de strîns la pungă, dacă-şi dorea cu ardoare ceva, nici o sumă nu era prea mare.

Dovadă achiziţia... Dar să lăsăm cleveteala. Ce-a fost a fost ! Fiul unui doctor tînăr, cu un venit anual de o mie de lire, poate fi considerat o partidă bună în unele cercuri, dar nu şi, *vous concevez* *, în sferele înalte ale societăţii. Iar femeia — angelica, desăvîrşita, virtuoasa femeie — nu ştie ea oare să ierte metehnele sexului opus ? Vîrsta ? Puah ! Ea va împodobi tigva bătrînă şi chealã cu trandafirii tinereţii ei. Tenul ? Care contrast este mai frumos şi mai înduioşător decît buclele aurii ale Desdemonei pe umerii întunecaţi ai lui Othello ? Un trecut meschin şi o companie dăunătoare ? Fiule risipitor, ieşi din mocirlă şi te voi purifica !

Ştiţi, asta se numeşte cinism. Dar atunci, înseamnă că şi nevastă-mea era o cinică ce-şi strînge copiii la piept şi se roagă ca Cerul să-i păzească de egoism, deşertăciune, nepăsare, lăcomie.

CAPITOLUL IX

CARE CONŢINE O ENIGMĂ REZOLVATĂ; DAR POATE ŞI ALTELE

Muza mea este discretă, iar pentru că momentul povestirii ajunge acum la o scenă de dragoste ce trebuie înfăţişată, Mnemosina ** mea îşi întoarce privirile de la tînărul cuplu, trage o perdea peste fereastra unde ei îşi vorbesc, oftează adînc din pieptul ei vîrstnic şi îşi duce un deget la buze. Ah, dragă Mnemosina ! nu-i vom spiona pe tineri. Nu-i vom certa. Nu vom vorbi prea mult despre ce fac. În tinereţe am fost şi noi prinşi în mrejele Dragostei. Am gustat şi noi din sarea ei şi am împărţit pîinea ei amară, dar delicioasă. Acum rătăcim singuri pe drumurile pustii, căci nu vom abuza de amfitrioana noastră, nu-i aşa ? Ne vom aşterne culcuş sub cerul înstelat şi ne vom gîndi cu nostalgie la vremuri trecute, iar mîine o vom lua de la capăt.

---

* Vă închipuiţi (fr.).

** Mama celor nouă muze, personificare a memoriei.

Totuşi, dacă un romancier face cronica unei pasiuni, a înflăcărării, extazului, şoaptelor, întîlnirilor, sonetelor, certurilor, îmbufnărilor, împăcărilor ei, povestea unei asemenea iubiri, ca cea dintîi a lui Phil, poate fi trecută cu vederea, mai ales că nici nu a fost o dragoste adevărată ; numai o scurtă amăgire a simţurilor, din care însă vă previn că eroul nostru îşi va reveni după cîteva capitole. Cum, bravul meu băiat ? Să-ţi dăm inima de tot unei mirese, la bine şi la rău, pînă la sfîrşitul zilelor ? Cum, pe tine, Coridon *, flăcăiandru îndrăgostit, să te dăm irevocabil lui Phyllis, care, în timp ce tu îi faci curte, o cînţi pe toate tonurile, îl ţine ascuns pe Melibeus, oricînd gata să dovedească că este un păstor mai bun de însurătoare decît tine ? Nu sînt atît de crud cu cititorii şi cu eroul meu, ca să-i fac să suporte chinul unui asemenea mariaj.

Philip nu avea calităţile unui membru de club sau ale unui om de societate. Rareori trecea pe la „Megatherium", dar cînd se ducea, se uita încruntat şi ameninţător şi rîdea de obiceiurile celor de faţă, de parcă ar fi fost un străin. Se comporta cu stîngăcie în societate, deşi era un bărbat arătos, activ şi destul de curăţel ; dar călca mereu lumea pe coadă, iar oamenii se uitau lung la el, ţipau ultragiaţi şi îl detestau. A fost ultimul care şi-a dat seama că Woolcomb flirta cu Agnes, atunci cînd sute de oameni — pot să spun — zîmbeau cu înţeles în legătură cu acest subiect.

— Mătuşă, cine este domnul acela scund care vă vizitează şi pe care-l văd uneori prin parc — domnul acela cu mănuşi foarte albe şi ten măsliniu ? întreabă Philip.

— A, domnul Woolcomb, din regimentul de gardă, îşi aduce aminte mătuşa.

— Un ofiţer ? exclamă Philip, întorcîndu-se spre fete. Aş zice că i-ar sta mai bine cu un turban şi nişte talgere. Şi, zicînd acestea, pufneşte în rîs, convins fiind că a spus o glumă bună. Oh, acele cuvinte pe care le rostim despre sau împotriva oamenilor ! Prietene, să nu le spui nimănui niciodată : unui străin nu, pentru că va pleca şi le va

---

* Personaj din „Idilele" lui Teocrit şi „Pastoralele" lui Vergiliu, devenit prototipul păstorului îndrăgostit în poezia bucolică.

spune mai departe ; iubitei nu, pentru că dacă te cerţi cu ea le va spune şi ea altora ; nici fiului tău pentru că, sincer cum este, le spune colegilor de şcoală : „Tata a zis că domnul Blenkinsop e un nătîng“. Copile dragă, laudă-i pe toţi ; zîmbeşte-le tuturor şi-atunci toţi îţi vor zîmbi, cu un zîmbet prefăcut, şi-ţi vor întinde mîna cu făţărnicie : într-un cuvînt, te vor respecta aşa cum meriţi. Nu ! Cred că tu şi cu mine vom înfrunta împreună vicisitudinile vieţii, greutăţile şi plăcerile existenţei noastre cotidiene şi ale conversaţiei. Îi vom lăuda pe cei ce ne plac, deşi nimeni nu ne va repeta laudele, şi vom spune pe şleau tot ce credem despre cei ce nu ne plac, deşi sîntem convinşi că spusele noastre vor fi transmise mai departe de binevoitori, sporite şi înmulţite chiar, şi ţinute bine minte mult după ce noi le dăm uitării. Aruncăm o pietricică — o pietricică care este înghiţită şi dispare în adîncuri, dar întregul lac se pune în mişcare şi se vălureşte, formînd cercuri tot mai largi încă multă vreme după ce pietricica a căzut în lac şi a dispărut. Oare nu tot aşa revin la dumneavoastră vorbele pe care le-aţi rostit cu zece ani în urmă, acum trunchiate, denaturate, umflate, greu de recunoscut ?

Cinci minute după ce spuse gluma despre Prinţul Negru şi talgere, Phil o uită cu desăvîrşire, încît atunci cînd căpitanul Woolcomb îl privi încruntat şi ameninţător, tînărul Firmin crezu că aceasta era expresia obişnuită a feţei oacheşului căpitan şi nu se mai osteni să-i acorde atenţie.

— Pe legea mea, domnule ! zise Philip mai tîrziu, vorbind despre ofiţer. Am văzut eu că rînjea şi-i turuia gura şi-şi arăta colţii, dar mi-am amintit că aşa fac pavianii ; nu mi-a trecut nici o clipă prin cap că acest cimpanzeu e mai furios pe mine decît pe oricare alt gentleman. Vezi tu, Pen, eu am pielea albă. Răutăcioşii îmi spun Roşcovanul. Nu este cea mai frumoasă culoare, dar nu mi-a dat prin gînd că aş putea avea un mulatru drept rival. Sigur că nu sînt foarte bogat, dar am destul. Ştiu să citesc şi să vorbesc corect, şi scriu destul de fluent. Nu puteam să-mi imaginez, mă-nţelegi, că trebuie să mă tem de concurenţă şi că armăsarul negru îl bate pe cel murg. Să-ţi spun cum obişnuia ea să-mi vorbească ? Bagă de seamă, nici un sărut şi nici o şoaptă de dragoste. Nu, ferească sfîntul ! Pe buzele ei erau numai virtute şi prudență ! Îmi ciripea la ureche mici predici ; făcea subtile aluzii la faptul că ar trebui să mă ocup de investirea sigură a averii și că nimeni, nici măcar tatăl meu, n-ar trebui să fie unicul și necontrolabilul ei supraveghetor. Mi-a pus sute de întrebări gingașe, timide, inocente, despre averea doctorului, la cît cred eu că se ridică și cum și-a administrat-o. Ce părinți virtuoși a avut acest înger ! Cum au crescut-o și cum au educat ei acești frumoși ochi albaștri numai pentru scopuri mercantile ! Știe cît costă întreținerea unei case și cît valorează acțiunile societății de căi ferate ; investește capital pentru ea pe lumea asta și pe lumea cealaltă. Poate că n-are întotdeauna dreptate, dar de greșit nu greșește niciodată ! Un înger neîmplinit, ți-o spun eu, Pen, cu aripile ascunse sub rochie ; nu aripi viguroase, albe ca zăpada, strălucitoare, care se deschid și se ridică în zbor spre stele, ci o pereche de aripi obișnuite, cenușiu-albăstrui, utile și rezistente, care să o mențină în echilibru chiar deasupra capetelor noastre și să o ajute să coboare încetișor cînd catadicsește să ni se adreseze. Cînd mă gîndesc că puteam să mă însor cu un asemenea înger și sînt încă singur — oh ! m-apucă disperarea !

Dar mica poveste a lui Philip despre speranțe deșarte și pasiune neîmpărtășită trebuie relatată în termeni mai puțin sarcastici și nedrepți decît cei pe care i-ar folosi tînărul gentleman, tip fudul și sangvin, înclinat să-și exagereze propriile dezamăgiri și să strige în gura mare, să răcnească atît de tare, chiar să rostească invective —, dacă a fost cumva călcat pe coadă, de parcă i s-ar fi tăiat un picior.

Pot pune chezășie pentru domnișoara Twysden, doamna Twysden și pentru tot restul familiei că, dacă l-au sedus și apoi l-au înșelat — cum s-ar zice — pe Philip, au făcut-o fără cea mai mică ezitare, fără gîndul că fac o faptă urîtă. Faptele lor nu erau niciodată reprobabile și josnice, ci corecte și necesare. Mîncau coji de brînză cu o grație desăvîrșită, șterpeleau din banii de menaj, îi concediau pe servitori lăsîndu-i muritori de foame, nu pierdeau nici o șansă care era în propria lor favoare ; se acopereau grațios cu pături uzate, focul abia pîlpîia în șemineu, ferecau bine cutia pentru ceai și-și turnau ceai din ceainic cu lingurița cea mai mică. Dar să nu credeți că se considerau meschini sau că ceea ce făceau nu era bine ! Ah ! şi cînd mă gîndesc ce multe familii respectabile, din cîte cunoaştem şi eu şi dumneata, dragă prietene, sînt aidoma ; cum se întîlnesc şi se înşală unii pe alţii ! „Dragul meu, am şterpelit un centimetru şi jumătate de pluş din pantalonaşii lui James". „Draga mea, am economisit jumătate de penny din banii pentru berea lui Mary. Nu e timpul să ne îmbrăcăm şi să plecăm la ducesă ? Nu crezi că John ar putea să ia livreaua lui Thomas, care n-a purtat-o decît un an pentru că a murit de variolă ? Ce-i drept, e puţin cam strîmtă pentru el, dar..." Ce se întîmplă ? Am pretins să fiu un cronicar imparţial al bucuriilor şi necazurilor lui Philip, al prieteniilor lui şi a cîte şi mai cîte şi iată-mă mai pornit împotriva familiei Twysden decît Philip însuşi.

Totuşi, nu sînt chiar supărat foc pe biata Traviata ce hoinăreşte pe străzi, flacăra felinarului luminîndu-i chipul sulemenit ; de-ar fi aşa, virtutea mea revoltată şi pretenţioasa mea modestie nu mi-ar permite să calc prin Piccadilly. Dar Lais, cea foarte virtuoasă, spilcuită, afectată şi încorsetată ; Phryne, cea pieptănată îngrijit şi dată cu fixativ, îmbrăcată în straiele ei cele mai bune, aranjate cu băgare de seamă de mama ei ; Aspasia* cea protestantă sau evanghelică, etalonul tuturor calităţilor şi deţinătoarea purităţii feciorelnice, dornică să-şi vîndă tinereţea unui bătrîn excentric bogat şi cu titlu de nobleţe ; *acestea* sînt Nefericitele, dragii mei fraţi şi surori păcătoase, pe care aş vrea să le văd căinîndu-se şi care ar trebui pedepsite cele dintîi. Unele dintre ele sînt chiar pensionarele caselor de corecţie din Grosvenor Square. Sînt îmbrăcate în rochii de deţinute, cu diamante şi dantele de Chantilly. Părinţii plîng şi mulţumesc Cerului că le-au vîndut ; şi o mulţime de episcopi, clerici, rude, văduve nobile semnează în cartea de onoare şi ratifică ceremonia. Ce-aţi zice să convocăm la miezul nopţii o întrunire cu tinerele ce au fost astfel vîndute prin căsătorie ? Ce adunare respectabilă am avea, manierată, elegantă, strălucitoare, impunătoare, numeroasă ! Dar oare există un loc în tot Babilonul în care să încapă toate ?

Priviţi în salonul solemn, întunecos, fără multe ornamente, dar elegant, din strada Beaunash şi printr-un binoclu imaginar puteţi vedea cîteva grupuri drăguţe de tineri logodiţi în diferite momente ale zilei. Era într-o după-amiază, înainte de ora de călărie (de fapt, această poveste se referă la o perioadă îndepărtată, mult înainte ca oamenii să se fi gîndit că se pot plimba călare după-amiaza prin parc). Aşadar, într-o după-amiază înainte de ora de călărie, un tînăr blond, cu spate lat şi picioare mari, fără mănuşi, cu favoriţii roşcaţi fluturîndu-i peste gulerul desfăcut şi care, trebuie să vă mărturisesc, lăsa un miros persistent de ţigări în urma lui, se plimba agale prin salon. Dintr-o dată, se porneşte să povestească despre controversele din noaptea precedentă, despre pamfletul de ieri, despre poemul de alaltăieri, despre scandalul de acum o săptămînă, despre gunoierul din colţ sau despre italianul şi maimuţa lui din faţa parcului — într-un cuvînt despre orice îi trecea prin minte în momentul acela. Dacă nu i-a plăcut mîncarea din ziua precedentă (şi se întîmpla să şi-o amintească), Philip începea să bombăne, să bodogănească, să folosească limbajul cel mai blasfemator cu putinţă împotriva bucătarului, chelnerilor, şefului de sală, împotriva comitetului şi a întregii societăţi de la clubul unde-şi lua masa. Dacă întîlnea pe stradă o fată frumoasă cu o flaşnetă şi o maimuţă, Philip îi zîmbea şi se minuna de maimuţă ; dădea din cap şi asculta toate melodiile de la flaşnetă ; constata că fetiţa avea cei mai frumoşi ochi pe care îi văzuse vreodată şi că ticălosul ei tată savoiard era o puşlama de undeva din Alpi, care îşi vînduse copila unui scripcar din văile sărace, care la rîndul lui o vînduse unui prieten *qui fait la traite des hurdigurdies* * şi care se descotorosise de ea în Anglia. Dacă trebuia să-şi expună punctul de vedere asupra unui poem, a unui pamflet, a unui articol din vreo revistă — ei bine, era scris sau de cel mai mare geniu, sau de cel mai mare găgăuţă din lume. Tocmai *el* scrie ? ! El care face să rimeze foc cu poc ? Această vale a plîngerii şi lumea în care trăim nu poate tolera un asemenea idiot. Aţi văzut poeziile lui Dobbins ? Agnes, crede-mă, acest Dobbins are geniu şi într-o zi va dovedi ceea ce eu am intuit dintotdeauna, ceea ce mi-am imaginat a fi posibil şi am simţit a fi mai mult decît probabil, ceea ce — pe legea mea ! — cred că este sigur şi oricine mă contrazice e un mincinos şi un ticălos ; lumea este plină de indivizi care nu acordă credit nimănui. Jur că cea mai mare plăcere şi bucurie a vieţii mele este să recunosc poezia de calitate, pictura şi muzica bună, echilibristica, orice. Dar, ce spuneam ?

---

* Celebre curtezane din Grecia.

---

* Care se ocupă cu traficul de flaşnete (fr.).

— Spuneai că îţi place să recunoşti meritele tuturor oamenilor pe care-i cunoşti, îi răspunse blînda Agnes, şi cred că aşa e.

— Da, strigă Phil, foindu-se încoace şi încolo în preajma buclelor blonde, cred că da. Slavă Domnului ! Cunosc indivizi mai pricepuţi decît mine, mult mai pricepuţi.

— Oh, Philip ! oftă tînăra domnişoară.

— Dar nu le port pică pentru asta.

— N-ai purtat nimănui pică niciodată. Eşti prea bun ! Mamă, ţi-l poţi imagina pe Philip urînd pe cineva ?

Mama tocmai scria : „Domnul şi Doamna Talbot Twysden au onoarea de a-i invita pe Amiralul şi pe Doamna Davis Locker la dineu, joi, pe data de..."

— Philip, să urască pe cineva ! Philip să vorbească de rău pe cineva ! Philip ! Pe douăzeci şi patru dăm un mic dineu. Îl vom invita şi pe tatăl tău. Nu trebuie să fie prea mulţi din familie. Fii bun şi vino după aceea.

— Bine, mătuşă, răspunse onestul Phil. Am să vin dacă dumneata şi fetele vor. Ştii că nu mă omor după ceai, iar dineurile nu prea mă tentează ; decît un anumit fel de dineuri, cu...

— Cu oribilul dumitale grup de petrecăreţi, domnule.

— Ei bine, răspunde sultanul Philip, aruncîndu-se pe canapea şi aşezîndu-se ca un paşă, îmi place să mă simt la largul meu, în hanul meu.

— Ah, Philip, devii din ce în ce mai egoist. De fapt, aşa sînt bărbaţii, oftează Agnes.

Veţi crede, probabil, că mama va părăsi camera în acest moment. Are atîta încredere în dragul de Philip şi în dragele ei fete, încît uneori îi lasă pe Agnes şi pe Philip singuri. De obicei, cu fetele rămîne Reuben, primul născut ; dar, dacă tu, cel mai mic fiu, crezi că te va lăsa singur în cameră — o ! băiete dragă, dragă Iosif, poţi să te arunci în fîntînă de pe-acum ! * În sfîrşit, mama pleacă din cameră, înclinîndu-se cu graţie şi cu o expresie de blîndeţe şi gravitate pe chip. Apoi, se prelinge pe scări în jos, făcînd tot atîta zgomot cît o umbră ce se proiec-

---

* Aluzie la Iosif, aruncat de fraţii lui în fîntînă.

tează pe covorul decolorat. (Oh! palidă umbră, palidă rază de soare!) Mama a plecat, vă spun, a coborît în sferele inferioare și cu cele mai elegante maniere îl torturează pe valet în privința rafturilor pentru sticle, o înghesuie pe menajeră în dulapul cu dulcețuri, controlează cele trei cotlete reci care tremură în cămară, în dosul pînzei de sîrmă, se zgîiește cu tandrețe la fata de la bucătărie, pînă cînd biata făptură crede că s-a descoperit lipsa bucății de slănină pe care i-o dăduse măturătorului, îl străpunge calmă cu privirea pe John, pînă cînd acesta e sigur că i-a citit toate tainele inimii, care bate să-i spargă pieptul, sub vesta de lînă cu fireturi; știe cu siguranță că a amanetat ghetele vechi ale stăpînului (ghete cu șireturi, vechi de cînd lumea) și... și de fapt, toate intimitățile existenței sale. O sărmană fată în casă, care tocmai călca gulere, se înclină tremurînd în fața stăpînei sale și se face nevăzută cu ele cu tot. Între timp, cei doi tineri pălăvrăgesc în salon.

Oare despre ce vorbesc? Despre orice îi trece lui Philip prin minte. Nimeni nu-l poate contrazice în afară de el însuși și apoi frumoasa lui ascultătoare declară că nu s-a dezis prea tare. El începe să-și declame versurile preferate.

— Încîntător! Hai, Philip, citește-ne ceva din Walter Scott! Ai dreptate, el este cel mai vioi, cel mai viguros, cel mai plăcut dintre poeți — desigur, nu de primă mărime. De fapt, a scris numai tîmpenii, cum spui tu. Wordsworth la fel, deși este unul dintre marile personalități, care a atins uneori culmile cele mai înalte ale poeziei, dar mărturisesc că de multe ori mă plictisește și dacă n-ai fi citit atît de frumos poezia lui „Excursie“, m-ar fi luat somnul. Nu-i așa că nu consideri că autorii de-acum îi egalează pe clasici? Îți place cum cîntă mama în stilul vechi? Sigur, Philip, e atît de frumos, de distins, de feminin!

Sau poate că Philip tocmai s-a întors din Hyde Park și spune:

— Cînd am trecut pe la Apsley House*, l-am văzut pe duce ieșind, în pantaloni albi și vechea lui haină albastră. Era într-o dispoziție excelentă. Am văzut odată o poză de-a lui într-un „European Magazine“, care mi-a plăcut mai mult decît toate celelalte : îţi dă impresia unuia dintre cei mai distinşi oameni din lume. Ochii strălucitori te privesc din fotografie şi un zîmbet îi flutură pe buzele ferme, sugerînd triumful în viaţă. Agnes, victoria de la Assaye trebuie să fi fost extraordinară !

---

* Palat senioral lîngă Hyde Park, construit în 1785 de baronul Apsley, unde ducele de Wellington a locuit între anii 1820—52.

— Extraordinară, Philip ! exclamă Agnes, care nu mai auzise de Assaye pînă atunci. De Arbela, poate ; şi de Salamina, Marathon, Azincourt, Blenheim, Busaco — unde a fost ucis scumpul ei bunic —, Waterloo, Armageddon ; dar Assaye ? *Que voulez-vous ?* *

— Gîndeşte-te la omul acela de obicei atît de prudent, cît de bine a ştiut cînd să acţioneze cu îndrăzneală. Mi-ar fi plăcut să mor după ce-am cîştigat o asemenea partidă. De atunci n-a mai făcut nimic care să iasă din comun.

— Partidă ? Credeam că e vorba de o bătălie, murmură Agnes în sinea ei ; dar poate că e o neînţelegere. Ah, Philip, spune ea, mă tem că tinerii de azi preferă o viaţă aventuroasă. Cînd ai să te linişteşti şi ai să te statorniceşti undeva, domnule ?

— Să merg la serviciu în fiecare zi, precum unchiul şi vărul meu, să citesc ziarul timp de trei ore şi să alerg să te văd ?

— Da, domnule, asta n-ar trebui să vi se pară aşa de plictisitor, zice una dintre doamne.

— Ce lipsit de tact sînt ! Calc întotdeauna pe cineva pe coadă, se văită Philip.

— Trebuie să vii pe la noi să te învăţăm să dansezi, Moş Martin, îi zîmbeşte tandru Agnes.

Cînd era agitată, pulsul îi creştea pînă la patruzeci, sîngele ei căpăta culoarea roz. Inima ce-i bătea în pieptul frumos şi alb, expus cu atîta generozitate, a vibrat emoţionată o dată sau de două ori în timpul valsului ; altminteri nu-şi ieşea niciodată din ritmul obişnuit. A palpitat, poate, de supărare, cînd modista nu i-a adus rochia la timp, sau a fremătat de pasiune juvenilă în rochiţa scurtă din prima copilărie, cînd maestrul Grimsby de la şcoala de dans a arătat o oarecare preferinţă pentru o altă elevă. Dar alte sentimente, speranţe, emoţii, pasiuni ? Pfui ! Trec precum visele copilăriei. Acum trebuie respectate numai convenienţele. Ce este dragostea, inimă tînără ? Două mii pe an, pe puţin ; iar actualmente, odată cu creşterea salariilor şi a chiriilor, acest calcul se va modifica. Dragoste ? Afecţiune ? Uitaţi-vă la Frank Maythorn, cel cu favoriţi stufoşi, cum se emoţionează ; chipul îi este luminat de zîmbet şi toate păsărelele primăverii ciripesc în vocea-i veselă ; priviţi-l pe bătrînul general Pinwood şontîcăind cu piciorul lui de lemn, cu stelele şi decoraţiile lui, şi uitîndu-se pieziş prin cameră pe sub sprîncenele vopsite. Se va duce oare zîna mea sfioasă la Maythorn, sau la acel viclean satir, ce se îndreaptă spre ea clătinîndu-se, tot în alb şi roşu ? Mai încape vorbă ? Ea va dărui celui bătrîn cununa ei de mireasă, fii sigur ! Este de trei ori mai bogat decît rivalul lui mai tînăr. Şi aşa, au ajuns chiar în Arcadia, de adevărat. Nu în acea lume fals sentimentală şi idilică, unde se merge în pas uşor de dans şi se vorbeşe în hexametri, ci în acea ţară adevărată şi prozaică — Arcadia —, unde Tityrus îi cînta din flaut lui Amaryllis pe-nserat. Dar cînd apăru Melibeus * (crescătorul de vite) şi începu să cînte din melodiosul, irezistibilul, desăvîrşitul lui corn, Tityrus fu nevoit să renunţe la flautul lui. Este ţara unde mama lui Daphne ** şi-a împodobit fiica cu panglici, a dus-o în piaţă şi a vîndut-o, făcînd schimb în natură, de parcă ar fi fost oricare alt mieluşel din tîrg. Fata asta a fost scoasă la licitaţie de atîtea ori, încît a învăţat drumul pe dinafară. Oamenii i-au auzit behăitul, să nu mai socotim cîte zile şi ani la rînd. A păscut din nenumărate mîini ; s-a zbenguit în mii de dansuri ; a ieşit destul de teafără din colţii a cine ştie cîtor lupi. Ah ! voi, mieluşei şi voi, nevinovaţii Arcadiei noastre însemnaţi cu roşu pentru tăiere ! Ah, tu, Eva ! Despre domnia ta se povesteşte aici ? O poveste veche de cînd lumea, încă de pe vremea lui Cadmos ***.

---

* Ce vreţi ? (fr.).

Aşadar, cînd Philip face o vizită în strada Beaunash, Agnes îl ascultă cu răbdare, drăgălăşenie şi afecţiune. Auzind tropotul calului său pe strada liniştită, inima ei porneşte să bată mai iute. Odată cu tristeţea despărţirii, fenomenul se petrece exact invers. Blanche şi Agnes nu prea se omoară una de dragul alteia. Cele două mieluşele se împung cu cornițele, se ciondănesc, dar între ele există o înțelegere tacită. În timpul vizitelor lui Philip, fie că cele două fete rămîn împreună, mă-nțelegeți, fie mama lor le ține companie. Dacă se întîmplă să vină în vizită vreo prietenă de-a doamnei Twysden, matroanele şuşotesc atotştiutoare între ele, aruncînd cîte o privire spre cei doi veri.

---

* Păstori idilici, personaje din „Bucolicele“ lui Vergiliu şi „Idilele“ lui Teocrit.

** Una din nenumăratele nimfe iubite de Apolo.

*** Prinţ din Fenicia, care după ce a ucis dragonul lui Ares l-a însămînţat dinţii ; din aceştia s-au născut aşa numiţii „Spartoi“, războinici sălbatici, care l-au atacat imediat după naştere. Cadmos a fondat oraşul Teba.

— Bietul orfan ! i se adresa doamna Twysden unei surori-matroane. Îi sînt ca o mamă de cînd a murit draga mea soră. Casa lui a devenit atît de pustie, în vreme ce a noastră este aşa de veselă şi plină de afecțiune ! Deşi între cei doi veri există o oarecare intimitate, tandrețe, încredere — poate că legăturile dintre ei se vor strînge din ce în ce mai mult — dar, te rog să mă înțelegi, dragă doamnă Matcham, de logodnă nici nu poate fi vorba. El este un tînăr impetuos, înfierbîntat şi imprudent, după cum ştii. Ea însă nu a cunoscut încă lumea suficient de bine, nu e sigură pe ea, biata copilă ! Trebuie multă atenție, multă băgare de seamă. Nu trebuie să existe nici o promisiune între ei, nici o scrisoare. Draga mea Agnes nu-i scrie să-l invite la cină fără a ne arăta, mie sau tatălui ei, scrisoarea. Dragele mele fete se respectă.

— Desigur, dragă doamnă Twysden, ai două fete minunate. Fiți binecuvîntate, dragele mele. Agnes, ce strălucitoare eşti astăzi ! Ah, Rosa, copila mea, mi-ar fi plăcut să ai tenul ca al lui Blanche.

— Ce cruzime să-l țină în şah pe bietul băiat pînă cînd se hotărăşte domnul Woolcomb să-şi dea intențiile pe față, îi spune doamna Matcham fiicei sale, urcîndu-se în trăsură. Iată-l ! Aceea este trăsura lui. Nu-ncape vorbă, Maria Twysden este una dintre cele mai inteligente femei din Anglia.

— Ce ciudat, mamă ! *Beau cousin* * şi căpitanul Woolcomb sînt mereu invitați, dar niciodată împreună, remarcă *l'ingénue* **.

— S-ar certa dacă s-ar întîlni. Se spune că tînărul Firmin e foarte certăreț şi impulsiv din fire, răspunde mama.

— Dar cum reuşesc să-i facă să nu se întîlnească ?

— Şansa, draga mea. Şansă pur şi simplu.

---

* Frumosul văr (fr.).

** Ingenua (fr.).

Da, pretindeau că era vorba de şansă, şi mai pretindeau că-şi dau crezare una alteia. Mama şi fata ştiau totul despre averea lui Woolcomb şi a lui Philip, cea prezentă şi cea viitoare, ştiau totul despre toţi tinerii londonezi şi despre cei ce vor mai apărea. Fata doamnei Matcham îl vînase cu un an în urmă pe căpitanul Woolcomb prin Scoţia, la Lochhookey ; se ţinuse după el prin tot Parisul şi împreună cu mama ei îi căzuse în genunchi lui lady Banbury cînd auziră de spectacolele de teatru de la Cross. Îl urmăriră pe acel om pînă ce el nu mai putu răbda şi zise :

— Ei, drăcia dracului ! Pe legea mea, femeia asta şi fata ei sînt o adevărată pacoste. Toţi amicii mei rîd de mine. Şi-a cumpărat o casă în Regent's Park, vizavi de a noastră, şi a înscris-o pe fiică-sa la şcoala noastră de călărie — zău aşa, doamnă Twysden ! — şi m-am gîndit că poate iapa mea cea neagră o va arunca jos într-o bună zi — adică pe fată —, dar ea s-a ţinut ca ciuma de om. Aşa le zic băieţii : doamna Ciumă şi fiica ei. Doctorul nostru, un individ ciudat, le-a poreclit aşa şi toţi mă tachinează, iar eu n-am de gînd să mă las îmbrobodit de doamna Ciumă şi de fiica ei ! Nu, în ruptul capului, dacă nu vă e cu supărare !

— Vai, eşti îngrozitor, căpitane Woolcomb, şi ce nume oribil i-ai dat ! spune mama.

— Nu eu. Doctorul, domnişoară Agnes ; Nixon e un individ nostim şi isteţ. Odată a scris ceva pentru „Punch". L-am auzit spunînd o ghicitoare la Albany Barracks, şi-aşa l-a necăjit pe Foker ! Nici nu ştiţi cît s-a necăjit Foker, pentru că era vorba despre el !

— Cum aşa ? întreabă Agnes cu un zîmbet blajin, privindu-l cu ochii ei albaştri candizi — aceiaşi ochi, aceeaşi expresie, aceleaşi buze care zîmbesc şi strălucesc pentru Philip.

— Iat-o ! E nemaipomenită ! Am notat-o în agendă chiar atunci. „Tuturor doctorilor le place prima, e clar !" E vorba de doctorul Firmin. Individul din strada Old Parr. Înţelegeţi, domnişoară Agnes ? Onorariul ! Înţelegeţi ?

— Onorariul ! Vai, ce nostim ! exclamă Agnes, zîmbind radioasă, dar foarte nelămurită.

— „Cea de a doua ne dă berea lui Foker în dar", continuă tînărul ofiţer. „Cu totul, e luna cea mai scurtă din an". Înţelegeţi, domnişoară Twysden ? *FEE* — *BRE*-

WERY ! * Februarie ! E grozavă, nu ? Mă-ntreb de ce „Punch“ n-a vrut să o publice. Să spun drept, înainte obişnuiam să pronunţ „febuarie“ şi cred că mai sînt şi alţii care încă mai pronunţă aşa. Acum, de cînd cu ghicitoarea lui Nixon, ştiu cum e corect.

Doamnele declară că are mult haz. El flecăreşte în continuare, povestind cu naivitate despre sport, petreceri, aventuri, menţinîndu-şi propria persoană neînsemnată în prim plan. Nici Platon, cel cu vorba dulce, n-ar fi fost ascultat cu mai multă bunăvoinţă de către cele trei doamne. Ieşind din biroul său, chipul nobil al lui Talbot Twysden se luminează de un zîmbet sincer şi prietenos, văzîndu-l pe creol.

— Cum, dumneata aici, Woolcomb ? Vai, ce bine îmi pare că te văd ! Îşi întinde galant mîna către cea a lui Woolcomb şi strînge mănuşa din piele de căprioară.

— A fost atît de amuzant, tată ! Am murit de rîs ! Căpitane Woolcomb, spune-i şi tatei ghicitoarea pe care ai compus-o.

— Nu e a mea, Nixon a scris-o. „Tuturor doctorilor le place prima, e clar“ etc., etc.

Şi *da capo*. În timp ce el le desluşeşte admirabilul rebus, toată familia se adună în jurul tînărului ofiţer şi cade cortina.

Întocmai cum pe o scenă de bîlci au loc două sau trei spectacole pe zi, tot aşa în strada Beaunash se joacă aceeaşi comedie de două ori : la ora patru cu domnul Firmin şi la ora cinci cu domnul Woolcomb. Pentru amîndoi tinerii, aceleaşi zîmbete, aceleaşi priviri, aceleaşi inflexiuni ale vocii, aceeaşi bună primire. Ah, bravo ! Bis !

CAPITOLUL X

ÎN CARE FACEM O VIZITĂ LA „AMIRALUL BYNG“

După o lungă şedere în lumea boemilor şi după ce a prins drag de viaţa de burlac lipsită de griji, gusturile rafinate ale tînărului Philip fură atît de alterate şi comportarea lui suferise modificări atît de nefaste, încît era acum indiferent la plăcerile oferite de un cămin aşa de rafinat ca acela descris mai sus. Iar cînd Agnes era plecată, ba uneori chiar dacă o găsea acasă, Philip se simţea uşurat cînd părăsea casa din strada Beaunash. La nici douăzeci de metri de casă, scotea o cutie din buzunar, iar din cutie răsărea o minune de trabuc aromat, ce răspîndea un miros puternic pe drumul spre următoarea vizită din program. Pasul îi era acum mai vioi decît cînd zbura spre strada Beaunash, pe aripile amorului, cum spuneţi dumneavoastră. În casa spre care se îndrepta, el şi trabucul lui erau oricînd bineveniţi. Nu mai trebuie să mestece coji de portocală sau pastile aromate şi să-şi arunce ţigara cu un kilometru înainte de a ajunge în strada Thornhaugh — locul acela decăzut şi vulgar. V-am spus că Philip şi prietenii lui puteau să fumeze după pofta inimii la familia Brandon. Putea să dea şi foc casei, dacă aşa-i plăcea : era favoritul casei. Iar Micuţa Soră îl întîmpina cu zîmbetul ei blînd şi luminos. Ce stranie era dragostea acestei femei pentru Phil, şi a lui pentru ea ! Această afecţiune dintre ei devenise motiv de zeflemea pentru prietenii lor comuni. Amîndoi roşeau stingheriţi cînd se ajungea la acest subiect. De cînd micuţa infirmieră îi salvase viaţa, între ei era *à la vie à la mort* *. Uneori trăsura tatălui lui Phil oprea în strada Thornhaugh, iar doctorul descindea să stea de vorbă cu Micuţa Soră. Din cînd în cînd, ea avea grijă de vreun pacient de-al lui. Acum, de cînd îl cunoscuse pe doctorul Firmin, ea stătea mult mai bine cu banii decît înainte. Credeţi că lua bani de la el ? Ca scriitor care ştie totul despre personajele sale, sînt obligat să recunosc că aşa stăteau lucrurile. Ea lua atîţia bani cît îi trebuiau ca să plătească datoriile bătrînului ei tată slab de înger şi să îndepărteze portăreii. Dar atît ! „Cred că îi datorezi măcar atîta“, îi spunea ea doctorului. Cît priveşte complimentele : „Doctore Firmin, mai degrabă aş muri decît să-ţi rămîn îndatorată cu ceva“, îi mai spunea ea, tremurînd toată şi cu ochii strălucind de furie. „Cum îndrăzneşti, domnule, să fii atît de laş şi după cele întîmplate mai demult să-mi mai faci şi complimente ? Îi voi povesti totul fiului dumneavoastră“, şi zicînd acestea, tînăra femeie arăta de parcă ar fi fost oricînd în stare să-l ucidă pe bătrînul desfrînat. El ridica din umeri, poate că roşea ușor, îi arunca cîte o privire melancolică de a lui și pleca. Cîndva, îl crezuse. Se măritase cu el, cel puțin așa socotea ea. El se plictisise, renunțase la ea, o părăsise, o lăsase fără un nume. Nu i-l știuse ani de-a rîndul, după ce ea îi acordase încredere, iar el o înșelase.

---

* Joc de cuvinte, bazat pe omofonia dintre cuvintele englezeşti *Fee* (onorariu) şi *Brewery* (fabrică de bere) — [fi :], [bru : əri] şi *February* (luna februarie) — [februa : əri].

---

* Pe viaţă şi pe moarte (fr.).

— Nu, domnule, acum nu ți-aș mai purta numele, fie el și nume de lord, și chiar de-ai avea blazonul de noblețe pe ușa trăsurii. Acum îmi ești inferior, domnule Brand Firmin !

Cum de ajunsese însă să țină atît de mult la fiul lui ? Cu ani în urmă, cînd se zbătea în sărăcie, își aducea aminte de o săptămînă sau două de scurtă fericire, stranie și încîntătoare, care i-a luminat acea perioadă de singurătate și de decădere. Pentru cîteva zile ținuse în brațe un copil cu ochi ca ai lui Philip. I l-au luat apoi, după numai șaisprezece zile. Cînd i-au luat copilul mort din brațe, ajunsese la un pas de nebunie : nebunie, febră, luptă crîncenă — ah, cine poate ști cît a fost de cumplit ? Ea însăși nu mai știe. Exista o perioadă în viața ei de care nu mai putea să-și amintească. Dar George Brand Firmin, Esq., doctor în medicină, știa cît de dese sînt aceste cazuri de nebunie și că femeile care refuză să vorbească despre asta, le poartă în gînd mult timp după ce ele par să fi dispărut. Uneori, Micuța Soră spunea cu gravitate :

— Copiii se pot întoarce. Cîteodată chiar revin. Altminteri, la ce bun se nasc îngerașii, îți zîmbesc, te fac fericit pentru, să zicem, șaisprezece zile și apoi dispar ? Le-am spus povestea mea multor doamne care au suferit la fel ca mine și asta le alină suferința. Iar cînd l-am văzut pe acel copil bolnav și cînd și-a ridicat privirea spre mine, *l-am recunoscut,* doamnă Ridley. Nu vorbesc niciodată despre asta, dar l-am recunoscut : îngerul meu s-a întors la mine. Îl cunosc după ochi. Uitați-vă și dumneavoastră. Ați mai întîlnit vreodată asemenea ochi ? Arată de parcă ar fi văzut raiul. Tatăl lui nu l-a văzut.

Doamna Ridley credea cu sfințenie în această teorie și mai cunosc eu și o altă doamnă, cu care mă aflu în relații strînse, pe care nu o poți convinge să o nege. Doamna Brandon continuă să-și dezvăluie acest gînd altor femei îndurerate de pierderea noilor lor născuți :

— Cunosc un caz, murmura infirmiera, al unei sărmane mame care și-a pierdut copilul la șaisprezece zile de la naștere. După șaisprezece ani, în aceeași zi, l-a revăzut.

Din povestea Micuței Sore, Philip aflase doar că el era obiectul acestei amăgiri, fapt care l-a înduioșat profund. Cînd și cînd, își amintea de boala lui și de îngrijirile Micuței Sore, accesele paroxistice de febră, capul lui tremurînd pe umerii ei, băutura răcoritoare din tamarind cu care ea îi umezea buzele, umbrele stranii ale nopții pîlpîind în dormitorul pustiu al școlii, chipul micuț al infirmierei apărînd și dispărînd în întuneric. Pesemne că era conștient de recunoașterea despre care noi am aflat și care s-a petrecut la căpătîiul lui de bolnav, deși nu pomenise niciodată despre asta, nici tatălui lui, nici lui Caroline. Dar cu cît se atașa mai mult de această femeie, cu atît se îndepărta de tatăl lui. Să fie oare vorba de o iubire și antipatie instinctive ? Adevăratul motiv al certurilor dintre tînărul Firmin și tatăl lui nu l-am aflat niciodată. Am cunoscut fii mai enigmatici care, dacă se întîmplase ca tații lor să calce strîmb și să se poticnească, și-au chemat toate cunoștințele ca să glumească pe socoteala căderii în păcat a patriarhului familiei.

Într-o bună zi, intrînd în salonul din strada Thornhaugh, închipuiți-vă ce surprins a rămas Philip găsindu-l pe dubiosul prieten al tatălui său, reverendul Tufton Hunt, în largul său, lîngă șemineu.

— Te surprinde că mă vezi aici, nu ? spuse dubiosul gentleman, rîzînd batjocoritor la vederea chipului uluit și dezgustat al lui Philip. Am descoperit că doamna Brandon și cu mine sîntem prieteni vechi.

— Da, domnule, cunoștințe vechi, încuviință grav Micuța Soră.

— Căpitanul m-a adus acasă de la clubul „Byng". Oameni cumsecade, proprietarii. În sănătatea dumneavoastră, domnule Gann și doamnă Brandon.

Cele două persoane cărora li se adresase gentlemanul, care tocmai „se înviora" puțin, cum vine vorba, se înclinară în semn de răspuns.

— Păcat că n-ați fost la serata domnului Philip, căpitane Gann, continuă fața bisericească. Ce noapte, domnule ! Granguri de mîna-ntîia — nobilime — și un vin roșu strașnic. Philip, vinul acela roșu de la tatăl tău s-a cam băut. Și cîntecul acela grozav pe care l-ai cîntat ! L-ați auzit vreodată cîntîndu-l, doamnă Brandon ?

— Ce s-aude ? întrebă Philip, clocotind de furie.

Caroline îi ghici antipatia faţă de acel om şi puse mîna pe braţul lui Philip.

— Domnul Hunt a cam exagerat. E-adevărat că l-am cunoscut de mult.

— Ce s-aude? întrebă din nou Philip, răsuflînd din greu.

— Cum ce? Imnul doctorului Luther! *„Wein, Weib und Gesang“* [*], răspunse reverendul fredonînd melodia. L-am învăţat şi eu în Germania — unde am stat o bună bucată de vreme, căpitane Gann, şase luni într-un loc suspect, *Quod* [**] Strasse, la Frankfurt-pe-Main, şi unde am fost persecutat. Am găsit pe-acolo un biet tînăr englez care cînta şi el melodia asta îndărătul gratiilor; apoi a murit acolo, dezamăgindu-i pe filistini. Am văzut destule la viaţa mea; am întîlnit multă nefericire şi i-am ţinut piept cu fermitate, pe vremea cînd tatăl tău şi cu mine eram colegi de şcoală, Philip. Tu nu faci la fel? E prea devreme? Ce bun e romul ăsta, Gann!

Preotul închină iarăşi un pahar în cinstea căpitanului, care-şi flutură mîna murdară în semn de prietenie faţă de întunecatul oaspete.

Hunt se stabilise de cîteva luni la Londra şi îl vizita cu regularitate pe doctorul Firmin. Venea şi pleca după bunul său plac. Devenise un obişnuit al casei; în vila îngrijită, tăcută şi ordonată a doctorului, era vorbăreţ, dezinvolt, murdar şi familiar. Dispreţul lui Philip faţă de acest om sporise într-atît, încît se transformase în frenetică ură. Domnul Phil, în teorie un radical, aproape un republican (probabil în opoziţie cu tatăl său, care urmase linia respectabilă a politicii) — domnul Sansculotte Phil era, individual vorbind, unul dintre cei mai aristocratici şi mai aroganţi tineri gentlemeni. Îi dispreţuia şi îi detesta pe oamenii meschini, slugarnici, servili, dar mai ales pe cei prea familiari, fapt care nu amuza pe nimeni, dimpotrivă, adeseori îi întărîta, dar el nu-şi dădea nici cea mai mică osteneală să-şi ascundă sentimentele. De exemplu, se purta mult mai politicos cu servitorii unchiului său şi ai vărului Twysden, decît cu stăpînii acestora. Micul Talbot umbla smerit şi nu se simţea totdeauna în largul lui în preajma lui Phil. Tînărul Twysden îl ura şi o recunoştea deschis, în spatele lui Phil, la club sau în compania cunoşțințelor comune. Cît despre Phil, el adopta față de vărul lui o atitudine de dispreț total, care trebuie să recunosc că-l irita pe gentlemanul în cauză, mai mare decît Phil cu trei ani, funcționar într-un minister, membru a numeroase cluburi de renume, într-un cuvînt un vrednic om de lume. Phil ignora de obicei prezența lui Ringwood Twysden și-și continua conversația, neținînd cont de observațiile acestuia. Trebuie să recunosc că era foarte nepoliticos. *Que voulez-vous ?* Avem fiecare slăbiciunile noastre : Philip nu putea suporta oamenii plicticoși și nici paraziții și prefăcuții.

---

[*] Vin, femei şi cîntec (germ.).

[**] Închisoare (engl. argou).

Așadar, nu-i de mirare că tînărul gentleman nu prea avea ochi să-l vadă pe prietenul tatălui său, dubiosul preot de închisoare. Eu, omul cel mai tolerant din lume — toți prietenii mei știu asta —, îl suportam ceva mai bine pe Hunt decît Phil. Prezența omului acesta mă stingherea. Îmbrăcămintea, chipul, dinții, privirile pofticioase pe care le arunca femeilor — *Que sais-je ?* * —, totul era dezagreabil la acest domn Hunt, iar veselia și familiaritatea erau chiar mai respingătoare decît dușmănia lui. Curios însă, între Phil și preotul de închisoare nu avusese loc nici un conflict. Presupun că reverendul se obișnuise să nu fie plăcut și rîdea cu un umor cinic de aversiunea celorlalți.

Hunt colinda prin multe cîrciumi. Într-o zi, ieșind de la „Amiralul Byng“, văzu trăsura prietenului său, doctorul Firmin, oprindu-se în dreptul unei uși din strada Thornhaugh și pe doctor coborînd din trăsură. Pe ușă scria „Brandon“. Brandon, Brandon ? Hunt își aduse aminte de o tranzacție tainică făcută cu mai bine de douăzeci de ani în urmă, de o femeie pe care acest Firmin o înșelase și care se hotărîse să-și păstreze numele de Brandon. „Încă trăiește cu ea, bătrînul ipocrit, sau s-a reîntors la ea !“ și-a zis pastorul. Ah, bătrîni păcătoși ! Cînd se duse din nou în strada Old Parr, la bunul lui prieten de școală, domnul Hunt era deosebit de volubil, îngrozitor de dezagreabil și familiar.

— Ți-am văzut brișca pe Tottenham Court Road, zise reverendul în limbajul lui argotic, înclinînd ușor din cap.

— Am niște pacienți acolo. Oamenii se îmbolnăvesc și în Tottenham Court Road, remarcă doctorul.

---

* Ce știu eu ? (fr.)

— *Pallida mors aequo pede* *, nu-i așa, doctore ? Cum zicea Flaccus pe vremea studenției noastre.

— *Aequo pede,* oftă doctorul, ridicîndu-și privirile în tavan.

„Vulpe șireată ! Nici un cuvînt despre ea !“ gîndi reverendul.

— Da, da, îmi amintesc. Și să fiu al naibii dacă nu-l chema Gann.

Gann era și numele acelui straniu gentleman care frecventa „Amiralul Byng“, unde berea era atît de gustoasă. Cel căruia i se spunea „Căpitanul“. Da, acum s-au limpezit lucrurile. Acea afacere urîtă se încheiase. Vicleanul Hunt înțelesese totul. Doctorul mai păstra legătura cu... cu persoana. Iar acel bătrîn domn era, fără îndoială, tatăl ei. „Vulpe bătrînă ! Și eu care l-am ascuns ! Bun joc ! Tocmai voiam să mă mai ocup cu ceva, povestea asta o să mă amuze“, își zise reverendul.

Vă vorbesc aici despre ceea ce nu aveam cum să văd sau să aud ; nu vă pot garanta decît verosimilitate, nu și adevăr în relatarea conversației confidențiale dintre cele două respectabile persoane. Nenumăratele conversații ale lui Hunt cu doctorul se sfîrșeau într-un singur fel : Hunt îi cerea bani. Dacă se întîmpla să plouă cînd Hunt pleca de la fostul lui coleg, reverendul îi spunea :

— Ascultă, doctore, n-aș vrea să-mi stric pălăria cea nouă și să fiu al naibii dacă am vreun ban să iau o brișcă. Mulțumesc, amice. *Au revoir.*

Dacă era vreme frumoasă :

— Costumul meu negru s-a cam învechit, așa că se pare că va trebui să-ți dovedești mărinimia și să mă cadorisești cu unul nou. Nu la croitorul tău. E prea costisitor. Mulțumesc — vreo doi sovereigni mi-ar fi de ajuns.

Și doctorul lua doi sovereigni de pe polița de deasupra căminului, iar fața bisericească se retrăgea, cu banii zăngănind în buzunarele-i soioase.

După cele cîteva cuvinte despre *pallida mors,* doctorul își luă pălăria mare bine periată și cu căptușeala aceea mereu curată pe care i-o admiram întotdeauna, pregătindu-se de plecare.

— Ah, ascultă, Firmin ! exclamă reverendul. Înainte de plecare, împrumută-mi, te rog, niște sovereigni. M-am curățat de toți banii în strada Air. Nenorocita aia de ruletă ! O nebunie a mea.

---

* Palida moarte cu pas liniștit (lat.).

— Dumnezeule mare ! strigă celălalt îngrozit. Hunt, ești prea din cale-afară ! În fiecare săptămînă vii după bani. Ți-am dat destui. Mai cere și din altă parte. Eu nu-ți mai dau.

— Ba o să-mi dai, îi răspunse reverendul aruncîndu-i o privire înspăimîntătoare, pentru că...

— De ce ? întrebă doctorul, cu venele de pe fruntea sa înaltă îngroșîndu-i-se.

— De dragul trecutului nostru, îi răspunse reverendul. Uite, sînt vreo șapte hîrtii pe masă. Îmi ajung. Adună banii grămadă, cu mîinile sale murdare, și-i vîrî în portmoneul lui soios. Hei ! Nu înjura și nu blestema în fața unui preot. Nu te revolta, bătrîne. Du-te și ia puțin aer, să te răcorești. Nu cred că mi-ar plăcea ca un asemenea individ să mă îngrijească dacă aș fi bolnav, zise Hunt și plecă tîrșîindu-și picioarele și împăturindu-și prada în mîinile murdare. N-aș vrea să-l întîlnesc singur noaptea pe lună, pe o străduță neumblată. E un tip teribil de hotărît, iar în ochii lui citești răutate. Pfui ! Apoi rîse și făcu o remarcă grosolană cu privire la ochii doctorului Firmin.

În acea după-amiază, gentlemenii care frecventau „Amiralul Byng“ remarcară că individul din seara trecută revenise în acel loc. Înconjurat de o mulțime de pahare, încercă să se facă agreabil. Bătrînul domn Ridley spuse că era un adevărat gentleman.

— Îi hevident că a colindat prin țări străine și vorbește multe limbi. O fi avut parte și dă năcazuri, ca fiștecare dintre noi. Bea la rom cu apă de stinge ! Poftă dă mîncare nu prea s-ar vedea la el. Mulți ajung așa din cauza năcazurilor. Îi un om dă treabă, bine informat despre de toate. Socot că-i vreun reverend. El și cu domnul Gann s-au împrietenit la cataramă, zău așa. Cînd se văd vorbesc despre Watloo și Gann tare-i mulțămit.

Mi-l imaginez pe Ridley șezînd în sala tavernei, trăncănind și rostind aceste vorbe, întrerupte din cînd în cînd de cîte un val de fum de pipă.

După ce doctorul Firmin și-a îndeplinit menirea prin tot orașul, șezînd la căpătîiul bolnavilor cu zîmbetul lui trist și liniștitor, răsfățat și binecuvîntat de mămici tandre, care l-au întîmpinat ca pe salvatorul copiilor lor, luînd doamnelor pulsul cu o mînă la fel de delicată ca a lor, mîngîind obrajii tineri cu deosebită blîndețe, obraji care-și datorează culoarea sănătoasă măiestriei lui, după ce o liniștea pe lady și strîngea mîna lordului, trecea pe la club, schimba cîteva cuvinte curtenitoare cu alte personalități și apoi pleca în trăsura lui elegantă, trasă de cai de rasă — admirat, respectînd și fiind respectat, salutînd și fiind salutat —, încît multă lume ajunsese să spună despre el :

— Excelent om, acest Firmin ! Excelent doctor și un om excelent. Un om în care poți avea încredere deplină. Un om de familie, căsătorit cu o femeie bogată. Norocosul ! Și așa mai departe. După o astfel de zi încununată de succes, mi-l imaginez pe doctor întorcîndu-se acasă, cu ochii lui triști, atît de triști, și cu un zîmbet obosit în colțul gurii.

Cum se îndrepta grăbit spre casă, îl văzu pe Phil revenind agale de pe strada Regent, cu țigara în gură ca de obicei. Cînd se întîlniră, Phil își aruncă țigara și intrară împreună în casă.

— Iei masa acasă, Philip ? întrebă tatăl.

— Dar dumneata, domnule ? Dacă dumneata rămîi acasă și ești singur, rămîn și eu, răspunse fiul.

— Singur ? Da. Adică, cred că vine Hunt, pe care nu-l agreezi. Dar bietul om nu prea are unde să mănînce. Cum ?... Hunt ? E o expresie prea dură pentru un om nefericit ca el și pe deasupra vechi prieten al tatălui tău.

Mi-e teamă că, la auzul numelui lui Hunt, Philip a pronunțat un cuvînt reprobabil, în timp ce tatăl lui îi vorbea.

— Îmi cer scuze, tată. Mi-a scăpat fără să vreau. Ce să fac ? Îl detest.

— Nu prea îți ascunzi sentimentele, Philip, spuse sau, mai degrabă, oftă acel om sigur pe el, prosper, norocos, acel om nefericit. Știa de multă vreme că inima fiului său se răvrătise împotriva sa, descoperise adevărul și se îndepărtase de el. Nopțile zăcea treaz în pat, rușinat, plin de remușcări și dezamăgit, gîndindu-se cît era de singur — singur pe lume.

Ah ! Voi, tineri, iubiți-vă părinții ! O, Dumnezeule mare ! Întărește-ne inimile, întărește-le și purifică-le ca să nu avem de ce să roșim în fața copiilor noștri.

— Nu prea îți ascunzi sentimentele, Philip, repetă tatăl, pe un ton care îl impresionă profund pe tînăr.

— Nu, tată, nu pot să-l suport pe omul ăsta și nu-mi pot ascunde sentimentele, spuse Philip cu glas tremurător. Tocmai m-am despărțit de el. L-am întîlnit adineauri.

— Unde ?

— La... la familia Brandon, tată, răspunse Phil, roșind ca o fată.

La aceste vorbe, buzele doctorului se strînseră într-o grimasă de oroare, iar chipu-i căpătă o expresie de ură care îl îngrozi pe Philip ; o privire fatală, rătăcită, pierdută care îl înspăimîntase de atîtea ori pe bietul Phil. Nu-i plăcea nici acea privire, dar nici cea cu care tatăl lui îl întîmpină pe Hunt, care tocmai intra cu un aer măreț.

— Cum ? Ai rămas și *tu* la masă ? Rareori îi facem tăticului onoarea de a lua masa împreună. Presupun, doctore, că o să fie un ospăț pe cinste acum, că s-a întors fiul risipitor. În cazul ăsta, ce e mai bun decît un file de vițel ? spuse pastorul, cu privirea lui piezișă, semnificativă.

Oricare ar fi fost meniul, soiosul reverend îi arunca priviri pofticioase și nerăbdătoare, în timp ce-i dădea sinistra binecuvîntare. Cei doi meseni în vîrstă încercau să fie veseli și volubili, cum remarcase Philip, care nu-și dădea defel osteneala să-și ascundă propria stare de spirit. Nu vorbiră nimic despre întîlnirea de dimineață, cînd tînărul fusese aproape brutal cu domnul Hunt ; Philip n-avea nevoie de prudența tatălui lui ca să nu popomenească despre asta. Ca de obicei, Hunt vorbi cu majordomul, îi făcu observații nesfîrșite valetului și-și înfrumuseță conversația cu expresii argotice deocheate și cu dublu înțeles. Casele de pariuri și cele de jocuri, certurile de la Tattersall * și publicul lor constituiau subiectele lui favorite despre care comenta de obicei. Doctorul înghiți doza pe care i-o servi prietenul lui fără cea mai mică expresie de dezgust. Dimpotrivă, era vesel și mai ceru o sticlă de vin roșu. Nu fusese niciodată mai bine dispus ca acum.

Nici nu începuse bine sticla, abia gustase vinul, declarîndu-l ireproșabil, cînd — vai, ce dezamăgire ! — valetul apăru din nou cu un bilețel pentru doctor. Era de la una dintre pacientele lui. Trebuia să plece. Nu va întîrzia mult. Pacienta locuia aproape, în May Fair.

---

* Sediul unde se vindeau cai la licitație ; în prezent transferat din Hyde Park Corner, în 1865, la Knightbridge Green, Londra. Fundat de Richard Tattersall.

— Tu şi cu Hunt terminaţi sticla asta, dacă nu mă întorc pînă atunci. Dacă o terminaţi, o să bem alta, le spuse doctorul Firmin jovial. Hunt, să nu pleci. Zicînd acestea, doctorul îi părăsi, lăsîndu-l pe Philip cu oaspetele, faţă de care fusese atît de nepoliticos în dimineaţa aceea.

— Pacienţilor doctorului li se face adeseori rău la vremea prînzului, bombăni domnul Hunt cîteva minute mai tîrziu. Nu face nimic! Vinu-i bun — buun! cum zicea cineva la faimoasa dumitale petrecere, *domnule* Philip. N-o să-ţi spun Philip, dacă nu-ţi place. Ai fost neobişnuit de colţos cu mine, azi-dimineaţă. Pe vremea mea, această comportare se solda cu sticle sparte sau mai rău.

— Mi-am cerut scuze, îi zise Philip. Eram supărat din cauza..., n-are importanţă, dar n-aveam nici un drept să fiu nepoliticos cu oaspetele doamnei Brandon.

— Ascultă, i-ai spus ceva stăpînului că m-ai văzut în strada Thornhaugh? îl întrebă Hunt.

— Am fost foarte nepoliticos şi irascibil şi mărturisesc din nou că am greşit, îngăimă Phil, roşind ca racul. Îşi amintise de rugămintea expresă a tatălui său.

— Te întreb din nou, domnule, i-ai spus ceva tatălui dumitale despre întîlnirea noastră de azi-dimineaţă?

— Mă rog, cu ce drept mă întrebi despre discuţiile mele personale cu tatăl meu? spuse Philip cu un aer demn.

— Nu vrei să-mi răspunzi? Înseamnă că i-ai spus. Cumsecade om, tatăl dumitale, un om moral.

— Nu mă interesează părerea dumitale despre moralitatea tatălui meu, domnule Hunt, spuse Philip, sufocat de uimire şi bătînd darabana pe masă. Sînt aici ca să-i ţin locul în absenţa lui şi să-i tratez oaspetele cu amabilitate.

— Amabilitate? Halal amabilitate! exclamă celălalt, ţintuindu-l cu privirea.

— Aşa cum este; îmi dau toată silinţa, mai mult nu pot, oftă Philip.

— Un prieten vechi al tatălui dumitale, un om cu facultate, licenţiat în litere, un gentleman, o faţă bisericească, deşi e de crezut că...

— Da, domnule, decăzut* într-adevăr, îi replică Philip.

---

* Joc de cuvinte. Hunt pronunţă verbul *to think* (a crede) precum *to sink* (aici — a decădea).

— Ce sînt eu, cîine, să te porţi cu mine aşa ? strigă reverendul. Cine te crezi ? Ştii cine eşti ?

— Mă străduiesc din răsputeri să-mi aduc mereu aminte, răspunse Philip.

— Haida-de ! Mai lasă aerele astea ale dumitale, cu *mine* nu-ţi merge ! ţipă Hunt, printr-o avalanşă de înjurături, golind conţinutul tuturor paharelor din faţa lui. Pe legea mea, în tinereţe aş fi dat gata pe unu-doi ca dumneata, de două ori mai înalţi chiar. Cine te crezi, să-l iei de sus pe un om mai în vîrstă decît dumneata, vechi prieten cu tatăl dumitale, un om cu carte, afurisitule, înfumuratule...

— Sînt aici ca să am grijă de oaspetele tatălui meu, dar, dacă ţi-ai terminat vinul, aş fi foarte fericit să încheiem întîlnirea noastră cît de curînd.

— Ai să mi-o plăteşti, ţi-o jur, îi zise Hunt.

— Oh, domnule Hunt ! strigă Philip, sărind în picioare şi strîngîndu-şi pumnii, nici nu-mi doresc altceva.

Hunt se dădu înapoi, crezînd că Philip intenţionează să-l lovească (după cum mi-a relatat Philip ulterior, descriindu-mi scena), şi se îndreptă spre sonerie. Dar cînd apăru valetul, Philip nu făcu decît să ceară cafea, iar Hunt rosti cîteva înjurături şi ieşi clătinîndu-se din cameră în urma valetului. Brice susţinea că reverendul băuse şi înainte de a veni. Aşa se întîmpla de cele mai multe ori. Phil mulţumi Cerului că nu-l luase cu asalt pe oaspetele tatălui său acolo, sub propriul lui acoperiş.

Apoi ieşi să ia o gură de aer. Respiră adînc şi se răcori sub cerul înstelat. Se mai linişti cu ajutorul obişnuitului calmant, tutunul. Îşi aminti că Ridley avea un fumoar în strada Thornhaugh. Sări în trăsură şi se duse la vechiul lui prieten.

Servitoarea, care tocmai ieşea cînd trăsura se întorcea din drum, îl opri. Cînd intră, Phil îl găsi pe tatăl lui stînd de vorbă cu Micuţa Soră în hol. Pălăria cu boruri mari a doctorului îi ferea faţa de lumina lămpii, care strălucea mai puternic ca de obicei. Dar chipul doamnei Brandon era foarte palid şi se vedea că plînsese.

Cînd îl zări pe Phil, strigă :

— Ah, tu eşti, dragul meu ! Aleargă spre el, îi strînse mîinile într-ale ei, se lipi de el şi vărsă mii de lacrimi. N-o vei face niciodată. Niciodată, niciodată ! murmură ea.

Pieptul larg al doctorului se umflă ca pentru a slobozi un suspin de uşurare. O privi pe femeie şi pe fiul său cu un zîmbet straniu — nu un zîmbet agreabil.

— Fii binecuvîntată, Caroline ! spuse el în felul lui pompos, cam teatral.

— Noapte bună, domnule, îi zise doamna Brandon, nedînd drumul mîinilor lui Philip şi făcîndu-i doctorului o mică reverenţă. Cînd acesta plecă, ea sărută din nou mîinile lui Philip, udîndu-le cu lacrimi şi spuse :

— Niciodată, dragul meu, nu, niciodată, niciodată.

CAPITOLUL XI

ÎN CARE PHILIP ESTE FOARTE IRASCIBIL

Philip ghicise de mult o parte din povestea micuţei lui prietene. O tînără fără experienţă fusese descoperită, ademenită cu vorbe dulci şi apoi părăsită de un gentleman de lume. Sărmana Caroline era victima, iar tatăl lui seducătorul. Atîta putuse să ghicească din mica şi trista poveste. Rolul pe care-l jucase doctorul Firmin în această istorie era destul de mare pentru a-l şoca pe fiul lui şi pentru a-l dezgusta, pentru a-i spori neîncrederea, dubiile şi înstrăinarea pe care tatăl lui i le inspirase mai de mult. Ce-ar simţi Philip, dacă toate paginile acestei cărţi i-ar fi la îndemînă şi din ele ar afla de o căsătorie falsă, de o femeie ruinată şi fără căpătîi, părăsită ani de zile de un bărbat de care el însuşi era foarte legat ? Într-un cuvînt, Philip considerase aceasta drept un simplu exemplu de desfrîu, nimic altceva. Chiar aşa se şi hotărîse să privească povestea Micuţei Sore, pe care mi-a relatat-o în puţine cuvinte. Nu ştiam mai mult decît îmi povestise prietenul meu ; treptat am aflat toate întîmplările, şi numai aşa am izbutit să le relatez şi să le explic, în rîndurile de mai jos.

Firmin senior i-a turnat reverendului o mulţime de minciuni, care aparent l-au satisfăcut pe acesta, cînd şi-a întrebat prietenul şi, după cîte se pare, complicele din tinereţe despre sfîrşitul unei anume intrigi de la Margate, care avusese loc cu vreo douăzeci şi patru — douăzeci şi cinci de ani înainte, cînd Firmin, evitîndu-şi înadins creditorii, a preferat să plece şi să trăiască sub alt nume. Ce se întîmplase oare cu acea biată creatură din cauza căreia se făcuse de rîs ? Oh, murise la puţin timp după aceea. Îi oferise o rentă viageră. Se măritase şi murise în Canada, da, în Canada. Biata făptură ! Da, era o fiinţă cu suflet bun şi, cîndva, fusese îndrăgostit de ea. Îmi pare rău cînd trebuie să afirm că un gentleman respectabil obişnuieşte să spună minciuni, şi încă cu uşurinţă. Dar, vedeţi, cînd comiţi o crimă şi încalci porunca a şaptea să zicem, sau a opta, sau oricare alta, va trebui probabil să ascunzi fapta printr-o minciună ; atunci te pui bine în gardă şi nu pot să te mai ajut. Dacă omor un om şi poliţistul mă întreabă : „Fiţi amabil, domnule, dumneavoastră i-aţi tăiat beregata acestui gentleman ?“, trebuie să dau mărturie falsă, pentru a mă apăra, deşi poate că sînt un om cinstit şi demn de încredere. Tot aşa, cînd vine vorba de crimele comise de gentlemeni — ce greu îmi vine să afirm că gentlemeni respectabili devin nici mai mult nici mai puţin decît nişte mincinoşi comuni care trebuie să spună minciuni toată viaţa lor mie, dumitale, servitorilor lor, soţiilor lor, copiilor lor... Oh, ce cuvînt îngrozitor ! Mă înclin supus. Să îngenunchem, să îngenunchem în faţa ta, şi să nu ne mai străduim să debităm minciuni !

Aşadar, dragă domnule, văzînd că după ce comiţi o abatere de la legile morale, trebuie să spui minciuni ca să te poţi apăra şi să ieşi din încurcătură, dă-mi voie să te întreb, ca om de onoare şi gentleman, nu era mai bine să preîntîmpini crima ca să eviţi inevitabilul şi neplăcutul şi să nu mai trebuiască să recurgi zilnic la sperjur ? O biată fată tînără, de condiţie modestă, ademenită sau ruinată, mai mult sau mai puţin, nu reprezintă desigur mare lucru. Micuţul bagaj este aruncat afară, în stradă — ghinionul ei ! —, iar ea îşi caută o slujbă sau se mărită cu un bărbat de aceeaşi condiţie, care desigur nu are distincţia „sîngelui nobil“ şi aşa se încheie povestea ei. Dar dacă te însori într-ascuns şi nelegal, iar apoi te descotoroseşti de ea şi te însori cu altcineva, devii personaj negativ de roman. Vă rog să vă amintiţi că scriu despre o poveste veche. Prima ei parte am şi publicat-o acum douăzeci de ani, aşa că, stimată doamnă, dacă socotiţi că fac aluzie la zilele noastre, supoziţia dumneavoastră este greşită.

Trebuie să-i fi fost foarte neplăcut unui om de societate, de onoare şi de familie bună să mintă pe fiica unui negustor ameţit de băutură şi falimentar, pe Caroline Gann, dar George Brand Firmin, Esq., doctor în medicină, n-avusese încotro, iar cînd minţea — la fel ca atunci cînd recomanda calomel, în cazuri grave —, socotea că era mai bine să administreze drogul din belşug. Îl minţea pe Hunt, spunînd că doamna Brandon murise de mult, în Canada, o minţise şi pe Caroline, prescriindu-i aceeaşi pilulă şi spunîndu-i că Hunt murise de mult, tot prin Canada. Nu-mi închipui că există postură mai neplăcută şi mai umilitoare pentru un om de rang şi cu reputaţie decît să fie nevoit să se înjosească pînă-ntr-atît, încît să mintă o persoană de condiţie inferioară, care-şi cîştigă existenţa ca soră de caritate şi care nu are o creştere aleasă.

— Ah, da, Hunt! îi spuse Firmin Micuţei Sore, în timpul uneia din scurtele şi tristele discuţii dintre el şi victima lui, fosta lui soţie. Un om rău, necugetat, pe vremea cînd şi eu eram la fel. M-am căit profund de-atunci, Caroline, în ce priveşte comportarea mea faţă de tine; meritai o soartă mai bună şi m-ai iubit cu-adevărat, nebuneşte.

— Da, răspunse Caroline.

— Eram un nesocotit pe-atunci. Eram disperat. Mă ruinasem, mi-l înstrăinasem pe tata, mă ascundeam de creditori sub un nume fals, cel pe care-l purtam cînd te-am întîlnit. Ah, de ce a trebuit să vin la voi acasă, sărmana mea copilă! Parcă mă stăpînea demonul. N-am îndrăznit să-i vorbesc tatălui meu despre căsătorie. Tu îţi îngrijeşti tatăl cu binecunoscuta-ţi bunătate. Ştiai că tatăl meu n-a vrut să mă vadă pe patul de moarte? Oh, cît îmi vine de greu să mă gîndesc la asta!

Zicînd acestea, biata creatură în suferinţă îşi loveşte uşor fruntea înaltă cu o mînă tremurătoare; părerea de rău în privinţa tatălui său este sinceră, fiind el însuşi cuprins de ruşine şi remuşcări din cauza înstrăinării propriului său fiu.

În privinţa căsătoriei, recunoştea că fusese o înşelătorie josnică şi nejustificată; dar pe vremea cînd avusese loc era un nesocotit, plin de datorii şi disperat de înstrăinarea tatălui său de el şi, de fapt, n-avusese loc nici o căsătorie!

— Mă bucur, oftă Micuța Soră.

— De ce ? întrebă celălalt plin de interes. Dragostea lui se stinsese, dar vanitatea-i era încă trează. Ai iubit pe altcineva, Caroline ? L-ai uitat pe George al tău, căruia...

— Nu, răspunse ea cu fermitate. Dar n-aș fi putut trăi alături de un om care s-a purtat atît de incorect cu mine. Mi-a plăcut de dumneata pentru că am crezut că ești un gentleman. Bietul meu pictor, pe care mereu îl disprețuiai și-l călcai în picioare, era cu adevărat un gentleman și scumpul meu Philip este unul, domnule Firmin. Dar gentlemenii spun adevărul ! Gentlemenii nu înșală sărmane fete nevinovate și nu le părăsesc, lăsîndu-le fără nici un ban !

— Caroline, eram hărțuit de creditori. Eu...

— Nu-i nimic. Acum s-a sfîrșit. Nu-ți port pică, domnule Firmin, dar nu m-aș mărita cu dumneata pentru nimic în lume, nici dacă aș deveni soția doctorului reginei.

Astfel vorbise Micuța Soră, cînd încă nu știa de existența lui Hunt, reverendul care le oficiase căsătoria ; n-aș putea spune dacă Firmin s-a simțit jignit în amorul propriu sau a fost mulțumit de despărțirea dintre ei decretată de ea. Dar cînd figura de rău augur a domnului Hunt și-a făcut apariția, doctorul a fost cuprins de temeri și suspiciuni. Hunt era sărac, lacom, perfid, lipsit de scrupule, disperat. Pe doctor îl avea la mînă cu această căsătorie. Putea să-l amenințe, să-i stoarcă bani, să dea totul în vileag, poate chiar să infirme legitimitatea lui Philip. Prima căsătorie nu era desigur valabilă, dar scandalul provocat de această poveste ar fi putut fi fatal reputației și profesiei lui Firmin. Iar cearta cu fiul lui atrăsese consecințe neplăcute. Vedeți, la George Firmin, Esq., doctor în medicină, subconștientul era foarte dezvoltat : cînd își dorea ceva, dorea cu atîta ardoare, încît trebuia neapărat să capete acel lucru, indiferent de consecințe. Și astfel dorise să devină stăpînul micuței Caroline ; tot așa dorise, cînd era tînăr, să aibă cai, să se distreze, să joace la ruletă și să joace cărți. Iar cînd sosea nota de plată, la momentul cuvenit, lui George Firmin, Esq., nu-i plăcea întotdeauna s-o achite. Dar cît de umilitor era pentru un gentleman distins, prosper, cu educație aleasă, din înalta societate, cu maniere desăvîrșite și respectat de toată lumea, să fie nevoit să mintă o biată infirmieră timidă şi resemnată? Îl compătimesc pe Firmin!

A-l minţi pe Hunt era într-adevăr dezgustător, dar parcă nu atît de josnic şi degradant cît a amăgi o fiinţă modestă, încrezătoare, fără adăpost, a cărei viaţă delicată ce abia înflorea o călcase în picioare. Dar acest Hunt era un necioplit şi un ticălos, aşa că pe el îl putea înşela fără scrupule; iar dacă Firmin ar fi avut simţul umorului, s-ar fi putut amuza jucîndu-i feste soiosului reverend. Aşadar, poate că (desigur nu pot afirma cu certitudine), de fapt, doctorului nu-i displăcea sarcina care-i revenea acum, de a-şi trage pe sfoară vechea cunoştinţă şi complice. N-aş vrea să folosesc o expresie atît de vulgară în privinţa unui om atît de bine situat ca doctorul Firmin şi să spun despre el şi despre preotul de închisoare că „un hoţ îl prinde pe celălalt“, dar, în orice caz, Hunt era o haimana atît de josnică, de viciată şi de antipatică, încît chiar dacă primea cîteva lovituri sau era înşelat nu trebuie să ne pară rău pentru el. Nu purtăm doliu cînd domnul Thurtell este spînzurat. Momentan situaţia lui este critică; dar, la urma urmelor, el l-a omorît pe domnul William Weare.

Firmin era un bărbat curajos şi îndrăzneţ, ce-şi cunoştea bine interesele, nestăvilit cînd îşi dorea ceva, dar păstrîndu-şi sîngele rece la primejdie, şi cu reacţii rapide. Multe din marile lui succese ca medic se datorau cutezanţei şi reuşitei în intervenţiile urgente. În vreme ce Hunt hoinărea împleticindu-se prin oraş, o puşlama fără căpătîi, trăind de azi pe mîine, mulţumit atîta timp cît avea ce bea, putea juca cărţi şi avea un adăpost — ori cîte o guinee, două, din cînd în cînd, îl mai liniştea —, Firmin putea adopta paliative; să-şi liniştească pacientul dacă se întîmpla să se răzvrătească, să-l adoarmă cu o doză zdravănă de vin roşu sau coniac şi să-l lase în plata Domnului. Dacă murea, dacă avea chef să plece din nou în străinătate, dacă era trimis la muncă silnică pentru vreun fals sau cine ştie ce ticăloşie, doctorul Firmin s-ar fi consolat; şi trăgea nădejde ca vreun accident să-l scape de amicul lui. Dar Hunt, conştient că femeia pe care o cununase ilegal cu Firmin trăieşte, deveni un duşman care trebuia supus, dus cu vorba sau mituit şi cu cît doctorul se punea mai degrabă la adăpost, cu atît mai bine. Cum se putea apăra? Poate că cel mai eficient ar fi fost un atac crîncen asupra inamicului; poate că, dimpotrivă, era mai bine să-l mituiască. Înainte însă de a se hotărî cum să procedeze, trebuie să facă o mică recunoaştere. „Va încerca să o întărîte pe Caroline, gîndea doctorul, arătîndu-i greşelile şi drepturile ei. Îi va spune că are dreptul să-mi poarte numele şi la o parte din venitul meu, ca soţie a mea. Nu există creatură mai puţin interesată decît această femeie. Detesta banii şi, dacă n-ar fi fost tatăl ei, nu mi-ar fi cerut niciodată nici un ban. Dar oare n-ar putea fi convinsă să-mi declare război apărîndu-şi căsnicia, ca să mă pedepsească pentru comportarea mea josnică şi să-şi reclame dreptul şi poziţia de femeie onorabilă în societate ? După ce a plecat de-acasă, cele două surori vitrege, irlandeze, au renegat-o şi au părăsit-o, iar cînd s-a întors, haînele au alungat-o. Ce scorpii ! Şi acum, oare cea mai bună răzbunare împotriva lor n-ar fi să-şi declare căsătoria, să treacă pe lîngă ele în propria-i trăsură, să-mi ceară o rentă viageră şi dreptul la numele meu onorabil ?“

Nobilul cuget al lui Firmin era încărcat de rele presimţiri în această privinţă. Cunoştea femeile şi mai ştia cum se purtaseră surorile lui Caroline cu ea. Nu stă oare în natura umană să doreşti răzbunarea ? Aceste gînduri îl frămîntau cînd află că acea temută întîlnire dintre Caroline şi preot avusese loc.

În timp ce-şi lua masa faţă în faţă cu oaspetele său, duşmanul său, îşi înfăptuia în gînd un plan de acţiune. Zidul de apărare fusese ridicat, iar el îşi plasase tunurile, în spatele lui, cum s-ar zice. Desigur, cu Hunt se purta la fel de civilizat ca un proprietar cu chiriaşul lui, cînd acesta nu-şi plăteşte chiria. Rîdea, glumea, se lăuda, vorbea cîte-n lună şi-n stele, iar în gînd se întreba ce era de făcut împotriva pericolului.

Avea un plan care putea izbuti. Trebuia să o vadă neîntîrziat pe Caroline. Cunoştea punctul ei slab şi unde era mai vulnerabilă. Va acţiona împotriva ei precum acţionau barbarii din vechime împotriva duşmanilor lor, cînd aşezau femeile şi copiii captivi în faţă, îndemnîndu-şi inamicul să lovească. Ştia cît de mult ţinea Caroline la băiatul lui. Se va folosi de această dragoste împotriva ei. În timp ce se spăla pe mîini şi pe fruntea-i nobilă, îşi desăvîrşi micul plan. Aranjă să fie chemat la un pacient după a doua sticlă de vin şi se pare că servitorii doctorului se obişnuiseră cu remiterea unor astfel de mesaje ale stăpînului pentru el însuşi. Planul odată pus la punct, să mîncăm, să bem şi să ne simţim bine pînă în momentul acţiunii. Pe vremea tinereţii lui furtunoase, cînd călătorea în străinătate cu prietenii lui nobili şi nechibzuiţi, Firmin se bătuse în duel o dată sau de două ori şi fusese apreciat pentru volubilitatea şi buna lui dispoziţie şi pentru uimitoarea poftă de mîncare la micul dejun, înainte de luptă. Aşa că, dacă Hunt n-ar fi fost ameţit de băutură, poate n-ar fi intrat la idei văzînd amabilitatea şi veselia ieşită din comun a lui Firmin în timpul mesei. Era *nunc vinus, cras aequor* *.

Cînd se destupă a doua sticlă de vin roşu, doctorul îi părăsi. Avea un avans de cel puţin o jumătate de oră faţă de adversarul lui sau faţă de oricine i-ar fi putut fi adversar. Dacă Micuţa Soră era acasă, avea să o vadă şi să-şi deschidă inima candidă în faţa ei. Micuţa Soră era acasă.

— Vreau să-ţi vorbesc între patru ochi despre cazul sărmanei doamne Humandhaw, îi spuse el cu voce scăzută.

— Ies să iau o gură de aer, draga mea, zise căpitanul Gann, înţelegînd prin asta că poate fi găsit la „Amiralul Byng".

Cei doi rămaseră singuri.

— Am ceva pe conştiinţă. Te-am minţit, Caroline, spuse doctorul cel cu frunte strălucitoare şi pălărie frumoasă.

— Ah, domnule Firmin, îi răspunse ea lăsîndu-şi lucrul, te-ai folosit de mine.

— Un om pe care l-ai cunoscut cîndva şi care m-a îndemnat să-ţi fac rău pentru scopurile lui meschine, un om pe care l-am crezut mort de mult, trăieşte ; Tufton Hunt, cel care a oficiat acea... acea ceremonie ilegală de la Margate, pentru care m-am căit, m-am căit în genunchi de-atîtea ori, Caroline.

Frumoasele mîini se împreunară, vocea sa gravă răsună în tonuri joase în încăpere şi dacă ar fi putut să-şi stoarcă şi vreo două-trei lacrimi din frumoşii ochi, nu i-ar fi părut rău.

— A fost aici astăzi. El şi cu domnul Philip au fost aici şi s-au certat. Presupun că Philip ţi-a povestit.

— Cerul mi-e martor, pe cuvînt de gentleman, Caroline, cînd ţi-am spus că a murit, credeam că aşa este !

---

* Azi beau, mîine înfrunt marea (lat.).

Da, îţi mărturisesc că Maxwell — doctorul Maxwell —, fostul nostru coleg de la Cambridge mi-a spus la colegiu că vechiul nostru prieten Hunt murise în Canada. (Stimaţi prieteni şi cititori, nu asta era săgeata pe care George Firmin, Esq., doctor în medicină intenţiona să o arunce, dar un lucru e sigur : doctorul lansa cîte o minciună de cîte ori avea ocazia să se apere). Da, doctorul Maxwell mi-a spus că vechiul nostru prieten murise. Vechiul nostru prieten ? Cel mai înverşunat duşman al meu şi al dumitale. Dar să lăsăm asta. Din cauza lui am comis atîtea crime, pe care n-am încetat să le regret, Caroline.

— Ah, domnule Firmin, oftă Micuţa Soră, de cînd te cunosc ai fost destul de stăpîn pe dumneata ca să-ţi porţi de grijă.

— N-am venit să-mi cer scuze, Caroline, rosti vocea plăcută şi gravă. Ţi-am pricinuit destul rău, pe care-l simt aici, în inimă. N-am venit să vorbesc despre mine, ci despre cineva la care ţin mai mult ca la orice pe lume, singura fiinţă pe care o iubesc, cineva pe care şi dumneata, suflet bun şi generos, îl iubeşti : Philip.

— Ce e cu Philip ? întrebă degrabă doamna Brandon.

— Vrei să i se întîmple vreun rău ?

— Oh, dragul meu băiat, nu ! strigă Micuţa Soră, împreunîndu-şi mîinile.

— Vrei să-l aperi ?

— Ah, domnule, ştii bine că da. Cînd a avut scarlatină, nu eu i-am turnat băuturile alinătoare pe gîtu-i bolnav, nu l-am îngrijit eu precum, precum... precum o mamă pe propriul ei copil ?

— Aşa-i, aşa-i, nobilă femeie, Dumnezeu să te binecuvînteze aşa cum te binecuvîntează tatăl lui. Nu sînt chiar atît de lipsit de suflet cum mă socoteşti dumneata.

— Nu cred că dragostea dumitale pentru el este un merit deosebit al dumitale, spuse Caroline, reluîndu-şi lucrul. Şi poate că în acest timp îşi zicea în gînd : „Unde vrea să ajungă ?“ Vedeţi dumneavoastră, atunci cînd pasiunea şi slăbiciunile nu-i întunecau raţiunea, Micuţa Soră era o persoană ageră şi perspicace. Ajunsese la concluzia că acest elegant doctor Firmin, pe care-l admirase atîta odinioară, nu era un om tocmai cinstit. De fapt, eu însumi am auzit-o mai tîrziu spunînd : „Eh ! Vorbea atît de frumos, cu mîna pe inimă, dar eu nu-l credeam mai mult decît pe un actor de pe scenă“. Dragostea dumitale faţă de băiat nu-i un merit deosebit, reluă Caroline. Dar ce-i cu el, domnule ?

Atunci Firmin îi explică. Acest om, Hunt, era în stare de orice crimă pentru bani sau ca să se răzbune. Văzînd că ea trăieşte...

— Presupun că i-ai spus că şi eu am murit, îl întrerupse ea, ridicîndu-şi privirile de la lucrul de mînă.

— Oh, cruţă-mă, te rog ! Cu ani în urmă, cînd n-am mai ştiut nimic de soarta dumitale, m-am gîndit, poate...

— Nu dumitale, George Brandon, nu dumitale, strigă Caroline, ridicîndu-se brusc, şi vorbindu-i cu vocea ei plăcută, inocentă, răsunătoare, ci bunilor şi dragilor mei prieteni şi lui Dumnezeu le datorez viaţa, pe care dumneata ai azvîrlit-o cît colo. Iar eu te-am răsplătit salvînd viaţa fiului dumitale, în numele... în numele Lui, care dă şi ia. Binecuvîntat fie Numele Lui !

— Dumneata, Caroline, eşti o femeie bună, iar eu un om rău şi păcătos, spuse celălalt. Ai salvat viaţa lui Philip al meu — Philip al nostru — riscîndu-ţi-o pe a dumitale. Acum îţi spun că un alt pericol îl ameninţă şi poate să se abată asupră-i atît timp cît acel ticălos este în viaţă. Să presupunem că e luat cu asalt ; să presupunem că, crezîndu-te moartă, m-am căsătorit cu altcineva ?

— Ah, George, niciodată n-ai crezut că am murit, deşi poate ţi-ai dorit-o. Şi mulţi ar fi murit..., adăugă Micuţa Soră.

— Ascultă, Caroline. Dacă eram însurat cu dumneata, ar însemna că soţia mea —mama lui Philip —nu a fost de fapt soţia mea, iar Philip ar fi fiul ei natural. Averea pe care o moşteneşte nu-i aparţine. Copiii celeilalte fete a bunicului lui o reclamă, iar Philip ajunge cerşetor. Philip, crescut cum ştii şi moştenitorul marii averi a mamei lui.

— Şi... şi a tatălui ? întrebă Caroline nerăbdătoare.

— Nu cutez să-ţi spun, deşi, nu, Doamne Dumnezeule ! Pot să mă bizui pe dumneata. Avutul meu s-a irosit pe speculaţii în mare parte fatale. M-a urmărit soarta rea, Caroline — o pedeapsă dreaptă pentru faptul că te-am părăsit. Dorm cu o sabie deasupra capului, care poate cădea într-o zi şi mă poate distruge. Păşesc pe un vulcan care poate izbucni în orice moment şi mă poate înghiţi. Iar lumea vorbeşte despre faimosul doctor Firmin, bogatul doctor Firmin, prosperul doctor Firmin ! Voi primi şi un titlu curînd. Toţi mă consideră un om fericit, iar eu sînt singur şi cel mai nefericit din lume.

— Singur zici ? A fost odată o femeie, care n-ar fi vrut decît să stea lîngă dumneata, numai că dumneata ai alungat-o. Uite ce e, George Brandon. Totul s-a sfîrşit între noi. Cu ani şi ani în urmă, un îngeraş a fost înmormîntat undeva. Dar îl iubesc pe Philip al meu şi nu vreau să-i fac niciodată nici un rău, niciodată !

Doctorul se întoarse să plece, iar Caroline îl urmă dusă pe gînduri, cînd îi găsi Philip în hol.

Ultimele cuvinte tandre ale lui Caroline „niciodată, niciodată“ îl obsedară pe Philip la petrecerea lui Ridley, printre artişti şi scriitori. Phil şedea tăcut şi îngîndurat. Nu rîdea prea tare. Nu lăuda şi nu ponegrea pe nimeni peste măsură, după obiceiul acelor gentlemeni înfumuraţi. Nu contrazicea pe nimeni şi poate că atunci cînd Larkins a spus despre ultimul tablou al lui Scumble * că era foarte reuşit sau cînd Bunch, criticul de la revista „Connoisseur“, a lăudat ultimul roman al lui Bowman, s-a mulţumit să exclame un „O !“ dispreţuitor şi să se tragă de favoriţi în semn de protest şi negare. Dacă ar fi fost în starea lui de spirit obişnuită şi dacă ar fi avut chef de conversaţie, i-ar fi spus lui Larkins şi celorlalţi nu numai că Scumble era un impostor, dar şi că el, Larkins, era un idiot că-l admira. L-ar fi informat pe Bunch că acel nătărău de Bowman îl orbise, acel papă-lapte, acel ignorant, care nu-şi cunoştea bine limba maternă, darmite altele. Ar fi scos din raft una din cărţile lui Bowman şi le-ar fi demonstrat absurditatea, neghiobia şi crasa ignoranţă a autorului. (Ridley ţinea un stoc de romane şi poeme într-un scrin din atelierul lui, din care citea întruna cu uimire şi respect sincer.) Sau Phil ar fi putut foarte bine susţine exact contrariul celor arătate mai sus, şi anume că Bowman era un geniu şi Scumble un artist desăvîrşit, dar atunci altcineva s-ar fi situat de îndată pe poziţii adverse. Eu unul n-am mai întîlnit un adversar de discuţie atît de paradoxal, de provocator, de încăpăţînat şi de contradictoriu ca domnul Phil. Nu l-am cunoscut pe doctorul Johnson, căci a murit înainte de a mă stabili eu în oraş, dar sînt convins că Phil Firmin l-ar fi contrazis şi pe el.

---

* Nume cu valoare simbolică, format de la verbul *to scumble* (a estompa, a atenua culorile).

La aceste întruniri de joi, gazda oferea, modest, băuturi răcoritoare, iar Betsy, fata în casă, sau Virgilio, modelul, se învîrtea de colo-colo cu tava cu pahare și cu apa. Fiecare invitat își aducea țigări și vă asigur că în privința acestui articol, contribuțiile erau atît de mari, încît atelierul era plin ochi de ele. Nou-veniții erau întîmpinați cu hohote de rîs, după cum i-ați auzit — că de văzut nu se putea — intrînd și înecîndu-se din cauza fumului. Din cînd în cînd, se auzea un : „Bună, Prodgers ! tu erai, bătrîne ?“ și barba lui Prodgers (renumitul sculptor) se întrezărea nedeslușit prin norul de fum. Sau : „Newcome, cum îți merge ?“, iar domnul Clive Newcome (un artist mediocru, trebuie să recunosc, dar un individ de treabă, cu o vilă neobișnuit de arătoasă și cu o nevastă bogată în Wimbledon) își făcea apariția, fiind salutat cu căldură de către gazda noastră. Sau : „Tu erai, F.B. ? Să-ți aruncăm un lanț să te tragem din ceață ?“ Iar vocea gravă a lui Frederich Bayham, Esq. (eminentul critic de artă), izbucnește din perdeaua de fum : „Un lanț ? Aș prefera ceva de băut“. Ah, umbre ale tinereții, v-ați apropiat din nou ! Chipuri cunoscute se ivesc nedeslușit din negură. Cîntece vechi răsună din depărtări. Ce spuneați despre doctorul Johnson, băieți ? Cu siguranță că unii dintre noi și-l amintesc. În ce mă privește, sînt atît de bătrîn, încît s-ar putea să fi fost la școala Edial — celălalt elev împreună cu micul Davy Garrick și fratele lui.

Nu demult am participat cu toții la un supeu al burlacilor la Tempe, așa că socot că vizita noastră la petrecerea fumătorilor din strada Thornhaugh trebuie să fie scurtă, altminteri doamnele vor spune că ținem prea mult la obiceiurile noastre de burlaci și că-i îndepărtăm pe prietenii noștri de compania amabilă și încîntătoare a domniilor lor. Un roman nu trebuie să miroasă prea tare a fum de țigară, așa cum paginile lui rafinate nu trebuie să fie îmbibate cu prea mult brandy cu apă. Imaginați-vă, rogu-vă, flecăreala artiștilor, scriitorilor și amatorilor adunați în fumoarul lui Ridley. Închipuiți-vi-l pe Jarman, pictorul de miniaturi, bînd mai mult decît toți, întrebîndu-și vecinul *(sub voce)** de ce Ridley nu-i dădea tatălui său (fost chelner) cinci shillingi ca să-i servească și sugerînd că poate bătrînul ieșise să cîștige în altă parte șapte shillingi și șase pence ; închipuiți-vi-l lăudînd cu voce tare tabloul lui Ridley și bătîndu-și joc de el în șoaptă, iar cînd un om de rang se întîmpla să intre în încăpere, tîrșîindu-și picioarele spre el, gudurîndu-se, ploconindu-se și lingușindu-l din belșug. Cînd gentlemanul se întorcea cu spatele, îl împroșca cu epigrame. Sper să nu-l ierte niciodată pe Ridley și să-l urască întotdeauna : pentru că de urît, Jarman îl va urî atîta timp cît lui Ridley îi va merge bine și-l va înjura cîtă vreme lumea îl va stima. Uitați-vă la Pym, posesorul lui Saint Bronze, se alătura și el întrunirii literare și artistice, înăbușindu-se din pricina nodului de la cravata lui albă spre amuzamentul tuturor. S-au adunat șaisprezece, optsprezece, douăzeci de băieți. Deschideți ferestrele, altfel se vor sufoca cu toții din cauza fumului. Ce mai, a umplut toată casa, încît Micuța Soră se vede nevoită să deschidă fereastra salonului de la parter ca să respire aer curat.

---

* În șoaptă (lat.).

Phil își scoate capul cu țigara în gură pe fereastra de deasupra și rămîne acolo, reflectînd la problemele lui, în timp ce fumul de la țigară se înalță spre cer. Philip Firmin era cunoscut drept un tînăr domn înstărit, iar tatăl lui organiza petreceri foarte reușite în strada Old Parr, așa că Jarman se îndreptă spre el înclinîndu-se, dornic să ia și el o gură de aer proaspăt. Jarman intră în vorbă cu Phil ponegrind tabloul cel nou al lui Ridley, de pe șevalet.

— Toți îl laudă ; *dumneata* ce părere ai, domnule Firmin ? Ce ciudat sînt reprezentați ochii, nu-i așa ?

— Da ? mormăi Phil.

— Ce culori țipătoare !

— Oh ! exclamă Phil.

— Compoziția este evident plagiată după Rafael.

— Nu mai spuneți ? !

— Scuzați-mă, dar nu cred că știți cine sînt, continuă interlocutorul lui Phil, cu un zîmbet afectat.

— Ba știu, îi răspunse Phil, fixîndu-l cu privirea. Sînteți pictor, iar numele dumneavoastră este domnul Invidie.

— Domnule ! strigă pictorul, dar nu se mai adresa decît poalelor hainei lui Phil, pentru că partea superioară a corpului domnului Firmin se apleacă și mai mult pe fereastră. Sigur că poți vorbi despre un om pe la spate, dar nu și în prezența lui. Așa că domnul Jarman se retrase, adresîndu-se, faţă în faţă, altcuiva din cei prezenţi. Mă încumet să afirm că Jarman începu să-l vorbească de rău pe acest fiu de doctoraş arogant, obraznic şi fudul. V-am mai spus că Philip avea adesea o comportare nepoliticoasă, iar în seara aceea era deosebit de prost dispus.

Continuînd să privească în stradă, pe cine văzu că se apropie, clătinîndu-se, de gardul casei şi că vorbeşte cu doamna Brandon la fereastră ? Ale cui să fi fost vocea şi rîsul acela infam, pe care Philip le recunoscu înfiorîndu-se. Ale vechiului nostru prieten, domnul Hunt, pe care Philip îl părăsise cu puţin timp în urmă lîngă casa tatălui său din strada Old Parr ; şi amîndouă aceste zgomote familiare exalau un miros şi mai puternic de vin şi erau mai odioase şi mai insolente decît cu două ore înainte.

— Alo ! strigă el rîzînd şi suduind. Pst ! Doamnă Cum-îţi-zice ! Pe toţi dracii ! Nu închide fereastra. Lasă un om să intre ! Ridicîndu-şi privirea spre fereastra de la etaj, unde capul şi bustul lui Philip păreau o pată neagră în lumină, Hunt îi strigă : Hei ! Ce s-a pus la cale ? Dineu şi bal. N-ar trebui să mă mir. Apoi începu să fredoneze printre sughiţuri un vals şi să tropăie cu ghetele lui murdare în ritmul dansului.

— Doamnă Cum-îţi-zice ! Doamnă B... ! se pune din nou neghiobul să strige. Trebuie să te văd, am nişte treburi personale de discutat. Strict confidenţiale. Ceva în avantajul dumitale.

Poc, poc, poc, începu el să lovească în uşă. În vacarmul celor peste douăzeci de glasuri, puţini reuşiră să audă zgomotul făcut de Hunt, cu excepţia lui Philip. Însă chiar dacă l-au auzit, s-au gîndit că trebuie să fi sosit un alt oaspete al lui Ridley.

La uşa de la intrare se aud voci, altercaţii şi ţipătul ascuţit şi respingător al unui glas bine cunoscut. Philip se îndepărtă degrabă de la fereastră, îl dădu la o parte cu umărul pe Jarman, care stătea în uşa atelierului şi îmbrîncindu-l astfel nu făcu decît să stîrnească alte gînduri bune din partea ingeniosului artist. Philip se purtă atît de urît şi de arogant, încît mă bate gîndul să-l detronez din rolul de erou — numai că, vedeţi, acum este prea tîrziu. Numele lui figurează pe prima pagină şi nu-l putem schimba cu un altul. Micuţa Soră stătea în pragul uşii ce dădea în hol, dojenindu-l pe domnul Hunt, care după toate aparenţele, voia să intre cu forţa.

— Pfuu ! Prostii, dragă ! Dacă-i aici trebuie să-l văz — treburi personale — dă-te la o parte ! o împinge el clătinîndu-se.

— Pleacă de aici, brută ! strigă micuţa doamnă. Du-te acasă, domnule Hunt ; arăţi mai rău decît azi-dimineaţă. Caroline este o micuţă doamnă hotărîtă ; întinde un braţ ferm ca să-l îndepărteze pe odiosul invadator. Văzuse în spital bolnavi furioşi din cauza febrei, nu se temea de un om beat. Dumneata eşti, domnule Philip ? Cine mi-l ia pe acest om îngrozitor de pe cap ? Nu se cade să urce pînă la Ridley, să stea printre gentlemeni.

— Spuneai că Firmin e aici, dar nu-i tatăl. E puştiul. Eu îl vreau pe doctor. Unde-i, zise reverendul printre sughiţuri, împleticindu-se şi proptindu-se de zid. Apoi îl privi pe Philip cu ochi injectaţi, care exprimau ura. Cine te vrea pe tine, mă rog ? Mi-a ajuns cît te-am văzut azi. Brută înfumurată ! Ce mă priveşti aşa ? Nu mi-e frică de tine, de nimeni nu mi-e frică. Pe vremuri, aş fi putut să te pun jos cît ai clipi din ochi. Aşa să ştii, Philip !

— Du-te acasă, acum. Te rog, du-te acasă, fii om de-nţeles, îi spuse stăpîna casei.

— Ascultă... hîc... hîc ! Philip ! Pe cuvînt de gentleman că tatăl dumitale nu-i pe-aici ? Brummell Firmin e o vulpe bătrînă... a făcut şcoala la Trinity College... eu nu... eu am făcut-o la Corpus. Hai, Philip, dă-mi mîna. Nu-mi purta pică. Să-ţi spun ceva... strict confidenţial. După masă, am trecut pe strada Air... ştii unde... *rouge-gagne, et couleur...* * m-am curăţat. Un gentleman ca mine, licenţiat în litere la Universitatea Cambridge ! Ca şi tatăl tău... adică nu, el a urmat medicina. Ascultă, Philip, dă-mi cinci sovereigni, să-mi mai încerc norocul o dată. Cum, nu vrei să-mi dai ? Eşti meschin, să ştii. Nu fi meschin !

— Of, uite cinci shillingi ! Ia o brişcă. Virgilio, du-te şi adu-i o brişcă ! strigă stăpîna casei.

— Nu-i de ajuns, draga mea ! protestă reverendul, îndreptîndu-se spre doamna Brandon şi uitîndu-se la ea cu o privire atît de lacomă, încît Philip, sufocat de furie, se repezi la el şi îl apucă de guler, strigînd :

— Nemernicule ! Aici nu mai sînt la mine acasă, aşa că pot să te dau pe uşă afară ! În clipa următoare, îl împinse pe Hunt pe coridor şi îi făcu vînt pe scări, trîntindu-l în rigolă.

---

* Roşul cîştigă şi culoarea (fr.) — termeni la jocul de ruletă.

— Jos e tărăboi mare, comentă Rosebury placid, privind de sus. Conflict personal. Un individ beat... în rigolă. Impetuosul nostru prieten a dat cu el de pămînt.

După o vreme, Hunt se ridică şi-l privi fix pe Philip. Nu păţise nimic. Şocul îl trezise şi avu impresia că Philip voia să-l lovească din nou.

— Nu mă atinge, BASTARDULE ! ţipă ticălosul lipsit de vlagă.

— O, Philip, Philip ! E nebun, e beat ! strigă Micuţa Soră, alergînd în stradă. Îl cuprinse pe Philip cu braţele. Nu-l lua în seamă, dragul meu, e nebun ! Domnule poliţist, acest gentleman a băut prea mult. Philip, vino înăuntru, hai, intră în casă !

Îl conduse în cămăruţa ei. În sinea ei, era mulţumită de purtarea galantă a băiatului. Îi plăcea să-l privească pe Philip, apărătorul ei, curajos şi victorios, dominîndu-şi adversarul, duşmanul ei.

— Vai, ce înspăimîntător arăta, iar tu cît eşti de curajos şi de puternic ! Ticălosul nu e în stare să ţină piept unuia ca tine. Îşi trecu mîna micuţă peste braţul lui, ai cărui muşchi tremurau încă după recentul conflict.

— Ce-a vrut să spună mizerabilul numindu-mă bastard ? întrebă Philip cu o căutătură aprigă.

— Prostii, dragul meu. Cine-l ia în seamă ce spune, bestia ? Vorba lui e întotdeauna scîrboasă. Nu e un gentleman. A băut prea mult în dimineaţa asta înainte de a veni aici. Ce contează ce spune el ? Mîine nu va mai şti nimic. Ce frumos din partea lui Philip al meu să-şi salveze biata infirmieră, nu-i aşa ? Ca în romane. Intră şi dă-mi voie să-ţi fac un ceai. Nu mai fuma ; ai fumat destul pînă acum. Vino înăuntru să stăm de vorbă.

Şi ca o mamă, cu chip blînd şi pios, îşi privi cu drag odorul, îl dezmierdă, îl urmări de la locul ei peste tot... Apoi umplu ceainicul cu ceai din ibricul care ţiuia. Între timp, îi vorbea în felul ei simplu, obişnuit, despre orice-i trecea prin cap. Era o minune să o auzi vorbind întruna, ea care de obicei era atît de tăcută ! Evita privirea ochilor lui Philip, care o urmăreau peste tot cu căutătură stranie şi înverşunată. Cînd el murmură din nou : „Ce-a vrut să spună...“, ea îl întrerupse :

— Vai, dragul meu, ce supărat eşti ! Aşa se întîmplă întotdeauna. Nu te vei linişti decît dacă vei fuma o ţigară.

Uite un trabuc, o frumusețe ! Tata l-a adus de la club. Un căpitan chinez i-a dăruit cîteva. Trebuie să-l aprinzi la capătul mai mic. Așa !

Dacă aș putea surprinde pe pînză imaginea pe care o am în minte cu Caroline aprinzînd trabucul lui Phil și zîmbindu-i tot timpul, micuța și inocenta Dalila înduplecîndu-l și ducîndu-l cu zăhărelul pe acest tînăr Samson, ar ieși un tablou minunat. Aș vrea ca Ridley să-l schițeze pentru mine.

CAPITOLUL XII

DAMOCLES

Dimineața următoare, la o oră atît de matinală, încît nu se trezise aproape nimeni în strada Old Parr, și cînd nici servitoarele, care spală treptele largi de la intrarea în casele croitorilor și medicilor ce populează zona, nu se așezaseră încă în genunchi în fața ușilor respective, se auzi soneria de la ușa doctorului Firmin. Cînd aceasta fu deschisă de un servitor somnoros, o persoană micuță într-o rochie cenușie și cu o bonetă neagră pe cap își făcu apariția, îi înmînă servitorului un bilețel, spunîndu-i că era ceva foarte urgent și că doctorul trebuia să vină neîntîrziat. Nu era cumva lady Humandhaw, nobila persoană pe care am menționat-o nu demult, ca pacientă a doctorului, despre care vorbiseră doctorul și infirmiera cu o seară înainte ? Micuța Soră, pentru că ea sunase la ușă, folosise acel nume, iar servitorul se retrase mormăind, să-și trezească stăpînul și să-i dea bilețelul.

Sora Brandon rămase o vreme în sufrageria mare și pustie, unde se afla portretul doctorului cu splendidul lui guler negru și cu manșetele impecabile, și contemplă capodopera pînă cînd o invazie de servitori o alungă din încăpere. Se refugie apoi într-o cameră mică, unde era expus portretul doamnei Firmin. „E așa cum îl știu de atîția ani“, își zise ea. „Ceva mai arătos ; dar are aceeași privire irezistibilă care mi se părea ucigătoare. Și surorilor mele li s-a părut la fel ; erau cît pe ce să-și scoată ochii una alteia de gelozie. Iat-o și pe doamna Firmin ! Pesemne pictorul nu i-a scos în evidență calitățile. Dacă-i așa, doamna F. n-a fost cine știe ce !“ Între timp, doctorul pătrunse în cameră încetișor, prin ușa deschisă, se îndreptă spre ea fără zgomot, pe covorul turcesc gros şi o găsi pe Micuţa Soră privind îndelung portretul doamnei dispărute.

— Oh, dumneata erai ? Mă întreb dacă cu ea te-ai purtat mai frumos decît cu mine, doctore. Am impresia că nu era singura în viaţa dumitale. Nu pare fericită, biata de ea.

— Ce s-a întîmplat, Caroline ? întrebă doctorul, cu vocea lui gravă. Ce te aduce aici atît de devreme ?

Atunci, Micuţa Soră îi explică :

— Noaptea trecută, după ce ai plecat, a venit Hunt. Băuse. S-a purtat foarte necuviincios, iar Philip, curajos şi iute la mînie cum e, n-a putut să suporte. A crezut că Hunt mă insultă. Aşa că numai ce a ridicat mîna şi domnul Hunt a şi căzut jos, pe asfalt. Era într-un hal fără de hal, şi-atunci i-a spus lui Philip ceva îngrozitor.

— Ce ? Ce i-a spus ?

Caroline îi zise doctorului ce cuvînt folosise domnul Hunt. Dacă de obicei privirea doctorului era diabolică, trebuie să recunosc că nu devenise deloc angelică la auzul odiosului cuvînt adresat fiului său.

— Poate să-i facă vreun rău lui Philip ? continuă Caroline. M-am gîndit că e de datoria mea să-i spun tatălui lui. Dar dacă ce mi-ai spus aseară nu-i adevărat, aşa cum cred că nu prea îţi pasă dacă spui lucruri neadevărate în ce ne priveşte pe noi, femeile ? Dacă atunci cînd ai făcut pe grozavul, vrînd să înşeli o biată fată nevinovată de şaisprezece ani, dumneata ai fost de fapt cel înşelat şi în realitate eu am fost soţia dumitale ? Ce pedeapsă !

— Atunci aş avea o soţie bună şi sinceră, Caroline, oftă doctorul.

— Ar fi o pedeapsă nu pentru dumneata, ci pentru bietul meu Philip, continuă ea. Ce rău a făcut el ca să-i fie luat numele lui onest şi, poate, şi averea ? M-am gîndit toată noaptea la asta. Ah, George Brandon ! De ce, de ce a trebuit să vii în casa tatălui meu şi să-mi aduci nenorocirea mie şi copilului dumitale nenăscut ?

— Mi-e mi-am adus nenorocirea mai mult decît orişicui, spuse doctorul.

— O meriţi. Numai că noi, cei nevinovaţi, noi vom avea cel mai mult de suferit. O, George Brandon ! Gîndeşte-te la un copil sărman, părăsit la voia întîmplării, lăsat să moară de foame, fără măcar să-ţi cunoască numele! Gîndeşte-te la băiatul dumitale, compromis şi ruinat, datorită greşelii dumitale!

— Crezi că nu mă gîndesc mereu la greşelile mele, spuse doctorul, care-mi provoacă nopţi de nesomn şi ore de chin. Ah, Caroline! exclamă el, privindu-se în oglindă şi gîndind (dacă pot îndrăzni să-i citesc gîndurile, aşa cum îi redau cuvintele nerostite): „Nu m-am bărbierit şi nu-mi stă bine".

— Te gîndeşti la greşelile dumitale acum cînd pot fi descoperite, spuse Caroline. Dacă acest Hunt se întoarce împotriva dumitale? E disperat; înnebunit după băutură şi bani. A fost în închisoare, după cum ne-a spus aseară mie şi tatei. E în stare să spună sau să facă orice. Dacă te porţi urît cu el, aşa cum s-a purtat Philip — bine i-a făcut că nu era pe nedrept! —, dărîmă toată casa şi cade şi el sub dărîmături, dar este răzbunat. Azi-noapte a băut atît de mult, încît poate că a uitat. Dar mi-e teamă că are de gînd să facă vreun rău şi am venit pînă aici să-ţi spun totul ca să te pun în gardă, doctore F. Ori te vei certa cu el, ori cu un oarecare de pe stradă, totuna. N-am dormit toată noaptea din pricina gîndurilor şi, de cum s-a crăpat de ziuă, m-am hotărît să vin să-ţi spun.

— Cînd i-a aruncat lui Philip cuvîntul acela, băiatul părea tulburat? întrebă doctorul.

— Da, îl repeta mereu, deşi am încercat să-l duc cu vorba. Dar nu şi l-a scos din minte şi sînt convinsă că va fi primul lucru la care se va gîndi în dimineaţa asta. O, da, doctore! Uneori conştiinţa îi permite unui gentleman să tragă un pui de somn. Dar după descoperirea realităţii, perdelele se dau la o parte: „Aţi dorit să fiţi trezit devreme" — şi-atunci nu mai are rost să dormi. Pari foarte înspăimîntat, doctore F., continuă ea. Nu ai curajul lui Philip, nici măcar cît ai avut în tinereţe, cînd duceai biete fete la pierzanie. Pe vremea aceea, nu ţi-era teamă de nimic. Îţi aminteşti de individul acela de pe vasul care ne-a purtat spre Scoţia în voiaj de nuntă? Credeam că eşti în stare să-l omori. Sărmanul lord Cinqbars mi-a povestit o mulţime de lucruri despre curajul dumitale şi despre cei pe care i-ai împuşcat în duel. Dar cînd ai părăsit o biată fată, lăsînd-o fără nume şi fără nici un ban, nu te-ai mai dovedit aşa de curajos. Dar n-am venit să reînviu trecutul, ci să te previn. Chiar şi-atunci cînd ne-a unit prin căsătorie şi socoteam că a făcut o faptă bună, nu l-am putut suporta pe acest om îngrozitor. În Scoţia, cînd plecai la vînătoare cu micul lord, Hunt îmi povestea lucruri înspăimîntătoare, cu o expresie care mă înfiora. Mă întreb cum ai putut dumneata, un gentleman, să te înţelegi cu un astfel de individ ! Ah, ce lună de miere tristă ! De ce oare mă gîndesc la ea acum ? Pesemne din cauză că am văzut portretul celeilalte — biata femeie !

— Ţi-am mai spus, Caroline, eram atît de disperat şi nesocotit în acele zile nefericite, încît nu mai răspundeam de faptele mele. Dacă te-am părăsit, înseamnă că n-am avut altă soluţie decît fuga. Eram ruinat, nu mai aveam nici un ban. De-aceea m-am însurat cu Ellen Ringwood. Doar nu crezi că am avut o căsnicie fericită ? Fericit, am fost eu vreodată fericit ? Soarta mea e să fiu nefericit şi să aduc nefericire celor pe care-i iubesc. Dumitale, tatălui meu, soţiei mele, băiatului meu. Sînt condamnat ca cei nevinovaţi să sufere din cauza mea.

Zicînd acestea, prietenul nostru se uită pieziş în oglindă, la chipul palid, cu ochii duşi în fundul capului, care făcea ca vinovăţia lui să pară şi mai impresionantă.

— Eu nu mi-am cunoscut niciodată destinul, continuă Micuţa Soră, n-am ştiut nimic de acte, de înscrisuri, ci numai de un inel şi un preot care ne-a căsătorit. Dar în Scoţia am auzit că oamenii nici n-au nevoie de preot ; dacă îşi spun soţ şi soţie, atunci sînt soţ şi soţie. Domnul şi doamna Brandon au călătorit împreună în Scoţia — martor e omul acela pe care erai cît pe-aci să-l arunci în apă, pentru că a vorbit necuviincios cu soţia dumitale — şi... Ei ! Nu sări aşa ! Nu eu, o biată fată de şaisprezece ani, am greşit, ci dumneata, om de lume, mult mai în vîrstă decît mine.

Brandon îşi dusese cu sine mica victimă într-o călătorie în Scoţia, unde lordul Cinqbars, încă în viaţă pe vremea aceea, deţinea un loc de vînătoare. Domnia sa, reverendul Hunt, făcuse parte din acel grup, pînă cînd soarta i-a despărţit. Moartea l-a răpus pe Cinqbars la Neapole, datoriile l-au obligat pe Firmin — Brandon, cum îşi spunea pe atunci — să fugă din ţară, iar reverendul colinda dintr-o închisoare în alta. În ce o priveşte pe Caroline Brandon, bărbatul care o luase în căsătorie sub un nume fals a considerat că a o părăsi şi a o renega, în fond, era un plan mai lesne de îndeplinit şi mai puţin periculos decît de a continua să întreţină relaţii cu ea. Aşa că, într-o bună zi, la patru luni după căsătorie, cînd tînărul cuplu se afla la Dover, soțul Carolinei plecă la plimbare. Numai că înainte de plecare, trecu și pe la ușa de serviciu și expedie o valiză. Cîteva ore mai tîrziu, cînd Caroline îl aștepta la masă, hamalul care cărase valiza îi aduse un bilețel de la dragul ei G.B. : era plin de cuvinte tandre și pline de afecțiune, așa cum obișnuiesc gentlemenii să-și conceapă bilețelele. Dar dragul de G.B. spunea că portăreii erau pe urmele lui, unul dintre ei sosise chiar în dimineața aceea, așa că trebuia să fugă. Își luase cu el jumătate din banii pe care-i avea, cealaltă jumătate lăsîndu-i-o dragei lui Carry. Se va întoarce curînd și totul se va aranja. Sau o va anunța unde să-i scrie și unde să-l urmeze. Să aibă grijă de sănătatea ei și să-i scrie mult lui Georgy al ei. Ea nu știa prea bine să scrie, pe vremea aceea, dar s-a străduit și a învățat. Biata de ea i-a scris într-adevăr mult : a umplut foi întregi de hîrtie cu cerneală și lacrimi. Apoi banii pe care el îi lăsase s-au terminat ; s-au terminat și cei pe care-i trimisese în următoarea scrisoare. Apoi, n-a mai primit nici bani, nici scrisori. Iar ea rămăsese singură pe malul mării, cufundîndu-se într-un abis fără sfîrșit, pînă cînd Cerul s-a îndurat de ea și i-a trimis un prieten să o salveze. Este o poveste atît de tristă, că nu-mi place să insist asupra ei, fiindcă nu vreau să văd suferind ființe inocente și încrezătoare.

Așadar, cînd Caroline exclamă : „Ei ! Nu sări așa, doctore Firmin !“, presupun că doctorul protestă și se jură din toată inima, amintindu-și de prietenul lui, domnul Brandon, și de pericolul ce putea să-l amenințe. Căsătoria este, de fapt și de drept, un risc pe care ți-l asumi. Nu te poți căsători nici măcar cu fata unui bătrîn intendent falit fără riscul de a deveni subiect de roman. Dacă ai o soție simplă și modestă, și apoi vrei să o părăsești și să te căsătorești — cînd soția numărul unu mai trăiește încă — cu nepoata unui conte, vei avea necazuri, oricîte bune relații ai avea și oricît de bine situat ai fi. Dacă soția numărul doi și-a adus treizeci de mii de lire, îți va fi destul de incomod, cînd, la un moment dat, va trebui să-i restitui. Poți fi dat în judecată pentru bigamie și condamnat la cine știe ce pedeapsă. Oricum, dacă toată povestea este dată în vileag, iar dumneata ești un om cît se poate de respectabil, frecventînd înalte cercuri științifice și sociale, cercurile respective îți pot cere, într-o bună zi, să le părăsești incinta. Știu, un scriitor nu ar trebui să aibă simpatii, antipatii, milă sau părtinire pentru personajele sale. Dar, mărturisesc că îmi vine greu să nu compătimesc un gentleman, care din pricina unei nebunii din tinereţe — sincer regretată ulterior — îşi poate pierde averea, locul în societate şi profesiunea. Un asemenea *pede claudo* * nu merită pedepsit. Ar trebui să existe nişte limite. Ce gest meschin şi răzbunător din partea Justiţiei să-şi prezinte nota de plată după mai bine de douăzeci de ani... După discuţia cu Micuţa Soră, cînd au reînviat o nelegiuire veche, pentru care se căise la vremea potrivită, dar care reapăruse dintr-o dată în modul cel mai incomod, violent şi vehement, chinuindu-i sufletul de furie şi teamă, mă gîndesc cum pleacă în fiecare zi acest respectabil medic să-şi facă datoria şi nu pot să nu-l compătimesc. Cine-l vindecă pe doctor ? Oare inima lui nu este azi mai bolnavă decît a multora dintre pacienţii săi ? Trebuia să o asculte pe lady Megrim ** trăncănind cel puţin o jumătate de oră despre suferinţele ei. Trebuia să asculte şi să nu îndrăznească să spună : „Du-te naibii, gură-spartă ! Mie îmi vorbeşti despre suferinţele tale, eu care trec prin chinurile iadului în timp ce-ţi surîd afectat ?“ Era nevoit să afişeze un zîmbet încurajator, să glumească, să consoleze, să inspire speranţă, să prescrie remediul. Şi poate că nu găsea toată ziua pe cineva mai bolnav, mai trist şi mai disperat decît el.

Prima persoană faţă de care trebuia să joace teatru în acea zi era chiar fiul lui, care se hotărîse să rămînă la micul dejun — o masă la care rareori tatăl şi fiul se găseau unul în compania celuilalt. „Ce ştie şi ce bănuieşte ?“ gîndi tatăl. Dar chipul lui Philip era întunecat, iar ochii tatălui, deşi priveau drept în ai fiului, nu le puteau pătrunde întunecimea.

— Ai stat pînă tîrziu azi-noapte ? întreabă tatăl.

— Da, domnule, destul de tîrziu, răspunde fiul.

— Petrecerea a fost reuşită ?

— Nu, domnule, nereuşită. Prietenul dumitale, domnul Hunt, a ţinut morţiş să participe şi el. Era beat şi s-a purtat necuviincios cu doamna Brandon, drept care am fost nevoit să-l dau pe uşă afară. A fost deosebit de violent şi abuziv.

---

* Om cu mers împiedicat (lat.).

** Nume cu valoare simbolică, format de la substantivul *megrim* (migrenă ; toană, capriciu).

— A înjurat mult, bănuiesc.

— Îngrozitor de mult, domnule, şi a ocărît în fel şi chip.

Inima-i bătu atît de tare cînd rosti aceste cuvinte, încît abia se auziră. După toate aparenţele, tatăl lui Philip nu părea să le fi acordat prea multă atenţie, fiind ocupat cu lectura ziarului „Morning Post", această foaie cu noutăţi mondene, în spatele căruia îşi ascunsese chipul, ce căpătase, poate, o expresie de suferinţă. Philip îi povesti ulterior autorului acestor rînduri despre acel mic dejun şi acel trist *tête-à-tête.*

— Ardeam de nerăbdare să-l întreb ce-a vrut să spună ticălosul ăla noaptea trecută, dar n-am îndrăznit. Vezi, Pendennis, nu e plăcut să-l întrebi verde-n faţă pe tatăl tău : „Domnule, eşti un nemernic sau nu ? E posibil să te fi însurat de două ori, aşa cum a sugerat celălalt ticălos, şi atît legitimitatea mea, cît şi bunul renume al mamei şi onoarea şi fericirea sărmanei, inofensivei Caroline să fie distruse de nelegiuirea dumitale ?" Am stat treaz toată noaptea, gîndindu-mă la cuvintele mizerabilului de Hunt şi dacă dincolo de răutatea de om beat se ascunde un adevăr.

Iată deci că trei persoane au petrecut o noapte albă în urma comportării reprobabile a doctorului Firmin de acum douăzeci şi cinci de ani, o pedeapsă exagerată pentru un păcat atît de vechi. Tare-aş vrea, dragi fraţi păcătoşi, să putem duce pe proprii noştri umeri pedepsele pentru toate greşelile noastre ! De fapt, le purtăm în gînd toată viaţa, iar cînd Macheath este condamnat la spînzurătoare, Polly şi Lucy plîng şi suferă pentru el, şi poartă doliu în inimi mult timp după ce pungaşul a fost spînzurat.

— Ei bine, n-a scos o vorbă, continuă Philip să povestească, nici măcar un cuvinţel despre povara care ne apasă amîndurora pe inimă. În schimb a vorbit mai mult ca de obicei despre modă, petreceri şi politică. Mi-a spus că aş fi putut obţine locul lordului Ringwood în Whipham dacă aş fi făcut altfel de politică. M-a întrebat ce m-a determinat să fiu un radical, pe mine, un om atît de orgolios. (Asta recunosc că aşa este, spuse Phil, şi mulţi dintre liberali sînt la fel). Mă voi potoli, era sigur, mă voi potoli şi voi adopta politica *des hommes du monde* *.

---

* Oamenilor de lume (fr.).

Philip nu îndrăzni să-i spună tatălui său : „Domnule, se vede că te ploconeşti în faţa celor pe care nu-i înghit.". Tatăl şi fiul nu puteau vorbi deschis despre multe probleme. Cînd se aflau în *tête-à-tête*, o neîncredere tacită, neexprimată şi inexplicabilă se făcea mereu simţită între ei.

Nici nu-şi terminaseră bine masa, cînd apăru domnul Hunt, cu pălăria pe cap. Nu eram de faţă, aşa că nu mă pot pronunţa cu certitudine, totuşi, bănuiesc că în faţa acestei apariţii nefaste, chipul lui Philip se înroşi brusc, iar al tatălui său păli. „Acum este momentul", îşi ziseră amîndoi. Doctorul îşi aminti de zilele furtunoase ale tinereţii sale, de jocuri de noroc, intrigi, dueluri, faţă în faţă cu adversarul şi la un semnal, foc ! Unu, doi, trei ! Braţul fiecăruia era mînat de răutate şi crimă. Cît despre Philip, deşi un tînăr curajos, cred că într-o asemenea situaţie devenise nervos, iar inima-i bătea nebuneşte. In schimb, tatăl lui îi arunca noului venit priviri pătrunzătoare, cu un scop bine precizat.

— După cîte mi-a relatat Philip, noaptea trecută, dumneata şi cu el aţi avut un diferend.

— Da, şi am făgăduit că mi-o va plăti, răspunse reverendul.

— Iar eu am spus că nici nu-mi doresc altceva, spuse Phil.

— A lovit un om mai în vîrstă, prietenul tatălui său, un om bolnav, o faţă bisericească, zise Hunt cu respiraţia întretăiată.

— Dacă declari ce-ai făcut azi-noapte, spun şi eu ce-am făcut. Ai insultat o femeie cumsecade.

— E o minciună, domnule ! strigă reverendul.

— Ai insultat o femeie cumsecade în propria ei casă, iar eu te-am dat afară.

— Repet, e o minciună, domnule ! ţipă Hunt, lovind furios în masă.

— Dacă mă faci mincinos sau altfel mi-e perfect egal. Dar de cîte ori o vei insulta pe doamna Brandon sau orice altă femeie nevinovată în prezenţa mea, te voi pedepsi, strigă Philip, răsucindu-şi mustaţa cu demnitate.

— Îl auzi, Firmin ? întrebă pastorul.

— Pe cinstea mea, îl aud, Hunt, răspunse doctorul, şi cred că vorbeşte serios.

— Oh, îi ții partea, nu ? strigă Hunt, cel cu mîini nespălate, dinți murdari și guler soios.

— Da, îi dau dreptate. Mai mult, m-aș mira ca el să nu reacționeze cînd cineva se poartă necuviincios cu acea femeie admirabilă în prezența lui. Mulțumesc, Philip.

Comportarea și cuvintele hotărîte ale tatălui lui îl consolară pe Philip pentru moment. Vorbele pe care Hunt le rostise cu o seară înainte îl obsedaseră. Dacă Firmin păcătuise cu-adevărat, nu s-ar fi arătat atît de îndrăzneț.

— Vorbești așa în prezența fiului dumitale ? Ați mai discutat înainte ? întrebă Hunt.

— Da, am mai discutat. Tocmai despre asta vorbeam, cînd ai intrat dumneata. Să ne continuăm conversația de unde am lăsat-o ?

— Ei bine, da, continuați... Adică, dacă îndrăznești, răspunse reverendul oarecum uimit.

— Philip, dragul meu, nu e bine ca un bărbat să se ascundă de fiul lui. Dacă trebuie să vorbesc — într-o bună zi, tot trebuie să vorbesc —, de ce să n-o fac acum ?

— De ce *trebuie* să vorbești ? întrebă pastorul, uluit de neașteptata hotărîre pe care o luase doctorul.

— De ce ? Pentru că m-am săturat de dumneata, domnule Tufton Hunt, strigă doctorul, cu un aer impunător, de dumneata și de prezența dumitale în casa mea ; de infama dumitale comportare și de șantajul dumitale ; fiindcă într-o zi tot m-ai fi obligat să vorbesc. Să fie astăzi acea zi, Philip, dacă vrei.

— La naiba ! Așteaptă puțin ! exclamă reverendul.

— Înțeleg că mai vrei niște bani de la mine.

— I-am promis lui Jacobs că-i dau banii azi, din cauza asta am fost așa ursuz azi-noapte. Poate c-am și băut mai mult. Înțelegi ? Mintea mi-o luase razna. Ce rost are să spui o poveste care nu folosește nimănui, iar dumitale, Firmin, cel mai puțin, strigă pastorul posomorît.

— Fiindcă nu te mai pot suporta, ticălosule ! exclamă doctorul, congestionîndu-se, în timp ce-i arunca soiosului lui adversar priviri crunte. Philip, în ultimele nouă luni, acest om mi-a stors nouă sute de lire.

— Am avut atîta ghinion, pe cinstea mea ! mormăi pastorul.

— Mîine va cere mai mult, iar poimîine şi mai mult, şi aşa mai departe. În fine, nu vreau să-l duc în cîrcă pe acest blestemat. Îţi voi povesti totul, iar domnul Hunt va asculta şi va depune mărturie pentru nelegiuirea lui şi a mea. În tinereţe, la Cambridge, am fost cît se poate de nesăbuit. Mă certasem cu tatăl meu, mă înhăitasem cu un grup de desfrînaţi şi trăiam mai presus de posibilităţile mele. Bunicul tău îmi plătise de atîtea ori datoriile, încît îmi era teamă să-i mai cer. El era sever cu mine, iar eu nu-i purtam respectul cuvenit. Îmi recunosc greşeala. Domnul Hunt îmi poate confirma spusele. Mă ascundeam la Margate sub un nume fals, pe care-l cunoşti.

— Da, domnule, cred că-l ştiu, răspunse Philip, gîndindu-se că-i place tatăl lui mai mult ca oricînd şi oftînd în sinea lui : „Ah ! de-ar fi fost întotdeauna sincer şi deschis cu mine !"

— Am închiriat o locuinţă modestă la o familie obscură. (Dacă doctorul Firmin avea o părere foarte bună despre propria-i nobleţe şi importanţă, după cum vedeţi, nu-i nimic de făcut ; şi multă vreme a fost considerat un om respectabil.) Acolo, am cunoscut o fată, una dintre cele mai inocente creaturi pe care a întîlnit-o un bărbat vreodată şi pe care a înşelat-o. Am înşelat-o, da, Cerul să mă ierte ! Această nelegiuire a fost ruşinea vieţii mele şi mi-a umbrit întreaga carieră. Am întîlnit un om mai rău decît mine, dacă se poate închipui aşa ceva. Pentru cîteva lire pe care mi le datora, Hunt a oficiat o căsătorie falsă, a mea cu biata Caroline. Curînd, am terminat şi banii. Creditorii mă urmăreau. Atunci, am fugit din ţară şi am părăsit-o.

— O căsătorie falsă, o căsătorie falsă ! strigă pastorul. Nu dumneata m-ai obligat să oficiez, ameninţîndu-mă cu pistolul ? Nimeni nu-şi riscă viaţa pe nimic. Dar îi datoram bani de la cărţi, avea o poliţă de-a mea de care a spus că mă scuteşte. De-aia l-am ajutat ! N-are importanţă. Eu sînt iertat acum, pe cînd dumneata, Brummell Firmin, eşti vîrît pînă-n gît. Am citit legea, domnule. Preotul care oficiază o astfel de căsătorie e pasibil de pedeapsă dacă e denunţat în timp de trei ani. Or, au trecut mai bine de douăzeci. Dar, cît despre dumneata, domnule Brummell Firmin, cazul dumitale-i diferit ; iar dumneata, tinere gentleman, cu favoriţii dumitale teribili şi care loveşti noaptea oameni în vîrstă, o să dai odată şi peste unii care ştiu să se revanşeze, chiar dacă sînt la pămînt.

Zicînd acestea, Hunt îşi înşfăcă din mers pălăria-i soioasă şi părăsi casa, afurisind şi blestemîndu-şi gazdele. După plecarea duşmanului lor comun, tatăl şi fiul păstrară un moment de tăcere.

— Aceasta este sabia care a atîrnat dintotdeauna deasupra capului meu şi care, iată, cade acum, Philip, vorbi în sfîrşit tatăl.

— Ce ne poate face individul ăsta ? Prima căsătorie este valabilă ? întrebă Philip alarmat.

— Nu. În realitate nu e valabilă. Oricum, fii sigur că m-am interesat şi am consultat legea. Legitimitatea ta e sigură. Dar omul acesta mă poate ruina pe mine, sau aproape. Va încerca mîine, dacă nu chiar azi. Atîta timp cît tu sau eu îi dăm bani, se va duce la tripou. Şi eu am avut această pasiune pe vremuri. Tatăl meu mă certa ades în privinţa asta şi a murit fără să mă vadă. M-am căsătorit cu mama ta — Dumnezeu s-o odihnească, sărmana creatură ! şi pe mine să mă ierte pentru că am fost un soţ rău pentru ea — urmărind să-mi refac averile ! Aş fi dorit să fie mai fericită, săraca de ea ! Dar nu mă acuza peste măsură, Philip. Eram disperat, iar ea îşi dorea atît de mult această căsătorie ! Pe vremea aceea eram chipeş şi spiritual. Cel puţin, aşa spunea lumea. (Zicînd acestea, aruncă o privire piezişă propriului portret.) Acuma sînt o epavă, o epavă !

— Cred că asta te întristează, domnule, dar cum oare te poate ruina ? întrebă Philip.

— Ce se va întîmpla cu profesiunea mea de medic particular ? Între noi fie spus, meseria asta nu mai este ce era odată, iar cheltuielile s-au mărit mai mult decît îţi poţi imagina. Am făcut speculaţii neizbutite. Dacă contezi pe sporirea avutului tău cu ce-ţi rămîne de la mine, vei fi dezamăgit, fiule ; deşi niciodată nu te-au interesat banii, nu, niciodată. Dar crezi că rivalii mei nu vor auzi povestea pe care o va răspîndi acest ticălos, despre un medic eminent angajat în două căsătorii, şi nu vor încerca să profite ? Crezi că pacienţii mei, după ce vor afla, nu mă vor evita ?

— Atunci, cădeţi la învoială şi reduceţi-l la tăcere pe acest om.

— E imposibil să cazi la învoială cu un jucător de tripou. Punga mea e întotdeauna deschisă pentru el, să se servească din ea de cîte ori pierde. Nimeni nu poate rezista unei asemenea tentaţii. Mă bucur că tu nu i-ai căzut niciodată pradă. Te-am dojenit uneori că te complaci într-un cerc de oameni inferiori rangului tău ; poate că eu greşeam şi tu aveai dreptate. Mie, ţi-o spun deschis, mi-a plăcut întotdeauna să frecventez cercuri înalte. Iar acestea, pe cînd eram la universitate, m-au obişnuit cu casele de joc şi cu extravaganţa. Şi asta nu m-a ajutat la nimic în viaţă. Pe cine ar fi ajutat ? Pe cine ? zise doctorul căzînd pe gînduri.

La puţin timp după aceasta, avu loc o mică nenorocire, după cum mi-a povestit domnul Philip Firmin ulterior. Mi-a descris supunerea, vreme îndelungată, a tatălui la pretenţiile lui Hunt şi neaşteptata lui împotrivire şi nu putea să-şi dea seama de motivul schimbării. Nu i-am spus prietenului meu, dar eu îl bănuiam. După discuţiile cu Caroline, doctorul Firmin se liniştise în privinţa unei părţi din pericolul care-l pîndea. Nu trebuia să se mai teamă de acuzaţia de bigamie. Micuţa Soră renunţase la toate pretenţiile ei : trecute, prezente şi viitoare.

Oare cînd un gentleman este condamnat la spînzurătoare, faptul că-şi cunoaşte dinainte ziua execuţiei îi aduce vreo consolare ? Hunt se va răzbuna. Cînd şi cum ? Se întreba doctorul Firmin. Ba mai mult, trebuie să ştiţi că pe acest eminent doctor îl ameninţa un pericol iminent. Poate o funie, poate o sabie, o armă de execuţie în orice caz. Trece o zi : nici un asasin nu se repede la doctor, pe cînd acesta traversează în drum spre club întunecatul pasaj cu colonade de la operă. Trece o săptămînă : nici un stilet nu este împlîntat în pieptul bine protejat al doctorului, cînd acesta coboară din trăsură la uşa vreunui pacient. Philip declară că nu l-a mai văzut niciodată pe tatăl lui atît de bine dispus, agreabil, degajat şi afabil ca în acea perioadă, cînd era conştient că îl ameninţă o primejdie, pe care fiul lui nici n-o bănuia pe-atunci. Am luat odată masa în strada Old Parr în acea perioadă memorabilă (mi s-a părut memorabilă datorită evenimentelor ulterioare). Masa nu fusese niciodată mai bine servită, vinul mai bun, oaspeţii şi conversaţia mai fără cusur, iar vecinul meu a remarcat cu plăcere că tatăl şi fiul păreau să se înţeleagă mult mai bine ca de obicei. Doctorul i se adresă intenţionat lui Philip o dată sau de două ori : făcu aluzie la călătoriile lui în străintate, vorbi despre familia mamei lui ; ce plăcut era să-i vezi împreună ! Trecură astfel zile în șir. Dușmanul dispăruse. În sfîrșit, pălăria-i soioasă nu mai apărea pe masa de marmură din hol.

Dar, într-o zi, cam la zece zile după conflict, un micuț mesager veni la Philip și-i spuse :

— Philip dragă, sînt sigură că ceva e în neregulă : acel individ îngrozitor, Hunt, a fost la noi împreună cu un gentleman în vîrstă, liniștit, cu glas mieros și au discutat cu bietul tata despre greșelile mele și ale lui — ale lui, auzi ! — și l-au convins că cineva a înșelat-o pe fiica lui, lipsind-o de o mare avere. Cine ar putea fi acel cineva dacă nu tatăl tău ? Cînd vedeau că mă apropii, tata și cu îngrozitorul Hunt plecau la „Amiralul Byng". Într-o seară, cînd tata s-a întors acasă, mi-a zis : „Fii binecuvîntată, fii binecuvîntată, copila mea nevinovată și ultragiată. Vei fi binecuvîntată, ți-o spune tatăl tău care te iubește !" Plănuiesc ceva împotriva ta, Philip, și a tatălui tău. Pe gentlemanul cu glas mieros îl cheamă Bond. A trecut pe la noi și un domn Walls, de vreo două ori, să întrebe de domnul Hunt.

— Domnul Bond ? Domnul Walls ? Un domn cu numele de Bond a fost avocatul unchiului Twysden. Un domn în vîrstă, chel și cu un ochi mai mic decît celălalt ?

— Da, cred că avea un ochi mai mic, răspunse Caroline. Primul care a venit a fost domnul Walls — un tînăr gălăgios și monden, care rîde întruna și vorbește despre teatre, operă și multe altele ; l-a însoțit pe tata de la „Amiralul Byng" pînă acasă, împreună cu noul lui prieten — oh ! cît îl detest pe acest om, acest Hunt ! —, apoi l-a adus cu el și pe domnul Bond. Ce pun la cale împotriva ta, Philip ? Sînt convinsă că e vorba de tine și de tatăl tău.

Philip își aminti de o izbucnire de furie a tatălui său, cu ani în urmă, pe cînd trăia mama lui, cînd l-a numit pe unchiul Twysden un avar escroc, iar pe acest domn Bond un ticălos ce merita să fie spînzurat, pentru că intervenise în administrarea unei părți din averea pe care doamna Twysden și sora ei o moșteniseră de la mama lor. Conflictul fusese aplanat, cum se întîmplă de obicei. Cumnații însă au continuat să se îndoiască unul de celălalt. Dar nu exista nici un motiv pentru care această vrajbă să se transmită și copiilor lor. Așa că Philip și mătușa lui, și cel puțin una dintre fetele ei se aflau în bune relații. Avocații unchiului lui Philip l-au atras de partea lor pe debitorul și dușmanul tatălui său în lupta împotriva doctorului Firmin. Această alianță nu prevestea nimic bun.

— Philip, nu-ți voi spune ce gîndesc, i se adresă tatăl. O iubești pe verișoara ta ?

— Oh, pe ve...

— Pe veci, desigur. Sau cel puțin pînă vă răzgîndiți, sau unul din voi se plictisește, sau găsește pe altcineva mai potrivit.

— Ah, domnule ! strigă Philip, vrînd să-și dojenească tatăl, dar se opri brusc.

— Ce voiai să spui, Philip, și de ce te-ai oprit ?

— Voiam să spun, dacă nu ți-e cu supărare, că le judeci greșit pe femei. Cunosc două care ți-au fost foarte credincioase.

— Iar eu le-am trădat pe amîndouă. Da, Philip, și cît de mult regret ! îi spuse tatăl cu o voce profund dramatică, punîndu-și mîna în dreptul inimii, care, după părerea mea, bătea foarte indiferentă. Dar de ce oare eu, autorul acestor rînduri, mă abat de la calea cea dreaptă și-l vorbesc de rău pe tatăl lui ? Acuzația de bigamie și demascarea ei nu ajung să tulbure orice stăpînire de sine ? Repet, să zicem că mai este o sabie — o funie, dacă vreți — care atîrnă deasupra capului lui Damocles al nostru din strada Old Parr... Totuși în acea perioadă, tatăl și fiul se întîlneau și se despărțeau cu neobișnuită amabilitate și prietenie. Acelea erau ultimele zile cînd aveau să se mai întîlnească. Mai tîrziu, Philip își amintea cu plăcere de mîna ce-i era întinsă cu afecțiune și prietenie.

De ce oare acele zile pe care tatăl și fiul le petreceau împreună aveau să fie ultimele ? Doctorul Firmin trăiește încă. Philip este un gentleman cu o situație materială destul de bună. El și tatăl lui s-au despărțit ca buni prieteni, așa că datoria povestitorului este să arate de ce și cum. Cînd Philip îi spuse tatălui lui că domnii Bond și Selby, avocații unchiului Twysden, s-au arătat dintr-o dată interesați de domnul Brandon și afacerile lui, tatăl ghici numaidecît — deși fiul era încă prea neștiutor ca să înțeleagă — motivul intervenției acestor gentlemeni. Dacă mariajul dintre domnul Brandon-Firmin și domnișoara Ringwood nu era valabil, fiul ei era nelegitim, iar averea revenea surorii ei. Oricît de dureroasă ar fi fost această sarcină pentru nişte oameni atît de sensibili ca cei din familia Twysden de a-l lipsi pe dragul lor nepot de propriul lui avut, totuşi, datoria este datorie, iar un părinte trebuie să sacrifice totul pentru dreptate şi pentru copiii lui.

— Dacă aş fi fost într-o asemenea situaţie, declară ulterior Talbot Twysden în nenumărate rînduri, nu mi-ar fi fost deloc uşor să trăiesc cu impresia că l-am privat pe nedrept pe dragul meu nepot de averea lui. N-aş fi putut dormi liniştit. Nu m-aş fi putut arăta la club şi n-aş fi avut conştiinţa împăcată, cu o asemenea nedreptate apăsîndu-mi pe cuget.

Într-un cuvînt, cînd află că există şansa de a anexa partea lui Philip la propria-i avere, Twysden înţelese că datoria lui era să-şi sprijine soţia şi copiii.

Informaţia care-l determină pe Talbot Twysden, Esq., să acţioneze îi fusese adusă la serviciu de un gentleman soios, îmbrăcat în negru, care, după un dialog prelungit, îl acompanie la avocatul lui, domnul Bond, cel pomenit mai sus. Acolo, în South Square, Gray's Inn, cei trei gentlemeni se consultară îndelung, după care începură să se profileze rezultatele. Domnii Bond şi Selby aveau un funcţionar particular extrem de volubil, vesel, jovial şi inteligent, care îmbina cu nespusă afabilitate afacerile cu distracţia şi care ştia o mulţime de lucruri curioase şi poveşti stranii despre oamenii ciudaţi din acest oraş ; cine împrumuta bani, cine cerea bani, cine avea datorii, cine fugea de poliţie, cine amanetase diamantele, ale cui proprietăţi erau ipotecate, cine construia prea multe case, cine arunca priviri pofticioase balerinelor de la operă ; cunoştea totul despre curse, încăierări, agenţi de schimb, *quicquid agunt homines* *. Acest Tom Walls deţinea o mulţime de informaţii şi le spunea în aşa fel, încît te făcea să mori de rîs.

Reverendul Tufton Hunt îl aduse pe acest individ jovial mai întîi la „Amiralul Byng", unde farmecul lui cuceri toate inimile. La clubul „Byng" nu era greu să cîştigi încrederea căpitanului Gann. În timp ce consuma a neînsemnată cantitate de rom cu apă, bătrînul domn fu lămurit că fata lui fusese obiectul unei urîte conspiraţii şi că era de fapt soţia legitimă şi înşelată a unui om care ar trebui să-i recunoască drepturile şi să-i doneze o parte din marea lui avere.

---

* Orice preocupări (lat.).

O avere mare ? Cît de mare ? Să zicem, trei sute de mii ? Majoritatea doctorilor cîştigau cincisprezece mii pe an. Domnul Walls (care, poate, ştia mai bine) nu avea libertatea să spună la ce sumă se ridică, dar era, fără îndoială, o ruşine ca doamna Brandon să fie privată de dreptul ei.

Bătrînul Gann devenise atît de agitat, cînd acest subiect a fost pentru prima oară pus în discuţie (sub jurămînt de totală discreţie), încît raţiunea i se clătină de pe tronul şubred. Fu cît pe-aci să dea misterul în vileag. Domnul şi doamna Oves, stimaţii proprietari ai clubului „Byng“, nu-l văzuseră niciodată atît de agitat. Gann avea mare încredere în judecata prietenului lui, domnul Ridley. De fapt ar fi ajuns cu siguranţă la o casă de nebuni, dacă nu ar fi vorbit cu cineva despre această josnică tranzacţie, care l-ar face pe orice briton să-i îngheţe sîngele în vine.

Bătrînul domn Ridley era o persoană mult mai echilibrată şi mai precaută. Doctorul, bogat ? Nu voia să dezvăluie nici un secret şi nici să se amestece în treburile nimănui, dar auzise păreri foarte diferite privind afacerile doctorului Firmin.

Cînd s-au făcut aluzii la trădare, părăsire, drepturi necunoscute şi „o avere considerabilă de care eşti privată, dragă Caroline, de un lup ticălos, îmbrăcat în veşminte de oaie blîndă ; din clipa în care l-am văzut, mi-a inspirat neîncredere şi i-am spus mamei tale : «Emily, Brandon ăsta e un om rău, să ştii» ; şi ce mult am regretat că l-am primit sub acoperişul meu“, cînd i s-a vorbit astfel doamnei Caroline, curios lucru, dar micuţa doamnă a limpezit treburile :

— Oh, prostii, tată ! Nu-mi reaminti această veche poveste tristă. Am suferit destul. Dacă domnul F. m-a părăsit, n-a fost singurul care s-a descotorosit de mine şi, mulţumesc Cerului, am reuşit să supravieţuiesc.

Grea lovitură şi greu de parat ! Adevărul este că atunci cînd biata Caroline, părăsită de soţul ei şi într-o stare demnă de milă, s-a întors acasă la uşa tatălui ei, acesta împreună cu soţia lui, care făcea ce vroia din el pe vremea aceea, au socotit de cuviinţă să o dea afară. Ea îi iertase şi-i făcuse de ruşine răsplătind răul cu binele.

Cînd căpitanul remarcă indiferența fiicei lui și lipsa ei de interes în privința repunerii în discuție a căsătoriei false cu Firmin, se înfurie și mai tare și fu cuprins de o bănuială :

— Aha ! Deci acest om s-a amestecat din nou în viața ta ?

— Prostii, tată ! răspunse din nou Caroline. În schimb, văd că funcționarul ăsta care vorbește frumos s-a amestecat în viața *ta*. Își bat joc de tine, făcîndu-te unealta lor, tată, întotdeauna ai fost o unealtă în mîna altora.

— Vai, doamnă, pe onoarea mea ! interveni domnul Walls.

— Nu te amesteca, domnule ! Vreau ca nici un om angajat de avocați să nu se amestece în treburile mele ! strigă energic doamna Brandon. Nu știu de ce ai venit. Nici nu vreau să știu și sînt convinsă că n-ai venit cu gînd bun.

Presupun să insuccesul ambasadorului său l-a adus pe domnul Bond în persoană în strada Thornhaugh. Trebuie să vă mărturisesc că nimeni n-a părut mai blînd și plin de sentimente paterne ca domnul Bond, deși avea un ochi mai mic decît celălalt.

— Ce-am aflat, dragă doamnă, de la funcționarul meu particular, domnul Walls ? o întrebă el pe Micuța Soră. Refuzați să-i acordați încredere fiindcă este un simplu funcționar ? Atunci mă întreb dacă mie, superiorul lui, o să-mi acordați încredere ?

— Da, domnule, dumitale, da, toată încrederea ! răspunse căpitanul, odihnindu-și mîna pe vesta de saten cu miros de tutun, pe care toți prietenii i-o admirau. Ar fi putut să stea de vorbă și cu domnul Walls.

— Domnul Walls nu are familie. Eu am. Am copii de vîrsta dumitale, doamnă Brandon, spuse binevoitorul Bond. Le-aș fi făcut dreptate și lor, așa cum vreau să-ți fac dumitale.

— Foarte frumos din partea dumneavoastră că vă deranjați pentru mine așa, dintr-o dată, îi răspunse doamna Brandon cu răceală. Presupun că n-o faceți degeaba.

— Nu voi cere prea mult ca să ajut o femeie cumsecade să-și recapete drepturile ; consider că nu trebuie să duci prea multă muncă de lămurire cu o doamnă ca să o ajuți spre binele ei, remarcă domnul Bond.

— Depinde de cine o ajută.

— Ei bine, atîta timp cît nu vă fac nici un rău, şi vă ajut să vă recăpătaţi numele, averea şi un loc în societate, nu cred că trebuie să vă temeţi. Par un ticălos sau un prefăcut ?

— Mulţi sînt, deşi nu par a fi. Am învăţat măcar atita lucru despre dumneavoastră, gentlemenii, replică doamna Brandon.

— Un singur bărbat v-a înşelat şi-acum vă-ndoiţi de toţi.

— Nu de toţi. De unii dintre ei, domnule !

— Îndoiţi-vă de mine, dacă vă pricinuiesc necazuri. Dar cum şi de ce să vă fac rău ? Bunul dumitale tată ştie ce m-a adus aici. Nu am nici un secret faţă de el. Nu-i aşa, domnule Gann, sau căpitane Gann, cum am auzit că ţi se spune ?

— Domnule, doar domnule — nu, v-aţi purtat cît se poate de deschis, onorabil, ca un adevărat gentleman. Nici dumneata şi nici eu, tatăl ei, nu vom face nimic ca să o discredităm pe doamna Brandon. Un părinte nu-i face vreun rău propriului său copil în ruptul capului. Pot să vă ofer ceva de băut ? O mînă tremurătoare, murdară, dar ospitalieră se sprijinea pe dulapul lucios, în care doamna Brandon îşi ţinea mica provizie de băuturi.

— Nu, mulţumesc, nici o picătură. Sper că dumneata ai mai multă încredere în mine decît în doamna Firm... pardon, doamna Brandon.

Cînd rosti Firm... Caroline deveni atît de palidă şi începu să tremure atît de tare, încît interlocutorul ei se opri brusc, alarmat de efectul produs de acel cuvînt — cuvînt ? O silabă dintr-un cuvînt !

Bătrînul avocat îşi reveni cu tact.

— Iertaţi-mă, doamnă, spuse el. Ştiu cum aţi fost nedreptăţită, vă cunosc povestea tristă, vă ştiu adevăratul nume şi voiam să-l folosesc, dar se pare că vă pricinuiesc amintiri dureroase, dar nu de prisos.

Căpitanul Gann îşi scoase din buzunar o batistă cu miros de tutun, îşi şterse ochii roşi şi plastronul de la cămaşă, îi făcu avocatului cu ochiul şi suspină patetic.

— Îmi cunoaşteţi povestea şi numele, domnule, dumneavoastră, un străin. I-ai spus acestui gentleman totul despre mine, tată ? întrebă Caroline cu oarecare severitate. I-ai spus şi că mama mea n-a avut o vorbă bună pentru mine, că am muncit din greu pentru tine şi pentru ea ca o servitoare, iar cînd m-am întors la tine, după ce am fost înşelată şi părăsită, tu şi cu mama mi-aţi închis uşa în nas ? Aşa aţi făcut ; chiar aşa ! Eu vă iert, dar nici o sută de milioane de ani nu pot repara nedreptatea asta, tată, din ziua cînd ai frînt inima unei biete copile ! Tata v-a povestit toate astea, domnule Cum-vă-cheamă ? Mă surprinde că n-a găsit un subiect de conversaţie mai plăcut !

— Draga mea, interveni căpitanul.

— Atît de dragă, încît îi povesteşti unui străin, într-o cîrciumă, şi cine ştie cîtor altora de pe-acolo, despre nenorocirile fiicei tale. Halal dragoste ! Asta am avut de la tine !

— Nici unui suflet, pe cuvînt de gentleman, numai mie şi domnului Walls.

— Atunci de ce-aţi mai venit să vorbiţi despre mine ? Ce-aţi pus la cale ? Ce l-a adus pe omul ăsta aici ? strigă proprietăreasa din strada Thornhaugh, bătînd din picior.

— Să vorbesc deschis, dragă doamnă ? V-am spus doamnă Firmin, fiindcă, pe cuvînt de onoare, consider că ăsta vă este adevăratul nume, pentru că sînteţi soţia legitimă a lui George Brand Firmin. Dacă prin lege ăsta vă este numele, alţii care nu au dreptul la el îl poartă, moştenesc o avere pe care nu au dreptul să o pretindă. În anul 1827, dumneata, Caroline Gann, o copilă de şaisprezece ani, ai fost cununată, de către un preot pe care-l cunoşti, cu George Brand Firmin, care-şi spunea George Brandon. El s-a făcut vinovat de a te fi înşelat, dar dumneata nu ai nici o vină. Era un bărbat fără inimă şi viclean, iar dumneata, o biată copilă inocentă, abia ieşită de pe băncile şcolii. Deşi a socotit că nu este legat prin căsătorie, legea dată de Parlament şi decizia judecătorilor spun altceva, iar dumneata eşti soţia lui George Firmin, aşa cum doamna Bond este soţia mea.

— Caroline, ai fost grav nedreptăţită, spuse căpitanul, vîrîndu-şi nasul în batistă.

Caroline părea să cunoască bine legea tranzacţiei.

— Dumneata vrei să spui, domnule, rosti ea încet, că dacă eu şi domnul Brandon am fost declaraţi soţ şi soţie, el ştiind că se joacă de-a căsătoria, iar eu luînd-o în serios, sîntem într-adevăr căsătoriţi.

— Fără îndoială, doamnă, clientul meu — adică eu m-am interesat asupra acestui aspect.

— Dar dacă am știut amîndoi că acea căsătorie era... numai de formă ?

— Atunci legea spune că de fapt căsătoria este nulă și neavenită.

— Dar n-ai știut, biată copilă inocentă ! exclamă domnul Gann. Cum puteai să știi ? Cîți ani aveai pe-atunci ? Era numai un copil, domnule Bond, cînd ticălosul acela a sedus-o și a convins-o să plece de la mine. *Ea* nu știa nimic despre căsătorii nelegale.

— Sigur că n-a știut, biata făptură, strigă bătrînul gentleman, frecîndu-și mîinile satisfăcut. Biata copilă, biata copilă !

În vreme ce acesta vorbea, Caroline, foarte palidă și calmă, privea portretul lui Philip schițat de Ridley și expus în mica ei cameră. Dintr-o dată, se întoarse spre avocat, împreunîndu-și mîinile pe lucrul ei.

— Domnule Bond, i se adresă ea, fetele, oricît de tinere ar fi, știu mai multe decît își imaginează unii. Aveam mai mult de șaisprezece ani cînd s-a întîmplat acel... acel eveniment. Nu eram fericită acasă și voiam să scap. Știam bine că era puțin probabil ca un gentleman de rangul lui să se însoare cu o biată Cenușăreasă ca mine, dintr-o casă cu camere de închiriat. Dacă e să spun adevărul, eu... eu știam că de fapt nu era vorba de căsătorie, n-am considerat-o niciodată ca atare.

Zicînd acestea, își împreună mîinile și mai aruncă o privire spre portretul lui Philip.

— Doamne Dumnezeule, doamnă, cred că vă înșelați ! strigă avocatul. Cum putea o copilă ca dumneata să știe că acea căsătorie era nelegală ?

— Pentru că nu există certificat de căsătorie ! răspunse repede Caroline. Nu l-am cerut niciodată. Servitoarea pe care o aveam pe vremea aceea mi-a spus : „Domnișoară Carry, unde vă e certificatul ? Fără el, căsătoria nu e valabilă“. Iar eu știam că așa este. Sînt gata să mă înfățișez mîine la lordul Cancelar și să-i spun asta ! strigă Caroline, spre stupefacția tatălui ei și a avocatului.

— Opriți-vă, opriți-vă, doamnă ! exclamă bătrînul gentleman cu blîndețe, ridicîndu-se de pe scaun.

— Duceți-vă și spuneți toate acestea celor ce v-au trimis, domnule, strigă Caroline foarte autoritar, uluindu-i pe avocat și pe tatăl ei, care-și acoperi chipul cu batista-i murdară.

— Dacă, din păcate, așa stau lucrurile, dacă intenționați să susțineți această uimitoare confesiune, care vă lipsește de o poziție înaltă în societate și... și năruie speranța noastră de a vă restabili reputația lezată, n-am nimic împotrivă! Trebuie să plec, doamnă! La revedere, domnule Șarla... domnule Gann! Zicînd acestea, bătrînul avocat părăsi încăperea.

„Nu va recunoaște căsătoria! Iubește pe altcineva, micuța sinucigașă!“ își zise bătrînul avocat, îndreptîndu-se cu pas greu spre o casă din apropiere, unde îl aștepta cu nerăbdare superiorul lui. „Iubește pe altcineva!“

Într-adevăr, dar acel cineva pe care-l iubea Caroline era fiul lui Brand Firmin. Tocmai pentru a-l salva pe Philip de la ruină, Micuța Soră ștersese totul cu buretele, uitînd pentru totdeauna căsătoria ei cu doctorul.

CAPITOLUL XIII

DACĂ MĂ IUBEȘTI, IUBEȘTE ȘI TOT CE ESTE AL MEU

Cînd se dezlănțuie bătălia, bătrînii domni și doamne se uită pe furiș peste parapet să vadă cum se desfășoară lupta și cum se comportă cavalerii. Pentru prințesele din vechime, care erau date în căsătorie învingătorilor, era, fără îndoială, de maximă importanță să afle cine cîștigă: tînărul și suplul cavaler, cu ochi frumoși, călare pe armăsarul alb ca laptele sau adversarul lui mai în vîrstă, scund și îndesat, lat în umeri, sașiu și cu barba roșcovană, care îl ataca atît de furios pe tînăr. Astfel, această bătălie, de al cărei rezultat depindea păstrarea sau pierderea moștenirii bietului Philip, prezenta interes pentru mulți necombatanți. Sau dacă renunțăm la comparația cu cavalerii (căci, de fapt, comportarea și vederile anumitor părți angajate în această poveste nu aveau nimic comun cu purtarea cavalerească), imaginați-vă o bătrînă maimuță vicleană, care angajează o pisică să-i scoată castanele din foc, iar pisicuţa îşi vîră laba printre zăbrele, prinde castana şi apoi o scapă. Păcălitul este dezamăgit şi furios, îşi arată dinţii ascuţiţi şi muşcă dacă cutează. Cînd avocatul acceptă să se lupte pentru moştenirea lui Philip, unii dintre cei ce rîvneau la ea erau spectatori la această luptă şi pîndeau şi trăgeau cu urechea de după un copac de prin apropiere. Atunci cînd domnul Bond şi-a făcut apariţia, încercînd să pună mîna şi să scoată din foc castanele lui Philip, o maimuţă bătrînă şi vicleană i-a scos laba din foc şi i-a propus să înhaţe împreună fumegîndul premiu.

Dacă aţi fost vreodată la „Amiralul Byng", atunci pesemne că ştiţi, stimată doamnă, că salonul unde se adună membrii clubului se află exact în spatele barului doamnei Oves, aşa că printr-o simplă ridicare a ferestrei ce separă cele două încăperi, această femeie cumsecade are posibilitatea să privească înăuntru şi să participe la discuţii. Uneori, bătrînul domn Ridley îi ţine de urît doamnei O... în barul ei şi citeşte acolo ziarul. Îl citeşte destul de încet. Cuvintele acelea lungi îl pun în încurcătură pe vrednicul gentleman. Cum are destul timp de pierdut, îl dedică cu dragă inimă studiului ziarului.

În ziua în care domnul Bond i-a făcut doamnei Brandon o vizită, în casa de pe strada Thornhaugh, ca să o convingă să-l declare pe doctorul Firmin soţul ei şi să-l dezmoştenească pe bietul Philip, un gentleman scund de statură şi înfăşurat, solemn şi misterios, într-o pelerină largă îşi făcu apariţia la barul clubului „Amiralul Byng" şi spuse pe un ton aristocratic :

— Aveţi aici un salon, conduceţi-mă, vă rog, pînă acolo.

Ajungînd în salon (unde se aflau portretele domnului Oves, al doamnei Oves şi al lui „Nas-pătat", buldogul lor preferat, care murise), se aşeză pe un scaun şi ceru un pahar de vin de Xeres şi un ziar.

Politicosul şi isteţul chelner de la „Byng" îi aduse ziarul „The Advertiser" de cu o zi în urmă (pentru că pe cel din ziua respectivă nu-l avea la îndemînă), iar cînd gentlemanul începu să protesteze că-i vechi ziarul şi să ocărască, Frederic îşi spuse şi el părerea faţă de stăpîna lui, cum că noul venit era un tip „hapricios"

— lucru foarte adevărat, de altfel, cu excepţia unei singure litere, un om care-i intimida pe toţi cei ce se lăsau intimidaţi. Gentlemanul nu era altul decît prietenul nostru Talbot Twysden, Esq., împuternicit al departamentului „Powder and Pomatum Office". Las la latitudinea celor ce-l cunosc să spună dacă acest domn era într-adevăr capricios sau nu.

Spre el se îndreptă acel amabil gentleman, domnul Bond, care intrînd în salon ceru vin de Xeres şi apă. Iată cum a ajuns Philip şi iscusitul povestitor al vieţii sale să ştie cu certitudine că nimeni altul decît dragul său unchi Talbot în persoană era cel ce intenţiona să... să ia în stăpînire castanele lui Philip.

Nici n-apucaseră bine domnul Bond şi domnul Twysden să stea de vorbă, cînd de cealaltă parte a geamului ce comunica cu barul doamnei Oves, se dezlănţui dintr-o dată o ploaie de blesteme care făcu să zornăie toate cănile şi paharele de pe rafturi, iar pe domnul Ridley, un om cuviincios şi reţinut, să lase jos înspăimîntat ziarul pe care tocmai îl citea şi să exclame :

— N-am mai pomenit aşa ceva ! Drept e că nici nu văzuse ceva asemănător prea des.

Focul îl deschise Talbot Twysden, înfuriat de veştile pe care i le adusese domnul Bond.

— Ei bine, domnule Bond ! Ea ce spune ? îl întrebă el pe emisar.

— Nu vrea să aibă de-a face cu această chestiune, domnule Twysden. Nu ne putem atinge de nimic şi nu văd cum am reuşi să o convingem. Neagă şi ea căsătoria ca şi Firmin ; spune că ştia că a fost numai o căsătorie simulată.

— Domnule, n-ai mituit-o destul, ţipă domnul Twysden. Ai stricat toată afacerea, fir-ar să fie !

— Du-te şi aranjeaz-o dumneata, dacă nu ţi-e ruşine să te-arăţi, spuse avocatul. Doar nu crezi că am făcut-o de plăcere sau că am vrut să-i iau bietului tînăr moştenirea, aşa cum vrei dumneata.

— Eu vreau dreptate şi să fie aplicată legea, domnule. Dacă i-aş lua averea pe nedrept, aş renunţa imediat la ea. Aş fi primul care aş renunţa. Eu vreau dreptate şi te-am angajat fiindcă eşti omul legii. Eşti sau nu ?

— Am fost din însărcinarea dumitale şi îţi voi trimite nota de plată la timpul potrivit ca să punem capăt legaturii dintre noi, ca avocat ce mă aflu în slujba dumitale, domnule Twysden, strigă bătrînul avocat.

— Ştii bine, domnule, ce urît s-a purtat Firmin cu mine.

— Să-ţi spun drept, dacă-mi ceri părerea ca avocat, nu cred să existe dubii în a alege între dumneata şi el. Cît fac vinul şi apa ? Păstrează restul. Regret că nu-ţi aduc veşti mai bune, domnule T., şi cum eşti nemulţumit, îţi recomand să angajezi alt avocat.

— Dragă domnule, eu...

— Dragă domnule, am mai avut de-a face cu familia dumitale şi nu mai am de gînd să vă suport aerele, aşa cum nu i le-am suportat nici lordului Ringwood, pe vremea cînd lucram pentru el. Nu-i voi dezvălui domnului Philip Firmin că unchiul şi mătuşa lui şi-au pus în gînd să-l uşureze de avutul său. Dar dacă o va face altcineva, buna doamnă Brandon sau nătăfleţul ăla bătrîn de Cum-îl-cheamă, tatăl ei, bănuiesc că n-o să se bucure prea mult. Acum vorbesc în calitate de gentleman, nu de om al legii. Dumneata şi nepotul dumitale aveţi fiecare cîte o jumătate din averea bunicului lui Philip Firmin, dar dumneata o vrei pe toată, ăsta-i adevărul, şi ai angajat un avocat ca să o cîştige pentru dumneata. Acum îl ocărăşti pentru că nu a putut s-o obţină de la proprietarul ei de drept. Aşa că, domnule, îmi iau rămas-bun şi îţi recomand să-ţi duci hîrtiile la alt avocat.

Zicînd acestea, domnul Bond părăsi scena. Şi-acum vă-ntreb ; cum se putea păstra acel secret pe care-l aflaseră — datorită geamului despărţitor ce se zguduise de-atîta zgomot — doamna Oves de la „Amiralul Byng“, domnul Ridley, tatăl lui J. J. şi supusul soţ al doamnei Ridley ? În aceeaşi după-amiază, la ora ceaiului, domnul Ridley o punea la curent pe doamna Ridley (în felul lui nobil şi ocolit) cu discuţia pe care o auzise din întîmplare. După care căzuseră amîndoi de acord că trebuie trimis un mesager la J. J. pentru a i se cere părerea în această problemă. J. J. se gîndi că acea discuţie trebuie relatată degrabă domnului Philip Firmin, care urma să decidă cum credea de cuviinţă.

Cum ? Propria lui mătuşă. verii şi unchiul lui se înţeleseseră să-i infirme legitimitatea şi să-l priveze de moştenirea de la bunicul său ? Părea imposibil. Plin de veşti tulburătoare, Philip se duse la sfătuitorul lui, domnul Pendennis, de la Temple, şi îi povesti totul : despre tatăl lui, despre unchiul lui şi despre Micuţa Soră. Abnegaţia ei fusese atît de nobilă, încît fiţi siguri că Philip i-a rămas recunoscător, iar prietenia care-l unea pe tînăr de micuţa doamnă deveni şi mai strînsă, şi mai afectuoasă decît înainte. Cît despre familia Twysden, propriile lui rude, să angajeze ei un avocat ca să-l jefuiască de avutul ce i se cuvenea ! Cîtă mişelie ! Philip vociferă, bătu furios din picior, tună şi fulgeră în felul lui energic faţă de o asemenea nedreptate. De fapt, vărului său, Ringwood Twysden, Philip dorise de mult să-i sucească gîtul şi să-l azvîrle pe scări.

— Iar despre unchiul Talbot, vă garantez că este un iscoditor, un escroc fudul, un mare linguşitor şi un parazit. Dar nu puteam să-mi imaginez că ar fi în stare de aşa ceva ! Şi fetele, oh, doamnă Pendennis, dumneata care eşti atît de bună şi cumsecade, deşi le deteşti, ştiu eu că le deteşti, nu crezi că fac şi ele parte din conspiraţie ?

— Dar dacă Twysden avea pretenţii numai la ceea ce considera că i se cuvine ? întrebă domnul Pendennis. Dacă tatăl tău ar fi fost soţul de drept al doamnei Brandon, tu n-ai fi fost fiul lui legitim, iar dacă n-ai fi fost fiul lui legitim, nu aveai dreptul la o jumătate din averea bunicului tău. Atunci unchiul Talbot joacă rolul de judecător cinstit în această tranzacţie. El e Brutus şi te condamnă la moarte cu inima îndurerată.

— Şi dă ordin familiei lui să stea deoparte, izbucni Philip, ca nu cumva să fie afectaţi de execuţie. Acum înţeleg totul. Ştii că săptămîna trecută, de cîte ori am trecut pe la casa din strada Beaunash, n-am găsit pe nimeni ? Agnes avea bronşită, iar mama ei o îngrijea ; Blanche a venit pentru cîteva minute, dar s-a purtat atît de rece, precum lady Iceberg. Apoi au plecat într-o călătorie, ca să schimbe aerul. Sînt plecate de trei zile. În timpul ăsta, unchiul Talbot şi vipera aia de Ringwood complotează împreună cu noul lor prieten, drăguţul de Hunt. Oh, fir-ar... Iertaţi-mă, doamnă, dar ştiu că n-aveţi nimic împotriva limbajului meu colorat.

— Aş vrea să o văd pe Micuţa Soră, domnule Firmin. N-a fost deloc egoistă şi n-a avut nici un alt plan în minte, decît spre binele dumitale, remarcă soţia mea.

— Un înger, care nu ştie să vorbească precum oamenii cu carte, un suflet atît de bun şi tandru, încît mă înduioşează pînă la lacrimi cînd mă gîndesc la ea, zise Philip ducîndu-şi mîinile la ochi. Ce-au făcut bărbaţii ca să cucerească dragostea unor asemenea femei ? Nu o merităm, nu sîntem demni de ea, nici nu îi răspundem cu tot atîta dragoste. Ele o revarsă asupra noastră generos. Nu i-am dat nimic în schimbul afecţiunii şi puterii ei de dăruire, dar semăn puţin cu tatăl meu, cel din tinereţe, pentru care... pentru care ea a avut o slăbiciune. Şi iată acum e gata să-şi dea viaţa pentru mine ! Sînteţi minunate, voi, femeile ! Fidelitatea, ca şi nestatornicia voastră, este admirabilă ! Ce putea găsi o femeie la un bărbat ca doctorul ca să-l adore ? Doamnă Pendennis, credeţi că tatăl meu ar fi putut vreodată să fie fermecător ? Totuşi, am auzit-o pe biata mea mamă spunînd că nu a putut să nu se căsătorească cu el. Ştia că nu este o partidă bună, dar n-a putut rezista tentaţiei. Cum de era atît de irezistibil ? Mie, cel puţin, nu-mi place. Între noi fie zis, eu cred că este... eh, n-are importanţă.

— Da, cred că este mai bine să nu ne spunem părerea, zise soţia mea cu un zîmbet.

— Adevărat, foarte adevărat. Numai că eu spun tot ce gîndesc. Nu mă pot abţine, exclamă Philip, muşcîndu-şi mustaţa. Dacă bunăstarea mea ar fi depins de tăcere, acum aş fi un cerşetor. Şi, vedeţi, dacă aţi avea un tată ca al meu, şi dumneavoastră v-ar veni greu să vă puneţi frîu limbii. Dar, spuneţi-mi, nu e ciudată această plecare a fetelor şi a mătuşii Twysden, chiar în timp ce-mi sînt atacate drepturile asupra averii ?

— Această chestiune s-a lămurit, răspunse domnul Pendennis. Eşti repus în *atavis regibus* * şi în drepturile tale ancestrale. Unchiul Twysden nu-ţi poate lua averea fără voia ta. Curaj, băiete, s-ar putea să ţi-o ia cu acest obstacol cu tot.

Bietul Phil nu ştia, dar unii dintre noi, foarte clarvăzători cînd nu este vorba de propriile noastre persoane, am observat că draga lui mătuşă se juca cu el de-a şoarecele şi pisica, iar cînd nu era de faţă încuraja un admirator mai bogat pentru fiica ei.

---

* Veche spiţă regească (lat.).

Pot să vă spun cu mîna pe inimă că soţia mea se amestecă în treburile vecinilor ei mai puţin ca oricine, dar cînd vine vorba de perfidie în dragoste, ia foc imediat şi este în stare să persecute pînă la moarte pe bărbatul sau femeia vinovată şi fără inimă care încalcă legile sacre ale iubirii. Gîndul că un bărbat sau o femeie tratează cu uşurinţă acest sfînt pact trezeşte în ea flacăra indignării. Mi-a destăinuit între patru ochi (şi n-aş vrea să divulg secretul) părerea ei despre comportarea domnişoarei Twysden faţă de odiosul arap, cum îi plăcea să-l numească pe căpitanul Woolcomb, al cărui ten, ce-i drept, avea o culoare mai închisă. Iar cînd am întrebat-o, parafrazînd cuvintele lui Hamlet despre tatăl şi mama lui: „Să fi renunţat ea oare să mănînce, în vîrful acelui falnic munte, ca să-l hrănească pe maur?“, doamna Pendennis protestă cum că această chestiune era mult prea serioasă ca să fie luată în derîdere şi se mira cum de soţul ei putea născoci jocuri de cuvinte pe socoteala ei. Pesemne că îi lipsea acel subtil simţ al umorului pe care unii îl posedă, sau să fie oare în ea o mai mare putere de veneraţie? În adîncul sufletului ei, mai mult poate decît pentru biserică, legămîntul căsătoriei este sacru, iar dreptcredinciosul nu vorbeşte niciodată despre aceasta fără respect.

Aşadar, cum ea considera că tinerii ce urmează să se căsătorească trebuie să respecte acest pact sfînt, nu putea înţelege în ruptul capului cum pot ei glumi în privinţa asta; era ca şi cînd ai face haz şi te-ai amuza în biserică. Nu îngăduie flirturile.

— Nu, domnule, îmi spuse plină de zel, n-ar trebui să se permită nici un cuvînt frivol între un bărbat şi o femeie măritată.

Din această cauză era mai intransigentă cu femeile decît cu bărbaţii, cînd se întîmpla să vină vorba despre astfel de chestiuni regretabile. O privire, un cuvînt al unei femei trezeşte la un bărbat un gînd sau un cuvînt desfrînat; o femeie ar putea pune capăt acestor situaţii printr-o comportare demnă. Aşadar, în asemenea cazuri delicate, ea acuză mai degrabă femeia decît bărbatul (mă refer la ciudăţeniile soţiei mele, nu apăr etica acestui moralist) şi consideră că femeile sînt de obicei victime, pentru că ele singure îşi aleg această soartă.

S-a întîmplat ca în ultima vreme să fim prezenţi la cîteva serate, de la care Philip a lipsit din cauza nefericitului său stil boem și a obișnuinței lui de a fuma și unde am văzut-o pe domnișoara Agnes Twydesn jucînd un asemenea joc cu arapul de Woolcomb, încît o făcea pe doamna Laura să se cutremure de indignare. Ce dacă ochii albaștri ai mamei, alături de cei ai fiicei, priveau larg deschiși în jur, conștienți de ceea ce se întîmpla ? Cu atît mai rău pentru ea, cu atît mai rău pentru amîndouă. Ce rușine și ce păcat ca o mamă creștină, englezoaică, să accepte ca fiica ei să nu ia în serios cel mai sfînt și mai înălțător contract dintre oameni ! Pentru cine știe ce decădere morală și spirituală își pregătea copila ! Numai cu trei luni în urmă, ați văzut cum îl încuraja pe bietul Philip, iar acum, uitați-vă cum se poartă cu acest mulatru.

— Draga mea, dar și el este tot om, ca și noi, și e un frate de-al nostru, interveni domnul Pendennis.

— Oh, Pen, rușine ! Nu trata cu ușurință și nu glumi pe socoteala celui mai sacru dintre lucruri !

Zicînd acestea, își îmbrățișă copiii și îi mîngîie, așa cum obișnuia cînd era emoționată. *Que voulez-vous ?* Există femei în lumea asta pentru care dragostea și adevărul înseamnă totul ; iar altele care văd folosul unei căsătorii profitabile, a unei case la oraș și alta la țară, și așa mai departe, și care nu sînt prea exigente în privința caracterului, intelectului și culorii pielii gentlemanului ce are posibilitatea să ofere scumpelor lor fiice toate acestea. În fine, doamna Laura Pendennis era atît de pornită împotriva mamei și fiicei cu ochi albaștri, încît era în stare să le scoată pur și simplu frumoșii lor ochi.

Doamna Laura nu putea fi convinsă așa de ușor să-și pună frîu limbii și să nu-i împărtășească lui Philip părerea ei.

— Cum ? spunea ea. De ce să fie înșelat și amăgit bietul tînăr și dus cu vorba după bunul lor plac ? Dacă s-ar însura cu ea, ar fi un nefericit toată viața, iar prietenii lui să nu-i atragă atenția ? Lașii ! În privința acestor chestiuni de opinie, lașitatea voastră, a bărbaților, stăpîni și suverani ai creației, este vrednică de dispreț, Pen. Nu îndrăzniți să aveți opinii ferme sau, chiar dacă le aveți, nu îndrăzniți să le exprimați și să acționați ținînd cont de ele. Zilnic treceți cu vederea felurite nelegiuiri deoarece considerați inoportun să luați atitudine și să interveniți. Nu vă temeți de ofense, ci de vreun *ennui* * pricinuit societății și de pierderea propriei voastre popularități. Sînteți cinici precum... cum îl cheamă pe acel om îngrozitor care trăia într-un butoi, Demostene ? ...ah, da, Diogene, dar numele nu contează cîtuși de puțin, domnule. Sinteți la fel de cinici, numai că purtați cămăși cu volane și manșete frumoase din dantelă și vă ascundeți după deget. Nu e drept „să-ți bagi nasul unde nu-ți fierbe oala“, cum spuneți voi (pînă și limbajul vostru e un fel de lașitate, fiindcă vă temeți să vă declarați deschis sentimentele), nu e drept să te amesteci în treburile altora și să spui adevărul, nu e drept să salvezi un suflet sărman de la pierzanie, sigur că nu. Ce drept aveți voi, în lumea asta, bravi gentlemeni, să vă băgați nasul unde nu vă fierbe oala ? Lăsați-l să piară ! Și-a făcut-o cu mîna lui ! Așa vorbește lumea, dragul meu. Dar, biată făptură, dacă ai să pieri, nimeni nu-ți va întinde o mînă de ajutor !

---

* Necaz (fr.).

Nu te poți înțelege cu soția asta a mea cînd se pornește cu tiradele ei materne și face apel la o întreagă școală de filozofi. Mă retrag la cărțile mele și o las să-și verse năduful sărutîndu-și copiii.

Philip nu știa de fapt cît de mult îi era obligat micuței lui prietene și îngerului său păzitor, Caroline, dar era conștient că nu avea alt prieten mai bun în lumea asta ; și îi răspundea, așa cum se obișnuiește în astfel de înțelegeri între un bărbat și o femeie — de fapt, o femeie și un bărbat — cu o monedă de doi bani față de acea comoară de aur curat care era afecțiunea ei. Pesemne Caroline socotea că sacrificiul ei îi conferea o oarecare autoritate în a-l sfătui pe Philip ; fiindcă ea fusese prima care-l rugase să se intereseze dacă logodna cu verișoara lui avea vreun viitor și dacă-l lega numai pe el, nu și pe ea. Îl aduse și pe Ridley, ca să-și adauge îndoielile la mustrările ei. Îi spuse că nu numai unchiul lui era mînat de un interes material, ci și verișoara lui, și-l îndemnase să-i observe cu atenție.

Ciudata formă de bronșită de care suferea sărmana Agnes se vindecă de îndată ce părăsi Londra. Fumul, petrecerile cu lume multă, orele tîrzii și, poate, tristețea din casa de pe strada Beaunash au extenuat-o pe biata copilă. Tusea i se domoli o dată cu vîntul tăios de la răsărit, care sufla necontenit pe coastele stîncoase ale Brighton-ului și care, după cum știm cu toții, vindecă atît de bine tusea. Însă Brighton-ul avea un cusur care nu se mai putea evita în situaţia ei: era prea aproape de Londra. Vîntul, cu libertatea lui de cînd lumea, putea foarte lesne să sufle de la Londra spre Brighton, aşa cum şi unele persoane puteau călători de la Londra la Brighton, aducînd cu ele ceaţa înşelătoare a capitalei. Oricum, dacă Agnes tînjea după linişte, biata făptură, trebuia să fi mers mai departe şi ar fi dus-o mai bine. Dacă ai o datorie la croitor, acesta poate oricînd să-şi facă apariţia şi să o ceară. Oamenii de rînd şi cunoştinţele incomode se vîră ca musca-n lapte oricînd şi oriunde. Ce *tohubohu** de lume! Nu poţi fi liniştit dacă vrei. Surle şi trîmbiţe răsună fără încetare la fereastră. Numele îţi apare numaidecît în ziar şi te întîlneşti cu toată lumea de cîteva ori pe zi.

Philip fu foarte tulburat cînd află că unchiul lui angajase avocaţi în scopul filantropic de a stabili dacă averea lui i se cuvenea de drept. Nu putea înţelege acel înalt simţ al moralei în numele căruia acţiona domnul Twysden. Oricum, Philip considera că unchiul lui n-ar fi trebuit să pornească pe ascuns acele cercetări; şi cum el era cît se poate de sincer şi deschis — poate chiar prea mult — în tot ceea ce spunea şi ce făcea, se arăta necruţător cu cei ce încercau să-l înşele şi să-l tragă pe sfoară.

Imposibil! Agnes nu putea fi complice la această conspiraţie! Totuşi, ce mult lipsise de acasă în ultima vreme! Şi cît de rece începuse să se poarte mătuşa Twysden cu el! Odată, cînd se dusese să-i viziteze, băiatul de prăvălie al negustorului de peşte tocmai lăsa la bucătărie o minunăţie de somon şi o găleată cu gheaţă. O dată sau de două ori, cînd trecu pe la ei la ora ceaiului, un miros de mîncare pătrunse în hol — un hol rareori vizitat de miresme culinare. Aşadar, remarcabilele dineuri date de familia Twysden reîncepuseră, iar Philip nu era invitat. Că nu participa la ele nu era prea mare pierdere, dar cine erau invitaţii? Cu siguranţă, nu trebuia să-şi bată capul cu fleacuri, dar Philip simţea că era ceva necurat cu dineurile acelea. Înghiţi în sec cînd văzu că somonul dispare pe scări, împreună cu homarul ce tocmai fusese adus, spre zona ascunsă a bucătăriei.

Da, ochii care altădată îl priveau sincer şi deschis, acum îl evitau, iar mîna delicată care se odihnea în mîna lui mare, era acum acoperită de mănuşă. Oare altcineva urma să se bucure de ea ? Poate că mîna cea delicată va dispărea în palma blestemată a acelui maur ? Ah ! ce chinuri ! Un gentleman poate înceta să iubească, dar nu se simte deloc bine dacă o femeie nu-l mai iubește. Oamenii continuă să stea împreună de teama acestei declarații, că totul s-a terminat între ei. Nimic altceva nu este mai greu de mărturisit. Soarele iubirii a apus. Stăm în întuneric. Mă refer la dumneavoastră, dragă doamnă, și la Corydon sau la mine și la Amaryllis. Nu mai avem ce să ne spunem. Cînd noaptea te învăluie cu umezeala ei, cu riscul de a răci, contempli trist palidul apus cu „frigul ce rămîne după ce dispare strălucirea, și flacăra ce s-a domolit de mult". Flacără a iubirii, stinge-te ! Ridică-te, blîndă lună, și voi, neguri ale nopții reci. Iar noi, doamnă Amaryllis, să ne întoarcem acasă și să ne luăm ceaiul la gura șemineului.

---

* Harababură (fr.).

Așadar, Philip se hotărî să-și caute verișoara. Ajuns la hotel (și dacă este vorba despre hotelul..., alt loc mai bun pentru el nici nu exista), avu prilejul de a cerceta ziarele care ne informează atît de bine despre cine sosise în localitate, un obicei care adesea ne-a fost util la Brighton. Află că domnul și doamna Penfold își continuau sejurul la Horizontal Place, numărul 96. Philip știa că Agnes stătea la ei. Se grăbi spre Horizontal Place. Domnișoara Twysden nu era acasă. Oftă și lăsă o carte de vizită. Vi s-a întîmplat vreodată să lasați o carte de vizită *acolo*, la acea casă care fusese odinioară ca și a ta, unde erai mereu binevenit, unde o mînă delicată ți-o strîngea bucuroasă pe a ta și o pereche de ochi strălucitori îți ieșeau în întîmpinare ? Acum acea prietenie s-a redus la o simplă carte de vizită, lăsată o dată pe an, iar doamna Jones (cu J. te-ai certat) le mai vizitează încă pe doamnele din familia ta, strecurînd cartea de vizită a soțului ei, pe masa din hol. Oh, ce viață, ce timpuri ! Dumnezeule mare ! Mai ții minte cînd Arabella Thompson era Arabella Briggs ? Treci pe la ea să mai stați de vorbă (la început, este puțin nervoasă ; copiii sînt acasă). Vorbește despre vreme, despre cel mai recent roman, despre petrecerea la care veți lua parte. Thompson este în oraș ? Da, domnul Thompson este în oraș. Mulțumesc, e bine. Oh ! Ce chinuri ! Aici ați ajuns ? Să-i vorbești despre vreme, despre sănătatea altui bărbat și despre copiii altuia, a căror mamă e ea, tocmai *ei* ? Odinioară, vă încălzeați amîndoi la razele soarelui strălucitor. Chiar dacă uneori se adunau nori grei și izbucnea furtuna, un splendid curcubeu te înconjura cu aureola lui şi lacrimi minunate te reconfortau, aşa încît furtuna era mai plină de farmec decît liniştea şi calmul. Dar acum copiii altui bărbat se odihnesc pe genunchii ei, pe genunchii mamei lor. O dată pe an domnul şi doamna John Thompson au onoarea de a-l invita pe domnul Brown la dineu ; şi o dată pe an citeşti în „The Times" : „Soţia domnului J. Thompson, Esq., a născut un băiat". Orice-aţi zice, să ajungi la uşa casei fostei tale iubite şi să găseşti acolo un individ căsătorit cu o mănuşă albă din piele de căprioară este umilitor.

Philip îşi lăsă cartea de vizită şi plecă pe jos. Nu trecură nici trei minute, că se întîlni cu Clinker. Cine a stat vreodată în Brighton, fie şi numai pentru jumătate de oră, fără să se întîlnească cu Clinker ?

— Ce face tatăl dumitale ? Pacienta lui, lady Geminy, e aici cu copiii ; ce de copii are ! Ai venit pentru mai multă vreme ? Am văzut-o pe verişoara dumitale, domnişoara Twysden ; stă la familia Penfold. Aseară a fost petrecere la familia Grigson ; ea arăta neaşteptat de bine ; a dansat foarte mult cu Prinţul Negru, Woolcomb, din regimentul de gardă. Presupun că pot să te felicit. Şase mii cinci sute pe an şi treisprezece mii după moartea bunicii lui ! Dar negresele astea trăiesc mult ! Cred că totu-i aranjat. I-am văzut mai adineauri plimbîndu-se pe chei, iar doamna Penfold citea sub un umbrar ; o carte de rugăciuni, cu siguranţă ; doamna Penfold este o femeie credincioasă. Pesemne că şi-acum sînt tot acolo, pe chei.

Philip mări pasul, îndreptîndu-se spre chei. Clinker, cu sufletul la gură, abia se putea ţine după el. Aş fi vrut să-i văd chipul lui Philip cînd acesta îi spuse că totul era aranjat între domnişoara Twysden şi acel ofiţer de cavalerie.

Cîteva guvernante, cîteva servitoare şi nişte copii se plimbau pe chei. O femeie grasă citea o carte sub un umbrar, dar nici urmă de Agnes şi Woolcomb. Unde puteau fi ? Se duseseră să se cîntărească, sau să cumpere pietricelele acelea inutile, pe care le achiziţiona toată lumea ? Sau îşi imortalizau chipurile în cărbune ? Ha, ha ! Cel al lui Woolcomb era mai greu de imortalizat în cărbune. Ideea asta ar stîrni comparaţii din cele mai neplăcute. Philip era într-o stare de spirit deosebit de sarcastică.

Deodată, dinspre treptele care duc la valurile mării agitate, își face apariția un terier cu zgardă roșie, care, de cum îl zărește pe Philip, începe să scheaune, să scîncească, să alerge, să sară, să se urce cu labele pe el, să-i lingă mîinile și să-și arate afecțiunea cu ochii, cu limba, cu labele și cu coada.

— Brownie ! Brownie ! Philip se bucura să-l vadă pe acest vechi prieten, care-i linsese mîinile de-atîtea ori și-i sărise pe genunchi.

După ce se salutară astfel, Brownie, dînd din coadă cu sîrg, porni la trap în fața lui Philip, îndreptîndu-se spre treptele ce duceau la valurile cu luciri verzui, și oprindu-se într-un colț îndepărtat, foarte liniștit, chiar deasupra apei, de unde puteai cuprinde cu privirea un peisaj minunat : marea, țărmul, faleza și hotelul Albion. Dacă aș mai avea douăzeci și cinci de ani, mi-aș petrece bucuros un sfert de oră vorbind despre „Glaucus sau Minunile Adîncurilor" cu cea spre care se îndreaptă toată afecțiunea mea.

Acolo jos, Brownie se tot învîrti prin labirintul de piloni, pînă ajunse la un cuplu tînăr, care tocmai admira priveliștea mai sus pomenită. Ca să vadă mai bine, tînărul își pusese mîna frumoasă și înmănușată peste mîna doamnei. Cînd ajunse la ei, Brownie începu să adulmece și să scîncească, ca și cînd ar fi vrut să zică : „A venit cineva !", iar doamna îi comandă : „Jos, Brownie, fetițo !"

— Cîinele ăsta nu face doi bani, Agnes, spuse gentlemanul (un păr foarte cîrlionțat, ca să nu zicem lînos, ieșea de sub pălăria elegantă). Să-ți dau eu un mops cu un nas de poți să-ți atîrni și pălăria de el. Chiar știu unul. Omul meu, Rummins, știe unul. Îți plac mopșii ?

— Îi ador, răspunse doamna.

— O să-ți dau unul, chiar de-ar fi să dau cincizeci de lire pe el. Arată bine mopșii, ascultă-mă pe mine. Odată, la Londra, la o expoziție canină...

— Jos, Brownie, jos ! strigă Agnes. Cîinele țopăia pe lîngă un gentleman înalt, cu mustață și barbă roșcată, care înainta în penumbră, printre grinzile mari de deasupra mării translucide.

— Nu vă îngrijorați, Brownie nu-mi face nici un rău, rosti o voce bine cunoscută, la auzul căreia obrajii îmbujorați ai domnișoarei Agnes își pierdură culoarea.

— Ştiţi, căpitane. Woolcomb, eu i-am dăruit verişoarei mele acest cîine. Biata căţeluşă nu m-a uitat. Poate că domnişoara Twysden preferă un mops.

— Domnule !

— Dacă are un nas de care-ţi poţi atîrna pălăria, trebuie să fie un cîine frumos şi bănuiesc că intenţionaţi să vă atîrnaţi de multe ori pălăria de nasul cîinelui.

— Oh, Philip ! exclamă doamna, dar un nesuferit acces de tuse o împiedică să continue.

CAPITOLUL XIV

CARE CONŢINE DOUĂ DINTRE ÎNTÎMPLĂRILE NEFERICITE DIN VIAŢA LUI PHILIP

Poate ştiţi şi dumneavoastră că în unele regiuni ale Indiei pruncuciderea este un obicei. Face parte din religia acelor ţinuturi, aşa cum în alte părţi se obişnuia ca văduvele să fie arse pe rug, la moartea soţilor lor. Nu cred că femeilor le place să pună capăt vieţii lor sau a copiilor lor, deşi se supun cu curaj şi chiar cu bucurie canoanelor acelei religii care le trimite la moarte, pe ele şi pe odraslele lor. Dar, să ne închipuim că dumneata şi cu mine, ca europeni, ne-am apropia de un asemenea loc, unde o tînără făptură urmează să fie pusă la frigare, la îndemnul familiei ei şi al înalţilor demnitari ai bisericii ; ce-am putea face ? Să o salvăm ? Nici gînd. Ştim bine că nu trebuie să ne amestecăm în legile şi obiceiurile ţării ei. Întoarcem capul, cu un oftat, de la funebra scenă, ne scoatem batista din buzunar, îi spunem surugiului să mîne mai departe şi o lăsăm în voia soartei ei triste.

Cît despre Agnes Twysden, pentru numele lui Dumnezeu, cum am putea oare să o ajutăm ? Vedeţi, ea este o tînără pioasă şi bine crescută din casta brahmanilor. Dacă trebuie să fie sacrificată, bătrînul brahman, tatăl ei, mama ei mărinimoasă şi devotată, acel brahman minunat, fratele ei, şi acea fată admirabilă, puritana ei soră, toţi insistă ca ceremonia să aibă loc şi o acoperă cu flori înainte de a o duce la sinistrul altar. Să presupunem că ea s-a hotărît să-l părăsească pe Philip pentru altcineva. Ce sentiment ar trebui să nutrească inima noastră virtuoasă faţă de ea? De mînie? Am stat de vorbă cu un tînăr în zdrenţe şi fără pantofi în picioare, care dormea oriunde găsea un loc uscat, care fusese de nenumărate ori în închisoare şi ai cărui părinţi şi bunici erau hoţi. Să-l condamnăm pentru că a urmat profesia părinţilor? I-am ascultat povestea adevărată, plîngîndu-i de milă cu un ochi şi fiind atent la tacîmurile familiei cu celălalt. Nu sînt furios pe acel tînăr şi nici pe dumneata, Agnes, fiica lui Talbot, brahmanul.

Deşi datoria este datorie, în momentul hotărîtor e mai greu de îndeplinit. Cu toate că tăticul şi mămica îşi spun că un anume gentleman, cu un venit de cîteva mii pe an, o proprietate în cutare regiune a ţării şi cîteva insule în partea de vest, s-a îndrăgostit pînă peste cap de pielea ta albă ca zăpada şi de ochii tăi albaştri şi este gata să-ţi aştearnă toate comorile la picioare, totuşi, dacă iei în consideraţie că este un ignorant, deşi foarte viclean şi abil, foarte zgîrcit, deşi foarte bogat, probabil foarte irascibil, dacă chipul, ochii şi gura pot spune adevărul, şi dacă te gîndeşti la Philip Firmin — cu toate că în ultima vreme legitimitatea îi era pusă sub semnul întrebării, în care caz moştenirea de la mama lui ne aparţine, iar cît priveşte moştenirea de la tatăl lui, nu ştim dacă doctorul valorează vreo treizeci de mii de lire sau un shilling —, nu putem uita totuşi că Philip este un adevărat bărbat, un gentleman, cu un cap care gîndeşte şi o inimă mare şi cinstită, din care-i închină verişoarei sale sentimentele cele mai frumoase. Cînd o biată fată trebuie să renunţe la această iubire frumoasă şi sinceră, care ţine de multă vreme, pentru o alta nouă, întunecată, o compătimesc; şi cu toate că, după cum ştim, casta brahmanilor este cea mai nobilă din Hindustan, tare-aş vrea ca biata copilă să aparţină unei caste inferioare dar mai puţin severe. Sărmana Agnes! Cînd te gîndeşti că Philip a stat ore în şir, împreună cu mama lui Agnes şi cu Blanche sau cu guvernanta într-o cameră (fiindcă atunci cînd Agnes şi Philip erau copii, draga ei mamă îşi făcuse anumite planuri); a stat ore-n şir şi şi-a deschis inima faţă de domnişoara Twysden; au avut, probabil, preţioasele lor momente de conversaţii tainice — şoapte rostite în fugă pe coridor, pe scări, după perdea şi aşa mai departe! Ea nu putea să uite toate astea! Nu putea să stea să asculte, fără o strîngere de inimă, pe aceeaşi sofa, după aceleaşi perdele, poveştile fără haz ale întunecatului ei admirator, despre cazarmă, box, cai şi dragoste. E plicticos, meschin, irascibil şi ignorant, pe cînd celălalt... Dar trebuia să-şi facă datoria, da, trebuia cu orice preţ. Sărmana Agnes! *C'est à fendre le coeur!* * Mărturisesc că o compătimesc din toată inima.

Eu, biograful lui Philip, sînt obligat să recunosc cît de nepoliticos şi dezagreabil putea fi Philip cînd se înfuria. Sigur că un bărbat tînăr are toate motivele să fie nemulţumit, cînd o găseşte pe iubita lui mînă în mînă cu un alt tînăr gentleman, într-un colţişor retras şi întunecat de pe cheiul din Brighton. Valurile verzui ale mării murmurau încetişor; tot aşa şi ofiţerul din regimentul de gardă. Valurile sărutau plaja. Ah, ce gînd chinuitor! Nu voi continua cu asemenea comparaţii, care poate că nu sînt decît fantezia nebunească a unui bărbat gelos. Dar, nu încape îndoială, nici o pietricică de pe plajă nu era mai rece decît politicoasa Agnes. Însă Philip cel orbit de gelozie nu putea fi rezonabil ca de obicei.

— Era într-o dispoziţie îngrozitoare, comenta mai tîrziu draga lui mătuşă. M-am temut pentru dulcea mea copilă, dacă s-ar fi căsătorit cu un bărbat atît de violent. În adîncul sufletului, n-am crezut niciodată că o asemenea căsnicie ar putea fi fericită. De altfel, sînt şi rude apropiate. Niciodată n-am reuşit să trec cu vederea acest lucru, doamnă Candour.

Aceste scrupule au ajuns să cîntărească tone, cînd au fost puse în balanţă cu Mangrove Hall, casa din Berkeley Square şi insula din Indiile de Vest ale domnului Woolcomb.

Sigur că nu avea nici un rost să mai rămînă pe scîndurile acelea umede şi urît mirositoare, odată ce discuţia în *tête-à-tête* se terminase. Micuţa Brownie se alinta şi se învîrtea în jurul gleznelor lui Philip, în timp ce toţi trei urcau scările.

— Cît eşti de palidă, copila mea! exclamă doamna Penfold, lăsîndu-şi cartea din mînă. Ochii de opal ai căpitanului aruncau scîntei şi sîngele îi clocotea în vine şi i se urca tot în obrajii gălbejiţi! Domnul Philip Firmin putea fi deosebit de stăpîn pe sine într-o dispută. Cînd domnişoara Agnes reuşi, cu destul efort, să-l prezinte doamnei Penfold, Philip se înclină cu politețe și grație, în stilul nobilului său tată.

---

* Ţi se rupe inima (fr.).

— Cățelușa mea m-a recunoscut, spuse el, mîngîind animalul. E o ființă credincioasă ; m-a condus la verișoara mea și la căpitanul Woolcomb, acesta vă este numele, domnule, dacă nu mă-nșel ?

În timp ce Philip își învîrtea mustața și zîmbea calm și curtenitor, căpitanul Woolcomb și-o smulgea pe-a lui și se încrunta amenințător.

— Da, domnule, mormăi căpitanul, numele meu este Woolcomb.

O altă plecăciune și un semn cu pălăria din partea domnului Firmin. Un semn ? Da, un semn pe cît de discret și grațios, pe-atît de rece primit de căpitanul Woolcomb. La toate acestea, doamna Penfold exclamă : „Oh !“ De fapt, în asemenea împrejurări, era singurul cuvînt potrivit.

— Verișoara mea, domnișoara Twysden, este atît de palidă pentru că a dansat prea mult noaptea trecută. Am auzit că a fost un bal foarte reușit. Dar cu sănătatea ei delicată, nu-i așa că n-ar trebui să stea atît de tîrziu, doamnă Penfold ? Așa este, Agnes. Nu-i așa, Brownie ? Ei, potolește-te, prostuțo ! Eu i-am dăruit verișoarei mele cîinele acesta și ține foarte mult la mine ; cîinele încă mai ține la mine. Căpitane Woolcomb, cînd v-am întîlnit spuneați că aveți de gînd să-i dăruiți domnișoarei Twysden un cîine de nasul căruia poți să-ți atîrni... cum spuneai ?

Cum Philip se referea a doua oară la ciudata conformație nazală a mopsului, domnul Woolcomb scrîșni din dinții-i albi și lăsă să-i scape un cuvînt cît se poate de nepoliticos. Ca urmare, domnișoara Twysden manifestă un și mai acut acces de bronșită.

— Văd că se întunecă, spuse doamna Penfold. Agnes, adu-mi scaunul cu rotile. Aș vrea să mă întorc.

— Îmi permiteți să vă însoțesc pînă acasă ? întrebă Philip, jucîndu-se cu un mic medalion pe care-l purta legat de lanțul ceasului. Era un medalion micuț, din aur, cu o șuviță de păr blond înăuntru. Al cui păr să fi fost, atît de frumos și deschis la culoare ? Cît despre inițialele A.T. de pe spatele medalionului, aceste litere puteau proveni de la nume ca Alfred Tennyson sau Anthony Trollope, care pesemne că-i dăruiseră lui Philip cîte o șuviță din părul lor blond, dat fiind că Philip era un mare admirator al operelor lor.

Agnes privi cu un sentiment de vinovăție micul medalion. Căpitanul Woolcomb se trase așa de tare de mustață, încît ai fi zis că și-o smulge de tot, iar ochii lui de opal aruncau priviri tulburi și furioase.

— Agnes, aș vrea să-ți vorbesc între patru ochi. Îmi cer scuze, căpitane Woolcomb, dar am un mesaj strict confidențial pentru verișoara mea ; am venit special de la Londra ca să i-l transmit.

— Dacă domnișoara Twysden dorește să mă retrag, plec numaidecît, spuse căpitanul, strîngîndu-și în mînă mănușile de culoarea lămîii.

— Verișoara mea și cu mine am copilărit împreună și am fost nedespărțiți. Acum îi aduc un mesaj din partea familiei. Aveți vreun motiv special să-l aflați, căpitane Woolcomb ?

— Dacă domnișoara Twysden nu vrea să fiu de față, atunci nu voi sta... Fir-ar... brută mică !

— N-o loviți pe Brownie, e inofensivă. Nu-i așa că n-o să te lovească, Brownie ?

— Ba o lovesc, dacă mi se vîră printre picioare, țipă căpitanul. Cîine afurisit ! O arunc în mare.

— Dacă-i faci ceva cîinelui meu, îți promit că la fel vei păți și dumneata, îi șopti Philip căpitanului.

— Unde stai ? strigă căpitanul. Ai să mai auzi de mine, afurisitule !

— Liniște ! Hotelul Bedford. Mai încet, că mă faci să cred că vrei să audă și doamnele.

— Te porți foarte urît, domnule, spuse repede Agnes în franceză. Dumnealui nu înțelege franceza.

— Ei, drăcia... ! Dacă aveți secrete, mă retrag de îndată, domnișoară Agnes, spuse Othello.

— Oh, Grenville, ce secrete să am față de dumneata ? Domnul Firmin este vărul meu primar. Am fost nedespărțiți. Philip, nu știu dacă... dacă mama te-a... te-a anunțat că m-am logodit cu căpitanul Grenville Woolcomb. Atîta agitație îi provocase un nou acces sever de tuse. Sărmana Agnes ! Ce înseamnă să ai un gît delicat !

Cheiul începu să se înalțe spre cer, ca și cînd se desprinsese de geamandurile de ancorare, casele de pe coastă dansau și i se învîrteau înaintea ochilor, valurile mării înaintau spre casele de pe țărm și lui Philip i se înmuiară picioarele. Dar numai pentru o clipă. Cînd ţi se scoate un dinte bine înfipt, rezistent, nu simţi cum scaunul se înalţă spre tavan şi cum ţi se desprinde capul de pe umeri? Dar, în momentul următor, un gentleman cu un aer solemn se află în faţa ta, se înclină şi ascunde ceva în mîneca dreaptă. Calvarul a luat sfîrşit. Ţi-ai venit în fire. Philip se agăţă o clipă de balustradă; nu se scufunda cu el. Casele, după ce s-au învîrtit cîteva secunde, şi-au reluat poziţia verticală, proiectîndu-şi ferestrele boltite în afară, spre largul mării. Philip zăreşte oamenii uitîndu-se pe fereastră, trăsurile trecînd şi pe profesorul Spurrier căţărîndu-se pe stînci împreună cu optsprezece tinere, elevele lui. Mai tîrziu, îşi va aduce aminte cu o ciudată tenacitate de acele mici incidente absurde.

— Această veste, răspunse Philip, nu este... nu este cu totul neaşteptată. Felicitările mele, verişoară. Căpitane Woolcomb, dacă aş fi ştiut mai de mult, nu v-aş fi întrerupt. Doamnă Penfold, mi s-a părut că intenţionaţi să mă invitaţi în ospitaliera dumneavoastră casă, nu-i aşa?

— Asta-i bună! exclamă căpitanul.

— L-am invitat pe un prieten de-al meu la masă, la „Bedford", iar mîine dimineaţă plec la Londra. Agnes, ai ceva de trimis acasă? Rămas-bun! Trimise bezele într-o manieră destul de degajată, în timp ce scaunul doamnei Penfold se întoarse spre est, iar el se îndreptă spre vest. Zvelta Agnes îşi puse în tăcere mîna delicată pe spătarul scaunului, făcîndu-l să înainteze.

Gata! S-a terminat! A reuşit. El îşi ţinuse cuvîntul dat, dar ea nu: îl părăsise. Mă tem că inima domnului Philip palpita de plăcere şi de o imensă senzaţie de uşurare la gîndul că era liber. Pe coastă se întîlni cu vreo cincişase persoane. Rîse, bine dispus, glumi, le strînse mîinile, invită două-trei dintre ele la masă. Se aşeză pe pajiştea din faţa hotelului şi rîse în sinea lui satisfăcut, cînd, deodată, simţi ceva cuibărindu-i-se pe genunchi şi auzi un scîncet.

— Tu erai? Micuţa Brownie îl urmase. Biet cîine fără stăpîn!

Philip îşi plecă privirile spre cîine şi, cum acesta îi sări în braţe, scîncind, scheunînd şi gudurîndu-l, scoase un oftat şi lacrimi liniştitoare îi apărură pe obraji. O boală trecătoare cu puţină febră! Ce vindecare rapidă! Unii oameni suferă mai puţin şi n-au nevoie să zacă în pat. Alţii poartă cicatricea toată viaţa.

Philip stătu plin de demnitate toată noaptea în hotel, după ce-i dăduse ordin portarului să spună oricui l-ar căuta că poate fi găsit acasă. Nădăjduia că vreun prieten al căpitanului Woolcomb îi va face o vizită din partea acestuia. Nutrea o vagă speranţă că ar putea sosi o scrisoare care să explice acea trădare — aşa cum oamenii tînjesc cu ardoare nebunească să primească scrisori, scrisori care nu conţin nimic, care nu spun niciodată nimic, scrisori pe care, cu toate acestea,... De fapt, ştiţi şi dumneavoastră cam ce conţin scrisorile şi n-are nici un rost să o citim pe a lui Philip. N-am citit şi noi acele scrisori de dragoste, care după certuri pasionale, ajung uneori la tribunal ? Le-am citit cu toţii ; şi cîţi sînt cei ce le scriu ? Ora nouă. Ora zece. Ora unsprezece. Din partea căpitanului nu veni nici o provocare — iar din partea lui Agnes nici o explicaţie. Philip susţinu că dormise foarte bine. Dar biata Brownie urlă jalnic toată noaptea în cuşca cîinilor. Nu era un cîine bine crescut. Nu puteai atîrna nici o pălărie, cît de mică, de nasul ei.

Mai adineauri, o comparam pe draga de Agnes cu o doamnă brahmană gata să se sacrifice aşa cum cere datina nobilei şi respectabilei ei caste. Ne-am referit oare la acest obicei cu furie sau cu tristeţe ? Cu siguranţă, sentimentul pe care-l nutrim în această privinţă este unul de mîhnire respectuoasă şi de compătimire. Dar dacă o compătimim pe ea, oare n-ar trebui să-i plîngem şi pe respectabilii ei părinţi ? Cînd bine cunoscutul Brutus şi-a condamnat fiii la moarte, doar nu vă imaginaţi că a fost atît de nemilos, încît să-i facă plăcere ? Toate cele trei părţi implicate în tranzacţie au avut de suferit ; probabil că fiii ceva mai mult decît severul tată, dar nu-ncape îndoială că toţi trei au fost copleşiţi de tristeţe. Sau, cel puţin, dacă aş fi poet sau compozitor şi aş descrie această scenă, aşa mi i-aş imagina : fiii cîntînd pe un ton minor, tatăl cu vocea lui de bas, acompaniaţi de instrumente de suflat şi cu vocile întrerupte de suspinele adecvate. Aşadar, chiar dacă frumoasa Agnes se îndrepta spre eşafod, presupun că nici ea şi nici părinţii ei, care fuseseră obligaţi să pună la cale această tragedie, nu erau prea fericiţi.

Domnişoara Twysden a confirmat ulterior, de nenumărate ori, că afecţiunea tînărului şi bogatului proprietar de la Mangrove Hall față de ea era o simplă coincidență. Părinții ei nu și-ar fi sacrificat draga copilă pentru nimic în lume, nici pentru o avere, oricît de mare, nici pentru cine știe ce mine de aur. Dar tocmai cînd lui Firmin i s-a întîmplat acel regretabil eveniment, căpitanul Woolcomb se îndrăgosti subit de Agnes, pe care o întîlnea pretutindeni. Acel pierde-vară de verișor al ei nu ieșea nicăieri. Prefera compania prietenilor burlaci și acel oribil obicei de a fuma și a bea, în locul distracțiilor și plăcerilor oamenilor de societate rafinați. O neglija pe Agnes. Nu exista nici un dubiu că o neglijase și o făcuse să sufere, iar absența lui prelungită și voită a demonstrat că nu ținea deloc la ea. Ați condamna o biată fată că se poartă distant cu un bărbat care îi arăta atîta indiferență ?

— Nu, dragă doamnă Candour. Chiar dacă domnul Firmin ar fi fost de zece ori mai bogat decît căpitanul Woolcomb, tot aș fi sfătuit-o pe fiica mea să-l refuze. Îmi asum întreaga răspundere pentru măsura luată, eu, tatăl ei și fratele ei.

Așa declară doamna Twysden mai tîrziu, în anumite cercuri, unde circulau zvonuri odioase și absurde, cum că domnul și doamna Twysden o forțaseră pe fiica lor să-l părăsească pe tînărul Firmin pentru a se căsători cu un mulatru bogat. Lumea vorbește, știți și dumneavoastră, *de me, de te* *. Dacă Woolcomb n-ar fi pus capăt seratelor din casa lui după căsătorie, mă îndoiesc că scandalul ar fi încetat și că el și soția lui ar fi fost respectați și vizitați.

Dar nu trebuie să vă gîndiți că Agnes a renunțat la prima ei iubire fără o strîngere de inimă. Acea bronșită a demonstrat cît de acut a afectat-o pe această biată făptură întreaga situație. Boala a izbucnit curînd după ce relațiile cu domnul Woolcomb au devenit mai intime. De fapt, din această cauză părăsi Londra. E drept că el putea să o urmeze fără dificultate, dar tot atît de bine putea și Philip, după cum am și văzut cînd s-a purtat atît de nepoliticos cu căpitanul Woolcomb. Înainte de venirea lui Philip, Agnes invocă următoarea scuză : „Tata m-a obligat“, ca în cazul cunoscutei doamne Robin Gray.

Într-adevăr, tatăl și mama ei o obligaseră. Doamna Twysden — cred că v-am spus-o — i-a trimis o scrisoare admirabilă, conștientă fiind de eficiența ei. În fiecare săptămînă îi scria unchiului Ringwood la țară maldăre de scrisori despre zvonurile care circulau în lumea bună. Se spune că atunci cînd s-a măritat cealaltă fiică a ei, Blanche, ea scrisese multe dintre predicile ginerelui ei. Nu trebuia oare să-şi sfătuiască fiica în această importantă perioadă din viaţa ei, ca o bună mamă creştină ce era ? Numai că sfatul ei nu-i acorda bietului Philip nici o şansă faţă de verişoara lui, care era pusă la curent de-a fir a păr cu toate aspectele problemei, al cărei rezultat îl cunoaştem. Asta nu înseamnă că doamna Twysden a făcut o dare de seamă obiectivă asupra cazului. Care dintre părţile implicate într-un proces vorbesc cu obiectivitate despre ele însele sau despre adversarii lor ? Părerea doamnei Twysden, după cum am aflat ulterior şi după cum i-a dezvăluit-o fiicei sale, era următoarea : acel bărbat lipsit de principii, doctorul Firmin, care încercase să priveze pe nedrept familia Twysden de o parte din averea ce li se cuvenea, începuse încă din tinereţe să persecute familia Ringwood. Îl atrăsese pe fiul lordului Ringwood, bietul lord Cinqbars, într-o viaţă de viciu şi extravaganţe, care îi cauzase acestui tînăr nobil nefericit moartea prematură. Domnul Firmin se căsătorise, în ciuda lacrimilor şi rugăminţilor stăruitoare ale doamnei Twysden, cu defuncta ei soră, care a fost nefericită toată viaţa, din cauza comportării doctorului. Dar culmea ticăloşiei a atins-o cînd el — el, un aventurier josnic, sărac lipit — s-a căsătorit cu fiica colonelului Ringwood, deşi mai avea o soţie, după cum susţinea sub jurămînt preotul penitent, care fusese forţat, sub crunte ameninţări din partea doctorului, să oficieze căsătoria. „Mintea mi s-a înfiorat“ — nepreţuita minte a doamnei Talbot Twysden — „mi s-a înfiorat la gîndul unei asemenea fărădelegi“. Dar, mai presus de toate (fiindcă nu putea, fără o strîngere de inimă, să-şi schimbe părerea despre o persoană pe care o iubise cîndva) existau dovezi cum că nefericitul de Philip Firmin era *complicele tatălui său* şi că ştia de *propria-i nelegitimitate,* de care intenţiona să nu ţină cont cu nici un preţ, prin *fraudă şi înşelătorie* (tremura la gîndul acesta şi-i dădură lacrimile că era obligată să spună : „Oh, Doamne ! cîtă răutate în făpturile tale !“). Iar Philip respecta atît de puţin *memoria mamei lui,* încît o vizita pe acea femeie abandonată, care se complăcea în propria-i infamie, dezonorînd familia Ringwood ! Gîndul la această fărădelege îi provocase doamnei Twysden şi scumpului ei soţ nopţi întregi de nesomn şi suferinţă, îi îmbătrînise cu *zeci de ani,* le zdrobise inimile de durere *pînă la sfîrşitul zilelor lor.* Trebuia să fie foarte precauţi cu asemenea oameni lipsiţi de scrupule, hrăpăreţi şi prefăcuţi ca doctorul Firmin şi (nu putea să nu recunoască) fiul lui ; şi, cu toate că-l *evitaseră* pe Philip, socotise pe bună dreptate că în rarele ocazii cînd se întîlnea cu tînărul, pe care acum era obligată să-l numească „nepotul ei nelegitim", trebuia să se poarte ca şi cum nu ştia nimic de acea teribilă dispută.

---

* Despre mine, despre tine (lat.).

— Aşa că, draga mea copilă...

Morala era evidentă. Draga copilă „trebuia să renunţe numaidecît la orice planuri nebuneşti făcute în copilărie, cînd fusese victima unei *erori,* planuri care erau atît de nedemne pentru un Twysden, pentru un Ringwood. Nu-ţi mai face griji în privinţa lui", îi scria doamna Twysden, „roşesc cînd mă gîndesc că poartă numele celui ce a murit acoperit de glorie pe cîmpul de luptă de la Busaco. P.F. are prieteni în mijlocul cărora se simte mult mai bine decît în cercurile noastre rafinate, şi apucături care-l vor face să te uite mult prea repede. Iar dacă alături de tine se află un tînăr a cărui afecţiune se observă în fiecare cuvînt sau gest şi a cărui avere te poate ridica la o poziţie socială ce ţi se cuvine, atunci mama şi tatăl tău îşi dau bucuroşi consimţămîntul". Un mesager special îi adusese domnişoarei Twysden această scrisoare, la Brighton, iar pe plic scria : „Prin bunăvoinţa căpitanului Grenville Woolcomb".

Agnes primi scrisoarea (poate că odată am să vă spun cum de i-am aflat conţinutul) şi îşi aminti de ocările şi insultele pe care fratele ei le împărţea cu atîta generozitate cînd venea vorba de Philip, lucru la care rudele apropiate sînt neîntrecute — Dumnezeu să le binecuvînteze ! ; se gîndi cît de rece fusese cu ea în ultima vreme, cum venea în vizită mirosind a tutun, cum nu se conforma uzajului *du monde* şi încălca buna-cuviinţă cerută de societate, cum deseori nu-i înţelegea entuziastele cuvîntări despre poezie, pictură şi altele, şi nici cum putea să-i placă compania unor asemenea „prieteni" ; iată acum cît era de *neprincipial* şi complice cu acel om îngrozitor, tatăl lui. Dacă luăm în consideraţie presiunile exercitate de mama ei şi atîtea puncte de vedere în privinţa cărora avea dreptate, nu cred că putem să o condamnăm pe

Agnes pentru hotărîrea pe care o va lua. Va renunţa la el, va renunţa la el. Adio, Philip ! Adio, trecut ! Adio, cuvinte frumoase rostite pentru urechi binevoitoare ! Liniştiţi-vă, voi, buze înfocate, ce aţi fremătat atît de aproape unele de celelalte ! Desprindeţi-vă, voi, mîini, făcute parcă pentru a rămîne împreună toată viaţa, şi despărţiţi-vă pentru totdeauna. Ah, ce greu este să te desparţi pentru totdeauna ! Dar şi mai greu şi mai umilitor, să te desparţi fără regrete.

Eu şi soţia mea am înţeles de la bun început că tatăl şi mama domnişoarei Twysden o influenţaseră în hotărîrea ei, cînd Philip veni la noi îndurerat să-şi deschidă inima. Soţia mea era confidenta bărbaţilor, pe care-i consola neobosit şi cărora le alina suferinţele. Cunoştea multe poveşti triste, pe care nu avem libertatea de a le face cunoscute, ca aceasta pe care ne-a încredinţat-o domnul Firmin.

— Tatăl şi mama ei au obligat-o, doamnă Pendennis, strigă Philip. Dorinţa tatălui său a fost să ne despărţim, iar ea m-a părăsit pentru parcurile şi pămînturile mulatrului. Ştiţi, v-am spus că am dormit foarte bine în acea noapte infernală, după ce ne-am luat rămas-bun, dar nu-i adevărat. Am minţit. M-am dus de nu ştiu cîte ori de-a lungul falezei, de la Hove la Rottingdean, apoi m-am întors acasă şi, de oboseală, am dormit puţin. Trecînd pe la Horizontal Terrace (am trecut pe-acolo de două-trei ori în lumina lunii, ca un nătărău ce sînt...), mi-au venit în minte acele versuri ale mele, pe care le murmuram şi aici uneori. (Le murmura ? Le striga în gura mare !) „Doamnă, cînd ale tale strălucitoare bucle blonde deveni-vor argintii !“ şi aşa mai departe. Cunoaşteţi versurile despre fidelitate şi bătrîneţe ? Ea i le cînta mulatrului, în noaptea aceea. Şi, prin fereastra deschisă, am auzit vocea parvenitului exclamînd : „Bravo !“.

— Ah ! Philip ! A fost necruţătoare, spuse soţia mea, compătimindu-l din inimă pentru suferinţa şi nenorocirea ce se abătuse asupra lui. Într-adevăr, neîndurătoare ! Te compătimim din tot sufletul. Dar gîndeşte-te ce nefericită ar fi fost căsnicia cu o asemenea persoană ! Gîndeşte-te că ţi-ai fi dat inima fierbinte unei făpturi lipsite de afecţiune.

— Laura, Laura, de cîte ori mi-ai atras atenţia să nu-i vorbesc de rău pe oameni ? spuse soţul ei.

— Nu mă pot abţine uneori ! strigă Laura emoţionată. Încerc, mă străduiesc să nu-mi vorbesc de rău vecinii, dar lăcomia lor mă revoltă şi nu-i suport în preajmă. Sînt atît de legaţi de convenţionalisme, atît de convinşi de buna lor educaţie, încît mi se par mai odioşi şi mai vulgari decît oamenii de condiţie inferioară. Sînt convinsă că prietena domnului Philip, Micuţa Soră, este o doamnă în toată puterea cuvîntului în comparaţie cu antipatica lui mătuşă sau cu oricare din verii lui înfumuraţi !

Pe legea mea, cînd doamna Pendennis îşi spunea părerea, nu încăpea nici o îndoială asupra înţelesului cuvintelor ei.

Cred că domnul Firmin a dezvăluit multor persoane povestea lui de dragoste. Făcea parte din acei indivizi care nu pot păstra secretele vieţii lor, iar atunci cînd suferea, striga în gura mare, să-l audă toţi prietenii. Se ştie că necazurile unor asemenea indivizi nu durau mult ; în cazul acesta, nici nu era nevoie ca Philip să poarte în suflet un doliu prelungit. Nu după multă vreme, începuse din nou să fumeze, să joace biliard, să fredoneze cîntece. Se plimba prin parc pentru a-şi sfida mătuşa şi verişoarele, care treceau pe-acolo în trăsura lor descoperită, sau pentru a-i depăşi călare pe căpitanul Woolcomb şi pe vărul Ringwood, dacă se întîmpla ca aceştia să-i apară în cale.

Într-o zi, cînd bătrînul lord Ringwood veni în oraş pentru obişnuita lui vizită de primăvară, Philip binevoi să treacă pe la el şi fu anunţat tocmai cînd Talbot Twysden şi fiul lui, Ringwood, îşi luau rămas-bun de la nobila lor rudă. Philip le aruncă priviri pătrunzătoare, cu nările fremătînd şi cu un aer de superioritate, după cum avea obiceiul. Ei, în schimb, îl priviră abătuţi şi cu un sentiment de vinovăţie. Cît despre lord, acesta zîmbi văzîndu-le chipurile stingherite şi se amuză teribil cînd aceştia se strecurară pe uşă afară, tocmai cînd Philip intra ţanţoş.

— Aşadar, domnule, a fost scandal în familie. Am aflat totul ; cel puţin punctele lor de vedere. Tatăl tău mi-a făcut onoarea să se însoare cu nepoata mea, deşi mai avea o nevastă ?

— Nu avea nici o soţie, domnule, cu toate că dragele mele rude s-au străduit să demonstreze contrariul.

— Rîvneau la banii dumitale ; treizeci de mii de lire nu-s de lepădat. Cîte zece mii pentru fiecare copil. Pe deasupra, nici nu mai aveau nevoie să facă amărîtele lor economii, acasă, în strada Beaunash. S-a terminat istoria dintre dumneata şi Agnes ? Absurdă poveste. Cu atît mai bine.

— Da, domnule, cu atît mai bine.

— Aveau zece mii fiecare. Cu banii dumitale ar fi avut douăzeci de mii. Cît se poate de firesc să-i fi rîvnit.

— Cît se poate de firesc !

— Din cîte-am înţeles, Woolcomb ăla e un soi de mulatru. Are avere aici şi cîte ceva prin Indiile de Vest. Un bărbat violent, aşa am auzit. Din fericire, Agnes este o femeie cu sînge rece şi nepăsătoare şi, măritîndu-se cu o asemenea avere, trebuie să se obişnuiască şi cu răul. Noroc că femeia aceea susţine că n-a fost soţia tatălui dumitale. Twysden spune că doctorul a mituit-o. Nu prea cred că a avut cu ce, numai dacă nu i-ai dat dumneata ceva bani.

— Nu mituiesc oameni ca să depună mărturii false, domnule şi dacă...

— Nu te simţi ofensat. N-am spus asta, Twysden susţine aşa, cel puţin aşa gîndeşte el. Cînd oamenii ajung la tribunal, cred orice unii despre ceilalţi.

— Nu ştiu ce fac alţii, domnule. Dacă aş lua bani de la cineva, n-aş avea linişte pînă nu i-aş înapoia. Dacă partea din averea bunicului nu mi se cuvenea de drept — pentru cîteva ore aşa am crezut —, aş fi cedat-o numaidecît proprietarilor legitimi, martor mi-e Dumnezeu ; adică tatăl meu ar fi cedat-o.

— Ei, fir-ar să fie, doar nu vrei să spui că taică-tău nu ţi-a reglementat situaţia ?

Philip roşi uşor. Fusese şi el surprins că nu se reglementase nimic între el şi tatăl lui.

— Sînt major numai de cîteva luni, domnule. Nu am motive să mă neliniştesc. Îmi primesc dividendele cu destulă regularitate. Unul dintre administratorii averii bunicului meu, generalul Baynes, este în India. Trebuie să vină zilele astea sau, de nu, îi trimitem o împuternicire. Nu e nici o grabă.

Grijuliul bunic al lui Philip, fratele lordului Ringwood, răposatul colonel Philip Ringwood, murise fără să lase cine ştie ce avuţie în urma lui. Dar soţia lui îi adusese o avere de şaizeci de mii de lire, ce fusese pusă pe numele copilului şi dată în grija domnului Briggs, avocat, şi a colonelului Baynes, ofiţer în Indiile de Est şi prieten al familiei doamnei Philip Ringwood. Colonelul Baynes fusese în Anglia cu opt ani în urmă, iar Philip îşi amintea de el ca de un gentleman în vîrstă şi cumsecade, care venise să-l vadă la şcoală şi care lăsase dovezi ale generozităţii sale. Celălalt administrator, domnul Briggs, un avocat cu mare reputaţie în ţinut, murise de mult, lăsîndu-şi toate treburile încurcate. În absenţa lui şi cît timp fiul său nu împlinise vîrsta majoratului, tatăl lui Philip primise dividendele de pe moştenirea fiului său şi le cheltuise pentru întreţinerea băiatului. Într-adevăr, atît la facultate, cît şi în primele lui călătorii în străinătate, Philip depăşise venitul ce i se cuvenea din moştenirea lăsată de mama lui, fiind întreţinut de tatăl său, care-i spusese că nu trebuia să facă economii. Doctorul Firmin trăia pe picior mare, era generos, participa la multe acţiuni de binefacere şi-i plăcea să petreacă. Petrecerile şi trăsurile doctorului erau renumite. Îmi amintesc cu cît respect vorbea unchiul meu, maiorul (ghidul familiei în această privinţă), despre gusturile doctorului Firmin :

— Nici ducesele din Londra nu au cai mai buni decît doamna Firmin. Iar sir George Warrender nu organizează dineuri mai reuşite decît cel de aseară.

Datorită acestor virtuţi, doctorul se bucura de respectul sincer al bunului maior.

— Ce vorbeşti, domnule ? spunea lordul Ringwood, pe de altă parte. Am cinat cu individul ăsta odată — un tip foarte elegant şi înfumurat, dar servil. Felul cum se înclina şi-i flata pe toţi în dreapta şi în stînga era de-a dreptul ridicol. Indivizii ăştia au impresia că ne face plăcere ; poate că aşa e. Chiar şi la vîrsta mea, îmi place linguşirea ; în orice măsură şi oricît de vădită. Îmi place cînd un tip îngenunchează în faţa mea şi-mi sărută picioarele. Ce părere îmi fac despre el mai tîrziu e altă poveste, dar pe moment îmi place, tuturor ne place. Şi aşa se purta Firmin faţă de toţi, fără îngrădire. După cum ai văzut, are o casă scandalos de costisitoare. Dineul a fost excelent, ca de obicei, nu ca acelea la care ne inviţi dumneata, dragă Maria ; nu ca vinurile dumitale, Twysden, pe care să fiu al naibii dacă pot să le înghit, dacă nu-mi aduc eu vin de acasă. Nici eu nu servesc vinuri atît de bune ca ale lui Firmin în asemenea situaţii. Sigur că eu nu beau decît vinuri de calitate, dar nu le dau decît cîtorva cunoscători, nu oricui vînează cîte un dineu sau fetelor şi băieţilor care vin să danseze la balurile mele.

— Dineurile domnului Firmin sînt într-adevăr foarte reuşite, dar ce folos ! ofta doamna Twysden.

— Nu e vorba de asta. Nu mă refer decît la mîncarea şi la băutura de calitate pe care le serveşte. Oriunde s-ar afla, individul ăsta o să dea întotdeauna mese reuşite. Am avut şansa să particip şi eu la unul din aceste ospăţuri, la care a fost prezent şi lordul Ringwood şi unde l-am întîlnit pe administratorul averii lui Philip, generalul Baynes, care tocmai sosise din India. Îmi aduc aminte toate detaliile : vesela de argint strălucitoare, mîndria doctorului şi atmosfera plăcută, sau mai bine zis, fastul dineului. Generalul părea să-l placă foarte mult pe Philip, al cărui bunic îi fusese prieten apropiat şi camarad de arme. I se părea că regăseşte pe chipul lui Philip Firmin trăsăturile lui Philip Ringwood.

— Nu mai spune ! mormăi lordul Ringwood.

— Dumneata nu-i semeni deloc, zise generalul cu sinceritate. N-am întîlnit niciodată un bărbat mai chipeş şi mai deschis decît Philip Ringwood.

— Oh ! Cu patruzeci de ani în urmă şi eu eram la fel de sincer şi deschis. Acum sînt mai încuiat. Nu văd nici urmă de asemănare între tînărul ăsta şi fratele meu.

— Iată un vin de Xeres vechi de-un veac, murmură gazda noastră. Este cel ce-i plăcea atît de mult Prinţului regent la Mansion House, acum douăzeci şi cinci de ani.

— Nu s-a priceput niciodată la vinuri. Obişnuia să bea lichior şi punci. Cu cît îl iei, doctore ?

Doctorul oftă, ridicîndu-şi privirile spre candelabru :

— Beţi cît mai este, domnule, dar nu mă-ntrebaţi cît costă. De fapt, nu-mi place să spun cît dau pe el.

— Nu trebuie să-ţi faci griji în privinţa preţului vinului, doctore, exclamă vesel generalul, nu ai decît un fiu, care, după cîte ştiu, are venituri proprii. Doar nu le-aţi epuizat, domnişorule Philip ?

— Mă tem, domnule, că uneori mi-am depăşit veniturile, în ultimii trei ani, dar tatăl meu m-a ajutat.

— Ai depăşit nouă sute pe an ! Pe legea mea ! Cînd eram ofiţer inferior, prietenii îmi dădeau cincizeci de lire pe an şi n-am rămas niciodată dator nici măcar un shilling ! Unde o s-ajungeţi ?

— Dacă doctorii beau vinul preferat al Prinţului regent, cu zece guinee duzina de sticle, la ce te poţi aştepta din partea fiilor lor, generale Baynes ? bodogăni lordul Ringwood.

— Tatăl meu v-a oferit cel mai bun vin pe care-l are, spuse Philip bine dispus, dacă ştiţi altul mai bun, se va grăbi să-l cumpere ca să vi-l ofere. Pen, fii amabil şi dă-mi sticla aceea !

Bătrînul lord nu părea nemulţumit de libertăţile pe care şi le permitea tînărul. Acum, că stau să mă gîndesc, îmi aduc aminte că doctorul se cufundase într-o tăcere adîncă şi o stranie nelinişte i se aşternuse pe chip, acel chip care de obicei era trist şi preocupat.

Faimosul vin de Xeres, care călătorise mult prin Indii pînă să-şi dobîndească încîntătoarea aromă, se plimbă de trei-patru ori în jurul mesei frumos lustruite a doctorului, cînd Brice, valetul lui, intră aducînd o scrisoare pe tava de argint. În momentul acela, am schimbat o privire cu Philip, iar în ochii noştri străluci pentru o clipă o abia perceptibilă scînteie de maliţiozitate. Doctorul primea ades scrisori, cînd se afla în compania prietenilor ; pacienţii lui se îmbolnăveau în momentele cele mai nepotrivite.

— Doamne Dumnezeule ! exclamă doctorul, după ce citi depeşa — era un mesaj telegrafic. Marele duce, bietul de el !

— Ce mare duce ? întrebă morocănosul lord Ringwood.

— Fostul meu protector şi prieten, marele duce de Gröningen ! A căzut la pat subit, azi-dimineaţă la unsprezece, la Potzendorff. Mi-a trimis vorbă. I-am promis că mă duc de cîte ori are nevoie de mine. Trebuie să plec ! Cred că mai prind trenul de noapte. Generale, vizita noastră în oraş trebuie amînată pentru cînd mă întorc. Brice, pregăteşte-mi valiza şi cheamă degrabă o trăsură. În lipsa mea, Philip se va ocupa de oaspeţii mei. Milord, nădăjduiesc că nu vă veţi supăra pe un medic care pleacă să-şi îngrijească un vechi pacient ? Vă voi scrie de la Gröningen. Vineri dimineaţa voi fi acolo. Cu bine, domnilor ! Brice, mai adu o sticlă de vin. Nu lăsa pe nimeni să plece. Fii binecuvîntat, Philip, băiete !

Zicînd acestea, doctorul se ridică şi-i strînse mîna fiului său, iar pe cealaltă i-o aşeză încetişor pe umăr. Apoi se înclină în faţa oaspeţilor săi — una din vestitele lui plecăciuni pline de graţie.

Îi zăream pe chip zîmbetul trist, iar lumina candelabrului de deasupra mesei i se reflecta pe fruntea strălucitoare, umbrindu-i obrajii din cauza sprîncenelor dese. Plecarea fu destul de neaşteptată şi-i întristă puţin pe meseni.

— Trăsura mea nu vine pînă la zece. O să trebuiască să mai stau aici. Ce viaţă grea trebuie să ducă doctorul ! Să fii chemat la orice oră din zi şi din noapte ! Îşi încasează onorariul ! Trebuie să plece ! mormăi invitatul de onoare.

— Cînd sînt bolnavi, oamenii se bucură să-i aibă în preajmă, milord. Am auzit că odată, cînd eraţi la Ryde...

Bătrînul lord se dădu înapoi, ca şi cînd fu izbit de un val de apă rece, apoi îl privi pe Philip cu bunăvoinţă.

— M-a tratat de gută. Şi încă foarte bine, zise el ; şi apoi şopti nu tocmai imperceptibil : Cam obraznic, băiatul ăsta ! După care, bătrînul lord se angajă într-o conversaţie cu generalul Baynes despre campanii militare şi despre prietenia acestuia cu fratele lui, bunicul lui Philip.

Generalul nu se grozăvi cu propriile-i fapte de arme, în schimb îl lăudă din toată inima pe vechiul lui camarad. Philip era mulţumit că se vorbea atît de frumos despre bunicul lui. Generalul îl cunoscuse şi pe tatăl doctorului Firmin, care fusese colonel în vestita armată care a luptat în războiul din Spania.

— Un adevărat tătar ! spuse bunul ofiţer. Tatăl dumitale îi seamănă bine. Şi dumneata ai ceva din aerul lui uneori. Dar îmi aminteşti mult de Philip Ringwood şi nici nu poţi găsi pe cineva mai potrivit cu care să semeni.

— Ha ! exclamă bătrînul lord. Se deosebise de fratele lui în multe privinţe. Pesemne se gîndea la vremurile cînd erau prieteni. Lordul Ringwood îl întrebă cu amabilitate pe generalul Baynes dacă stătea la Londra. Dar generalul venise numai să reglementeze această chestiune, care, iată, acum trebuia amînată. Era prea sărac ca să locuiască la Londra. Va trebui să caute un locşor la ţară, convenabil pentru el şi cei şase copii ai lui.

— Trei băieţi la şcoală şi unul la colegiu, domnule Philip, îţi închipui cam cît mă costă, deşi, slavă Domnului, băiatul cel mare nu cheltuieşte nouă sute pe an. Nouă sute ! Unde am ajunge dacă ar cheltui atît ? De fapt, vremurile nababilor apuseseră de mult şi generalul se întorsese în ţara lui cu venituri modeste, din care trebuia să-şi întreţină familia numeroasă. Cînd veni trăsura, bătrînul lord plecă. Curînd, plecară şi ceilalţi oaspeţi. Generalul, care pentru moment era burlac, mai rămase o vreme, aşa că ne-am retras toţi trei în fumoarul lui Philip, să stăm de vorbă şi să fumăm cîte un trabuc. Era o noapte ca multe altele pe care le petrecusem acolo şi totuşi ce bine mi-o amintesc ! Am vorbit despre planurile de viitor ale lui Philip, iar el ne comunică intenţiile în felul lui semeţ şi categoric.

— Nu, domnule, răspunse el la întrebările generalului Baynes în privinţa practicării avocaturii, dacă aş fi mai sărac, m-aş dedica acestei meserii. Dar am banii mei şi mai am ceva şi de la tatăl meu. S-ar putea să încerc să intru în Parlament, dacă mi se oferă un prilej, binevoi el să adauge.

— Iată un tînăr care s-a născut cu căiţă, îmi spuse generalul mai tîrziu, cînd am plecat împreună. O avere pentru început şi o alta pe care o va moşteni. Două mii de lire, plus leafa de ofiţer, asta a fost toată averea mea ; iar după ce voi muri, copiii mei nu vor moşteni nici cît tatăl lor.

Despărţindu-mă de bătrînul ofiţer, în faţa modestului apartament de lîngă club, m-am îndreptat spre casă, nebănuind că acel trabuc, pe care începusem să-l fumez în fumoarul lui Philip, avea să fie şi ultimul pe care aveam să-l fumez acolo. Ţigara se terminase. Vinul fusese băut. Cînd uşa aceea se închise în urma mea, era pentru ultima oară — sau cel puţin, n-aveam să mai vin ca oaspete şi prieten al lui Philip şi al doctorului Firmin. Trec pe-acolo deseori. Cînd zăresc ferestrele strălucitoare şi lipsite de viaţă, îmi aduc aminte de tinereţe, de vremea cînd Philip era un copil, iar eu ceva mai mărişor, de frumoasa lui mamă, de tatăl lui, atît de ospitalier, de melancolic şi de fascinant. Aş fi vrut să-l pot ajuta. Aş fi vrut să-mi ceară bani cu împrumut, dar un mi-a cerut niciodată. Deseori, el m-a împrumutat pe mine. Nu l-am mai văzut din noaptea aceea, cînd uşa s-a închis în urma lui.

La două zile după plecarea doctorului, pe cînd îmi luam micul dejun împreună cu familia mea, am primit următoarea scrisoare :

„Dragă Pendennis,

Dacă marți seara aș fi putut să-ți vorbesc între patru ochi, te-aș fi prevenit de nenorocirea care avea să se abată asupra casei mele. Dar la ce bun să știi cu cîteva săptămîni sau ore înainte ceea ce toată lumea va comenta mîine ? Nici dumneata, nici eu, nici o persoană la care ținem amîndoi n-am fi fost mai fericiți, dacă ai fi aflat cu cîteva ore mai devreme de nenorocirile mele. În douăzeci și patru de ore, toate cluburile din Londra vor vui de vestea plecării faimosului doctor Firmin, bogatul doctor Firmin ; peste cîteva luni (am un motiv temeinic și *secret* să cred), titlul ereditar ar fi fost al meu, dar sir George Firmin ar fi dat faliment, iar fiul lui, sir Philip, ar fi fost un cerșetor. Poate gîndul la această oroare a fost unul dintre motivele care m-au determinat să mă expatriez mai devreme decît aș fi făcut-o în alte condiții.

Fiul onoratului și înstăritului medic, George Firmin, un cerșetor ? Vestea asta te uluiește, nu-i așa ? Te întrebi cum de am ajuns la ruină, și eu și el, deși practic medicina cu succes de-atîta vreme, iar cheltuielile aparente nu sînt așa de mari. Se pare că, de ani de zile, soarta a hotărît să-i declar război lui George Brand Firmin, și cine poate lupta împotriva ei ? Considerat de toți un om cu judecată, m-am angajat în speculații negustorești promițătoare. Pe tot ce-am pus mîna s-a năruit. Dar pot spune ca bardul latin : «*Impavidum ferient ruinae*» * Și acum, aproape fără un ban în buzunar, aproape bătrîn, un exilat gonit din propria-i țară, caut o alta plină de speranțe ; *aș putea spune chiar că sînt încredințat* că voi reuși să-mi refac averea risipită ! Celor din familia mea nu le-a lipsit niciodată curajul, iar Philip și *tatăl lui* vor fi nevoiți să dea dovadă de multă cutezanță ca să poată înfrunta vremurile întunecate ce-i amenință. *Si celeres quatit pennas Fortuna* **, trebuie să ne resemnăm și să ne ducem nenorocirile cu fruntea sus.

Îți mărturisesc că există un om cu care nu pot, nu trebuie să dau ochii. Mă tem că generalul Baynes a venit din India cu economii neînsemnate, care sînt expuse primejdiei din cauza imprudenței lui și a cruntei și neașteptatei mele nenorociri. Inutil să-ți spun că *tot* ce-mi aparținea ar fi revenit fiului meu. Testamentul meu, redactat de multă vreme, se află în biroul cu baga, din camera mea de consultații, sub tabloul cu Abraham sacrificîndu-l pe Isaac. Vei vedea că, în afară de rentele ce se cuvin bătrînilor servitori devotaţi şi o mică moştenire lăsată unei femei admirabile şi loiale, faţă de care recunosc că am greşit, totul, toată averea mea, considerabilă odinioară, o *las băiatului meu.*

---

* Ruinele îl vor doborî pe cel neînfricat (lat.).
** Dacă soarta agită aripi repezi (lat.).

Acum, nu mai valorează nimic şi am compromis averea lui Philip o dată cu a mea. Ca om de afaceri, generalul Baynes, fostul camarad de arme al colonelului Ringwood, a fost condamnabil de neglijent, iar eu — vai ! trebuie să recunosc — l-am dezamăgit. Rămînînd singurul administrator în viaţă (celălalt administrator al averii doamnei Philip Ringwood era un avocat lipsit de principii şi de altfel a murit de mult), generalul B. a semnat o hîrtie prin care-i autoriza — după cum îşi închipuia el — pe bancherii mei să primească dividendele lui Philip, dar, de fapt, mă împuternicea astfel pe mine să dispun de întreaga sumă. Pe onoarea mea de om, de gentleman, de tată, Pendennis, am nădăjduit să o pot pune la loc ! Mi-am însuşit banii şi i-am investit în speculaţii, dar le-a scăzut valoarea de zece ori faţă de suma la care se ridică propria-mi avere. La fiecare jumătate de an, fiul meu îşi primea dividendele, oricît de greu îmi venea şi oricît de strîmtorat aş fi fost. Lui, cel puţin, nu i-a lipsit nimic pînă acum. Lipsuri ? Nelinişte ? Mă rog la Dumnezeu ca el să nu aibă parte niciodată de chinurile şi sfîşietoarele temeri ce nu mi-au dat pace. «*Post equitem sedet atra cura*» *, spune poetul nostru preferat. Ah, ce dreptate are cînd remarcă : «*Patriae quis exul se quoque fugit !*» **. Crezi că acolo unde mă voi duce, durerea din suflet şi remuşcările nu mă vor urma ? Nu mă vor părăsi o clipă, pînă în ziua în care mă voi întoarce — fiindcă inima-mi spune că *va veni* şi ziua aceea — şi-i voi restitui generalului Baynes toţi banii pe care-i datorează lui Philip, din cauza imprudenţei lui şi a trebuinţelor mele. Inima — o inimă de tată, păcătoasă, dar plină de afecţiune — îmi spune că băiatul meu nu va pierde, pînă la urmă, nici un ban în urma nenorocirii care s-a abătut asupră-mi.

Îţi mărturisesc că boala marelui duce de Gröningen n-a fost decît un pretext. Îţi voi scrie curînd din locul spre care am hotărît să-mi îndrept paşii. Sîmbătă am pus la bancă pe numele lui Philip o sută de lire. Iau cu mine ceva mai mult de-atît. Sînt deprimat, dar *plin de speranţe.* Am făcut rău, dar sînt *hotărît* să-l îndrept şi *jur* că, dacă s-o întîmpla să nu mai fiu, băiatului meu nu-i va fi ruşine de numele lui

George Brand Firmin.

---

* Grijile încalecă în spatele călăreţului (lat.).

** Cel alungat din ţară fuge chiar şi de sine (lat.).

Cu bine, dragă Philip! Vechiul tău prieten îţi va povesti de nenorocirile mele. În scrisoarea următoare îţi voi spune unde îmi poţi scrie. Oriunde m-aş afla şi orice nenorociri mă vor copleşi, nu-l uita pe cel ce te iubeşte,

Tata"

Abia terminasem de citit această scrisoare zguduitoare, cînd Philip Firmin în persoană, tulburat la culme, îşi făcu apariţia în camera unde ne luam gustarea de dimineaţă.

CAPITOLUL XV

SAMARITENII

Copiii alergară cu paşi mărunţi, cu mîinile întinse şi cu obişnuitul lor zîmbet de bun venit să-şi întîmpine prietenul. Philip îi mîngîie pe creştet şi se aşeză mîhnit la masă.

— Prieteni, aţi aflat ce s-a întîmplat?

— Da, am aflat, îi răspunse Laura întristată şi gata întotdeauna să-i compătimească pe ceilalţi.

— Cum? S-a şi răspîndit vestea în oraş? întrebă bietul Philip.

— Am primit o scrisoare de la tatăl tău azi-dimineaţă. I-am arătat scrisoarea şi l-am pus să citească rîndurile pline de afecţiune care-i erau adresate.

— Ultimul lui gînd a fost pentru tine, Philip! exclamă Laura. Uite ce frumoase sînt ultimele cuvinte!

Philip dădu din cap.

— Ce scrie aici e adevărat, dar nu este întregul adevăr.

Am rămas consternaţi de veştile pe care ni le aducea Philip. Se pusese sechestru pe casa din strada Old Parr. Sute de creditori gălăgioşi îşi făcuseră apariţia. Înainte de plecare, doctorul împrumutase sume considerabile de la acei periculoşi oameni de afaceri, la care apelase deseori în ultima vreme. Aceştia erau în posesia a numeroase poliţe, pe baza cărora doctorul, disperat, ridicase o mulţime de bani. Pretinsese că-i va împărţi cu Philip, dar în realitate îşi asumase mare parte din ei, lăsîndu-i fiului său două sute de lire din moştenirea sa. Restul dispăruse. Toate rezervele lui Philip fuseseră epuizate. Frauda tatălui său îi dăduse drepturi asupra semnăturii administratorului averii sale, iar Philip Firmin, vestit pentru averea sa, ajunsese un cerşetor. Din fericire nu avea datorii însemnate. Domnul Philip, ca orice om de caracter, nu suporta să rămînă dator şi, cu venitul lui de burlac, îşi achitase pe loc toate cheltuielile.

Ei bine ! Trebuia să muncească. Un tînăr ruinat la douăzeci şi doi de ani, cu două sute de lire în buzunar, izbutea cu greu să înţeleagă că era sărac. Îşi va vinde caii, va închiria un apartament mobilat şi va avea cu ce trăi un an de zile.

— Cînd voi fi mai strîmtorat, voi veni să iau masa cu copiii. Ai mîncat vreodată la „Williams“, în Old Bailey ? Cu un shilling mănînci bine : friptură de vacă, pîine, cartofi, bere şi un penny pentru chelner.

Da, pe Philip nu părea să-l incomodeze acea zădărnicire a planurilor lui. De mult nu-l mai văzusem într-o asemenea stare de spirit.

— Acum, mi-am luat greutatea de pe suflet. M-a apăsat destul. Asta am căutat dintotdeauna, fără să-mi explic de ce şi în ce scop. Sărmanului meu tată i se putea citi sărăcia pe chip. Ieri, cînd şi-au făcut apariţia portăreii aceia în strada Old Parr, mi s-a părut că-i cunoşteam. Le văzusem nasurile coroiate în vis.

— Nenorocosul de Baynes, cînd a preluat tutela averii, la cererea mamei tale, şi-a asumat şi consecinţele. Dacă santinela adoarme la post, îşi primeşte pedeapsa, spuse necruţător domnul Pendennis.

— Dumnezeule mare, doar nu mă vezi căzînd pe capul unui bătrîn cu o familie numeroasă şi ruinîndu-i pe toţi ? strigă Philip.

— Nu, nu cred că Philip ar fi în stare de aşa ceva, spuse soţia mea, cu o expresie de mare satisfacţie.

— Dacă oamenii îşi asumă tutele trebuie să le ducă la bun sfîrşit, draga mea, exclamă stăpînul casei.

— Cum, să-l fac pe bătrînul gentleman să sufere din cauza greşelilor tatei ? Mai bine mor de foame, decît să fac aşa ceva vreodată ! spuse Philip.

— Aşadar, Micuţa Soră s-a sacrificat în zadar, oftă soţia mea. Cît despre părinte — oh, Arthur ! nu-ţi pot spune cît de odios mi s-a părut. Are ceva respingător. Iar cu femeile se poartă... Oh !

— Nici dac-ai lua un purgativ, n-ai tremura aşa.

— A fost îngrozitor ! Sînt încredinţată că Philip se va simţi mai bine acum.

Deseori, femeile suportă mai uşor ruina. Daţi-le obiectele preferate şi sărăcia nu este pentru ele decît un necaz mărunt. Cît despre Philip, aşa cum v-am spus, este mai vesel decît oricînd. Fuga doctorului provocă discuţii aprinse la club : acum, că plecase, mulţi declarau că-şi dăduseră seama de situaţia lui falimentară şi că au ştiut dintotdeauna că totul se va sfîrşi aşa. Cazul fu comentat, dezbătut şi exagerat, ca de obicei în asemenea situaţii. Comentariile durară o săptămînă. Dar toţi ştiau că principalul creditor al doctorului era chiar Philip, aşa că îl priveau cu simpatie, de cîte ori trecea pe la club după nefericita întîmplare, cu obrajii arzîndu-i de ruşine neîmpăcată, socotind că toată lumea îl va arăta cu degetul şi-l va evita pe fiul fugarului vinovat.

Nu, lumea n-a luat în seamă nenorocirea care se abătuse asupră-i. Cîţiva cunoscuţi se purtau acum cu el chiar mai frumos decît înainte. Unii fură de părere că această situaţie, care-l obligă să muncească, îi va prinde bine. Numai puţini, foarte puţini, îl evitau şi treceau pe lîngă el ca şi cînd nu-l cunoşteau. Printre aceste figuri distante îi veţi recunoaşte desigur şi pe cei din familia Twysden. Trei statui, cu ochi de marmură, n-ar putea arăta mai impasibile decît mătuşa Twysden şi cele două fete ale sale, în trăsura lor maiestuoasă. Domnii roşeau cînd îl vedeau pe Philip. Cam tîrziu pentru unchiul Twysden să mai roşească !

— Fir-ar să fie ! Va veni să ceară bani, fireşte. Dawkins, nu sînt acasă pentru tînărul Firmin. Aşa vorbea lordul Ringwood, considerîndu-l pe Philip ajuns în rîndul hoţilor. Dar, slavă Domnului, pe drumul greu al vieţii, călătorii întîlnesc şi samariteni şi leviţi. Philip ne povesti amuzat de întîlnirea cu vărul lui, Ringwood Twysden, într-un loc public. Twysden stătea vesel de vorbă cu cîţiva funcţionari tineri, colegi de serviciu, dar cînd îl văzu pe Philip îndreptîndu-se spre ei, cu o privire ameninţătoare şi plin de el, îşi pierdu cumpătul şi fugi. Nici nu-i de mirare !

— Credeţi, spuse Twysden, că aş sta de bunăvoie în aceeaşi încăpere cu un mojic ca el, după felul cum s-a purtat cu familia mea ? În ruptul capului !

Aşadar, uşa impunătoare din strada Beaunash avea să rămînă închisă pentru Philip Firmin.

Acum, ușa din strada Beaunash se deschidea bucuros pentru un alt gentleman. Un armăsar splendid se oprea zilnic în fața ei. O pereche de cizme lustruite săreau din trăsură și săltau nerăbdătoare pe scările mari unde cineva aştepta cu un zîmbet de bun sosit. Acelaşi zîmbet,aceeași canapea, aceeaşi mamă la masa de scris, scriind scrisori. Buchete minunate din Covent Garden împodobeau camera. După jumătate de oră, mama ieșea să-i spună ceva menajerei, *vous comprenez*. Nimic nou sub soare, care mîine va străluci peste aceleași flori, jocuri şi distracţii de fiecare zi. Iar cînd vorbele de dragoste au contenit, dragă domnişoară, şi te-ai căsătorit şi ai o situaţie înfloritoare, surorile dumitale mai mici nu vor juca şi ele oare același joc ? Sincer vorbind, v-ar plăcea — dumneavoastră, care înclinați să o considerați pe Agnes Twysden o tînără fără inimă — v-ar plăcea, zic, să o vedeţi plîngînd în hohote cu ochii ei frumoși pentru un tînăr, căruia nu prea îi pasă de ea și la care ea nu ţine cine știe ce, şi care pe deasupra mai este şi un sărăntoc, cu un tată ruinat și dezonorat și cu o legitimitate îndoielnică ? Absurd ! Fata asta este ca un minunat umbrar înmiresmat de la „Star and Garter“ din Richmond, cu caprifoi atîrnînd la ferestrele de la care poți contempla cea mai frumoasă priveliște a pădurii și a rîului. Mesele sînt împodobite cu flori şi cu pocale pline cu vin : invitaţii căpitanului Jones au tot ce le doreşte inima. După terminarea petrecerii şi după plecarea oaspeților, aceiași chelneri, aceleași flori, aceleași cupe şi cristaluri se pregătesc pentru următoarea petrecere, pentru domnul Brown. Sau, dacă nu vă place comparaţia dintre Agnes Twysden și crîșma „Star and Garter“, unde se adună tot soiul de lume, atunci să o asemănăm cu neprihănita lună, care luminează deopotrivă chipurile tuturor păstorilor, fie ei oacheși sau bălani.

Cînd, din motive mai presus de voința sa, un comandant este obligat să se retragă, ne place să-și arate iscusința cu care-şi salvează tunurile, muniţiile şi echipamentul militar. Doctorul Firmin, pierzîndu-și averea și fiind constrîns să plece, îşi demonstră stăpînirea de sine și priceperea minunată în a-şi ridica tabăra, lăsînd trofee neînsemnate în mîna duşmanului victorios. Vinurilor lui li se dusese vestea printre epicurienii pe care-i avusese oaspeţi. Obişnuia să se laude, ca un vrednic *bon vivant* care cunoaşte valoarea conversaţiilor la un pahar de vin după masă, cu cantităţile pe care le posedă şi cu lăzile din pivniţă ; dar cînd executorii veniră să reglementeze vînzarea, nu s-a găsit decît un număr neînsemnat de sticle goale, iar unii dintre creditorii necinstiţi scoaseră pe piaţă o mare cantitate de băuturi de calitate inferioară, străduindu-se să o vîndă drept stocul de băuturi selecţionate ale unui renumit cunoscător. Veşti despre acest procedeu necinstit ajunseră pînă la urechile doctorului Firmin, în exil. În scrisoarea pe care o trimise îşi manifestă indignarea faţă de felul în care creditorii lui i-au compromis bunul renume de *bon vivant*. El şi vin prost ! Ce ruşine ! Avea cele mai bune vinuri de la cei mai buni negustori de vin şi plătea, sau mai degrabă datora, preţuri foarte ridicate pentru ele. În ultimii ani, doctorul nu mai achitase nici o notă de plată, iar negustorul de vinuri apărea printre primele rînduri ale listei creditorilor. Cărţile îi fură amanetate la un vînzător la licitaţie, iar Brice, valetul, avea o chitanţă de ipotecare a mobilei. Nu vrem să spunem că Firmin se retrase de pe cîmpul de luptă cu onoruri, dar oricum era foarte uşor vătămat de înfrîngerea suferită. Duşmanul voia să jefuiască oraşul ? El a trecut toate bunurile de valoare de partea cealaltă a zidului. Au rîvnit la navele lui ? Le-a scufundat pe toate ; iar cînd cuceritorii au pătruns puţin cîte puţin în cetate, el dispăruse de mult din bătaia puştii lor. Nu aflăm deseori că Nana Sahib * trăieşte şi chiar o duce foarte bine ? Nu-l iubim, dar nu ne putem abţine să nu admirăm fugarul care a scăpat de colţii înspăimîntători ai leului. Într-un cuvînt, în urma vînzării mobilelor lui Firmin, creditorii nu au beneficiat cine ştie cît. Negustorii de vechituri au declarat cu dispreţ că n-au mai văzut asemenea lucruri uzate şi ponosite. Un prieten al familiei şi Philip au cumpărat portretul mamei lui în schimbul a cîteva guinee ; cît despre portretul doctorului, acesta fu vîndut în hohotele de rîs ale celor prezenţi cu cîţiva shillingi numai. Peste puţină vreme, am văzut în strada Wardour bufetul doctorului şi ceea ce negustorii numesc în glumă „sarcofagul cu vinuri“. Bietul doctor ! Îi băuseră vinul, îi mîncaseră mîncarea ! Dar el scăpase de ghearele păsărilor de pradă.

Am vorbit repede şi în surdină, sincer nădăjduind ca tinerii din preajmă să nu ia seama la ceea ce spunem. Dar, într-o pauză a conversaţiei, domnul Pendennis junior, vechi prieten al lui Philip, exclamă :

---

* Prinţ indian (1825—1862), şeful insurecţiei şipailor (1857—1859), înăbuşită de trupele engleze.

— Philip, dacă eşti atît de sărac, n-o să ai ce mînca, şi-atunci poţi să iei felia mea de pîine cu gem. Eu n-o vreau, mamă, adăugă el, ştii şi tu că Philip îmi dădea mereu tot felul de lucruri.

Philip se apleacă şi-l sărută pe acest mic samaritean.

— Nu mi-e foame, dragă Arty, şi nu sînt chiar atît de sărac. Ia te uită ce-am eu aici : un shilling nou-nouţ pentru Arty !

— Oh, Philip, Philip ! exclamă mama lui Arty cu lacrimi în ochi.

— Nu lua banii, Arthur ! strigă tatăl.

Băiatul dezamăgit, dar cu o inimă vitează, se pregăti să înapoieze moneda.

— E nou-nouţă şi tare-i frumoasă, dar n-o vreau, Philip, mulţumesc, spuse el, făcîndu-se roşu ca racul.

— Dacă n-o ia, jur că i-o dau vizitiului, spuse Philip.

— Ai reţinut trăsura la uşă atîta timp ? Oh, Philip, Philip ! exclamă din nou mama lui Arthur, cu spiritul ei de economie.

— Pierdere de timp înseamnă pierdere de bani, doamnă dragă, spuse Philip grav. Trebuie să mă duc în atîtea locuri. Ai să vezi ce zgîrcit am să devin cînd voi fi declarat falit. Trebuie să trec pe la doamna Brandon, care nu-şi va găsi liniştea, draga de ea, pînă nu va afla totul.

— Oh, Philip, cît aş vrea să merg cu tine ! spuse Laura. Transmite-i, te rog, complimente din partea noastră.

— *Merci !* spuse tînărul, strîngînd cu putere mîna doamnei Pendennis. Îi voi transmite mesajul, Laura. *J'aime qu'on l'aime, savez-vous ?* *

— Asta înseamnă : îi iubesc pe cei ce o iubesc, spuse Laura cea mică.

— Dar mie nu cred că mi-ar plăcea ca toată lumea să o iubească pe mama, mărturisi mai tîrziu această mică făptură confidentului său patern. Adică, nu vreau ca ea să-i iubească pe toţi. Numai pe tine, tată, şi pe Ethel, şi pe Arthur, şi cred că şi pe Philip, acum că e sărac şi singur, atît de singur ; iar noi o să avem grijă de el, nu-i aşa ? Şi cred că o să-i cumpăr ceva cu banii pe care mi i-a dat mătuşa Ethel.

— Şi eu o să-i dau banii mei, strigă unul din băieţi.

---

* Îmi place s-o iubească toată lumea, ştiţi ? (fr.).

— Şi eu îi dau... Pfui ! Ce contează ce-au mai rostit cu nedisimulată generozitate acele buze mici şi încîntătoare. Dar minunatele cuvinte de dragoste şi milă au umplut inima mamei de recunoştinţă şi bucurie şi ştiu către cine s-au îndreptat mulţumirile ei pentru vorbele şi gîndurile afectuoase ale celor mici.

Doamna Pendennis îl convinse pe Philip să vină la prînz la masă şi să nu mai ia trăsura, o promisiune pe care domnul Firmin o putea respecta fără dificultate, fiindcă de la club nu avea decît cîteva sute de metri de mers pe jos prin parc. Mărturisesc că soţia mea a acordat o atenţie deosebită cinei din ziua aceea, pregătind felurile de mîncare preferate ale lui Philip şi poruncind chelarului (care se întîmpla să fie şi proprietarul casei) să scoată din pivniţă cel mai bun vin pe care-l avea.

V-am mai vorbit despre prietenul nostru şi despre felul lui de a fi : lăudăros, impetuos, generos. Cînd Philip era emoţionat, mărturisea tuturor starea lui de spirit. Cînd era furios, duşmanii lui erau cei mai ticăloşi oameni din lume. Făgăduia să fie nemilos cu ei şi dorea ca toţi prietenii lui să-i împărtăşească indignarea. Cum putea un fiu atît de sincer şi deschis să aibă un tată atît de ascuns ! Sînt încredinţat că aţi întîlnit tineri bine crescuţi, care erau copii ai unor părinţi vulgari ; taţi înfumuraţi şi fanfaroni cu fii tăcuţi şi la locul lor ; mame gălăgioase cu fiice liniştite şi modeste. Prietenul nostru nu este Amadis * sau sir Charles Grandison şi nu-l recomand ca pe un om demn de respect şi care merită să fie luat drept exemplu. Dar încercaţi să vi-l imaginaţi aşa cum este el din fire. Philip este aşa cum l-a făcut natura. Nu cred că s-a străduit vreodată să se perfecţioneze. De altfel, puţini încearcă s-o facă ; îşi închipuie doar că reuşesc : citim uneori în memorii apologetice şi în biografii îngăduitoare cum a izbutit unul să-şi tempereze firea nepotolită sau cum s-a străduit altul să devină fără cusur. Toate bune şi frumoase, oameni buni. Poţi învăţa o limbă străină, poţi stăpîni o disciplină ştiinţifică ; am citit şi despre un tipicar de şaizeci de ani care, după mult studiu şi exerciţii, a învăţat să danseze destul de bine ; dar, dacă stai bine să te gîndeşti, cum poţi oare adăuga ceva la demnitatea ta morală ? Vai ! Pastorul care predică este întotdeauna mai înalt decît majoritatea ascultătorilor numai datorită înălţimii amvo-

---

* Personaj dintr-un romanţ medieval spaniol.

nului, iar cînd coboară face temenele ducesei, bombăne şi îşi mustră copiii şi îşi ceartă soţia pentru meniu. Nu vedeţi ? Totul este deşertăciune, aşa că şi predicatorul este la fel.

Aşadar, Philip îşi spune necazurile în gura mare, strigă cît poate cînd este fericit, zbiară cînd laudă pe cineva sau ceva, exagerat în modestia lui, ca şi atunci cînd se făleşte, cînd îşi admiră prietenii sau cînd îşi dispreţuieşte duşmanii. Pot spune că nu este un om obiectiv, dar am întîlnit oameni mai nepărtinitori decît el, dar nici pe jumătate atît de cinstiţi. Cu siguranţă, nu este lipsit de cusururi, dar am întîlnit oameni mai lipsiţi de cusururi, însă nu atît de mărinimoşi. Cred că aşa gîndeşte soţia mea, altminteri de ce ar ţine la el atît de mult ? Nu cunoaştem noi oare tineri care n-au încălcat niciodată limitele admise, n-au întîrziat niciodată la şcoală, n-au făcut niciodată un acord gramatical greşit şi n-au pronunţat prost vocalele, n-au intrat niciodată în raza de acţiune a nuieluşei, iar alţii care trăgeau mereu chiulul, făceau o mulţime de boacăne şi o încasau drept pedeapsă ? Totuşi, parcă ne place mai mult domnişorul Neastîmpărat decît domnişorul Băiat-Cuminte. Cînd domnişorul Neastîmpărat a venit să ia masa cu noi, în prima lui zi de om sărac, chipul îi strălucea de fericire, rîdea, se umfla în pene, îi mîngîia pe copii : acum îi lua pe genunchi, acum îi ridica pînă-n tavan, cînd se arunca pe o canapea, cînd încăleca un scaun. N-am văzut un gentleman fără o lăscaie în buzunar mai vesel ca el. Cît despre masă, Philip avea de obicei poftă de mîncare, dar în ziua aceea nici un căpcăun nu putea mînui mai cu folos furculiţa şi cuţitul. Cerea mereu să i se mai aducă de mîncare, pînă cînd gazdele se opriră să-l privească uluiţi.

— Mănînc pentru azi şi pentru mîine. Nu mă întîlnesc în fiecare zi cu asemenea meniu. Ce bun e vinul ăsta roşu ! Pot să iau şi la pachet ?

Copiii izbucniră în rîs la ideea admirabilă de a împacheta vin într-o foaie de hîrtie. Nu ştiu dacă de obicei copiii rîd la glumele cele mai bune ; ca şi oamenii cu scaun la cap, de altfel.

Cînd rămaserăm singuri, după plecarea copiilor şi a servitorilor, prietenul nostru ne mărturisi motivul veseliei sale.

— Pe legea mea ! Merită să te ruinezi ca să cunoşti oameni atît de buni . Draga mea, buna mea Laura, spuse el ştergîndu-şi ochii cu mîna, azi-dimineaţă abia m-am abţinut să nu te strîng în braţe, ai fost atît de generoasă şi... şi de amabilă şi de bună cu mine ! Unde crezi că m-am dus, după ce v-am părăsit ?

— Cred că ghicesc, Philip, îi spuse Laura.

— Ei bine, zise Philip clipind din nou şi dînd pe gît dintr-o suflare un pahar plin ochi, am fost la ea, desigur. Cred că ea este cel mai bun prieten pe care-l am în lumea asta. Bătrînul ieşise în oraş, aşa că i-am povestit tot ce s-a întîmplat. Şi ce credeţi că a făcut ? Mi-a spus că m-aştepta de mult şi s-a dus să pregătească o cameră cu un pat la mansardă şi cu tot ce trebuie, o cămăruţă cît se poate de curată şi cochetă. Apoi m-a implorat să rămîn acolo, iar eu i-am spus că rămîn, ca să-i fac plăcerea. Pe urmă, m-a dus jos, în camera ei, şi s-a repezit să deschidă un dulap, de unde a scos douăzeci şi trei de lire dintr-o... dintr-o cutie... dintr-o cutie pentru ceai, zău aşa !, şi mi-a spus : „Uite, Philip“, şi... Uf ! ce prost sînt !

Aici oratorul, copleşit de emoţii, se întrerupse.

CAPITOLUL XVI

ÎN CARE PHILIP ARATĂ CE FIRE ARE

Cînd Micuţa Soră i-a oferit lui Philip toţi bănuţii ei, tot ceea ce avea, între ei avu loc o scenă sentimentală, pe care însă o vom trece cu vederea. Fără-ndoială că ea ar fi dorit să-i ofere nu numai ce economisise din banii încasaţi pe chirii, ci şi tacîmurile, mobila şi tot ce avea de valoare în casă, inclusiv bibelourile lui J. J., comodele, porţelanurile şi aşa mai departe. Să faci un mare serviciu cu drăgălăşenie, să te sacrifici — nu sînt acestea privilegiile cele mai încîntătoare ale afecţiunii unei femei ? Philip însă îi stăvili entuziasmul arătîndu-i o pungă plină cu bani, la vederea căreia micuţa lui prietenă se întristă, dezamăgită. Exageră valoarea cailor săi, care după calculele lui, aveau să-i sporească actuala sumă cu încă două sute de lire. Ea fu nevoită să recunoască că deţinătorul ei nu avea motiv de nelinişte. Toată viaţa nu avusese nici jumătate din acea sumă. Philip promise că va profita uneori de generoasa ei propunere, de a locui la ea, pentru care-i era recunoscător. Asta, cel puţin, era o consolare.

Inimoasa gazdă pregăti camera într-o clipă ; flori pe poliţa de deasupra căminului, o oglindă mare, fiindcă tatăl ei se putea descurca şi cu cea mică, mai ales că acum obişnuia să se radă la bărbier, o plapumă matlasată, pe care o confecţionase chiar ea şi multe alte lucruri utile. Mi-e teamă că această făptură delicată pur şi simplu îşi pierduse capul de fericire, la gîndul că Philip va sta la ea. De altfel, Philip era în aceeaşi stare de spirit. Care fusese ultimul fel de mîncare pe care-l împărţiseră Paetus şi Arria ? * Am rătăcit dicţionarul Lempriere (comoara mea din tinereţe) şi am uitat dacă fusese un pumnal rece *au naturel* sau cărbuni încinşi *à la Romaine ;* dar, orice-ar fi fost, ea zîmbi, mulţumită să împărtăşească soarta dragului ei băiat.

Da, Philip va veni uneori să stea cu Micuţa Soră ; poate într-o sîmbătă şi a doua zi, duminica, vor merge la biserică împreună, ca pe vremea cînd era elev.

— Dar, ştii, îi spuse Phil, legea e lege, învăţătura-i învăţătură. Trebuie să mă dedic cu totul meseriei mele, să mă trezesc dimineaţa devreme.

— Nu-ţi obosi ochii, dragul meu, interveni blînd înţeleapta prietenă a domnului Philip.

— Nu pot glumi cu munca mea, spuse Philip cu gravitate. Lucrez la judecătorul Benton : „Benton şi Burbage".

— Ah, „Benton şi Burbage" ! şopti Micuţa Soră deloc uimită.

— Cum crezi că a ajuns judecător înainte de patruzeci ?

— Înainte de patruzeci ce ? Doamne sfinte !

— Înainte de a împlini patruzeci de ani, doamnă Carry. Cînd a început să lucreze, trebuia să-şi croiască singur drum în viaţă. Ca şi mine. De la tatăl lui avea o mică subvenţie lunară. Nu ca mine. Şi-a închiriat un apartament în Temple. S-a angajat la biroul unui avocat. Studia paisprezece-cincisprezece ore pe zi. Nu mînca decît un cotlet de berbec şi bea o ceaşcă cu ceai toată ziua.

— Doamne sfinte ! Nu te-aş lăsa să faci aşa ceva, nici de-ar fi s-ajungi şambelanul curţii regale sau lordul cancelar, sau cum le mai zice ! Să-ţi pierzi tinereţea citind, să-ţi strici ochii şi să nu mănînci seara ? Nu eşti obişnuit cu o asemenea viaţă. O să te distrugi !

---

* Paetus a fost condamnat la moarte în anul 42 e.n., sub acuzaţia de a fi complotat împotriva împăratului Claudius. Ezitînd să-şi ia singur viaţa, potrivit sentinţei, soţia lui, Arria, s-a străpuns cu pumnalul, spunîndu-i : „Paetus, nu doare".

Philip își aranjă părul blond pe fruntea lui înaltă, dădu din cap și zîmbi cu blîndețe. Ceva îi spunea în sinea lui că nu era nici un pericol să se distrugă muncind.

— Pentru a reuși în avocatură, ca în orice altă profesiune, continuă el cu gravitate, trebuie perseverență, sîrguință și talent ; dar și-așa se poate să nu reușești. Mulți, care au avut toate aceste calități, au dat greș.

— Dar n-au avut talentul lui Philip al meu, știu eu. Odată, a trebuit să depun mărturie la un proces, unde m-a interogat un individ vulgar, în fața unui judecător bătrîn, surd și respingător. Dacă avocații tăi sînt la fel, atunci n-aș vrea să reușești. Și-acum, ia uite, ce bucată bună de file de porc ! Tatei îi place carnea de porc la grătar ; să vii și tu să mănînci cu noi. Mi-ar plăcea să te văd în fiecare zi aici, cu noi.

Micuța Soră se agita de colo-colo și scoase la iveală o sticlă de vin ademenitoare, urîndu-i lui Philip bun venit. Așa că, după cum vedeți, tînărul nu numai că nu suferea de foame, dar, în prima lui zi de om sărac, mînca de două ori la prînz.

Caroline fu de acord cu un compromis în privința banilor, cu promisiunea solemnă că de cîte ori va avea nevoie, Philip va apela la ea. Aproape că dorea ca el să fie sărac, de dragul prețioasei recompense. Puse deoparte o pungă cu bani numai pentru Philip. Făcu economii mai mari la mîncare, ca să poată pune deoparte mai mult, ceea ce provoacă nemulțumirea căpitanului. De dragul lui Philip ar fi fost în stare să micșoreze pulpele de berbec de la mesele chiriașilor săi și să perceapă o taxă pe cutiile lor de ceai și pe produsele de brutărie. Dacă astfel de legături sentimentale neprincipiale nu vă sînt pe plac și vreți ca femeile să vă iubească numai pentru meritele dumneavoastră, sînt preaplecatul dumneavoastră servitor ! Sclavi de cînd lumea ! Dacă ați da lovitura și ați fi liberi, dragii mei, cît ați fi de nefericiți ! Și v-ați cere lanțurile înapoi. Ce poet a vorbit despre asta ? Este adevărul adevărat și sînt încredințat că doamnele ne vor da dreptate.

Philip decretă în sinea lui că va locui într-un apartament din Temple, acolo unde l-am întîlnit pentru prima dată. Vanjohn, gentlemanul amator de sport, s-a hotărît, din anumite motive, să se retragă din avocatură și sport, iar domnul Firmin îi preluă camera de dormit. Nu costa mult să mobilezi dormitorul unui burlac. Dar domnul Firmin era un tînăr prea bun la suflet ca să se tocmească pentru prețul patului și al scrinurilor lui Vanjohn, așa că plăti cu generozitate de două ori valoarea lor. Philip împărțea apartamentul cu domnul Cassidy. Ah, camere frumoase și luminoase, apropiate de cerul liber, îmi amintiți de tinerețe ! Cînd Philip își luă în primire camera de la etajul doi din Temple, biograful lui era încă tînăr, și cîteva familii de modă veche îi spuneau „tînărul Pendennis".

Așadar, Philip Firmin locuia la mansardă ; o spălătoreasă și un băiat de serviciu formau anturajul lui domestic ; el, care fusese obișnuit cu menajere, valeți și servitori în livrea, supuși și ascultători ! Ce imensă ușurare pentru Philip să fie eliberat de acel ceremonial și acea etichetă de catifele și dantelărie ! Nu trebuia să-și mai ascundă pipa prin cine știe ce firide sau dulapuri. Mirosul ei plutea în tot apartamentul și se înălța spre cer, vecinul lor cel mai apropiat.

În primele două luni după ce fusese ruinat, Philip mărturisi că petrecu de minune. Mai avea destui bani în buzunar, și gîndul că poate era imprudent să ia o trăsură sau să bea o sticlă de vin adăuga un plus de savoare petrecerilor din zilele sau după-amiezele libere. Philip se simțea la fel de bine la mesele alcătuite din friptură de vacă și bere neagră ca și la banchetele mult mai costisitoare cu care fusese obișnuit. Făcu haz de pretențiile lui de dinainte, cînd împreună cu alți tineri epicurieni puneau la cale ospățuri și criticau vinul, sosurile și broasca țestoasă. Acum Philip era mulțumit de masă și de toate celelalte. N-aș vrea să vă alarmez spunîndu-vă că Philip va avea de înfruntat sărăcia lucie și foamea în calea lui. Uneori paharul nu-i era plin, dar gol n-a fost niciodată. Mielușelul a fost tuns la piele, dar vîntul n-a suflat niciodată prea puternic.

Philip își luă în primire camerele lui din apartamentul din Temple și se duse să locuiască acolo de cum începu lunga vacanță judiciară, pe care intenționa să o dedice studiului dreptului și pregătirii sale particulare, înainte de a se încumeta să profeseze avocatura și să apară la barou. Nimic nu este mai necesar pentru cei ce studiază decît mișcarea, așa că Philip făcea multă mișcare ; mai ales pe apă, fiindcă era un bun vîslaș. După mișcare, nimic nu era mai recomandabil decît o băutură răcoritoare, iar domnul Firmin, care acum nu-şi mai putea permite vin roşu, dovedi o deosebită apetenţă pentru bere. Mişcarea şi berea cer odihnă. Firmin dormea nouă ore şi era roşu în obraz ca o fată mare. Un tînăr cu o asemenea constituţie sănătoasă avea şi o poftă de mîncare pe măsură la micul dejun. Şi apoi, un om care vrea să reuşească în avocatură, în Senat, în Parlament, în Camera Lorzilor, în biroul Lordului Cancelar trebuie să cunoască istoria ţării sale, care se scrie zi de zi, aşa că Philip citea ziarele. Deci, vrînd-nevrînd, aceste îndatoriri, care-l distrăgeau de la programul lui, micşorau orele de studiu.

Domnul Cassidy, tovarăşul de apartament al domnului Firmin, se născuse în regatul vecin al Irlandei şi, venind în Anglia, se dedicase studiului literaturii irlandeze. Un tînăr vesel, ager, liniştit, cu spirit de observaţie, la locul lui, domnul Cassidy spre deosebire de unii dintre compatrioţii săi ştia întotdeauna să o scoată la capăt ; persoanele care jucau rolul de creditori nu-l înspăimîntau defel, iar din micile lui cîştiguri reuşea să le trimită părinţilor, care locuiau undeva, în Munster, ajutoare băneşti demne de luat în seamă. Printre prietenii lui Cassidy se număra domnul Finucane, redactor la ziarul „Pall Mall Gazette“, care se căsătorise cu văduva excentricului şi înzestratului căpitan Shandon. Cass lucra şi el în calitate de corespondent la „Gazette“, redactînd cronici mondene despre căsătorii, decese, naşteri, serate. Aceşti gentlemeni irlandezi cunoşteau alţi gentlemeni irlandezi, care lucrau la redacţiile altor ziare şi care alcătuiau o mică societate literară. Se adunau acasă la fiecare din ei sau în locuri unde distracţiile nu costau scump. Mulţi dintre ei îl cunoscuseră pe Philip Firmin înainte de nefericita întîmplare, cînd buzunarele încă îi erau doldora de bani şi cîntecele lui provocau aplauze.

Ce îndrăzneală la Pendennis şi prietenii lui să scrie la acest ziar ! Scriitorii rîdeau de aerele pe care uneori găseau de cuviinţă să şi le dea. Tonul pe care-l adoptaseră ici amuza, colo plictisea, stimula imaginaţia, era îndrăgit. Succesorii lor continuară pe acelaşi ton, exagerîndu-l. Lucrau pe salarii foarte modeste, dar aveau satisfacţia de a-i putea ataca cu insolenţă pe cei mai buni ca ei. Numai trei-patru persoane erau scutite de insultele lor. Dar în fiecare săptămînă puneau pe cineva la stîlpul infamiei, iar cititorii făceau haz de zbuciumul şi furia victimei. Autorii erau avocaţi obscuri, profesori suplinitori şi pedagogi, dar condeiele lor atotştiutoare erau oricînd gata să explice orice articol de lege, să dea oricui sfaturi profesionale, fie el episcop, ministru, căpitan, croitor sau jocheu.

De la începuturile lui, pe cînd bătrînul Shandon îşi mînuia cu atîta pricepere agresivul *tomahawk* şi domnii W-rr-ngt-n şi P-nd-nn-s îl urmau pe cîmpul de luptă, ziarul „Pall Mall Gazette" trecuse prin mai multe mîini, iar victimele sacrificate de editorii de azi semănau mult cu personajele articolelor exagerate ale fostei dinastii. Să fii biciuit în propria-ţi sală de studii îţi dădea, desigur, un sentiment ciudat. Cînd a apărut reportajul meu despre declinul comerţului cu ceară roşie de sigiliu în cele trei regate (datorită răspîndirii plicurilor cu lipici — după cum puteţi citi şi dumneavoastră în acel articol scris cu măiestrie), am fost criticat în fel şi chip în „Gazette" şi biciuit cu nuiele iscusite, care însă de-atunci şi-au pierdut din vehemenţă. Parcă bunul domn Guillotin n-a fost executat cu propria lui invenţie ? Nu-l cunosc pe acel domn Sanson care m-a disecat, dar am bănuit întotdeauna că flagelarea mea i-a fost încredinţată lui Digges, de la Corpus. Tatăl lui era proprietarul unei şcoli de fete în Hackney. Dar stilul monden al lui Digges în tot ceea ce scria şi tradiţionalismul lui cavaleresc îmi întăresc bănuiala că el a fost călăul. Toate acestea însă n-au nici o importanţă. Mai bine să ne întoarcem de la necazurile personale ale autorului acestei istorii, la cele ale eroului ei.

Îşi mai aminteşte cineva de apariţia, acum douăzeci de ani, a unei cărticele numite „Cîntecul Trompetei", o carte de cîntece şi poezii, scrisă de Cornet Canterton pentru fraţii lui de arme, ofiţerii ? Trompeta lui era destul de melodioasă, iar cornetul interpreta mici arii cu farmec şi măiestrie. Dar sărmanul Canterton aparţinea regimentului de gradă, din care Philip Firmin tare ar fi vrut să scurteze viaţa a două-trei trupe. Intrînd în camera lui Cassidy, Philip dădu peste această carte şi se puse numaidecît pe treabă să-l desfiinţeze pe Canterton. Îl călcă în picioare, îi zdrobi chipul şi trupul, distruse „Cîntecul Trompetei" şi-l nimici pe trompetist. Nimeni nu mai scrisese un articol atît de vehement. Mugford, şeful lui Cassidy şi proprietarul ziarului, căruia îi plăcea ca cel puţin o persoană pe zi să fie tocată mărunţel în „Pall Mall Gazette", nu avea, în acel moment, nici o victimă în dulapul cu provizii, aşa că publică articolul lui Philip. Bucuros nevoie mare, Philip se grăbi să ajungă la Westminster să ne arate isprava. Nu-şi dorea nimic altceva decît să ofere un dineu la Greenwich în cinstea succesului său ! Oh, Philip ! Păcat că primii bani i-ai cîştigat în felul ăsta ! Mai bine i-ai fi obţinut aplicînd legea, nu flirtînd cu această muză capricioasă şi lipsită de graţie. Fiindcă, drept să spun, unele capete luminate care i-au comentat articolul nu i-au găsit cine ştie ce merite ; un stil banal şi necuviincios şi un umor necizelat şi lipsit de tact. Dar nu ne-apucăm acum să-l analizăm. Dîndu-şi seama de greşelile pe care le făcuse, Philip divorţă de muza cu care n-ar fi trebuit să flirteze niciodată.

Iscusitul Cassidy n-a scris nimic, fiindcă ştia că nu poate, sau că n-ar fi ieşit decît un paragraf ori o scurtă frază, dar a promis să-i arate şefului său articolul. Cunoscuţii îl porecliseră „Excelenţa sa". Cît despre Mugford — Frederick Mugford, pe numele întreg —, lăsînd la o parte micul lui defect, că o dată pe săptămînă comitea sistematic o crimă literară, se poate spune că un ucigaş mai onorabil şi mai cumsecade nici că există. Absolvise vechea şcoală de presă. Asemenea mareşalilor francezi, se ridicase din rîndul ofiţerilor, păstrînd unele din obiceiurile şi ciudăţeniile de soldat. De cînd se angajase ajutor de tipograf, se formase o nouă generaţie de scriitori — oameni de lume, cu maniere de gentlemeni. Mugford nu pretinsese niciodată că aparţine nobilimii. Ştia că tinerii lui ziarişti rîdeau de ciudăţeniile lui, dar nu-i păsa nici cît negru sub unghie de dispreţul lor. La bogatele banchete pe care le dădea, cînd folosea cuţitul pentru a-şi duce mîncarea la gură, îi vedea pe tinerii lui prieteni tresărind uimiţi şi chipurile lor mirate îi făceau chiar plăcere. Nu-şi dăduse niciodată silinţa să pronunţe corect. Folosea cu dezinvoltură un limbaj argotic (să-l fi auzit criticînd o tipografie, era un adevărat exemplu de retorică), dar nu dezvăluia niciodată secrete şi puteai avea deplină încredere în spusele sale. Făcuse parte din două-trei partide şi le respectase pe fiecare, la rîndul lor. Cînd apărea în biroul subsecretarului de stat, nu era niciodată lăsat să aştepte. O dată sau de două ori, doamna Mugford, sub a cărei influenţă se afla, îi ceru să participe la recepţia de sîmbătă oferită de soţiile miniştrilor, unde-l puteai întîlni, ce-i drept cu mîinile murdare, în schimb cu o frumoasă vestă brodată şi o cravată elegantă de satin. Totuşi, inima lui era departe ; l-am auzit spunînd că a venit numai ca să-i facă plăcere doamnei M. şi că ar fi preferat „un strop de băuturică şi să fumeze o pipă, decît cuburile astea de gheaţă şi toate fleacurile de p-aci“.

Mugford ştia incredibil de multe lucruri despre ceea ce se petrece în lume şi despre daraverile multor persoane. Cînd Cass îi aduse Excelenţei sale articolul lui Philip, menţionînd numele autorului, Mugford se dovedi a fi la curent cu povestea lui Philip şi a tatălui său.

— Am auzit că bătrînul i-a şterpelit toţi banii, aproape pînă la ultimul sfanţ. Am ştiut că n-are să reziste. Sconturile lui ar fi ruinat pe oricine. I-am văzut poliţele din ultimii zece ani. Tînărul e un gentleman — un tip iute la mînie şi gălăgios, da' bun cu cei săraci. Tatăl lui n-a fost niciodată un gentleman, cu toate aerele sale de nobleţe şi hainele lui dichisite. Nici eu nu-s, să-ţi spun drept, Cass, da' ştiu să-i recunosc cînd îi văz.

Philip avea prieteni şi protectori cu mare influenţă asupra familiei Mugford, despre care el nu ştia mare lucru. Doamna M. obişnuia să contribuie anual cu un Mugford la înmulţirea populaţiei. Era unul din clienţii obişnuiţi ai doamnei Brandon ; şi an de an, încă de la venirea lui la Londra, Ridley, pictorul, era angajat de această onorabilă familie să picteze portrete. Philip şi boala lui, Philip şi caii lui, luxul şi petrecerile, Philip şi decăderea şi ruinarea lui constituiau tot atîtea subiecte de conversaţie pentru doamna Mugford şi prietena ei, Micuţa Soră. Cunoscînd afecţiunea lui Caroline pentru acest tînăr, ne putem închipui că bunele însuşiri ale lui Philip n-au fost cu nimic diminuate. Cînd apăru acel articol în „Pall Mall Gazette“, sora Brandon luă omnibuzul pînă la Haverstock Hill, unde, după cum ştiţi, se afla vila familiei Mugford. Odată ajunsă, cu ziarul în mînă, purtă o lungă şi încîntătoare conversaţie cu doamna Mugford. Aceasta îi arătă o mulţime de alte numere din „Pall Mall Gazette“. Micuţa Soră cumpără nu ştiu cîte exemplare din acel număr. Îl cerea mereu, cînd se ducea la chioşcurile cu băuturi răcoritoare sau de la vînzătorii de ziare. Din cîte am aflat, de cînd a cumpărat pentru prima oară „Pall Mall Gazette“, doamna M. şi-a luat obiceiul de a arunca bileţele din trăsurica sa trasă de ponei sau de a distribui afişe ce recomandau cu căldură acest ziar.

— Avem o trăsură, dar nu ne-am scăpat afacerile din mînă, doamnă Brandon, spunea ea.

Afacerile acestei merituoase familii prosperau. O impunătoare caleaşcă cu patru locuri luă locul trăsurii, poneii se transformară în armăsari şi se înmulţiră. Nici un vizitiu din Londra nu avea fireturi de aur la pălărie mai frumoase decît ale lui John, care crescu o dată cu averea stăpînilor săi şi conducea rădvanul respectabilei familii spre Hampstead, spre onoare şi prosperitate.

— Atacul ăsta contra poetului nu-i rău, Cassidy, îi spuse Mugford subalternului său. E ca şi cînd ai omorî un fluture cu puşca. Da' dacă lui Firmin îi place sportul ăsta, eu n-am nimic împotrivă. Ducesa cunoaşte o doamnă care-i prietena lui („ducesa“ era titlul pe care domnul Mugford îl conferise în joacă soţiei sale). Da' eu zic că era mai bine ca tînărul F. să se fi ţinut de avocatura lui şi să lase deoparte scrisul. Dar el îşi cunoaşte mai bine interesele şi ducesa e hotărîtă să-i dăm o mînă de ajutor.

Pe vremurile fericite ale bunăstării sale, Philip, împreună cu J. J., îi făcuse doamnei Mugford şi familiei sale o vizită, de care nu-şi mai aducea aminte. Într-o duminică, tot plimbîndu-se cu pictorul şi prietenul lui, ajunseră la frumoasa casă cu grădină a familiei Mugford, unde fuseseră primiţi cu bucurie şi ospitalitate. Acum casa aceea nu mai era, iar în vechea grădină se ridicaseră alte case şi vile. Doar oare bunul domn Mugford şi soţia sa unde au dispărut ?

Doamna Mugford se gîndi că nu mai văzuse un tînăr atît de chipeş ca Philip şi chibzui pe care dintre fetele ei să i-o dea în căsătorie. Apoi insistă să-i ofere oaspetelui şampanie. Bietul Phil ! În timp ce el se amăgea în privinţa talentelor lui literare, imaginîndu-şi că era un tip deştept, în realitate era obiectul unei afaceri avantajoase pentru doi-trei oameni cumsecade, care-i cunoşteau povestea şi-l compătimeau pentru necazurile lui.

Cînd se întîlniră la apariţia primului său articol în „Gazette“, Philip îşi aduse aminte de Mugford. Domnul M. îl rugă să-şi amintească de vechea „prăvălie“ unde putea găsi oricînd o bucată de friptură şi un pahar cu vin, dacă mai obişnuia să se plimbe duminica prin Hampstead. Philip îşi amintea perfect : o cameră urîtă, o familie urîtă, dar cumsecade. Curînd află de prietenia lor cu doamna Brandon : inima i se înmuie de afecţiune şi recunoştinţă, gîndindu-se la acea blîndă creatură care-l ocrotise. Cît de mîndră era de protejatul ei ! Ajunsese să creadă că tot ziarul fusese scris de Philip. Îl rugă pe tatăl ei să i-l citească cu glas tare, în timp ce ea lucra. Domnul Ridley senior decretă că era foarte bine scris, fără a înţelege însă pe deplin însemnătatea sentimentelor cărora le dădea glas domnul Gann cu vocea lui răsunătoare şi aţipind în scaunul său, în timpul lecturii acelui articol moralizator.

Toamna, prietenii domnului Firmin, domnul şi doamna Pendennis, îşi alegeau romanticul oraş-port Boulogne ca reşedinţă pentru vacanţă. Avînd un apartament încăpător în bătrînul oraş, l-am invitat pe domnul Philip să ne facă o vizită oricînd se putea smulge de la ocupaţiile lui literare şi juridice. A venit deosebit de bine dispus şi ne-a distrat imitîndu-l şi descriindu-l pe noul lui patron, domnul Mugford — gafele pe care le făcea, limbajul lui, inima lui generoasă. Într-o zi, Mugford invitase la cină o celebră personalitate din domeniul literaturii şi-i chemase pe Philip şi pe Cassidy să o cunoască. Însă renumitul scriitor se îmbolnăvise şi nu putuse să vină.

— Nu mai servi nimic după friptură, îi strigă Mugford bucătarului, în prezenţa celorlalţi oaspeţi. Domnul Lyon nu vine.

Cu toate acestea, cina se dovedi îndestulătoare, iar ei se simţeau bine în lipsa celebrităţii. Mugford îşi ocrotea cu o bonomie uluitoare tinerii lui prieteni.

— Firmin, fii bun şi taie o bucăţică din friptura de gîscă pentru ducesă. Cass nu-i în stare de nimic. Ridley, gustă din umplutură, să prinzi viaţă.

Philip era cît pe ce să imite îngrozitorul gest cu bucata rece de oţel (pe care, cum vă spuneam, protectorul lui Philip o folosea pentru a-şi duce mîncarea la gură), dar tocmai atunci cea de-a treia fiică a noastră slobozi un ţipăt înfricoşător, ceea ce-l determină să renunţe la înspăimîntătoarea armă. Micuţa noastră Florence este un copil sensibil ; orice obiect ascuţit şi tăios o sperie; mai ales de cînd micul Tom era să-şi taie degetul mare cu briciul de ras al tatălui său.

Principala noastră distracţie în acel loc încîntător era să asistăm la debarcarea pasagerilor care suferiseră de rău de mare. Într-o zi, pe cînd priveam un asemenea spectacol, Philip se repezi la frînghiile care ne despărţeau de pasageri, strigînd : „Ce mai faceţi, domnule general ?". Cuvintele se adreseau unui gentleman palid, ce nu părea dispus să răspundă la salutul prietenesc al lui Philip. Forfota şi agitaţia inerente debarcării îl tulburaseră, fără îndoială, pe general. O doamnă palidă, partenera sa de viaţă, desigur, strigă : „*Noof et doo domestiques, Doo !*" *, adresîndu-se santinelelor care menţineau ordinea şi care nu păreau interesate de aceste chestiuni familiale. O guvernantă, o tînără domnişoară zveltă şi o droaie de băieţi şi fete veneau în urma doamnei, al cărei chip căpătă o expresie de teamă cînd gentlemanul căruia îi fusese adresat salutul îi comunică numele lui Philip. „El e ?" exclamă doamna într-o engleză îndoielnică. Tînăra zveltă îşi întoarse uimită privirile spre individul în chestiune, arătîndu-şi o pereche de şuviţe ude, cărora nimfele mării, invidioase, le furaseră toate buclele.

Generalul nu era altul decît domnul Baynes, doamna cea palidă, doamna general B. ; iar tînăra domnişoară zveltă, domnişoara Charlotte Baynes, cea mai mare dintre copiii generalului ; şi cei şase copii, în total nouă, sau „noof", cum spusese doamna general B., erau ceilalţi membri ai familiei Baynes. Vă voi dezvălui şi motivul pentru care generalul arăta atît de alarmat la vederea lui Philip, şi de ce doamna se încrunta la el. Pe cîmpul de luptă, generalul Baynes era unul dintre cei mai cutezători bărbaţi, dar în viaţa de toate zilele era timid şi lipsit de fermitate. Se temea în special de doamna general Baynes, care-l conducea cu deosebită autoritate. În calitate de administrator al averii lui Philip, îi îngăduise tatălui lui Philip să risipească toţi banii băiatului. Aflase apoi, cu oroare, că devenise răspunzător de propria-i neglijenţă. Multă vreme nu a îndrăznit să-i mărturisească „comandantului" său ce pedeapsă îngrozitoare îl aştepta. Dar cînd în sfîrşit s-a încumetat să se confeseze, nu-l invidiez pentru scena ce trebuie să fi avut loc între el şi „superiorul" său. În dimineaţa de după fatala mărturisire, cînd copiii se adunaseră la rugăciune şi la micul dejun, doamna Baynes le-a dat celor mici *porridge*. Apoi, împreună cu Charlotte, a turnat ceaiul şi cafeaua pentru cei mari şi s-a adresat fiului ei cel mai vîrstnic, Ochterlony :

---

* Pronunţie greşită pentru : *Neuf et deux domestiques* —, nouă şi doi servitori (fr.).

— Ochy, băiete, generalul mi-a dat o veste încîntătoare în dimineața asta.

— Ai cumpărat poneiul, domnule ? a întrebat Ochy.

— Oh, ce glumă bună ! a exclamat Moira, cel de al doilea fiu.

— Tată dragă, ce s-a întîmplat, ce-i cu dumneata ? a strigat Charlotte, dînd la o parte ziarul pe care-l citea tatăl ei.

Vinovatul și-ar fi făcut bucuros un scut protector din ziarul „Morning Herald“ ; și-ar fi acoperit trupul cu paginile lui și ar fi stat acolo, ascuns privirilor tuturor.

— Cea mai bună glumă, dragii mei, este că tatăl vostru s-a ruinat. Acum, terminați-vă *porridge*-ul. Charlotte, pune puțin unt în *porridge*-ul lui Carrick ; s-ar putea ca de mîine să nu mai am ce să vă dau.

— Prostii ! a exclamat Moira.

— Curînd veți vedea dacă-s prostii sau nu, cînd n-o să mai aveți ce mînca. Tatăl vostru ne-a ruinat. Frumos începem ziua, n-am ce zice !

Zicînd acestea, a început să-i șteargă cu răbdare nasul micuțului de lîngă ea, prea tînăr, prea inocent și prea nepăsător față de conveniențe, ca să aibă singur grijă de năsucul lui cîrn și de obrăjorii pistruiați.

— Sîntem ruinați și vom pieri curînd de inaniție, dragii mei, iar dacă generalul a cumpărat un ponei — ceea ce e foarte posibil, fiindcă după cîte îl cunosc este în stare să cumpere un ponei în timp ce noi murim de foame —, cred că am face bine să mîncăm poneiul. M'Grigor, nu rîde ! Moartea prin inaniție nu-i un subiect de rîs. În '36, pe cînd ne aflam la Dumdum, am mîncat carne de mînz. Generale, îți amintești de mînzul lui Jubber ; Jubber de la Artileria Călăreață ? N-am mîncat niciodată o carne mai fragedă. Charlotte, scoate mîinile lui Jany din dulceața de portocale ! Puteți fi siguri că sîntem ruinați, așa cum numele nostru este Baynes.

Așa le-a anunțat doamna Baynes copiilor ei îngrozitoarea veste a iminenței inaniții.

— Generalul Baynes, lipsit de precauție, l-a lăsat pe doctorul Firmin să risipească banii care-i fuseseră dați în grijă. Acum, Philip are dreptul să-i reclame de la administratorul averii, ceea ce cu siguranță va face. Crezi că n-o să insiste ? Dragul meu, la ce te poți aștepta de la fiul unui asemenea tată ? Charlotte, fii sigură că așchia nu sare departe de trunchi. Fiul este la fel de rău ca şi tatăl, iar părintele vostru, bietul de el, nu e-n stare nici să meargă pe stradă fără să-l păzească cineva să nu cadă. Cum de l-am lăsat să plece fără mine ? Eram cartiruiţi la Colchester, pe vremea aceea, iar eu nu mă puteam mişca nicăieri din cauza fratelui vostru, M'Grigor. „Baynes“, i-am spus, „sînt convinsă că dacă te las să pleci fără mine, ai să faci vreo boacănă.“ Şi-aşa a fost. Din cauza nebuniei lui, eu şi copilaşii mei trebuie să ieşim în stradă să cerşim o bucăţică de pîine — eu şi bieţii mei copilaşi, jefuiţi, lăsaţi fără o leţcaie. Oh, ce îngrozitor !

Într-adevăr, nici că exista o perspectivă mai sumbră pentru această vrednică mamă şi soţie decît să-şi vadă copiii răbdînd de foame şi lăsaţi în voia soartei, iar pe soţul ei lipsit de noroc, privat de economiile de-o viaţă şi ruinat tocmai cînd era prea în vîrstă ca să mai muncească.

Ce se va alege de ei ? Biata Charlotte, roasă de remuşcări, se gîndea ce leneşă fusese şi ce urît se purtase cu guvernanta ei, cît de puţine lucruri ştia şi cît de prost cînta la pian. Vai, la cîte ocazii dăduse cu piciorul ! Oh, zadarnice regrete, timpul a trecut iremediabil ! Poate că, din întîmplare, o tînără domnişoară, care acum ar trebui să-şi facă lecţiile, citeşte aceste rînduri. Draga mea, lasă cartea din mînă numaidecît şi întoarce-te la lecţiile tale, fă exerciţii la pian cel puţin două ore de-acum înainte, ca să poţi fi oricînd gata să-ţi întreţii familia, în caz că o năpastă asemănătoare se va abate şi asupra familiei tale. La cei şaisprezece ani ai ei, o compătimesc pe Charlotte Baynes pentru sentimentul ei de vinovăţie. Adevărul este că nici n-avea un scris frumos, nici nu era pregătită să răspundă la întrebările din manuale, iar piesele interpretate la pian erau de o calitate îndoielnică. Dacă ar trebui să muncească pentru a-şi întreţine familia, mă întreb cum s-ar descurca ? Ce era de făcut cu băieţii, cu banii puşi deoparte pentru Ochterlony cînd avea să meargă la facultate şi cu cei pentru cariera militară a lui Moira ? „Nu ne mai putem permite să-i ţinem la colegiul doctorului Pybus, unde le mergea atît de bine. Şi cînd te gîndeşti ce bine se descurcau şi cît erau de manieraţi, faţă de băieţii colonelului Chandler ! Cît de dezamăgit ar fi Moira dacă n-ar intra la şcoala militară ! Iar pe cei mici, dragul de Carrick, cel cu ochi albaştri, micuţa mea Jany şi Mary, pe care am vindecat-o atît de miraculos de scarlatină, să-i ajute Cel de Sus ! Dumnezeu să ne ajute pe noi toţi !“ îşi zicea biata lor mamă. Nu-i de mirare că nu putea dormi nopţile şi că inima i se strîngea, alarmată la gîndul primejdiei iminente.

Cît despre capul familiei ? Oare bravul general, care încetase să mai participe la bătălii şi campanii militare şi care se retrăsese în mijlocul familiei să-şi odihnească trupul pustiit de războaie şi să încheie pace cu Cerul înainte ca acesta să-l cheme la el, cum se simţea acum, după ce fusese prins în capcană de un nelegiuit şi împins să comită o imprudenţă care-i lăsase pe copilaşii lui fără un ban, iar lui îi adusese dezonoarea şi sărăcia ? Cînd a aflat ce făcuse doctorul Firmin şi cum îl înşelase, a fugit înspăimîntat să ceară un sfat avocatului său, care însă nu-l putuse ajuta cu nimic. Administratorul averii mamei lui Philip trebuia să-i dea socoteală lui Philip. Averea fusese furată din cauza neglijenţei lui Baynes şi legea îl obliga pe acesta să pună banii la loc. Omul de încredere al generalului Baynes nu putea să-l ajute să rezolve încurcătura. Nădăjduiesc că bunul cititor nu se va arăta necruţător faţă de general pentru ceea ce făcuse. *Dumneata,* dragă domnule, n-ai fi făcut aşa ceva, ştiu bine. Nimic în lumea asta, nici o putere nu *te*-ar fi determinat să te abaţi nici cu un pas de la drumul drept ; sau chiar dacă ai fi comis o imprudenţă, nu te-ai sfii să suporţi consecinţele. Într-un cuvînt, după un tainic şi agitat consiliu de familie, obsedaţi de gîndul că orice chip străin ce le apărea în cale putea fi portărelul venit să-l aresteze pentru averea lui Philip, după multe zile chinuitoare de remuşcări şi suferinţă, sărmanul Baynes şi soţia lui hotărîseră să fugă din oraş. Îşi vor găsi un locşor unde să se ascundă, într-o pădure deasă de pini din Norvegia sau în vîrful unui munte inaccesibil din Elveţia. Îşi vor schimba numele ; domnul Baynes îşi va căni părul şi mustăţile, vor fugi împreună cu micuţii lor departe, departe de legi şi de Philip. Dar la primul popas pe care-l făcură în Boulogne, dădură tocmai peste domnul Philip, care le întinse mîna în semn de bun sosit şi-i măsură cu privirea pe cînd coborau de pe vas. Îi măsură cu privirea ? Nu era decît ochiul Providenţei, care-i urmărea pe răufăcători. Le întinse mîna ? Era mîna destinului pe sărmanii lor umeri. Nu-i de mirare că începuseră să tremure şi se albiseră la faţă. Ceea ce luasem drept rău de mare era de fapt un sentiment de vinovăţie : cine le putea lua piatra de pe inimă ?

După ce ieşiră cu toţii de la vamă, sărmanul Baynes îl găsi pe Philip în acelaşi loc, cu mîna întinsă ca şi cînd ar fi vrut să-l prindă, şi-l salută cu prefăcută cordialitate :

— Aceştia sînt copiii dumneavoastră, domnule general, iar doamna este soţia dumneavoastră ? întreba Philip, zîmbind şi scoţîndu-şi pălăria.

— Da ! Eu sînt doamna general Baynes ! răspunse biata femeie. Iar ei sînt copiii noştri. Charlotte, ţi-l prezint pe domnul Firmin, de care ne-ai auzit vorbind. Domnule Firmin, ei sînt băieţii noştri, Moira şi Ochterlony.

— Am avut onoarea să-l cunosc pe generalul Baynes în casa din strada Old Parr. Vă amintiţi, domnule ? i se adresă domnul Pendennis generalului, cu deosebită amabilitate. „Cum, *altul* care mă cunoaşte ?“ îşi zicea în sinea lui nefericitul general. Cei doi vinovaţi, generalul şi soţia lui, schimbară priviri încărcate de înţeles.

— Veţi locui la hotel ?

— *Hôtel des Bains, Hôtel du Nord, Hôtel d'Angleterre,* strigau într-un glas vreo douăzeci de comisionari.

— La hotel ? A, da ! Adică, nu ne-am decis încă dacă plecăm în seara asta sau dacă rămînem aici, răspunseră vinovaţii, uitîndu-se unul la altul, şi apoi coborîndu-şi privirile.

— Mămico, nu-i adevărat ! exclamă deodată unul dintre copii. Ai zis că stăm aici în noaptea asta. Mi-a fost aşa de rău în barca aia afurisită, că nu mă mişc de-aici. Lacrimile îl împiedicară să-şi continue sincera declaraţie. Şi i-ai spus s-o ia înainte omului căruia i-ai dat cheile, reluă micuţul inocent, de îndată ce-şi recăpătă suflul.

— Ţie cine ţi-a dat voie să vorbeşti ? strigă mămica, zgîlţîindu-l.

— Drumul acesta duce la „Hôtel des Bains“, spuse Philip, înclinîndu-se graţios în faţa domnişoarei Baynes.

Domnişoara Baynes, la rîndul ei, răspunse cu o reverenţă, ridicîndu-şi ochii spre frumosul chip al tînărului : doi ochi căprui mari şi sinceri, un chip rotund şi drăgălaş, încadrat de şuviţe de păr drept, castaniu, care fuseseră cîrlionţate cu cîteva ore înainte, cînd plecaseră de la Folkestone.

— Ia uită-te la femeile acelea cu fustele scurte și pantofi de lemn ! Nostim, nu-i așa ? exclamă unul dintre tinerii gentlemeni.

— Pe legea mea, un bărbat cu cercei în urechi ! Zău că da, Ochy ! zise un altul. Băiatul cel mare se întoarse spre tatăl său, indicînd cu degetul niște soldați. Ai mai văzut vreodată niște amărîți ca ăștia ? Spuse el, ridicîndu-și brusc capul. Asemenea indivizi n-ar fi admiși la noi la școala militară.

— Nu sînt obosită deloc, spuse Charlotte. M-am obișnuit să-l duc în brațe. Am uitat să vă spun că tînăra domnișoară ținea în brațe pe unul dintre copii, care dormea cu capul pe umărul ei ; un altul mergea lîngă ea cu pași mărunți, ținîndu-se de rochia surorii lui și admirînd faimoșii favoriți cîrlionțați ai domnului Firmin, roșii ca focul și strălucitori ca razele soarelui la asfințit.

— Mă bucur că ne-am întîlnit, domnule, spuse Philip prietenos, luîndu-și rămas-bun de la general, la intrarea în hotel. Nădăjduiesc că nu veți pleca mîine și voi mai avea ocazia să prezint doamnei Baynes omagiile mele. Zicînd acestea, o salută din nou pe doamna Baynes cu *un coup de chapeau* * și se înclină în fața domnișoarei Baynes. La rîndul ei, tînăra făcu o reverență destul de frumoasă, luînd în considerare că ținea un copil adormit în brațe. Intrară în hotel, iar vrednica Marie îi conduse la camerele unde, cu siguranță, unii dintre ei se vor odihni zdravăn. Cît de liniștiți ar fi dormit bietul Baynes și soția lui dacă ar fi știut ce gîndea Philip în privința lor !

Am admirat-o amîndoi pe Charlotte, tînăra zveltă care-și ducea frățiorul în brațe, înconjurată de alți cîțiva care se țineau scai de ea. La cină, am lăudat-o pe domnișoara Charlotte doamnei Pendennis. Despre doamna Baynes n-am avut prea mult de spus, în afară de faptul că părea să comande întreaga expediție, inclusiv pe general, soțul ei.

Deși paturile pregătite de Marie la „Hôtel des Bains" erau la fel de confortabile ca orice pat din Europa, vedeți dumneavoastră, admirabila cameristă nu putea să pună pe perne, în afară de niște fețe de pernă curate și înmiresmate, și o conștiință curată. Mai tîrziu, generalul și doamna Baynes mărturisiră că în primul lor voiaj în Franța petrecură una dintre cele mai îngrozitoare nopți. Care fugar din țara lui poate scăpa de sine însuși ? În acea parte a Franței încă nu apăruse calea ferată, iar generalul era prea sărac să călătorească împreună cu familia lui de *noof*, plus guvernanta și doi servitori, în două trăsuri, cîte ar fi fost necesare. Stînjenit de o asemenea suită, dușmanului său i-ar fi fost lesne să-l urmărească și să-l prindă din urmă. De îndată ce ajunseră la hotel, domnul Baynes și „comandantul său“ se și interesară de locuri pentru... nu contează numele localității unde socoteau să se ascundă. Nu pomeniseră niciodată nimănui, dar doamna general Baynes avea o soră, doamna maior MacWhirter (căsătorită cu MacW. din Cavaleria Bengalului), iar cele două surori țineau mult una la alta ; mai ales în scrisori, fiindcă trebuie să recunosc că de îndată ce se întîlneau, se certau îngrozitor. Doamna MacWhirter n-a putut suporta niciodată ca sora ei mai mică să fie invitată să se așeze la dineuri înaintea ei, numai fiindcă se căsătorise cu un ofițer cu grad superior. Micile lor diferende au încetat cînd cele două doamne s-au despărțit. Surorile își scriau una alteia scrisori nesfîrșite, în care discutau amănunțit chestiuni gospodărești, bolile de care suferiseră copiii lor, prețurile aproximative pentru carnea de vițel, ouă, pui, costul chiriei și al unor case. Cum doamna Baynes se dovedi o bună cunoscătoare a orașului Tours, a piețelor, a costului chiriilor, a clericilor și a întregii societăți a orașului și cum maiorul și doamna Mac. locuiau acolo, nu mă îndoiesc că, din aceste motive ca și dintr-un alt punct de vedere nu lipsit de importanță, spre acel frumos oraș își îndreptau pașii fugarii noștri ; de aceea, în orașul cu pricina avură loc evenimente ce trebuie relatate aici, care îl obligară pe generalul Baynes, în fruntea regimentului său domestic, să facă ceea ce se spune că făcuse regele Franței cu douăzeci de mii de oameni.

---

* O ridicare a pălăriei (fr.).

Philip se interesa îndeaproape de familia Baynes. Adevărul este că ne plictiseam la Boulogne. Citeam în sala de lectură, cu frenetică asiduitate, cele mai neînsemnate ziare londoneze. Urmăream toate vapoarele care veneau, iar dacă-l pierdeam pe cel de Folkestone sau pe cel de Londra, consideram că ratasem ziua. Iroseam mult timp și absint pe la cafenele și băteam zilnic cheiul în lung și-n lat.

A doua zi, la o oră foarte matinală, Philip se prezentă la „Hôtel des Bains“, unde îl văzu pe general, cu chipul chinuit de griji, sprijinindu-se în baston şi privind la bagajele puse unul peste altul la intrarea principală a hotelului. Erau acolo toate, treizeci şi şapte în total, inclusiv căditele de spălat şi un pătuţ de copil. Pe etichetele tuturor acestor pachete scria : M. LE GÉNÉRAL BAYNES, OFFICIER ANGLAIS, TOURS, TOURAINE, FRANCE. Şi-atunci ? Doi şi cu doi fac patru ! Amintindu-ne de cunoştinţele doamnei general în legătură cu oraşul Tours şi cu preţurile sale, amintindu-ne că sora ei, Emily — doamna maior MacWhirter, de fapt —, se afla acolo şi văzînd cele treizeci şi şapte de cufere, sacoşe, valize, toate cu indicaţia : *„M. le Général Baynes, Officier Anglais, Tours, Touraine“*, greşesc oare cînd susţin că destinaţia generalului era oraşul Tours ? Pe de altă parte însă, generalul îi declarase lui Philip că nu ştia încotro avea să se îndrepte. Oh, bătrîn viclean ! Vulpe bătrînă, care a început să înşele şi să ducă cu vorba la cei şaizeci şi şapte de ani ai săi ! Ei bine ? Generalul se retrăgea şi nu voia ca duşmanul lui să-i afle poziţiile. Mă rog, ce-i rău în asta ? De altfel, generalul se afla la ordinele comandantului său şi cînd doamna general dădea ordine, atîta îi trebuia vreunuia dintre ofiţeri, să nu le execute !

— Ce piramidă de geamantane ! Doar nu intenţionaţi să vă mutaţi astăzi, generale ? spuse Philip.

— Azi e duminică, domnule, zise generalul. După cum vedeţi, acesta nu era un răspuns la întrebarea lui Philip. Adevărul este că, dacă n-ar fi fost acea urgenţă, bunul general n-ar fi călătorit în ziua aceea.

— Nădăjduiesc că doamnele au dormit bine după acea călătorie cu mult vînt.

— Mulţumesc. Soţia mea este un marinar încercat : a călătorit de două ori spre India şi înapoi. Aici, bătrînul evită din nou să răspundă întrebării interlocutorului său.

— Aş dori să vă vorbesc, domnule, cînd veţi avea o clipă liberă, continuă Philip, neavînd răgaz să constate ciudata purtare a celuilalt.

— Mai sînt şi alte zile în afară de duminică cînd putem vorbi despre afaceri, spuse bătrînul coţcar vrednic de milă. Of, conştiinţa, conştiinţa ! Ar fi preferat să se întîlnească cu douăzeci şi patru de indieni sikh, locuitori din Punjab, cu sabia în mînă, sau cu două duzini de pindarr-i, mahrattas-i şi ghoorkas-i decît cu cei doi ochi albaştri, încrezători ai lui Philip, care acum se aprinseseră uşor impacientaţi.

— Ei bine, domnule, dacă nu vreţi să discutaţi afaceri duminica, atunci revin mîine dimineaţă.

Ce-a obţinut bietul general, cu toate încercările lui de a duce cu vorba şi cu toată şiretenia ? Un răgaz pînă a doua zi dimineaţă ! Altă noapte de nesomn şi chinuitorul sentiment de vinovăţie, iar Philip îl va aştepta a doua zi dimineaţă cu nota de plată şi-i va spune : „Vă rog să-mi daţi cei treizeci de mii pe care i-a cheltuit tatăl meu şi pe care mi-i datoraţi. Vă rog să ieşiţi afară, în stradă, împreună cu soţia şi cu familia dumneavoastră, să cerşiţi şi să suferiţi de foame. Aveţi bunătatea să-mi daţi mie ultima rupie. Vindeţi, rogu-vă, hainele copiilor şi bijuteriile soţiei dumneavoastră şi daţi-mi mie banii. Ne vedem mîine. La revedere".

Iată păşind pe pardoseala de marmură a hotelului o tînără înaltă şi zveltă, într-o rochie de mătase cafenie, buclele bogate acoperîndu-i gîtul frumos — frumoase bucle de păr castaniu, *vous comprenez,* nu şuviţe de păr ud —, cu o frunte înaltă şi senină, doi ochi strălucitori şi sinceri, obraji îmbujoraţi, nu palizi ca în ziua precedentă, şi buze şi mai roşii care rostiră :

— Tăticule, nu vrei să vii la micul dejun ? Ceaiul este...

N-am putut afla în ce stadiu era ceaiul — nici unul dintre noi n-a aflat —, fiindcă o auzirăm exclamînd :

— Oh, domnul Firmin ! şi o văzurăm făcînd o reverenţă.

— Domnişoară Baynes, nădăjduiesc că vă simţiţi bine în dimineaţa aceasta şi că nu v-a afectat vremea urîtă de ieri, replică Philip la această exclamaţie.

— Mă simt foarte bine, mulţumesc, răspunse de îndată domnişoara Baynes. Nu era un răspuns prea ingenios, ce-i drept, dar în asemenea împrejurare nu ştiu altul mai potrivit. Într-adevăr, tînăra domnişoară întruchipa însăşi imaginea sănătăţii şi a bunei dispoziţii. Am remarcat cu plăcere diferenţa dintre chipul palid al domnişoarei Charlotte, coborînd sîmbătă de pe vapor, şi chipul strălucitor, cu obrajii trandafirii, fericit şi inocent, din senina dimineaţă de duminică.

„*À Madame,*
Madame le Major MacWhirter
à Tours,
Touraine,
France.
Tintelleries; Boulogne sur Mer,
Miercuri, 24 august 18...

Dragă Emily,

După ce, în cele *două ore* de călătorie de la Folkestone pînă în acest oraş, am suferit mai abitir decît în cele patru călătorii pînă în India şi înapoi — exceptînd furtuna teribilă de la Cape, în septembrie 1824, cînd am trecut prin momente teribile la bordul acelei nave militare —, am ajuns, în sfîrşit, sîmbătă seara, *hotărîţi* să pornim numaidecît din nou la drum. După cum vezi, ne-am răzgîndit. Ne-a plăcut oraşul, iar locuinţele sînt curate, confortabile şi cu tot ce le trebuie, *mai convenabile* decît cea pe care te-ai oferit să o cauţi pentru noi la Tours, oraş în care, din cîte am aflat, plouă foarte des, ceea ce ar putea să-i întoarcă generalului boala, *frigurile galbene* de care a suferit. Fiindcă tocmai am scăpat de tusea convulsivă care ne-a bîntuit casa şi pe care, slavă Domnului, toţi copiii au făcut-o, pînă şi cel mai mic, care acum s-a vindecat, şi cum li s-a recomandat aer de mare, am închiriat o casă la preţ *mai convenabil* decît cel pe care ni l-ai menţionat tu ; o casă mare, cu o cameră mică pentru doi băieţi, o cameră pentru cei mici, una foarte plăcută pentru Charlotte şi *un mic cabinet de lucru pentru general.* Nu ştiu dacă am fi reuşit să ajungem toţi cu bine la Tours, cu cele *treizeci şi şapte* de valize, plus domnişoara Flixby, care ni s-a prezentat drept o perfectă guvernantă franţuzoaică şi pe care am achiziţionat-o la Paris — perfectă da, dar *perfect inutilă.* Nu înţelege ce vorbesc francezii şi se învîrte, nedumerită de colo-colo, prin toată casa. *Eu fac pe traducătoarea,* fiindcă biata Charlotte este prea timidă să vorbească în prezenţa mea. Mi-am împrospătat cunoştinţele de franceză căpătate la Chiswick de la domnişoara Pinkerton. Limba *hindustană* îmi este, de asemenea, de mare ajutor : o folosesc atunci cînd nu-mi găsesc cuvintele şi se potriveşte *de minune.* Pentru chirie plătim... franci pe lună pentru toată casa. Carne şi pui se găsesc din belşug, dar la preţ ridicat. Un băcan din Grande Rue vinde un vin excelent cu cincisprezece pence sticla, iar celelalte articole le dă la preţuri asemănătoare celor din Anglia. Domnul Blowman de la capela anglicană din Tintelleries are o voce frumoasă şi pare să fie un preot admirabil. Eu însă nu l-am auzit decît o dată, duminică seara, cînd eram atît de agitată şi neliniştită, încît mărturisesc că n-am prea fost atentă la predică *Tu cunoşti* motivul tulburării mele, din scrisorile pe care ţi le-am trimis în iulie, iunie şi pe 24 mai. Dragul de Baynes, sincer şi deschis cum îl ştii, a administrat averea doamnei doctor Firmin, înainte de a se căsători cu acel om total lipsit de principii. Cînd în sfîrşit ne-am întors acasă, acel om îngrozitor l-a ademenit pe bietul meu soţ să semneze o hîrtie care-l punea pe doctor în posesia *întregii averi a soţiei sale*, în timp ce Charles gîndea că semnează o împuternicire, care să-i permită doctorului Firmin să primească dividendele fiului lui. După această cruntă înşelătorie, falsificare şi fărădelege, doctorul Firmin a fugit din ţară, iar Hunt şi Pegler, avocaţii noştri, ne-au informat că generalul era răspunzător pentru *nelegiuirile acestui ticălos*. Este *atît de slab de înger*, încît a fost *de multe ori* pe punctul de a se duce la tînărul F. să-i dea *totul*. Numai rugăminţile şi *ordinele* mele l-au putut reduce la tăcere, dar într-adevăr, Emily, efortul *l-a doborît aproape de tot*. În acea *noapte îngrozitoare* a venirii noastre aici, m-am văzut obligată să-i administrez coniac în repetate rînduri.

Prima persoană pe care am întîlnit-o coborînd de pe vas a fost chiar domnul Philip Firmin, *împreună cu un prieten de-al lui*, un individ obraznic, domnul Pendennis, care nu mi-a plăcut deloc, deşi soţia lui este o persoană amabilă şi curtenitoare ; seamănă cu Emma Fletcher de la Artileria Călăreaţă ; nu are *stilul* Emmei, dar este amabilă şi dispusă să se poarte politicos. Charlotte a îndrăgit-o de la început, după cum îi e obiceiul cu orice nouă cunoştinţă. Ei bine, imaginează-ţi starea de spirit în care am coborît de pe vapor, cînd am auzit un tînăr gentleman strigînd : „Ce mai faceţi, generale ?“ şi tînărul s-a dovedit a fi chiar domnul Philip Firmin ! Am crezut că-l pierd pe Charles în noaptea aceea. Ştiam cum se comporta înainte de a intra în luptă, calm şi surîzător *ca un copil*. Acum a trebuit să fac tot ce-mi stătea în putinţă să-i menţin moralul. Fără mine, fără rugăciunile şi *chinurile prin care-am trecut*, cred că ar fi sărit din pat şi s-ar fi dus *chiar în noaptea aceea* la domnul F. şi i-ar fi spus : «Ia tot ce îmi aparţine».

Trebuie să mărturisesc că tînărul s-a purtat *cît se poate de onorabil*. A venit să ne vadă duminică, *înainte de micul dejun*, cînd bietul general era atît de bolnav, încît am crezut că o să leşine *cu ceaşca de ceai în mînă*. Se simţea atît de rău, încît n-a mers nici la biserică, aşa că m-am dus singură, împreună cu copiii, dar tot timpul slujbei am stat cu sufletul la gură. Dragă

Emily, închipuie-ţi, cînd m-am întors şi am intrat la el în cameră, l-am găsit pe general în genunchi, cu cartea de rugăciuni în faţa lui şi plîngînd întruna, plîngînd ca un copil ! Ştii că uneori sînt mai iute din fire, faţă de el, care este blajin *ca un înger*, aşa că i-am spus : «Charles Baynes, fii bărbat şi nu plinge ca un copil !». «Ah,» mi-a răspuns el, «Eliza, îngenunchează *şi tu* şi mulţumeşte-i lui Dumnezeu». Atunci i-am spus că nimeni, în afară de un preot, nu trebuie să-mi dea lecţii *de religie*, deşi mulţi dintre preoţi *nu se pricep nici ei, după cum ştii*.

«A fost aici», mi-a spus Charles. «Cine ?», l-am întrebat eu, iar generalul mi-a răspuns : «Acel tînăr cu suflet nobil, acel atît de nobil Philip Firmin». Într-adevăr, prin comportarea lui a dat dovadă de nobleţe. «Cît ai fost la biserică, el a venit pe-aici, în această cameră, unde mă aflam în acele momente, ros de îndoieli şi disperat, citind Cartea Sfîntă, dar negăsind nici o uşurare în ea, şi mi-a spus : Generale, vreau să vă vorbesc despre testamentul bunicului meu. Să nu credeţi că dacă tatăl meu v-a înşelat pe dumneavoastră şi pe mine m-a ruinat, am să fac ca el şi am să nedreptăţesc oameni nevinovaţi». Acestea au fost cuvintele lui. Oh, Eliza ! M-au cuprins remuşcările cînd mi-am amintit ce urît am vorbit despre el ; recunosc că aşa este, fiindcă am aflat că tînărul este trufaş şi nemanierat şi am mai auzit şi alte lucruri despre el, cărora acum nu le mai dau crezare.

Toată ziua de luni, sărmanul meu soţ a fost nevoit să zacă în pat, din cauza unei crize acute de friguri galbene, dar ieri şi-a revenit, iar familia Pendennis a invitat-o pe Charlotte la o plimbare cu trăsura şi s-au purtat *foarte politicos* cu ea. Doamna Pendennis îmi aminteşte de doamna Tom Fletcher de la Artileria Călăreaţă, dar cred că ţi-am mai pomenit despre asta. Închei aici scrisoarea, cu salutări lui MacWhirter şi copiilor, iar eu rămîn aceeaşi soră iubitoare a lui Emily,

Eliza Baynes.“

CAPITOLUL XVII

BREVIS ESSE LABORO *

Generalul Baynes declara, mai tîrziu, că niciodată nu trecuse printr-o criză de friguri galbene mai uşor decît cea pe care o pomenise doamna general în scrisoarea adresată surorii ei, doamna maior MacWhirter : faza de frig o depăşise cu un vesel clănţănit din dinţi, iar cea de arşiţă nu fusese decît o căldură plăcută ; însă, deşi somnul care urmase şi cu care se încheie de obicei un asemenea atac de friguri a fost însufleţit de vise despre moarte, demoni şi tortúri, ce fericit a fost cînd s-a trezit şi a aflat că acel gînd chinuitor privitor la ruinarea lui şi a familiei sale se spulberase, acel gînd care-l urmărise mereu pe bunul gentleman în ultimele luni de cînd doctorul Firmin fugise, iar el îşi dăduse seama de propria-i imprudenţă ! Cum ? Unul dintre băieţi putea să meargă la facultate, iar celălalt la şcoala de ofiţeri, nici un gînd îngrozitor nu le mai amăra sufletul la masă, în plimbările lor nu mai erau urmăriţi de portărei imaginari, care să le amintească de perspectiva închisorii ! Prea multă fericire ! Bătrînul ofiţer nu mai contenea mulţumind Cerului şi binecuvîntîndu-şi binefăcătorul.

---

* Mă străduiesc să vorbesc pe scurt (lat.).

După ce se bucură din inimă pentru fericirea şi recunoştinţa celorlalţi, Philip nu se mai gîndi la fapta lui generoasă. Nu i-ar fi trecut prin cap să ia bătrînului tot avutul şi să sărăcească o familie nevinovată, aşa cum nu i s-ar fi năzărit să-mi fure furculiţele de pe masă. Dar alţii erau dispuşi să-i preţuiască mult mai mult virtutea. Printre aceştia se număra şi soţia mea, care se hotărî să-l idolatrizeze pe acest tînăr gentleman ; cred că i-ar fi permis chiar să şi fumeze în salonul ei, dacă şi-ar fi exprimat el dorinţa, cu toate că cele mai simandicoase cunoştinţe ale ei erau în cameră. Dumnezeu mi-e martor cîte proteste şi ce priviri mustrătoare sînt adresate stăpînului casei dacă după masă îşi îngăduie să fumeze un trabuc ! Dar *eu*, mă înţelegeţi, niciodată n-am renunţat să-mi cer drepturile şi nici pe cele ale copiilor mei numai pentru motivul că aş deranja un bătrîn. Aşa i-am spus şi doamnei Pen. Dacă îmi comand o haină la croitor, refuz oare să plătesc, pentru că un hoţ i-a furat-o şi aştept pînă îl eliberează ? Femeile nu privesc un fapt real din punctul de vedere al realităţii ca atare, iar dreptatea, pînă nu este înfrumuseţată de o poveste de dragoste, nu prezintă interes pentru ele.

Aşadar, fiindcă Philip făcuse, cu siguranţă, gestul lui cel mai generos, mai cutezător, mai nechibzuit şi mai extravagant, trebuie considerat un *preux chevalier* * perfect. În cinstea lui se organizează mesele cele mai gălăgioase. Trebuie să-l aşteptăm cu micul dejun, iar el întîrzie aproape întotdeauna. Copiii făceau înconjurul mesei ca să-l sărute pe „unchiul" Philip, cum se numea acum. Copiii ? Mă mir că mama lor nu sărea şi ea în picioare să-l sărute. *Elle en était capable* *. Cît despre doamna Pendennis şi noua ei tînără prietenă, domnişoara Charlotte Baynes, amîndouă erau de-a dreptul ridicole, tot pupîndu-se întruna ; nici doi copii de şcoală nu s-ar fi purtat mai ridicol şi, după comportarea lor, nu ştiu care ar fi părut mai necoaptă la minte. Conversaţii nesfîrşite, intîlniri pe metereze sau pe chei, sau mai ştiu eu pe unde ?, iar servitorii şi copiii din cele două case se foiau în permanenţă cu scrisori de la draga Laura pentru draga Charlotte şi de la draga Charlotte pentru draga doamnă Pendennis. Nevastă-mea ajunsese chiar să spună despre mama dragei Charlotte, doamna Baynes, că era o femeie vrednică de stimă, inteligentă şi o mamă bună — toate astea despre o femeie care flecărise vrute şi nevrute despre tot regimentul, toţi ofiţerii şi toate soţiile ofiţerilor, despre care n-avusese prea multe lucruri bune de spus.

---

* Cavaler viteaz (fr.).

— O mamă vrednică de laudă, zici ? am întrebat-o. Doamne Dumnezeule, doamna Baynes ar fi o soacră îngrozitoare !

M-am înfiorat la gîndul că această femeie banală, dură, fără pic de distincţie, s-ar putea afla vreodată într-o postură aşa-zis cvasiautoritară faţă de mine. Doamna Laura reacţionă numaidecît la acestea, pe un ton iritat :

— Vai, Arthur, ce glumă răsuflată pentru un bărbat *qui veut passer pour un homme d'esprit* ** ! Întotdeauna critici soacrele !

— S-o luăm de pildă pe doamna Mackenzie, draga mea, soacra lui Clive Newcome : ce persoană drăguţă, lipsită de egoism, fără răutăţi, fără...

— Prostii, Arthur !

— Doamna Baynes a cunoscut-o pe doamna Mackenzie în Indiile de Vest, aşa cum de altfel le cunoştea pe toate soţiile ofiţerilor. După părerea ei, doamna Mackenzie era o femeie foarte elegantă, frumoasă, dichisită, dar puţin cam prea interesată în a fi admirată de sexul opus. Recunosc că se vorbea pe-atunci despre farmecul căpitanului

---

* Era capabilă de asta (fr.).

** Care vrea să treacă drept un om de spirit (fr.).

Goby. Ţi-l aminteşti, draga mea? Bărbatul acela cu păr cănit şi care purta corset, şi...

— Vai, Arthur! Cînd fetele noastre se vor căsători, sper că n-ai să-i înveţi pe soţii lor să-şi ponegrească, să-şi dispreţuiască şi să se îndoiască de soacra *lor*. Nu-i aşa, dragii mei? Nu-i aşa, îngeraşii mei? (Aparte, adresîndu-se copiilor.) Gata! Nu mai suport această conversaţie!

— Ei bine, draga mea, doamna Baynes este o femeie cît se poate de agreabilă, iar dacă o să mai aud de cîteva ori povestea despre scoţienii din Highlands, ajunşi la Capul Bunei Speranţe, o să înceapă să mă şi amuze (nu v-o relatez aici, neavînd nici o legătură cu povestea noastră).

— A, uite-o pe Charlotte, ce bine-mi pare! Ce frumoasă e! Şi roşeaţa din obraji! Ce fiinţă delicată!

Nu puteam să nu fiu de acord cu toate acestea, fiindcă cu greu întîlneai o fată mai drăguţă şi mai plină de viaţă, cu un glas şi un chip mai dulce şi un rîs mai voios.

— De ce-o place mămica mai mult pe Charlotte decît pe noi? întrebă, indignată pe bună dreptate, fata noastră cea mai mare.

— *Soacră* să-i fi fost şi n-aş fi îndrăgit-o mai mult, spuse Laura, alergînd în întîmpinarea prietenei sale şi aruncîndu-mi o privire peste umăr; cele două doamne se puseră din nou pe pupat. Nu-ncape vorbă, tînăra domnişoară arăta straşnic, cu obrajii ei trandafirii, ochii strălucitori, înaltă şi zveltă şi cu acel încîntător şal indian alb, pe care i-l adusese tatăl ei.

În timpul ceremonialului de pupături, îşi făcu apariţia domnul Philip Firmin, care hoinărise pe străzi încă de la micul dejun. Cică citise legile! Găsise un locşor liniştit ca să le studieze, nu? Dar la ce i-a folosit? De ce nu s-o fi întors la legile şi la articolele lui?

— *Trebuie* să mai stai, insist să mai stai puţin. Nu eşti aici decît de cinci zile. Charlotte, roagă-l pe Philip să mai rămînă.

Toţi copiii cîntară într-un glas: „Hai, unchiule Philip, mai stai un pic!“, iar domnişoara Baynes îi aruncă o privire şi spuse: „Sper că mai rămîi, domnule Firmin“.

— De cinci zile, zici? Cinci ani. Cinci vieţi. Cinci sute de ani. Ce vrei să spui? Crezi că în scurtul răstimp de... va să zică, o sută douăzeci de ore, din care cel puţin jumătate le-am dedicat somnului şi mesei (fiindcă Philip avea o poftă de mîncare remarcabilă), în acest scurt răstimp, inima lui, de curînd străpunsă cu cruzime de un monstru cu chip de femeie, s-a vindecat şi că acum suferă din nou de chinurile dragostei ? După două-trei plimbări pe chei şi tot atîtea vizite la Tintelleries (unde Philip asculta cu un interes plin de respect povestea scoţienilor din Highlands, ajunşi la Capul Bunei Speranţe), după două-trei vorbe despre vreme, cîteva priviri pe furiş şi, poate, o strîngere de mînă, crezi că tînărul ăsta stupid şi absurd şi fata asta cu faţă rotundă, drăguţă, fără discuţie, dar abia ieşită de pe băncile şcolii... vrei să spui că s-au... Pe legea mea, Laura, asta-i prea de tot ! Bine, dar Philip n-are un sfanţ în buzunar !

— Ba da, are o sută de lire şi are şanse să-şi vîndă iapa cu cel puţin nouăzeci de lire. E un tînăr plin de talent. Poate să scrie cu uşurinţă cîte trei articole pe săptămînă pentru „Pall Mall Gazette". Nimeni nu scrie mai bine ca el, cu atîta seriozitate şi simţ al umorului. Asta înseamnă trei sute pe an. Şi să nu-l uităm pe lordul Ringwood care trebuie să-i dea ceva, şi-i va da, fără îndoială. Ştiai că domnul căpitan Baynes a luptat alături de colonelul Ringwood la Busaco şi că au fost cei mai buni prieteni ? Şi, mă rog, *noi* cum ne-am descurcat, aş vrea să ştiu ? *Noi,* cum ne-am descurcat, puişor ?

— Cum ne-am de'cu'cat ? întrebă puişorul.

— Of, femeie ! ţipă capul familiei. De ce trebuie ca Philip Firmin să aibă obiceiuri de om bogat, dar venituri de muncitor ? Crezi că a mers vreodată în viaţa lui într-o trăsură de mîna a doua sau că a renunţat să-şi satisfacă vreo plăcere ? Ieri i-a dat cinci franci unei cerşetoare.

— Întotdeauna a avut un suflet nobil, remarcă nevastă-mea. Săptămîna trecută a dăruit o avere unei familii întregi şi... (îşi scoate batista — oh, batista, desigur)... şi... Dumnezeu îi iubeşte pe cei darnici !

— E neglijent, e extravagant, e puturos ; nu ştiu dacă e din cale-afară de deştept...

— A, da, sigur, este prietenul tău. Hai, Arthur, ocărăşte-l !

— Mă rog, cînd ai aflat această veste uluitoare ? m-am interesat eu.

— Cînd ? Din momentul în care am văzut-o pe Charlotte cum îl priveşte. Biata copilă mi-a mărturisit ieri :

„Ah, Laura ! el este îngerul nostru păzitor !“ Şi-aşa a fost, martor mi-e Cel de Sus !

— Bine, dar n-are nici măcar o hîrtie de cinci lire în buzunar ! am exclamat.

— Mă uimeşti, Arthur ! Ce prozaici sînteţi voi, bărbaţii ! Nu crezi că Cerul îl va ajuta la nevoie şi va fi bun cu cel care i-a salvat pe atîţia de la ruină ? Crezi că binecuvîntările şi rugăciunile acelui tată, ale micuţilor lui, ale acelei blînde copile nu-i vor sluji la nimic ? Chiar de-ar fi s-aştepte un an sau zece, au destul timp, şi va veni pînă la urmă şi ziua fericită, nu-i aşa ?

Da. Acestea erau, de fapt, cuvintele unei femei cu judecată şi discernămînt, atunci cînd nu-i stăteau în cale prejudecăţi sau vreo poveste de dragoste ; era în stare să aştepte liniştită mariajul dintre cei doi şi zeci de ani de-aici înainte, ca şi cînd amîndoi ar fi fost bogaţi şi s-ar fi dus chiar a doua zi la biserica St. George.

Cît despre a născoci o poveste romantică şi şoapte de iubire între Jenny şi Jessamy sau a descrie extaze şi pătimaşe efuziuni a două inimi tinere sub razele lunii, să-mi fie cu iertare, *s'il vous plaît* * Sînt un om de lume şi am o anumită vîrstă. Să-i lăsăm pe tineri să umple acest cadru al povestirii şi să-l coloreze după pofta inimii. Iar cititorii în vîrstă să lase o clipă cartea din mînă şi să-şi aducă aminte. Ce bine ne amintim de acele vremuri, nu-i aşa ? Da, bunule John Anderson şi doamnă John. Da, bunule Darby şi Joan. Buzele nu mai vor să rostească acum ceea ce au murmurat altădată. Ziua de azi este pentru cei fericiţi, cea de mîine pentru tineri, iar cea de ieri este atît de aproape încă şi dragă inimii !

Mă aflam, nu demult, în compania unui gentleman în vîrstă, perfect lucid, nu prea arătos, nici prea sănătos, nici bogat, nici înţelept şi care, vorbind despre tinereţe, a declarat de bunăvoie că ar retrăi fericit fiecare clipă din trecut. Să fie oare vorba despre un păcătos înrăit, inconştient de cît de nefericit ar trebui să fie de fapt, şi de aceea într-o situaţie deplorabilă şi disperată ; sau să fie un *fortunatus nimium* **, căruia ar trebui să i se ridice o statuie în piaţa cea mai frumoasă şi mai frecventată a oraşului ? De exemplu, dumitale, care citeşti rîndurile astea, ţi-ar plăcea să-ţi retrăieşti viaţa ? Care au fost cele mai mari bucurii din cîte ai avut ? Dar astăzi ? Să fie oare atît de intense și de minunate, încît dorești să dureze o veșnicie ? Ai vrea să ai din nou la masă friptura aceea de vacă de la cină, și altele, și altele ? Ai vrea să asculți mereu predica de ieri, etern moralizatoare ? Ți-ar plăcea să te mai urci în poștalionul de Edinburgh și să călătorești timp de cincizeci de ore, ca în tinerețe ? Ai să spui că ai vrea să mai intri în camera de pedepse și să mai încasezi lovituri de nuia, sau că ți-ar plăcea ca bătăușul școlii să te mai scarmene puțin, sau să mergi la dentist, unde dragii tăi părinți obișnuiau să te tot ducă. Ai mai lua sare amară fierbinte, cu o bucată de pîine uscată, ca să-i ia gustul ? Ai vrea să te mai părăsească prima iubire ? Te-ai mai duce la tatăl tău să-i spui că la universitate ai făcut datorii, ce se ridică la suma de $x+y+z$? Cînd mă gîndesc la necazurile copilăriei, la monotonia și plictiseala bărbieritului, la multe alte rele la care este supus trupul, vă mărturisesc prietenește, o dată pentru totdeauna, că nu doresc să trec prin toate astea la nesfîrșit. Nu. Nu mai vreau să merg la școală. Nu mai vreau să-i ascult predicile lui Trotman. Terminați odată cu mine. Dați-mi pocalul cu cucută. În sănătatea voastră, băieți ! Nu plînge, Simmias ! Fii vesel, Phaeden ! Simt cum fri-i-igul mă cuprinde încetișor ! Acum este la glezne — nu mai am gută la picioare, genunchii mi-au amorțit. Cum, plînge și gîdele ? Adio ! Sacrificați un cocoș pentru Aescu... Aescula... Ați citit vreodată capitolul acela din „Istoria lui Grote" * ? Cînd Corabia Sfîntă se întoarce de la Delos și se transmite la telegraf că intră în port, să fim pregătiți ! Ce este cu cîntecul acesta funebru, cînd de fapt fluiere vesele ar trebui să cînte, căci Dragostea, Tinerețea, Primăvara și Bucuria dansează laolaltă sub ferestre ? Privește ! Oameni nu atît de înțelepți ca Socrate își au demonul lor, pe care-l aud șoptindu-le în cele mai stranii momente și situații. Poate că în curînd va trebui să vă povestesc despre o înmormîntare și mă voi arăta scandalos de vesel, sau despre o execuție, iar eu voi muri de rîs. Acum, la vîrsta mea, cînd văd că un tînăr prieten de-al meu, fără un ban în buzunar, s-a îndrăgostit și intenționează să se căsătorească, cum să nu fiu trist ? Cum se poate căsători cineva care nu are cu ce să țină o trăsură cît de mică sau o casă

---

* Vă rog ; dacă doriţi (fr.).

** Răsfăţat al soartei (fr.).

---

* George Grote (1794—1871) — istoric englez.

pe măsură, care nu are suficient nici pentru sine însuşi, darmite să mai întreţină o soţie şi o familie ? Dumnezeule mare ! Nu este oare o blasfemie să te însori fără o mie cinci sute pe an ? Sărăcie, datorii, poliţe protestate, creditori, păcate cad pe capul nefericitului care nu are o mie cinci sute, chiar două mii pe an ; căci în Londra, nu poţi trăi decent cu un venit mai mic. De unde ştii cum este în realitate o soţie pe care ai întîlnit-o la baluri sau la vreun mic dejun, sau în vreo casă de la ţară, îmbrăcată cu cele mai bune rochii şi avînd maniere alese ? Cum va evolua ? Ce temperament are ? Ce fel de oameni sînt rudele ei ? Să presupunem că rudele ei sînt oameni săraci şi că are fraţi gălăgioşi şi lipsiţi de maniere, care-ţi pică totdeauna pe cap la ora prînzului. Dar mama ei, cum o fi ? Ai să suporţi ca această femeie să ţi se amestece în treburi şi să comande în propria-ţi casă ? Bătrînul general Baynes era un om cumsecade ; un bătrînel slab, liniştit şi prezentabil ; dar doamna general Baynes, teribila doamnă maior MacWhirter şi acei găligani de băieţi fuduli şi cu pantofi ce scîrţîiau ! Ca om de lume, am remarcat cum toate aceste responsabilităţi îl ameninţau pe soţul domnişoarei Charlotte Baynes şi m-am îngrozit. Am socotit că era de datoria mea să-i dezvălui lui Philip, în stilul meu, delicat şi discret, dar sarcastic şi spiritual, ciudăţeniile familiei Baynes. I-am imitat pe băieţi şi tropăitul lor din botine. Celor două doamne militărese le-am schiţat iscusit portretul în termeni eleganţi, cum credeam eu, ca şi cînd Philip n-ar fi avut idee de existenţa domnişoarei Baynes. Ca să fim drepţi, a rîs o dată sau de două ori, apoi s-a înroşit pînă-n vîrful urechilor. Umorul lui e foarte limitat, pînă şi Laura este de acord cu asta. Apoi a spus, cu expresie hotărîtă, că era o ruşine şi a plecat pufăind din ţigară. Cînd i-am împărtăşit soţiei mele părerea mea despre cît era de sensibil Philip în unele privinţe şi cît de puţin receptiv era la glume, ea a ridicat din umeri şi a zis :

— Nu numai că a înţeles perfect ce-ai vrut să spui, dar cu prima ocazie le va dezvălui totul doamnei general şi doamnei maior. Aşa s-a şi întîmplat, cum a avut grijă să-mi aducă la cunoştinţă doamna Baynes *ulterior*. Îşi dăduse seama care îi era adevăratul *duşman*. Ştia cine o vorbea de rău *pe la spate*, pe ea şi pe îngeraşii ei. Şi...

— ...Crezi că pentru dumneata sau pentru vreo altă persoană din *casa asta de oameni fuduli* am venit aici atît de des, ce-i drept, zi și noapte, la micul dejun și la prînz ? Nu pentru dumneata. Categoric, nu ! Ha, ha !

Parcă o văd, aici, în salonaș, dîndu-și aere, rîzînd strident și pocnind de ușă degetele acoperite cu o pereche de mănuși decolorate. Of, Philip, Philip ! Cum ai putut să fii atît de laș să-i dezvălui totul ? Dar, îl iert ; îl iert și-l compătimesc din toată inima.

Pentru pasul la care meditează, fiți siguri că nu simte nici cea mai mică nevoie de compătimire sau iertare. Este într-o stare de fericire atît de înnebunitoare, încît inutil ai încerca să-l faci să judece. Nefiind o fire poetică de felul lui, compune versuri într-ascuns, sărmanul, iar servitorii mei găsesc fragmente din poeziile sale pe măsuța de toaletă din camera lui. „Dragoste“ și „pacoste“, „reci“ și „în veci“ și așa mai departe. Ce rime răsuflate ! Nu-mi pot îngădui libertatea de a vă reda în întregime poemul pe care l-a găsit camerista noastră în camera domnului Philip și pe care i l-a dat, rîzînd pe înfundate, soției mele. „Bietul de el !“, a exclamat ea. Ce-i drept, Philip era de compătimit ! Ce fleacuri, ce vorbe în vînt ! Ce rime răsuflate, ce idei banale !

— Socot, a spus apoi Laura, că toate stihurile de iubire sînt lipsite de haz pentru ceilalți. Mai știu eu pe cineva care, în tinerețe, a compus poezii de dragoste nu prea inspirate.

Nu, n-am de gînd să-i public lui Philip poemele ; doar dacă într-o zi mă va jigni de moarte. Îmi aduc aminte, jenat, de versurile pe care le-am scris eu însumi în situații similare, așa că voi lăsa vălul prieteniei să cadă peste nebunia prietenului meu.

Între timp, sub acest văl, tînărul se simte foarte mulțumit, mai mult, nespus de fericit. Totul în jurul lui, ființele și întreaga natură, îi zîmbeau.

— Cînd Zeus o întîlnește pe Hera, cum spune Homer, nu răsar oare florile nemuritoare ale frumuseții în jurul lor, iar culorile divine ale curcubeului nu strălucesc oare deasupra capetelor lor ? zicea Philip pompos. Dragostea, domnule, țese o aureolă în jurul ființei iubite. Unde pășește ea, cresc trandafiri, zambile și flori cu miresme îmbătătoare. Nu-mi vorbi de sărăcie, domnule ! Cel ce nu îndrăznește să joace totul pe o carte și să cîștige sau să piardă totul ori se teme prea mult de soartă, ori meritele-i sînt neînsemnate ! Eu n-am îndurat sărăcia ? Nu sînt oare sărac lipit pămîntului, și ce-i cu asta ? Îmi doresc ceva ? N-am decît o guinee în buzunar, dar îi datorez cuiva ceva ? În deșert nu există oare mana cerească pentru credincioșii ce au curajul să-l străbată ? Aici greșești, Penn. Pe tot ce am mai sfînt, Penn, tu nu crezi în nimic ! Inima-ți șovăie ! Iar dacă vrei să scapi, așa cum probabil ai să faci, numai datorită soției tale te vei salva. Laura crede în Dumnezeu, dar morala ta, Arthur, este aceea a unui ateism monden. Dă-mi, te rog, sticla aceea de vin roșu : nu-i rău deloc ! Cum spuneam, ești un ateu manierat și mă cutremur cînd mă gîndesc la situația ta. Mie-mi spui despre cît este de necesară o trăsură pentru confortul unei doamne ? O mătură pe coada căreia să te urci pînă la lună ! Nu zic că o trăsură nu-i un confort, dar cînd o să fie necesară, Cerul o să ne dăruiască una ! Pe legea mea, domnule, uită-te la mine ! Nu mă zbat eu în cea mai abjectă sărăcie ? Te întreb : există altcineva la Londra mai sărac decît mine ? Dar, de la ruinarea tatei, am cerut eu vreodată ceva ? Vreau adăpost pentru o zi sau două. Bun ! Micuța Soră este gata să mi-l dea. Dacă vreau bani, cutia cu economii a acestei sfinte văduve îmi dăruiește conținutul ei. Dumnezeu să o binecuvînteze și să o răsplătească ! Pfui ! (Aici, din motive ce nu pot fi menționate, oratorul și-a dus mîinile la ochi.) Dacă vreau adăpost, nu am o cameră bună ? Dacă vreau să muncesc, n-am unde ? Chiar tu m-ajuți să capăt de lucru. Să vezi cum i-am venit de hac cărții aceleia de călătorii, azi-dimineață. I-am citit o parte din articol și lui Char... domnișoarei... de fapt, unor prieteni. Nu sînt intelectuali, ce-i drept, dar trebuie să afli părerea unor asemenea oameni de nivel mediu, obișnuiți. Ți-amintești de Molière și de menajera lui ?

— Cînd zici „menajeră“ te referi la doamna Baynes ? l-am întrebat în stilul meu *amontillado* *. (Apropo, cine a auzit de *amontillado* pe vremurile îndepărtate în care se petrece acțiunea noastră ?) Ca maniere s-ar potrivi, dar ca temperament, mă îndoiesc.

— Ești aproape la fel de monden ca și cei din familia Twysden, zău așa ! Dacă indivizii nu fac parte dintr-o anumită *monde*, nu dai doi bani pe ei. Nu ți-ar strica să ai, un timp, o situație mai puțin satisfăcătoare, Penn. Doresc din toată inima să ai parte de ea, cu excepția soției și a copiilor tăi, desigur. Îți stabilești principiile după morala din cartierul May Fair. Şi dacă se iveşte, pe nepusă masă, un înger în galoşi şi cu umbrelă de stambă, îi întorci spatele. *Tu* n-ai fi descoperit-o niciodată pe Micuţa Soră. O ducesă, nu alta — Dumnezeu să o binecuvînteze ! O creatură de o suverană generozitate, delicată, dar cutezătoare şi cu cel mai subtil simţ al umorului. Dar nu pronunţă corect şi-atunci cum ai putea să-i treci cu vederea o asemenea crimă ? Mă depăşeşti ca inteligenţă şi abilitate de a-ţi folosi talentele, dar cred că din punct de vedere al generozităţii te întrec, îmi spuse Philip, răsucindu-şi mustaţa roşie ca focul. Deşi, pe legea mea, bătrîne, pentru P.F. ai fost întotdeauna, şi în copilărie, şi mai tîrziu, în anii maturităţii, unul dintre cei mai cumsecade indivizi din lume ; unul dintre cei mai cumsecade, mai generoşi, mai prietenoşi — numai că tare *mă necăjeşti* dîndu-ţi aere, ca în May Fair.

---

* Soi de vin de Xeres.

Tocmai atunci a intrat unul dintre copii să ne invite la ceai :

— Tata rîdea, iar unchiul Philip dădea din mîini şi se trăgea de barbă, a comentat micuţul mesager.

— O să păstrez o buclă din barba mea pentru tine, Nelly, a spus unchiul Philip.

— Oh, nu ! a răspuns copila. Ştiu eu cui ai să i-o dai, nu-i aşa, mamă ? a zis ea şi s-a dus lîngă mama ei să-i şoptească la ureche.

Domnişoara Nelly ştia ? La ce vîrstă încep să ştie aceste micuţe peţitoare toate tertipurile şi cît de devreme încep să-şi pună în valoare ochii, zîmbetul, şiretlicurile şi ocheadele ? Tînăra aceasta cred că a început să cocheteze de cînd era un bebeluş în braţele doicii. Înainte de a învăţa să vorbească, se fălea cu noii ei pantofiori roşii şi cu minunata eşarfă albastră. A cunoscut gelozia încă din leagăn, iar inimioara i-a bătut emoţionată cu cîţiva ani înainte de a lepăda şorţuleţul.

Pentru cine avea să păstreze Philip o buclă din aurul acela roşiatic, care-i împodobea chipul ? Ghiciţi ? Ce culoare avea şuviţa pe care gentlemanul o păstra atît de bine ascunsă în medalionul său ? Cu cîteva luni în urmă, pare-mi-se că o şuviţă de păr blond, galben ca paiul, ocupa locul de onoare ; acum este castaniu, după cîte am observat, de culoarea părului care încadrează frumosul chip al Charlottei Baynes şi-i cade în valuri pe umeri — foarte asemănător noii culori a doamnei Paynter. Aşa că, vedeţi, tăiem o şuviţă şi o înlocuim cu alta : paiul cedează locul castanei, iar aceasta este urmată de abanos. În ceea ce ne priveşte, noi sfidăm timpul. Dragă Belinda, dacă vrei o şuviţă din părul meu, ia-o foarfecă şi du-te la dulap, unde vei găsi o cutie de carton cu numărul 3, taie de-acolo o buclă lucitoare şi poart-o, draga mea, împreună cu binecuvîntările mele ! Dar, ce se întîmplă ? Îi iau în zeflemea pe Corydon şi Phyllis pentru că îşi fac curte şi sînt fericiţi ? Ştiţi, am făgăduit să nu mă ocup de fleacuri sentimentale. Este imoral şi lipsit de pudoare să scrii despre o poveste de amor ; ştiţi că aşa este. Ca să o dezvălui, aşa cum e ea în realitate sau cum ţi se pare ţie ca spectator, ar însemna că descrii cea mai plicticoasă farsă, să consemnezi cele mai banale palavre. Este oare de demnitatea noastră de cronicari să dăm atenţie suspinelor, strîngerilor de mînă, privirilor către lună, şi-aşa mai departe ? Lasă-i în pace pe tinerii aceia nesocotiţi ; ei n-au nevoie de noi. Oricît de plicticoasă ar fi farsa şi oricît de banale palavrele, fiţi siguri că pe ei îi amuză şi că sînt fericiţi şi fără noi. Fericiţi ? Există pe lume fericire mai mare ? Este o adevărată încîntare să pîndeşti mesagerul, să primeşti un bileţel şi să-l răsplăteşti pe cel ce ţi l-a adus, să te ascunzi de priviri curioase şi să citeşti : „Dragul meu ! Mama se simte mai bine în dimineaţa aceasta. Familia Jones a venit în vizită şi au luat ceaiul cu noi, iar Julia a cîntat. Mie nu mi-a plăcut ; fiindcă, între timp, iubitul meu a fost la acel *dineu îngrozitor*, unde sper că s-a simţit bine. Trimite vorbă prin Buttles, cel care ţi-a adus bileţelul acesta, pentru Louisa ta“ etc., etc. Cam aşa arătau scrisorelele. Nevinovăţia îşi şoptea jurămintele în cuvinte timide şi sincere. Aşa zîmbea ea, aşa obişnuia să ciripească şi să gungurească. Voi, tineri antrenaţi în acest joc frumos, fiţi siguri că şi părinţii voştri, acum de vîrstă mijlocie, l-au jucat şi-şi amintesc regulile. Da, sub jiletca pîntecoasă a tatei bate o inimă greu pusă la încercare pe vremea cînd talia era mai subţire. Acum stă liniştită la locşorul ei şi-i urmăreşte pe tinerii cărora le-a venit rîndul. Priveşte-o pe bunica : cu ochelarii pe nas, citeşte o predică. În inima *ei* bătrînă, a rămas un colţişor romantic, ca pe vremurile cînd era domnişoară şi citea „Sălbatica irlandeză“ sau „Comandanţii scoţieni“. Cît despre bunicul, dragii mei, cînd îl vezi acum, cu greu îţi vine să crezi că acest gentleman calm, manierat a fost cîndva un tînăr impetuos ca...

ca Orson... Pe sub fereastra mea, în timp ce scriu, trece un vînzător de flori. Își duce trandafirii și mușcatele într-o căruță trasă de un patruped, un patruped cu urechi lungi, care-și drege glasul și cîntă în legea lui. În tinerețea mea, măgarii obișnuiau să ragă tot așa ; și tot la fel vor face și cînd noi ne vom cufunda în tăcere și nu vom mai auzi nimic.

CAPITOLUL XVIII

DRUM IST'S SO WOHL MIR IN DER WELT *

Noii noștri prieteni și-au petrecut mulțumiți o bucată de vreme la Boulogne, unde și-au găsit camarazi și cunoștințe din multele părți ale lumii pe care le vizitaseră în timpul carierei militare. În spatele frontului, doamna Baynes era comandantul generalului. Ea îi ordona cum să se îmbrace, îi lega nodul la cravată, iar pentru serate îi prindea acul de cravată la plastron. Îi dădea de înțeles cînd mîncase sau băuse destul la cină și-i explica cu franchețe de ce un fel de mîncare sau altul nu-i făcea bine. Dacă el era dispus să întreacă măsura, ea îi striga : „Adu-ți aminte, generale, ce-ai luat azi-dimineață !". Cunoscîndu-i organismul, după cum susținea ea, știa și remediile necesare pentru soțul ei și i le administra din belșug. Veteranul ofițer era perfect conștient de faptul că a-i opune rezistență era imposibil. „Băieții au luptat împotriva medicamentelor de cînd am venit acasă", mărturisea el, „dar eu sînt la cheremul ei, fir-ar să fie ! Ce-i drept, acum e un doctor minunat ! Are niște rețete miraculoase, iar în India a doftoricit pe toată lumea". Și-ar fi luat în grijă și căminul autorului acestor rînduri, și a sugerat cîteva remedii pentru copiii mei, pînă cînd mama lor, alarmată, a fost nevoită să-i ascundă din calea ei. Mărturisesc că nu era o femeie agreabilă ; avea o voce stridentă și ascuțită, iar anecdotele pe care le repeta întruna se refereau la ofițeri din alte țări pe care nu îi cunoșteam, așa că nu prezentau nici un interes pentru mine. În timp ce sporovăia, își sorbea vinul bine dispusă. Pălăvrăgeala asta neghioabă am auzit-o și într-o societate mai aleasă și am văzut oameni încîntați să afle anecdote despre ducesă sau marchiză, dar căscînd de le trosneau fălcile la poveștile despre cearta dintre căpitanul Jones și soția lui sau despre flirtul scandalos dintre doamna maior Wolfe și tînărul sublocotenent Kyd. Soția mea, cu binecunoscuta răutate a sexului femeiesc, imita cu mult haz conversația doamnei Baynes, dar susținea întotdeauna că nu era mai vulgară decît alte persoane mai sus-puse.

---

* De aceea mă simt atît de bine în lume (germ.).

Iată de ce doamna general n-a ezitat să ne declare „fuduli“, și de cum ne-a văzut, a mărturisit că i-am trezit suspiciune. Doamna P. era o ființă inofensivă și ștearsă. Cît despre arogantul domn P. și aerele *lui*, tare-ar vrea ea să știe dacă soția unui general englez — care și-a făcut serviciul militar *în toate colțurile lumii* și a cunoscut *cei mai distinși* guvernatori, generali și pe soțiile lor, dintre care mulți erau *nobili* — tare-ar vrea să știe dacă ea și soțul ei nu erau destul de buni și pentru etc., etc. Cine nu s-a lovit de asemenea situații în viață și cine le poate evita ? „Pe legea mea, domnule“, cum ar zice Philip, răsucindu-și mustața roșcovană, „mi-ar plăcea să mă urască unii oameni“. Și trebuie să recunoaștem că a căpătat ceea ce și-a dorit. De altfel și prietenul și biograful lui Philip nutrește aceeași dorință. În orice caz, în privința acelei doamne era greu să menții masca ipocrită a politeții. Avînd nevoie de noi, din motive numai de ea știute, își ascunde pumnalul cu care ne-ar fi străpuns bucuroasă, dar noi știam că se afla acolo, încleștat în mîna-i osoasă, ascuns în buzunarul sărăcăcios. Ne făcea complimente lingușitoare cu ochii strălucindu-i de furie — o femeie care ura din tot sufletul, invidioasă, malițioasă, dar care-și iubea copiii, îi îngrijea și-i strîngea, cu gelozie, în brațele-i uscățive.

— La revedere, draga mea. Te las cu prietenii tăi. Vai, ce bună sînteți cu ea, doamnă Pendennis ! Cum să vă mulțumesc dumneavoastră și domnului P., desigur zicea ea și în timp ce se retrăgea cu o reverență arăta de parcă ar fi vrut să ne otrăvească pe loc pe amîndoi, și ne săgeta cu zîmbete întunecate de bun-rămas.

Această doamnă avea o prietenă intimă și tovarășă de arme, doamna colonel Bunch, de la al ...-lea regiment din Cavaleria Bengaleză, care se afla în acea perioadă în Europa, împreună cu soțul și cu copiii ei ; se stabiliseră la Paris, pentru educația copiilor. La început, după cum știm, doamna Baynes optase pentru Tours, unde locuia sora ei și unde casele erau ieftine, iar mîncarea rezonabilă. Dar se întîmplă ca Bunch să treacă prin Boulogne, în drum spre Paris și, întîlnindu-se cu vechiul lui camarad, îi descrise generalului Baynes cu lux de amănunte cît erau de ieftine viața și plăcerile pe care ți le ofereau capitala franceză, pentru a-l determina astfel să-și îndrepte pașii într-acolo. Doamna Baynes nu vru să audă de un asemenea plan. Ea era pentru sora ei și pentru Tours ; dar cînd colonelul Bunch începu, la un moment dat, să descrie un bal la Tuilleries, unde el și doamna B fuseseră primiți cu copleșitoare politețe de către familia regală, s-a remarcat o schimbare în decizia categorică a doamnei Baynes. A rămas foarte impresionată cînd Bunch afirmă că balurile de la Reședința oficială a guvernului din Calcutta erau un fleac în comparație cu cele de la Tuilleries sau de la Prefectura Senei, că englezii erau invitați și priviți cu respect peste tot, că ambasadorul era foarte ospitalier, preoții admirabili și că la pensiunea ținută de *Madame la Générale Baronne de Smolensk,* la „Petit Château d'Espagne", Avenue de Valmy, Champs Elysées, se organizau baluri de două ori pe lună, erau apartamentele cele mai confortabile, cea mai aleasă societate, confort și lux pentru numai cîțiva franci pe lună, cu reducere pentru copii.

— Nu din cauza balurilor date de ambasador, spuse ea, sau celor de la Tuilleries, căci sînt o femeie în vîrstă și orice-ai spune dumneata, colonele, nu-mi pot închipui baluri mai somptuoase într-un palat francez decît cele de la Reședința guvernului. Nu pentru mine, Dumnezeu mi-e martor, dar copiii au nevoie de educație, iar Charlotte de o intrare în lume; m-am gîndit toată noaptea la ce ne-ai spus în legătură cu neprețuitul domn X. dar mai presus de toate, la posibilitățile de educare a dragilor mei copii. Nimic nu este mai important.

Apoi, avu loc o lungă și fermecătoare conversație și se făcură o mulțime de calcule. Bunch scoase bonurile de la pensiunea baronesei de Smolensk și cei doi gentlemeni notară cheltuielile și făcură calcule toată seara. Pînă și doamnei Baynes îi veni greu să potrivească cifrele în așa fel încît să corespundă cu venitul generalului. Dar, purtată de calcule, revenea mereu la suma totală a cheltuielilor, pînă ce le veni de hac îndărătnicelor dificultăți aritmetice, iar lirele, shillingii și mărunțișul se prosternară în fața ei. Ar putea economisi de aici, ar putea strînge cureaua de colo, dar *trebuiau* să facă un sacrificiu pentru educaţia copiilor.

— N-ai văzut ? Sarah Bunch şi cu fetele ei sînt invitate la curte. De ce nu s-ar duce şi fetele mele ? întrebă ea.

— Doamne Dumnezeule, Eliza, la asta ţi-e gîndul ? spunea generalul.

— Nu, răspunse Eliza şi repetă de cîteva ori, cu fiecare negaţie devenind tot mai furioasă. Declară solemn că ea *nu* voia să meargă la nici o curte. Nu refuzase ea oare să fie prezentată acasă, la curtea engleză — deşi doamna colonel Flack se dusese —, fiindcă nu dorise să cheltuiască bani pe biletul de tren ? Ce urît din partea generalului să-i vorbească aşa, *urît* şi *meschin*. Urmă o scenă de toată frumuseţea, din cîte mi-a fost dat să înţeleg, nu pentru că aş fi asistat la lupta din familie, ci fiindcă m-a informat domnul Firmin. Iar domnul Firmin aflase vestea de la o persoană micuţă şi drăgălaşă, care pe-atunci ajunsese să-şi împărtăşească cu el toate secretele inimii sale tinere şi care ar fi sărit de pe dig, de mînă cu el, dacă el ar fi zis : „Vino !“, sau singură, dacă el ar fi îndemnat-o : „Du-te !“ ; o persoană micuţă şi drăgălaşă, a cărei viaţă se schimbase — încă de acum o lună —, se schimbase într-o clipită, în momentul în care văzuse favoriţii teribili ai lui Philip şi-i auzise vocea puternică salutîndu-l pe tatăl ei, printre comisarii de pe *quai*, în faţa vămii.

Oricum, faţă de Tours, Parisul se afla cu vreo două sute cincizeci de kilometri mai aproape de un anumit oraş unde locuia un tînăr gentleman ce o interesa îndeaproape pe domnişoara Charlotte Baynes. Presupun că din această cauză o încîntă hotărîrea părinţilor ei de a-şi stabili reşedinţa în oraşul mai mare şi mai apropiat. De altfel, mama ei şi mătuşa MacWhirter se certau mereu cînd se întîlneau, după cum îi mărturisise ea soţiei mele. Din cauza asta, odată, s-au certat şi maiorul cu generalul. Aşa că prefera să stea departe de mătuşa Mac. Nu avusese niciodată o prietenă mai bună decît Laura, niciodată. Nu fusese niciodată mai fericită ca la Boulogne, niciodată. Îi iubeşte pe toţi din familia noastră, totdeauna îi va iubi şi tot aşa mai departe. Doamnele se întîlnesc, se îmbrăţişează şi împart pupături întregului cerc al familiei, de la băiatul cel mare, care exclamă uluit : „Hei ! De ce mă săruţi aşa ?“, pînă la cel mai mic membru al familiei, care făcea mare zarvă în brațele încîntătoarei tinere fete. Cu siguranță, cele două femei se făceau de rîs. Amîndouă erau entuziasmate de „îngerul păzitor“ al familiei Baynes, cum îl numiseră pe individul acela fălos, a cărui viață m-am angajat să v-o istorisesc. Hoțomanul se desfăta în bătaia razelor minunate și pline de căldură ale primelor iubiri. Își întindea picioarele lungi în grădina noastră și-și dădea frîu liber sentimentelor cu nesfîrșită volubilitate ; făcea apel la *hominum divumque voluptas, alma Venus* *, declara că niciodată în viața lui de pînă acum nu fusese fericit, susținea că nici nu-i păsa de sărăcie și de relele ei și era furios pe șefii săi de la „Pall Mall Gazette“, care refuzaseră să publice stihurile de dragoste pe care domnul Philip le compunea acum în fiecare zi. Biata Charlotte ! Ai aflat, poate, și tu de acele comori de poezie și ai încercat să le deslușești, neînțelegîndu-le pe deplin ; și le-ai ascuns într-un colțișor tainic al inimii tale și într-unul din sertarele biroului. Din cînd în cînd, în ceasuri de tihnă, le scoți afară, le săruți și mulțumești Cerului că ți le-a dăruit ? Cred că așa faci. Îmi imaginez totul chiar dacă nu sînt de față. Pot citi scrisorile din sertar fără să deschid lacătul cu vreun șperaclu și fără să rup sigiliul. Biete scrisori ! Cîteodată nu sînt scrise corect, chiar corect ; dar nu cred că pentru asta stilul lasă de dorit. Uneori sînteți lăsate în voia soartei și uitate, cu toate secretele voastre scumpe și cu toate mărturiile voastre sincere de iubire ; dar nu întotdeauna, nu, nu întotdeauna. Cît despre Philip, cea mai neglijentă ființă din lume, care-și lăsa hainele și lenjeria în dezordine pe dușumea, avea, pe vremea aceea, buzunarul de la piept plin de hîrtii, care foșneau ridicol la fiece pas. Se uita mereu la prețiosul buzunar și-și punea o mînă peste el, ca și cum l-ar fi păzit. Fiți siguri că buzunarul nu conținea bancnote, ci documente importante care anunțau că starea sănătății mamei se îmbunătățise, că familia Jones venise la ceai și Julia cîntase etc., etc. Prietene, oricît de mult ai fi îmbătrînit, oricît de nepăsător și de sever ai fi devenit, nădăjduiesc să-ți amintești cum a cîntat Julia și că familia Jones a venit la ceai.

Domnul Philip a stat la noi săptămîni în șir declarîndu-i soției mele că era un adevărat înger dacă-l îngăduise atîta vreme. Bunch trimitea scrisori din ce în ce mai entuziaste în privința confortului de la pensiunea unde locuia. *Madame la Baronne de* Smolensk făcea sacrificii fără precedent pentru ca generalul și distinsa lui companie să se simtă bine.

---

* Desfătare a oamenilor și a zeilor, Venus, cea dătătoare de viață (lat.):

În iarna aceea, balurile fuseseră minunate. Locuiau și cîțiva indieni bătrîni prin părțile acelea ; de fapt, puteau alcătui un mic club. Familia Baynes a căzut de acord că generalul trebuia să pornească în recunoașterea terenului. Așa a și făcut. *Madame de* Smolensk, o femeie foarte elegantă, îi pregătise o cină strașnică, cu-adevărat minunată, vă dau cuvîntul meu — de fapt, un meniu obișnuit. Supă, firește, draga mea ; pește, un vin excelent și vreo treizeci și cinci, treizeci și șase de feluri de mîncăruri alese. Generalul era de-a dreptul fermecat. Bunch își dăduse băieții la o școală renumită, unde aveau să-i „dea gata" pe băieții francezi și să învețe toate limbile moderne. Copiii mîncau devreme. Baroneasa le pretindea o sumă uimitor de mică. Într-un cuvînt, regimentul Baynes luă drumul Parisului puțin înainte ca familia mea să se fi pregătit să treacă marea și să se întoarcă la ceața Londrei și la datorie.

Fără îndoială, ați constatat și dumneavoastră cum, în anumite situații, femeile se ajută unele pe altele. Mai ales atunci cînd n-ar trebui să o facă. Cînd domnul Darby ar fi trebuit să fie despărțit de domnișoara Joan * și cînd cel mai bun lucru pentru amîndoi ar fi fost o *lettre de cachet* ** care să-l azvîrle pe *Monsieur* Darby la Bastilia pentru vreo cinci ani și o hotărîre a părinților *Mademoiselle*-ei Jeanne să o trimită la mănăstire, se găsește o mătușă, o rudă sau o prietenă miloasă, care le va prilejui celor doi să se întîlnească și va întoarce capul cînd nefericiții îndrăgostiți își vor murmura la nesfîrșit cuvinte de rămas-bun la ureche. Tot așa și soția mea găsise de cuviință să nutrească absurde sentimente de simpatie pentru tinerii despre care v-am vorbit. Cum nu rămăseseră decît cîteva zile pînă la plecarea Charlottei, această matroană rău sfătuitoare o luă pe fată la plimbare pe cine știe ce străzi lăturalnice, nefrecventate și liniștite, prin cine știe ce unghere, și ca să vezi ! printr-o ciudată coincidență, ghetele greoaie ale domnului Philip se auziră numaidecît în urma celor două femei. Ce-ați zice dacă ați afla că eu însumi, capul familiei, locatarul casei de modă veche din Rue Roucoule, Haute Ville, Boulogne-sur-Mer, intrînd în camera mea de lucru, sînt întîmpinat în prag de Helen, fata mea cea mare, care-și proptește mîinile de ușa de sticlă pe unde intenționam să intru și-mi spune :

---

* *Darby and Joan* — expresie prin care este desemnată o pereche fericită (mai ales în vîrstă).

** Ordin scris, sigilat, emis de regele Franței (fr.).

— Tăticule, nu trebuie să intri înăuntru ! Mămica a spus că nici unul dintre noi nu trebuie să intre !

— Și, de ce, mă rog ?

— Fiindcă unchiul Philip și cu Charlotte își spun secrete și nimeni nu trebuie să-i deranjeze, *nimeni !*

Pe legea mea, asta era prea de tot ! Devenisem ca Pandarus din Troia ? Cum am să permit eu ca un tînăr lefter să fure inima unei fete care-n-are nici un sfanț ? Voi îngădui eu oare această intrigă nejustificată ?

— Domnule, mi se adresă soția mea (am crescut împreună din copilărie și recunosc că, înainte de a trece la fidelitatea matrimonială, am avut și eu unul sau două flirturi nesăbuite), cînd erai atît de nebunește îndrăgostit — sau amorezat, cum îți place dumitale să te exprimi elegant — de Blanche și lăsai scrisorile pentru ea în scorbura unui copac, eu le vedeam și nu le luam niciodată de-acolo. Acești doi tineri au inimile înflăcărate și se iubesc mai mult decît dumneata și Blanche. N-aș vrea să-i despart pe Philip și pe Charlotte acum. Este prea tîrziu, domnule. Charlottei nu-i va plăcea niciodată altcineva așa cum îi place Philip. Chiar de-ar trăi o sută de ani, tot nu l-ar putea uita. Și de ce să nu fie fericită, dacă se poate ?

O casă veche, cu o grădină veche plină de verdeață și un gard vechi, acoperit cu mușchi, prin crăpăturile căruia se zăresc acoperișurile și frontoanele caselor din vechiul oraș pitoresc, apoi mai jos centrul orașului, marea strălucitoare și țărmurile stîncoase și albicioase ale Angliei ; o grădină veche plină de verdeață și o casă veche, de piatră, înălțîndu-se în mijlocul ei, cu zidurile acoperite de plante agățătoare, pe care razele soarelui aruncă umbre tremurătoare ; iar dincolo de umbre, prin geamul unei ferestre fumurii, abia disting un salon scăldat în lumina amurgului și două siluete slab conturate, la o masă. Una dintre siluete este zveltă și cu păr castaniu, iar cealaltă are niște favoriți roșii ca focul. Uite, o rază de soare tocmai a pătruns în încăpere și-i luminează !

— Biata de ea ! îmi şopti soţia mea cu duioşie. Pleacă mîine cu toţii. Să-i lăsăm să-şi vorbească. Sînt sigură că plînge în hohote. Biata Charlotte !

În timp ce soţia mea o compătimea atît de patetic pe domnişoara Charlotte şi era cît pe ce să recurgă la propria-i batistă, dintr-o dată se auziră rîsete din camera cufundată în obscuritate, unde se aflau cei doi îndrăgostiţi ce-şi vorbeau ca doi porumbei. Întîi se auzi hohotul de rîs al domnului Philip (atît de puternic — un ha-ha ! sau mai degrabă un hi-ha !, cum n-am mai auzit la un animal cu *două* picioare). Urmă apoi rîsul cristalin al domnişoarei Charlotte, care-şi făcu numaidecît apariţia în grădină ; chipul ei rotund nu arăta deloc scăldat în lacrimi, ci trandafiriu, proaspăt, cu gropiţe în obraji şi bine dispus. Charlotte îmi făcu o mică reverenţă, iar soţiei mele îi întinse mîna şi o privi tandru. Plecară împreună pe uşa deschisă, înlănţuite precum viţa sălbatică în jurul ferestrei ; n-aş putea spune din această comparaţie care reprezenta viţa sălbatică şi care fereastra ; cert este că trupurile lor nu lăsau să se întrezărească nimic. Trecură prin salon şi ajunseră în stradă. Cît despre domnul Philip, nu peste multă vreme, îl văd cum îşi scoate capul pe fereastra de la etaj, ţinîndu-şi pipa în gură. Nu poate „lucra" fără pipă, pretindea el, iar soţia mea îl credea. Halal lucru !

Domnişoara Charlotte ne mai vizită o dată în seara aceea, după ce rămăsesem singuri. Copiii se culcaseră. Dragii de ei ! Charlotte voia să urce să-i sărute. Domnul Philip Firmin nu era acasă. Charlotte părea să nu-i simtă deloc lipsa, nu întrebă deloc de el. Fuseseră atît de buni cu ea, atît de binevoitori ! Cum ar putea ea uita vreodată bunătatea noastră ? Fusese atît de fericită — ah ! nespus de fericită ! Mai fericită ca niciodată ! Ne va scrie des, foarte des, iar Laura îi va scrie şi ea cu regularitate, nu-i aşa ? „Da, copilă dragă !" încuviinţă soţia mea. Urmară apoi alte sărutări şi... e timpul să se întoarcă acasă, la Tintilleries. Ce noapte minunată ! Luna strălucea în toată splendoarea ei pe cerul sîngeriu, iar stelele sclipeau cu miile.

— Rămîi cu bine, dragă Charlotte ; fii fericită !

I-am strîns mîna şi am simţit o dorinţă părintească de a-i săruta chipul rotund şi frumos. Gingăşia, fericirea, buna ei dispoziţie nedisimulată şi bunătatea ei ne-au făcut pe toţi să o îndrăgim. Cît despre mine, mărturisesc că am ajuns să o iubesc cu afecţiune părintească.

— Aşteaptă, draga mea, i-am strigat cu curtenitoare amabilitate, te conduc pînă la Tintilleries. De i-aţi fi văzut chipul frumos *în acel moment* ! O expresie vrednică de milă i se aşternu dintr-o dată pe chip. Se uită la soţia mea, iar aceasta mă trase de poalele hainei.

— Ce s-a întîmplat, draga mea ? am întrebat-o.

— Nu ieşi afară ; e o noapte îngrozitoare. Ai să răceşti ! îmi răspunse Laura.

— Să răcesc ? Dar este o noapte la fel de frumoasă ca oricare alta !

— Uf, prostuţule ! exclamă Laura şi începu să rîdă. Domnişoara Charlotte se îndepărtă de noi cu paşi uşori, fără un cuvînt.

Philip se întoarse după o jumătate de oră. Ştiţi, bănuiesc că a aşteptat tot timpul după colţ. Puţine lucruri îmi scapă, cînd îmi pun în gînd să fiu atent la ce se întîmplă ! Sigur că dacă aş fi ştiut că stric un aranjament, nu i-aş mai fi propus domnişoarei Charlotte să o conduc pînă acasă.

În dimineaţa următoare, soţia mea se trezi devreme şi îşi consumă, după părerea mea inutil, o mulţime de timp, pîine, unt, friptură rece de vacă, muştar şi sare, pregătind o grămadă de sandvişuri, pe care le împachetă într-un exemplar din „Pall Mall Gazette". Această stăruinţă în a pregăti sandvişuri, prăjituri şi alte merinde pentru o călătorie este o pasiune ciudată a femeilor, ca şi cînd n-ar exista suficientă mîncare la hanuri şi în restaurantele gărilor ! Ce bine am mîncat, demult, la Montreuil, înainte de a apărea trenurile, cînd diligenţa a făcut douăzeci şi patru sau douăzeci şi şase de ore vesele şi plăcute pînă la Paris ! Socot că nici cele mai rafinate mîncăruri nu se pot compara cu friptura aceea mîncată în tinereţe, aşa cum nici vinurile din viile cele mai alese nu întrec vinul acela aspru, de calitate inferioară, servit la masa îmbelşugată de la han. Am dus pachetul nostru cu sandvişuri la biroul de mesagerie, de unde urmau să plece prietenii noştri. Şase dintre membrii familiei Baynes se şi aşezaseră pe locurile lor în diligenţă : băieţii se urcară şi ei voioşi. Charlotte ne trimitea bezele din colţişorul ei. Doamna general Baynes comanda coloana. pe cei mai mici îi împinse pe locurile lor în arcă, pe general şi pe ceilalţi copii îi ordonă cu vîrful umbrelei ; refuză să dea hamalilor nemulţumiţi un bacşiş mai subtanţial, iar celor adunaţi în jurul trăsurii li se adresă într-o bolboroseală stridentă de cuvinte franțuzești și hindustane. Soția mea are o influență atît de mare asupră-mi, încît mă convinse să-mi încalc principiile și să-i predau pachetul cu sandvișuri unuia dintre băieți. I-am spus : „Ia asta !" și bietul de el a întins mîna nerăbdător, crezînd că-i dăruiesc vreo monedă de cinci franci. *Fouette, cocher !* * Caii nechezară ; imensa trăsură se puse în mișcare, uruind și zdrăngănind pe caldarîm și se îndepărtă. Rămas-bun, frumoasă Charlotte, cu chip și voce încîntătoare și privire blîndă. Dar de ce oare nu este și domnul Philip Firmin de față să-și ia rămas-bun ?

Înainte de plecarea diligenței, băieții se luptaseră și se certaseră vrînd să urce pe capra trăsurii, unde deocamdată nu se afla decît un pasager. Dar vizitiul nu le dădu voie, zicînd că cel de-al doilea loc aparținea unui gentleman, care avea să se urce mai tîrziu, în drum. Oare cine să fie ? Chiar la ieșirea din oraș, un bărbat sări pe capră, alături de vizitiu : se părea că bagajul aparținea lui Philip Firmin. Ah, *Monsieur* ! Iată motivul pentru care fuseseră atît de veseli în ziua precedentă, ziua despărțirii ! Nu aveau să se despartă ; căci, cum se apropia momentul execuției, reușiră să amîne executarea sentinței ! Zău dacă am mai auzit vreodată în viața mea de o asemenea imprudență ! Asta înseamnă, nici mai mult nici mai puțin, că vor muri de foame și vor trăi în mizerie și unul și altul.

— Nu-mi place să mă amestec în treburile altora, i-am spus soției mele, dar nu pot răbda o asemenea nebunie fără să i-o dezvălui generalului. Îi voi scrie.

— Dragul meu, generalul este pus la curent, îmi răspunse cel mai nesocotit, după părerea mea, prieten al Charlottei și al lui Philip. Am vorbit cu el despre acest subiect și, ca un om cu judecată, l-a tratat cu ușurință. „Așa-s tinerii", a spus el, „și, pe legea mea, doamnă, cînd m-am căsătorit — adică, atunci cînd doamna B. mi-a ordonat să mă însor cu ea — ea nu avea nimic, iar eu numai solda de căpitan. Oamenii se descurcă, într-un fel sau altul. Pentru un tînăr e mai bine să se însoare, să nu mai trîndăvească și să se ferească de buclucuri. Și te asigur că băiatul care se căsătorește cu fiica mea ia o comoară. Îmi place băiatul ăsta, îmi amintește de vechiul meu prieten, Phil Ringwood. Nu cred că bărbații care au soții bogate sînt mai fericiți sau că tinerii ar trebui să aştepte pînă devin nişte flăcăi tomnatici, bolnavi de gută".

---

* Mînă, birjar (fr.).

Se pare că generalul dădu apoi cîteva exemple de ofiţeri pe care-i cunoştea ; unii dintre ei se căsătoriseră cînd erau tineri şi săraci, alţii bătrîni şi ursuzi, alţii nu se căsătoriseră deloc. Îl pomeni şi pe camaradul lui şi unchiul meu, răposatul maior Pendennis, numindu-l bătrîn egoist, şi făcu aluzie la o anume doamnă, pe care maiorul o sedusese şi o părăsise în tinereţe şi pe care ar fi făcut mai bine s-o ia de nevastă.

Aşadar, Philip îşi urmă iubita, ţinîndu-se după ea *summa diligentia* *. Familia Baynes îi îngăduise acestui tînăr şi sărac student la drept să-i facă curte fiicei lor, să-i însoţească la Paris şi să apară drept fiul lor recunoscut.

— Mai ştiu şi alţii care, în tinereţe, voiau să contracteze căsătorii imprudente, îmi spuse soţia mea (ca şi cînd acel nefericit *tu quoque* ** ar fi fost un răspuns la remarca mea !). Acest „tînăr şi sărac student în drept" ar putea avea acum o sumă de bani considerabilă, dacă ar fi exercitat presiuni asupra familiei Baynes, pentru ca aceştia să-i plătească ce-i datorează, de fapt.

Aşadar, biata Charlotte reprezenta preţul răscumpărării tatălui ei ! Dar Charlotte nu protestase deloc să se sacrifice pentru plata datoriei părintelui ei. Deşi am avut obiecţii, ca om prudent şi principial, ca tată şi cap de familie, totuşi nu eram prea furios. De fapt, semăn cu acel venerabil *père de famille* *** din comedii, întruchipat de un bătrîn gentleman irascibil, purtînd o perucă uriaşă şi îmbrăcat ca George al II-lea, care-l tot ameninţă cu bastonul pe „junele Tom". Iar cînd, odată faptul consumat, Miranda (ştrengăriţa !) îmi cade la picioare, iar Tom, junele, îngenunchează în faţa mea în pantalonii lui albi de pînză şi strigă amîndoi într-un glas : „Iartă-ne, bunicule !", eu răspund : „Of, ştrengarule, aşa-s băieţii ! Ia-o, dom'le ! Fiţi fericiţi ! Şi ascultaţi aici ! În acest port-vizit veţi găsi zece mii" etc... etc. Cunoaşteţi cu toţii povestea : oricît de veche ar fi, tot mă încîntă. Într-o poveste de dragoste, parcă-ţi place ca tinerii să fie îndrăzneţi. N-a căpătat Bessy Eldon renumele de persoană econoamă şi chibzuită, iar lordul Eldon n-a fost respectat pentru înţelepciune şi prudenţă ?

---

* Cu tot zelul (lat.).

** Chiar şi tu (lat.).

*** Tată de familie (fr.).

Iar John Scott nu s-a însurat el cu Elisabeth Surtees cînd aveau doi penny venit pe an ?

— Desigur, draga mea, m-am adresat tovarăşei mele de viaţă, acum că tînărul ăsta zănatic este ruinat, a venit momentul cel mai potrivit ca să se însoare. După mentalitatea generală, un bărbat poate să-şi risipească propria avere, apoi pe cea a soţiei lui, după care începe să practice avocatura. Philip are o sută de lire, să zicem, Charlotte n-are nimic, aşa că în vreo şase săptămîni vom auzi de succesele lui Philip în barou.

— Prostii ! exclamă doamna. Nu vorbi ca o maşină de calculat insensibilă ! Nu crezi o iotă din ce spui, şi nici c-am întîlnit vreodată om mai imprudent decît tine, cînd erai tînăr.

Asta însemna îndepărtarea de la subiect, aşa cum obişnuiesc să facă femeile.

— Prostii ! repetă romantica mea tovarăşă de viaţă. Nu-mi spune *mie*, domnule. Vor avea ei cu ce trăi ! Trebuie să ne gîndim mereu la ziua de mîine, să trăim fără speranţa că vom primi ajutor ? *Tu* vei spune că punctul tău de vedere înseamnă prudenţă, dar eu am să-l numesc deşertăciune lumească, domnule.

Cînd tovarăşa mea de viaţă vorbeşte pe un anumit ton, ştiu că orice protest devine inutil şi orice argument ineficace ! Atunci recurg de obicei la subterfugii laşe şi mă eschivez cu un calambur sau cu o glumă, ori cu ceva asemănător. De altfel, în cazul acesta, deşi o contrazic pe soţia mea, în sinea mea simt cum simte ea. Ştiu că domnul Philip este imprudent şi încăpăţînat, dar mi-ar plăcea să reuşească şi să fie fericit. Recunosc că este un pierde-vară, dar îi doresc să-i meargă bine.

Aşadar, tocmai cînd diligenţa „Lafitte şi Caillard" ieşea din Boulogne, vizitiul trebui să oprească, pentru ca un tînăr să urce iute pe capră. Apoi, surugiul îşi îndemnă caii suri, iar trăsura se urni cu zgomot. O tînără domnişoară din diligenţă, care tocmai se uita pe fereastră, îl recunoscu numaidecît pe tînărul gentleman care sărise atît de sprinten pe capră. L-ar fi recunoscut şi ceilalţi băieţi din poştalion, dacă n-ar fi fost ocupaţi cu sandvişurile dăruite de soţia mea. Diligenţa îşi continuă drumul, pînă ajunse pe dealul unde de obicei veneau tinere fete să vîndă mere. Unii dintre pasageri coborîră să-şi dezmorţească picioarele, iar tînărul de pe capră sări şi el jos şi se apropie de grupul rămas în trăsură ; o tînără domnişoară exclamă : „A !“, iar mama ei căpătă o expresie gravă, deloc surprinsă ; tatăl ei făcu cu ochiul şi spuse : „Pe legea mea, e el, chiar el !“, iar cei doi băieţi îşi scoaseră capetele pe fereastră şi strigară, cu gura plină : „Hei ! E domnul Firmin !“

— Ce mai fac doamnele ? zise el, roşindu-se ca un rac, şi cu inima bătîndu-i să-i spargă pieptul — asta poate din cauză că urcase dealul. Îşi întinse mîna către fereastra trăsurii, de unde se ivi o mînuţă delicată care o atinse uşor pe a lui. Doamna general Baynes, care tocmai citea o carte religioasă, îşi ridică privirile şi zise :

— Oh, bună ziua, domnule Firmin !

Aşa s-a desfăşurat remarcabilul dialog dintre ei. N-a fost prea spiritual, dar intonaţiile vocii lui Philip încîntară o anume inimă tînără, iar cînd el plecă să-şi ocupe locul în poştalion, zgomotul ghetelor sale pe acoperiş linişti şi alină aceeaşi inimă tînără.

Străluciţi, voi, stele, şi tu, lună ! nechezaţi, armăsari suri, în noaptea liniştită ! Sforăiţi încetişor, în colţurile voastre, tăticule şi mămico, cu batistele legate în jurul frunţii. Socot că nimeni pe lume nu era mai fericit în noaptea aceea, decît copila din trăsură — tînăra domnişoară veghea, cufundată în acele meditaţii scumpe oricărei fete —, care-şi dăruise inima cutezătorului cavaler ce se afla atît de aproape de ea. Nu-i apărase el întotdeauna ? Nu datorau ei generozităţii sale totul în viaţă ? Una dintre fetiţe se deşteptă brusc şi începu să plîngă : Charlotte o luă în braţe şi o linişti :

— Sst, gata-gata ! El e aici, e aici ! şopti ea, aplecîndu-se spre copilă. Simţea că nimic rău nu se putea întîmpla, atîta timp cît *el* era acolo. Dacă hoţii ar răsări din întunecata pădure de pini, el ar sări jos şi toţi ar lua-o la fugă !

Trăsura îşi continuă drumul prin sate adormite ; cînd schimbară caii, care dispărură învăluiţi într-un nimb de fum, şi înhămară alţii odihniţi, Charlotte zări, în lumina felinarului, un chip palid binecunoscut. Pe drumurile lungi, vehiculul impunător îşi continuă cursa. Zorile se iviră printre ramurile plopilor ; stelele îşi stinseră lumina tremurătoare, iar soarele se înălţă pe cerul roşu ca o flacără. Noaptea se sfîrşi — cea mai frumoasă noapte ! N-ai fi întîlnit în toată lumea, fie călăuziţi de razele soarelui, fie învăluiţi în lumina strălucitoare a stelelor, doi oameni mai fericiţi decît fuseseră ei în noaptea aceea !

Nu după mult timp, la sfîrşitul lui octombrie, sejurul nostru pe malul mării s-a terminat. Ne-am achitat exorbitanta datorie pentru paharele, scaunele şi obiectele de ceramică sparte şi într-o frumoasă şi însorită după-amiază, ne-am îmbarcat pe un vapor londonez, care ne-a lăsat în faţa vămii de pe cheiul învăluit într-o ceaţă deasă. Trăsurile noastre, purtînd în ele două cete de copii tăcuţi şi înspăimîntaţi, au trebuit cu greu să-şi croiască drum prin ceaţă, pe caldarîmul alunecos. Uf, bine că ne-am întors, fie şi după numai două săptămîni de vacanţă ! Ce de scrisori ne aşteptau ! Un teanc uriaş se distingea clar pe biroul stăpînului casei, în razele palide ale asfinţitului. În primele două zile de la întoarcere, am luat veseli micul dejun la lumina lumînării, iar eu am avut plăcerea să-mi tai bărbia, căci la ora nouă dimineaţa era prea întuneric ca să te poţi bărbieri.

Cum poate soţia mea să fie atît de insensibilă, să rîdă de mine şi să se amuze fiindcă am avut un accident care m-a desfigurat temporar ! Dacă ceaţa aceea deasă îi crea bună dispoziţie, atunci mărturisesc că avea un ciudat simţ al umorului ! Tocmai citea o scrisoare şi chipul i se lumină de fericire. Mulţumirea i se ghiceşte, de obicei, pe chip şi din entuziasmul şi afecţiunea cu care copleşeşte restul familiei. În dimineaţa aceea, chipul îi strălucea. în ceaţa deasă. Încăperea era iluminată de chipul ei şi, poate, şi de cele două lumînări aşezate de-o parte şi de alta a ceainicului. Lemnele trosneau în focul din şemineu, iar flăcările vesele zvîrleau scîntei. Cerul, de culoarea hîrtiei cafenii, punea în evidenţă strălucirea scenei din interior.

— O scrisoare de la Charlotte, tăticule ! strigă una dintre fete, dîndu-şi importanţă.

— Şi o scrisoare de la unchiul Philip ! strigă alta. Le place aşa de mult Parisul ! continuă micuţa reporteră.

— Vezi, nu ţi-am spus eu ? exclamă şi soţia mea, întinzîndu-mi scrisoarea.

— Aşa ţi-a spus mereu mămica, repetă copila, încuviinţînd din cap cu un aer important. Şi nu m-ar mira să devină *foarte bogat,* nu-i aşa, mămico ? continuă micuţa matematiciană.

Dacă aş putea să tipăresc scrisoarea Charlottei, n-aş face-o ; ştiţi de ce ? Fiindcă micuţa domnişoară făcuse multe greşeli de gramatică, trei sau patru cuvinte erau scrise incorect ; scrisoarea era atît de încărcată şi însemnată cu liniuţe de despărţire la fiecare cuvînt, încît nu încăpea îndoială că educaţia ei fusese neglijată. Şi cum am îndrăgit-o, nu vreau să rîd de ea. Nu pot tipări nici scrisoarea lui Philip, fiindcă nu am păstrat-o. La ce bun să păstrezi scrisori ? Ascultaţi-mă pe mine, ardeţi-le, ardeţi-le pe toate. Fără strîngeri de inimă. Fără reproşuri. Fără ziua de ieri. Era fericit sau nefericit ? Te cuprinde melancolia dacă te gîndeşti la ele. Pfui ! Cred că din cauza ceţii, gîndurile-mi sînt atît de sumbre. Între timp, chipul zîmbitor al doamnei Laura străluceşte în întuneric ; nu e de mirare, fericirea prietenilor ei o face şi pe ea fericită.

Scrisoarea Charlottei conţinea relatarea amănunţită a stabilirii familiei Baynes la pensiunea lui *Madame* de Smolensk, unde păreau să se simtă foarte bine, în schimbul unei mici sume de bani. Cît despre domnul Philip, el s-a îndreptat spre o casă modestă, pe care i-o recomandaseră prietenii lui, artiştii, în cartierul Faubourg St. Germain, numită „Hôtel Poussin", pe strada cu acelaşi nume, între Biblioteca Mazarin şi *Musée des Beaux Arts*. Odinioară, gentlemanul nostru locuise în apartamentele luxoase şi costisitoare din hotelurile şi cartierele nobile din Anglia. Acum găsea că s-a instalat foarte bine în schimbul a treizeci de franci pe lună, şi, după cum susţinea el, se descurca foarte bine cu cinci sau şase lire pînă la sfîrşitul lunii. Asta nu înseamnă, tinere călător, că în ziua de azi ai putea fi la fel de norocos. Doar povestim o istorie de-acum douăzeci de ani ! Da, da ! De pe vremea cînd locomotivele cu aburi nu începuseră să se audă scîrţîind pe şinele din Franţa, şi pe cînd Louis Philippe era rege.

Îndată ce fu ruinat, domnul Philip Firmin nu găsi altceva mai bun de făcut decît să se îndrăgostească. Ca să nu se îndepărteze de fiinţa iubită, nu avu de ales şi se duse după ea la Paris, renunţînd la studiile de avocatură din Anglia, unde, ce-i drept, cred că şi-aşa n-ar fi făcut nimic. După nici două săptămîni de şedere la Paris, capricioasa Fortuna, care părea să-l fi părăsit, îl recunoscu şi-i zîmbi din nou, parcă zicîndu-i : „Tinere gentleman, încă n-am terminat cu dumneata".

Totuşi, zeiţa norocului n-a fost prea generoasă. Să nu credeţi că Philip a cîştigat dintr-o dată douăzeci de mii de lire la loterie. Dar, avînd mare nevoie de bani, găsi o modalitate, pentru el foarte uşoară, să-i cîştige.

În primul rînd, Philip şi-a aflat nişte prieteni, pe domnul şi doamna Mugford, în mare încurcătură la Paris, unde Mugford nu se învoise în ruptul capului să ia un *laquais de place* *, fiind ferm convins că ştia limba franceză suficient de bine pentru a întreţine o conversaţie. Philip, care vizitase Parisul de multe ori, a venit în ajutorul prietenilor săi şi i-a dus la o pensiune ieftină, cu doi franci masa, pe care el o frecventa din motive de economie ; au găsit că mîncarea acolo nu era numai ieftină, ci şi gustoasă şi îndestulătoare. Philip a făcut pe tălmaciul şi i-a salvat din încurcătură, oricare ar fi fost ea. I-a tratat cu „caffy" pe „bullyvard", după cum mi-a relatat Mugford, la întoarcere, întreaga lor aventură.

— Nu poate uita că a fost cîndva un personaj de seamă şi se poartă ca un gentleman, zău aşa ! Ne-a însoţit pînă la hotelul „Meurice" şi... cine crezi că a intrat în curte ? Lordul Ringwood în persoană, care a descins din trăsura lui. Îl cunoşti pe lordul Ringwood, nu-i aşa ? Toată lumea îl cunoaşte. A coborît din trăsură şi i s-a adresat lui Philip. întinzîndu-i mîna : „Aici erai, Philip ? Vino mîine dimineaţă pe la mine, să luăm micul dejun împreună". Apoi a plecat cu acelaşi aer prietenesc.

Cum se întîmplase că lordul Ringwood, cu puternicul său instinct de conservare şi cu egoismul său care, din cîte am auzit, nu demult dăduse ordin ca domnul Philip să nu fie primit în casa lui, îşi schimbase părerea dintr-o dată şi îl salută pe tînăr cu atîta cordialitate ? În primul rînd, Philip nu se speriase deloc de criticile aspre ale bătrînului lord, iar în al doilea rînd, din fericire, tocmai în ziua întîlnirii lor, Excelenţa sa luase masa cu binecunoscutul rezident parizian şi *bon vivant*, vicontele Trim, fost guvernator al Insulelor Sago, pe vremea cînd colonelul Baynes se afla acolo împreună cu viteazul său regiment 100. Întîlnindu-se la biserică cu generalul Baynes, fostul guvernator din Indiile de Vest, lordul Trim, îl invită numaidecît pe acesta la cină, unde îl găsiră pe lordul Ringwood într-o distinsă companie, asupra căreia nu insistăm deocamdată. Aşa cum vă spuneam, Philip Ringwood, fratele lordului, şi căpitanul Baynes fuseseră buni prieteni în tinereţe, iar colonelul murise în braţele căpitanului. Lordul Ringwood, care se bucura de o memorie excelentă atunci cînd voia să facă apel la ea, şi-a amintit cu plăcere de prietenia de pe vremuri a generalului Baynes cu fratele său. Au vorbit despre acele vremuri, generalul Baynes devenind mai elocvent ca de obicei din pricina vinului fără cusur al lordului Trim. În cursul discuţiei, a fost pomenit numele lui Philip, iar generalul, înfierbîntat de vin, a dat frîu liber sentimentelor, aducînd elogii entuziaste tînărului său prieten şi menţionînd nobilul şi generosul gest al lui Philip faţă de el. Poate că pe lordul Ringwood l-au bucurat laudele aduse nepotului fratelui său şi poate că şi-a amintit de tinereţe, cînd inima-i era animată de sentimente de dragoste faţă de fratele lui. Şi deşi l-a considerat un nătărău pe Philip, pentru că renunţase la orice pretenţii asupra generalului Baynes, sînt încredinţat că în sinea lui şi-a spus : „Băiatul ăsta n-o să cerşească bani de la mine !". Aşadar, după cină, în plină noapte, întorcîndu-se la hotel şi văzîndu-l în curte pe Philip Firmin, nepotul fratelui său, inima bătrînului lord fu cuprinsă de un sentiment duios şi îl pofti pe Philip să vină să-l vadă.

---

* Birjar (fr.).

Am descris pînă acum o seamă de ciudăţenii ale lui Philip, printre care şi aceea de a-şi schimba complet înfăţişarea, aşa cum se întîmplase la scurt timp după ce sărăcise. Ştiu că cea mai mare parte din cititori sînt tineri, iar cei mai în vîrstă îşi aduc încă aminte de tinereţea lor nu prea îndepărtată. Vă mai amintiţi, onorabile domn, acum personaj de seamă, grav şi respectabil, cum în tinereţe vă încîntau hainele noi ? Acum, o haină sau o vestă nouă vă mai provoacă vreo bucurie ? Pe un gentleman în toată firea, de vîrstă mijlocie, socot că un costum nou şi cochet îl stinghereşte, nu din pricina croielii strîmbe, care ar putea constitui un motiv, ci datorită luciului şi eleganţei lui. Cînd răposata mea prietenă, doamna X, mi-a dăruit jiletca aceea din poplin de culoarea smaraldului, brodată cu frunze de trifoi aurite, am purtat-o o dată cînd m-am dus la Richmond să luăm masa împreună ; dar mi-am închis haina pînă la gît, încît sînt sigur că nimeni din omnibuz n-a văzut broderiile de pe jiletcă. Frunze aurite pe poplin de culoarea smaraldului, ce veşmînt minunat ! Acest strai mi-a împodobit garderoba timp de zece ani şi, deşi n-am mai îndrăznit să o port de-atunci, îmi amintesc mereu cu plăcere că sînt posesorul unei asemenea comori. Oare femeilor de șaizeci de ani le place un veșmînt frumos și la modă, și un aspect tineresc ? Priviți obrajii îmbujorați ai lui lady Jezebel, părul ei negru ca pana corbului, veșmintele ei minunate ! Dar, iată, această dizertație m-a îndepărtat prea mult de subiect. Aș vrea să consemnez un fapt, pe care l-am remarcat de multe ori de-a lungul existenței : mulți bărbați, fercheși și spilcuiți în tinerețe, au renunțat dintr-o dată la costumele elegante cu care se obișnuiseră, mulțumindu-se, fiind fericiți chiar, cu haine și pălării uzate și ponosite. Nu ! Majoritatea bărbaților nu se fudulesc cu hainele lor. De pildă, cu numai cîțiva ani în urmă, bărbații purtau încălțăminte frumoasă. Priviți-i acum ; și-au aruncat ghetele arătoase și poartă în schimb niște ghete mari, grosolane, fără nici o formă, confortabile, asemenea unor bărci.

Cînd Philip Firmin veni pe lume, încă mai existau filfizoni, jiletci strălucitoare din catifea și brocart, gulere înalte și legături de purtat la gît din satin, ace de cravată, butoni, lănțișoare și cîte și mai cîte splendori ale tinereții. Ghetele lui lustruite au cutreierat păduri întregi. Tatăl lui îi dăruise o splendidă trusă de toaletă din argint aurit (pe care, ce-i drept, doctorul omisese să o plătească, lăsînd această datorie de onoare în grija fiului său). „Așa se obișnuiește“, spunea vrednicul doctor, „un lucru împovărător ai zice la început ; dar ia-o cu tine. Face impresie bună pe masa de toaletă a unui bărbat, într-o casă la țară. Îi *dă prestanță,* înțelegi ? Am văzut femei intrînd în cameră și privind-o pe furiș. Ai spune că-i un fleac, băiete, dar ce rost are să înlături o șansă cît de mică în viață ?“ Acum, cînd soarta îl vitregise, Philip a renunțat la toate aceste fleacuri minunate. S-a înfășurat în *virtute sua* * și pot spune că n-am văzut ca un tînăr să arate mai ciudat decît amicul Philip, pe străzile Londrei sau ale Parisului. Sigur că, în șase luni, nu și-a uzat hainele și nu și-a tocit coatele, dar după cum se caracteriza el singur cu mare simplitate : „Cred că am decăzut mai repede decît oricine altcineva. Ciorapii-mi sînt plini de găuri, doamnă Pendennis, mi-au căzut toți nasturii de la cămașă, pe cuvîntul meu. Mă întreb cum de mai rezistă toate și nu se fac bucățele. Pesemne că spălătoreasa poartă vina“. Pesemne ! Copiii rîdeau și făceau haz, în timp ce-i coseau nasturii. Cît despre Micuța Soră, ea intra în apartament în lipsa lui și spunea că simțea cum îi scoate peri albi starea în care-i găsea garderoba sărăcăcioasă. Cred că doamna Brandon i-a pus pe furiș lenjerie nouă în dulap. El nu și-a dat seama de nimic. Își purta cămășile mulțumit. Ghetele lucioase începuseră să crape, apoi s-au rupt de tot, dar Philip le purta în continuare, impasibil. Unde dispăruseră acele minunate mănuși de anul trecut de culoarea lămîii și florii de levănțică ? Mîinile lui mari (cu care gesticula atît de mult) deveniseră cafenii, ca cele ale unui indian. L-am îndrăgit din toată inima în vremurile bune, acum îl iubim în costumul acesta jerpelit.

---

* Propria virtute (lat.).

Mi-l închipui pe tînăr intrînd în încăperea unde se adunaseră oaspeții bătrînului lord. Philip se comporta la fel atît în prezența personajelor de seamă, cît și în cea a oamenilor simpli, se număra printre puținii oameni, vreo șase, pe care i-am întîlnit în viața mea, care nu se lăsau impresionați de rang. Se pare că, la acel mic dejun, erau de față și cîțiva filfizoni, care au rămas consternați de comportarea și libertățile pe care și le lua Philip. Intră în vorbă cu un vestit om de stat francez și-l contrazise categoric în propria-i limbă, iar cînd francezul întrebă dacă *monsieur* era membru în Parlament, Philip izbucni într-un hohot de rîs, care aproape că sparse paharele de pe masă, și răspunse : *„Je suis journaliste, monsieur, à vos ordre !"* * Tînărul Timbury de la ambasadă fu îngrozit de insolența lui Philip, iar doctorul Botts, medicul personal al bătrînului lord, îl privea înspăimîntat. A fost adusă o sticlă de vin roșu și toți gentlemenii prezenți au început să bea, pînă ce Philip, gustînd din paharul lui, a exclamat :

— Pfui ! Miroase a dop !

— Așa-i ! Și încă ce tare miroase ! a mormăit și bătrînul lord, ocărînd ca de obicei. De ce nu spune nimeni nimic ? Vă place vinul cu miros de dop ?

Unii gentlemeni eleganți ce se aflau la masă ar fi băut vinul și cu o bună doză de siminichie în el, dacă așa-i plăcea bătrînului lord. Gazda se amuza din cale-afară.

— Mama ta era o ființă liniștită și cuminte, iar taică-tău se înclina ca un maestru de dans. Tu nu le prea semeni. De obicei iau masa acasă. Lasă vorbă dimineața servitorilor mei și vino cînd îți poftește inima, Philip, a mormăit bătrînul.

---

* Sînt ziarist, domnule, la ordinele dumneavoastră (fr.).

Philip ne-a povestit, într-o scrisoare, o parte din scena de mai sus, iar restul l-am aflat de la domnul și doamna Mugford, cînd s-au întors la Londra.

— Ascultă-mă pe mine, domnule, zicea Mugford, oameni de vază l-au luat sub protecția lor, iar eu l-am angajat la „Pall Mall Gazette“ cu trei guinee pe săptămînă. Această veste a făcut-o pe soția mea să exclame încîntată și triumfătoare :

— Nu ți-am spus eu ?

Philip pusese un picior pe scară ; și cine era oare atît de capabil să urce pînă-n vîrful ei ? Cum fericirea și o fată încîntătoare și tandră îl așteptau acolo sus, își va pierde el oare curajul, își va cruța eforturile sau îi va fi teamă să urce ? Nu avea alt prieten mai sincer și mai bine intenționat ca mine, și nimeni nu-l îndrăgea mai mult, deși recunosc că mulți îl admirau mai mult decît mine. Dar dintre aceștia, majoritatea erau femei, iar femeile devin atît de nedrepte și părtinitoare cu persoanele la care țin, mai ales cînd acestea se află la ananghie, încît mă mir că domnul Philip, pradă sărăciei, nu și-a pierdut capul cu asemenea adulatori și lingușitori în jurul lui. Te-ai împotrivi să se lase consolat de aceste duioase inimi în momentele de restriște ? De n-ar fi amintirea necazurilor trecute, cîte inimi nu s-ar înăspri ? Cîte priviri, acum insensibile, n-au fost cîndva pline de compătimire, iar mîini, reci acum, n-au alinat și n-au sărit în ajutor !

CAPITOLUL XIX

QU'ON EST BIEN À VINGT ANS *

Un povestitor imparțial — în paranteză fie spus, nu toți povestitorii sînt imparțiali — ar arăta discrepanța dintre text și ilustrațiile lui ** și ar observa că povestirea de față datează de mai bine de douăzeci de ani, în vreme ce costumele actorilor comediei noastre corespund zilelor noastre.

Stimată doamnă, trebuie să existe și anacronisme, altminteri personajele noastre nu v-ar stîrni interesul. De pildă, cum ar arăta o femeie fără crinolină ? Ridicol, respingător și indecent. Ce-ați spune de un erou care ar purta guler înalt și un fular din satin negru, revărsîndu-se peste jiletca de mătase, și un frac albastru cu nasturi de alamă ? Dacă o persoană gătită astfel te-ar invita la dans, te-ai putea abține să nu rîzi ? A fost o vreme cînd tineri astfel împopoțonați s-au bucurat de grațiile domnișoarelor, care n-au văzut crinoline decît în portretele bunicilor lor. Femeile care au făcut senzație la începutul secolului nu s-au gîndit să lase moștenire contemporanelor noastre și copiilor noștri crinolinele de pe vremea străbunicelor. Cine și-a închipuit că va veni o vreme cînd tinerii își vor pieptăna părul cu cărare la mijloc și vor purta la gît o panglică în loc de cravată ? Mai degrabă am fi zis că își vor vopsi trupurile cu drobușor și se vor îmbrăca asemenea vechilor britoni. Fiecare epocă își are moda ei ; iar gentlemenii și doamnele de pe vremea reginei Victoria erau pe deplin satisfăcuți de stilul lor de îmbrăcăminte, așa cum, fără îndoială la curtea reginei Boadicea *, supușii ei arătau de-a dreptul încîntător, tatuați și vopsiți cu albastru.

---

* Ce bine este să ai douăzeci de ani (fr.).

** Textul original este însoțit de desenele autorului.

Vremurile despre care scriem, pe cînd Louis Philippe era rege, nu semănau deloc cu cele de-acum, așa încît, ajungînd la Paris, Philip Firmin constată că se putea trăi foarte ieftin ; mai tîrziu, Philip se fălea adesea că trăise bine timp de o lună numai cu cinci lire, din care își cumpărase și o jiletcă.

— Un dormitor strașnic *au premier* **, pentru un franc pe zi, li se adresă el tuturor celor prezenți, la fel de bun ca al dumneavoastră, milord de la „Meurice". Un ceai gustos sau cafea la micul dejun, pentru douăzeci de franci pe lună, și cu multă pîine cu unt. Douăzeci de franci pe lună pentru spălatul lenjeriei, cincizeci pentru masă și de buzunar — cam asta-i tot. Ce-i drept, prînzul este cam sărăcăcios, dacă nu iau masa cu prietenii, cînd recuperez zilele de post.

Zicînd acestea, Philip mai cerea niște potîrniche umplută cu trufe sau își umplea cu generozitate pocalul cu cel mai bun vin de Sillery al lordului Ringwood.

— La ospătăriile unde mănînc, eu nu cer decît bere ; vinul lor nu-mi place deloc. Și nici nu pot să mă duc la cîrciumile englezești ieftine — sînt foarte multe pe aici —, fiindcă acolo dau peste servitorii gentlemenilor englezi şi, ştiţi, e penibil să stai lîngă un individ care în ziua următoare îţi va servi masa.

---

* Boadicea, regină a icenilor, în vechea Britanie, învinși de romani în anul 61 e.n.

** La etajul întîi (fr.).

— Aşa ! Servitorii englezi merg la cîrciumile ieftine, care va să zică ! exclamă bătrînul lord, foarte amuzat, şi zici că bei *bière de Mars* acolo unde iei masa ?

— Vă asigur că nici mîncarea nu-i mai bună. Întotdeauna rămîn flămînd. Vreţi să-mi daţi puţină şampanie — aceea demi sec, vă rog. Merg foarte bine împreună, vinul dulce cu cel sec. Domnule Pecker, aţi mîncat vreodată la „Flicoteau" ?

— Eu, să mănînc la unul dintre acele îngrozitoare locuri de doi franci ale dumitale ? strigă domnul Pecker, privindu-l înspăimîntat. Ştiaţi, milord, că există şi astfel de localuri, unde se mănîncă cu doi franci ?

— Nici doi franci ! Şaptesprezece *sous !* strigă domnul Firmin. Supă, rasol de vacă, *rôti* *, salată, desert şi pîine intermediară la discreţie. Sigur, nu-i un prînz prea grozav ; de fapt, e de-a dreptul îngrozitor. Dar mîncarea asta le-ar prii multora.

— Ce părere ai, Pecker ? La „Flicoteau", şaptesprezece *sous*. Înfiripăm o mică petrecere, iar Firmin va face onorurile de gazdă, în restaurantul lui, spuse bătrînul lord cu un zîmbet sardonic.

— Doamne Dumnezeule ! murmură domnul Pecker.

— Eu aş prefera să mănînc aici, dacă nu aveţi nimic împotrivă, milord, spuse tînărul. E mai ieftin şi incomparabil mai bun.

Doctorul bătrînului lord, mulţi dintre oaspeţi, însoţitorii lui, linguşitorii, căpitanii de faţă rămaseră consternaţi de libertatea pe care şi-o luase tînărul cu haine ponosite. Dacă unul dintre *ei* ar fi îndrăznit să vorbească familiar cu gazda, nobilul chip s-ar fi încruntat astfel, încît cu greu i-ai fi putut înfrunta privirea. Îşi băură resemnaţi vinul cu miros de dop şi rîseră, mai de voie, mai de nevoie, de glumele lui Philip. Unul cîte unul, fură cu toţii obiectul satirei sale ; fiecare îşi primi pedeapsa cu un zîmbet vrednic de milă. Ce scumpe sînt anumite mese, deşi nu costă nimic ! Uneori, la unele mese elegante, se servesc şi broaşte la *entrées*, nu-i aşa ? Şi se găsesc destui amatori ai acestui fel de mîncare.

---

* Friptură (fr.).

Cum trăiesc, de fapt, parizienii ? Iată o întrebare pe care mi-am pus-o adesea. Cum pot funcţionarii publici, care cîştigă, să zicem, cincisprezece mii de franci — un salariu bun pentru un funcţionar francez —, cum pot ei trăi în apartamentele elegante, cum pot organiza petreceri mondene ? Ei şi familiile lor poartă haine mult mai costisitoare decît îşi pot permite funcţionarii publici englezi ; îşi petrec vacanţa, un sejur de şase săptămîni, *aux eaux* *, şi sînt mereu bine dispuşi şi par să nu le lipsească nimic. La Londra, un *pater familias,* cu un venit de şase sute pe an, ştie ce înseamnă să fii strîmtorat ; chiria mare, iar carnea de vacă — un shilling jumătatea de kilogram. Ei bine, la Paris, chiria este mai mare, iar carnea mai scumpă ; totuşi, ce rochii costisitoare poartă *madame ; monsieur* are întotdeauna o mică sumă de bani în buzunar, pentru cheltuielile de la club sau de la cafenea ; şi, în fiecare an, pun deoparte cîte ceva pentru zestrea copiilor.

— Domnule, spunea Philip, descriind acea perioadă din viaţa lui, şi o făcea cu elocvenţă, ca de obicei cînd venea vorba despre el, cînd venitul meu a ajuns la cinci mii de franci pe an, vă dau cuvîntul de onoare că prietenii mei francezi m-au considerat un om bogat. Lăsam cîte patru *sous* chelnerului — în privinţa asta mă purtam cu ostentaţie — iar ei îmi spuneau Milor. În Rue de la Paix aş fi fost sărac, dar în cartierul Luxembourg eram bogat. Mie-mi vorbiţi despre sărăcie ! Sărăcia este un tiran, dacă ţi-e frică de ea sau dacă te ploconeşti supus în faţa ei, şi este înţelegătoare, dacă o înfrunţi bărbăteşte. Aţi văzut cît de frică îi era tatălui meu de ea : credea că va veni sfîrşitul lumii, dacă doctorul Firmin va renunţa la majordom, la valet, la casa lui frumoasă, la trăsură şi la cai. *El* a fost un om sărac ! Cît trebuie să fi suferit tot luptîndu-se să o scoată la capăt ! Pesemne că tot ce a cumpărat l-a costat de două ori mai mult decît preţul adevărat ; şi cînd mă gîndesc prin cîte nopţi de nesomn a trecut acest bărbat mîndru, nevoit să zîmbească amabil şi să se umilească în faţa creditorilor, să-i înduplece pe măcelari, să-i amăgească pe croitori, îl compătimesc din toată inima ; nu mai pot să-i port pică. Omul acesta a suferit destul. În ce mă priveşte, n-aţi observat că de cînd nu mai am un ban în buzunar, sînt mai mîndru şi mai sigur pe mine ca înainte ?

---

* În staţiuni cu ape minerale curative (fr.).

Adevărul este că nici prinţul moştenitor n-ar fi avut un aer mai măreţ vorbind însoţitorilor lui, decît Philip chemînd chelnerul ca să-i plătească pentru un *petit verre* *.

Nici vorbă de sărăcie! Philip susţinea că acea perioadă a fost cea mai fericită din viaţa lui. Mai tîrziu, îi plăcea să-şi amintească de cunoştinţele alese pe care şi le făcuse în lumea boemă. Cănile lor erau veşnic pline, deşi cu o cantitate mică de bere ; tutunul pe care-l foloseau, deşi nu de cea mai bună calitate, era aromat şi se găsea totdeauna din belşug.

Cunoscuse cîţiva străluciţi studenţi la medicină, cîţiva artişti, cărora nu le lipsea decît puţin talent şi strădanie pentru a se ridica la înălţimea profesiunii lor, una sau două persoane sus-puse, cu aceleaşi preocupări ca ale lui, şi reporteri, în casele şi la mesele cărora era oricînd binevenit. Cîte secrete politice nu aflase, pe care le transmisese apoi ziarului la care lucra! Urmărise pas cu pas activitatea oamenilor de stat francezi şi o descrisese energic şi elocvent. S-a dovedit spiritual şi sarcastic pe socoteala bătrînului rege. A reconsiderat critic starea de lucruri din Europa, a stabilit destinele Rusiei, a demascat mariajurile spaniole, aranjate de Papă, şi a pledat cu o elocinţă convingătoare cauza partidului liberal din Franţa.

— Absintul era băutura mea preferată, domnilor, obişnuia să le spună prietenilor săi. Face să curgă cerneala mai bine şi împrumută elocvenţă stilului. Doamne Dumnezeule, ce i-am făcut săracului rege al francezilor, sub influenţa absintului, în cafeneaua aceea vizavi de Bursă, unde scriam de obicei! Cine ştie, poate că tocmai acele scrisori au grăbit căderea dinastiei Bourbonilor! Înainte de a avea un birou al meu, eu şi cu Gilligan, de la „Century“, ne scriam articolele la cafeneaua aceea ; ne împărtăşeam impresiile şi ne ciondăneam prieteneşte.

Totuşi, Gilligan de la „Century“ şi Firmin de la „Pall Mall Gazette“ nu erau decît nişte personaje secundare printre reporterii londonezi. Superiorii din presa cotidiană locuiau în apartamente elegante, dădeau mese somptuoase, stăteau de vorbă între patru ochi cu secretarii miniştrilor şi primeau vizita membrilor Camerei Deputaţilor. Philip, împăcat cu sine şi cu lumea din jur, fălindu-se pe la balurile de la ambasadă, Philip, prietenul și ruda lordului Ringwood, era privit cu bunăvoință de către superiorii lui și de colegii cu experiență, favoare de care nu beneficiau toți ceilalți gentlemeni din aceeași breaslă. De pildă, bietul Gilligan nu a fost niciodată invitat la acele dineuri, oferite de ambasadorii din lumea presei, în vreme ce pe Philip îl primeau cu brațele deschise. Joia, în ziua de primire a doamnei Morning Messsenger *, Gilligan era privit cu răceală, cît despre vreo invitație la dineu... „Pe legea mea, Firmin ăsta are în el ceva ce-i va deschide toate porțile!“ recunoștea confratele lui. „Cînd vorbește cu un ambasador, pare că-l domină ; și adresîndu-se unui secretar : «Dragul meu, spune-i stăpînului tău că domnul Firmin de la „Pall Mall Gazette“ vrea să-l vadă și-i va rămîne recunoscător dacă va veni la Café de la Bourse»“. Philip însuși n-ar fi găsit nimic surprinzător în vizita unui ministru, care-ar veni să-i vorbească. Pentru el toți oamenii, mari și mici, erau la fel și e cunoscut faptul că odată, cînd lordul Ringwood i-a făcut o vizită rudei sale în apartamentul din Faubourg St. Germain, Philip i-a oferit afabil un *cornet* cu cartofi prăjiți, din care se delectau el și cîțiva din prietenii săi, însoțindu-i cu mult tutun, desigur, în momentul în care s-a întîmplat ca lordul Ringwood să-și facă apariția. O coajă de pîine și o carafă de bere, corespondența cu un ziar săptămînal și remunerația pomenită mai sus ! Să se fi mulțumit Philip Firmin cu atît de puțin, să nu fi încercat să-și caute o slujbă mai stabilă și mai avantajoasă ? Unii dintre prietenii lui din Anglia n-au fost de acord cu ceea ce Philip considera a fi șansa lui : adică legătura cu ziarul și modestul stipendiu pe care-l primea. Se putea ciondăni zilnic cu patronul ziarului. Nimeni nu îndrăznea să renunțe așa de ușor la slujbă ca Philip. Pierdea mult timp la barou, unde ar fi putut să-și facă o carieră, ca atîția alți gentlemeni săraci. Pentru ce-s făcute coloniile ? De ce se dă faliment ? De ce unii oameni tulbură liniștea și se ceartă cu polițiștii ? Nu pentru ca avocații pledanți să poată ține loc și de judecători, și de comisari, și de magistrați ? Un reporter de ziar rămîne toată viața lui reporter. Philip avea prieteni care ar fi putut să-l sprijine să urce pe scara socială dacă ar fi vrut. Așa că am pledat pentru cauza lui, în termeni raționali, invocînd elementarele norme ale bunului simț. Ca și cînd rațiunea și bunul simţ ar fi reuşit să-l impresioneze în vreun fel pe catîrul de Philip Firmin, ca şi cînd puterea noastră de persuasiune l-ar fi putut convinge să nu mai facă tot ce-i trecea prin cap !

---

* Un păhărel (fr.).

---

* Mesagerul dimineții (engl.).

„Nu mă miră că *tu* ai o gîndire practică, dragă prietene (îi scria Philip autorului acestei povestiri), că te gîndeşti la bani şi la perspective nu mă surprinde. Ai suferit din cauza acelui blestem al omenirii, distrugător al generozităţii, acea rudă a egoismului : o mică avere. Trimestrial, dispui de cîteva sute amărîte (imparţialul meu corespondent aprecia destul de corect suma de bani, care aş fi vrut să fie dublă sau triplă, dar nu despre asta este vorba aici). Acest venit neînsemnat îţi paralizează existenţa. Împiedică libertatea de gîndire şi de acţiune. Transformă într-un zgîrcit un om cu porniri de generozitate, de asta sînt sigur, bietul meu arpagon, căci nu te-ai oferit tu să-ţi deschizi punga pentru mine ? Îţi mărturisesc că m-am săturat de felul în care londonezii, mai ales oamenii de treabă, gîndesc despre bani. Trăieşti cît îţi permite punga. Eşti un om tare sărac. Te făleşti în gura mare că nu datorezi nimănui nimic, dar averea ta este în mîna unor creditori, nesăţioşi ca orice cămătari şi necruţători ca orice portărei. Îmi spui că sînt nechibzuit, risipitor, leneş şi-aşa mai departe, fiindcă locuiesc într-o cameră, muncesc atît cît pot şi umblu cu ghete uzate şi găurite ; iar tu te lauzi că eşti un om precaut, pentru că ai o casă elegantă, un lacheu cu un aer solemn, dar fără livrea, şi doi negustori de zarzavaturi care te aprovizionează pentru cele cinci sau şase dineuri plicticoase pe care le organizezi. Bietul de tine ! Eşti un sclav, nu un om liber : un om sărac în haine frumoase şi într-o casă arătoasă. Eşti atît de regretabil de prudent, încît îţi cheltuieşti toţi banii, cu excepţia cîtorva shillingi pe care ţi-i păstrezi ca bani de buzunar. Nu-ţi îngădui să plăteşti nici măcar o birjă. Cred că acum gîndeşti bine înainte de a cheltui o jumătate de coroană. Proprietarul este stăpînul tău. Grăjdarul la fel. Suita de servitori necruţători şi inutili îţi sînt creditori, cărora trebuie să le dai zilnic dividende exorbitante. În schimb, eu, cu haina ruptă-n coate, cu prînzul meu de un shilling şi cu ghetele mele cu tălpile crăpate, mie mi se spune că sînt extravagant, leneş, nechibzuit şi nu mai ştiu cum, în timp ce tu te consideri un om prudent ! Ce amăgire ! Risipeşti o mulţime de bani pe lachei inutili, pe servitoare inutile, pe case inutile şi pe podoabe inutile, dar zici : «Bietul Philip ! Ce om inactiv ! Cum se iroseşte el, ce viaţă mizerabilă şi dezordonată duce !» Bietul Philip este la fel de bogat ca tine, fiindcă are destul şi e mulţumit. Bietul Philip îşi poate îngădui să fie inactiv, tu nu. Tu trebuie să munceşti ca să ţii matahala aceea de lacheu, bucătarul ăla costeliv, armata aia de doici guralive şi aşa mai departe. Şi dacă te supui de bunăvoie sclaviei şi degradării, pe care ţi le impune poziţia ta socială, şi dacă te-apuci să inspectezi toate fleacurile din gospodărie, pe care tu o numeşti ordine, şi meschinei abnegaţii de care trebuie să dai dovadă zilnic, atunci nu te cert, ci te compătimesc. Dar aş vrea să nu fii atît de insuportabil de virtuos şi gata să mă acuzi şi să mă compătimeşti. Dacă eu sînt fericit, atunci ce rost are să te nelinişteşti ? Dacă mie-mi plac libertatea şi ghetele scîlciate ? Nu e mai bine aşa, decît să fii încorsetat, ca tine, într-un fals şi respingător convenţionalism şi să ţi se refuze libertatea de acţiune ? Dragă prietene, te compătimesc din toată inima şi mă întristează gîndul că aceşti copii acum sinceri şi deschişi, prietenoşi şi entuziaşti, îşi vor pierde calităţile lor înnăscute din cauza încăpăţînatului şi conformistului lor tată, care-i va îmbrobodi în aşa fel, că le va înăbuşi sinceritatea şi le va altera sănătatea sufletului. *Mie*-mi vorbeşti de lume ? O cunosc eu foarte bine ! Oamenii sacrifică lumea cealaltă pentru cea prezentă şi sînt mîndri de înţelepciunea lor ; de pildă, bietele mele rude, bine înrădăcinate în respectabilitate. Tatăl meu, de exemplu, mai are o şansă, acum că a sărăcit. Am primit o scrisoare de la el, plină de acele îngrozitoare sfaturi practice ale voastre, ale fariseilor. Dacă nu erau Laura şi copiii, ţi-aş fi dorit din tot sufletul să fii ruinat ca bunul tău prieten — P.F.

N.B., P.S. — Oh, Pen ! Sînt atît de fericit ! E o fată minunată ! Mă încîntă inocenţa ei ! Puritatea ei îmi dă puteri noi ! Îngenunchez în faţa bunătăţii şi neprihănirii ei ! În fiecare dimineaţă, înainte de ora şapte, ies din cameră să o întîlnesc. La fel în fiecare după-amiază. Ea vă iubeşte pe amîndoi, pe tine şi pe Laura. Şi tu o îndrăgeşti, nu-i aşa ? Şi cînd mă gîndesc că acum şase luni era cît pe-aci să mă însor cu o femeie fără inimă ! Ei bine, domnule, binecuvîntat fie tatăl meu care a cheltuit toţi banii şi m-a salvat de la o soartă atît de cruntă ! Aş fi fost ca personajul acela din «O mie şi una de nopţi», care s-a căsătorit cu Amina, femeia respectabilă, care la prînz se hrănea cu boabe de orez, iar seara se ospăta deasupra unui cadavru. N-a meritat toţi banii pe care i-aş fi moştenit ca să scap de un asemenea vampir ? Lordul Ringwood mă felicită că am scăpat de povestea asta. El foloseşte nume anglo-saxone şi monosilabe foarte expresive pentru fiecare, iar despre mătuşa Twysden, unchiul Twysden, despre fete şi fratele lor, vorbeşte în aşa fel, încît am remarcat că a ajuns la concluzii foarte juste în ceea ce-i priveşte.

P.S. Nr. 2. ... Ah, Pen ! E încîntătoare ! Cred că sînt cel mai fericit om din lume !“

Iată consecinţa sărăciei lui ! Un pierde-vară, care, pe cînd avea buzunarele doldora de bani, era irascibil, arogant şi nemulţumit ; acum, că nu mai dai doi bani pe el, se declară cel mai fericit om din lume ! Mai ţii minte, draga mea, cum bombănea despre vinul nostru şi ce se mai strîmba cînd aveam numai friptură rece la cină ? Ticălosul se mulţumeşte acum cu o bucată de pîine, brînză şi o bere mică ; e mulţumit pînă şi cu berea aia rea de la Paris !

Uneori, cînd timpul şi treburile noastre ne permiteau, mă întîlneam cu prietena lui Philip, Micuţa Soră. Din cînd în cînd, îi scria respectuos cîte o scrisoare. I-a povestit despre dragostea lui pentru domnişoara Charlotte, iar eu şi soţia mea am putut să o consolăm pe Caroline, asigurînd-o că de data aceasta tînărul îşi dăruise inima unei vrednice domnişoare. Am spus că o consolam, căci, de fapt, această veste o întrista. În cămăruţa oricînd gata să-l primească, Philip şedea treaz ore în şir, iar gîndul îl purta la o persoană de sute de ori mai dragă lui decît biata Caroline. Iar ea se gîndea ce lucru i-ar face plăcere tinerei fete. De Crăciun, domnişoara Baynes primi o năframă minunată din batist, cu numele ei brodat într-un colţ. Era o modestă dovadă de dragoste şi afecţiune a sărmanei femei, pe care tînăra fată o depuse cu blîndeţe la locul ei de rugăciune. „Am şi pentru el, şase, doamnă“, îi mărturisi doamna Brandon soţiei mele. „Bietul de el ! Cămăşile-i erau într-un hal făr’ de hal, cînd a plecat de-aici, ştiţi şi dumneavoastră, doamnă.“ Aşadar, acest călător, deşi căzuse pradă în mîinile hoţilor, găsi multe suflete milostive care să-i aline suferinţele şi mulţi samariteni dispuşi să-i dea cîţiva bănuţi la nevoie.

Aţi bănuit, desigur, motivul pentru care Philip era cel mai fericit om din lume. Francezii obişnuiesc să se scoale dimineaţa devreme, iar la micuţul hotel unde locuia domnul Philip, întregul personal era în picioare mult înainte ca puturoşii de englezi şi servitorii lor să se fi încumetat să se trezească. Phil avea pregătite, la acea oră matinală, o ceaşcă de cafea cu lapte şi pîine pentru micul dejun ; pe urmă, pleca la plimbare, pînă la Domul Invalizilor, şi apoi traversa podul spre Champs Elysées, iar fumul pipei sale îl învăluia cu plăcuta lui aromă.

Îndată ce trecea pe Rond Point, spre Champs Elysées, acolo unde o fîntînă arunca jeturi de diamante spre cer, lăsînd deci Rond Point în dreapta sa şi trecînd pe sub boschete umbroase înspre actualul Castel al Florilor, domnul Philip se întîlnea cu o persoană drăgălaşă. Uneori, o soră mai mică sau un frate o însoţeau ; alteori, o umbră de roşeaţă îi împurpura obrajii şi un zîmbet gingaş îi strălucea pe chip, cînd venea să-l salute. Nici îngerii din ceruri nu erau mai neprihăniţi decît această copilă ; iar Una nu se mai temea de leu, aşa cum nici Charlottei nu-i era frică de însoţitorul ei cu voce tunătoare şi o claie de păr roşcovan. N-aş fi invidiat soarta acelui ticălos care ar fi îndrăznit să-i adreseze un singur cuvînt necuviincios acelei Una, dar, adevărul este că ei nu i-a trecut niciodată prin cap că se afla în pericol şi nici n-a fost. Muncitorii mergeau la lucru, filfizonii dormeau, şi, luînd in considerare vîrsta lor şi legătura dintre ei, nu mă surprinde mărturisirea lui Philip că acea perioadă a fost cea mai fericită din viaţa lui. Mai tîrziu, cînd s-a întîmplat ca doi gentlemeni vîrstnici să fie împreună la Paris, domnul Philip Firmin n-a putut să nu insiste să facem o plimbare sentimentală pe Champs Elysées şi să admirăm o casă veche şi părăginită, înconjurată de o grădină.

— Asta este locul, oftă el. Aici a fost casa lui *Madame* de Smolensk. Acolo era fereastra, a treia, cea cu storuri verzi. Pe legea mea, domnule, cît de fericit şi cît de nenorocit am fost dincolo de aceste jaluzele !

Zicînd acestea, prietenul meu şi-a ridicat pumnul, ameninţînd clădirea oarecum dărăpănată pe care *Madame* de Smolensk şi chiriaşii ei o părăsiseră demult.

Mă tem că baroneasa se angajase cu un capital insuficient în acel negoţ sau îl condusese cu atîta largheţe şi îngăduinţă, încît chiriaşii ei i-au risipit toate profiturile. Aş putea relata poveşti îngrozitoare, care pun la îndoială moralitatea baronesei. Lumea zice că nici măcar nu avea dreptul la titlul de baroană sau la nobilul nume străin de Smolensk. Cîţiva dintre cei care au cunoscut-o sub alt nume, mai trăiesc încă. Baroneasa era o femeie „bine", cum spun unii, mai ales la vremea cinei, cînd apărea înveşmîntată în satin negru şi cu obrajii îmbujoraţi. Dimineaţa, în *peignoir* *, nu mai arăta aşa „bine". Formele ei, rotunde noaptea, înainte de amiază păreau uscăţive şi osoase. Bujorii din obraji îi înfloreau numai cu o jumătate de oră înainte de cină ; pînă la ora cinci după-amiază, erau palizi şi gălbejiţi. Găsesc că este foarte lăudabil din partea unora mai în vîrstă şi mai puţin frumoşi să uite de ravagiile timpului şi ale icterului şi să ne prezinte imaginea unui chip înfloritor şi agreabil, în locul unuia ofilit şi îmbătrînit. Te cerţi oare cu vecinul de vizavi pentru că-şi vopseşte faţada casei sau că-şi pune trandafiri în balcon ? Dimpotrivă, îi eşti recunoscător pentru înfrumuseţare. Tot aşa, faţada doamnei Smolensk era împodobită după-amiezele. Sub ferestrele de la etajul întîi, ochii ei, erau aşezate garoafe ; două făclii străluceau la acele ferestre, făclii pe care ea le aranja cu foarfecele şi în care văduva turna nişte ulei, de care făcea rost nu se ştie cum. După-amiaza, *papillote* **-ele de la micul dejun dispăreau şi ce bucle minunate de păr negru se iveau, împodobindu-i chipul ! *Papillote*-ele le ascundea în dulap, *peignoir*-ul îl atîrna în cui, după uşă, şi în locul lui apărea veşmîntul de satin strălucitor, vechi, păstrat cu grijă ; odată cu el, vrednica femeie scotea un zîmbet, dintr-o cutie misterioasă, de pe sărăcăcioasa măsuţă de toaletă — acel zîmbet, pe care-l purta pe chip toată seara, împreună cu restul toaletei şi pe care-l lua de pe buze şi-l punea la loc în cutie cînd mergea la culcare. Şi se gîndea, se tot gîndea cum să o scoată la capăt.

Philip spunea că o respecta şi o admira pe această femeie, într-adevăr demnă de respect în felul ei. Îşi sulemenea faţa şi zîmbea sardonic sărăciei. Rîdea şi pălăvrăgea, deşi grijile nu-i dădeau pace. Trebuia să-l îndupleee pe lăptar să fie îngăduitor, trebuia să ungă cu ulei — propriul lui ulei — sufletul furtunos al băcanului, să-l înmoaie pe negustorul de unt, să-l convingă pe negustorul de vin să dea cep butoiului, să-l potolească pe măcelar, să inventeze alte şi alte pretexte pentru proprietar, să le împace pe doamnele de la pensiune, pe doamna general Baynes, să zicem, și pe onorabila doamnă Boldero, care se ciondăneau tot timpul, să verifice dacă mîncarea — atunci cînd se putea procura — era gătită așa cum se cuvine, să vadă dacă François, căruia îi datora salariul pe nu știu cîte luni în urmă, nu se revoltase prea tare și nu se îmbătase sau dacă Auguste, alt creditor al ei, avea paharul curat și ochelarii în ordine. După toate acestea, cînd se făcea ora șase, tăia carnea la masă și se străduia să fie agreabilă, să nu audă bombănelile nemulțumiților (căci la ce *table d'hôte* * nu sînt și nemulțumiți ?), să aibă o vorbă bună pentru fiecare din cei prezenți, un zîmbet și o glumă pentru doamna Bunch (cu care e foarte posibil să se fi certat dimineața), o remarcă pentru colonel, o frază politicoasă pentru soția generalului, chiar și o vorbă bună și un compliment pentru ursuzul de Auguste, care tocmai înainte de prînz își ridicase stindardele revoltei în privința salariului.

---

* Capot (fr.).

** Bigudiuri (fr.).

Nu era destulă treabă pentru o femeie ? Să conducă o casă mare cu bani puțini, să pregătească supă, pește, fripturi și o jumătate de duzină de antreuri din nimic, să pună ca prin farmec vin la masă, să rîdă și să glumească fără cea mai mică urmă de bună dispoziție în inimă, să primească ironii, ofense, refuzuri categorice, insolențe cu seninătate și simț al umorului și apoi să se culce istovită și să se gîndească la cifre și la acele îngrozitoare calcule aritmetice : dacă ai cinci lire, cum poți plăti șase ? Se spune că lady Macbeth a fost o femeie dîrză și hotărîtă și că în general toate femeile înalte, gălăgioase, lăudăroase sînt așa. Eu zic că nu-i adevărat. Doamna Smolensk era o femeie slabă, lipsită de fermitate. Începuse să fie somnambulă și povestea vrute și nevrute despre un mic incident dezagreabil petrecut în casa ei. Odată, nu s-a mai putut abține și i-a gonit brusc și fără tact pe toți mesenii, fiindcă netotul și epilepticul ei soț a crezut că vede o stafie. În locul doamnei Smolensk, *Madame* de Macbeth ar fi cedat nervos într-o săptămînă, în timp ce Smolensk a rezistat ani în șir. Dacă douăzeci de stafii s-ar fi auzit bolborosind la vremea mesei, *Madame* ar fi continuat să taie carnea, să zîmbească și să-și servească oaspeții vii, cei care-i plăteau ; pe cei fără viață i-ar fi lăsat să bolborosească și să se servească singuri.

---

* Pensiune (fr.).

— Bietul meu tată a trebuit să salveze aparenţele, îmi spunea Phil mai tîrziu, relatîndu-mi toate acestea, dar cu ce preţ ? Îţi aminteşti cum arăta, de parcă l-ar fi dus la ştreang !

Smolensk era întotdeauna cea mai veselă dintre toţi. Chiar şi dacă s-ar fi îndreptat spre rugul funerar, văduva tot ar fi trimis bezele prietenilor ei şi ar fi rostit zîmbind : „*Bonjour !*"

— Mă rog, dar cine era *Monsieur de* Smolensk ? a întrebat o femeie simplă, care asculta din întîmplare povestirea prietenului nostru.

— Vai, doamnă dragă ! Ce agitaţie s-a stîrnit în casă, cînd s-a ridicat *această* chestiune ! a spus prietenul nostru, rîzînd şi amintindu-şi de aventurile prin care trecuse. De fapt, ce importanţă are pentru dumneavoastră, pentru mine şi pentru povestea noastră cine era Smolensk ? Sînt încredinţat că biata femeie întîmpina destule greutăţi în viaţă şi că nici însuşi Ney* nu ar fi putut înfrunta soarta cu o perseverenţă mai eroică.

Ei bine, cînd familia Baynes a păşit pentru întîia oară în această casă, doamna Smolensk şi toţi cei din jurul ei i-au întîmpinat cu zîmbete, aşa că prietenii noştri şi-au închipuit că ajunseseră chiar în Cîmpiile Elizee. Madame pregătise în onoarea oaspeţilor ei un *Carrick à l'Indienne*. Găzduise mulţi indieni în casa ei. Îi adora. *N'était ce la polygamie* ** — hinduşii ar fi fost cei mai vrednici de stimă. *Surtout* ***, adora şalurile indiene. Cel care aparţinea lui *Madame la Générale* era încîntător. Compania lui *Madame* era agreabilă. Onorabila doamnă Boldero era o femeie elegantă, în pas cu moda, respectabilă şi care, lesne de remarcat, trăise în cercurile cele mai alese. Duetele tinerelor doamne te frapau. Onorabila doamnă Boldero plecase la o partidă de vînătoare, în Scoţia, la fratele ei, lordul Strongitharm şi apoi voia să treacă pe la castelul Gaberlunzie şi pe la cel al ducelui, în drumul ei spre sud. Doamna Baynes nu o cunoştea pe lady Estridge, ambasadoarea ? Cînd familia Estridge se va întoarce de la Chantilly, onorabila doamnă B. va fi încîntată să le facă cunoştinţă cu ea.

---

* Michel Ney (1769—1815) — duce de Elchingen, mareşal francez şi colaborator apropiat al lui Napoleon I.

** Dacă n-ar fi fost poligami (fr.).

*** Mai ales (fr.).

— Pe frumoasa dumitale fiică o cheamă Charlotte? Tot aşa o cheamă şi pe fata lui lady Estridge şi e aproape la fel de înaltă ; ce fete frumoase are ! Gîturi lungi şi subţiri, picioare mari, dar fata dumitale, lady Baynes, are picioare frumoase. Am zis „lady“ Baynes ? Ei bine, în curînd negreşit vei deveni lady Baynes. După toate serviciile lui, generalul trebuie să fie numit K.C.B. *. Îl cunoşti pe lordul Trim ? El vă va ajuta, trebuie să vă ajute. Dacă nu el, atunci fratele meu, Strongitharm.

Fără îndoială, doamna Baynes jubila de fericire în faţa atenţiilor surorii lordului Strongitharm, căruia îi căută numele în „Almanahul aristocraţiei“, unde se afla la locu-i cuvenit împreună cu pedigree-ul, faptele de arme şi reşedinţa lordului din castelul Gaberlunzie. Fetele onorabilei doamne Boldero, domnişoarele Minna şi Brenda Boldero, interpretau zgomotos nişte sonate la pianul obosit de eforturile lor, căci tinerele domnişoare aveau mîini zdravene. *Madame* le-a spus : „Mulţumesc !“ cu cel mai plăcut zîmbet al ei ; iar Auguste veni cu o tavă de argint — am spus „de argint“ pentru a respecta convenienţele, ei bine, o tavă dintr-un argint care roşise cînd aflase că nu este decît cupru — cu o băutură albă, ce i-a făcut pe tinerii Baynes să exclame :

— Mămico, da' ce-o fi băutura asta îngrozitoare ?

La care, *Madame,* cu un zîmbet încîntător, s-a adresat celorlalţi :

— Dragii de ei, lor le place emulsia de migdale cu apă de flori de portocal.

Apoi şi-a reluat jocul la *picquet* cu bătrînul domn Bidois, un bătrîn straniu, într-o haină lungă maronie, cu cordon roşu, şi care priza tutun şi îşi sufla întruna nasul cu zgomot. Minna şi Brenda interpretau una, două, trei sonate zgomotoase ; domnul Clancy, de la Trinity College, Dublin *(M. de* Clanci, cum îi spunea *madame)* le întorcea paginile şi l-au convins pînă la urmă să cînte cîteva melodii irlandeze pentru doamne. Pare-mi-se că domnişoara Charlotte Baynes nu îi asculta cu atenţie. Ea asculta o altă muzică : aceea pe care o interpreta împreună cu domnul Firmin. Oh, cît era de plăcută acea melodie ! Destul de monotonă, aş zice, dar îţi făcea plăcere s-o asculţi iar și iar. Micuțul duet *à quatre mains*[*], unde mîinile se încrucișau și zburau pe clape, iar capetele se apropiau din ce în ce mai mult. Oh, duete, oh, regrete! Pfui! Gata, ajunge! Coboară, bătrîn ramolit! Ia-ți pălăria și umbrela, fă o plimbare pe malul mării și, deși nu mai ai dinți, fluieră un solo vechi.

---

* *Knight Commander of the British Empire* — Cavaler Comandant al Imperiului britanic.

— Așa sînt nopțile noastre liniștite, a șoptit *M. de* Clanci doamnelor Baynes, spre sfîrșitul serii. În schimb, joia, la *Madame,* vine multă lume.

Noapte bună, noapte bună! O ușoară strîngere de mînă, și o alta viguroasă din partea mamei și a tatălui, și Philip pornea cu pași mari prin întunecatul Champs Elysées și Place de la Concorde, spre apartamentul său din Faubourg St. Germain. Sau, ia stai! Ce-o fi cu licuriciul acela care lucește pe zidul din fața casei lui *Madame de* Smolensk? Un licurici care poartă cu sine o mireasmă aromată de tămîie? Da, cred că este trabucul lui Philip. Iar el privește fix la o fereastră, îndărătul căreia din cînd în cînd trecea, ca o umbră, o siluetă zveltă. Apoi, fereastra se cufunda în întuneric. Ochii cei frumoși se închiseseră. Oh, binecuvîntați fie ei! Stelele strălucesc pe cer, iar domnul Firmin își îndreaptă pașii spre casă, vorbind singur și jucîndu-se cu un baston.

Bine-ar fi ca *Madame* Smolensk să poată dormi la fel de liniștit ca toți ceilalți! Dar grijile, cu brațele lor reci, se vîră sub cuvertură și spun: „Iată-ne! Aici sîntem! Știi că mîine este scadența poliței aceleia". Ah, *atra cura!* Nu poți să-i dai deloc pace bietei ființe? N-a muncit destul toată ziua?

CAPITOLUL XX

ADEVĂRATA DRAGOSTE

Îl rugăm pe amabilul cititor să-și aducă aminte că domnul Philip venise la Paris trimis de un săptămînal londonez. Așadar, dispunea de suficient timp liber. Putea să arunce o privire asupra Europei; să dea ultimele știri din saloane, pe care i le dezvăluiau, în mare parte, confrații lui, să fie prezent la toate teatrele, din obligație profesională, și să-i desființeze pe Louis Philippe sau pe Messieurs Guizot și Thiers * în cîteva paragrafe iscusite, care nu îi luau decît cîteva ore cutezătorului și rapidului condeier. Ce gînd salutar, deși umilitor, pentru ziariștii cu studii, că elocventele lor diatribe nu țin decît o zi ; dacă marți sau miercuri citim ce spun filozofii, nu ne mai gîndim la articolele sau eseurile lor de ieri. Oamenii vor citi ziarele din 1861 încă mulți ani la rînd, pentru întîmplările relatate : nașteri, căsătorii, falimente, alegeri, crime, decese și altele, și nu pentru articolele de fond.

---

[*] La patru mîini (fr.).

— Apăruseră și cîteva dintre scrisorile mele, spunea Philip mai tîrziu, despre care am nădăjduit că nu vor fi date uitării cu ușurință. Aș fi vrut să le strîng pe toate și să apară într-un volum, dar n-am găsit nici un editor dornic să-și asume riscul. O făptură tandră și iubitoare, care crede că tot ce scriu și tot ce spun e genial, ar fi vrut să-mi public scrisorile în „Pall Mall Gazette" ; dar eram prea timid, iar ea, poate, prea încrezătoare. Scrisorile n-au fost niciodată publicate. Dar să nu mai vorbim despre ele.

Nu s-a mai vorbit despre ele. Philip oftează, pomenind despre această întîmplare și cred că încearcă să se convingă pe sine, mai degrabă decît pe ceilalți, că este un geniu nerecunoscut.

— De altfel, continuă el, știi, pe vremea aceea, eram îndrăgostit și-mi petreceam zilele îngenuncheat în fața Omphalei **. N-am profitat din plin de posibilitățile mele. Dacă aș fi avut de scris zilnic un articol cred că aș fi fost un ziarist bun, și cred că am talent — da, domnule, am talent !

Adevărul este că dacă ar fi avut de dat un articol în fiecare zi și ar fi avut de lucru de zece ori mai mult, domnul Philip ar fi găsit posibilitatea să-și urmeze vocația, așa cum făcuse mereu în viață. Dar dacă tînărul dorește să vadă o anumită făptură, atunci cu siguranță așa se va întîmpla. Ce poate fi mai important ? Vreo chestiune helespontică îl împiedică pe Leandru* să se întîlnească cu Hero ? Ar prefera să moară decît să nu o vadă. Dacă, în noaptea aceea furtunoasă, ar fi reuşit să iasă din vîltoare, după cîteva luni, ar fi spus cam aşa : „Draga mea, am o gripă şi un reumatism destul de avansat şi doctorul mi-a spus nici să nu mă gîndesc la băi reci noaptea". Sau : „Dragă, avem o petrecere după-amiază, la ceai, aşa că nu-l aştepta pe iubitul tău astă-seară". Şi aşa mai departe. Dar, în focul pasiunii, nici apa nu-i putea sta în cale, furtunile nu-l înspăimîntau ; se avîntă într-una din ele şi pieri, în timp ce flacăra lămpii lui Hero ardea şi se irosea în zadar. Tot aşa, Philip venea în fiecare zi de la Sestos la Abydos — traversînd un pod şi plătind, probabil, o taxă de o jumătate de penny — iar lampa Charlottei stătea mereu aprinsă, oricît de devreme sau oricît de tîrziu, aşteptîndu-l.

---

* Istorici și oameni politici francezi din perioada Restaurației.

** Regină a Lydiei, în serviciul căreia Hercule, deghizat în femeie, a îndeplinit timp de trei ani sarcini femeiești, pentru a potoli mînia Herei.

Philip făcu multe sacrificii ; sacrificii pe care puţini bărbaţi sînt dispuşi să le facă. Pe cînd lordul Ringwood se afla la Paris, refuză de două sau trei ori să ia masa cu Excelenţa sa, care pînă la urmă mirosi, cum s-ar zice, că era ceva la mijloc şi spuse : „Ei bine, tinere, presupun că preferi un loc unde un magnet te atrage mai puternic. Cînd ai să împlineşti şaizeci de primăveri, băiete, vei vedea că toate acestea sînt deşertăciuni şi zbucium inutil şi vei prefera o masă bună şi ieftină".

Cînd unii dintre colegii înstăriţi ai lui Philip îl întîlniră în exil şi îl invitară la „Rocher" sau la „Trois Frères", el refuză să participe la acele ospeţe şi respinse indignat şi dispreţuitor posibilitatea de a-şi petrece timpul cu cheflii dubioşi, pe care tinerii obişnuiau uneori să îi adune la petrecerile lor. Devenise virtuos şi o declarase sus şi tare. Voia ca micuţa Charlotte să-l creadă şi-i vorbea despre abnegaţia lui. Iar ea lua drept bun ce-i spunea, şi o încînta tot ce scria el ; copia articolele lui din „Pall Mall Gazette" şi îi păstra cu sfinţenie poemele într-un sertar tainic. Hero socotea că n-a existat niciodată în tot Sestos-ul sau în Abydos, în toată Europa, Asia Mică sau în întreaga Asie o creatură mai nobilă decît Leandru. Nu, niciodată ! Tinere domnişoare, vă doresc ca fiecare să aveţi parte de un Leandru, în drum spre turnul unde arde flacăra iubirii voastre statornice. Tineri gentlemeni, vă doresc ca fiecare dintre voi să aibă un far călăuzitor la orizont şi nici o întîmplare nefericită să nu vă oprească din drum.

---

* Leandru, un tînăr din Abydos, venea în fiecare noapte înot pînă la Sestos, oraş pe ţărmul european al Helespontului, pentru a se întîlni cu iubita lui, Hero, preoteasă la templul Afroditei. Hero îl aştepta pe mal cu o torţă aprinsă.

Cititorul a înţeles din remarcile mele anterioare cu privire la doamna Baynes că soţia generalului nu era cu nimic mai fără de cusur decît semenele ei ; şi cum v-am informat sincer şi deschis că atît autorul cît şi familia lui nu-i erau pe plac acestei doamne, acum am plăcuta datorie de a vă mărturisi părerea mea despre ea. Doamna general B. obişnuia să se trezească devreme ; era o femeie cumpătată, îşi iubea copiii şi se străduia să nu le lipsească nimic ; aici, cu tot respectul, se sfîrşeşte lista calităţilor sale. Avea o fire irascibilă şi violentă, era o persoană dezagreabilă, se îmbrăca fără gust, avea o voce stridentă şi două feluri de a se comporta : unul respectuos, celălalt poruncitor, ambele la fel de odioase. Cînd i-a ordonat lui Baynes să se însoare cu ea, Doamne Dumnezeule ! el de ce oare n-o fi fugit ? Cine a îndrăznit să spună că Cerul hotărăşte căsătoriile ? Noi ştim că la ofiţerul stării civile nu se fac numai gafe, ci şi nelegiuiri. Nu se fac oare zilnic greşeli şi oameni nepotriviţi nu sînt uniţi prin căsătorie ? Ce amestec are Cerul în tîrgul prin care tînăra domnişoară Blushrose * a fost vîndută bătrînului domn Hoarfrost ! ** Oare Cerul i-a poruncit tinerei domnişoare Tripper *** să-l respingă pe tînărul dar săracul Tom Spooner **** şi să se mărite cu bogatul domn Bung ? ***** Tot aşa, s-ar putea spune că în cer se vînd şi caii, despre care se ştie că sînt ţesălaţi, îngrijiţi, duşi în tîrg la vînzare şi lăudaţi, în ciuda defectelor, de către un iscusit vînzător, care pune chezăşie pentru calitatea sîngelui lor, pentru pasul, temperamentul şi vîrsta lor. Domnul Greenhorn ****** are cîteodată leac pentru toate acestea, dar împotriva unei mame care-şi vinde fata pe garanţie, ce remediu s-ar putea găsi ? Ai fost înşelat şi convins să licitezi pentru Cecilia, şi acum animalul îţi aparţine pe viaţă. E năzarnică, zvîrle din picioare, se poticneşte, are un temperament drăcesc, e nărăvaşă — şi cînd te gîndeşti că mama ei a pus chezăşie pentru ea cum că ar fi o creatură perfectă, cu o fire blîndă, pe care o poate stăpîni pînă şi cel mai timid bărbat ! Ai cumpărat-o. Este a ta. Dumnezeu să te binecuvînteze ! Adu-o acasă şi fii fericit pentru tot restul zilelor tale ! Nu există cale de întoarcere. Ai făcut-o şi gata. Căsătoriile sînt stabilite în cer, după cum ştii, iar tu ai fost păcălit precum Moses Primrose * cînd a cumpărat cele douăsprezece duzini de ochelari verzi.

---

* Trandafir gingaş.

** Chiciură.

*** Persoană care pune piedică.

**** Persoană îndrăgostită nebuneşte.

***** Cîrciumar.

****** Novice, ageamiu.

Nu cred că bietul general Baynes şi-a dat vreodată seama de situaţia în care se afla şi cît de nefericit ar fi trebuit să fie, de fapt. Uneori, era bine dispus ; altfel, un tăcut, care savura o partidă de bridge şi un pahar cu vin ; un om slab în viaţa de toate zilele, după cum mărturisesc prietenii lui cei mai apropiaţi, dar un adevărat tigru pe cîmpul de luptă.

— Ştiu ce părere ai despre general, îmi spunea Philip emfatic. Dispreţuieşti bărbaţii care nu-şi terorizează nevestele, ca tine. Crezi că generalul e un om slab. Poate ai aflat că şi alţi bărbaţi cutezători se purtau la fel cu femeile. Acest om, atît de lipsit de fermitate acasă, a fost un viteaz în războaie, iar în *wigwam*-ul lui ai să găseşti scalpul multor războinici.

— În *wig* **... cum ? am întrebat eu.

Ce-i drept, generalul avea, în creştetul capului său modest, un moţ de păr castaniu cîrlionţat, care arăta foarte ciudat şi nelalocul lui deasupra acelui chip zbîrcit şi pustiit de războaie.

— N-ai decît să rîzi de gluma ta, dacă vrei ! spuse Phil cu un aer maiestuos. Eu prefer imaginea nobilă a unui luptător neînfricat, iar tu pe aceea a unui frizer. *Bon !* Dă-mi, te rog, sticla cu vin. Un veteran, căruia nădăjduiesc să-i spun în curînd tată, un soldat care a luptat în douăzeci de bătălii, care l-a văzut pe bravul meu bunic murind alături de el, la Busaco ; pe legea mea ! iar tu rîzi de peruca lui. Ce glumă grozavă !

Zicînd acestea, Phil se încruntă şi lovi cu pumnul în masă, apoi îşi trecu palma peste ochi, ca şi cînd moartea bunicului său, care se petrecuse cu mult înainte de naşterea lui, i-ar fi provocat o durere adîncă. Uneori, obligaţiile lui de ziarist îl aduceau la Londra. Cu o asemenea ocazie, cred eu, ne-am împărtăşit părerile despre generalul Baynes ; şi tot atunci, Philip ne-a descris pensiunea pe care o frecventa, pe locatarii şi proprietara ei şi tot ce se întîmpla acolo.

---

* Personaj din romanul *Vicar of Wakefield* (Vicarul din Wakefield) de Oliver Goldsmith.

** Joc de cuvinte bazat pe omofonia dintre *wigwam* (colibă a pieilor roşii din America de Nord), şi *wig* (perucă).

Prietenul nostru nutrea o mare simpatie pentru vrednica proprietăreasă, ca şi pentru toate femeile aflate la ananghie, iar ea îl răsplătea pentru bunătatea lui, purtîndu-se frumos cu *Mademoiselle* Charlotte şi fiind îngăduitoare cu soţia generalului şi cu ceilalţi copii. Cei mici aveau nişte pretenţii uimitoare, firea lui *Madame la Générale* era aproape intolerabilă, în schimb Charlotte era un înger, iar generalul, un adevărat mieluşel. Proprietăreasa găsea că semăna cu tatăl ei. Oamenii curajoşi sînt adesea mieluşei acasă. Deşi stimata doamnă nu se alegea cu cine ştie ce profit de pe urma familiei generalului, bănuiesc că suma pe care o primea de la ei lunar era binevenită pentru modestele ei resurse.

— Ah ! dacă toţi locatarii mei ar fi ca el ! ofta biata femeie. Acea *Madame* Boldero, căreia generăleasa îi spune mereu „Onorabila“, cît aş vrea să fiu la fel de sigură de ea. Ca şi de alţii, de altfel !

Nu am ţinut niciodată o pensiune, dar pesemne că această îndeletnicire presupune o mulţime de îndatoriri penibile. De pildă, ce poţi face dacă o doamnă sau un gentleman nu-şi achită nota de plată ? Să-l dai afară ? Poate că tocmai asta îşi şi doreşte doamna sau gentlemanul. Pleacă. Cuferele lor, pe care ai avut nesăbuinţa să le reţii, după multe certuri şi scandal, conţin lucruri ce nu valorează nici o sută de franci, iar datornicii tăi nu se vor întoarce niciodată. Îţi doreşti un scandal la pensiune, aşa cum ţi-ai dori un bolnav de scarlatină în cel mai bun dormitor. Bolnavul de scarlatină rămîne, în timp ce toţi ceilalţi pleacă. Vă întrebaţi, poate, ce vreau să spun vorbind atît de misterios ? Regret, dar sînt nevoit să dau nume, printre care şi nume nobile. Cu părere de rău, trebuie să spun că Onorabila doamnă Boldero nu şi-a achitat nota de plată. Aştepta să primească bani de la Onorabilul domn Boldero, care neglija să-i trimită. Ce om îngrozitor ! Se afla şi acum în vizită la Excelenţa sa, la castelul Gaberlunzie, împuşcînd cerbi şi vînînd căprioare. Şi, cu toate că inima Onorabilei doamne B.

zbura spre Highlands *, cum putea ea oare să se reîntîlnească cu stăpînul ei din Highlands fără să-i plătească stimatei doamne datoria ? Highlands ? Ba bine că nu ! Într-o zi posomorîtă, se dovedi că Onorabilul Boldero petrecea de minune în zona muntoasă din Hesse ** Homburg, angajat în distracţiile periculoase din cîmpiile verzi de la Loch Badenbadenoch !

— Ai mai pomenit atîta depravare ? Femeia asta e o aventurieră înveterată şi fără scrupule. Mă întreb, Philip, cum de i-a trecut prin cap lui *madame* să ne aşeze pe mine, pe copii şi pe general la aceeaşi masă cu asemenea persoane ! exclamă *Madame la Générale.* Adică cu cei de vizavi ; femeia aceea şi cele două fete ale ei, care nu i-au dat un shilling lui *madame* timp de trei luni şi care-mi datorează cinci sute de franci : i-a împrumutat pînă marţea viitoare, fiindcă aştepta nişte bani — hm ! o mică sumă de bani — de la lordul Strongitharm. Hm, lordul Strongitharm ! Şi mai pretinde că întreţine relaţii foarte strînse cu ambasada şi că ne poate introduce acolo şi poate să ne facă intrarea şi la Tuilleries. Mi-a spus că în casă la lady Garterton cineva este bolnav de vărsat, iar cînd i-am zis că toţi ai noştri sînt vaccinaţi şi că nu-mi fac griji, m-a îmbrobodit cu altă scuză. Eu cred că femeia asta-i *mincinoasă.* Mă aude ? Nu-mi pasă dacă mă aude. Nu. N-ai decît să te uiţi cît vrei, *Onorabilă* doamnă Boldero, şi nu-mi pasă nici dacă m-auzi. *Ogoost ! Pomdytare pour le Général !* *** Ce tare e friptura de *boof* ****, şi în fiecare zi *madame* ne dă numai *boof, boof, boof,* că m-am săturat de-atîta *boof. Ogoost* ! De ce nu-i serveşti şi pe copii ?

Şi aşa mai departe. Din conversaţia de mai sus a vrednicei femei, veţi înţelege că prietenia care se înfiripase între cele două doamne luase sfîrşit din pricina unor penibile dispute pecuniare. Să ţii o pensiune nu este o ocupaţie prea plăcută ; aşa cum nici să iei masa la o pensiune nu-i deloc amuzant, cînd comesenii sînt speriaţi şi posomorîţi, iar două femei în vîrstă abia aşteaptă să-şi azvîrle cu farfuriile în cap.

---

* Zonă muntoasă din nordul şi nord-vestul Scoţiei.

** Stat în R.F.G., cu capitala la Wiesbaden.

*** Pronunţie greşită pentru : *Auguste ! Pommes-de-terre pour le Général !* — Cartofi pentru general (fr.).

**** Pronunţie greşită pentru : *boeuf* — vacă (fr.).

În perioada la care mă refer, rareori se mai auzeau duetele la pian, după cină. Toţi învăţaseră pe dinafară piesele pe care le interpretau fetele ; şi cînd începeau să cînte, sunetul vocii doamnei general Baynes acoperea zdrăngănitul bătrînului instrument şi vocile Minnei şi Brendei.

— Vă asigur, domnule Clancy, că nu le-am cunoscut. Cum vă imaginaţi că i-aş fi împrumutat bani, dacă aş fi cunoscut-o ? Hm, Onorabila doamnă Boldero ! Îmi datorează cinci sute de *frongs* de cinci săptămîni. *Bong swor, Monsieur Bidois ! Sang song frong pas payy encor ! Prommy, pas payy.* *

Imaginaţi-vă ce atmosferă încordată trebuie să fi fost în acea pensiune selectă, dacă cele două femei se războiau în fiecare seară după cină. Cam cum trebuie să fi arătat acele selecte *soirées* **, dacă soţia generalului îi sechestra pe oaspeţi, unul după altul, şi le vorbea despre greşelile răufăcătoarei, arătînd-o cu degetul ; între timp, sărmana *Madame* Smolensk, surîdea afectat şi zbura de la un capăt al salonului la celălalt, mulţumindu-i domnului Pivoine pentru minunata romanţă şi domnului Brumm pentru admirabila execuţie la violoncel, apoi rugîndu-le pe domnişoarele Boldero să interpreteze la pian duetul acela, care o înduioşa atît de mult. Cum greutăţile vieţii n-o ocoliră, ea învăţase să-i sprijine pe nefericiţi. Ştia ce înseamnă sărăcia şi cum trebuia să-i înduplece şi să-i amăgească pe creditorii vulgari şi ameninţători.

— *Tenez, Monsieur* Philippe, spunea ea, generăleasa e prea necruţătoare. Sînt şi alţii aici care ar putea să se plîngă şi n-o fac.

Philip remarcase toate astea ; comportarea viitoarei lui soacre îl consterna şi îl descuraja. La cîteva zile după această întîmplare, mi-a dezvăluit, roşind tot, un secret umilitor.

— Ştiai că în toamna asta am realizat ceva ? Mi-am făcut datoria faţă de „Pall Mall Gazette", iar Smith de la „Daily Intelligencer" a solicitat o vacanţă de o lună şi mi-a lăsat mie rubrica lui şi zece franci pe zi. Tocmai atunci l-am întîlnit şi pe Redman, care-mi datora douăzeci de lire încă de pe vremea studenţiei şi venise într-un suflet de la Homburg să-şi achite datoria. Jură-te că n-ai să spui nimănui. Jură-te pe sufletul tău. Cu banii ăştia m-am dus pe ascuns la doamna Boldero şi i-am spus că dacă-şi achită datoria faţă de dragon — adică doamna Baynes —, eu sînt dispus să-i împrumut bani. Şi-aşa am şi făcut, dar doamna Boldero nu i-a restituit doamnei Baynes banii. Nu-i nimic. Promite-mi că n-ai să-i pomeneşti nimic doamnei Baynes. Nu mă aşteptam să-mi recuperez banii de la Redman, aşa că nu stau mai rău decît înainte. Într-o bună zi, ne-am dus la Versailles, la jocurile fîntînilor arteziene, iar Onorabila doamnă Boldero s-a făcut nevăzută, lăsîndu-şi amanet bietele fete, care plîngeau şi arătau într-un hal fără de hal. Întorcîndu-ne acasă, cînd doamna Baynes începu să se lamenteze pentru cei *sang song frong, Madame* Smolensk, pierzîndu-şi răbdarea, îi replică : *„Mais, madame, vous nous fatiguez avec vos cinq cent francs"* *, la care cealaltă bombăni cam aşa : *„Ansolong"* **, dar soţul ei o luă repede deoparte şi-i spuse : „Pe legea mea, Eliza, *madame* are dreptate. Să dea Dumnezeu să zacă în fundul mării cei cinci sute de franci".

---

* Pronunţie greşită pentru : *Bon soir, Monsieur Bidois ! Cinq cent francs pas payés encore ! Promis, pas payés* — Bună seara, domnule Bidois ! Cinci sute de franci neachitaţi încă ! Promişi, dar neachitaţi (fr.).

** Serată (fr.).

Aşadar, dacă doamna general Baynes gîndea că „unii oameni sînt fuduli", atunci „unii oameni" pot foarte bine să-i plătească cu aceeaşi monedă, furnizînd cititorilor o imagine candidă asupra moralei, manierelor şi caracterului acestei doamne. Cum putea o femeie atît de vicleană să fie orbită de ranguri şi titluri ? La pensiunea lui *Madame* Smolensk, obişnuia să ia masa un anume baron neamţ, cu un inel mare pe un deget uscăţiv, o persoană pe care doamna Baynes o privea cu bunăvoinţă şi care găsise cu cale să se îndrăgostească de frumoasa ei fiică. Tînărul domn Clancy, poetul irlandez, fusese şi el subjugat de nurii frumoasei domnişoare. Între timp, neînfricata ei mamă îi încuraja pe amîndoi admiratorii, spre negrăita disperare a lui Philip Firmin, care îşi imagina că în timp ce el se afla la slujbă, cei doi chiriaşi ai doamnei Smolensk îi dădeau tîrcoale iubitei lui, stăteau lîngă ea la masă, îi dădeau ceaşca la micul dejun, o urmăreau cînd se plimba prin grădină. Chinurile geloziei constituiau o parte din acele negrăite suferințe pe care le îndura Philip în casa unde-i făcea curte iubitei lui.

---

* Dar, doamnă, ne plictisiţi cu cei cinci sute de franci (fr.).

** Pronunţie greşită pentru : *Insolente* — Obraznica (fr.).

Micuța Charlotte, într-una sau două scrisori adresate prietenilor săi din Queen Square, Londra, se plîngea cu blîndețe de tendința lui Philip spre gelozie. „Crede că, după ce l-am cunoscut pe el, mă mai pot gîndi la acei bărbați îngrozitori ?“ se întreba ea. „Nu-l înțeleg pe domnul Clancy, cînd îmi aduce acele «pome și pozie» ale lui. Cine citește poezie mai frumos decît Philip ? Și-apoi, hainele baronului neamț — care nici măcar nu-și zice baron : mama insistă să-i spună așa — sînt așa de murdare și el miroase atît de tare a trabuc, că nu-mi place să mă apropii de el. Și Philip fumează, dar țigările lui au un miros mai plăcut. Ah, dragă prietenă, cum poate să creadă că îl compar cu ceilalți ? Seara, cînd vine în vizită, bombăne și-i privește amenințător pe cei doi și e atît de furios ! Vorbește cu el — dar, știi, cu grijă și cu blîndețe — și pune o vorbă bună pentru sincera și fericita ta prietenă — numai că uneori sînt tare nefericită din pricina lui ; dar ai să-l previi, nu-i așa ? Charlotte B.“

Mi-l imaginez pe Philip făcînd zarvă în stilul lui Othello și pe tînăra Desdemona deloc speriată de toanele lui. Domnul Philip își striga în gura mare simțămintele care-l chinuiau. Ca de obicei, corespondenta lui Charlotte trată cu ușurință aceste mici confidențe și necazuri domestice.

— Femeilor nu le displac certurile din gelozie, spunea ea. Poate că sînt plictisitoare, dar ele constituie întotdeauna un compliment. Unii soți au o părere așa de bună despre ei, încît nu binevoiesc să fie și geloși.

— Da, îi replicam, femeile preferă tiranii. Tu crezi că o ceartă este un semn de atenție și de afecțiune. Mai bine ai adopta sistemul acela cu biciul, mi-ai cumpăra unul, mi l-ai prezenta cu o reverență și cu complimentele tale și cu timida rugăminte de a-l folosi.

— Să-ți aduc un bici ! Auzi vorbă ! îmi replică doamna care încuraja alți soți certăreți, dar de la soțul ei nu îngăduia nici un cuvințel.

Cei doi opozanți hotărîră în adîncul inimilor lor sentimentale căsătoria dintre acest tînăr și această tînără. Inima micuței Charlotte bătea atît de tare în favoarea acestei căsătorii, încît, dacă ar fi fost înşelată, s-ar fi frînt, cu siguranţă. Dar comportarea mamei sale ne-a dat de înţeles, după cîte o cunoşteam pe această femeie, că exista un motiv serios de alarmare. Dacă s-ar fi ivit o ofertă mai bună, din păcate doamna Baynes s-ar fi descotorosit numaidecît de bietul Philip; ori era de aşteptat ca pînă la urmă Philip să se certe cu ea, iar în cursul bătăliei decisive care ar fi urmat, Philip ar fi slobozit expresii teribil de injurioase. Cîţi oameni din cei pe care-i cunoaştem nu se căiesc după ce au făcut un tîrg ? Ca „înger păzitor" al generalului Baynes, Philip, în toiul sentimentelor de recunoştinţă ale întregii familii pentru sacrificiul tînărului, se bucură de o bună primire la soţii Baynes. Dar sentimentul de gratitudine trece repede, şi numai ce auzi o femeie spunînd : „Este de datoria mea faţă de copilă să-mi încalc cuvîntul dat şi să nu permit să se arunce în braţele unui cerşetor". Dar dacă dumneata şi cu mine, puternic înclinaţi să facem o faptă meschină, am găsi şi noi un motiv întemeiat şi moral pentru aşa ceva ? Cînd mi-au trecut prin cap asemenea bănuieli, m-am temut pentru cursul firesc al iubirii adevărate a lui Philip şi pentru şansele lui Charlotte. Exista, totuşi, o speranţă : onoarea şi recunoştinţa generalului Baynes. *El* nu-şi va părăsi tînărul prieten şi binefăcător. Generalul Baynes era un bărbat cutezător în luptă, ca şi John, duce de Marlborough, dar amîndoi se temeau de nevestele lor.

Am văzut cine l-a invitat şi l-a încurajat pe generalul Baynes să-şi aducă familia la pensiunea din Paris : îndemnul venise din partea prietenului şi tovarăşului său de arme, elegantul colonel Bunch. Cînd familia Baynes ajunse la pensiune, familia Bunch se afla pe treptele de la intrare, fluturîndu-şi mîinile în semn de bun-venit.

— Iată-ne, Bunch, băiete, am sosit !

— Îmi pare bine că te văd, Baynes. Arăţi bine, şi doamna B. la fel.

— Şi dumneata, răspunse generalul, şi dumneavoastră, doamnă B.

— Bună, băieţi. Ce mai faceţi, domnişoară Charlotte ? Aţi venit să le arătaţi tinerilor din Paris ce-nseamnă o fată frumoasă, nu ? Ca un boboc de trandafir, Baynes. I-am spus generalului că fata este copia fidelă a mamei, strigă colonelul, adresîndu-se soţiei generalului.

În acest caz, biata Charlotte ar arăta ca un trandafir galben, fiindcă atît tenul cît şi temperamentul doamnei Baynes semănau cu cele ale unui bolnav de bilă, în timp ce domnişoara Charlotte era trandafirie şi de un alb strălucitor, precum — cum să zicem ? — precum fragii proaspeţi amestecaţi cu frişcă.

Cei doi veterani se simţeau foarte bine împreună. În fiecare zi o porneau amîndoi, agale, spre „Galignani" *, unde citeau ziarele. Mergeau la Carrousel să privească trecerea trupelor în revistă şi, o dată sau de două ori, se duceau la Champ de Mars ; uneori recunoşteau numerele regimentelor împotriva cărora luptaseră în vestite războaie de demult. Nu se lăudau cîtuşi de puţin cu faptele lor, clipeau, numai, din ochi şi se înţelegeau din priviri. Şi-au scos vechile uniforme din cutiile prăfuite, au luat o *voiture de remise* ** şi — Doamne Dumnezeule ! — s-au înfăţişat la Curte, să fie prezentaţi lui Louis Philippe. Au cumpărat un catalog şi s-au dus la Luvru, să se perinde prin faţa picturilor ; în faţa unor nimfe din galeria statuilor, şi-au făcut cu ochiul şi şi-au dat coate. Şi-au dus familiile la Versailles şi apoi la restaurant (Bunch îşi notase în carneţel recomandarea lui Benyon, aghiotantul ducelui în ultima campanie, „de a merge la Beauvillier", numai că Beauvillier se închisese cu douăzeci de ani în urmă). Şi-au dus familiile şi pe Charlotte la Théâtre Français, să vadă o tragedie ; au cumpărat şi libretul, dar în final au decis că era cea mai mare absurditate pe care o văzuseră în viaţa lor ; de altfel, trebuie să vă mărturisesc că Bunch sforăia atît de tare, pe locul din fundul lojii, încît chiar şi din colţul acela mai retras, tot a stîrnit senzaţie. „Corneal" ***, mărturisea el, era prea greu pentru el ; lui să-i dai un Shakespeare, un John Kemble sau pe doamna Siddons şi doamna Jordan. Cît despre piesa asta...

— Cred că am terminat cu dusul la teatru, Baynes, nu ?

Cred că şi domnişoara Charlotte Baynes, ale cărei cunoştinţe de limbă franceză lăsau de dorit, a fost atît de tulburată tot timpul piesei, încît nu a reuşit s-o povestească pe de-a-ntregul. Şi asta numai pentru că Philip Firmin se afla într-un fotoliu de orchestră : nu el fusese cel care trimisese trei buchețele de flori pentru cele trei doamne, cu regretul că nu putea veni să vadă o anumită persoană în Champs Elysées, fiindcă era ziua lui de lucru, în care trebuia să-şi scrie scrisoarea pentru „Pall Mall Gazette“ ? Era acolo, Cidul *ei !* Viteazul ei neînfricat ! Şi ea să-şi părăsească tatăl şi mama pentru *el ?* Micuța noastră Chimène considera că sacrificiul nu era prea mare. După acea tentativă jalnică de a-şi petrece seara la teatru, încercarea nu se mai repetă. Vîrstnicii gentlemeni preferară o partidă de *whist* acelor alexandrini pompoşi, cîntați pe nas, pe care colonelul Bunch, un om tare hazliu, îi imita, fără prea mare succes, după cîte mi-a fost dat să înțeleg.

---

* „Galignani's Messenger" — publicaţie fundată la Paris, în 1814, de către Antonio Giovanni Galignani, de mare popularitate în rîndul englezilor rezidenţi pe continent.

** Trăsură elegantă, de piaţă (fr.).

*** Pronunţie greşită pentru : Corneille.

După cină, distracția principală a celor doi gentlemeni era o partidă de cărți ; le plăcea să compare pensiunea lui *Madame* cu o corabie din Indiile Răsăritene, din cauza certurilor şi a întregii agitații de acolo. Sarah se purtase la fel şi la bordul vasului „Burrumpooter“ : certuri în privința întîietății şi a serviciului, şi dracu mai ştie ce. Aşa-s femeile ! Sarah Bunch se comportă aşa, iar Eliza Baynes nu rămînea mai prejos ; deşi, după cum m-am informat dintr-o sursă sigură, Eliza o întrecea pe Sarah.

— Femeia asta nu poate să nu se facă de rîs, pînă la urmă, în fața unei persoane cu titlu nobiliar, remarcă Sarah despre prietena ei. Îți aminteşti cum se ducea la Battersby, Barrackpore, după piticul acela de Stoney, fiindcă era fiul unui viconte irlandez ? Nu vezi cum se ține acum de capul acelei doamne Boldero — cu aerele, sulemeneala şi insolența ei. Nu pot s-o sufăr ! Ştiu că nu i-a plătit lui *madame* ce-i datora, că nu străluceşte prin nimic, şi cînd o aud pe Eliza Baynes cum o laudă, cum se ploconeşte în fața ei şi cum o flatează... E prea de tot ! O femeie care-i datorează atîția bani lui *madame,* o femeie care nu-şi plăteşte nici spălătoreasa.

— Deci se repetă istoria de pe „Burrumpooter“, draga mea ! exclamă colonelul Bunch. Tu şi Eliza Baynes vă certați mereu. De ce i-ai mai zis să vină aici ? Ştiam că o s-o luați de la capăt, de cum vă întîlniți.

Ce-i drept, cele două doamne se certau adesea şi-apoi se împăcau.

— Aşadar, dumneata şi cu doamna Bunch vă cunoaşteţi mai de mult ? o întrebă doamna Boldero pe noua ei prietenă. Vai, dragă doamnă Baynes ! Nu mi-aş fi închipuit : nu vă asemănaţi deloc. Prietena dumitale, dacă-mi permiţi, are un aer şi maniere soldăţeşti, pe cînd despre dumneata nu se poate spune acelaşi lucru. Aş zice că — scuză-mi exprimarea, dar aşa sînt eu sinceră şi întotdeauna spun ce gîndesc — nu ai deloc maniere soldăţeşti. Pari a fi de-a noastră ! Minna, nu-i aşa că doamna Baynes îţi aminteşte de lady Hm... ? (Numele nu se auzi, din cauza excesivei timidităţi a doamnei Boldero în a menţiona nume — dar fetele au remarcat numaidecît, desigur, asemănarea cu lady Hm...). Şi cînd ai să vii la Londra împreună cu fiica dumitale, draga de ea, ai să o cunoşti pe această doamnă şi ai să apreciezi singură. Te asigur, dragă doamnă Baynes, că nu te depreciez comparîndu-te cu ea.

Conversaţia continuă. Dacă doamna maior MacWhirter ar intenţiona să dezvăluie secrete în oraşul Tours, atunci ar putea să dea fragmente din scrisorile surorii sale pentru a face cunoscută puternica impresie lăsată de conversaţiile şi declaraţiile acestei doamne scoţiene în conştiinţa doamnei general Baynes.

— Nu-i aşa că generalului îi place să vîneze căprioare ?

Generalul trebuia neapărat să vină la castelul Gaberlunzie, unde ea promite că i se va face o primire pe cinste, după obiceiul din Highland. Fratele ei, Strongitharm, era omul cel mai amabil şi mai binevoitor ; pur şi simplu le *adora* pe ea şi pe fetele ei ; s-a pus chiar problema căsătoriei fiicei sale, Minna, cu căpitanul, dar, în ce o privea, ea nu putea *suferi* o căsătorie între veri primari. Exista o tradiţie în familia lor împotriva unor astfel de mariaje. Din cei trei bărbaţi din familia Boldero şi familia Strongitharm căsătoriţi cu verişoare primare, unul se înecase în lacul Gaberlunzie, la trei săptămîni după nuntă, celui de-al doilea îi muri nevasta de tuberculoză galopantă, iar al treilea se însurase cu două săptămîni înainte de bătălia de la Culloden, unde fusese ucis, în fruntea celorlalţi din familia Strongitharm. Doamna Baynes nici *nu bănuia* cît era de minunat castelul Gamberlunzie : şaptezeci de dormitoare şi treisprezece camere de primire, nemaipunînd la socoteală galeria de picturi ! În Edinburgh, unui Strongitharm i se permitea să nu-şi scoată bereta scoţiană în prezenţa suveranului.

— Bereta ? Ce ciudat, draga mea ! Pesemne că împodobită cu pene de struţ arată bine, mai ales că în Highland bărbaţii poartă şi fustă.

Lordul Strongitharm nu avea nici o casă la Londra. căci construcţia castelului princiar din nord aproape îl ruinase. Doamna Baynes trebuie neapărat să vină în vizită şi să facă cunoştinţă cu nobilele lor rude şi cu toată nobilimea scoţiană.

— Dragă, să ştii că *mie* nu-mi pasă deloc de toate aceste nimicuri, dar nu e oare de datoria unei mame să-i aranjeze fiicei ei, scumpa mea Charlotte, o intrare în lume ?

Doamna Baynes comunică minunata veste nu numai surorii ei, ci şi prietenilor Charlottei din Queen Square. Dar toate acestea se întîmplau în perioada entuziasmului de la începutul prieteniei dintre doamna Baynes şi doamna Boldero şi înainte de neplăcutele dispute pentru bani despre care v-am pomenit.

Mai tîrziu, după cearta dintre cele două femei, din pricina acelor memorabili *sang song frong*, veni rîndul doamnei Bunch să-i ţină partea doamnei Boldero.

— Eliza Baynes e prea necruţătoare cu ea. Ce cruzime s-o insulţi de faţă cu cele două fete ale ei, bietele de ele ! Ce-i drept, e o femeie îngrozitoare, vulgară şi intrigantă ; am spus-o întotdeauna. Dar nici să-i tragi palme în faţa fetelor ei — onorabilei prietene de numai cu o săptămînă în urmă ! Ce ruşine !

— Draga mea, mai bine i-ai spune toate astea personal, i se adresă Bunch pe un ton sec. Dar cînd eu nu sînt de faţă, te rog.

Prin urmare, într-o zi, după ce cei doi veterani se întoarseră de la plimbare, doamna Bunch îl informă pe colonel că pusese lucrurile la punct cu Eliza, iar doamna Baynes îl anunţă înfierbîntată pe general că se certase cu doamna colonel Bunch şi de data asta era, cu siguranţă, pentru ultima oară. Aşa că, biata *Madame de* Smolensk trebuia să facă pe mediatorul între doamna Baynes şi doamna Boldero, între doamna Baynes şi doamna Bunch şi să suporte în jurul ei priviri duşmănoase, insinuări printre dinţi şi o vrajbă neîmpăcată. Desigur, dihonia îi cuprinse şi pe bărbaţi. Aşa se întîmplă întotdeauna. Biata *madame* tremura toată.

Bunch îi repetă vecinului său că parcă se aflau pe vasul „Burrumpooter“ pe vreme rea.

— Oricum, Baynes băiete, noi nu vom fi vîrîţi în toată povestea asta, i se adresă colonelul, un om cu temperament sanguin, prietenului său.

— Eh, nu pune rămăşag, nu fi prea sigur de asta, oftă celălalt veteran, care părea mai descurajat ; aşa că, după o bătălie la masa de prînz, în care amazoanele fuseseră aprig angajate, cei doi bătrîni luptători plecară la plimbare spre „Galignani“.

Cu rudele Charlottei lui, bietul Philip se purta cu respect din obligaţie şi poate şi dintr-un anume interes. Înainte de căsătorie, mai ales, bărbaţii se poartă foarte frumos cu rudele iubitei. Îi fac complimente mamei, ascultă poveştile de pe vremuri ale tatălui şi rîd numai la momentul potrivit ; aduc cadouri pentru cei mici şi-i lasă să-l lovească peste picioare. Philip i-a suportat cu multă bunăvoinţă pe juniorii familiei Baynes ; i-a dus pe băieţi la „Franconi“, iar în conversaţiile cu cei mari şi-a ales cuvintele cele mai potrivite. Ţinea la bătrînul general, un om simplu şi demn de stimă, iar faţă de *Madame* Smolensk, dacă vă amintiţi, nutrea o profundă simpatie şi respect, admirîndu-i stăpînirea de sine şi buna dispoziţie, în ciuda grelelor încercări prin care trecea. Dar cei care i-au citit cu atenţie memoriile, ştiu că domnul Firmin putea, uneori, să devină dezagreabil. Întins pe o canapea şi angajat într-o conversaţie cu iubita lui, nici nu se clintea dacă intrau alte doamne în încăpere. De nu-i erau pe plac, le arunca priviri încruntate ; nu-şi dădea nici cea mai mică osteneală de a-şi ascunde simpatiile şi antipatiile. Avea un fel al lui de a-şi potrivi monoclul, de a-şi vîrî degetele mari în răscroiala mînecii vestei, şi de a vorbi şi rîde zgomotos de propriile lui glume sau idei, gesturi cu totul dezagreabile şi lipsite de respect faţă de femei.

— Dragă doamnă Baynes, tînărul şi zgomotosul dumitale prieten, cu ghetele crăpate, e foarte *mauvais ton* *, remarcă doamna Boldero faţă de noua ei prietenă, la începutul prieteniei lor. E rudă cu lordul Ringwood, nu ? Ce persoană ciudată, lordul Ringwood ! Tînărul e fiul acelui îngrozitor doctor Firmin, care şi-a luat tălpăşita după ce i-a înşelat pe toţi ? Sărmanul tînăr ! Ai dreptate, nu-i el de vină că are un asemenea tată ; ce frumos şi ce generos din partea ta să vorbeşti aşa despre el ! Mi se pare că generalul şi Onorabilul Philip Ringwood au fost prieteni cîndva. Dar cu un tată atît de ghinionist, cred că domnul Firmin ar putea fi ceva mai puţin *prononcé* *, nu-i aşa ? Mărturisesc că nu-mi place deloc să-l văd tolănit pe canapea, cu ghetele lui crăpate, şi să-l aud rîzînd şi vorbind tare, în timp ce dragele mele fete îşi interpretează duetul. Nu sînt obişnuită cu asemenea *monde*, nici eu şi nici fetele mele. Zici că îi sînteţi foarte îndatoraţi şi că s-a purtat cu voi cu nobleţe ? Desigur ! Ca să poată pătrunde în societatea voastră, un tînăr fără noroc trebuie să se poarte cît mai frumos, deşi cu noi persoana în cauză n-a catadicsit să fie politicoasă. Dar... Ce aud ? Tînărul ăsta e logodnicul fiicei dumitale, o copilă încîntătoare şi inocentă ? Draga mea, mă înspăimînţi ! Un om cu un asemenea tată şi, fie-mi iertat, cu asemenea maniere şi fără un ban în buzunar, logodnicul domnişoarei Baynes ? Dumnezeule mare ! Nu se poate ! Aşa ceva nu trebuie să se întîmple, dragă doamnă Baynes. I-am scris nepotului meu, Lenox, fiul preferat al lui Strongitharm şi nepotul meu favorit, să vină încoace. I-am spus că aici se află o tînără creatură drăgălaşă, pe care trebuie să o cunoască. Ce bine i-ar sta dragei copile ca stăpînă a castelului Strongitharm ! Iar dumneata eşti pe cale de a-ţi da fata acestui tînăr îngrozitor, cu voce răsunătoare şi ghete crăpate şi care fumează atîta ! Oh, nu, imposibil !

---

* Arogant (fr.).

Fără îndoială, *madame* a dat celorlalţi locatari ai casei un raport amănunţit asupra noilor ei chiriaşi ; atît ea cît şi doamna Boldero au căzut de acord că toţi generalii întorşi din India sînt foarte bogaţi. Şi cînd te gîndeşti că fata ei ar putea deveni Onorabila doamnă Strongitharm, baroneasă de Strongitharm, şi ar putea merge la o încoronare înveşmîntată în straie de ceremonie şi cu coroana de nobil asigurată ! Loiala doamnă Baynes nu pleca urechea la sugestiile nici unei femei, dar mă tem că, gîndindu-se la Onorabilul Lenox Strongitharm, în intenţiile ei necurate, plănuia o rapidă moştenire a averii şi a titlului nobiliar. A căutat în „Almanahul aristocraţiei“ şi a găsit numele tînărului nobil cu specificaţia : „Căpitanul Strongitharm“.

---

* Ostentativ (fr.).

Charlotte ar putea deveni Onorabila doamnă căpitan Strongitharm ! Cînd, în seara aceea, după cină, bietul Phil intră cu pas ţanţos, cu cizmele lui scîlciate şi paltonul îmbîcsit de fum de ţigară, doamna Baynes îl întîmpină cu răceală. Nebănuind nimic, se duse să stea de vorbă cu micuţa lui Charlotte, ale cărei priviri duioase erau aţintite asupra lui, iar obrajii-i se împurpuraseră în semn de bun-sosit. El sporovăia întruna şi rîdea în hohote, în timp ce Minna şi Brenda îşi interpretau duetul în surdină.

— *Taisez-vous donc, Monsieur Philippe,* exclamă *madame,* ducîndu-şi degetul la buze.

Onorabila doamnă Boldero îi aruncă o privire dragei ei prietene, doamna Baynes, şi ridică din umeri. Bietul Philip ! Ar mai fi rîs el atît de tare (şi de necuviincios, aş zice), dacă ar fi ştiut ce le trecea prin minte celor două femei ? Trădare, iată gîndul lor : şi sub privirile încărcate de dispreţ ale Onorabilei doamne Boldero, draga doamnă general Baynes şovăi. Ce tăioasă şi distantă era cu Philip ! Cît de supărată era pe Charlotte ! Bietul Philip, ştiind că iubita lui se afla la dispoziţia mamei ei, se arăta smerit în faţa dragonului şi încerca, prin stîngace linguşiri, să o linişteaseă şi să o îmbuneze. Doamna Baynes avea un bizar simţ al umorului şi-i plăcea o glumă bună, dar cea spusă de Phil, în seara aceea, nu-i căzu bine deloc. Doamna Baynes reacţionă la vorbele lui de duh cu un : „Hm, asta-i bună !". Punea rămăşag că auzise pe una dintre odrasle plîngînd în camera copiilor.

— Charlotte, du-te, te rog, să vezi de ce plînge.

Biata Charlotte se supuse, fără a presimţi încă nenorocirea. Mămica era deseori prost dispusă, nu se obişnuiseră oare cu capriciile ei ?

Pentru doamna colonel Bunch, din păcate, Philip nu numai că nu se număra printre favoriţii ei, ci chiar îl antipatiza din toată inima.

Cunoaşteţi deja defectele amicului nostru. Era zgomotos, repezit, deseori nepoliticos, deranjîndu-i pe cei din jur cu rîsul lui, cu lipsa de respect şi cu felul său de a face pe grozavul. Faţă de persoanele care-i plăceau, era cuminte şi blînd ca o femeie şi se purta cu mare tandreţe şi cu un respect impresionant. Dar pe cei care-i erau indiferenţi nu se străduia cîtuşi de puţin să-i împace sau să-i mulţumească. De pildă, dacă aceştia se apucau să spună poveşti interminabile, se întorcea pe călcîie sau îi întrerupea cu observaţii personale asupra unui subiect cu totul diferit. Iată deci cauza profundei antipatii a doamnei colonel Bunch faţă de el, şi cred că avea motive întemeiate. Cît despre Bunch, acesta îi spunea lui Baynes : „Obraz gros, tînărul ăsta !" şi făcea cu ochiul. Iar Baynes îi spunea lui Bunch : „Un individ ciudat. Altminteri, băiat bun, am avut ocazia să constat. Joc o treflă. Nu ? Notez onorurile şi două levate". Şi jocul continua. Clancy îl ura pe Philip : un om sfios pe care Firmin reuşise să-l ofenseze. „Omul ăsta", remarcă poetul Clancy, „are un stil insuportabil de a mă călca pe bătături" !

Adevărul este că Philip călca întotdeauna pe cîte cineva pe bătături. Cît despre cei din clanul Boldero, domnul Firmin îi trata cu cea mai nostimă insolenţă şi-i ignora ca şi cînd nici n-ar fi existat. Aşadar, bietul de el, odată cu sărăcia, nu învăţase nici cea mai mică lecţie de umilinţă şi nici măcar primele noţiuni ale artei de a-ţi face prieteni. Cred că cel mai bun prieten pe care-l avea în casa aceea era *Madame* de Smolensk, stăpîna pensiunii. Domnul Philip se purta cu ea ca de la egal la egal : o dovadă de bunăvoinţă, pe care, de regulă, nu o acorda tuturor. Pe oamenii importanţi, bogaţi şi cu pretenţii îi trata cu intolerabilă obrăznicie. Rangul şi bogăţia păreau să nu-l impresioneze defel, nu aşa cum se întîmplă cu muritorii de rînd. Pe episcopi îi bătea uşor cu palma pe umăr, iar pe duci îi contrazicea de la prima întîlnire. L-am văzut ieşind dintr-o biserică în timpul unei predici stupide, cu o remarcă rostită cu voce tare la adresa ei, ca şi cînd era firesc să plece. Dacă, la masă, compania i se părea plictisitoare, se ducea la culcare cu un aer cît se poate de natural. La noi acasă, ne bucuram cu toţii în permanenţă de un plăcut sentiment de nelinişte, nu numai pentru ce făcea sau spunea, ci şi pentru ce ar putea să mai facă sau să mai spună. Nu dormea la pensiunea lui *Madame*, preferînd să-şi ţină ochii deschişi ca s-o privească pe frumoasa Charlotte. Nu existau pe lume safire mai frumoase ca ochii lui ! gîndea şi ea. Dar ochii ei ? Vai, dacă ar fi să verse lacrimi, nădăjduiesc că o soartă milostivă le va usca numaidecît !

CAPITOLUL XXI

ÎN CARE SE VORBEŞTE DESPRE DANSURI, DINEURI, DECESE

Foştii elevi îşi amintesc, poate, cum împrejurări dureroase l-au obligat pe piosul Enea să-şi părăsească ţara şi cum el şi grupul său de troieni, tot oameni aleşi, au pus bazele unei noi Troie, pe locul unde debarcaseră ; au ridicat temple zeilor troieni, au construit străzi cărora le-au dat nume troiene, străduindu-se din răsputeri să-şi evoce mult iubitele locuri natale. Tot aşa, troienii englezi şi francezi îşi duc Troia lor peste tot. Algerul nu l-am văzut decît de pe mare, dar am vizitat New Orleans-ul şi Leicester Square şi am văzut o Franţă, uşor demodată, întinzîndu-se încă pe malurile fluviului Mississippi şi o Franţă modernă, sordidă, în jurul marelui „Globe“ al domnului Wyld, al cărui sfîrşit, după cum se spune, se apropie. Cafenele franţuzeşti, săli de biliard, *estaminets* *, chelneri, crupieri, francezi săraci, francezi bogaţi, într-un Paris nou — ce-i drept, ponosit şi murdar —, dar oferind emigrantului săli de domino, *chopine* **, *petit-verre*-ul patriei. Troienii englezi, care emigrează în Europa, nu-şi iau Troia lor cu ei ? Cunoaşteţi cu toţii cartierele Parisului care mişună de noi, troienii. Din Rue de la Paix pînă la Arc de l'Etoile s-au adunat mii de refugiaţi din Ilionul nostru. La anumite ore, sub arcadele din Rue de Rivoli, poţi întîlni tot atîţia troieni de-ai noştri cîţi indigeni. Hanurile troiene „Maurice“, „Louvre“ etc. forfotesc de atîta lume venită de la Troia. Avem mulţi doctori şi farmacişti anglo-troieni, care ne prescriu pilulele şi dozele lui Pergamus. Mergem la doamna Guerre sau la buna doamnă Colombin şi cumpărăm sandvişuri, bere blondă şi vin de Xeres ca la Troia şi minunate brioşe ca acasă. Trăim ani de zile fără să vorbim o altă limbă în afară de cea maternă ; facem excepţie doar cu servitorii noştri, pe care-i instruim după modelul troian cum să pregătească pîine prăjită pentru micul dejun, *bread-sauce* *** pentru carne de pasăre şi potîrnichi, carne de vacă conservată etc. Avem temple unde ne închinăm după ritualul troian. Ce priveliște frumoasă se poate admira duminica pe Champs Elysées și în cartierul St. Honoré ! Procesiuni de familii engleze, părinți și copii, sănătoși și voinici, cu obrajii îmbujorați, îndreptîndu-se spre bisericile lor, în mîini cu cărțile de rugăciuni aurite, ca să cînte pe pămînt străin cîntecele sacre ale Sionului lor. Sînt încredințat că majoritatea englezilor din Paris nu întrețin legături cu francezii mai presus de rangul de chelner sau de vînzător. Nu demult, l-am auzit pe un francez la Folkestone, adresîndu-se chelnerilor în engleză și făcînd pe interpretul pentru cei din grupul lui. Vorbea destul de bine și de repede. Era de un comic irezistibil, mă întreb cum de am rămas serioși. Dar cînd *noi*, dumneata și cu mine, dragă prietene, vorbim franțuzește, cred că sîntem la fel de ridicoli. Ridicoli ? De ce nu ? Tinere, nu te descuraja ! *Courage, mon jeune ami !* * Amintește-ți că troienii sînt cuceritori. Cînd Enea a debarcat la Cartagina, mă încumet să afirm că vorbea cartagineza cu un ridicol accent troian ; cu toate acestea, sărmana Didona s-a îndrăgostit nebunește de el. Băiete, ia exemplu de la fiul lui Anchise. Lasă gramatica sau pronunția și încearcă să-ți cucerești iubita vorbindu-i deschis și spunîndu-i ce gîndești.

---

* Cafenea mică unde se servesc şi mîncăruri (fr.).

** Sticlă de o jumătate de litru, în care se serveşte vin la masă (fr.).

*** Sos din miez de pîine, lapte, ceapă şi mirodenii, servit la friptură de pasăre (engl.).

Acesta este planul adoptat de vicontele de Loisy. Urma un *cours* de engleză după vestita *méthode Jobson. Cours*-ul se ținea de două ori pe săptămînă, iar vicontele, cu lăudabilă asiduitate, mergea la toate seratele englezești la care căpăta invitație, cu scopul de a-și îmbunătăți cunoștințele de engleză și a se căsători cu *une Anglaise*. Acest tînăr sîrguincios se ducea și *au Temple* duminicile, pentru a se familiariza cu limba engleză ; și cum apartamentul lui era situat sub cel al învățatului Murrogh Macmanus, un predicator foarte elocvent, aflat pe atunci la Paris, vicontele a dobîndit o pronunție foarte bună. Partizan al cauzei monarhiei nedreptățite din întreaga lume, vicontele luptase în armata spaniolă. Știa să valseze, iar *madame* considera că acea cruce de pe pieptul lui arăta foarte bine la petrecerile ei. Așadar, veți înțelege că acest gentleman ajunsese să se bucure din plin de favorurile doamnei general Baynes ; vorbea cu el la fiecare *soirée*, nu rîdea niciodată de engleza lui, își încuraja fata să valseze cu el (iar el dansa fără cusur, spre deosebire de Philip care era greoi și stîngaci) și-i arăta o deosebită bunăvoință, pînă într-o bună zi, cînd, ducîndu-se la domnul Bonus, agentul pentru vînzări și cumpărări de case (care închiriază locuințe, vinde murături, ceai, vin de Xeres și altele), îl găsi pe viconte ocupînd un loc de funcționar în slujba domnului Bonus, unde-și oferea zilnic neprețuitele servicii pentru douăsprezece mii de franci pe an. Doamna Baynes o muștrului zdravăn pe biata *madame* pentru că primise un asemenea individ la seratele ei. *Madame* rămase uluită. *Monsieur* era un gentleman dintr-o familie nobilă, veche și care avusese ghinion. Își cîștiga singur existența. Să lucrezi într-un birou nu era o rușine. Știind că *boutique* însemna „prăvălie“ și *garçon* însemna „băiat“, doamna Baynes folosi cele două cuvinte, *boutique garçon,* cînd îl reîntîlni pe viconte. Bietul om vărsă lacrimi amare de furie și umilință. Fusese o scenă penibilă, la care, slavă Domnului! și-a zis Charlotte, Philip nu participase. Dacă n-ar fi fost *cheveux blancs* * al generalului (vicontele folosea aceste cuvinte pentru a desemna pe ocolite moțul castaniu al generalului Baynes), vicontele i-ar fi cerut satisfacție.

---

* Curaj, tinere prieten ! (fr.).

— Încîntătoare domnișoară, îi spuse el Charlottei, respectabilul dumitale tată a scăpat de primejdia spadei mele! *Madame,* mama dumitale mi-a adresat cuvinte incalificabile. Dar dumneata, dumneata ești prea frumoasă și prea bună pentru a disprețui un biet soldat, un biet gentleman.

După cîte am aflat, vicontele dansează și acum prin pensiuni, în căutarea unei *Anglaise.* Între timp, acest veșnic curtezan a ajuns la vîrsta bunului general, al cărui scalp îl cruțase.

Fără îndoială, doamna Baynes se dovedise o povară pentru biata *madame,* dar umerii ei firavi se obișnuiseră cu multe greutăți. Dacă soția generalului era arțăgoasă și insuportabilă, el, după spusele lui *madame,* era blînd ca un mielușel; cît despre Charlotte, toată lumea îi admira chipul frumos și manierele alese. Oricît și-ar mușca buzele de invidie, cele două palide domnișoare Boldero, orfane fără noroc, lăsate zălog, tot nu le-ar avea roșii ca buzele zîmbitoare ale domnișoarei Charlotte. Ce-i drept, *Madame* Smolensk, spre cinstea ei, nu le-a pricinuit, prin vreun cuvînt sau vreo aluzie, necazuri celor două tinere domnișoare nefericite. Nu le-a redus niciodată una din cele trei mese zilnice. Nici pensionarii buni platnici nu-și luau micul dejun, prînzul și cina cu atîta regularitate ca ele. A doua zi după fuga mamei lor, buna *Madame* Smolensk le-a adus ea însăși, în cameră, ceștile cu ceaiul de dimineață ; mai mult, a ajutat-o pe una dintre ele să-și aranjeze părul ; încerca să le liniștească temerile și să le aline la ananghie. Ele nu și-au putut tăinui secretul. Doamna Baynes nu pierdea nici o ocazie de a le deplînge situația și de a-i informa pe toți noii veniți de fuga și infracțiunea mamei lor. De fapt, în felul ei tăios, s-a dovedit binevoitoare față de cele două captive și admira răbdarea lui *madame* în ce le privea. Cei doi veterani deveniseră și ei deosebit de politicoși cu sărmanele făpturi ; odată, generalul îl lovise peste mîini pe unul din băieți fiindcă o întrebase pe domnișoara Brenda :

---

* Părul alb (fr.).

— Dacă unchiul tău e lord, atunci de ce nu-ți dă ceva bani ?

— Cînd te gîndești că fetele astea mă priveau de sus și ce aere își mai dădea mama lor ! exclama doamna Baynes.

— Eliza Baynes le tot flata pe bietele fete și pe mama lor și cînd te gîndești că voiau să facă din ea o femeie de lume, spunea doamna Bunch.

— Toți avem slăbiciunile noastre. Nu face pe grozava, draga mea. Tu n-ai nimic sfînt, îi replica micul și îndesatul colonel Bunch.

— Eu nu i-aș face nici unei ducese curtea pe care a făcut-o Eliza acestei femei ! exclamă Sarah, descusîndu-l cu sarcasm pe general ca să afle dacă Eliza primise vreo veste de la prietena ei, Onorabila doamnă Boldero !

Cu toate acestea, doamna Bunch le compătimea pe cele două tinere domnișoare și le dădea, din cînd în cînd, cîte ceva din banii ei de buzunar. Și acum, cîteva cuvinte despre povestea lor. Mama acestora devenise teroarea proprietarilor de pensiuni, iar bietele ei fete își interpretau duetele prin toată Europa. Nobilul nepot al doamnei Boldero, actualul Strongitharm (după cum m-a informat un amic de-al meu, la curent cu întîmplările din lumea bună) a fost înșelat de propriul lui unchi și între ei a avut loc o scenă foarte neplăcută la un joc de *blind hookey* *. Onorabila doamnă Boldero locuiește aproape de Holyrood ;

---

* Joc de cărți (engl.).

una dintre fetele ei s-a căsătorit bine, cu un ministru, iar cealaltă cu doctorul care o vindecase de gîlci. Așadar, înclin să cred că termenul de „pensiune selectă“ este pur și simplu un termen măgulitor. Cît despre referințele exacte, pe care ar trebui să le dau și-le-aș da dacă ar fi să deschid o pensiune, mărturisesc că n-aș cheltui nici un ban în plus pentru a trece în anunț o asemenea expresie.

Din cînd, în cînd, foști colegi și prieteni ai lui Philip veneau să viziteze Parisul și le plăcea să-l ia cu ei la „Borel“ sau la „Trois Frères“ și să-l trateze cu ospitalitate, cum îi tratase și el odinioară. Da, slavă Domnului, sînt destui samariteni mărinimoși pe lumea asta și mîini dispuse oricînd să ți se întindă la ananghie ! Aș putea numi doi sau trei gentlemeni, care se plimbă de colo-colo cu trăsura, examinează limbile pacienților și scriu pe hîrtiuțe tot felul de cifre ciudate și cuvinte latinești și care au adunat într-ascuns bani din onorarii pe care i-au trimis doctorului Firmin în exil.

Nefericitul doctor se purtase cît se poate de urît, dar acum rămăsese fără o lăscaie și fără prieteni. Printre astfel de filantropi se număra și doctorul Goodenough, care-și desfăcuse băierile pungii. Oricît îl disprețuise și se îndoise de Firmin cît acesta o dusese bine, acum, că se afla la ananghie, inima doctorului Goodenough se înmuiase de soarta nefericitului fugar ; ajunsese chiar să gîndească despre el că era un doctor bun, nu un șarlatan.

Vechii prieteni la cataramă ai lui Philip, din școală și din facultate, au rîs de el, aflînd că, deși complet ruinat, se gîndea la însurătoare. Acest plan era, desigur, spuneau ei cu ironie, pe măsura binecunoscutului spirit de „prudență“ și „prevedere“ al domnului Phil Firmin. Dar au avut obiecții la mai sus-pomenitul mariaj, lucru care și pe noi ne surprinsese înainte. Tata-socru era cumsecade, nimic de zis, sau, cel puțin, inofensiv, dar, vai ! ce mamă-soacră îi picase lui Philip pe cap pentru restul vieții ! Doi sau trei dintre prietenii noștri comuni au făcut această remarcă după ce s-au întors acasă din vacanța de toamnă. Nu i-am purtat niciodată cine știe ce simpatie doamnei Baynes, iar ceea ce ne-a spus Philip despre ea n-a reușit să ne schimbe părerea.

Pe la Crăciun, chestiuni personale îl aduseră pe domnul Firmin, pentru scurtă vreme, la Londra. N-am fost geloşi că a preferat camera din strada Thornhaugh, din casa micuţei lui prietene, care a consimţit ca Philip să ia masa la noi, atîta timp cît ea avea plăcerea să-l găzduiască. Cu toată aroganţa noastră — căci nu există acoperiş, oricît de modest, sub care să nu se fi instalat Vanitatea — şi cunoscînd virtuţile doamnei Brandon şi povestea vieţii ei, eram dispuşi să o primim în societatea noastră, numai că mîndria ei o ţinea deoparte.

— Doamnă, părinţii mei nu mi-a dat educaţia de care aţi avut parte dumneavoastră, îi spunea Caroline soţiei mele. Locul meu nu-i aici, ştiţi bine ; doar dacă s-ar întîmpla să vă-mbolnăviţi, *doar atunci* aş veni io bucuroasă. Philip poate să vină să mă viziteze ; ce binecuvîntare pentru mine să-l văd ! Dar eu nu m-aş simţi bine în salonul dumneavoastră şi nici 'mneavoastră nu v-aţi bucura să mă aveţi oaspete. După cum văz, copiii se minunează de cum vorbesc şi nici nu-i de mirare ; din cînd în cînd, rîd între ei, Dumnezeu să-i binecuvînteze ! Nu mă supăr. Nimenea n-a avut grijă de educaţia mea. Ce ştiu am învăţat singură, nu am prea umblat pe la şcoli. Taica n-a avut din ce să mă ţie la şcoală, şi-acu', la patruzeci şi ceva de ani, e prea tîrziu să mai învăţ. I-am ţesut toţi ciorapii şi toate lucrurile ; şi toată lenjeria, bietu' de el ! — e frumoasă ; tare-aş vrea să i-o păstreze la fel şi în Franţa, pe-acolo pe unde umblă el ! Doamnă, vă rog să-i transmiteţi tinerei domnişoare toată dragostea mea. Ah ! ce binecuvîntare pentru mine să aflu cît e de bună şi blîndă ! Philip are o fire tare nestăpînită, aşa-i felu' lui ; da' cei care-i plac fac ce vor din el. Dumneavoastră aţi fost cei mai buni prieteni ai lui, nădăjduiesc că şi ea îi va fi la fel de bună prietenă ; şi-o să fie fericiţi, chiar dacă-s săraci. Da, au tot timpul să se-mbogăţească, nu-i aşa ? Cei mai bogaţi nu-s şi cei mai fericiţi, asta am văzut io în multe case simandicoase, pe unde merge Sora Brandon şi deschide bine ochii, da' închide gura.

Aşa ne vorbea Sora Brandon cînd venea să ne vadă. Mînca cu noi, mulţumind servitorilor care o serviseră şi chemîndu-i pe nume. Insista să se adreseze copiilor cu „Domnişoara" şi „Domnişorul" şi cred că acei mici ştrengari nu rîdeau prea des sau cu răutate de ciudăţeniile ei. Li se spusese că Sora Brandon era o femeie foarte cumsecade, că avea grijă de tatăl ei la bătrîneţe, că trecuse prin mari suferinţe şi grele încercări în viaţă, că îl îngrijise pe unchiul Philip cînd se îmbolnăvise rău de tot și cînd mulți s-ar fi temut să se apropie de el, că își petrecea timpul veghind la căpătîiul bolnavilor și făcînd bine semenilor ei.

Într-o zi, pe cînd Philip se afla la noi, s-a întîmplat să aflăm din ziar despre sosirea lordului Ringwood la Londra, unde avea o casă mare, pe care o folosea numai din cînd în cînd. Prefera forfota unui hotel. Reședința Ringwood era prea mare și prea deprimantă. Nu-i plăcea să mănînce singur cotletul de berbec, într-o sufragerie enormă și înconjurat de imaginile fantomatice ale rudelor dispărute — fiul lui, care murise de copil, fratele său defunct, înveșmîntat în uniforma acelor vremuri (un tablou care amintea de Philip, nepotul colonelului), și, în sfîrșit, propria imagine fără viață a lordului Ringwood din tinerețe, de pe vremea cînd era prieten cu regentul și suita lui, iar Lawrence îi pictase portretul.

— Ah, ăsta este individul la care nu-mi place deloc să mă uit, spunea bătrînul, încruntîndu-se la propriul său portret și proferînd tot felul de ocări și sudălmi cu care-și înfrumusețase conversațiile în tinerețe. Individul ăsta călărea toată ziua, dormea bine noaptea sau nu dormea deloc, dacă așa avea chef ; bea cîte patru sticle de vin și nu-l durea niciodată capul ; putea să-și rupă gîtul iar după trei ore pleca la vînătoare. Individul ăsta a fost odată un bărbat în toată puterea cuvîntului, cum zicea bătrînul Marlborough, uitîndu-se la propriul portret. Acum, doctorul e stăpînul meu, doctorul și guta asta blestemată. Mănînc doar terci, precum copiii mici, numai că mie mi-au căzut toți dinții, fir-ar să fie ! Dacă beau trei pahare de vin, majordomul mă amenință. Dumneata, tinere, n-ai un sfanț în buzunar, dar, pe legea mea, tare mi-ar plăcea să fiu în locul dumitale. Tu însă n-ai trece în locul meu, fir-ar să fie, n-ai face schimb. Cred că nici Todhunter n-ar schimba cu mine, nu-i așa, Todhunter ? Chiar dacă te dai în vînt după oameni importanți, ca toți ceilalți, de altfel. Nu-mi spune mie. Așa este, domnule. Odată, cînd ne plimbam pe plaja de la Ryde, i-am zis : „Todhunter, nu crezi că aș putea să-i comand mării să stea pe loc ?“ Așa am făcut. Dar dumneata, pun rămășag că n-ai auzit niciodată de regele Canut și n-ai citit nici o carte, în afară de registrul genealogic al cailor pur sînge și cartea de bucate a doamnei Glasse, zău așa !

Toate aceste remarci și conversații mi-au fost relatate de Philip. Cîțiva indivizi reușeau să-l imite foarte bine pe bătrînul cinic, fără dinți, veșnic nemulțumit și cîrtitor. Era minunat și meschin, violent și ușor de manevrat, înconjurat de lingușitori, dar cît se poate de singur. Rămăsese cu idei învechite, la care mulți nobili au renunțat acum. Considera sub demnitatea lui să călătorească cu trenul, așa că singurul poștalion care încă mai străbătea drumurile era al lui. Valurile vremii au continuat să se rostogolească în ciuda acestui bătrîn Canut și l-au luat de mult cu ele, pe el și poștalionul lui. Aproape toți imitatorii i-au murit demult ; nu mai demult decît anul acesta, cînd bătrînul Jack Mummers l-a imitat la „Bays" (unde numai cu cîțiva ani înainte maimuțărelile lui Jack mai stîrneau hohote de rîs), s-a așternut o tăcere adîncă în salonul unde se servea cafeaua, cu excepția a doi-trei tineri la o masă apropiată, care au întrebat :

— Ce tot bombăne și ocărăște bătrînul măscărici ? Îl imită pe lordul Ringwood ? Cine-a fost lordul Ringwood ?

Iată cum dispar numele noastre și cum sînt date uitării. Pînă și peste cele mai falnice statui, se adună nisipul timpului și într-o zi dispar acoperite de acesta. În ce mă privește, eu nu l-am uitat pe bătrînul lord, cum n-am uitat nici ceasul școlii, despre care însă poate că nu vreți să aflați amănunte. Parcă văd și acum creștetul chel al bătrînului lord, nasul lui coroiat, sprîncenele stufoase, gulerul înalt de catifea, nasturii de alamă, gura mare, mîinile tremurătoare și paraziții care roiesc în juru-i : parcă-i aud vocea, sudălmile și hohotele de rîs. Voi, paraziți ai zilelor noastre, vă înclinați acum în fața altor oameni bogați, iar acesta, despre care vă vorbesc și care pînă mai ieri era printre noi, a trecut în lumea lui George al IV-lea și a lui Nabucodonosor.

Așadar, în timp ce Philip se afla la noi, am citit din întîmplare că nobila rudă a lui Philip, lordul Ringwood, sosise la hotelul X. L-am sfătuit numaidecît pe prietenul meu să meargă să-i facă o vizită. Se purtase foarte frumos cu Philip la Paris ; cu siguranță începuse să-l îndrăgească. Firmin trebuia să meargă să-l vadă. Cine știe ? Poate că lordul Ringwood va fi dispus să facă ceva pentru nepotul fratelui său.

Acesta era un subiect asupra căruia orice cunoscut de-al lui Philip ar fi ezitat să insiste. Să încerci a-i cere lui Firmin să-şi plece capul şi să-i zîmbească unui om de vază pentru nişte eventuale favoruri înseamnă să-i ceri imposibilul. Oamenii regelui pot să ducă la adăpat caii, dar nici regele însuşi nu va reuşi să-i facă să bea apă. Mărturisesc că am revenit asupra acestui subiect şi că l-am îndemnat în repetate rînduri pe Philip.

— Zău că am fost, replică el îmbufnat. I-am lăsat şi cartea mea de vizită. Dacă vrea să mă vadă, poate să trimită vorbă la hotelul unde locuiesc în prezent, Queen Square, numărul 120, Westminster. Dar dacă crezi că-mi va da şi altceva în afară de un prînz, te asigur că te înşeli.

În ziua aceea, am luat masa cu şeful lui Philip, onorabilul domn Mugford, de la „Pall Mall Gazette“, care s-a dovedit deosebit de ospitalier şi foarte amabil faţă de Philip. Mugford era mulţumit de scrisorile lui Firmin şi fiţi siguri că nici cei mai severi critici nu l-au contrazis pe generosul patron al prietenului lor. Am mers împreună pînă la vila din Hampstead, unde, învăluit în miresme de supă, friptură de berbec şi ceapă, s-a grăbit să ne iasă în întîmpinare şi să ne dea de înţeles că petrecerea se va desfăşura într-o atmosferă de voioşie şi bună dispoziţie. Vă asigur că, pentru ziua aceea, Mugford nu renunţase la nici unul dintre felurile de mîncare. Servitori îmbrăcaţi în negru, cu mănuşi albe de bumbac aşteptau să ne primească cum se cuvine, iar doamna Mugford, într-o frumoasă rochie albastră din satin, împodobită cu pene, volane, dantelă, puf de marabu, bijuterii şi apă de colonie, s-a ridicat de pe o canapea maiestuoasă, unde se afla înconjurată de copiii ei, ca să ne ureze bun-venit. Copiii erau şi ei înveşmîntaţi în haine ce-ţi luau ochii şi pieptănaţi cu grijă. Doamnele desigur au început de îndată să vorbească despre copii, iar admiraţia nedisimulată a soţiei mele faţă de cel mai mic dintre copiii doamnei Mugford a făcut-o să cîştige numaidecît simpatia onorabilei femei. Eu am lăsat să-mi scape la un moment dat o remarcă neinspirată cu privire la unul din băieţi, ca fiind copia fidelă a tatălui său. Nu ştiu de ce, dar, după cum a recunoscut şi soţul ei, doamna Mugford avea impresia că „o luam peste picior“. Unul dintre băieţi mi-a mărturisit deschis că la cină vom avea friptură de gîscă, iar cînd a auzit un zgomot din camera vecină, a declarat că era „tăticu'", care destupa sticla. De ce oare îl dojenise doamna Mugford pentru sinceritatea lui, admonestîndu-l : „James, ține-ți gura !" N-a curs niciodată un vin mai bun din vreo sticlă, după ce a fost destupată, ca în ziua aceea. N-am întîlnit niciodată un vin mai bun și nici atîtea sticle adunate laolaltă. Dacă se spune că „masa geme de încărcată ce este", atunci această expresie se potrivește foarte bine cu masa din lemn de mahon a domnului Mugford. Talbot Twysden ar fi putut ospăta patruzeci de persoane la dineul acela pentru opt oameni, pregătit de ospitaliera noastră gazdă. Deși editorul lui Mugford, care are o părere bună despre sine, dar al cărui nume nu-mi pot permite să-l divulg, se afla de față, toate onorurile erau dedicate „corespondentului parizian", căruia i s-a adresat rugămintea să o invite pe doamna M. la cină. Am fost cu toții de acord că locul de onoare i se cuvenea de drept lui Firmin, ca nepot al unui conte și strănepot al unui lord. Cum îl mai îndemna doamna Mugford să mănînce ! A împărțit carnea pentru fiecare — din fericire, nu l-a lăsat pe Philip să taie porțiile, căci s-ar fi putut trezi cu gîsca în poală — și cred că lui i-a dat mai multă umplutură decît celorlalți, deși s-ar putea să nu fie la mijloc decît nițică invidie din partea mea. În timpul cinei, numele lordului Ringwood a fost pomenit deseori.

— Din cîte am aflat, lordul R. a venit la Londra, domnule F., zise Mugford clipind din ochi. Ai trecut pe la el, nu-i așa ?

Domnul Firmin mi-a aruncat o privire aprigă și a fost nevoit să mărturisească că, într-adevăr, îl vizitase pe lordul Ringwood. Mugford aducea atît de des vorba despre nobilul lord, încît Philip mă lovea cu disperare în fluierul piciorului, pe sub masă. Nici nu mai știu de cîte ori am suferit din pricina acelui picior care, pe vremea aceea, îi călca pe atîția pe bătături ; cîte o lovitură pentru fiecare pomenire a numelui lordului Ringwood, a caselor, parcurilor și proprietăților sale era greu de suportat. De pildă, doamna Mugford spunea : „Pot să vă servesc cu o bucățică de fazan, domnule Firmin ? Deși presupun că nu este la fel de gustos ca al lordului Ringwood !" (o lovitură) ; sau Mugford exclama : „Domnule F., ia gustă din vinul ăsta ! Nici lordul Ringwood n-are unul mai bun“. (Cumplită pedeapsă se abătea asupra tibiei mele, pe sub masă). „John, adu două pahare, pentru mine şi domnul Firmin. Nu bei şi dumneata un pahar cu noi, domnule P. ?“ şi aşa mai departe. Iar după masă, conversaţia doamnei Mugford cu celelalte doamne — după cum m-a informat nevastă-mea, dezvăluindu-mi toate secretele lor —, s-a desfăşurat în jurul familiei Ringwood şi a legăturilor lui Firmin cu această nobilă familie. S-au comentat cu deosebit interes întîlnirile de la Paris dintre bătrînul lord şi Firmin ! „Ce frumos s-a purtat Excelenţa sa cu Philip ! Ţine foarte mult la domnul Firmin.“ O păsărică îi şoptise doamnei Mugford că mai era cineva care ţinea foarte mult la domnul Firmin. Nădăjduia că va fi un mariaj fericit şi că Excelenţa sa se va dovedi generos cu *nepotul său.* Cum ? Soţia mea se întreba cum de aflase doamna Mugford de chestiunile personale ale lui Philip (era, într-adevăr, foarte mirată). O păsărică îi şoptise doamnei M., o prietenă comună, că buna soră Brandon, care fusese logodită... dar aici conversaţia se pierduse în mistere, pe care nu am de gînd să le dezvălui. Este de ajuns să vă spun că doamna Mugford se număra printre ocrotitorii statornici ai doamnei Brandon — sau, mai bine zis, matroanele — şi primise de la Micuţa Soră informaţii favorabile în privinţa noastră. Doamna Pendennis a intervenit cu o relatare fidelă şi detaliată nu numai a cuvintelor gazdei noastre, ci şi a accentului şi modului de exprimare.

— Da, doamnă, i se adresase doamna Mugford doamnei Pendennis, prietena noastră, doamna B., mi-a vorbit despre un *anume gentleman,* al cărui nume nu-l voi rosti. Are o fire deosebită, ca să nu zic că e îngîmfat. Uneori, pare că rîde de ceilalţi, nu spuneţi nu ; l-am văzut o dată sau de două ori la cină, pe el şi pe domnul Firmin. Dar e un prieten adevărat, cel puţin aşa susţine doamna Brandon. Dacă ajungi să-l cunoşti mai bine, ai să constaţi că are inimă bună.

Aşa să fie ? Amin ! Un distins scriitor a scris, nu demult, o comedie a cărei morală optimistă ar fi că : „Nu sîntem atît de răi pe cît părem a fi“. Aşa să fie ? Din nou, amin ! Iago, hai să ne strîngem mîna sincer şi din toată inima ! Tartuffe, cum s-a înşelat lumea în privinţa ta ! Macbeth, uită de afacerea aceea cu crimele ! A fost o slăbiciune de moment, dar cine nu are cîte o slăbiciune din cînd în cînd ? Blifil, nu există om mai calomniat decît tine ! Of, omenire ! Cum ne-am înşelat cu toţii în privinţa ta ! Să ştergem din toate cărţile de rugăciune expresia vulgară „păcătoşi înrăiţi" ; deschideţi hublourile tuturor corăbiilor, rupeţi lanţurile tuturor condamnaţilor şi descuiaţi toate casetele cu bijuterii.

Întorcîndu-ne acasă şi vorbind despre dineul oferit de domnul Mugford, am profitat de ocazie şi i-am explicat lui Philip cît de îndreptăţit ar fi să spere la un ajutor din partea bogatei sale rude şi l-am obligat, pur şi simplu, să-mi promită că-l va vizita a doua zi pe bătrînul lord. Numai că dacă Philip trebuia să facă ceva împotriva voinţei sale, n-avea pic de tragere de inimă. Cînd nu este mulţumit, nu pretinde că ar fi fericit, iar cînd este posac, nu găseşti o companie mai dezagreabilă ca cea a domnului Firmin. Deşi nu mi-a reproşat niciodată nimic din cele întîmplate, mărturisesc că am avut de atunci mustrări de conştiinţă. Dacă nu l-aş fi constrîns să-l viziteze pe fratele bunicului său, poate că ceea ce s-a petrecut mai apoi nu s-ar fi întîmplat niciodată. Oricum, vă asigur că am avut cele mai bune intenţii, oricît m-ar întrista consecinţele pe care bietul Philip le-a avut de suportat, în urma sfatului meu.

Dacă Philip s-a ţinut departe de lordul Ringwood la Londra, vă asigur că în schimb verii lui l-au vizitat deseori şi n-au scăpat nici o ocazie să-şi declare respectuoasele sentimente de simpatie. Lordul Ringwood se simţea bine ? Domnul Twysden, doamna Twysden, fetele lor şi tînărul Ringwood, fratele lor, se prezentau zilnic în anticamera Excelenţei sale, interesîndu-se de starea sănătăţii lui. Se înclinau cu respect în faţa majordomului lordului Ringwood. I-ar fi dat şi bani, după cum declarau ei, dar oare ce sumă era nimerită pentru un om ca Rudge ? S-au oferit să-l mituiască cu nişte vin, dar domnul Rudge s-a strîmbat nemulţumit. Îi făceau temenele şi-i zîmbeau linguşitor. Aş fi vrut să o văd pe doamna Twysden, această femeie calmă, senină şi bine educată, care şi-ar fi sacrificat cel mai bun prieten ajuns la ananghie sau dacă lumea i-ar fi întors spatele ; aş fi vrut să o văd ; cu ochii minţii mi-o imaginez zîmbind afectat, măgulindu-l şi linguşindu-l pe servitorul lordului Ringwood. Îi făcea cadouri ieftine, îi zîmbea şi-l întreba de sănătate. Talbot Twysden îl flata şi el, în felul lui irezistibil. Îi făcea cu ochiul, apoi un semn cu capul şi-l întreba sincer interesat : „Ce mai faceţi ?“, iar după întrebările despre bătrînul lord şi răspunsurile de rigoare urma : „Rudge ! Dacă ai drum pe la menajeră şi Excelenţa sa nu are nevoie de tine, vezi că e un pahar mare de vin de Porto în camera ei !“ Mi-l închipui pe domnul Rudge făcîndu-le o reverenţă domnului şi doamnei Twysden, mulţumindu-le şi apoi descinzînd în camera sărăcăcioasă a doamnei Blenkinsop, unde-l aştepta vinul de Porto ; iar dacă domnul Rudge şi doamna Blenkinsop sînt nişte persoane în relaţii amicale, îmi imaginez cum ar decurge conversaţia lor despre firea şi ciudăţeniile stăpînilor lor. Aşa fac servitorii uneori, iar dacă stăpînul sau stăpîna lor nu sînt oameni cinstiţi, uneori păcătoşii ăştia află adevărul.

Nici un duce nu s-ar putea purta cu mai multă nobleţe şi condescendenţă faţă de servitori decît domnul Philip Firmin. Pe vremea cînd buzunarele-i erau doldora, îi dădea domnului Rudge o mulţime de bani, iar după ce fusese ruinat, acesta îşi aminti de generozitatea lui, declarînd — într-o societate selectă şi în compania unei rude a persoanei de la care am obţinut această informaţie — de fapt în prezenţa căpitanului Gann, la clubul „Amiralul Byng“, că domnul Heff * a fost totdeauna un tip bine, dar că de cînd sărăcise, el, Rudge „să fiu al naibii dacă nu-i mai grozav ca-nainte“. Rudge îl îndrăgise acum pe tînărul Philip mai mult decît pe cei din strada Beaunash, despre care domnul R. spunea că sînt nişte „indivizi meschini“. De fapt, în afară de mine, şi Rudge îl sfătuise pe Philip să-l viziteze pe bătrînul lord.

Cînd, în cele din urmă, Philip merse a doua oară să-l vadă, domnul Rudge îi spuse :

— Cred că Excelenţa sa vă primeşte numaidecît, domnule. A întrebat de dumneavoastră. Nu se simte bine deloc. Cred că o să aibă o criză de gută. Îl anunţ îndată că aţi venit.

După o scurtă absenţă, reveni cu un aer speriat, repetîndu-i lui Philip că poate intra şi avertizîndu-l din nou că : „Excelenţa sa nu este deloc în apele lui“.

De fapt, după cum am aflat ulterior din sursa indicată mai sus, cînd auzi că Philip venise să-l vadă, Excelenţa sa exclamă :

---

* Referire la domnul F(irmin).

— Nu mai spune, a venit ? Să intre, afurisitul, folosind, în realitate, în locul cuvîntului „afurisitul“ un termen mult mai vulgar.

— Aha, ai venit ? zise bătrînul lord. Eşti de multă vreme la Londra, nu-i aşa ? Am aflat ieri, de al Twysden.

— Am mai venit o dată, domnule, răspunse Philip foarte liniştit.

— Mă mir cum de-ai mai avut obraz să vii ! strigă bătrînul fulgerîndu-l cu privirea. Chipul bătrînului lord era de culoarea gumei, ochii injectaţi şi ieşiţi din orbite, vocea, aspră şi stridentă de obicei, era acum şi mai neplăcută, iar din gîtlej izbucniră mulţime de ocări.

— Obraz, domnule ? întrebă Philip la fel de liniştit.

— Da, dacă-i spui „obraz“ obiectului ăsta acoperit cu păr, ca la maimuţe, mîrîi bătrînul lord, arătîndu-şi colţii. Twysden a trecut pe-aici aseară şi am aflat noutăţi despre dumneata.

Philip roşi ; ştia despre ce noutăţi era vorba.

— Twysden zice că acum cînd eşti un sărăntoc, pe legea mea, şi trăieşti de azi pe mîine, ai fost atît de nătărău, afurisitule, că te-ai logodit tot cu o sărăntoacă.

De data aceasta, bietul Philip se albi la faţă şi apoi grăi domol :

— Iertaţi-mă, domnule, aţi spus...

— Am spus că eşti un nătărău, domnule ! răcni bătrînul ; ce, nu mai auzi bine ?

— Din cîte ştiu, fac parte din familia dumneavoastră, Excelenţă, spuse Philip ridicîndu-se în picioare. Uneori, cînd se certa, Philip îşi pierdea cumpătul şi spunea tot ce gîndea ; alteori, şi-atunci era mai periculos, îşi păstra calmul şi manierele.

— Vreun blestemat de aventurier ţi-a aruncat-o pe fiică-sa în braţe, crezînd că ai să capeţi bani de la mine, nu-i aşa ?

— M-am logodit din proprie iniţiativă cu o tînără domnişoară, iar dintre noi doi eu sînt cel mai sărac.

— Are impresia că o să capeţi bani de la mine, continuă bătrînul lord.

— Zău ? Eu nu m-am aşteptat niciodată la banii dumitale, replică Philip.

— Pentru Dumnezeu, nici nu trebuie să te aştepţi la nimic, dacă nu renunţi la prostiile astea.

— La ea nu renunţ, domnule, şi mă descurc eu şi fără bani, spuse domnul Firmin cutezător.

— Du-te dracului ! ţipă bătrînul.

— Iar eu i-am răspuns, ne relata Philip mai tîrziu, „*Seniores priores* *, Excelenţă“, m-am întors pe călcîie şi am plecat. Aşa că dacă voia să-mi lase ceva, şi aproape că mi-a mărturisit asta, am pierdut această şansă. Bună treabă am făcut în dimineaţa asta. Avea dreptate ! Bravul meu Philip nu numai că nu mi-a reproşat că l-am trimis în acea misiune, dar a luat toată vina asupra-i.

— De cînd m-am logodit, am devenit la fel de avar şi aproape la fel de jalnic în privinţa banilor ca cei din familia Twysden. M-am umilit în faţa bătrînului. M-am tîrît la picioarele lui umflate de gută. Ei bine, ca să obţin nişte bani pentru micuţa mea Charlotte m-aş fi putut tîrî de aici pînă la palatul Saint James.

Îl vedeţi pe Philip ploconindu-se şi tîrîndu-se ? Dacă în arta ploconelii n-ar exista maeştri mai graţioşi decît Philip Firmin, această artă ar dispărea cu siguranţă, ca şi *Menuet de la Cour*. Dar nu vă temeţi, voi, cei cu situaţii înalte, spinările oamenilor au fost făcute să se plece, iar rasa praziţilor se bucură încă de o bună reputaţie.

Cînd prietenul nostru ne-a povestit cum a început şi cum s-a terminat scurta lui întrevedere cu lordul Ringwood, cred că aceia care l-au sfătuit pe Philip să-l viziteze pe fratele bunicului său s-au simţit ruşinaţi de flerul lor de oameni de lume şi de sfatul pe care-l dăduseră. Îl cunoşteam îndeajuns pe huronul de Philip şi-ar fi trebuit să ne dăm seama că era o experienţă periculoasă să-l facem să se ploconească în anticamerele lorzilor. Nu era oare sigur că va sparge cu cotul vreun porţelan rar, de mare valoare, şi că va călca în picioare şi va sfîşia vreo trenă de dantelă ? Aşa încît tot binele pe care i-l făcusem consta în a-i fi dat prilejul să se certe cu cel ce ar fi putut fi protectorul lui. Lordul Ringwood, de altfel, mărturisise că a avut intenţia să-i lase bani lui Philip ; dar aruncîndu-l pe bietul nepot în camera bătrînului nobil bolnav, prilejuisem o dispută gravă între cei doi, înrudiţi nu numai prin sînge, ci şi prin violenţă, iar rezultatul a fost că s-au despărţit furioşi unul de altul şi ameninţîndu-se reciproc.

---

* Mai întîi, cei în vîrstă (lat.).

— Ah, cum e posibil ! m-am văitat eu îndelung în discuţiile conjugale. Să-l facem să plece cît mai curînd din Londra. În starea în care se află acum, te pomeneşti că-l ia la palme pe Mugford şi că-i va spune doamnei Mugford că e vulgară şi plicticoasă.

De fapt, Philip era foarte nerăbdător să se întoarcă la munca lui sau mai degrabă la iubita lui, la Paris. N-am încercat deloc să-l reţinem. De teama altor accidente, eram mai curînd dornici să-l vedem plecat. Descurajat şi trist, l-am însoţit pînă la vaporul de Boulogne. Şi-a cumpărat un bilet pentru o cabină de clasa a doua şi cu o strîngere energică de mînă şi-a luat rămas-bun de la noi. O noapte vijelioasă ; coverta vasului udă, lunecoasă ; o aglomeraţie de pasageri jegoşi şi bietul Philip în mijlocul lor, cu o pelerină subţire şi cu părul roşiatic fluturîndu-i în vînt ; parcă văd şi acum corabia, pe care am părăsit-o cu mustrări de cuget. De ce-l trimisesem pe Philip la acel bătrîn sălbatic şi trufaş ? De ce-l împinsesem la acest zadarnic act de supunere ? Capriciile lordului Ringwood deveniseră notorii. Un bătrîn răutăcios, desfrînat şi cinic ; iar noi n-am găsit altceva mai bun de făcut decît să încercăm să ne împrietenim cu acest Mamon nedrept şi să-l trimitem pe bietul Philip să i se închine şi să-l lingușească ! Ah, *mea culpa, mea culpa !** În noaptea aceea de iarnă, vîntul sufla puternic, doborînd multe ţigle de pe acoperişuri şi olane de la coşuri ; m-am perpelit toată noaptea, gîndindu-mă la bietul Philip, azvîrlit în cabina aceea murdară.

A doua zi, m-am abătut pe la clubul „Bays“ şi am dat de cei doi Twysden. Cînd am intrat, lingăul de tată se ţinea scai de un om de vază pe care-l apucase de un nasture de la haină, iar slugarnicul său fiu venise la club în careta căpitanului Woolcomb, în compania acelui distins ofiţer mulatru. Amîndoi m-au privit ciudat. Sînt sigur ! Talbot Twysden, lăudîndu-se şi împuindu-i bietului lord Lepel urechile, mi-a aruncat o privire triumfătoare şi, fudulindu-se, începu să vorbească cu glas tare ca să-l aud. Ringwood Twysden şi Woolcomb, care beau absint ca să-şi stimuleze pofta de mîncare, schimbau priviri şi rînjete. Ochii lui Woolcomb împrumutaseră culoarea absintului pe care-l sorbea. Nu observasem că Twysden îi rupsese lordului Lepel un nasture, dar cert este că nobilul gentleman s-a îndepărtat numaidecît de micul persecutor, cu un aer înspăimîntat. „Dă-l încolo, lasă-l în pace și vino pe la mine!“ l-am auzit zicînd pe generosul Twysden. „Îl aștept pe Ringwood și încă vreo doi-trei“. La această propunere, lordul Lepel murmură sfios că nu-și poate încălca făgăduiala făcută și plecă de la club.

---

* Vina mea, vina mea ! (lat.).

După cum bunul cititor a mai fost informat, seratele lui Twysden erau renumite; iar el se lăuda mereu cu compania lordului Ringwood. Numai că se întîmplă ca, în seara aceea, lordul Ringwood, împreună cu alți trei gentlemeni, acoliți de-ai lui, foști comandanți, să vină să ia masa la clubul „Bays“, hotărît să vadă o pantomimă interpretată de o Colombină tînără și frumoasă; iar unul dintre cei prezenți, vrînd să facă o glumă, îi spuse:

— Am auzit că luați masa la Talbot Twysden. Zicea că vă așteaptă.

— Nu zău? exclamă lordul. Atunci Talbot Twysden v-a spus o minciună sfruntată.

Micul Tom Eaves*, informatorul meu, și-a amintit aceste remarcabile cuvinte datorită unei întîmplări care s-a petrecut nu mult după aceea.

La cîteva zile după plecarea lui Philip, prietena noastră, Micuța Soră, a venit la noi la micul dejun, cu o expresie de îngrijorare și tristețe pe chipu-i blînd; de îndată ce copiii au plecat la școală, ne-a dezvăluit motivul supărării ei. Printre prietenii doamnei Brandon și statornicii tovarăși care-i țineau companie tatălui ei se număra și domnul Ridley, tatăl celebrului pictor cu același nume, un om prea onorabil și prea nobil ca să se rușineze de umila sa origine paternă. Legătura dintre tată și fiu nu putea fi prea strînsă și intimă, mai ales că în copilăria lui Ridley, tatăl său, nepricepîndu-se defel la artele frumoase, îl considerase un copil bolnav și nerod, care avea să aducă necazuri și să fie o povară pentru părinți. Dar cînd J. J. Ridley, Esq., începu să se remarce în profesiunea lui și să devină cineva, i se deschiseră și tatălui său ochii; în loc de indiferență și dispreț, îl privi cu sinceră și naivă admirație; deseori, povestea cu lacrimi în ochi despre mîndria și satisfacția cu care-l servise la masă pe John James, ca oaspete al stăpînului său, lordul Todmorden. Ridley senior înțelesese cît de rău și de nedrept fusese față de băiatul lui și-și recunoștea vina cu o smerenie înduioșătoare, încercînd să-și răscumpere greșeala prin respect și tandrețe.

---

* Nume cu valoare simbolică, format de la substantivul *eavesdropper* (persoană care trage cu urechea, cel ce ascultă pe la uși).

Deși afecțiunea față de fiul lui și plăcerea pe care o încerca în compania căpitanului Gann îl aduceau deseori pe domnul Ridley în strada Thornhaugh și la clubul „Amiralul Byng“, unde amîndoi erau membri de frunte, Ridley senior aparținea altor cluburi din West End, unde valetul lordului Todmorden se bucura de compania majordomilor de încredere ai altor nobili gentlemeni. Și, după cîte am fost informat, la acele cluburi, lui Ridley i s-a spus în continuare „Todmorden“, mult timp după ce legătura sa cu venerabilul nobil a luat sfîrșit. De fapt a continuat să i se spună lord Todmorden, tot așa cum lordului Popinjoy vechii prieteni îi spun încă Popinjoy, deși tatăl său a murit, iar Popinjoy, cum știe toată lumea, a devenit conte de Pintado *.

La unul dintre aceste cluburi, servitorul lordului Todmorden obișnuia să se întîlnească cu servitorul lordului Ringwood, cînd Excelențele lor (stăpînul și servitorul) ieșeau în oraș. Acești gentlemeni se stimau reciproc, iar cînd se întîlneau, își expuneau părerile despre societate și despre caracterul diferiților lorzi sau al membrilor influenți din Camera Comunelor, în serviciul cărora se aflau. Domnul Rudge știa totul despre Philip Firmin, despre fuga doctorului și purtarea generoasă a lui Philip.

— Generoasă ? *Eu* i-aș spune admirabilă ! remarcă bătrînul Ridley, în timp ce povestea despre această trăsătură de caracter a prietenului nostru și despre situația lui actuală. Iar Rudge scoase în evidență comportarea nobilă a lui Philip față de cea a unor *prefăcuți,* al căror nume nu voia să-l pronunțe, da' care mereu îl vorbeau de rău pe la spate pe sărmanu' tînăr și se vîrau pe sub pielea bătrînului lord și nici că existau niște zgîrie-brînză și niște meschini farsori mai mari decît ei, și nu că ar fi o chestiune de gusturi, da' el, Rudge, nu și-ar da fata după un negru. Ziua în care domnul Firmin s-a dus să-l vadă pe lordul Ringwood s-a întîmplat să fie una dintre cele mai nefaste pentru bătrînul lord, cînd mai degrabă te apropiai de un tigru bengalez decît de el.

---

* Nume proprii, formate de la substantivele *popinjoy* (papagal ; fig., filfizon) și *pintado* (bibilică).

— Cînd simte că se apropie o criză de gută (spuse domnul Rudge), Excelenţa sa e *hinsuportabil*. Blestemă şi suduie pe toată lumea, fie chiar şi feţe bisericeşti sau doamne — totuna! Chiar în ziua vizitei domnului Firmin, îi spusese domnului Twysden: „Ieşi afară, nu-mi mai veni mie cu calomnii şi clevetiri, nu te mai tot lua de bietul băiat. E o infamie, zău, domnule, asta-i o infamie!" Iar Twysden a ieşit cu coada între picioare şi mi-a zis: „Rudge, astăzi Excelenţa sa nu se simte bine deloc". Ei bine, n-a trecut o oră de la plecarea lui, că vine Philip, ghinionul lui, iar Excelenţa sa, care tocmai aflase de la Twysden totul despre acea tînără femeie, partida aceea de la Paris — care e într-adevăr, domnule Ridley, o nebunie cum n-am pomenit — s-a repezit asupra bietului băiat şi l-a ocărît mai rău decît pe Twysden. Da' domnu' Firmin îi al'fel de om. El nu permite nimănuia să-l ocărască; şi cred că i-a întors din nou spatele bătrînului lord, fiin'că l-am auzit pe Excelenţa sa înjurînd de mama focului, zău aşa, l-am auzit cu urechile mele! Cum vă spuneam, cînd Excelenţa sa simte că se apropie o criză de gută devine insuportabil, iar cînd îşi ia diureticul, e şi mai rău. De Crăciun, a fost petrecere mare la Whipham şi a trebuit să mergem. Şi-a luat medicamentul cu o noapte înainte şi în ziua respectivă era într-o dispoziţie îngrozitoare: înjura, blestema şi ocăra pe toată lumea, înfuriat la culme, de parcă ar fi luat foc. Iar cînd Twysden şi doamna Twysden l-au vizitat în ziua aceea — dacă-l dai pe omu' ăsta pe uşă afară, să fiu al naibii dacă nu intră şi pe fereastră surîzînd afectat — n-a vrut să-i primească şi a zbierat la mine: „Dacă vine Firmin, dă-l afară, ai auzit?"; l-a suduit şi blestemat pe bietul băiat şi-a jurat că n-o să-i mai vadă afurisitul lui chip obraznic. Da' asta n-a fost tot, Ridley. În aceeaşi zi, a trimis după Bradgate, avocatul lui, care i-a adus testamentul, pe care l-am semnat şi eu ca martor — eu şi Wilcox, proprietarul hotelului — şi ştiu că i-a lăsat ceva şi lui Firmin. Pun rămăşag! Da' cu bietul băiat n-are intenţii bune.

Cunoscînd interesul deosebit pe care micuţa doamnă Brandon îl purta tînărului gentleman, domnul Ridley îi relată amănunţit conversaţia de mai sus. Iar doamna Brandon veni cu această veste neplăcută să se sfătuiască cu — buna soră era fericită să-i numească — cei mai buni prieteni ai lui Philip. Am fi vrut să o putem linişti pe Micuţa Soră, dar toată lumea ştia ce fel de om era lordul Ringwood, cît de capricios, de răzbunător şi de necruţător era !

Îl cunoşteam pe domnul Bradgate, avocatul, cu care avusesem nişte afaceri, aşa că m-am dus să-l văd, dornic să vorbesc despre Philip mai degrabă decît despre mine. Însă presupun că m-am dovedit prea nerăbdător să-mi ating scopul, căci Bradgate a desluşit înţelesul întrebărilor mele şi a refuzat să-mi răspundă.

— Ce-i drept, clientul meu şi cu mine nu sîntem cei mai buni prieteni din lume, mi-a zis Bradgate, dar trebuie să-i respect dorinţa şi nu pot să vă spun dacă numele domnului Firmin este inclus în testamentul Excelenţei sale sau nu. De unde să ştiu eu ? Poate că şi-a modificat testamentul. Poate că i-a lăsat lui Firmin ceva bani sau poate că nu i-a lăsat nimic. Nădăjduiesc că tînărul Firmin nu se aşteaptă la o moştenire. Asta-i tot. Dacă se aşteaptă la ceva, ar putea fi dezamăgit. Şi dumneata te-ai putea aştepta la o moştenire din partea lordului Ringwood şi-ai fi dezamăgit. Cunosc o mulţime de oameni care speră să capete ceva şi nu primesc nimic.

Acest răspuns ambiguu a fost singurul pe care l-am obţinut de la avocat.

I-am relatat totul nevesti-mii, aşa cum orice soţ model îi spune totul soţiei sale ; dar, deşi Bradgate ne-a descurajat, nutream totuşi o tainică speranţă că bătrînul lord îi va lăsa ceva prietenului nostru. Şi-atunci Philip s-ar putea însura cu Charlotte. Ar mai putea cîştiga ceva şi de la ziar şi ar putea trăi fericit tot restul vieţii. Nevastă-mea vinde pielea ursului din pădure. N-am pomenit un optimist mai fără leac ca ea ! În schimb, eu privesc lucrurile mai raţional şi mai pesimist, iar dacă se rezolvă mai bine decît mă aşteptam, cum se întîmplă uneori, sînt gata să recunosc că m-am înşelat.

Dar veni şi ziua în care, fie că s-a renunţat la serviciile domnului Bradgate, fie că acesta s-a considerat absolvit de obligaţia de a păstra tăcerea în privinţa nobilului său client. Era cu două zile înainte de Crăciun, cînd am ieşit după-amiază să-mi fac plimbarea obişnuită pînă la „Bays“, unde se adunaseră şi alţi *habitués** ai clubului. Era mare forfotă în cercul vizitatorilor obişnuiţi.

---

* Obişnuiţi (fr.).

Talbot Twysden își făcea mereu apariția la „Bays" pe la orele patru și zece minute și se sfădea pentru ziarul de seară, ca și cînd conținutul lui era de importanță vitală pentru el. Se ținea scai de ceilalți și îi plictisea cu discuțiile lui prețioase și grave despre articolul de fond. În ziua aceea, a ajuns la club cu zece minute întîrziere față de ora obișnuită, cînd alți gentlemeni erau angajați în lectura atentă a ziarului de seară. Lămpile de pe mese luminau creștetele chele, cărunte, cănite sau perucile bătrînilor excentrici adunați la club, cînd un murmur umplu încăperea: „Subit", „Criză de gută", „Acum patru zile a mîncat aici", „Arăta foarte bine", „Foarte bine ? Nu ! N-am văzut în viața mea un om s-arate mai rău !", „Era galben ca ceara", „Nu putea nici să mănînce", „I-a ocărît îngrozitor pe chelneri și pe Tom Eaves, care a luat masa cu el", „Șáptezeci și șase, da, da. S-a născut în același an cu ducele de York", „Patruzeci de mii pe an", „Patruzeci ? Cincizeci și opt de mii trei sute, credeți-mă pe mine ! A fost întotdeauna econom", „Toată averea îi rămîne vărului lui, sir John Ringwood ; nu e membru al clubului ăsta, ci al clubului Boodle." „Se detestau reciproc. Avea o fire violentă bătrînul. Se spune că n-a acceptat niciodată Reforma Sistemului Electoral." „Mă-ntreb dacă i-a lăsat ceva lăudărosului de Twys..." În clipa aceea, își făcu apariția Talbot Twysden, Esq.

— A, colonele ! Ce mai faci ? Ce noutăți astă-seară ? Am întîrziat la birou, cu treburi. Mîine mă duc pe la Whipham să petrecem Crăciunul împreună cu unchiul nevestii-mii — Ringwood, îl știi. Întotdeauna sărbătorim Crăciunul la Whipham. Fazanii îi păstrează pentru noi. Eu nu mai vînez. Parcă mi-am pierdut sîngele rece, zău așa.

Angajîndu-se în această conversație pretențioasă, micuțul fanfaron n-a observat privirile semnificative fixate asupră-i, sau, chiar dacă le remarcase, se simțea mulțumit că le atrăsese atenția. Clubul „Bays" a răsunat multă vreme de vorbele lui Twysden despre Ringwood, despre fazani, despre cum și-a pierdut sîngele rece și nu mai vînează și despre suma pe care o va moșteni familia lui după moartea nobilei lor rude.

— Parcă te-am auzit spunînd că sir John Ringwood va fi moștenitorul, nu ? întrebă domnul Hookham.

— Da, moștenitorul averii, nu și al titlului. Titlul de conte este al Excelenței sale și revine descendenților săi, Hookham. De ce nu s-ar însura din nou? Îi spun deseori: „Ringwood, de ce nu te însori, măcar pentru a-l dezamăgi pe liberal-conservatorul ăla de sir John. Ești un om sănătos și voinic, Ringwood. Poți să trăiești încă douăzeci, douăzeci și cinci de ani de-aici înainte. Dacă ai de gînd să-i lași ceva nepoatei tale și copiilor mei, noi nu ne grăbim, așa că, de ce nu te însori?"

— Ah, Twysden! I-a trecut vremea însurătorii, mormăi domnul Hookham.

— Ba, deloc. Un om cumpătat, voinic, puternic și sănătos, dacă nu l-ar necăji guta. Mereu îi spun: „Ringwood, zău..."

— Oh, pentru numele lui Dumnezeu, ajunge! gemu bătrînul domn Tremlett, care începea întotdeauna să tremure la auzul vocii lui Twysden. Să-i spună careva!

— Twysden, n-ai aflat? N-ai văzut? Nu știi? întrebă domnul Hookham cu un aer solemn.

— Ce să aflu, ce să văd, ce să știu? strigă celălalt.

— Lordul Ringwood a avut un accident. Uită-te în ziar. Acolo scrie.

Twysden își scoase ochelarii cu rame aurite, luă ziarul, își întinse brațele scurte ca să vadă mai bine și... Dumnezeule mare! nu mă încumet să vă descriu deznădejdea ce i se întipări pe chip. Acopăr cu un văl chipul acestui Agamemnon, precum pictorul Timanthes. Îl acopăr cu filele ziarului „Globe". *Illabatur orbis* * și las imaginația să și-l închipuie pe Twysden sub ruine.

Ceea ce Twysden citise în „Globe" era numai o scurtă mențiune, dar în ziarul „Times" din dimineața următoare, apăru unul dintre acele anunțuri mortuare, de care misterioșii autori de necrologuri, angajați ai ziarului, nu-i iartă pe oamenii de vază.

CAPITOLUL XXII

PULVIS ET UMBRA SUMUS **

Primul și singurul conte de Ringwood se supuse soartei hărăzite atît lorzilor cît și oamenilor de rînd. Grăbindu-se spre magnifica lui reședință din Whipham Market, unde-şi propusese să invite lume aleasă cu ocazia sărbătorilor de Crăciun, Excelenţa sa părăsi Londra abia întremat după un atac de gută, boală a cărei victimă fusese timp de cîţiva ani. Pesemne că boala îi atinsese şi stomacul şi îl biruise fără veste. La Turreys Regum, la vreo cincizeci de kilometri de reşedinţa lui somptuoasă, unde obişnuia să se ospăteze în călătoriile lui regeşti spre casă, începură să-l chinuie dureri îngrozitoare, cărora însoţitorii lui nu le acordară atenţia cuvenită, căci de cîte ori această maladie dureroasă nu-i dădea pace, răcnea din răsputeri, iar limbajul şi comportarea-i erau deosebit de violente. Refuză cu furie să trimită după doctor la Turreys şi insistă să-şi continue călătoria spre casă. Se număra printre acei oameni de modă veche, care n-ar fi călătorit în ruptul capului pe calea ferată (deşi averea i-ar fi sporit considerabil dacă ar fi lăsat să treacă o cale ferată pe proprietatea lui) ; caii lui erau întotdeauna pregătiţi la Popper's Tavern, un cătun singuratic, la aproape treizeci de kilometri de casa lui princiară. Ajungînd la Popper's, nu făcu nici un semn, nu rosti nici un cuvînt, fapt care-i alarmă pe servitori. Cînd aprinseră lămpile trăsurii şi se uitară înăuntru, în cupeu, văzură că lordul, proprietar al atîtor mii de pogoane de pămînt şi, după cum vorbea lumea, al unei imense bogăţii, murise. Călătoria de la Turreys fusese ultimul drum dintr-o viaţă prosperă şi, dacă nu admirată, cel puţin notorie şi plină de strălucire.

---

* De s-ar prăbuși peste el tot universul (lat.).

** Țărînă și umbră sîntem (lat.).

„Răposatul John George, conte şi baron Ringwood şi viconte Cinqbars, şi-a făcut intrarea în societate în perioada critică de dinaintea Revoluţiei franceze şi şi-a început cariera ca prieten şi tovarăş al Prinţului de Wales. Cînd Majestatea sa s-a retras din partidul Whig, lordul Ringwood a aderat şi el la partidul Tory şi a primit, ca răsplată a fidelităţii sale, titlul de conte. Dar cu ocazia investirii lordului Steyne cu titlul de marchiz, lordul Ringwood s-a certat o vreme cu prietenul şi stăpînul lui, socotind că i se desconsideraseră serviciile, dat fiind că nu i se conferise lui acel titlu. În diverse ocazii, votă împotriva guvernului, obligîndu-i pe candidaţii propuşi de el în Camera Comunelor să voteze pentru partidul Whig. Nu s-a mai împăcat cu Majestatea sa, răposatul rege George al IV-lea, despre care obişnuia să vorbească cu asprime. Totuşi Reforma Sistemului Electoral îl trecu definitiv de partea partidului Tory, al cărui membru a şi rămas, fiind un suporter, dacă nu elocvent, cel puţin vehement al acestui partid. Se spunea despre el că era un moşier liberal, atîta timp cît arendaşii lui nu i se împotriveau. Unicul lui fiu a murit prematur, iar Excelenţa sa nu a fost, pare-se, în relaţii bune cu ruda şi succesorul lui, sir John Ringwood, baronet de Appleshaw. Titlul de baron există în această familie veche de pe vremea domniei regelui George I, cînd sir John Ringwood a fost înnobilat, iar sir Francis, fratele lui, intendent la vistieria statului, a fost avansat la rangul de baronet de către primul nostru suveran din casa de Hanovra."

Aşa suna articolul pe care l-am citit împreună cu soţia mea în dimineaţa din ajunul Crăciunului, în vreme ce copiii noştri împodobeau candelabrele şi oglinzile cu vîsc, pentru apropiata sărbătoare. Cu o seară înainte, îi trimisesem lui Philip o depeşă urgentă în care îi anunţam vestea. Eram foarte neliniştiţi acum, cînd soarta lui avea să se decidă în cîteva zile. Treburile dar şi curiozitatea mi-au purtat din nou paşii spre biroul avocatului Bradgate. El era, cu siguranţă, la curent cu veştile. De data aceasta, nu s-a mai împotrivit să vorbească. Moartea clientului său îl absolvea, în parte, de legămîntul tăcerii şi mărturisesc că Bradgate s-a referit la defunctul şi importantul lui client în termeni deloc elogioşi. Răutăţile răposatului nobil fuseseră greu de suportat. Cu ocazia ultimei lor întîlniri, ocările şi comportarea lui nepoliticoasă fuseseră de-a dreptul dezgustătoare. Îşi ponegrise aproape toate rudele. Moştenitorul lui era un netrebnic de republican guraliv. O altă rudă de-a lui (pe care Bradgate nu voia să o numească) era un parazit intrigant, fudul şi lingău, care i se ploconea mereu la picioare şi abia aştepta să moară. Mai avea o rudă, fiul insolent al unui doctor escroc, care-l insultase cu două ore înainte în propria lui casă, un individ sărac lipit pămîntului, care avea să sporească numărul muncitorilor, căci, după comportarea lui din ziua aceea, mai bine l-ar mistui flăcările iadului decît să-i dea nemernicului ăsta vreun penny din averea lui.

— Excelenţa sa mi-a cerut să-i aduc testamentul, spuse domnul Bradgate.

Şi înainte de a pleca dimineaţa, lordul distrusese acel testament : nu era primul pe care îl ardea.

— Şi acum că totul s-a sfîrşit, pot să vă spun că îi lăsase prin testament nepotului fratelui său o sumă frumuşică, pe care prietenul dumitale ar fi putut să o capete, dacă nu s-ar fi dus să-l vadă tocmai în timpul acelui nefericit atac de gută.

Ah, *mea culpa, mea culpa !* Cine îl trimisese să-şi vadă ruda în timpul acelui nefericit atac de gută ? Cine se dovedise atît de versat, atît de asemănător lui Twysden, încît să-l îndemne pe Philip la linguşiri şi supunere ? Dacă nu i-aş fi dat nici un sfat, acum Philip ar fi fost un om bogat, fericit şi s-ar fi putut însura cu aleasa inimii. M-am înecat cu o bucată din curcanul de Crăciun. Lumina lămpilor mi se părea ştearsă, iar rîsetele şi sărutările de sub vîsc pline de tristeţe. Ce fericit ar fi fost prietenul meu, dacă nu mi-ar fi ascultat sfatul ! M-am uitat pieziş la chipurile sincere şi deschise ale copiilor mei. Ce-ar spune ei dacă ar afla că tatăl lor îşi sfătuise prietenul să se umilească şi să se ploconească în faţa unui bătrîn bogat şi hain ? Am privit pantomima tăcut, ca la o înmormîntare. Rîsetele micuţilor m-au izbit ca un reproş. O înmormîntare ? Cu caii împodobiţi cu panaşe, cu lumînări, cu tot fastul şi solemnitatea îl înmormîntau pe lordul Ringwood, care l-ar fi putut îmbogăţi pe Philip Firmin, dacă nu eram eu.

Tuturor slabelor noastre nădejdi li s-a pus repede capăt. S-a găsit un testament la Whipham, datat cu un an în urmă, în care nici nu se menţiona numele lui Philip Firmin. Mici sume de bani — dezonorant de mici şi neînsemnate, după părerea lui Twysden — reveneau familiei Twysden, împreună cu portretul în mărime naturală al răposatului conte în veşmînt de gală, care socot că n-a satisfăcut nici pe departe aşteptările rudelor rămase în viaţă ; căci lordul nu se bucura de simpatie, iar costul trăsurii care a purtat tabloul de la Whipham pînă acasă la familia Twysden l-a făcut pe Talbot să strîmbe din nas. Dacă portretul ar fi fost însoţit de treizeci sau patruzeci de mii de lire, sau chiar cincizeci — şi la urma urmei de ce să nu le fi lăsat cincizeci de mii de lire ?, — cît s-ar fi schimbat starea de spirit al lui Talbot ! Cînd se apucă să numere toate mesele pe care le dăduse în cinstea lordului Ringwood, pe care le putea calcula după datele din savantele lui registre sau jurnale, unde erau notate toate ospeţele la care participase lordul, fiecare invitat și fiecare sticlă de vin consumată, Twysden constată că el cheltuise mai mulți bani pentru bătrînul lord, decît îi lăsase acesta prin testament. Toată familia însă se înveșmîntă în doliu, iar vizitiul și lacheul își puseră epoleți negri de lînă în onoarea ilustrului dispărut. Nu ai în fiecare zi șansa să deplîngi în public pierderea rudei tale, contele. Bănuiesc că Twysden și-a luat drept confidenți sute de persoane și a jelit moartea unchiului său și nedreptățile ce i le făcuse acesta plîngînd pe umărul tuturor celor ce-i ieșeau în cale.

Cum a suportat Philip dezamăgirea ? A resimțit-o, cu siguranță, căci noi am fost cei care l-am încurajat să spere că fratele bunicului său va face ceva ca să-l scoată din nevoie. Philip își puse o panglică de crep negru la pălărie, se învălui în mantia lui veche și refuză să arate vreun alt semn de tristețe și suferință. Dacă bătrînul i-ar fi lăsat ceva bani, atunci totul ar fi fost în regulă. Dar cum nu-i lăsase... un pufăit de țigară a încheiat fraza, iar filozoful nostru nu s-a mai gîndit la dezamăgirea lui. Oare Philip cel sărac nu era la fel de nobil și de independent ca și Philip cel bogat ? Lupta cu sărăcia este o luptă corp la corp, salutară la douăzeci și trei, douăzeci și cinci de ani. Mușchii sînt tineri și se întăresc în luptă. Pentru cei mai în vîrstă lupta este mai grea, căci sînt slăbiți din cauza sănătății șubrede și moleșiți, poate, de îndelungații ani de prosperitate.

Umerii lați ai lui Firmin puteau duce o povară grea și îndeplinea fericit orice fel de muncă i se ivea în cale. Phipps, de la „Daily Intelligencer“, avea nevoie de un asistent, așa că Philip își cheltui patru ore din timpul său pe socoteala lui Phipps, traducînd din franceză și germană pagini întregi din ziare ; dădu o raită pe la Camera Deputaților și relată despre o întrunire importantă, dovedindu-se un locțiitor activ. Începu să strîngă bani. Purta haine grozav de ponosite, căci Charlotte nu putea să-i intre în cameră ca Micuța Soră și să-i cîrpească zdrențele. Dar cînd doamna Baynes îl critică pentru aspectul lui ponosit — într-adevăr, trebuie să fi fost tare neplăcut să-l vezi în hainele-i uzate, fudulindu-se în pensiunea lui *Madame de* Smolensk, vorbind tare, contrazicîndu-se și explicînd legile —, Charlotte luă apărarea ponegritului ei Philip.

— Știți de ce hainele lui *Monsieur* Philip sînt atît de ponosite ? o întrebă ea pe *Madame de* Smolensk. Pentru că i-a trimis mereu bani tatălui său, în America.

Iar doamna Smolensk spuse că Philip era un tînăr de treabă și chiar dacă ar veni îmbrăcat ca un indian *iroquois* la seratele ei, tot ar fi binevenit. În schimb doamna Baynes era foarte severă cu Philip în prezența lui, iar cînd nu era de față, făcea remarci disprețuitoare la adresa lui. Iar Philip tremura în fața doamnei Baynes ; îi suporta resemnat loviturile, căci oare nu se afla Charlotte a lui ostatecă în mîinile mamei ei ? Iar doamna general B. nu putea oricînd să o facă pe micuța și delicata făptură să sufere ?

În iarna aceea, s-a întîmplat ca două-trei doamne din India, cunoștințe ale doamnei Baynes, să-și petreacă iarna la Paris ; își închiriaseră cîte un apartament în foburgul St. Honoré sau în Champs Elysées, se plimbau cu trăsurile lor, cu cîte un lacheu sus pe capră și o priveau de sus pe doamna Baynes pentru că locuia într-o pensiune și nu avea trăsură proprie. Nici unei femei nu-i place să fie privită de sus de altă femeie, mai ales de o persoană ca doamna Batters, soția avocatului din Calcutta, care nu aparținea lumii bune și nu era invitată la Reședința guvernului, iar aici se plimba de colo-colo pe Champs Elysées, dîndu-și niște aere !... La fel și doamna doctor Macoon, cu *camerista* ei, cu *bucătarul* ei, cu *trăsura ei deschisă* și cu *cupeul* ei. (Vă rog să citiți aceste cuvinte cu cît mai multă emfază). Și, mă rog, cine era doamna Macoon ? Nici mai mult nici mai puțin decît *Madame* Béret, fata marii modiste franceze în carne și oase. Această persoană îi împroșca cu noroi pe cei care erau mai bine decît ea, dar care mergeau pe jos.

— *Madame,* cum le-am spus și fetelor mele, dacă aș fi fost fiica unei mari modiste sau dacă tatăl lor ar fi fost un avocat chițibușar și nu un ofițer, care și-a servit suveranul în toate colțurile lumii, ar fi mai bine îmbrăcate, bietele de ele ! Am putea avea un apartament frumos în foburgul St. Honoré și n-ar trebui să locuim într-o pensiune.

— Iar dacă *eu* aș fi fost o mare modistă, *Madame la Générale,* replică cu foc doamna Smolensk, poate că n-aș fi fost nevoită să țin o pensiune. Tatăl meu a fost și el general și și-a servit împăratul. Dar, ce vreți ? Toți trebuie să facem lucruri care nu ne plac și să conviețuim cu persoane care nu ne plac, *madame.*

Zicînd acestea, doamna Smolensk îi făcu doamnei general Baynes o frumoasă reverență și se retrase la treburile ei și la ceilalți oaspeți. Era de părerea multora dintre prietenii lui Philip.

— Ah, *Monsieur* Philip, îi spuse ea, după ce vă veți însura, veți trăi departe de această femeie, nu-i așa ?

Auzind că doamna Batters merge la Tuileries, mărturisesc cu părere de rău că doamna Baynes fu cuprinsă de un sentiment violent de invidie și nu-și recăpătă liniștea pînă ce nu-l convinse pe general să o ducă în vizită la ambasador și la seratele de la curtea regelui Franței. N-ar costa mult sau, poate, chiar nimic. Charlotte trebuia să-și facă intrarea în lume. Mătușa ei, MacWhirter, din Tours, îi trimisese Charlottei cadou niște bani pentru o rochie. Ce-i drept, cum doamna Baynes cheltuia foarte puțin pentru propria-i îmbrăcăminte, nu făcu altceva decît să scoată dintr-unul din cuferele ei un costum care-și făcuse veacul la Barrackpore și Calcutta.

— Știam că n-o aibă liniște, după ce-o să afle că doamna Batters a fost la Tuileries, oftă generalul Baynes.

Soția lui respinse acuzația ca pe un ultragiu, spunînd că bărbații imputau femeilor tot felul de lucruri, în vreme ce dorința ei, Cerul îi era martor, nu era alta decît să-i facă dragei sale copile o intrare onorabilă în lume, iar soțului ei să i se acorde respectul cuvenit rangului. În seara balului, Charlotte arăta minunat. *Madame* Smolensk o pieptănase foarte frumos și se oferise să i-l împrumute pe Auguste ca însoțitor la trăsura generalului. Dar „Ogoost“ se împotrivi spunînd : *„Non, merçi !* Ar face orice pentru general și domnișoara Charlotte, dar pentru *la Générale,* nu, nu !“ și făcu semne categorice de refuz. Deși Charlotte arăta ca un boboc de trandafir, totuși nu-i prea plăcu la bal, dat fiind că Philip nu fusese de față. Însă cum ar fi putut el să vină la bal, el care n-avea decît o haină ponosită și o pereche de ghete găurite ?

Așadar, cum vedeți, după o toamnă însorită urmează o iarnă grea, cu vînt aspru și dăunător pentru piepturi gingașe și cu noroi pe pantofiorii delicați. Cum putea Charlotte să iasă afară dimineața la opt, prin zăpada și zloata unei zile de iarnă, de vreme ce cu o noapte înainte zăbovise pînă tîrziu la bal ? Doamna general Baynes începu să frecventeze petrecerile pariziene — adică petrecerile noastre, ale troienilor —, la care participau patruzeci de englezi, trei francezi şi un neamţ, care cînta la pian. Charlotte era în admiraţia tuturor. Faima frumuseţii ei depăşea hotarele ţării. Vă asigur că şi alte persoane, mult mai importante decît bietul viconte de *Garçon-boutique*, fuseseră vrăjite de ochii ei strălucitori, de zîmbetul ei, de frumuseţea ei naturală şi obrajii-i rumeni. Ei bine, micuţul Hely, de la ambasadă, pur şi simplu se invitase la petrecerea doamnei doctor Macoon, numai ca să vadă această frumuseţe şi a dansat cu ea toată noaptea, fără încetare : este vorba de domnul Hely, tînărul cel mai căutat prin saloane, care dansase cu prinţese şi era invitat la toate petrecerile elegante din foburgul St. Germain. A condus-o pînă la trăsură — din păcate, o trăsură de piaţă ponosită, dar doamna Baynes l-a asigurat că în India fuseseră obişnuiţi cu un echipaj cu totul diferit. Apoi a trecut pe la pensiune şi şi-a lăsat cartea de vizită — *M. Walsingham Hely, attaché à l'Ambassade de S.M. Britannique* *, — pentru generalul Baynes şi soţia lui. La ce fel de baluri i-ar plăcea doamnei Baynes să meargă ? La cele de la Tuileries ? La Ambasadă ? La cele din St. Germain ? Din St. Honoré ? Aş putea numi multe alte persoane distinse care fuseseră fascinate de frumuseţea domnişoarei Charlotte. Mama ei se simţea din ce în ce mai stinjenită de trăsura sărăcăcioasă care o ducea şi o aducea pe fata ei de la petreceri ; de trăsura sărăcăcioasă şi de cavalerul ponosit care o aştepta, uneori, pe Charlotte să o ajute să urce în trăsură. Urechea fină a mamei lui Charlotte surprindea toate remarcile dispreţuitoare la adresa acelui cavaler. Cum ? Logodită cu acel individ ciudat, cu barbă roşcovană, îmbrăcat cu cămăşi jerpelite la guler, care călca pe toată lumea pe picioare la polcă ? Cum ? Era ziarist ? Fiul unui doctor care fugise în lume după ce-i înşelase pe toţi ? Cum de i-o fi trecut prin minte generalului Baynes să-şi logodească fata cu un asemenea individ ?

Aşadar, domnul Firmin nu era invitat în multe cercuri distinse, unde Charlotte era binevenită ; unde în salon se dansa, în *salle-à-manger* ** se serveau vin fiert şi prăjituri, iar în dormitorul doamnei se jucau cărţi. Dar lui nici nu-i păsa, iar cînd era invitat, devenea foarte arogant şi dezagreabil. Răsturna tăvile pentru servit ceaiul, izbucnea în hohote de rîs, se plimba prin sufragerie cu un aer măreţ, de parcă ar fi fost un om important — el şi nu altul! —, dîndu-şi aere fiindcă fratele bunicului lui era conte! Ce făcuse pentru el contele, mă rog? Şi cu ce drept a izbucnit în rîs cînd domnişoara Crackely * a cîntat niţel fals? Ce a avut în gînd generalul Baynes cînd i-a ales un asemenea soţ frumoasei şi sfioasei lui fiice?

---

* Dl. Walsingham Hely, ataşat la Ambasada Majestăţii Sale Britanice (fr.).

** Sufragerie (fr.)

Poate că bătrînul general, care se afla în camera cea mai frumoasă, unde juca whist împreună cu ceilalţi bătrîni gentlemeni excentrici, nu auzise acele comentarii, dar doamna Baynes, cu privirea ei ascuţită şi auzul fin, înregistră tot. Multă lume îi spusese *ei* că Philip nu era o partidă bună pentru fata ei. Îl auzise de-atîtea ori contrazicîndu-se calm cu gentlemeni înstăriţi. De pildă, pe domnul Hobday, care avea o casă în Carlton Terrace, la Londra, şi care frecventa cele mai alese cercuri pariziene. Philip l-a contrazis categoric, pînă ce domnul Hobday s-a înroşit tot, iar doamna Hobday nu ştia încotro să-şi mai îndrepte privirile. Domnul Peplow, un cleric, fiul cel mai mare al unui baronet, care într-o bună zi avea să devină cucernicul abate sir Charles Peplow de la conacul Peplow, lăuda poemele lui Tomlinson şi se oferi să le citească cu glas tare, în casa domnului Badger — citea foarte frumos, deşi puţin pe nas — şi tocmai cînd era gata să înceapă, domnul Firmin îi spuse:

— Dragă Peplow, pentru numele lui Dumnezeu, nu ne plictisi cu aiurelile alea! Mai bine aş asculta unul din poemele tale premiate.

Auzi colo, aiureli! Ce expresie! Sigur că domnul Peplow se supără foc. Să-i vorbească aşa un ziarist oarecare! Nu mai pomenise atîta nepoliteţe! După ce l-a cunoscut pe domnul Firmin, doamna Tuffin declară că luase o hotărîre:

— Ce-mi pasă mie că e nepotul unui conte? Poate că a mers la facultate, dar n-a învăţat bunele maniere. Poate să fie oricît de deştept, n-o să judec eu asta, dar ştiu că este cît se poate de arogant, de necioplit şi de dezagreabil. N-am de gînd să-l invit marţea la mine, la jur-fix ; şi, Emma dragă, dacă te invită la dans, te rog să-l refuzi !

---

* Nume cu valoare simbolică, format de la verbul *to crackle* (a cînta cu tremolo).

Vedeţi dumneavoastră, un taur pus alături de o turmă de bivoli pe o cîmpie sau pe o pajişte, este un animal nobil, dar într-un magazin de porţelanuri este nelalocul lui ; tot aşa apărea şi Philip printre persoanele delicate de la acele obişnuite serate, unde numele său, stîngăciile şi hohotele lui de rîs incomodau vădit pe toată lumea.

Doamna Baynes auzise comentariile pe seama ginerelui său oficial şi le repetă la momentul potrivit. E drept că doamna Baynes îl domina pe soţul ei, dar era foarte precaută şi, în sinea ei, se temea de el. De cîteva ori. forţase prea mult nota şi bătrînul cel liniştit se revoltase, o pusese la punct şi nu o iertase niciodată. Aşa că nu îndrăznea să depăşească o anumită limită şi să-şi întărîte soţul. Obişnuia să spună : „Ei, Baynes, mariajul e o loterie şi mă tem că Charlotte nu a tras lozul cîştigător“, la care generalul îi răspundea : „Ca şi alţii, draga mea !“ şi discuţia se încheia pentru moment. Altă dată, ea îi spunea : „Ai auzit ce nepoliticos a fost Philip Firmin cu domnul Hobday ?“, iar generalul îi răspundea : „Jucam cărţi, draga mea“. Sau „Dragul meu, doamna Tuffin a zis că nu-l va invita niciodată la ea, marţea, cînd are zi de primire“, la care generalul replica : „Cu atît mai bine pentru el, pe legea mea !“ „Ah“, se văita ea, „jigneşte mereu pe cîte cineva !“ „Se pare că *ţie* nu-ţi prea place Philip, Eliza !“ replica generalul ; iar ea îi răspundea : „Nu, ce-i drept, nu-mi place şi nici nu vreau să mă gîndesc, Baynes, că dulcea noastră copilă va încăpea pe mîinile unui asemenea om şi pradă sărăciei !“ La care generalul exclama, în jargonul de garnizoană : „La naiba, Eliza, crezi că eu îl consider o partidă bună ?“, după care se întorcea cu faţa la perete, ca să doarmă.

Cît despre micuţa Charlotte, mama ei nu se temea de ea, iar cînd rămîneau între patru ochi, biata copilă ştia că va suferi din pricina criticilor mamei sale la adresa lui Philip. Unde s-a mai pomenit asemenea comportare, să izbucnească în rîs în timp ce domnişoara Crackley cînta ? Cu ce drept l-a contrazis pe domnul Charles Peplow atît de categoric ? Numai că nu-i spusese că-i un prost ! Nu era bine deloc ; iar sărmana Charlotte își zicea în sinea ei, roșind, pesemne, cum era cît pe ce să admire lectura lui Charles Peplow și să considere minunate poemele lui Tomlinson, dacă Philip n-ar fi făcut-o să adopte o atitudine disprețuitoare față de poet.

— Ai văzut cum era îmbrăcat ? Îi lipsea un nasture de la vestă și avea o gaură în ghete.

— Mămico ! exclamă Charlotte, cu obrajii în flăcări. Ar fi fost mai bine îmbrăcat dacă... dacă...

— Adică ție ți-ar plăcea să-ți vezi tatăl la închisoare, pe mama ta cerșind pentru o bucată de pîine, pe surorile tale în zdrențe și pe frații tăi murind de foame, Charlotte, numai ca să-i înapoiem lui Philip Firmin banii pe care i-a furat tatăl lui ? Da, da. Asta vrei ! Nu trebuie să-mi explici. Mulțumesc, înțeleg foarte bine. Noapte bună. Sper să dormi bine, pentru că eu n-o să pot dormi după discuția asta. Noapte bună, Charlotte !

Vai ! Tu, făgaș al iubirii, fosta-i oare drept vreodat' ? Dacă privim pe furiș în pensiunea despre care vă vorbeam — a cărei stăpînă, așa cum am descris-o mai înainte, stătea trează nopțile de grija neostoită a zilei de mîine, pensiune unde locuiau cele două domnișoare Boldero, care pesemne se simțeau foarte stingherite, fiind ținute de milă (și cît de triste trebuie să fi fost ele în paturile lor) — cîte griji și necazuri nu aflăm ascunse sub bonetele de noapte ? Iat-o pe biata Charlotte, care tocmai și-a terminat rugăciunea pentru Philip al ei ; și de cum își așază capul pe pernă, lacrimile o umplu toată. De ce mama îl vorbește mereu de rău ? De ce este atît de distant tatăl ei cînd se pomenește numele lui Philip ? S-ar putea gîndi Charlotte la altcineva în afară de el ? Oh, nu, niciodată ! În fine, ochii înlăcrimați se închid, dar cu îndoială, teamă și neliniște. În camera alăturată, o femeie mică, palidă, bătrînă stă culcată, dar nici gînd să poată dormi ; iar în pat, lîngă ea, un bătrîn gentleman nu poate închide ochii de gîndurile ce nu-i dau pace : „Biata mea copilă e făgăduită unui cerșetor. Toate speranțele noastre de a căpăta o moștenire de la acel bătrîn lord s-au spulberat. Biata fată, biata fată, ce se va alege de ea ?“

Și-acum, baghetă fermecată, să zburăm deasupra Senei pînă în camera domnului Philip Firmin, în casa lui Philip cel care n-are nici o para chioară, în patul lui

Philip, cel care se purtase atît de urît şi fusese atît de dezagreabil la acea serată.

Lui nici nu-i trecea prin cap că ar fi ofensat pe cineva. Se dusese acasă foarte mulţumit. Îşi azvîrlise din picioare ghetele găurite. Găsise focul pîlpîind în sobă şi se aşezase să-şi fumeze pipa îngîndurat. Înainte de a se urca în pat, a îngenuncheat o clipă la picioarele lui şi şi-a încredinţat iubita, din toată inima, — oh! din toată inima şi din adîncul sufletului — ocrotirii Cerului! Şi-acum doarme ca un copil.

CAPITOLUL XXIII

ÎN CARE ÎNCĂ MAI ZĂBOVIM PE CÎMPIILE ELIZEE

Povestitorul şi biograful prietenului meu, domnul Philip Firmin, nu a căutat să atenueze nimic şi nădăjduiesc că nu a alunecat pe panta maliţiozităţii. Dacă ghetele lui Philip aveau găuri, aşa cum am scris şi eu, dacă Philip avea barba roşcovană, aşa a apărut şi în povestea noastră. Aş fi putut să-i dau o nuanţă mai închisă şi să o vopsesc în castaniu-deschis. Cu oamenii simpli era amabil şi atent, dar în societate, ce-i drept, nu era întotdeauna o companie agreabilă; trufaş şi arogant, nu suporta poveştile vechi şi banalităţile. De pildă, nu avea răbdare să asculte anecdotele doamnei Baynes despre viaţa ei din India şi Europa, că soţie de ofiţer, cu toate dojenile tandre ale Charlottei: „Las-o pe mama să-şi spună poveştile pînă la capăt, nu te întoarce cu spatele să vorbeşti despre altceva, în timp ce povesteşte ea; şi nu-i spune că le-ai mai auzit o dată, nepoliticosule! Căci dacă nu e mulţumită de tine, se supără pe mine şi eu am de suferit, cînd tu nu eşti de faţă!“ Domnişoara Charlotte nu preciza cît de mult trebuia ea să sufere în absenţa lui Philip, cum mama ei îi găsea mereu acestuia nod în papură, ce viaţă tristă trebuia să ducă, drept urmare a ataşamentului ei faţă de el şi mă tem că Philip, lipsit de tact şi plin de o nepăsare egoistă cum era, nu a luat în seamă cum se cuvenea suferinţele fetei, datorate comportării sale. După cum vedeţi, recunosc deschis greşelile lui, de care poate fi scuzat sau absolvit dacă ne gîndim la cele pe care doamna general Baynes le-a comis față de el. Ea nu-l simpatizase pe Philip de la început ; și credeți că marile ei obligații față de el au făcut-o să-l îndrăgească ? Cine își simpatizează creditorul dacă îi datorează mai mult decît i-ar fi putut plăti vreodată ? Cum să fiu în relații bune cu croitorul, dacă nu l-am plătit ? Aș putea să-i comand întruna costume de haine, pînă în anul 1900, dar l-aș urî din ce în ce mai mult, pe an ce trece. Aș fi nemulțumit de croială și de material și aș termina prin a-i considera notele de plată exorbitante, deși nu i le-am achitat niciodată. Bunătatea se digeră greu. Deranjează stomacurile mîndre. Mă întreb dacă acel călător, căzut în mîinile hoților, i-a fost recunoscător samariteanului care l-a salvat ? I-a dat bani, cu siguranță ; dar el nu ducea lipsă. Convingerile religioase ale samaritenilor sînt teribil de neortodoxe. Doamne Dumnezeule ! De-am putea să-i ajutăm pe cei căzuți, deși nu ne răsplătesc niciodată, și să împrumutăm bani fără a pretinde dobînda recunoștinței !

De un singur lucru sînt sigur : cînd am să mai fac vreodată curte cuiva, n-am să o mai pețesc pe fată, zi după zi, an după an, de față cu mama ei, cu tatăl ei și vreo jumătate de duzină de frați și surori, ci am să încep prin a fi politicos cu mama ei. La început, se va simți flatată că un tînăr îi face curte fetei ei. Îmi va spune „dragă Edward“, îmi va lucra o pereche de bretele, îi va scrie mamei și surorilor mele și așa mai departe. Venerabilul domn mi se va adresa astfel : „Brown, băiete“ (am naivitatea să-mi închipui că sînt Edward Brown, un tînăr îndrăgostit, să zicem, de domnișoara Kate Thompson), așadar, Thompson îmi va spune : „Brown, băiete, vino la cină pe la șapte. Ești oricînd binevenit la noi la masă“. Desigur — ah, frumoase iluzii ! — vei avea loc la masă chiar lîngă Kate. Dar, uneori, mîncarea nu va fi bună. Alteori vei întîrzia sau cine știe ce se va întîmpla în oraș. Uneori, doamna Thompson va fi prost dispusă ; se va gîndi că fata ei, Kate, ar fi putut nimeri mai bine. Și în atmosfera asta de îndoieli și tergiversări, să presupunem că apare Jones, mai în vîrstă, dar cu o fire mai sociabilă, dintr-o familie mai bună și — afurisit să fie ! — de două ori mai bogat. Ce mai reprezintă angajamentele ? Ce valoare au promisiunile ? Uneori este de *datoria* unei mame iubitoare să-şi încalce făgăduielile, iar matroana este hotărîtă să-şi facă datoria.

Şi atunci Edward nu mai este Edward, ci domnul Brown, sau, mai rău, nu mai are nici un nume. Cuţitul şi furculiţa se mută de lîngă Kate, iar fata mănîncă cu lacrimi în ochi. Dacă unul dintre micuţii Thompson îi informează cu naivitate: „Tăticule, l-am întîlnit pe Teddy Brown pe strada Regent; arăta aşa de...“ „Taci din gură, nesimţitorule!“ strigă mama. „Uită-te la biata copilă!“ Kate leşină. I se aduc sărurile. Se trimite după doctor. Şi acum Charles Jones este cel care o invită pe Kate Thompson să ia masa împreună. Călătoriile lungi sînt periculoase; tot aşa şi peţitul vreme îndelungată. În călătoriile lungi, pasagerii se ceartă fără încetare (doamna general putea confirma acest lucru); acelaşi pericol există şi dacă faci curte unei domnişoare vreme îndelungată, cu atît mai mult cu cît, în acest caz, prin preajmă se află şi mama ei, îşi bagă nasul unde nu-i fierbe oala. Gîndiţi-vă la plictiseala acelei călătorii de dragoste, cînd tot drumul te afli împreună cu iubita în aceeaşi cabină cu tatăl ei, cu mama ei şi cu o jumătate de duzină de fraţi şi surori! Din motive de economie, familia Baynes nu avea şi salon în apartamentul din pensiunea lui *Madame*, fiindcă acea încăpere cu două paturi, de la etajul doi, în care cei mici exersau la pian, avînd-o pe Charlotte profesoară, nu putea fi considerată salon. Philip era de obicei nevoit s-o curteze pe fată în faţa întregii familii; or, să vorbeşti despre dragoste în asemenea împrejurări dificile ar fi fost îngrozitor, exasperant şi aproape imposibil, dacă, după cum vă spuneam, tinerii noştri prieteni n-ar fi avut ocazia să se plimbe, din cînd în cînd, pe Champs Elysées; şi-apoi, trebuie să recunoaşteţi că era o încîntare pentru ei să-şi scrie întruna bileţele, care ajungeau la destinatar într-ascuns, chiar sub nasul tatălui sau al mamei şi în prezenţa altor chiriaşi ai lui *Madame*, care, desigur, niciodată nu vedeau nimic din ceea ce se petrecea. Da, da, maimuţele acelea şmechere îşi găseau căsuţe poştale peste tot, prin încăpere. De pildă, ceasul de pe căminul din salon avea încrustat pe el vechea zicală franceză: *„Le temps fait passer l'amour“* *. Unul dintre cei doi tineri şireţi vîra un bileţel în arca timpului, unde fiţi siguri că nu-l găsea nimeni. Cutia de table era o altă căsuță poştală. La fel şi sertarul pupitrului pentru note, vasul de porțelan de Sèvres etc., etc. Acestor ascunzători le încredințau pe rînd cei doi îndrăgostiți minunatele secrete ale iubirii lor.

---

* Timpul omoară dragostea (fr.).

Dragă Joan, te-ai uitat vreodată la scrisorile tale către Darby, de pe vremea cînd vă făceați curte ? Sînt pagini sacre pentru sufletul tău. Pe ale lui le ții pe undeva, legate cu o fundă decolorată. Nici nu ai nevoie de ochelari ca să-ți arunci o privire pe ele. Părul se înnegreşte, ochii se umezesc şi capătă strălucire, obrajii se rotunjesc şi se îmbujorează din nou. Vă asigur că nu există nimic mai frumos pe lume decît dragostea. Nădăjduiesc că, pînă la urmă, Philip şi soția lui vor fi ca Darby şi Joan. Vă spun deschis că cei doi s-au căsătorit, căci nu vreau să fac un mister din povestea asta. Dispreţuiesc genul acesta de tertipuri. Vă amintiți că pe vremea acelor romane în trei volume vă uitați întotdeauna la sfîrşit, ca să aflați dacă Louisa şi contele (sau tînărul reverend, după caz), au fost fericiți ? În ce mă priveşte, dacă mureau sau dacă li se întîmpla vreo nenorocire, obişnuiam să nu citesc pînă la capăt. Aşadar, acum, această pereche o duce bine, s-au căsătorit şi sînt, cred, fericiți. Dar înainte de a se căsători şi imediat după căsătorie au avut o mulțime de griji şi necazuri, cum ați avut cu siguranță şi dumneavoastră, dragă domnule sau stimată doamnă, după ce ați trecut printr-o astfel de ceremonie. Căsătoriți ? Sigur că da. Credeți că i-aş fi permis micuței Charlotte să se întîlnească cu Philip în Champs Elysées, însoțită numai de un băiețel neştiutor, fratele ei, care se tot întorcea să se uite la teatrul de păpuşi, la soldații care mărşăluiau în apropiere, la bătrîna vînzătoare de turtă-dulce, la dugheana cu acadele de caramel şi aşa mai departe ? Credeți că le-aş fi dat voie să iasă împreună, dacă nu era să se căsătorească ? Au ieşit de multe ori la plimbare, iar, odată, cînd se aflau braț la braț pe Champs Elysées, pe cine văd trecînd într-o frumoasă trăsură deschisă ? Pe tînărul Twysden, pe căpitanul şi pe doamna Woolcomb, în fața cărora Philip îşi scoase pălăria şi se înclină adînc şi apoi îi salută cu un hohot de rîs. Pesemne că Woolcomb l-a auzit. Obrajii soției sale se împurpurară uşor, sporind farmecul elegantei doamne. Nu păstrez nici un secret în privința personajelor mele ;

spun deschis totul despre ele. Se zice că Woolcomb era omul cel mai gelos, zgîrcit, fanfaron şi nemilos din cîţi s-a pomenit şi că-i făcea soţiei lui viaţa insuportabilă. Ei bine, şi ce dacă ? Vă asigur că nu-mi pasă.

— Uite-l pe falitul ăla lăudăros de Firmin, care a ajuns cerşetor ! exclamă întunecatul mire, muşcîndu-şi mustaţa.

— Un ticălos obraznic şi zdrenţuit, spuse şi Twysden junior, l-am văzut.

— N-ar fi bine să opreşti trăsura şi să-l ocărăşti personal, nu să-mi spui mie toate astea ? spuse doamna Woolcomb încetişor, sprijinindu-se pe perne.

— Dă-i drumul, fir-ar al naibii ! *Ally ! Vite !* * strigă gentlemanul din trăsură către acel *laquais de place* de pe capră.

— Bănuiesc că nu eşti prea încîntat că-l vezi, reluă doamna Woolcomb. Are o fire violentă şi n-aş vrea pentru nimic în lume să te cerţi cu el.

Aşa că Woolcomb îl sudui din nou pe *laquais de place*, iar fericitul cuplu, cum se zice, se îndreptă spre Bois de Boulogne.

— De ce rîzi ? întrebă cu blîndeţe micuţa Charlotte, continuîndu-şi plimbarea alături de iubitul ei.

— Fiindcă sînt atît de fericit, draga mea ! îi răspunse Philip, strîngînd la piept mînuţa delicată care se odihnea într-a lui. Gîndindu-se la femeia aceea şi apoi uitîndu-se la chipul inocent şi tandru al frumoasei fete de lîngă el, rîsul dispreţuitor pe care i-l stîrnise acea întîlnire neaşteptată i se stinse pe buze şi un imens sentiment de recunoştinţă umplu inima tînărului ; recunoştinţă pentru primejdia de care scăpase şi pentru darul binecuvîntat ce-i fusese hărăzit.

Dar plimbările domnului Philip nu aveau să fie toate la fel de plăcute ca aceasta. Şi ajungem acum la o poveste despre drumuri alunecoase, timpuri grele şi vreme de iarnă.

Tot ce vă pot făgădui în privinţa acestui episod trist este că nu va dura prea mult. După cum aţi văzut, n-am zăbovit asupra poveştilor de dragoste, care mi se par a fi treaba cea mai uşoară pentru un scriitor. În vreme ce descrie acele încîntătoare scene dintre căpitan şi eroina principală, un scriitor care îşi cunoaşte meseria poate să se gîndească la orice altceva : la capitolul următor, la ce va mînca la cină, la orice vreţi dumneavoastră. Aşadar, după ce ne-am delectat pentru scurt timp cu farmecul şi bucuriile dragostei, presupun că îmi veţi face plăcerea să suportaţi puţin şi partea tristă a poveştii. Dacă tinerii noştri trebuie să sufere, fie ca suferinţa lor să se termine curînd.

---

* Pronunţie greşită pentru : *Allez-y ! Vite !* — Haideţi ! Repede ! (fr.).

„Vă rog, luaţi loc pe scaun, domnişoară Baynes, iar dumneavoastră, domnule Firmin, pe scaunul celălalt. Daţi-mi voie să vă examinez. Deschideţi gura, vă rog. Şi... oh, dragă domnişoară, gata, a ieşit ! Puţină apă de colonie şi apă, draga mea. Şi-acum, domnule Firmin, vă rog, vom... o ! ce dinţi mari ! mai ales ăsta ! Două guinee. Mulţumesc. La revedere. Veniţi la control o dată pe an. John, pofteşte-l pe următorul“. Vă mărturisesc că de istorisirea neplăcută care va urma nu intenţionez să mă ocup mai mult timp decît i-a fost necesar acelui omenos şi priceput doctor, cu care am avut îndrăzneala să mă asemui. Dacă frumoasa Charlotte trebuie să-şi scoată un dinte, operaţiunea se va desfăşura cu cea mai mare băgare de seamă, biata copilă. Cît despre Philip şi fălcile lui mari acoperite cu o barbă roşcovană, nu m-ar deranja dacă smucitura l-ar face să ţipe puţin. Şi totuşi, acele răni din tinereţe rămîn, rămîn pentru toată viaţa şi-ţi fac inima să palpite. Vă amintiţi că vă spuneam cum, avînd ocazia să mă plimb împreună cu domnul Firmin prin Paris, mulţi ani după întîmplările domestice relatate aici, acesta s-a oprit în faţa uneia din ferestrele acelei case de lîngă Champs Elysées, unde *Madame* Smolensk ţinuse cîndva o *pension,* a ameninţat cu pumnul spre o *jalousie* * a imobilului, acum sordid şi dărăpănat, şi mi-a mărturisit cît de mult suferise în încăperea luminată de acea fereastră ? Aşa am suferit cu toţii ; tot aşa, dragă domnişoară sau dragă tinere, care urmăreşti cu atenţie aceste modeste pagini, veţi suferi la timpul potrivit. Desigur, nu veţi muri în urma operaţiei, dar de durut o să vă doară ; *voyez-vous* **, îţi lasă un gol în gură şi după ani şi ani, cînd vă veţi aminti de ea, durerea va reveni, iar tragedia se va juca din nou.

Lui Philip îi plăcea ca iubita lui să iasă în lume, să danseze, să rîdă, să fie admirată, să fie fericită. Sinceră cum era, îi povestea despre ultimul bal, despre seratele la care luase parte, despre cum se distrase şi despre partenerii săi. Cînd o fată îşi face intrarea în lume, nimic nu-i scapă. Nu v-aţi minunat niciodată auzindu-le cum povestesc despre întîmplările serii, despre rochiile văduvelor nobililor, despre complimentele tinerilor, despre comportarea fetelor şi cîte şi mai cîte?

---

* Jaluzea (fr.).

** Vedeţi dumneavoastră ! (fr.).

Micuţa Charlotte obişnuia să joace pentru Philip comedia de cu o noapte înainte, povestind însufleţită, în vreme ce sălta în pas vioi la braţul lui. Să-l auzi pe Philip rîzînd în hohote! O adevărată plăcere. Îl puteai auzi de la Obélisque la Etoile. Oamenii se întorceau să-l privească şi ridicau din umeri nedumeriţi, după obiceiul francezilor cumsecade. Cum putea un om ruinat de curînd şi dezamăgit în speranţele sale de a primi o mare moştenire din partea contelui, fratele bunicului său, un om ale cărui ghete arătau lamentabil, să rîdă astfel şi să fie atît de bine dispus? Cum îndrăznea un ticălos obraznic şi zdrenţuit, cum îi spunea vărul lui, Ringwood Twysden, să fie fericit? Fapt este că acel hohot de rîs i-a izbit puternic pe cei trei Twysden, ca şi cum ar fi primit trei palme zdravene, şi i-a făcut să le tremure obrajii şi să roşească pe dată. Veselia lui Philip izgonise norii care zăboviseră o clipă pe chipul blînd al Charlottei. La braţul lui, îndoielile ce au făcut inima fetei să tremure s-au spulberat. Cînd interpreta acele scene de la seratele la care fusese invitată, nu se simţea întotdeauna fericită. Dar pe măsură ce povestea, sporovăind însufleţită, buna dispoziţie îi revenea, iar speranţa şi veselia îi umpleau din nou inima şi tot sîngele i se urca în obraji. Charlotte era o ipocrită cum sînt uneori, slavă Domnului!, toate femeile cumsecade. Dacă avea necazuri, şi le ascundea faţă de Philip; dacă avea temeri şi îndoieli, toate se spulberau cînd îl vedea apropiindu-se; îl lua de braţ şi-l privea drept în ochii-i albaştri şi sinceri. Nu-i spunea despre acele nopţi de nelinişte, cînd ochii *ei* stăteau deschişi şi înlăcrimaţi. O femeie în vîrstă, gălbejită, într-o jachetă albă, cu bonetă de noapte şi ţinînd în mînă o lampă cu lumină slabă venea, noapte de noapte, lîngă patul ei; rămînea acolo, în picioare, şi-l vorbea de rău pe Philip, cu vocea ei înverşunată. Degetele ei subţiri arătau acuzator toate rupturile din acel palton jerpelit, care era caracterul lui Philip, îi arăta toate găurile şi trăgea de ele pînă se măreau şi mai mult.

Călca în picioare ghetele lui pline de noroi. Își ridica degrabă nasul subțire cînd își amintea de pipa tînărului — pipa aceea, cel mai bun tovarăș și sprijin în lipsa iubitei lui. Îi vorbea despre partenerii din noaptea respectivă : cît de atent se purtase cutare gentleman, cît de politicos și manierat era un altul.

Cînd tortura aceea îngrozitoare se sfîrșea, și mama sa o lăsa singură, uneori *Madame* Smolensk, cufundată în socotelile din registrele și notele ei de plată și neputînd dormi din pricina propriilor griji, se furișa în camera lui Charlotte și o consola. Îi aducea puțin *tisane,* excelent pentru nervi și-i vorbea despre... despre subiectul drag inimii lui Charlotte. Și, cu toate că doamna Smolensk era politicoasă cu doamna Baynes dimineața, cum îi impunea datoria ei de gazdă, mărturisea că simțise de multe ori dorința să o strîngă de gît pe *Madame la Générale* din pricina comportării față de îngerașul ei de fată, și toate astea numai pentru că *Monsieur Philippe* mirosea a tutun, *parbleu !* *

— Cum ! O familie care vă datorează și pîinea pe care o mănîncă, acum dă înapoi din cauza unei pipe ? Lașii, lașii ! Fata unui ofițer nu se teme de așa ceva. *Merci ! Tenez, Monsieur Philippe,* i-a spus ea prietenului nostru, cînd situația a devenit critică. Știi ce-aș face eu în locul dumitale ? Unui francez nu i-aș spune așa, se înțelege, dar lucrurile stau altfel în Anglia. N-am bani, dar am un cașmir. Ia-l și, în locul dumitale, aș face o scurtă călătorie pînă la Gretna Grin **.

Și acum, cu voia dumneavoastră, vom părăsi Champs Elysées, vom trece drumul vizavi de pensiunea lui *Madame,* ne vom croi drum prin foburgul St. Honoré și intrăm pe o poartă pe care se află sculptate L...ul, Un..c..rnul, Cor..na R..g. lă I..s..mn..le celor Trei R..g..te, trecem de intrarea principală și o luăm spre dreapta, urcăm o scăriță și-l întrebăm pe omul de serviciu cine este înăuntru, în cancelarie ? Omul răspunde că mai mulți *messieurs y sont* ***. De fapt, intrînd în cameră, îl găsești pe domnul Motcomb — să zicem —, pe domnul Lowndes, pe domnul Halkin și pe tînărul nostru prieten, domnul Walsingham Hely, așezați fiecare la masa lui, învăluiţi în fum gros de ţigară. În mijlocul acestor gentlemani, fumînd alături de ei, călare pe scaun ca şi cînd ar fi fost pe spinarea calului său, şade tînărul şi elegantul comandant irlandez, O'Rourke. Unii dintre gentlemani copiază, cu scris mare, nişte depeşe pe hîrtie foolscop *. Să mă calce în picioare cei mai nărăvaşi cai ai lui O'Rourke, dacă am idee cam ce ar conţine acele depeşe şi cutii poştale. Poate conţin veşti de la Curtea Spaniei, unde au loc intrigi, pe care dacă le-aţi afla, vi s-ar face părul măciucă ; poate că acea cutie poştală, pe care o aşteaptă un mesager în camera alăturată, a fost umplută cu vreo douăzeci şi ceva de metri de dantelă de Chantilly pentru lady Belweather şi şase farse franţuzeşti noi pentru Tom Tiddler, de la Ministerul Afacerilor Externe, care este înnebunit după piese de teatru. Acestea se întîmplau cu ani şi ani în urmă ; de unde să ştiu eu ce conţineau acele cutii poştale ?

---

* Fir-ar să fie ! (fr.).

** Sat în Scoția, unde, odinioară, mergeau multe cupluri să se căsătorească.

*** Domni sînt acolo (fr.).

Dar lucrul, oricare ar fi fost el, pesemne nu era presant, fiindcă numai domnul Chesham (apropo, înainte am spus tot Chesham ? ; puteţi să-l numiţi şi domnul Sloanestreet, dacă vreţi) aşadar, numai domnul Chesham (care ia întotdeauna lucrurile în serios) pare angajat în acea operaţiune a scrisului ; conversaţia continuă.

— Cine a făcut cinste ? întreabă Motcomb.

— Negroteiul, bineînţeles. Noi nu ne permitem să concurăm cu o pungă grea ca a lui. Dacă l-ai fi văzut cum s-a strîmbat cînd a văzut nota de plată ! Treizeci de franci o sticlă de vin de Rin. Cînd a văzut suma de plată, a rînjit în culmea disperării. S-a îngălbenit dintr-o dată. Şi-a trimis nevasta acasă devreme. Cît s-a mai învîrtit fata asta prin Londra, nădăjduind să prindă în laţ vreun milionar ! Othello ăsta e un zgîrie-brînză şi îngrozitor de gelos pe nevastă-sa.

— Cum îl cheamă pe omuleţul care s-a îmbătat criţă şi s-a apucat să-l critice pe bătrînul Ringwood ?

— Twysden, fratele femeii. Nu-l cunoşti pe Twysden Farsorul, tatăl ? Băiatul e mai nesuferit decît tatăl.

— O brută dezgustătoare. Merge la *Variétés* fiindcă ne aude pe noi spunînd că ne ducem acolo şi la „Lamoignon", unde dansează o trupă de ruşi şi se joacă *lansquenet* *. Dumneata de ce n-ai venit, Hely ?

---

* Format de hîrtie de scris de 13,5×17 ţoli.

Domnul Hely : Toată povestea asta mă dezgustă. Am oroare de actriţele alea bătrîne şi sulemenite. La ce bun să-mi doresc să-i cîştig banii lui Motcomb, care n-are un sfanţ ? Crezi că-mi face vreo plăcere să dansez cu bătrîna Caradol ? Mi-aduce aminte de bunică-mea — numai că ea e mai bătrînă. Crezi că mă interesează să-l văd pe Boutzoff, bătrînul ăla fără minte, uitîndu-se pofticios la Corinne şi la Palmyrine şi alcătuind împreună un grup de trei femei bătrîne ? Mă mir că voi vă mai duceţi, băieţi. Nu v-aţi săturat de trufe şi *écrevisses à la Bordelaise* ** şi de bătrînii ăia neputincioşi, amatori de operă, îmbuibaţi cu mîncărurile mai sus pomenite ?

O'R : Pe onoarea mea, Cérisette era...Aşa ceva n-ai mai văzut. A adormit în *foteuil*...

Domnul Lowndes : În ce, O'R ?

O'R : Mă rog, în fotoliu, atunci ! Iar Figaroff i-a mâzgălit fasa peste tot cu crem de charlotte russe. Mare figură, Cérisette ; are şi mustaţă !

Domnul Hely : Charlotte, Charlotte ! Oh ! (se prinde disperat cu mîinile de cap. Coatele şi le sprijină pe masă).

Domnul Lowndes : E fata aceea cu care se întîlneşte la seratele unde se duce ca să fie admirat.

Domnul Hely : Atunci e mai bine să bei ceai decît să-ţi întuneci bruma de minte pe acre o mai ai cu şampanie de proastă calitate, aşa cum faceţi voi, băieţi. E mai bine să priveşti, să asculţi, să vezi şi să dansezi cu o fată simplă, decît să ţopăi ca voi, prin taverne cu cotoroanţe sulemenite ca acea bătrînă Cérisette, cu chipul ca un *pomme cuite* ***, care a dansat în faţa lordului Malmesbury, la Pacea de la Amiens. Zău că da ! A dansat chiar şi în faţa lui Napoleon !

Domnul Chesham (ridicîndu-şi privirea de pe hîrtii) : Nu era nici un Napoleon pe vremea aceea. E un lucru lipsit de importanţă, dar...

Lowndes : Mulţumesc, îţi rămîn dator. Eşti un om nepreţuit, Chesham, faci cinste tatălui şi mamei tale.

Domnul Chesham : Mă rog, Primul Consul a fost Bonaparte.

---

* Joc de cărţi de provenienţă germană.

** Raci à la Bordelaise.

*** Măr copt (fr.).

Lowndes : Îţi rămîn îndatorat. Repet că îţi rămîn dator, Chesham, şi dacă vrei un aperitiv, comandă *meis sumptibus* *, bătrîne, în contul meu.

Chesham : Indivizii ăştia n-o să fie niciodată serioşi. (Îşi reia scrisul).

Hely (Iterum, dar cu voce scăzută) : Oh, Charlotte, Char...

Domnul Lowndes : Hely se dă în vînt după fata aia, fata aia care are o mamă bătrînă şi nesuferită, îmbrăcată în galben, ţi-aminteşti ? Şi un tată bătrîn, un ofiţer bun la vremea lui, îmbrăcat într-o haină veche şi jerpelită — a fost la ultimul bal. Cum îl cheamă ? O'Rourke, care-i rima pentru Baynes ? **

O'R : Bani, şi mai du-te naibii. Tot timpul rîzi de mine, londonez afurisit !

Domnul Motcomb : Hely a fost la fel de îndrăgostit şi de fata aceea daneză. Ţii minte, Walse, cum i-ai compus versuri şi i-ai scris mamei tale să-i ceri permisiunea să te însori cu ea ?

O'R : Cred că-i destul de mare să se însoare şi fără permisiune, numai că ei nu l-au vrut, fiindcă-i urît.

Domnul Hely : Bine, O'Rourke ! Toate bune şi frumoase. Începuseşi să ne distrezi cu o anecdotă. Vrei să continui ?

O'R : Cum vă spuneam, Cérisette a dansat întruna şi pe scenă şi în spatele ei, pînă a căzut frîntă de oboseală, aşa că a adormit dusă, iar Figaroff a luat nişte cum-îi-zice din *Charlotte Roose* şi a mîzgălit-o pe faţă...

O voce de pe culoar : *Deet Mosho RINGWOOD TWYSDEN, sivoplay, poor l'honorable Moshoo Lowndes !* ***

Un servitor : Monsieur TWYSDEN !

Domnul Twysden : Ce mai faceţi, domnule Lowndes ?

Domnul Lowndes : Mulţumesc, bine ; dar dumneavoastră ?

Domnul Hely : Lowndes e neobişnuit de inspirat azi.

Domnul Twysden : Nu v-aţi resimţit după noaptea trecută ? Unii dintre noi am fost puţin cu chef, nu-i aşa ?

---

* Pe socoteala mea (lat.).

** Pentru *Baynes,* O'R indica rima *pays* (plăţi).

*** Pronunţie greşită pentru : *Dites Monsieur Ringwood Twysden, s'il vous plaît pour l'honorable Monsieur Lowndes !* — Anunţaţi Domnul Ringwood Twysden, dacă vreţi, pentru onoratul domn Lowndes ! (fr.).

Domnul Lowndes : Alţii dimpotrivă. (Nemernicul, ce-o fi vrînd ? „Cu chef“ ? Nici nu se putea ţine pe picioarele lui scurte !)

Domnul Twysden : A ! Fumaţi, după cum văd. Mulţumesc. Nu prea obişnuiesc... dar dacă sînteţi aşa de amabil... puff ! Ah ! Ce persoană atrăgătoare acea... ăă... *Madame* Cérisette !

O'R : Mulţumim pentru apreciere.

Domnul Lowndes : Dacă se bucură de aplauzele *dumitale*, domnule Twysden, atunci *Mademoiselle* Cérisette e într-adevăr o persoană bine.

O'R : Poate-o să-i mărească salariul dacă-i spui.

Domnul Twysden : Eh, văd că mă luaţi peste picior. Avem şi noi aşa ceva în Somerset... în... hm ! Ce tare-i tutunul ăsta ! Mă simt cam slăbit în dimineaţa asta. Apropo, cine era acel prinţ Boutzoff care a jucat *lansquenet* cu noi ? E unul dintre Boutzoffii din Livonia sau din Hessa ? Îmi amintesc că am întîlnit acasă la sărmanul meu unchi, lordul Ringwood, un prinţ Blucher de Boutzoff, care semăna cu omul ăsta. Pe unchiul meu l-aţi cunoscut ?

Domnul Lowndes : Am luat masa cu el aici, acum trei luni, la „Trois Frères“.

Domnul Twysden : Aţi fost la Whipham ? Am fost crescut acolo. Se spunea că eu îi voi fi moştenitor. Ţinea foarte mult la mine. El e naşul meu.

O'R : (sotto voce) Ţi-a dat o mutră, o frumuseţe !

Domnul Twysden : Aţi zis ceva ? Vorbeam de Whipham, domnule Lowndes, unul dintre cele mai frumoase locuri din Anglia, aş spune, în afară de Chatsworth, bineînţeles, şi alte *astfel* de locuri. Bunicul meu l-a construit, adică străbunicul meu, fiindcă fac parte din familia Ringwood.

Domnul Lowndes : Atunci lordul Ringwood a fost bunicul dumitale sau naşul dumitale ?

Domnul Twysden : He, he ! Mama mea a fost nepoata lui. Bunicul meu a fost fratele lui, iar eu sînt...

Domnul Lowndes : Mulţumesc. Acum am înţeles.

Domnul Halkin : Das ist sehr interessant. Ich versichere ihnen das ist SEHR interessant *.

Domnul Twysden : Aţi zis ceva ? (Trabucul ăsta e ceva... am să-l arunc, cu voia dumneavoastră.) Spuneam că la Whipham, unde am fost crescut, ne strîngeam vreo patruzeci la masă şi tot cam pe-atîţia în salonul, de la etaj, al servitorilor.

---

* E foarte interesant. Vă asigur că e foarte interesant (germ.).

Domnul Lowndes : Şi mîncaţi în... era bună mîncarea ?

Domnul Twysden : Bucătarul şef era un francez. Două ajutoare, în afară de o bucătăreasă din oraş ; doi-trei bucătari ai casei, în afară de spălătoresele de vase, de cei care se ocupă cu fripturile la grătar şi-aşa mai departe, înţelegeţi. Aici cîţi sînt ? În bucătăria lordului Estridge nu se poate fără, să zicem, cel puţin... ia să vedem... ei bine, mai modest, după obiceiul *nostru*... şi dacă veniţi la Londra, tatăl meu va fi grozav de fericit să vă vadă... noi...

Domnul Lowndes : Ce face doamna Woolcomb în dimineaţa asta ? Woolcomb a dat ieri o serată pe cinste.

Domnul Twysden : Are o grămadă de bani, o grămadă. Lowndes, nădăjduiesc că ai să vii la Londra — prima oară cînd ai să vii, am să-ţi fac o primire călduroasă şi am să-ţi iau nişte vin vechi de-al tatii, nişte por...

Domnul Hely : Nu vrea nimeni să-l dea afară pe nemernicul ăsta ?

Un servitor : *Monsieur Chesham peut-il voir M. Firmin ?* *

Domnul Chesham : Desigur. Intră, Firmin !

Domnul Twysden : Domnul *Fearmang*... Domnul Fir... domnul *cum* ? Doar nu-l primiţi pe individul *ăsta*, domnule Chesham ?

Domnul Chesham : Care individ ? Şi ce vrei să spui cu domnul cum-îl-cheamă ?

Domnul Twysden : Acest escr... oh ! adică... îmi cer scu...

Domnul Firmin (intrînd şi îndreptîndu-se spre Chesham) : Ce veşti îmi dai astăzi ? Ce spuneai despre... — şuşoteli —, pot să ştiu şi eu ? (vorbeşte confidenţial cu domnul Chesham, cînd îl remarcă pe domnul Twysden). Cum ? E şi nemernicul *ăsta* aici ?

Domnul Lowndes : Domnule Firmin, îl cunoşti pe domnul Twysden. Tocmai vorbea despre dumneata.

Domnul Firmin : Zău ? Cu atît mai rău pentru mine.

Domnul Twysden : Domnule ! Noi nu ne vorbim. N-ai nici un drept să mi te adresezi în felul ăsta. Nu-mi vorbi şi nici eu n-am să-ţi vorbesc, domnule — gata ! Bună dimineaţa, domnule Lowndes ! Nu uita că ai promis să iei masa cu noi, cînd vii la Londra. Şi... încă ceva... (îl apucă pe domnul Lowndes de nasturele de la haină.

---

* Domnul Chesham îl poate primi pe domnul Firmin ? (fr.).

Apropo, ce curioasă asemănare cu Twysden senior !)... rămînem aici încă zece zile. Cred că lady Estridge organizează ceva săptămîna viitoare. I-am lăsat cărţile noastre de vizită şi...

Domnul Lowndes (indicîndu-l pe domnul Firmin) : Ai grijă. Va fi şi *el* de faţă.

Domnul Twysden : Cum ? Cerşetorul *ăla* ? Doar nu vrei să-mi spui că lordul Estridge primeşte un individ ca... La revedere, la revedere ! (Domnul Twysden iese.)

Domnul Firmin : I-am surprins individului privirea. Ştii, e vărul meu. Ne-am certat. Sînt sigur că vorbea despre mine.

Domnul Lowndes : Acum că tot ai pomenit despre asta, într-adevăr, vorbea despre tine.

Domnul Firmin : Zău ? Atunci să *nu crezi o iotă*, domnule Lowndes. Iată sfatul meu.

Domnul Hely (la masa de scris, compunînd) : „Fecioară cu roze în obraji, fecioară... oh, Charlotte, Char..." (Muşcă de un capăt al condeiului şi începe să scrie repede rime pe hîrtia oficială.)

Domnul Firmin : Ce zice ? A zis Charlotte.

Domnul Lowndes : E veşnic îndrăgostit, inima-i e sfîşiată mereu de chinurile dragostei şi se destăinuie în versuri ; apoi uită şi se îndrăgosteşte de altcineva. Nu vrei să stai jos să fumezi o ţigară ?

Domnul Firmin : Nu pot. Trebuie să-mi scriu articolul. Îl publicăm mîine.

Domnul Lowndes : Cine a scris articolul ăla care-l ataca pe Peel ?

Domnul Firmin : Secret de familie... nu pot să spun... la revedere. (Domnul Firmin iese.)

Domnul Chesham : Un articol cît se poate de imprudent şi cu exagerări, după părerea mea. Ziarul ăsta, „Pall Mall Gazette", cultivă un fel de sarcasm inutil, după părerea mea.

Domnul Lowndes : Lui Chesham nu-i place să spună lucrurilor pe nume. Le spune pe ocolite. Te aşteaptă o carieră strălucită, Chesham. În ciuda vîrstei, eşti înţelept şi serios. Ne plictiseşti uneori, dar toţi te respectăm, zău că da ! Cum suna predica de duminica trecută ? A, apropo, puşlama ce eşti, *tu* ai fost la biserică duminica trecută !

Domnul Chesham : Nu roşi, Hely. Nu sînt glumeţ de felul meu, dar genul ăsta de glume nu mi se pare deloc amuzant, Lowndes.

Domnul Lowndes : Dumneata te duci la biserică fiindcă eşti un om bun, fiindcă mătuşa dumitale a fost episcop, sau cam aşa ceva ; dar Hely se duce fiindcă-i o puşlama. Milog ipocrit ce eşti ! Te-ai dichisit de parcă ai fi mers la un *déjeuner*, ţi-ai ondulat părul şi ai fost văzut citind după aceeaşi carte de rugăciuni ca şi frumoasa domnişoară Baynes, păcătos mincinos ce eşti ! Şi-apoi ai condus toată familia pînă acasă — te-au văzut surorile mele — la pensiunea unde locuiesc, pe legea mea, aşa ai făcut ! Şi-am să te spun mamei tale !

Domnul Chesham : Nu mai face, rogu-te, atîta zgomot şi lasă-mă să lucrez, Lowndes. Dumneavoastră...

În acest moment, Asmodeus * ne-a gonit din cameră şi am pierdut restul conversaţiei dintre tineri. Totuşi, am reuşit să surprindem ceva, suficient ca să înţelegem încotro se îndreptau gîndurile tînărului domn Hely. De cînd împlinise şaptesprezece ani (în perioada în care noi ne ocupăm de el, trebuie să aibă vreo douăzeci şi trei, acest tînăr romantic fusese îndrăgostit de nenumărate ori : de fata venerabilului său preceptor, de o tînără vînzătoare de mărunţişuri de la universitate, de prietena intimă a surorii lui, de frumuseţea daneză cu bujori în obraji, anul trecut, iar acum, mă tem că o tînără cunoştinţă de-a noastră i-a atras atenţia acestui Don Juan plin de fantezie. De cîte ori se îndrăgosteşte, Hely are impresia că pasiunea lui va dura o veşnicie, îşi ia drept confident prima persoană pe care o întîlneşte în cale, plînge din belşug şi scrie o grămadă de versuri. Vă amintiţi că, într-un capitol anterior, spuneam că doamna Tuffin se hotărîse să nu-l invite pe Philip la *soirée*-urile ei pentru că-l considera un tînăr necuviincios şi dezagreabil'? În schimb, il primea bucuroasă pe tînărul Walsingham Hely, cu aerul lui leşinat, cu capul mereu aplecat, cu buclele lui blonde şi o floare la butonieră. Pe vremea aceea, Hely îi face o curte asiduă uneia dintre impozantele domnişoare Blacklock şi se ducea la doamna Tuffin, unde era primit cu toate onorurile cuvenite ; iar de acolo, fluturaşul nostru se îndepărta de domnişoara Blacklock bătînd din aripi şi poposea la domnişoara Baynes. Cît despre aceasta din urmă, ea ar fi dansat şi cu un băţ, aşa de mult îi plăcea dansul ; iar Hely, care se antrenase în sute de Chaumières, Mabilles (sau în orice alt salon de dans la modă pe vremea aceea), era un partener curtenitor, grațios, ideal. În ziua următoare, ea i-a povestit lui Philip ce partener grozav găsise — bietul Philip, el nu fusese invitat la acea serată de vis. Philip a spus că-l cunoștea pe micuțul individ, că, după cîte știa el, era bogat, că scria versuri frumoase ; într-un cuvînt, în felul lui leonin, îl privea pe micuțul Hely cum privește leul un cățel de lux.

---

* Duh rău în legendele ebraice.

Micul Coțcar era tare iscusit. Se bucura de o sensibilitate deosebită și de un bun gust, nuanțat de inocență și frumusețe. Lăcrima deseori, dar nu la comandă, căci lacrimile îi umpleau ochii fără voia lui. Puritatea și prospețimea Charlottei l-au impresionat într-un mod plăcut. *Bon Dieu !* Impozanta domnișoară Blacklock, ai cărei pași grei răsunaseră în sute de săli de bal, nu se putea compara cu această gingașă și desăvîrșită creatură. În momentul în care o zări pe tînăra noastră prietenă, nu mai dansă cu domnișoara Blacklock și se îndreptă spre Charlotte. Părinții domnișoarei Blacklock, care știau totul despre el, despre averea lui, despre mama și despre perspectivele lui — care îi păstrau versurile într-un biet album și după trăsura cărora el se ținuse zile în șir, prin Bois de Boulogne —, se treziră părăsiți și-l priviră încruntați cum dansa cu domnișoara Baynes, care locuia într-o pensiune și venea la baluri într-o trăsură de piață, însoțită de femeia aceea îngrozitoare, mama ei ! Pentru domnul Hely, familia Blacklock parcă nici nu mai exista. Îl invitară la cină. Doamne Dumnezeule, uită cu totul de acea invitație ! Nu mai venea în loja lor, în seara cînd se duceau la operă. Nu simțea nici umbră de remușcări. Nu-l chinuiau nici un fel de amintiri. Dacă totuși își mai amintea de ei, era numai atunci cînd îl plictiseau, ca acele femei înalte de statură, îmbrăcate în negru și cu aer tragic, care vin întotdeauna în cortegiu să-i cînte predici lui Don Juan. Doamnelor, numele dumneavoastră este trecut pe lista Excelenței sale ; o ține servitorul lui ; iar dumneavoastră, domnișoară Anna, sînteți numărul o mie trei.

Cu domnișoara Charlotte însă este cu totul altă poveste ! Cîtă inocență ! Cîtă *fraîcheur !** Cîtă voioșie ! Domnul Coțcar rămîne impresionat și începe să manifeste un tandru interes pentru ea ; glasul ei sincer îi face inima să palpite, tremură tot de emoție, cînd valsează cu ea. Cînd ochii lui frumoși o privesc, ah ! ce văl se așterne peste ei ? Oh, Coţcarule, Coţcarule ! Iar ea, cum nu avea nimic de ascuns, i-a destăinuit de mult tot ce voia să ştie. Aceea era prima ei iarnă la Paris, primul ei sezon de baluri. Nu mai fusese pînă atunci decît de două ori la bal, de două ori la teatru şi o dată la operă. Iar tatăl ei îl cunoscuse pe domnul Hely acasă la lordul Trim.

---

* Prospețime (fr.).

Tatăl ei era cel de colo, care juca whist. Locuiau la pensiunea lui *Madame* Smolensk, pe Champs Elysées. Fuseseră în vizită la domnul Dash, la doamna Blank, iar vineri, pare-se, aveau să meargă la doamna Star. Dacă mergeau la biserică ? Desigur, mergeau la biserica din Rue d'Aguesseau, sau la oricare alta. Şi Coţcarul duminică s-a dus la biserică. Bănuiţi la care biserică. Şi s-a mai dus şi în duminica următoare. Îşi cînta singur cîntecele, acompaniindu-se la chitară, acasă la el, sau oriunde altundeva. Şi avea Coţcarul o voce foarte plăcută, zău aşa ! Cred că acele poeme reunite sub titlul „Gretchen", din încîntătorul volum de versuri al lui Walsingham, avuseseră toate aceeaşi muză : pe domnişoara Baynes. Începuse să scrie despre ea şi despre el încă din prima noapte, de cum o văzuse. Fuma ţigară după ţigară şi bea întruna ceai verde. Arăta atît de palid, atît de palid şi trist, încît se compătimea singur, privindu-se în oglinda din apartamentul lui din Rue Miroménil. Se compara singur cu un marinar naufragiat, sau cu un mormînt, sau cu un om ce fusese vrăjit şi readus la viaţă. Şi apoi dădea, satisfăcut, frîu liber lacrimilor. Iar a doua zi se ducea să-şi vadă mama şi sora la „Hôtel de la Terrasse" şi plîngea şi în faţa lor, spunînd că se îndrăgostise, de data asta pentru totdeauna. Sora lui îi spunea că era un nătăfleţ. După ce lacrimile conteneau, mînca pe săturate. Se confesa oricui, aşa cum făcea de obicei cînd era îndrăgostit : mereu povestea, mereu scria versuri şi mereu plîngea. Cît despre domnişoara Blacklock, Walsingham înmormîntă rămăşiţele acelei iubiri adînci în oceanul sufletului său. Valurile o cuprinseră pe domnişoara B. Corabia îşi continua drumul. Furtuna se liniştise, stelele răsăreau, iar zorii străluceau în suflet etc., etc. Bun ! Mama era o femeie fără educaţie, mă bucur că nu aveţi de-a face cu ea. Ce fel de oameni erau generalul Baynes şi doamna Baynes ?

— Oh, ce oameni minunaţi ! Tatăl, un ofiţer distins ; modest — nu scoate un cuvînt. Mama, o femeie plină de viață, energică și agreabilă. Trebuie să o cunoști. Aș vrea să-i faci o vizită chiar acum.

— Și să las cărți de vizită cu mesaje pentru domnișoarele Blacklock ! spuse domnișoara Hely, o tînără urîțică, dar plină de haz.

Atît mama cît și sora lui îl răsfățau pe tînărul Hely, așa cum toate femeile ar trebui să-și răsfețe fiul, fratele, tatăl, soțul, bunicul... într-un cuvînt orice rudă de sex opus. Dorința fierbinte a acestei bune mame era să-și vadă copilul alintat la casa lui. Fiul mai mare, un destrăbălat, îi murise, victimă a prea multor bani, plăceri și a trîndăviei. Această mamă văduvită de un fiu ar fi dat orice să-l ferească pe cel de-al doilea s-o apuce pe calea pe care o urmase primul. Tînărul avea să fie într-o bună zi atît de bogat, încît știa că mulți intriganți vor încerca să-l prindă în plasă. Ei îi fusese dat să se mărite cu tatăl lui, fiindcă era un om bogat ; își amintea de căsnicia lor nefericită. Oh, cît își dorea să-și vadă fiul departe de orice tentații și însurat cu o fată serioasă ! Era primul sezon de baluri al acelei tinere domnișoare ? Cu atît mai bine ; poate că încă nu devenise o femeie interesată.

— Generalul ? Nu-ți amintești de un gentleman în vîrstă și cumsecade, cu o... perucă, în ziua în care am luat masa la lordul Trim, cînd era de față și acel bătrîn îngrozitor, lordul Ringwood ? Acela era generalul Baynes. A sărit, entuziast, în apărarea unui biet tînăr, fiul doctorului Firmin, un om rău, după cîte am auzit. Dar eu n-am să mai am încredere în nici un doctor, zău așa ! Da, Fanny, trebuie să facem o vizită acestei familii. Da, avea o perucă de culoare castanie generalul, îmi amintesc perfect, iar lordul Trim a spus că este un ofițer deosebit de distins. Nu încape îndoială că și soția lui trebuie să fie o persoană agreabilă. Aceste soții de generali, care au colindat lumea, știu o mulțime de lucruri interesante. Locuiesc la o pensiune, nu ? Cred că este foarte plăcut și amuzant. Trebuie să mergem neîntîrziat pînă acolo, să le facem o vizită.

În ziua aceea, Macgrigor și Moira Baynes se jucau în grădinița din fața casei doamnei Smolensk — pare-mi-se Moira era cît pe-aci să-l atingă pe Macgrigor —, cînd mîna-i fratricidă se opri la vederea unei trăsuri mari, galbene, o trăsură londoneză impunătoare, a unei văduve de nobil, din care descinse lacheul impunător al unei mari familii londoneze, cu o perucă cu buclele pudrate, musculos, așa cum îi ședea bine lacheului unei mari familii londoneze, și cu cărți de vizită în mînă.

— *Çeci Madame Smolensk?* întrebă lacheul cel impunător.

— *Oui,* răspunse băiatul, încuviințînd din cap.

Servitorul rămase nedumerit, căci, după răspunsul prompt în limba franceză, gîndi că băiatul trebuie să fie francez.

— *Ici demure Général Bang?* * continuă lacheul.

— Dă-ne nouă cărțile de vizită, John. Nu-i acasă, spuse Moira.

— *Cine* nu-i acasă? se interesă lacheul.

— Generalul Baynes, tatăl meu. O să-i arătăm cărțile de vizită cînd s-o întoarce. Doamna Hely? A. Mac, la fel îl chema și pe tipu' elegant care ne-a vizitat zilele trecute. Nu-i acasă, John. A plecat în vizită. A luat o birjă special pentru asta. A plecat și cu soru-mea. Zău că da, John.

După raportul precis pe care îl dăduse băiatul, mă tem că tînărul Baynes urmase o școală comercială, unde se studia mai mult economia, decît bunele maniere.

Philip venea, cu pașii lui grei, să ia masa și, cum aceea nu era ziua lui de expediere a corespondenței, ajunse devreme, nădăjduind în posibilitatea unei plimbări împreună cu domnișoara Charlotte sau a unei mici conversații în cămăruța lui *Madame* Smolensk. Îi găsi pe cei doi băieți în curtea din fața casei, ținînd cartea de vizită a doamnei Hely în mînă. Începură să-i povestească despre venirea și plecarea acelei doamne și despre trăsura ei frumoasă; era chiar mama tipului elegant, cu floare la butonieră, care venise în vizită, cu cîteva zile în urmă, călare pe un cal strașnic.

— Da. Și a fost și la biserică duminica trecută, Philip, și i-a dat lui Charlotte o carte de imnuri religioase. Și-a cîntat... Tăticu' a zis că a cîntat precum cîntărețul din fluier în fața lui Moise. Mămica i-a zis că-i un răutăcios; da' nu-i așa: tăticu' glumește. Și mămica a zis că *tu* nu vii niciodată la biserică. De ce nu vii?

Philip nu nutrea nici urmă de gelozie în sufletu-i generos și n-ar fi acuzat-o pe Charlotte că flirtează cu alți bărbați, așa cum nu i-ar fi trecut prin cap să zică că-i fură lingurile de argint lui *Madame*.

---

* Pronunție greșită pentru: *Ici demeure Général Baynes?* — Aici locuiește generalul Bang (fr.).

— Deci, aţi avut oaspeţi de seamă, spuse Philip, cînd birja se apropie de ei. Îmi amintesc de doamna Hely, o femeie bogată, pacientă a tatălui meu. Sărmana mea mamă obişnuia să-i viziteze.

— Oh, l-am văzut deseori pe domnul Hely, Philip! exclamă domnişoara Charlotte, neluînd în seamă privirea încruntată a mamei ei, care-i făcea, furioasă, semne din cap.

— Nu mi l-ai pomenit niciodată. E unul dintre cei mai cunoscuţi dandy din Paris. O celebritate, remarcă Philip.

— Zău? Ce amuzantă celebritate! Nu m-am gîndit niciodată serios la el, spuse domnişoara Charlotte cu simplitate.

O! nerecunoştinţă, nerecunoştinţă! Şi noi care vă povesteam cum domnul Walsingham varsă lacrimi amare pentru ea.

— Nu s-a gîndit niciodată serios la el! întări doamna Baynes degrabă.

— Vorbiţi despre cîntăreţul din fluier, nu-i aşa? întrebă tatăl. Aşa-i spun eu, fiindcă a cîntat aşa de frumos la bi... Ce s-a-ntîmplat, draga mea?

În momentul acela, doamna Baynes îl înghionti cu cotul pe general. Socot că nu voia ca tînărul cîntăreţ să constituie subiect de conversaţie.

— Mama lui e foarte bogată, iar el o va moşteni. Are o casă frumoasă în Londra şi dă nişte petreceri minunate. Are o trăsură mare şi cred că a venit să-ţi facă o vizită, ca să te invite la balurile ei.

Doamna Baynes era încîntată de această vizită. Dar cînd a spus: „Nu pun mare preţ pe oamenii bogaţi, sau pe petrecerile lor frumoase, sau pe trăsurile lor elegante, dar doresc ca scumpa mea copilă să vadă lumea...“, n-am crezut o iotă. Era mult mai încîntată decît Charlotte, la gîndul că o va vizita pe acea nobilă doamnă; altminteri, de ce l-ar fi măgulit şi l-ar fi linguşit şi l-ar fi amăgit toată seara cu vorbe dulci pe general? Îşi dorea o rochie nouă. Ce-i drept, cea galbenă se cam jerpelise. În schimb, Charlotte, în rochia ei albă, simplă, de muslin, arăta destul de drăguţ, ca să se poată lipsi de ajutorul vreunei croitorese franţuzoaice. Îmi închipui consfătuirea ce a urmat, între *Madame* şi doamna Bunch. Îmi închipui că a doua zi, s-a comandat o trăsură şi s-a făcut o vizită la croitoreasă. Iar după ce au stabilit modelul rochiei, îmi imaginez groaza ce s-a întipărit pe chipul uscat al doamnei Baynes cînd a aflat prețul. Adevărul este că soția generalului cheltuise întotdeauna puțini bani pentru propria-i persoană, atît de nepretențioasă în această privință. Își alegea rochii dintre cele mai urîte, dar ieftine. Erau atîția de îmbrăcat în familia ei, încît acea mamă chibzuită nu mai dădea atenție și propriei eleganțe vestimentare.

CAPITOLUL XXIV

NEC DULCES AMORES SPERNE, PUER, NEQUE TU CHOREAS *

— Draga mea, în ultima vreme ieși foarte des în lume, spuse doamna Baynes fiicei ei. Vei merge într-o mulțime de locuri, unde bietul Philip nu poate nădăjdui să fie primit.

— Philip să nu fie primit, vai, mămico ! Atunci nu mă voi duce nici eu ! exclamă fata.

— Ai destul timp să renunți la petreceri, cînd nu-ți va mai da mîna, după ce te vei mărita cu el. Pe vremea cînd eram soție de locotenent, nu mergeam la nici un bal, în afară de cele din garnizoană, draga mea.

— Atunci sînt convinsă că n-am să-mi doresc *niciodată* să merg la petreceri ! declară Charlotte.

— Crezi că el va sta acasă tot timpul ? Nu toți bărbații sînt atît de legați de casă ca tatăl tău. Puțini preferă să stea acasă, ca el. Într-adevăr, trebuie să recunosc că datorită mie are parte de un cămin liniștit și plăcut. Dar un lucru este cert, copila mea : Philip nu poate pretinde să meargă oriunde mergem noi. Nu are poziția cuvenită. Adu-ți aminte, tatăl tău este general, C. B. **, curînd o să fie K. C. B., iar mama ta este soție de general. Sîntem primiți oriunde. Dacă voiam, în Anglia mă puteam duce și la curte. Lady Biggs ar fi fost încîntată să mă prezinte. Mătușa ta s-a dus, deși nu este decît doamna maior MacWhirter ; ce absurditate din partea lui Mac s-o lase să se ducă la curte ! Dar ea dictează în casa lor, și n-au nici copii. Eu am, slavă Domnului ! Eu mă sacrific pentru copiii mei. Nici nu știi tu la cîte am renunțat pentru voi. I-am spus lui lady Biggs : „Nu, lady Biggs ; soțul meu poate să se ducă. Trebuie să se ducă. Se îmbracă în uniformă și în rest nu-l costă decît birja. Dar *eu* n-am să cheltuiesc bani pentru mine ca să închiriez diamante și pene și, cu toate că *nimeni* nu mă întrece în privința loialității, cred că Suverana mea *nu-mi va simți lipsa*". Și cred că așa a și fost. Are alte lucruri la care să cugete decît la doamna general Baynes. E și ea mamă și poate aprecia sacrificiile unei mame pentru copiii ei.

---

* Nu disprețui, copile, nici dulcile iubiri, nici dansul (lat.).

** *Commander of the British Empire* — Comandant al Imperiului britanic.

Dacă pînă acum am relatat amănunțit conversațiile doamnei general Baynes, socot că mult stimatul cititor nu se va supăra prea tare.

— Și-acum, copila mea, continuă soția generalului, dă-mi voie să te previn să nu vorbești prea mult cu Philip despre acele locuri unde te duci fără el și unde poziția lui socială nu-i permite să apară. Să-i ascunzi totul ? O, nu, draga mea ! Numai spre binele lui, mă-nțelegi ? Eu, de pildă, nu-i spun chiar totul tatălui tău. N-aș face decît să-l necăjesc și să-l plictisesc. Dacă știu că ceva îi face plăcere și-l face fericit, *numai atunci* îi spun. Cît despre Philip ? Draga mea, trebuie să-ți spun — e datoria oricărei mame — Philip are și el metehnele lui. E un om *invidios*. Nu fii așa uluită. Are o părere foarte bună despre el ; fiind foarte răsfățat și dîndu-i-se prea multă importanță, în vremurile bune ale nefericitului său tată, a devenit atît de mîndru și de trufaș, încît *își uită situația de acum* și crede că ar trebui să trăiască în înalta societate. Dacă lordul Ringwood i-ar fi lăsat ceva avere, *cum ne-a dat Philip de înțeles* că o să se întîmple cînd am consimțit la această nefericită căsătorie... fiindcă, dragă copilă, perspectiva căsătoriei cu un sărăntoc este într-adevăr cît se poate de neplăcută și regretabilă — Charlotte, nu pot să nu o spun deschis, chiar și pe patul de moarte, tot aș spune-o ; și-mi doresc din toată inima să nu-l fi întîlnit și să nu fi auzit niciodată de el. Ei ! Nu te-nfuria așa ! Mă rog, ce spuneam ? Philip nu are o situație sau, mai degrabă, are una foarte umilă — de simplu ziarist, și subaltern pe deasupra —, pe care toți o consideră dintre cele mai modeste. Așa că dacă ne aude vorbind despre petrecerile la care noi avem dreptul să mergem — la care tu ai dreptul să mergi împreună cu mama ta, soție de general —, ei bine, se va simți ofensat. N-o să-i convină să afle despre ele, gîndindu-se că el nu poate fi invitat ; ai face mai bine să nu pomeneşti despre ele sau despre persoanele cu care te întîlneşti şi cu care dansezi. La doamna Hely, poate că vei dansa cu lordul Headbury, fiul ambasadorului. Dar dacă-i spui lui Philip, se va simţi ofensat. Va spune că te lauzi. Pe cînd nu eram decît soţie de locotenent, la Barrackpore, doamna căpitan Capers se ducea la balurile de la Reşedinţa oficială a guvernului, din Calcutta. Eu nu mergeam. Dar mă simţeam ofensată şi spuneam că Flora Capers îşi dă aere și se laudă întruna cu relaţiile ei intime cu marchiza de Hastings. Nu ne place ca egalii noştri să fie mai bine văzuţi decît noi. Ia aminte ! Iar dacă-i vorbeşti lui Philip despre persoanele cu care te întîlnești în societate, pe care el nu poate spera să le cunoască din cauza situaţiei lui nefericite, îl vei jigni. Iată de ce te-am înghiontit azi, cînd nu mai conteneai vorbind despre domnul Hely. Ce greşeală ! L-am observat pe Philip cum s-a înfuriat pe dată, şi-a muşcat mustaţa, așa cum obişnuieşte la mînie, şi a ocărît cu voce tare — ce vulgar ! Ia uite ! Iar te înfurii, draga mea ? N-am mai văzut așa ceva ! Unde este draga mea Charley, cea care nu se înfurie niciodată ? Eu cunosc lumea, tu nu. Uită-te la mine cum îl conduc pe tatăl tău ; ascultă-mă pe mine, nu-i vorbi lui Philip despre lucruri care-l pot ofensa ! Şi-acum, draga mea, sărută-ţi bătrîna mamă, care te iubeşte. Urcă în cameră, spală-te pe faţă şi coboară veselă la cină !

La cină, doamna general Baynes se purtă neobişnuit de amabil cu Philip ; iar cînd era amabilă, i se părea şi mai odioasă lui Philip, a cărui fire generoasă se acomoda foarte greu cu tertipurile unei femei în vîrstă, fără educaţie.

Urmînd sfatul acestei mame răuvoitoare, biata Charlotte abia îi mai vorbea lui Philip despre petrecerile la care mergea şi despre momentele plăcute de care se bucura în absenţa lui. Socot că doamna Baynes considera, satisfăcută, că îşi „îndruma“ copila pe calea cea bună. Ca şi cînd o femeie fără educaţie are dreptul să îndrume paşii unei fiinţe neprihănite pe un drum greşit, fiindcă este meschină, lacomă, ipocrită şi are cincizeci de ani ! Ah ! Dacă unii dintre noi, cei bătrîni, ar trebui să meargă din nou la şcoală, să învăţăm de la copiii noştri, vă asigur că ne-ar face foarte bine. Strănepotul meu, Tommy, are atîta bun simţ şi înţelegere, care valorează mai mult decît toată experiența și cunoștințele despre lume și viață ale bunicului său. Hm, să știi cum să te porți în lume! Compromisuri, egoism disimulat, înșelătorie. Tom disprețuiește minciuna: cînd vrea o piersică, strigă în gura mare. Dacă mama lui vrea să meargă la o petrecere, ea se lingușește și umblă cu șoșele și momele, desfășoară o întreagă strategie și surîde afectat, face reverențe luni în șir pînă își atinge scopul; după vreo douăzeci de eșecuri, o ia de la capăt cu zîmbetul pe buze; iar această femeie ține lecții fiicelor sale și propovăduiește fiilor ei despre virtute, cinste și conduită morală!

Mica petrecere a doamnei Hely de la „Hôtel de la Terrasse" a fost foarte plăcută și plină de strălucire. Domnișoara Charlotte s-a simțit foarte bine, deși iubitul ei nu fusese prezent. Dar Philip era mulțumit dacă o știa pe Charlotte fericită. Aceasta contempla uimită ducese pariziene, milionari americani, persoane spilcuite de la ambasade, deputați, pairi ai Franței, cu decorații mari pe piept și cu peruci ca cea a tatălui ei. Apoi, îi descria veselă lui Philip cum se desfășurase petrecerea; adică îi povestea totul, în afară de succesul, neîndoielnic, de care se bucurase. Veniseră multe frumuseți la petrecerea doamnei Hely, dar nici una mai înfloritoare și mai încîntătoare. Domnișoarele Blacklock se retraseră devreme și în cea mai proastă stare de spirit. Prințul Coțcar nici nu remarcă plecarea lor. Gîndurile lui erau concentrate asupra micuței Charlotte. Mama Charlottei observă numaidecît impresia pe care o făcuse fata ei și inima i se umplu de o avidă bucurie. Buna doamnă Hely o felicită pentru fiica ei.

— Mulțumesc lui Dumnezeu că pe cît este de frumoasă, pe-atît este de bună, spuse mama, vorbind de data aceasta cît se poate de serios în privința fiicei sale.

Prințul Coțcar dansă aproape numai cu ea. O învălui pe Charlotte într-un vîrtej de complimente. Ea însă era o persoană simplă și nu înțelese nici a zecea parte din cuvintele lui. El îi presără pașii cu rozele poeziei, risipi ghirlande de sentimente în calea ei, din anticameră pînă jos, la ușă, și mai departe, pînă la trăsura care o aștepta, pe ea și pe părinții ei, să-i ducă înapoi, la pensiune.

— Pe legea mea, Charlotte, cred că l-ai dat gata pe individul ăsta! exclamă generalul, pe care tînărul Hely îl amuza în mod deosebit: extazul și afectarea lui, părul lui lung şi ceea ce Baynes numea „veşmintele lui excentrice". Hely purta la gît a panglică albă prinsă cu un nasture cu rubin ; părul îi cădea în valuri pe umeri. Baynes nu mai văzuse un asemenea specimen. La popotă, la un pahar de bere neagră, tinerii ofiţeri sporovăiau despre cîini, cai şi despre sport. Un civil manierat, cu vagi cunoştinţe într-ale poeziei, conversînd într-o duzină de limbi străine, parfumat, surîzător era o noutate pentru bătrînul ofiţer.

Sosi ziua de naştere a reginei — rugăm Cerul ca această aniversare să vină încă mulţi ani de-aici înainte — şi odată cu ea, marea sărbătoare anuală oferită de Excelenţa sa lordul Estridge în onoarea Suveranei sale. La pensiunea lui *Madame* Smolensk fu lăsată o invitaţie la balul ambasadei pentru general, doamna şi domnişoara Baynes. Fără urmă de îndoială, *Monsieur* Coţcar Walsingham Hely fusese iscusitul comisionar prin care se trimisese invitaţia. Din cutia ei de cositor îşi făcu din nou apariţia uniforma de veteran a generalului, cu epoleţii ei uzaţi, cu decoraţia şi panglica pe piept. Soţia lui stărui insistent asupra necesităţii de a-şi cumpăra o perucă nouă, căci perucile erau foarte ieftine şi de bună calitate la Paris, dar Baynes spuse că o perucă nouă ar face ca haina lui veche să pară şi mai ponosită, iar o uniformă nouă ar costa mai mult decît îşi putea permite. Aşa că se duse ponosit *de cap à pied* *, cu panaşul jumulit, într-un costum ros, cu o perucă ce-şi pierduse strălucirea, cu fireturi uzate, *sibi constans* **. Ghete, pantaloni, centură, haină erau vechi toate şi nu se mai puteau purta şi „zău dacă chipul meu nu e pe potriva hainelor" spunea el. Un om liniştit şi cumsecade, acest Baynes ; cu o permanentă scînteie de umor pe chipu-i uscăţiv şi brăzdat de riduri.

Iar dacă generalul Baynes se îmbrăcă în haine ponosite pentru balul de la ambasadă, cred că mai ştiu pe cineva, un prieten de-al meu, care se duse în haine la fel de uzate. În zilele fericite ale prosperităţii, domnul Philip era *parcurs cultor et infrequens* *** al balurilor, seratelor şi un nelipsit partener al doamnelor. Cu cît tatăl lui se înfuria mai tare din cauza nepăsării lui Philip față de avantajele sociale și a indiferenței lui față de succesul în societate, cu atît Philip era mai nepăsător și mai indiferent. Zîmbetele teatrale ale celor mai în vîrstă și politețea lor solemnă și ipocrită îl indignau și-i stîrneau disprețul. Philip detesta impostura și pe cei ce o acceptau. Evita seratele ; așa că veșmintele lui de seară îi slujiră vreme îndelungată. N-aș putea spune cît de veche îi era haina în perioada la care ne referim, dar el a considerat-o încă mulți ani la rînd nouă și arătoasă. Între timp, haina intrase la apă, sau cel ce o purta sporise în greutate. Jiletca lui din catifea brodată, împodobită cu diverse modele și cusută cu fir de aur avusese aceeași soartă ; devenise ridicol de strîmtă și de scurtă, spre hazul multora dintre cunoștințele lui Philip, în vreme ce el, un biet neștiutor, o socotea o minunată îmbrăcăminte de gală. Știți, la Palais Royal sînt expuse cele mai frumoase confecții de gata, jiletci și așa mai departe. „Nu“, își zise Philip, ieșind de la pensiunea ieftină unde mînca, pornind-o la plimbare cu un aer măreț, pe sub arcade și contemplînd vitrinele croitorilor, cu mîinile în buzunare. „Jiletca mea din catifea maronie, cu ornamente în formă de crenguță și cusută cu fir de aur, pe care mi-am făcut-o pe vremea cînd eram student, e mai de bun gust decît lucrurile astea țipătoare, confecționate de gata. Haina e veche, ce-i drept, dar nasturii de alamă și-au păstrat strălucirea și frumusețea și este, de fapt, un veșmînt cît se poate de potrivit pentru un gentleman“. Amăgindu-se astfel, tînărul nostru de bună credință își puse straiele uzate, aprinse cîteva lumînări și se privi satisfăcut în oglindă ; apoi, își puse o pereche de mănuși ieftine și o luă pe Quays, trecu „Podul Deputaților“, traversă piața „Louis XV“, străbătu țanțoș foburgul St. Honoré, îndreptîndu-se spre reședința ambasadei engleze. Pe stradă, se formase o *queue* * de trăsuri de aproape un kilometru, iar intrarea la ambasadă era magnific luminată.

---

* Din cap pînă în picioare (fr.).
** Credincios sieşi (lat.).
*** Amator reţinut şi nepăsător (lat.).

Afurisite să fie acele mănuși ieftine ! De ce oare nu dăduse Philip trei franci pe o pereche de mănuși, în loc de douăzeci și nouă de *sous* ? Doamna Baynes găsise un magazin grozav cu mănuși ieftine, iar bietul Philip, de bună credință, se dusese să cumpere. Dar de cum intră pe impozanta ușă principală, luminată din belșug,

---

* Coadă (fr.).

Philip observă cum îi ieşiseră degetele mari prin mănuşi şi că, prin crăpături, i se zăreau mîinile, roşii ca nişte felii de carne crudă. Cît de roşii par mîinile prin crăpăturile unei mănuşi albe ! „Mai am o gaură şi în ghete“, îşi zise Phil în sinea lui. Dar pusese niţică cerneală la cusături, iar crăpătura abia se mai observa. Haina şi jiletca erau strîmte şi demodate. Nu-i nimic ! Cu pieptul lat, braţele lungi şi musculoase şi chipul aureolat de un păr deschis la culoare şi încadrat de favoriţi roşii ca focul, Philip era un tînăr chipeş, cu un aer cutezător şi onest. O vreme, privirile îi rătăciră preocupate şi neliniştite prin încăpere, de la un grup la altul ; dar acum, oh ! acum s-au liniştit. Întîlniseră o pereche de ochi care se luminară fericiţi, urîndu-i bun sosit. Doi obraji tineri fură învăluiţi de o uşoară roşeaţă. Erau obrajii lui Charlotte, iar alături de ei se aflau cei ai mamei, de o culoare cu totul diferită. În schimb, doamna Baynes purta un turban sofisticat şi un set de granate în jurul gîtului ei bătrîn, asemenea unor agrişe montate în aur.

Admirară încăperile ; auziră numele personalităţilor care soseau şi văzură o mulţime de personaje faimoase. Îi făcură reverenţe ambasadoarei. La naiba ! O ruptură considerabilă despărţea degetul mare al uneia dintre mănuşile ieftine ale lui Philip de restul, obligîndu-l să-l ascundă ghem în palmă : ce ghinion ! — căci tocmai urma să danseze cu Charlotte şi va trebui să-i întindă mîna pentru *vis-à-vis.*

Cine se apropia zîmbind, cu o cămaşă cu guler degajat, cu favoriţii şi buclele în vînt, cu mîinile mici şi îngrijite în mănuşi fine şi cu paşi mărunţi ? Hely Walsingham, cel mai graţios dansator. Cu cîtă amabilitate îl salută doamna general Baynes pe acest tînăr ! Ce strălucitoare şi fericite se îndreptară privirile lui Charlotte către partenerul ei preferat ! Bietul Philip nu putea trage nădejde să danseze ca Hely.

— Uite ce încălţări elegante şi ce mîini frumoase are ! remarcă doamna Baynes. *Comme il est bien ganté !** Un gentleman trebuie întotdeauna să poarte mănuşi fine.

— Iar pe mine de ce m-aţi trimis la magazinul acela cu mănuşi de douăzeci şi nouă de *sous* ? întrebă bietul Phil, uitîndu-se la mănuşile şi la pantofii lui ponosiţi şi la degetul cel mare, ce i se ițea roșu și supărător din mănușă.

---

* Ce frumos îi vin mănuşile (fr.).

— A, dumneata! (Doamna Baynes ridică din umerii-i uscățivi.) Degetele *dumitale* ies prin orice fel de mănușă. Ce mai faci, domnule Hely? Mama dumitale este aici? Desigur! Ce petrecere minunată a organizat! Doamna ambasadoare, draga de ea, nu arată prea bine; ce maniere încîntătoare! Lordul Estridge, ce gentleman desăvîrșit! Familia Baynes tocmai sosise. Cîte dansuri nu avea date domnișoara Baynes?

— Oricîte vrei! exclamă Charlotte, care, de fapt, îl considera pe Hely maestrul ei coregraf și nimic altceva decît un simplu partener de dans.

— Ah, cîtă fericire! De-ar dura o veșnicie, suspină Hely, după un vals, o polcă, o mazurcă și mai știu eu ce, fixînd-o pe Charlotte cu privirea înflăcărată a frumoșilor lui ochi albaștri.

— O veșnicie? exclamă Charlotte rîzînd. Îmi place mult să dansez, iar dumneata dansezi foarte bine, dar nu cred că aș vrea să dansez o veșnicie.

Nici nu termină bine ce avusese de spus, că el o și prinse din nou în vîrtejul dansului. Picioarele lui micuțe se mișcau cu surprinzătoare agilitate. Părul îi flutura în vînt și lăsa în urma lui miros de parfum. Batista de muslin cu care își răcorea fruntea palidă era ca un văl diafan, iar bietul Philip constată îngrozit că batista lui avea trei găuri mari. Nasul și un ochi îi apărură prin găuri, în timp ce își ștergea fruntea. Era foarte cald. Phil se încinsese. Stînd pe loc, se încinsese chiar mai tare decît tînărul Hely, care dansa.

— Hi, hi! Te felicit pentru mănuși și pentru batistă, rîse pe înfundate doamna Baynes, aranjîndu-și turbanul.

Nu s-a mai spus oare că taurul este un animal puternic, curajos și nobil, dar că un magazin de porțelanuri nu este deloc potrivit pentru el?

— Ia uite! Mulțumesc! Mai bine ne-ai lipsi de prezența dumitale! exclamă doamna Baynes furioasă.

Philip tocmai o călcase pe unul din volanele rochiei. Cum s-a mai înroșit! S-a aprins ca niciodată! Hely și Charlotte străbăteau încăperea în iureșul dansului, ca doi balerini! Philip scîșni din dinți și-și încheie nasturii la piept. Ce strîmtă îi era haina! Cîtă furie i se citea în priviri! Tinerii de azi arată tot aşa de aprigi şi solemni pe la baluri? Un tînăr englez nobil trebuie să ştie şi să danseze. Este una din datoriile lui în societate. Dar mă îndoiesc că trebuie să pară vesel în timpul dansului sau să se angajeze cu dezinvoltură într-o chestiune atît de serioasă.

Chipul gingaş al lui Charlotte arăta atît de fericit cînd se lumina la vederea lui Philip şi-i zîmbea peste umărul lui Hely, încît lui nu-i trecu nici o clipă prin minte să se împotrivească acestei plăceri a ei. Ar fi contemplat-o în continuare, fericit, ignorînd cercul de dansatori care săltau şi se învîrteau în ritmul alert, şi privind-o numai pe ea, bucuria vieţii lui, cînd, deodată, auzi un glas ascuţit în spatele lui:

— Dă-te la o parte, afurisitule! Ringwood Twysden dădu buzna peste el, trăgînd-o după sine pe domnişoara Flora Trotter, una dintre cele mai faimoase dansatoare din Paris, în acel sezon de baluri. Se ciocniră de Philip şi-l proiectară cu spatele într-o coloană. Auzi un ţipăt ascuţit, vorbe de ocară şi rîsul strident al lui Twysden şi surprinse privirea ameninţătoare a domnişoarei Trotter, cînd această sprintenă creatură îl dădu la o parte pentru a se îndrepta spre un loc liber.

V-am povestit despre haina lui Philip; era foarte strîmtă. Lumina zilei se luptase vreme îndelungată să-şi facă loc pe la cusături. Cînd Philip clătinîndu-se, se propti, de perete, poc! apăru o gaură în spate şi poc! unul dintre nasturii aurii ai hainei sări, lăsînd o deschizătură la piept. Pe vremea aceea, nasturii aurii mai puteau fi încă admiraţi pe pieptul unor respectabili gentlemeni şi, cum vă spuneam, Philip considera că haina lui era foarte aspectuoasă.

Haina nu plesnise numai la cusătură şi nu numai nasturele se rupsese, ci apăruse o ruptură şi în jiletca de catifea bogat ornamentată cu crenguţe aurii, pe care o considera atît de frumoasă — o ruptură ca o cicatrice mare şi dureroasă. Ce era de făcut? Trebuie să se retragă. Îi spuse domnişoarei Charlotte de lovitura pe care o primise, iar chipul ei căpătă o expresie comică de compătimire pentru nenorocirea lui; îşi acoperi o parte din rană cu jobenul şi se gîndi că ar trebui să încerce să-şi croiască drum prin grădina ambasadei, care, desigur, era şi ea luminată puternic şi plină de lume, dar nu chiar atît de luminată și de ticsită ca saloanele, galeriile, sufrageriile și holurile strălucitoare, unde se adunase majoritatea invitaților.

Așadar, bietul nostru prieten, astfel rănit, se îndreptă spre grădina luminată de razele lunii, atît de indiferente față de lumina neînsemnată a lampioanelor multicolore. Philip pretindea că acel senin al lunii și stelele strălucitoare îi alinaseră sufletul și că uitase cu totul de micul accident, de haina și de jiletca ruptă. Dar mă îndoiesc de adevărul acestei afirmații, căci domnul Philip a declarat, în anumite ocazii, cînd a venit vorba despre acest subiect, că fusese tare necăjit și furios.

Cum vă spuneam, se duse în grădină să se liniștească contemplînd cerul, cînd, tocmai lîngă fîntîna unde se afla mica statuie sculptată de Pradier * — reprezentîndu-l pe Moise în trestiile de pe malul Nilului, să zicem —, înconjurată de un șir de lampioane ce luminau o boltă mare de flori, pe care dragii mei cititori și le pot închipui și aranja după propriul lor gust, desigur desăvîrșit, — deci lîngă această fîntînă întîlni trei gentlemeni care stăteau de vorbă.

Philip auzi vocea ascuțită a unuia dintre ei, pe care o cunoștea de demult. Lui Ringwood Twysden, Esq., îi plăcea să sporovăiască și să se cinstească cu băutura altora. Băuse cu nădejde în sănătatea Majestății sale și devenise excesiv de zgomotos și bine dispus. Alături de Ringwood se afla domnul Woolcomb, căruia lumina lampioanelor îi dezvăluiau chipul, dîndu-i o expresie sumbră, iar ochii îi străluceau în razele asfințitului. Al treilea din grup era tînărul nostru prieten, domnul Lowndes.

— Trebuia să i-o plătesc, înțelegi, Lowndes, spunea domnul Ringwood Twysden. Îl detest pe individul ăsta ! Să-l ia naiba ! Cînd am văzut-o pe matahala aia stînd acolo, nu m-am putut abține. Vă dau cuvîntul de onoare, nu m-am putut abține. Am împins-o pe domnișoara Trotter spre el, iar ea l-a îmbrîncit cu cotul și l-a proiectat pe perete. I-au sărit cerșetorului toți nasturii de la haină, pe legea mea ! Ce căuta el acolo, naiba să-l ia ? ! S-a ciocnit de o femeie în vîrstă îmbrăcată în albastru și a intrat în...

Aici se încheie relatarea domnului Ringwood, căci în fața lui își făcu apariția vărul său, încruntat și mușcîndu-și mustața.

---

* Jean-Jeacques (James) Pradier (1792—1852) — sculptor francez preromantic.

— Hei ! şuieră celălalt. Cine te-a poftit să asculţi ce spun eu ? Fir-ar să fie ! Eu...

Philip îşi scoase din buzunar mîna cu mănuşa ruptă. Mănuşa arăta acum într-un hal fără de hal. Înşfăcîndu-şi ruda de gît o făcu să se întoarcă cu spatele la el într-o poziţie ce-i era propice şi îşi propti gheata veche şi ruptă exact în locul ochit, astfel încît Ringwood fu proiectat în micuţa fîntînă, în mijlocul apei, unde poposi printre flori şi lămpi cu ulei, împrăştiindu-le şi făcînd o harababură de nedescris. Cît despre haina lui Philip, se rupse mai rău ca niciodată.

Nu ştiu cîţi nasturi de alamă se revoltaseră şi părăsiseră biata haină veche, care pocnise, plesnise şi se rupsese din pricina neastîmpărului acelui piept agitat şi furios.

Roşesc cînd mă gîndesc cum arăta domnul Firmin în zdrenţele acelea, cu o ruptură mare despicîndu-i haina la spate, în timp ce duşmanul lui, care căzuse în apă, răcnea cît îl ţinea gura, printre lămpile cu ulei risipite şi sparte. Cînd Cenuşăreasa a părăsit sala primului ei bal, îndată ce orologiul bătuse ora douăsprezece, ştim cu toţii cît de ponosită arăta. Philip era într-o stare şi mai jalnică, cînd plecă pe furiş. Nu ştiu pe care uşă de serviciu îl scoase domnul Lowndes ; tot el se oferi să aibă grijă de vărul şi adversarul lui Philip, domnul Ringwood Twysden. Mîinile domnului Twysden, poalele hainei etc. erau opărite şi arse de ulei, tăiate de cioburi, care au fost extrase mai tîrziu unul cîte unul la spitalul Beaujon, provocînd mari suferinţe pacientului. Dar deşi tînărul Lowndes vorbi în favoarea lui Philip, cînd povesti scena, (însoţită de rîsete, mă tem eu), Excelenţa sa dispuse ca numele domnului Firmin să fie şters de pe listele petrecerilor ; de altfel, nici un om cu judecată nu i-ar fi luat apărarea lui Philip într-un asemenea moment.

O vreme, domnişoara Baynes şi părinţii ei nu aflară despre lamentabilul tărăboi din grădina ambasadei. Charlotte era prea ocupată cu dansul, căruia i se dăruise cu desăvîrşire. Tatăl ei juca cărţi cu cîţiva combatanţi serioşi, de ambele sexe, iar mama îşi contempla încîntată fiica, pe care tineri gentlemeni de la multe ambasade erau nespus de fericiţi s-o aibă drept parteneră. Cînd lordul Headbury, fiul lordului Estridge i-a fost prezentat domnişoarei Baynes, mama ei jubila şi era gata-gata să danseze de bucurie. N-aş vrea să fiu în locul doamnei maior MacWhirter, din Tours, ca să citesc uriaşul manuscris în care sora ei consemnase evenimentele de la bal. Iat-o pe Charlotte, frumoasă, elegantă, manierată, *admirată peste tot*, iar tinerii, tinerii *nobili* cu averi imense şi mari perspective, erau *nebuni după ea*. Dar ea era promisă unui tînăr insolent, zdrenţăros, *înfumurat*, prost crescut, *fără un ban în buzunar* — ce lucru revoltător ! Ah, bietul Philip ! Ce ameninţător se uită la el viitoarea lui soacră, o femeie gălbejită şi acră, cînd veni, oarecum ruşinat, să-i facă o vizită iubitei lui, a doua zi, după bal ! Doamna Baynes o puse pe fata ei să se îmbrace deosebit de elegant, îi interzise să iasă în oraş, o încîntă cu vorbe dulci, o duse cu vorba, o împodobi cu tot felul de podoabe după gustul ei, nădăjduind din tot sufletul să primească vizita lordului Headbury, sau a tînărului şi gălbejitului *attaché* spaniol, sau a simpaticului secretar de legaţie prusac, sau a lui Walsingham Hely, partenerii de la bal ai lui Charlotte ; dar singura trăsură care opri în faţa porţii lui *Madame* Smolensk era o birjă, ce sosi spre seară şi din care îşi făcură apariţia binecunoscutele ghete găurite ale sărmanului Philip. Sigur că unei mame atît de iubitoare ca doamna Baynes îi pieri tot cheful.

Cît despre Philip, el părea neobişnuit de sfios şi reţinut. Nu ştia cum vor privi prietenii lui mica escapadă de cu o seară înainte. Stătuse acasă toată dimineaţa, cu un aer important şi în compania unui colonel polonez, care locuia în acel hotel şi pe care Philip îl alesese ca martor, în caz că incidentul din noaptea trecută ar putea avea urmări. Îl lăsase pe colonel cu cîţiva prieteni, cu o pungă de tutun şi bere la discreţie, ca să-şi vadă pentru o clipă iubita. Familia Baynes nu aflase de conflictul din noaptea trecută. Erau încă sub influenţa impresiilor de la bal, a amabilităţii lordului Estridge, a diamantelor ambasadorului Golcondei *, a prezenţei principilor regali care onoraseră acea *fête* **, într-un cuvînt sub influenţa conversaţiilor din cele mai mondene saloane pariziene. „Mămica" îl critică, se purtă distant şi dispreţuitor cu Philip, dar el se obişnuise cu asemenea comportare şi răsuflă uşurat cînd află că ea nu ştia nimic despre purtarea lui reprobabilă. Nu-i povesti lui Charlotte despre conflictul cu vărul lui, ca să nu o alarmeze ; aşadar, măcar de data aceasta, prietenul nostru se dovedi discret şi-şi ţinu gura.

---

* Oraş antic, aproape de Hyderabad, în India, renumit în sec. 16 pentru şlefuirea diamantelor.

** Sărbătoare, serbare (fr.).

Dar dacă avea vreo influenţă asupra editorului de la „Galignani's Messenger", de ce n-a stăruit pe lîngă şefii acestui admirabil ziar să treacă cu vederea scandalul de la balul ambasadei ? La două zile după bal, apăru, din păcate, o notiţă, fără titlu, despre împrejurările şi desfăşurarea conflictului. Iar cînd veni, ca de obicei, în casa de pe Champs Élysées, vinovatul Philip găsi un exemplar al ziarului pe masa la care şedeau generalul şi doamna Baynes. Îndărătul acelui ziar, generalul de divizie Baynes, C.B., părea deconcertat, iar alături de el soţia lui şedea încruntată precum Radamante. Dar nici urmă de Charlotte în încăpere.

CAPITOLUL XXV

INFANDI DOLORES *

Inima lui Philip prinse a bate mai iute la vederea acelei perechi încruntate şi a ziarului vinovat din faţa lor, pe care se odihnea mîna dreaptă uscăţivă, a doamnei Baynes.

— Aşadar, domnule, exclamă ea, încă ne mai onorezi cu prezenţa dumitale după ce te-ai remarcat în mod deosebit alaltăseară. Auzi, să te baţi ca hamalii la balul Excelenţei sale ! E dezgustător ! Nu găsesc un cuvînt mai potrivit. Dezgustător !

Zicînd acestea, presupun că îl înghionti pe general, sau îi aruncă o privire, sau îi făcu un semn, căci el înţelese că trebuie să intre în acţiune ; înaintă cîţiva paşi şi îşi dezlănţui atacul :

— Pe legea mea, domnule, n-am mai pomenit o asemenea purtare infamă ! Altfel nu pot să-i spun ; nu pot să-i spun altfel ! strigă Baynes.

— Generalul ştie ce înseamnă o purtare infamă, domnule Firmin, iar atitudinea dumitale s-a dovedit a fi astfel. S-a dus vestea în tot oraşul, se vorbeşte peste tot, istoria va apărea în toate ziarele. Cînd a aflat Excelenţa sa, s-a înfuriat peste măsură. N-ai să mai fii primit niciodată la ambasadă, după ce singur te-ai făcut de rușine! exclamă doamna Baynes.

---

* Dureri cumplite (lat.).

— Te-ai făcut de rușine, ăsta-i cuvîntul! Ce comportare dezonorantă, pe legea mea! strigă și comandantul secund.

— Nu cunoașteți motivul, pledă bietul Philip. Cînd m-am apropiat de Twysden, se lăuda că m-a lovit și rîdea de mine.

— În ce hal arătai la bal! Cine n-ar fi rîs de dumneata?

— Se grozăvea că mă insultase, și-atunci mi-am pierdut firea și i-am replicat lovindu-l la rîndul meu. Faptul e consumat, mormăi Philip.

— Să lovești un bărbat în fața doamnelor! Halal bravură, n-am ce zice! exclamă doamna Baynes.

— Doamnă Baynes!

— Eu numesc asta lașitate. În armată, să te cerți în fața unor doamne înseamnă lașitate, continuă doamna general B.

— Am așteptat acasă două zile în șir să văd dacă îmi trimite martori ca să ne duelăm, bombăni Philip.

— Sigur! După ce ai insultat și ai trîntit la pămînt un om mai firav decît dumneata, mai vrei să-l și omori! Și numești asta conduită de bun creștin, de gentleman!

— Purtare de brută, pe legea mea! spuse generalul Baynes.

— Ce prudent din partea dumitale să alegi un om mai pirpiriu și să ai grijă să audă și doamnele! continuă doamna Baynes. Mă întreb de ce nu i-ai luat la bătaie și pe băieții mei după aceea! Dumneata, generale, nu te miri că nu i-a trîntit la pămînt și pe băieții noștri? Ei sînt mititei. Iar prezența doamnelor nu constituie un impediment pentru *meciurile de box* ale domnului Firmin.

— O comportare grosolană și nedemnă de un gentleman, reluă generalul.

— Ai auzit ce-a spus dumnealui — acest om în vîrstă, care nu rostește niciodată o vorbă urîtă? Acest veteran care a trecut prin zeci de bătălii și care n-a lovit nici un bărbat în fața unei femei? Nu-i așa, Charles? Ai auzit părerea *lui*. El ți-a spus un cuvînt cu care nu-mi voi întina buzele repetîndu-l, dar pe care-l meriți. Cum îți imaginezi, domnule, că-mi voi da copilul unui om care se poartă cum te-ai purtat dumneata și căruia i se spune...?

Charles ! Generale ! Mai bine mor decît să-mi văd fata pe mîinile unui asemnea om !

— Doamne Dumnezeule ! exclamă Philip cu genunchii tremurînd. Vreţi să spuneţi că vă retrageţi cuvîntul dat şi...

— A ! Ne ameninţi cu banii, nu-i aşa ? Încerci să ne faci să suferim fiindcă tatăl dumitale a fost un şarlatan, nu ? ţipă doamna Baynes. De la un bărbat care-l bate pe altul mai pirpiriu în faţa doamnelor te poţi aştepta la orice laşitate. Iar dacă doreşti să ne aduci la sapă de lemn, numai fiindcă tatăl dumitale a fost un escroc...

— Draga mea ! o întrerupse generalul.

— Dar ce, n-a fost un escroc, Baynes ? Există vreun argument contra ? Tu singur ai spus-o de sute şi sute de ori ! În ce familie ar intra fata mea ! Nu, domnule Firmin. Poţi să mă insulţi cît vrei, poţi să loveşti alţi bărbaţi în prezenţa doamnelor, să-ţi ridici mîna grea şi păcătoasă asupra acestui biet bătrîn, într-unul din accesele dumitale de furie, dar eu ştiu ce înseamnă dragostea de mamă şi datoria unei mame — şi, ei bine, eu doresc să nu te mai vedem pe-aici niciodată.

— Dumnezeule mare ! strigă Philip îngrozit. Doar nu vreţi să mă despărţiţi de Charlotte, generale ? V-aţi dat cuvîntul de onoare. M-aţi încurajat. Îmi frîngeţi inima. O să-i cer iertare în genunchi individului ăluia. Am să... ah ! doar nu vorbiţi serios ?

Speriat şi suspinînd întruna, bietul tînăr îşi împreună mîinile puternice, parcă implorîndu-l pe general. Doamna Baynes îl ţintuia pe general cu privirile.

— Consider purtarea dumitale condamnabilă, turbulentă şi nedemnă de un gentleman, spuse generalul. N-ai cu ce s-o întreţii pe fata mea, dacă te însori cu ea. Şi dacă ai măcar o umbră de onoare, aşa cum susţii, ar trebui ca dumneata însuţi, domnule Firmin, să rupi logodna şi să o scapi pe sărmana copilă de la o viaţă de mizerie. Pe legea mea, domnule, cum crezi dumneata că poate reuşi în viaţă un om care se bate şi se ceartă în sala de bal a unui nobil ? Cum poate un om căruia nu-i dă mîna să-şi cumpere nici măcar o haină decentă pe el să întreţină o soţie ? Cu cît te-am cunoscut mai bine, cu atît mi-am dat seama că această logodnă o va face nefericită pe copila mea ! Asta vrei ? Um om de onoare... („«Onoare» între ghilimele“, interveni doamna Baynes). Sst ! draga mea ! Un om de onoare ar renunţa la ea, domnule. Ce-i poţi oferi dumneata în afară de sărăcie, pe legea mea ? Vrei ca fata mea să vină la dumneata acasă să-ţi cîrpească hainele ?

— Cred că am pus punctul pe i, Bunch băiete, spunea generalul mai tîrziu, relatînd cele întîmplate. L-am atins la punctul sensibil, domnule.

Într-adevăr, bătrînul soldat îi dăduse adversarului său lovitura de graţie. Fără îndoială, haina lui Philip era zdrenţuită şi punga goală. Îi trimisese, din puţinul lui, ceva bani tatălui său. În vechea casă din strada Parr rămăseseră doi-trei servitori, cărora nu li se plătise salariul ; Philip achită o parte din acele datorii. Îşi cunoştea foarte bine firea violentă şi nestăpînita lui libertate. Nu prea avea încredere în aptitudinile lui, deseori se îndoia de posibilităţile lui de a-şi croi un drum în viaţă. În momentele lui de pesimism, se înfiora la gîndul că i-ar putea aduce numai sărăcie şi nefericire iubitei lui, pentru care şi-ar fi dat sîngele, şi-ar fi sacrificat viaţa. Cuvintele lui Baynes îl făcură pe bietul Philip să se sprijine de spătarul scaunului, simţind că i se face rău şi că-şi pierde cunoştinţa.

— Îmi permiteţi... îmi permiteţi să o văd ? întrebă el cu răsuflarea întretăiată.

— Nu se simte bine. Stă în pat. Nu poate apărea azi ! strigă mama ei.

— Oh, doamnă Baynes ! Trebuie... trebuie să o văd, spuse Philip şi slobozi un hohot de durere.

— Iată bărbatul care-i loveşte pe alţii în faţa femeilor ! exclamă doamna Baynes. Curajos, n-am ce zice !

— Pe legea mea, Eliza ! strigă generalul, ridicîndu-se brusc, e prea...

— Om lipsit de voinţă, dă-mi pumnalul ! strigă Philip cîteva zile mai tîrziu, descriind biografului său scena respectivă. Macbeth n-ar fi ucis niciodată, de n-ar fi avut-o alături pe acea femeie delicată şi liniştită. Cînd prizonierii indienilor din America sînt condamnaţi la moarte, femeile indiene născocesc cele mai cumplite torturi. Să fi văzut diavolul ăla de femeie cu zîmbetul ei livid, în timp ce-mi sfredelea inima ! Nu ştiu cu ce anume am jignit-o. M-am străduit să-mi fie dragă, domnule. M-am umilit în faţa ei. I-am îndeplinit comisioanele. Am jucat cărţi împreună. Am stat să-i ascult insuportabilele poveşti despre Barrackpore şi guvernatorul general. M-am tăvălit în glod la picioarele ei, iar ea mi-a răspuns cu ură. Parcă-i văd chipul : palid și necruțător, cu dinți ascuțiți și ochi cenușii. Era la sfîrșitul lunii august ; ploua cu găleata în ziua aceea. Cred că iubitei mele îi era frig și suferea acolo sus, în camera ei, căci auzeam cum trosneau lemnele în foc. Acum — după douăzeci de ani — cînd aud focul trosnind, îmi aduc aminte de toată povestea și retrăiesc cu durere acea agonie infernală. De-aș trăi și o mie de ani, tot n-aș putea-o ierta. Nu i-am făcut niciodată nici un rău, dar n-o pot ierta. Ah, Dumnezeule mare, cum m-a mai torturat femeia asta !

— Cred că aș putea să dau și eu unul sau două exemple similare, spuse biograful domnului Firmin.

— Tu întotdeauna le vorbești de rău pe femei, replică soția acestuia.

— Nu ! răspunse gentlemanul. Slavă Domnului, cunosc cîteva despre care n-am gîndit și n-am rostit niciodată vreo vorbă rea. Draga mea, nu vrei să-i mai torni puțin ceai lui Philip ? și cu acestea, să reluăm povestea gentlemanului nostru.

Ploaia cădea din belșug pe caldarîm, cînd Philip ieși în stradă. Își ridică privirile spre fereastra camerei lui Charlotte, dar nu văzu nici o mișcare, numai focul licărind. Biata fată avea febră și tremura în cămăruța ei, plîngînd și suspinînd pe umărul doamnei Smolensk. „*Que c'était pitié à voir*“ *, remarcă *Madame*. Mama ei îi spusese că trebuia să rupă relațiile cu Philip ; inventase o mulțime de calomnii pe socoteala lui ; declară că el nu ținuse niciodată la ea, că era un om lipsit de principii și că bîntuia întruna pe la teatre într-o companie dubioasă.

— Nu-i adevărat, mamă, nu-i adevărat ! strigă copila, indignată, pierzîndu-și cumpătul pentru moment, dar curînd se lăsă pradă lacrimilor și tristeții, copleșită de gîndul propriei nenorociri. Apoi, fu îndemnat să stea de vorbă cu ea și tatăl ei, care se lăsase convins de unele povești în legătură cu bietul Philip și căruia nevastă-sa îi ordonase să o facă pe fata lui să le creadă. Iar Baynes se strădui să îndeplinească ordinele. Dar cînd își văzu copila pradă durerii și suferind, se înspăimîntă și se întristă din toată inima. Încercă, timid, să o dojenească și începu un discurs, mai încercă încă unul, dar curajul îl părăsi și se retrase în spatele soției lui. *Ea* nu ezită o clipă în expunerea hotărîrii ei, iar vorbele deveniră și mai aspre odată cu eșecul aliatului ei. Philip era un bețiv ; Philip era un risipitor ; Philip frecventa locuri rău famate, în companii dubioase. Afirmațiile ei erau cît se poate de întemeiate. Oare o mamă nu dorește binele copilului ei ?

---

* Îi plîngeai de milă (fr.).

— Pe legea mea, doar nu crezi că propria ta mamă ar face ceva care să nu fie spre binele tău ! exclamă, timid, generalul.

— Crezi că, dacă n-ar fi fost beat, s-ar fi aventurat să comită acel scandal îngrozitor de la ambasadă ? Și îți închipui că aș putea eu să accept ca un bețiv și un cerșetor să se însoare cu fiica mea ? Cît ești de nerecunoscătoare, Charlotte ! strigă mama ei.

Iar bietul Philip, acuzat de beție, mîncă cu șaptesprezece *sous*, bău o carafă de bere, gîndindu-se că sperase să ia cina, în seara aceea, alături de micuța Charlotte. Așadar, în timp ce copila zăcea în pat și suspina, mama ei stătea pe capul ei și o chinuia cu cuvinte necruțătoare. Ce greu trebuie să-i fi venit generalului Baynes — un bărbat onorabil și inimos — să fie martor la acea tortură ! Nu putu să mănînce, deși luă loc la masă, cînd auzi sunetul trist al clopoțelului. *Madame* însăși lipsea, iar locul sărmanei Charlotte era și el liber, după cum știți. Tatăl ei urcă scările, se opri în fața ușii dormitorului ei și ascultă o clipă. Auzi șoapte înăuntru și glasul lui *madame* care strigă aspru, cînd el se poticni la ușă : *„Qui est là“ ?* * Intră. *Madame* ședea pe pat, iar Charlotte își lăsase capul în poala ei. Părul castaniu îi cădea peste cămașa de noapte albă, iar ea stătea aproape nemișcată și suspina încetișor.

— A, dumneata erai, generale ! spuse *madame*. Bună treabă ai mai făcut, domnule !

— Mama ta te întreabă dacă nu vrei să mănînci ceva, dragă Charlotte, îngăimă bătrînul.

— Lăsați-o în pace, spuse *madame*, cu vocea ei gravă. Tatăl se retrase. Curînd după aceea, cînd *madame* ieși să aducă micuței sale prietene acel leac universal, *une tasse de thé* **, îl găsi pe bătrînul gentleman șezînd pe o valiză, în fața ușii camerei lui.

— Se... se simte mai bine acum ? oftă el.

---

* Cine e ? (fr.).

** O ceașcă de ceai (fr.).

Madame ridică din umeri și privi în jos, la bătrînul veteran, cu suprem dispreț.

— *Vous n'êtes qu'un poltron, général !* * replică ea și dispăru pe scări.

Baynes era copleșit. Suferea profund. Era deznădăjduit, iar lacrimile îi curgeau pe obrajii bătrîni, cum stătea acolo abătut, în întuneric. Soția lui nu se ridică de la masă cît ținu cina și desertul. Apoi, citi foarte hotărîtă „Galignani". Le spuse copiilor să nu facă zgomot, fiindcă sora lor suferea de o teribilă durere de cap și se afla în camera ei. Dar își revocă dispoziția (așa cum, ceva mai tîrziu, jucă o revanșă la cărți), rugîndu-le pe domnișoarele Boldero să interpreteze unul din duetele lor.

Mă întreb dacă, în noaptea aceea, Philip s-a învîrtit de colo-colo prin fața casei ? Uf, ce noapte îngrozitoare pentru toți ! Sub tichia cu moț de bumbac a lui Baynes stăruia o durere chinuitoare și un sentiment de rușine ; cît despre doamna Baynes, nădăjduiesc că nici sub boneta *ei* de noapte nu se așternuse liniștea și pacea. *Madame* și-a petrecut cea mai mare parte a nopții pe un scaun mare din dormitorul lui Charlotte, unde biata copilă asculta cum treceau orele, una după alta, negăsindu-și liniștea nici măcar la ivirea mohorîtă a zorilor.

Ce a determinat-o însă pe micuța Charlotte, la o oră foarte timpurie a acelei dimineți mohorîte și ploioase, să-i sară de gît lui *Madame* și să exclame : *„Ah, que je vous aime ! ah, que vous êtes bonne, madame !"* ** și să zîmbească aproape fericită, printre lacrimi ? Mai întîi, *madame* se îndreptă spre noptiera lui Charlotte, de unde luă o pereche de foarfece. Apoi, copila se așeză în capul oaselor în pat, cu păru-i castaniu revărsîndu-i-se pe umeri ; *madame* apucă o șuviță zdravănă și tăie o buclă ; apoi sărută ochii înroșiți ai sărmanei Charlotte, îi așeză chipul palid pe pernă, o înveli cu grijă și o rugă, cu cuvinte blajine, să încerce să doarmă.

— Dacă ești cuminte și te culci, el o va primi într-o jumătate de oră, îi zise *madame*. Și cum tocmai vreau să cobor, am să-i spun lui Françoise să-ți pregătească puțin ceai pentru cînd vei suna.

Această promisiune, cît și gîndul la ce urma să facă *madame*, îi mai alină suferința. După nenumărate rugaciuni fierbinți pentru Philip și consolîndu-se că : „Acum a străbătut deja mare parte din drum ; acum vorbește cu el ; acum el știe că nu voi iubi niciodată pe altcineva, decît pe el", adormi cu capul pe perna umezită. Zîmbea în somn și, aș cuteza să spun, îl visa pe Philip, cînd zgomotul căderii unei mobile o trezi, iar cînd se deșteptă din vis o văzu pe cumplita ei mamă, cu boneta albă de noapte pe cap și cu capotul alb, lîngă patul ei.

---

* Nu sînteți decît un laș, generale ! (fr.).

** Ah ! vă iubesc ! Ah, cît sînteți de bună, doamnă ! (fr.).

Nu-i nimic. „S-a întîlnit cu el. I-a spus totul", fu primul ei gînd, după ce deschise ochii. „Știe că niciodată nu mă voi gîndi la altcineva, în afară de el." Parcă se afla ea însăși în camera lui Philip și-i vorbea, murmurînd jurăminte, pe care buzele ei le-au șoptit de-atîtea ori iubitului ei. Acum el a aflat că ea nu le va încălca niciodată, așa că se simți consolată și prinse curaj.

— Ai reușit să dormi, Charlotte ? o întrebă doamna Baynes.

— Da, mamă, am dormit. În timp ce vorbea, căuta sub pernă un mic medalion conținînd... ce anume ? Cred că o șuviță din părul lins al domnului Philip.

— Nădăjduiesc că te găsesc într-o dispoziție sufletească nu atît de proastă ca aceea în care te-am lăsat azinoapte, continuă matroana.

— Am fost rea fiindcă l-am iubit pe Philip ? Atunci înseamnă că sînt rea și acum ! strigă copila, ridicîndu-se în capul oaselor în pat și strîngînd în mînă acea șuviță de păr cuibărită sub pernă.

— Prostii, copila mea ! De vină sînt numai romanele alea stupide ale tale. Ascultă-mă pe mine, nu se gîndește la tine deloc. E un desfrăbălat nesăbuit și flușturatic.

— Da, atît de nesăbuit și de flușturatic, încît îi datorăm pîinea de toate zilele. Nu se gîndește deloc la mine, zici ? Ah... Se opri, fiindcă un ceas din odaia vecină începuse să bată. „Acum", gîndi ea, „mi-a primit mesajul".

Un zîmbet îi lumină chipul. Se sprijini din nou pe pernă și-și întoarse capul. Sărută șuvița de păr și murmură : „Nu te gîndești la mine. Nu, dragul meu, nu !". N-o luă în seamă pe femeia de lîngă ea, nu-i auzi glasul, nici măcar nu realiză, pentru moment, că se afla acolo. Charlotte era departe, în camera lui Philip ; parcă îl vedea vorbind cu mesagerul ei, îi auzea vocea gravă și atît de plăcută ; știa că el nu-și va încălca niciodată făgăduielile. Își privea mama, dușmanul ei, cu ochii strălucitori și obrajii îmbujorați. Ținea bine în mînă medalionul-talisman şi-l strîngea la piept. Nu, nu-l va trăda niciodată ! Nu, el n-o va părăsi niciodată, niciodată. Doamna Baynes văzu indignarea ce i se întipărea copilei pe chip ; îi citi revolta, sfidarea, poate şi triumful. Blînda copilă, care nu se împotrivise niciodată unui ordin şi nu ezitase să-şi sacrifice propriile dorinţe ca să fie la dispoziţia mamei ei, se răzvrătea acum afirmîndu-şi independenţa. Dar socot că mama ei nu va renunţa la autoritate numai după o singură manifestare de revoltă şi că va încerca de nenumărate ori să o ducă cu vorba şi să-i impună răzvrătitei ascultare.

Să lăsăm fantezia să cuibărească medalionul-talisman la pieptul Charlottei (un dulce adăpost, unde era tare plăcut să zăboveşti). Să o lăsăm să se înfăşoare într-un şal şi să-şi pună o pereche de galoşi zdraveni şi s-o pornească grăbită pe bulevardul Champs Elysées, plin de noroi, unde, în acest anotimp aspru, nu găseai decît cîţiva poliţişti şi artişti. Să o lăsăm să plătească jumătate de penny la Pont des Invalides, să meargă cu pas energic pe chei, pe lîngă Camera Deputaţilor, unde se mai adună încă deputaţii, să încetinească paşii pe malul rîului, pînă ajunge pe strada Seine, în care dă, după cum ştiţi, Rue Poussin. Acesta a fost drumul pe care, într-o dimineaţă de toamnă cu ploaie şi vînt, îl parcursese neînfricata *Madame* Smolensk pe jos, căci monedele de cinci franci nu-i prisoseau bunei femei. În faţă la „Hôtel Poussin“ *(ah, qu'on y était bien à vingt ans !)* se află o portiţă vopsită, care se deschide cînd suni, iar apoi urmează un coridor cu o scară ce duce la etaj, la camera lui *Monsieur* Philippe, de la primul etaj ca şi la cea a lui Bouchard, pictorul, al cărui atelier se afla chiar vizavi. Un pictor mediocru, acest Bouchard, dar un prieten de nădejde, o companie plăcută, un gentleman modest şi binevoitor. Iar Laberge, de la etajul doi, poetul din Carcassonne, este un individ de o rară bunătate ; pretinde că studiază dreptul, dar inima lui e fermecată de Muze, iar discuţiile lui se-nvîrt în jurul lui Victor Hugo şi Alfred de Musset, ale căror versuri le repeta de fiecare dată noilor veniţi. Lîngă Laberge (cred că l-am auzit pe Philip spunînd) locuia Escasse, un individ care venea şi el din sud — un capitalist, un funcţionar la bancă, *quoi !* — al cărui apartament era somptuos împodobit cu mobilă proprie şi care avea vin din Spania şi cîrnaţi în dulap şi o pungă de dolari pentru prieteni la nevoie. Mai trăieşte oare Escasse ? se întreba Philip Firmin. Dar acel colonel bătrîn, care locuia la acelaşi etaj şi care fusese prizonier în Anglia ? Ce frumos descria colonelul Dujarret *les Meess Anglaises* * şi ciudăţeniile lor în îmbrăcăminte şi comportare ! Deşi învins şi luat prizonier, ce mare învingător şi cuceritor ajunsese pînă la urmă în ţara noastră ! Vedeţi, în felul lui sincer şi deschis, Philip îi imita pe aceştia în faţa prietenilor lui, iar noi ne imaginam că vedem hotelul aievea : foarte curat, foarte ieftin, foarte întunecat, foarte vesel ; o cafea grozavă şi pîine cu unt la micul dejun pentru cincisprezece *sous* ; un dormitor straşnic *au premier* pentru treizeci de franci pe lună, cina, dacă voiai, pentru o sumă nu mai ţin minte cît de mică şi apoi o conversaţie animată, la o pipă şi un grog — grogul, sau un modest *eau sucrée* **. Atunci colonelul Dujarret îşi amintea de victoriile lui asupra ambelor sexe ; aici colonelul Tymowski ofta, gîndindu-se la Polonia lui subjugată. Tymowski era cel de-al doilea martor al lui Philip, în cazul în care conflictul cu Ringwood Twysden ar fi avut un final violent. Aici Laberge îi recita poeme în gura mare lui Philip, care, fără îndoială, la rîndul lui îi destăinuia tînărului francez speranţele şi pasiunea lui. Stătea pînă noaptea tîrziu şi povestea despre dragostea lui, despre bunătatea, frumuseţea şi inocenţa iubitei lui, despre ingrozitoarea ei mamă, despre bunul ei tată. *Que sçais-je ?* *** N-am spus că atunci cînd omul acesta avea ceva în gînd, îşi striga de-a dreptul părerile în gura mare, ca să-l audă întregul univers ? Cînd era departe de iubita lui, Philip o ridica în slăvi cît îl ţinea gura, ore în şir, vorbindu-i întruna lui Laberge, pînă ce lumînările ardeau de tot, iar ora pentru odihnă nu mai putea fi amînată. Apoi se grăbea să se culce, nu înainte de a rosti o rugăciune pentru ea. Se deştepta cu ea în gînd, o binecuvînta şi mulţumea lui Dumnezeu pentru dragostea ei. Oricît de sărac ar fi fost Philip, socot că nu avem de ce-l compătimi prea mult, căci se bucura de sănătate, era mulţumit, respectat şi deţinea acel giuvaer nepreţuit, dragostea fetei ; deşi, în noaptea în care doamna Baynes îl alungase, cu siguranţă Philip a avut parte de cîteva ore chinuitoare. Perpelește-te, Philip, în patul suferinței, al îndoielii și al temerii. Bateți, voi, orologii orele grele din seară și pînă în zori. Ah ! Două inimi tinere și triste v-au auzit bătînd, toată noaptea aceea nesfîrșită.

---

* Pronunţie greşită pentru : *les Miss Anglaises* — Domnişoarele engleze (fr.).

** Apă îndulcită (fr.).

*** Ce ştiu eu ? (fr.).

La o oră foarte matinală, locuitorii căsuței din Rue Poussin obișnuiau să apară în micuța și modesta *salle-à-manger* și să se înfrupte din micul dejun. *Monsieur* Menou, în cămașă și vestă, împărțea și distribuia mîncarea. *Madame* Menou, cu o basma de Madras peste părul cărunt, așeza ceștile cu cafeaua aburindă pe o față de masă strălucitoare, din mușama, în vreme ce fiecare oaspete se servea dintr-un mic muzeu de șervețele, luîndu-l pe al lui personal. Camera era mică, micul dejun nu prea grozav, iar oaspeții care se înfruptau din el nu străluceau de curățenie ; dar Philip, care acum înaintase în vîrstă cu cîțiva ani buni față de vremurile cînd locuise în acel hotel, și care, din fericire, nu stătea deloc rău cu banii (și, între noi fie spus, devenise cam gurmand), declară că fusese foarte fericit la modestul „Hôtel Poussin“ și oftă cu gîndul la zilele cînd suspina pentru domnișoara Charlotte.

Așadar, petrecuse o noapte îngrozitoare, plină de tristețe și temeri. Nu cred să-l fi plictisit prea mult pe Laberge cu lacrimile și deznădejdea lui. Acum s-a făcut dimineață, iar Philip ia micul dejun împreună cu una sau două dintre persoanele respectabile mai sus menționate, cînd cu *plumet*-ul * sub braț, intră zîmbind băiatul la toate și strigă :

— *Une dame pour M. Philippe !* **

— *Une dame !* exclamă colonelul francez, ridicîndu-și privirea de pe ziar. *Allez, mauvais sujet !* ***

— *Grand Dieu !* Ce s-a întîmplat ? strigă Philip, alergînd în întîmpinarea lui *Madame,* după ce îi recunoscu silueta înaltă pe culoar. Urcară amîndoi în camera lui, indiferenți la zîmbetele sardonice ale băiatului cu *plumet*-ul, care o ajuta pe fata în casă să facă paturile și care gîndea că *Monsieur Philippe* avea o prietenă cam în vîrstă.

Philip închise ușa în urma oaspetelui său, care-l privea cu atîta speranță, blîndețe și încredere, încît bietul băiat prinse curaj încă de cînd ea începu să vorbească.

---

* Pămătuf de pene cu care se ștergea praful (fr.).

** O doamnă pentru domnul Philippe (fr.).

*** Vezi-ți de treabă, hoțomanule ! (fr.).

— Da, ai dreptate ; am venit din partea micuței persoane, îi spuse *Madame* Smolensk. Cum poți să reziști la rugămințile acestui înger ? Ce noapte tristă a petrecut ! Cum ? Nici dumneata n-ai putut dormi ? Sărmanul băiat !

Într-adevăr, Philip se aruncase pe pat și se zvîrcolise, gemuse și se perpelise toată noaptea ; încercase să citească iar, mai tîrziu, își aminti, cu interes, de cartea pe care o citea și de gîndul acela care îi stăruise în minte tot timpul, în vreme ce orele de nesomn abia se scurgeau.

— Nu, de fapt, n-a fost o noapte prea liniștită, spuse bietul Philip răsucind abătut o țigară. A suferit și ea ? Dumnezeu să o binecuvînteze !

Apoi *Madame* Smolensk îi povesti cum îngerașul plînsese toată noaptea și cum nu reușise să o liniștească pînă ce nu-i promisese că va merge la Philip să-i spună că Charlotte va fi a lui pentru totdeauna, că nu se va gîndi niciodată la vreun alt bărbat, că el era cel mai bun, cel mai drag, cel mai curajos și cel mai sincer, și că ea nu credea nici o iotă din poveștile răutăcioase scornite pe seama lui de...

— Țineți-vă firea, *Monsieur* Philippe, socot că *Madame la Générale* este cea care a vorbit de dumneata și care nu mai ține la dumneata ! exclamă *Madame* Smolensk. Femeile sînt niște criminale, pur și simplu criminale. Dar *Madame la Générale* a mers prea departe cu copila ei. Charlotte e o copilă ascultătoare. draga de ea ! tremură în fața mamei sale și e oricînd gata să cedeze ; numai că acum s-a răzvrătit ; e a dumitale și numai a dumitale. Draga de ea, dulce copilă ! Ah, ce frumoasă era, cum mi se sprijinea pe umăr. Cît a stat cu capul aici... da, aici, dragul meu *garçon*, i-am tăiat șuvița asta și ți-am adus-o. Vino, îmbrățișează-mă. Plîngi, asta face bine, Philip. Tare mult țin la dumneata ! Și la micuța dumitale... e un înger !

Astfel, în ceasul suferinței, o mulțime, o mulțime de inimi bărbătești au întîlnit dragostea unei femei care le-a alinat chinul.

După ce îi lăsă lui Philip acea buclă bogată de păr castaniu (de pe capul unde acum se zăresc cîteva fire argintii), această samariteană își croi cu greu drum spre casă, unde o așteptau propriile-i griji. Dar deși drumul era lung, pasul lui *madame* devenise mai ușor acum, la gîndul, că la capătul lui, Charlotte o aștepta cu vești de la Philip. Și de cîte sărutări și îmbrățișări or să mai fie cînd acest suflet bun se va întîlni cu trista copilă și îi va spune că Philip îi va rămîne pe veci credincios și sincer devotat, că o poveste de dragoste trebuie să aibă un sfîrșit fericit și cum ea, Smolensk, va face tot ce îi va sta în putință să-și ajute, să-și liniștească și să-și consoleze tinerii prieteni. Cît despre autorul memoriilor domnului Philip, vedeți dumneavoastră, eu nu am încercat niciodată să tăinuiesc nimic. V-am dezvăluit că Charlotte și Philip s-au căsătorit și nădăjduiesc că sînt fericiți. Cert este însă că, în acea perioadă a existenței lor, au suferit mult, iar soția mea spune că Charlotte, de cîte ori face aluzie la perioada aceea și la încercarea grea de atunci, vorbește de parcă ar fi suferit amîndoi o operație îngrozitoare, la amintirea căreia parcă li se strînge inima. Așa că, tînără domnișoară, dacă e să treci printr-o grea încercare într-o bună zi, să dea Dumnezeu să te fi născut cu o fire blîndă. Ah, cum ne vine rîndul la toți ! Priviți-o pe *Madame* Smolensk la masa de prînz, a doua zi după vizita în apartamentul lui Philip. după ce o liniștise pe Charlotte. Cît este de vioaie ! Cît de amabilă ! Cum zîmbește ! Cît este de volubilă și cum taie ea porțiile pentru chiriașii ei ! Credeți că nu are și ea necazurile și grijile ei ? Cunoașteți cu toții adevărul. Sînt încredințat că se gîndește la creditori, la sărăcia ei, la polița aceea a cărei scadență este săptămîna viitoare și așa mai departe. De multe ori, samariteanul care te salvează a fost jefuit și a sîngerat la rîndul lui ; o mînă rănită o va obloji întotdeauna pe a ta, cînd ea va sîngera.

Dacă Anatole, băiatul care făcea curat la „Hôtel Poussin", cu *plumet*-ul în buzunarul vestei și cu periile de frecat podeaua prinse de talpa pantofilor, a văzut cum s-au îmbrățișat Philip și buna lui prietenă, socot că, cu toată experiența lui din acest hotel, nu mai fusese niciodată martor la o tranzacție mai onorabilă, mai generoasă și mai fără de prihană. N-ai decît să-ți închipui ce vrei, Anatole, hoțomanule, dar să știi că nici mama ta nu ți-a dat un sărut mai nevinovat decît cel pe care i l-a transmis ea lui Philip și decît cel pe care l-a dus cu ea din partea lui și l-a depus, îndatoritoare, pe obrajii plini și palizi ai micuței Charlotte. Lumea este plină de dragoste și compătimire, v-o spun eu. Dacă ar fi existat aici mai puțină suferință, ar fi fost și mai puțină compasiune.

De pildă, eu mai că aş vrea să fiu din nou bolnav, pentru ca prietenii care m-au ajutat atunci să-mi vină din nou în ajutor.

Prietena noastră, stăpîna pensiunii, i-a adus nespusă alinare sărmanei Charlotte pe patul de suferinţă.

— Crezi că aş fi acceptat vreodată o asemenea misiune din partea unei tinere franţuzoaice sau să mă amestec între ea şi părinţii ei ? întrebă *madame*. Niciodată, niciodată ! Dar dumneata şi *Monsieur Philippe* sînteţi logodiţi în faţa lui Dumnezeu, şi te-aş dispreţui, Charlotte, şi l-aş dispreţui şi pe el, dacă vreodată unul dintre voi s-ar gîndi să rupă logodna.

Punctul principal fiind clarificat în mintea lui Charlotte, îmi închipui că ea simte o mare uşurare şi alinare ; că speranţa şi curajul îşi reiau locul în inima ei ; că îi revin culorile in obrajii-i tineri şi că poate acum să dea ochii cu toată familia, la fel de liniştită ca şi cu o zi înainte.

— Ţi-am spus eu că nu i-a păsat niciodată de el, îi spuse doamna Baynes soţului ei.

— Pe cinstea mea, aşa e ; nu cred să-i fi păsat prea mult de el, replică Baynes, cu o umbră de mihnire că fata lui e atît de frivolă.

Dar dumneata şi cu mine, care am fost, din culise, martori la toate scenele, care am privit pe furiş în dormitorul lui Philip şi îndărătul perdelelor modeste din camera lui Charlotte, ştim că fata se răzvrătise împotriva părinţilor ei şi aşa vor face toţi copiii, dacă autoritatea exercitată asupra lor se dovedeşte prea tiranică sau nedreaptă. Blînda Charlotte, care nu opusese niciodată rezistenţă, acum se revoltase şi declarase război ; sincera Charlotte, care îşi dezvăluia toate gîndurile, acum şi le ascundea, înşelîndu-şi tatăl şi mama ; da, îi înşela : ce acuzaţie gravă la adresa tinerei domnişoare, *prima donna* a operei noastre ! Doamna Baynes tocmai compunea, ca de obicei, una dintre interminabilele ei epistole către sora ei, doamna MacWhirter din Tours, în care o informa pe soţia maiorului că, în sfîrşit, o putea anunţa cu satisfacţie că „acea logodnă cît se poate de imprudentă şi nepotrivită a lui Charlotte cu *un anume tînăr*, fiul unui medic londonez falit, a luat sfîrşit. Domnul F.

avusese o comportare atît de sălbatică, de *grosolană*, de *deșănțată* și *nedemnă de un gentleman*, încît generalul (și știi, Maria, ce fire *blîndă* și *blajină* are Baynes) i-a expus domnului Firmin părerea lui, clar și răspicat, și i-a interzis să ne mai viziteze. După ce l-a văzut zi de zi, timp de șase luni, timp în care s-a obișnuit cu ciudățeniile lui și cu comportarea și exprimarea lui adesea vulgare și respingătoare, nu-i de mirare că această despărțire a șocat-o pe draga Char, deși cred că tînărul nu a nutrit niciodată vreun sentiment care să constituie *cauza acestei suferințe*. De altfel, eu am considerat *întotdeauna* că el nu ține la *ea*, dar ea, copilă nevinovată, i-a dăruit întreaga ei afecțiune. El e obișnuit să abandoneze femeile : fratele unei tinere domnișoare, căreia domnul F. *i-a făcut curte și apoi a părăsit*-o (și care apoi s-a căsătorit foarte bine), și-a exprimat indignarea față de comportarea domnului F. la balul de la ambasadă, de acum cîteva zile, drept care tînărul a profitat de superioritatea lui fizică și a provocat un *vulgar meci de box*, în care cei doi parteneri au fost grav răniți. Cu siguranță ai citit notița din «Galignani» despre întreaga poveste. Am trimis și eu o notiță în care am descris toaletele noastre de la bal, dar nu au publicat-o, deși numele noastre au apărut alături de ale celorlalți invitați. O apariție mai bizară decît a domnului F. nici nu-ți poți imagina. Eu mi-am pus granatele ; Charlotte (care a fost în admirația tuturor) a purtat etc., etc. Desigur, despărțirea i-a pricinuit o adîncă mîhnire, căci domnul F., ce-i drept, s-a arătat foarte generos și îngăduitor într-o anume ocazie. Dar generalul *nici nu vrea să audă* de continuarea legăturii lor. Spune că tînărul s-a purtat prea necuviincios și rușinos ; iar cînd Baynes se pornește, nu-l poți stăpîni ; e ca și cînd ai vrea să pui un tigru în lanțuri. Sigur că biata Charlotte va suferi din pricina comportării acestei brute, dar a fost întotdeauna o copilă ascultătoare, care știe să-și respecte tatăl și mama. *Suportă situația foarte bine*, deși suferă din pricina despărțirii. Cred că, dacă *ar veni să stea la voi, la tine și la MacWhirter, la Tours, pentru o lună, două*, s-ar simți mult mai bine datorită *schimbării aerului*, dragă Mac. Vino să o iei și-ți vom plăti diligența. Dacă s-ar fi măritat cu acest tînăr violent și cu o proastă reputație, ar fi ajuns săracă și nefericită. Generalul îi trimite salutări lui Mac, iar eu..." etc.

Ca un scriitor ce respectă adevărul, nu pot afirma cu certitudine că acestea au fost exact cuvintele din scrisoarea doamnei Baynes.

N-am văzut niciodată documentul în chestiune, deşi am avut şansa să citesc cu atenţie altele scrise de aceeaşi mînă. Charlotte însă văzu scrisoarea, după cîtva timp, cu ocazia uneia dintre frecventele certuri dintre cele două surori — doamna Maior şi doamna General —, iar Charlotte îi relată conţinutul unui prieten de-al meu, care mi-a vorbit ore în şir despre aventurile lui, mai ales cele amoroase. Oricît de abilă ar fi fost doamna Baynes, vedeţi şi dumneavoastră cît s-a înşelat, crezînd că mai putea conta pe supuşenia fiicei sale. Copila îşi părăsise tatăl şi mama, la început cu deplinul lor consimţămînt ; îşi dăruise toată dragostea lui Firmin ; deşi locuia sub acelaşi acoperiş cu tatăl ei — o prizonieră, dacă vreţi — inima ei rămăsese alături de Philip, oricît i-ar fi despărţit timpul şi spaţiul.

Acum că avem drepturi depline asupra biroului lui Philip şi sîntem liberi să-i deschidem şi să-i citim scrisorile legate de povestea noastră, îmi permit să dezvălui conţinutul uneia dintre ele, compusă în exil, de vrednicul lui tată, după ce acesta primise vestea despre cearta descrisă în capitolul anterior al acestor memorii.

„Astor House, New York, 27 septembrie,

DRAGĂ PHILIP,

Am primit cu deosebită plăcere veştile din ultima ta scrisoare plină de afecţiune, dar vai ! ce plăcere pe lumea asta nu poartă cu sine şi un *amari aliquid* !* Mă bucur la gîndul că eşti un tînăr entuziast, optimist, harnic şi-ţi cîştigi singur existenţa ; dar nu pot spune că viitoarea ta căsătorie cu o fată săracă, despre care îmi vorbeşti, mi-ar face o foarte sinceră plăcere. Chipeş cum eşti, manierat, cu educaţie, ai fi putut nădăjdui la o partidă mai bună decît fata unui ofiţer în retragere. Dar, inutil să vorbim despre ce ar fi putut să fie. Mulţi dintre noi nu sîntem decît nişte marionete în mîinile sorţii. Sîntem tîrîţi în viaţă de o putere superioară nouă. Pe mine m-a adus, la cei şaizeci de ani ai mei, de la bunăstare, respect, o poziţie bună în societate, la sărăcie şi exil. Aşa să fie ! *laudo manentem* ** cum mă învaţă minunatul meu vechi prieten și filozof, *si celeres quatit pennas*, restul îl știi. Oricare ne-ar fi soarta, nădăjduiesc că Philip și tatăl lui o vor suporta cu curaj, ca niște gentlemeni.

---

* Ceva dureros (lat.).

** Il laud pe cel ce rămîne locului (lat.).

Ziarele de aici au anunțat moartea unchiului mamei tale, lordul Ringwood, și am nutrit speranța necugetată că va lăsa o amintire și nepotului fratelui său. N-a făcut-o. Ai *probam pauperiem sine dote* *. Ai curaj, sănătate, forță și talent. La vîrsta ta, eu eram și mai strîmtorat. Tatăl *meu* nu era așa de indulgent cum nădăjduiesc și cred că a fost al tău. Din datorii și nesiguranță m-am ridicat prin propria-mi străduință la o poziție onorabilă în societate. Ce-i drept, mai tîrziu, m-a surprins furtuna și m-a înghițit. Dar sînt asemenea negustorului închipuit de poetul meu preferat : încă mai trag nădejde — da, la șaizeci și trei de ani — să-mi repar corabia sfărîmată, *indociles pauperiem pati.* ** Sper să-i înapoiez dragului meu băiat averea care i se cuvenea și care a pierit în valuri odată cu naufragiul meu. Ceva mă îndeamnă să o fac — trebuie !

Sînt de acord cu tine că *ai avut noroc* că ai scăpat de Agnes Twysden și m-a amuzat teribil descrierea *tuciuriului ei pretendent !* Între *noi* fie spus, interesul familiei Twysden pentru bani se învecinează cu meschinăria. Și cu toate că l-am primit întotdeauna în vechea și draga mea casă din strada Old Parr și m-am comportat ca un gentleman cu el, compania lui mi se părea insuportabil de plicticoasă, iar vulgara lui locvacitate dezgustătoare. Nici pe fiul lui nu-l agream mai mult. Într-adevăr, parcă *mi s-a luat o piatră de pe inimă* cînd am aflat că ai întrerupt relațiile cu această familie, cunoscîndu-le lăcomia de bani și știind că, de fapt, îi interesa averea ta, nu tu, pentru a-i asigura viitorul lui Agnes.

Te vei bucura să afli că practic din nou cu succes medicina. Reputația de medic mi-a luat-o înainte. Studiul meu despre gută a fost bine primit aici, și la Philadelphia și la Boston, de către revistele științifice care apar în aceste mari orașe. Aici oamenii sînt mai generoși și mai simțitori la nenorocirea altora, decît în insula noastră, oameni cu inimi de piatră. Cunosc cîțiva gentlemeni din New York care au eșuat ca și mine, dar care acum au o situație prosperă și sînt respectați. Am avut șansa să-i pot face considerabile servicii profesionale colonelului J.B. Fogle, din New York, în timpul călătoriei spre America, iar colonelul, un personaj important pe aceste meleaguri, și-a arătat din plin gratitudinea. Cei care își închipuie că la New York oamenii nu apreciază şi nu înţeleg manierele unui gentleman *se înşală ;* iar unui om ca mine, care a frecventat cea mai aleasă societate din Londra, îi place să creadă că n-a făcut-o *în zadar.* Colonelul este proprietarul şi editorul unuia dintre cele mai reuşite şi influente ziare din oraş. Ştii, adesea, aceeaşi persoană poartă şi uniformă, şi togă, şi...

---

* Cinstita sărăcie, fără zestre (lat.).
** Incapabil să suport sărăcia (lat.).

Am ajuns cu scrisoarea pînă aici, cînd am citit în ziarul colonelului, „The New York Emerald", un articol despre conflictul cu verişorul tău, la balul ambasadei ! Of, bătăiosule ! E drept, tînărul Twysden a fost cît se poate de grosolan, nepoliticos şi arogant şi sînt încredinţat că şi-a meritat pedeapsa. Apropo, corespondentul de la „Emerald" face nişte glume nostime pe seama ta. Sîntem cu toţii o pradă uşoară pentru publicitate în ţara asta, unde presa e liberă în *adevăratul înţeles al cuvîntului.* Problemele tale personale, ale mele, ale preşedintelui sau ale milostivei noastre regine se comentează cu o libertate care frizează lipsa de pudoare. Soţia colonelului petrece iarna la Paris şi aş dori să-i prezinţi omagiile tale. Soţul ei a fost foarte bun cu mine. Am aflat că doamna F. frecventează cea mai selectă societate pariziană ; prietenia cu această familie îţi poate folosi şi ţie şi afectuosului tău tată,

G. B. F.

Pînă la următoarea mea misivă, adresează-ţi scrisorile, ca de obicei, doctorului Brandon, New York. Mă întreb dacă lordul Estridge s-a mai interesat de vechiul lui prieten din facultate ? La Headbury şi la Trinity, el şi cu un oarecare student poreclit Brummel Firmin, erau consideraţi cei mai eleganţi din universitate. Estridge a avansat în rang şi onoruri. Pun rămăşag că el va fi *următorul* cavaler al Ordinului Jartierei. De ce soartă diferită şi nefericită a avut parte prietenul lui ! Exilat, ocupantul unei cămăruţe într-un mare hotel, unde mă înghesui la o masă cu oamenii de rînd ! Mă şochează obiceiul lor de a înfuleca pe nerăsuflate, deseori folosind *cuţitul.* Banii pe care mi i-ai trimis, aşa puţini cum au fost, mi-au prins foarte bine. Asta demonstrează că Philip al meu are o *inimă generoasă.* Ah ! De ce, de ce te gîndeşti la însurătoare, cînd eşti atît de sărac ? Apropo, vestea încurajatoare despre situaţia ta materială actuală, m-a îndemnat să trag o poliţă de o sută de dolari asupra ta. Poliţa va ajunge în Europa cu acelaşi pachebot care aduce şi această scrisoare, iar domnii Plaster şi Shinman, din strada Wall, bancheri respectabili, vor avea amabilitatea să o încaseze. Lasă-ţi cartea de vizită la doamna Fogle. Soţul ei ne poate fi de folos, atît ţie cît şi devotatului tău

Tata".

Am cumpărat „The New York Emerald" la „Bays" şi am citit amuzanta relatare a isprăvii lui Philip, într-un articol ingenios intitulat „Scrisori de la un Attaché", apărut în acest ziar. Am şi copiat articolaşul ca să i-l arăt soţiei mele şi să i-l trimit şi prietenului nostru.

„Te asigur, scria ataşatul, că noua generaţie nu a făcut-o de ruşine pe cea veche la balul Ambasadei britanice, cu ocazia zilei de naştere a reginei Vic. Soţia colonelului Z.B. Hoggins, din Albany, şi logodnica neasemuită a lui Elijah J. Dibbs, din strada Douăzeci şi nouă din oraşul vostru, au fost în atenţia tuturor datorită strălucirii, eleganţei şi rafinatei lor frumuseţi native. Ducii din familia regală au dansat numai cu ele, iar marea ducesă tuna şi fulgera din pricina interesului unuia dintre prinţi pentru încîntătoarea domnişoară Dibbs. Cina satisfăcătoare. Şampania aşa şi-aşa. Apropo, tînărul care scrie pentru „Pall Mall Gazette" a luat prea multă şampanie la bord — ca de obicei, după cîte mi s-a spus. Onorabilul R. Twysden, din Londra, l-a insultat pe partenerul prietenului meu, i-a făcut cu ochiul în bătaie de joc, sau l-a călcat pe picioare, sau cam aşa ceva, cert este că tînărul F. l-a urmat în grădină, l-a lovit, trimiţîndu-l în zbor, ca un vultur cu aripile desfăcute, drept într-o fîntînă luminată şi l-a lăsat acolo lat. Ce individ nestăpînit şi impetuos, acest tînăr F. ! Şi-a risipit toată averea şi l-a ruinat pe bietul lui tată, care a fost obligat să traverseze oceanul. Bătrînul Louis Philippe s-a retras devreme. A stat îndelung de vorbă cu ministrul nostru despre călătoriile lui în ţara noastră. Eu mă aflam prin apropiere, dar nu sînt atît de prostcrescut să dezvălui ce s-a petrecut între ei."

Astfel se scrie istoria. Atît în ziarele englezeşti, cît şi în cele americane, au apărut tot felul de istorii despre mulţi alţii, în afară de Philip.

CAPITOLUL XXVI

ÎN CARE SE VORBEŞTE DESPRE O LUPTĂ HOTĂRÎTOARE

Cine a fost primul care a răspîndit zvonul că Philip era un risipitor şi îşi ruinase bietul tată, care se bizuia pe el ? M-am gîndit că eu cunosc o persoană interesată să-şi dobîndească orice adăpost şi gata să-şi sacrifice propriul fiu pentru binele lui. M-am gîndit că ştiu un om care a făcut acest lucru şi care, dacă ar mai putea, ar face din nou la fel. Dar soţia mea a izbucnit într-unul din accesele ei de indignare cînd am pomenit de asta, şi-a strîns copiii la piept, după obiceiul matern, şi m-a întrebat dacă există o forţă pe lume care să mă determine să-i calomniez şi pe *ei* ? Şi m-a dojenit aspru pentru îndrăzneala de a fi atît de răutăcios, insensibil şi cinic. Draga mea, furia nu constituie un răspuns. Spui că sînt insensibil şi cinic fiindcă susţin că oamenii sînt nişte prefăcuţi şi nişte păcătoşi. N-ai aflat încă pînă unde ajung unii faliţi ? N-ai citit cum unii călători îşi aruncă toate proviziile din sanie, ca să potolească lupii care îi urmăresc prin pădurea îngheţată ? Apoi, după ce li se sfîrşesc proviziile, nu ştii că îşi aruncă fie sora, fie mama, fie copilul, micuţul nevinovat ? Nu-l vezi cum cade rostogolindu-se în mijlocul haitei nestăpînite şi pe lupi scrîşnind din colţi, muşcîndu-l, zdrobindu-l şi devorîndu-l în zăpadă ? Oh, ce oroare ! La auzul acestor remarci răutăcioase, nevastă-mea îşi trage copiii lîngă ea şi-i strînge la piept. Îi îmbrăţişează cu putere şi spune : „Să-ţi fie ruşine !“ şi declară că sînt un monstru şi aşa mai departe. Haide, femeie, îngenunchează şi recunoaşte păcătoşenia neamului omenesc. Cît timp a vieţuit rasa umană pînă să apară crimele şi violenţa ? Cîţi ani avea omenirea cînd fraţii au început să se omoare între ei ?

În fine, nevastă-mea şi cu mine am ajuns la un compromis. Chiar dacă am o anumită părere, trebuie să i-o comunic neapărat şi bietului Philip ? Sigur că nu. Aşa că nu i-am trimis extrasul din „The New York Emerald“ ; deşi alţi prieteni de-ai lui mai binevoitori i l-au trimis, dar nu cred că mărinimosului meu prieten i-a păsat prea mult. Cît despre faptul că propriul lui tată, ca să se apere pe sine, şi-ar defăima fiul — o astfel de înşelătorie era peste puterea de înţelegere a lui Philip, care întotdeauna observă cu greu escrocheria şi refuză să accepte că există meschinărie şi înşelătorie pe lume. Dar cînd, în sfîrşit, înţelege acest lucru, că Tartuffe este un mincinos şi că umflatul Bufo, un linguşitor josnic, prietenul nostru devine pe atît de ridicol, de indignat şi de bănuitor, pe cît era înainte de entuziast şi încrezător. Ah, Philip ! Tartuffe are şi o seamă de calităţi respectabile, iar Bufo, deşi un animal respingător, poate ascunde o minte scînteietoare. *Tu* eşti cinic. Cit despre mine, găsesc şi părţi bune în aceşti ticăloşi pe care tu îi dispreţuieşti. Înţeleg. Ridic din umeri. Zîmbesc, iar tu îmi spui că sînt un cinic.

Lui Philip i-a trebuit mult timp să înţeleagă de ce mama lui Charlotte îşi schimbase atitudinea faţă de el şi de ce încercase să o oblige pe fată să-l părăsească.

— Am ofensat-o pe bătrînă în fel şi chip, spunea el. Tutunul meu o deranjează, hainele mele uzate o revoltă, pînă şi engleza pe care-o vorbesc eu i se pare păsărească şi nu-mi poate desluşi frazele, aşa cum nici eu nu izbutesc să înţeleg dialectul hindustan în care i se adresează ea soţului ei la masă.

— Dragul meu, dacă ai avea un venit de zece mii pe an, s-ar strădui să-ţi desluşească frazele sau, cel puţin, le-ar accepta chiar şi fără să le priceapă, îi replicam eu.

Iar unii, despre care noi ştim că sînt meschini şi prefăcuţi, linguşitori şi paraziţi, dar duri şi necruţători în cercul lor intim, vor strîmba din nas şi vor spune : „Oh ! cît e de cinic".

Îl declar nevinovat pe Baynes pentru ceea ce a urmat. O acuz pe doamna B. de crimă — o crimă stupidă. Soţul ei, un bărbat ca mulţi alţii, cutezător în viaţă, era timid şi şovăitor acasă. Dintre două capete ce se odihnesc de treizeci de ani pe aceeaşi pernă, unul trebuie să fie mai ferm, mai hotărît. Baynes, departe de soţia lui, era un om sigur pe sine, curajos, vesel uneori ; dar, alături de ea, părea fascinat, paralizat de puterea acestei creaturi dăunătoare.

— Ce individ plin de viaţă era Charley Baynes prin 1803, cînd eram amîndoi subofiţeri şi locuiam la garnizoană ! spunea camaradul lui, colonelul Bunch. Asta înainte să întîlnească chipul palid al viitoarei lui soţii ; şi ce sclav a făcut din el după aceea !

După fatala canversaţie, a doua zi după bal, Philip nu veni la cină la pensiunea lui *Madame*, după cum îi era obiceiul. Doamna Baynes nu dezvălui problemele de familie, iar colonelul Bunch, care nu îl simpatiza în mod deosebit pe tînărul gentleman, nu se osteni să se intereseze de soarta lui. Trecură una, două, trei zile şi nici urmă de Philip. În sfirşit, colonelul i se adresă generalului, privind-o pe Charlotte pe furiş :

— Baynes, unde este tînărul nostru prieten mustăcios ? Nu l-am văzut de trei zile.

Zicînd acestea, îi aruncă lui Charlotte o căutătură vicleană. Biata Charlotte își privi părinţii, apoi pe bătrînul lor prieten şi chipul palid i se împurpură dintr-o dată.

— Domnul Firmin nu mai vine, fiindcă tăticul şi mămica i-au interzis, răspunse Charlotte. Presupun că nu se duce decît acolo unde e binevenit.

Pronunţînd aceste fraze îndrăzneţe, copila dădu dezaprobator din cap, întrebîndu-se dacă, în liniştea ce se aşternu, ceilalţi îi auzeau bătăile năvalnice ale inimii.

Madame, de la locul ei central la masă, de unde împărţea porţiile, remarcă, din privirile chiriaşilor ei, din expresia de indignare de pe chipul lui Charlotte, cea de confuzie de pe chipul tatălui ei şi de furie de pe cel al doamnei Baynes, că s-au rostit cuvinte grele ; în zadar se strădui să schimbe cursul aprins al conversaţiei.

— *Un petit canard délicieux, goûtez-en, madame !* * strigă ea.

Onorabilul colonel Bunch citi furia din privirile copilei şi o văzu tremurînd toată. Dar fiindcă friptura de raţă nu izbuti să creeze o diversiune, încercă şi el să distragă atenţia cu banalităţi.

— O mică neînţelegere, draga mea, spuse el, cu voce scăzută. Se întîmplă şi în cele mai bune familii. *Canard sauvage très bong, madame, avec...* **, dar nu mai putu continua, căci...

— Dumneata ce-ai face, domnule colonel Bunch, îl întrerupse Charlotte, cu glasul ei clar şi tremurător, adică, dacă aţi fi tînăr şi dacă un alt tînăr v-ar lovi şi v-ar insulta ?

---

* O bucăţică de friptură de raţă delicioasă, gustaţi, doamnă ! (fr.).

** Pronunţie greşită pentru : *Canard sauvage très bon, madame, avec...* Raţă sălbatică foarte bună, doamnă, cu... (fr.).

Rosti aceste cuvinte cu o voce atît de clară, încît Françoise, *femme-de-chambre,* * Auguste, lacheul, toţi chiriaşii o auziră şi toate cuţitele şi furculiţele îşi încetară activitatea.

— Pe legea mea, l-aş doborî la pămînt dacă aş putea, îi răspunse Bunch şi o prinse de mîneca rochiei ca să încerce să o împiedice să vorbească.

— Aşa a făcut şi Philip, strigă Charlotte în gura mare, iar mămica l-a dat afară din casă, da, l-a dat afară fiindcă s-a purtat ca un om de onoare !

— Du-te în camera ta în clipa asta, domnişoară ! ţipă mămica.

Cît despre Baynes, vechea lui uniformă nu era mai roşie decît chipul brăzdat de riduri şi tîmplele ce-i zvîcneau. Roşi tot sub peruca ce-o purta, am zărit numaidecît, în ciuda acestui vechi tertip.

— Ce se întîmplă ? *Madame* mama dumitale te dă afară de la masa mea ? Atunci te însoţesc, dragă domnişoară Charlotte ! spuse *madame,* cu multă demnitate. Auguste, serveşte desertul ! Doamnelor, vă rog să mă scuzaţi ! Mă duc să am grijă de domnişoara Charlotte, care îmi pare că nu se simte bine.

Zicînd acestea, se ridică de la masă şi o urmă pe mica Charlotte, care plîngea roşie ca focul ; şi, din nou, o luă în braţe, o sărută, o consolă şi o mîngîie, în pragul uşii, la picioarele scării, printre mîncărurile reci de la cină, unde, cu puţin timp în urmă, Moira şi Macgrigor făcuseră prădăciuni.

— *Courage, ma fille, courage, mon enfant ! Tenez !* ** Ţine asta ca să te linişteşti ! Şi *Madame* scoase din buzunar o scrisorică şi i-o dădu fetei, care, la vederea ei, sărută adresa trecută pe scrisoare şi, într-o pornire de dragoste, veselie şi suferinţă, căzu de gîtul bunei femei care îi alina amarul. Al cui scris îl sărutase Charlotte ? Nu ghiciţi oare ? Pe cuvîntul meu, *Madame* Smolensk, acum nu le mai recomand doamnelor să-şi aducă fetele la pensiunea *dumitale.* Eu vă simpatizez mult şi nu v-aş vorbi de rău, dar ştiţi, casa s-a închis de mult. Of ! Cum zboară anii ! Iarba a năvălit pe morminte şi multe bucurii şi necazuri s-au ivit şi s-au stins de atunci pentru Charlotte şi Philip ; dar această mîhnire adîncă ei o mai simt încă, dureros, din cînd în cînd ; inima lui Charlotte se strînge de cîte ori dă peste scrisoarea îngălbenită de vreme, din cutia cu amintiri ; şi le spune copiilor : „Tăticul vostru mi-a scris-o înainte de a ne căsători, dragii mei". Mica scrisoare nu conţine nici şase vorbe, iar două dintre ele sînt : „pentru totdeauna".

---

* Menajeră (fr.).

** Curaj, fata mea, curaj, copila mea ! Uite ! (fr.).

Aş putea desena planul casei lui *Madame* din Champs Elysées, dacă aş vrea, căci de cîte ori nu mi-a arătat Philip locul şi mi-a descris-o ? În faţă, camera lui *Madame* şi salonul, care dădeau înspre grădină şi stradă ; în spate se afla *salle-à-manger ;* o scară ducea în camera unde se aşeza masa pentru cină (şi unde Moira şi Macgrigor dră-muiau fripturile şi budincile). Apartamentul doamnei general Baynes se afla la primul etaj, cu faţa spre Champs Elysées şi spre grădina casei. În ziua aceea, cum cina nu durase mult (din pricina unor nefericite împrejurări), gentlemenii rămăseseră singuri să-şi bea, posaci, vinul sau grogul, iar doamna Baynes urcase în apartamentul ei, le trăsese băieţilor cîte o chelfăneală şi apoi se aşezase să privească pe fereastră ; nu era oare supărător că tocmai în ziua asta — dintre toate zilele cîte sînt — îşi găsise tînărul Hely să vină, călare pe iapa lui, care sărea la fiecare pas, cu o floare la butonieră, cu vîrfurile ghetelor lustruite abia atingînd scara de la şa ; şi după cîteva răsuciri pe loc şi salturi ale calului, îşi duse la buze degetele înmănuşate în piele de căprioară trimiţînd bezele doamnei general Baynes, care şedea la fereastră ; îşi exprimă speranţa că domnişoara Baynes se simte foarte bine şi întrebă dacă putea intra să servească o ceaşcă cu ceai ? Charlotte, care era întinsă pe patul lui *Madame* din camera de la parter, auzi glasul suav al domnului Hely interesîndu-se de sănătatea ei şi zgomotul copitelor calului pe pietrişul grădinii ; izbuti chiar să desluşească micuţa siluetă, datorită salturilor pe care le făcea în curte, deşi el nu putea să o vadă, cum şedea culcată pe pat, cu scrisoarea în mînă. Din cadrul ferestrei, doamna Baynes nu putu decît să dea din capul ei gălbejit şi să-i răspundă cu un oftat :

— Din păcate, fiica mea stă în pat din pricina unei teribile dureri de cap.

Apoi, urmări cu părere de rău cum Hely dădu pinteni calului, după ce-şi flutură mîna elegant, în semn de *adieu*. Doamnele, care după cină se adunaseră în salonul din faţă, fură martore la tîrguială, iar doamna Bunch — îndrăznesc să spun — avu o satisfacţie răutăcioasă văzînd cum filfizonul Elizei Baynes, cu care aceasta se lăuda întruna, venise în sfîrşit şi fusese nevoit să plece, cu ghete cu tot, desigur, — căci unde găseai picioare mai frumos *chaussés* ? * — după o plimbare nereuşită. ** Între timp, gentlemenii mai zăboviră o clipă în sufragerie, după obiceiul englezesc, la care aceşti veterani nu renunţau fiindcă ţineau prea mult la el. Alţi doi gentlemeni din pensiune plecară, destul de alarmaţi de furtuna iscată şi de izbucnirea neaşteptată a lui Charlotte, care părăsise tulburată încăperea, lăsîndu-i pe bătrînii ofiţeri să savureze împreună, după obicei, un păhărel de „ceva tare", cum se spune. De fapt, vinul lui *Madame* nu era prea grozav, dar la ce te puteai aştepta la preţul acela ?

Baynes nu dorea să rămînă singur cu Bunch şi sînt încredinţat că, trezindu-se în *tête-à-tête* cu vechiul lui prieten, se înroşise tot. Dar, ce era de făcut ? Generalul nu îndrăznea să urce în apartamentul lor, unde biata Charlotte plîngea, fără îndoială, iar mama ei avea probabil un acces de furie. Pe de altă parte, în salon se aflau doamnele care serviseră cina, iar doamna Bunch se număra, cu siguranţă, şi ea printre ele. Într-adevăr, după ce familia Baynes îşi făcuse intrarea în societate, doamna Bunch comenta neobosită, pe un ton sarcastic, despre lorzi, *ladies, attachés*, ambasadori şi despre lumea bună în general. Aşadar, Baynes şedea împreună cu prietenul său, pe înserat, sorbindu-şi în tăcere *brandy*-ul cu apă.

Micuţul colonel Bunch, cu faţa pătrată şi congestionată şi cu favoriţii căniţi, stătea faţă în faţă cu camaradul său şi-l privea nu fără o umbră de dispreţ. Bunch avea o soţie. Bunch avea sentimente. Credeţi că soţia lui nu-i influenţase sentimentele, în discuţiile dintre ei doi ? Credeţi că, atunci cînd două femei în vîrstă au trăit toată viaţa cam la acelaşi nivel, dacă se întîmplă ca una dintre ele să se ridice dintr-o dată spre sfere înalte şi să vorbească — desigur — despre noile ei prietene, contese, ducese, ambasadoare, credeţi că cealaltă, mai puţin norocoasă, va fi mulţumită de succesul celei dintîi ? Stimată doamnă, inima dumneavoastră vă va da răspunsul la această întrebare. Eu nu pretind să recunoaşteţi că sînteţi furioasă pe sora dumneavoastră, fiindcă a conversat cu ducesa de Fitzbattleaxe *, dar aşa este, ştiţi bine. I-aţi relatat cu ironie soţului dumneavoastră acest subiect. Tot aşa a comentat sarcastic şi doamna colonel Bunch faţă de soţul *ei* atitudinea prietenei sale, doamna general Baynes.

---

* Încălţate (fr.).

** Joc de cuvinte intraductibil, *bootless* are două sensuri : fără cizme, desculţ şi inutil, zadarnic, nereuşit.

Cît am făcut această paranteză, l-am lăsat pe general să-şi soarbă brandy-ul cu apă. Dar nu poate rămîne acolo pentru totdeauna. Trebuie să iasă la aer. Trebuia să-şi ridice capul, să lase paharul şi să suspine.

— Ce s-a întîmplat, Baynes ? întrebă colonelul. Ce-i cu biata Charley ?

— Chestiuni de familie ; mai sînt şi neînţelegeri uneori, răspunde generalul.

— Nădăjduiesc din toată inima că lucrurile merg bine între ea şi tînărul Firmin, nu-i aşa, Baynes ?

Generalului nu-i plăcu privirea fixă de sub acele sprincene stufoase, încadrate de favoriţi bogaţi şi căniţi.

— Ei bine, Bunch, lucrurile nu merg prea grozav, şi asta ne-a întristat al naibii, pe mine şi pe doamna Baynes. Tînărul s-a purtat ca un ticălos, luîndu-se la ceartă şi încăierîndu-se la balul ambasadorului şi făcîndu-ne de rîs pe toţi. Nu e un gentleman ; asta-i tot, Bunch. Aşa că, hai să schimbăm subiectul !

— Cum aşa ? Dar cînd te gîndeşti cum a fost provocat ! exclamă celălalt, neluînd în seamă rugămintea prietenului său. Am auzit de întîmplarea asta, zilele trecute, la „Galignani“. Un individ l-a ocărît pe Firmin, l-a bruscat, s-a lăudat că i-a tras o chelfăneală şi zici că a fost pus la pămînt degeaba. Pe legea mea ! zic că Firmin a avut dreptate. Noi n-am face la fel, chiar şi la vîrsta noastră, dacă cineva s-ar purta aşa cu noi ?

— Noi sîntem ofiţeri. Am spus că nu vreau să mai vorbesc despre subiectul ăsta, Bunch, spuse generalul, cam arogant.

— Adică Tom Bunch nu trebuie să se amestece, nu ?

---

* Nume simbolic, format de la substantivele *fitz* = fiu, *battle-axe* = baltag, secure, armă medievală. *Fitz* mai indică şi nelegitimitatea, fiu al regelui sau al unui prinţ de sînge.

— Exact, replică celălalt tăios.

— Gura ! Nici o vorbă ! Să vorbim despre ducii și ducesele de la bal. Subiectul *ăsta* te interesează mai mult, în ultima vreme, spuse colonelul, oarecum în zeflemea.

— Ce vrei să zici cu ducii și ducesele ? Ce știi dumneata despre ei sau ce naiba-mi pasă mie de ei ? întrebă generalul.

— A ! Și ăsta e un subiect interzis ? Fir-ar să fie, nimic nu-ți este pe plac, bombăni colonelul.

— Uite ce e, Bunch, izbucni generalul, trebuie să-ți spun, dacă tot nu mă lași în pace. Sînt nefericit. Vezi și singur. N-am putut închide ochii două-trei nopți la rînd. Logodna copilei mele cu domnul Firmin nu poate duce la nimic bun. Vezi și dumneata cum e el : un individ arogant, cu o situație precară și certăreț. Ce șanse poate avea Charley să fie fericită alături de un asemenea individ ?

— Îmi țin gura, Baynes. Mi-ai spus să nu mă amestec, mormăi colonelul.

— A, dacă o iei așa, Bunch, nu-i nevoie să mai continui, strigă generalul Baynes. Dacă un vechi prieten nu vrea să-i dea un sfat unui vechi prieten, sau să-l ajute la strîmtoare, sau să-i spună o vorbă bună cînd e nefericit, nu mai zic nimic. Te știu de patruzeci de ani, dar m-am înșelat în privința dumitale — asta-i tot !

— Nimeni nu-ți intră în voie. Dacă zici : „Ține-ți gura“, eu tac. Dacă-mi țin gura, mă întrebi : „De ce nu vorbești ?“ De ce ? Fiindcă n-o să-ți placă ce am de spus, Charles Baynes : așa că, la ce bun să mai vorbesc ?

— Fir-ar să fie ! strigă Baynes, trîntindu-și paharul pe masă, dar ce ai de spus ?

— Uite, dacă vrei să știi, strigă celălalt, încleștîndu-și pumnii în buzunarele pantalonilor, dumneata cauți un pretext ca să rupi logodna, Baynes. Nu pretind că-i o partidă bună, dar ți-ai dat cuvîntul și ai o datorie de onoare față de un tînăr căruia îi ești obligat.

— Ce obligație ? Cine ți-a povestit dumitale despre chestiunile mele personale ? strigă generalul înroșindu-se. S-a lăudat Philip Firmin cu... ?

— Ba chiar dumneata, Baynes. Cînd ai ajuns aici, mi-ai tot vorbit despre fapta tînărului. Și-atunci, desigur, ai socotit că s-a purtat ca un gentleman. Dacă acum alegi altă cale și vrei să-ți încalci cuvîntul...

— Să-mi încalc cuvîntul ? Dumnezeule mare, îţi dai seama ce spui, Bunch ?

— Da, şi îmi dau seama şi de ceea ce faci dumneata, Baynes.

— Ce fac ? Şi, mă rog, ce fac eu ?

— O faptă urîtă, asta faci, dacă vrei să ştii. Nu-mi spune dumneata *mie*. Adică dumneata socoţi că Sarah... crezi că nu-şi dă toată lumea seama ce ai de gînd ? Te gîndeşti că poţi să-i găseşti fetei o partidă mai bună, aşa că dumneata şi Eliza aveţi de gînd să-l îndepărtaţi pe tînărul ăsta. Pe tînărul ăsta care v-a întins o mînă, care putea să vă ruineze dacă voia şi n-a făcut-o. Eu zic că asta-i laşitate !

— Colonele Bunch, cum cutezi să-mi adresezi un asemenea cuvînt ? strigă generalul, sărind în picioare.

— Da, dom'le, cutez ! Eu zic că-i o faptă urîtă ! tună celălalt, ridicîndu-se şi el în picioare.

— Sst ! dacă nu vrei să le deranjăm pe doamne. Cred că ştii ce înseamnă afirmaţia dumitale, colonele Bunch ? zise generalul, coborînd vocea şi cufundîndu-se înapoi în scaun.

— Ştiu foarte bine ce înseamnă cuvintele mele şi le susţin în continuare, Baynes, mormăi celălalt, ceea ce cred că dumneata nu poţi să faci.

— Să fiu al naibii dacă vreun om pe lumea asta poate folosi asemenea cuvinte în ce mă priveşte, fără să-mi dea socoteală, spuse generalul în şoaptă.

— Mă ştii că am dat înapoi, Baynes, în situaţii asemănătoare ? mîrîi colonelul, cu faţa ca racul şi ochii ieşiţi din orbite.

— Foarte bine, domnule. Mîine dimineaţă, la ora care vă convine. Voi fi la „Galignani" între unsprezece şi unu. Împreună cu un prieten, eventual. Ce este, draga mea ? Un joc de whist ? Nu, mulţumesc, nu cred că joc cărţi astă-seară.

Doamna Baynes intră în cameră tocmai cînd cei doi gentlemeni se certau ; iar sîngeroşii ipocriţi îşi descreţiră numaidecît frunţile şi-i zîmbiră curtenitor.

— Whist ? Nu. Mă gîndeam să trimitem pe cineva în întîmpinarea lui. N-a fost niciodată la Paris.

— N-a fost niciodată la Paris ? întrebă generalul nedumerit.

— Vine aici, în seara asta. *Madame* i-a și pregătit o cameră.

— Tocmai ce trebuia ! exclamă foarte bucuros generalul Baynes.

Doamna Baynes, nebănuind nimic de cearta dintre cei doi vechi prieteni, îl informă pe colonelul Bunch că, în seara aceea, îl așteptau pe maiorul MacWhirter. Astfel, inflexibilul colonel Bunch află motivul bucuriei lui Baynes. Generalul își găsise un martor, tocmai ceea ce voia.

Am văzut că doamna Baynes, după ce s-a sfătuit cu generalul, a trimis în secret după MacWhirter. Planul ei era ca unchiul lui Charlotte să vină să o ia la Tours pentru o vreme și să o convingă să asculte de glasul rațiunii.

Astfel, pasiunea nesăbuită a lui Charley pentru Philip s-ar stinge. Iar dacă el ar cuteza să o urmărească și acolo, mătușa și unchiul ei, doi dragoni ai virtuții și vigilenței, ar supraveghea-o și ar păzi-o. Și tot așa, dacă doamna Hely nu-și schimbase părerea, ea și fiul ei ar putea lua poștalionul spre Tours, unde, în absența lui Philip, Walsingham i-ar putea face lui Charlotte declarații de dragoste. Cea mai bună parte a planului era, poate, despărțirea tînărului cuplu. Charlotte își va reveni. Doamna Baynes era sigură de asta. Copila nu mai izbucnise niciodată, după acea bruscă răzvrătire de la masă, la care am fost martori ; iar mama ei, care o dominase toată viața, credea că încă o mai ține sub influența ei. Nu bănuia că își pierduse autoritatea și că din pricina comportării ei față de Philip copila cea supusă se răzvrătise.

Din privirea și expresia feței lui Baynes, Bunch înțelese foarte bine ce intenționa adversarul său și-și dădu seama că generalul își găsise martorul. Cel pe care îl avea el în vedere era un fost medic militar, scund și viguros, pe care-l știa de pe vremea războaielor din Spania și Indii, care locuia foarte aproape și care îi va servi drept martor și medic, la nevoie ; și-așa ar împușca doi iepuri dintr-un foc, cum se zice. Colonelul hotărî să plece numaidecît în căutarea doctorului Martin ; afurisit fie Baynes cu toată afacerea asta și nebunia care-i apucase pe cei doi vechi prieteni, din pricina căreia izbucnise conflictul. Dar el știa cît de aprig putea fi tăcutul Baynes, cel ținut sub papucul nevestei, odată stîrnit ; cît despre el — cine își permite să folosească un astfel de ton cu *mine ?* Tom Bunch n-avea de gînd să treacă asta cu vederea, zău așa !

A cui era silueta aceea zveltă, care dădea tîrcoale în jurul casei lui *Madame*, pe Champs Elysées, cînd colonelul ieșise în căutarea amicului său ; cine fusese urmărit de poliție și luat drept un personaj suspect ; cine privea spre ferestrele casei lui *Madame*, acum după căderea serii ? Uf ! Philip, nătăflețule ! (Căci, dragii mei, ați ghicit desigur că iscoada era P.F., Esq.) Tu te uiți la *premier*, iar iubita ta este în camera lui *Madame*, de la parter — în camera aceea, unde lampa ardea și arunca o lumină slabă printre *jalousie*. Dacă Philip ar fi știut că ea era acolo s-ar fi transformat în viță sălbatică și s-ar fi cățărat pe zăbrelele ferestrei și s-ar fi încolăcit în jurul lor toată noaptea. Dar vedeți, el crede că ea se află la etajul întîi, iar privirile ochilor săi înflăcărați se îndreaptă spre alte ferestre. Iată însă că își face apariția colonelul Bunch, cu mersul lui țanțoș, înveșmîntat în mantaua militară — marș forțat —, iar Philip tresare ca un vinovat surprins la locul faptei și se furișează după un copac.

Colonelul plecă în misiunea lui sîngeroasă. Philip continuă să se uite galeș la fereastra iubitei (fereastra greșită), în ciuda polițistului care îl îndemna să *circuler*. Nu mai privi mult, căci își făcu apariția o trăsură de piață, cu o mulțime de valize pe acoperiș și o lady și un gentleman înăuntru.

Vedeți dumneavoastră, doamna MacWhirter se gîndise că ea, împreună cu soțul ei ar putea arunca o privire fugară prin Paris. Cum poștalionul lui Mac fusese plătit de Baynes, doamna Mac putea să-și permită să mai facă o mică cheltuială. Și dacă trebuia să o aducă înapoi pe Charlotte — Charlotte, biata copilă tulburată și îndurerată —, o femeie respectabilă, o mătușă, ar fi o companie mult mai potrivită pentru ea decît un maior, oricît de onorabil. Așadar, soții MacWhirter călătoriră de la Tours — o călătorie lungă, căci încă nu se inventase calea ferată — și după douăzeci și patru de ore de înghesuială în diligență, se prezentară, pe înserat la pensiunea lui *Madame* Smolensk.

La zgomotul roților, juniorii Baynes se repeziră în grădină :

— Mămico, mămico ! E unchiul Mac ! strigară cei doi inocenți, alergînd spre gard.

„Unchiul Mac ! De ce-o fi venit ? A ! Au de gînd să mă trimită cu el ; mă trimit la el acasă !“ își zise Charlotte, sărind din pat şi sărutînd un anume medalion cu mai multă înfocare ca oricînd.

— Mămico ! strigă Moira cu ingenuitate, ţopăind înapoi, spre casă. E unchiul Mac şi cu mătuşa Mac !

— *Cum* ? exclamă mămica, pe un ton vădit nemulţumit ; apoi, întorcîndu-se spre sufragerie, unde încă se mai afla soţul ei, strigă : Generale ! Au venit MacWhirter şi Emily.

Doamna Baynes îşi îmbrăţişă distant sora.

— Dragă Eliza, m-am gîndit că e o ocazie bună să vin şi eu, aş putea să fiu de folos, pledă Emily.

— Mulţumesc. Ce mai faci, MacWhirter ? spuse încruntată *la Générale.*

— Ce bine-mi pare că te văd, Baynes, băiete !

— Ce mai faci, Emily ? Băieţi, aduceţi bagajele unchiului vostru. Nu ştiam că vine şi Emily, Mac. Nădăjduiesc că e loc şi pentru ea, oftă generalul, ieşind din salon.

Pe maior îl frapă tristeţea şi paloarea cumnatului său.

— Pe legea mea, Baynes, dar eşti galben ca lămîia ! Tom Bunch ce mai face ?

— Vino cu mine înăuntru. Serveşte nişte brandy cu apă, Mac. Auguste, *Odevie* o *sho !* *

Auguste, care dintre cele şase valize ale noilor veniţi alesese, pedant, o pernuţă din pînză cauciucată, spuse :

— *„Comment ? encore du grog, Général ?* ** şi, ridicînd din umeri, dispăru să caute pe îndelete băutura.

Cele două surori plecară şi ele strîngîndu-se în braţe ; cumnaţii se retraseră în *salle-à-manger,* unde şezuse generalul Baynes, posomorît şi singur, cu o jumătate de oră mai înainte, gîndindu-se la cearta cu vechiul său camarad, Bunch. El şi cu Bunch fuseseră ortaci mai bine de patruzeci de ani. Luptaseră unul alături de celălalt şi fuseseră menţionaţi în acelaşi raport. Se respectaseră reciproc, şi fiecare dintre ei ştia că celălalt era un bătrîn catîr încăpăţînat şi că, într-un conflict, ar prefera să moară decît să dea înapoi. După disputa aceea nu exista decît un singur deznodămînt. Îşi adresaseră cuvinte pe care nimeni, nici măcar un bătrîn, nu le-ar putea tolera din partea vreunui amic, oricît de bun, zău aşa ! Nu-i de mirare că Baynes era așa de necăjit. Avea o familie numeroasă și venituri modeste. A doua zi avea să se afle în bătaia pistolului unui vechi prieten. Știa cum reacționează fiecare, într-o asemenea situație. Nu-i de mirare, zic, că generalul era atît de grav.

---

* Pronunţie greşită pentru : *Eau de vie au chaud* — Rachiu fiert (fr.).

** Cum ? Mai doriţi grog, domnule general ? (fr.).

— Cum stau lucrurile, Baynes ? întrebă maiorul, după ce bău un păhărel și după o lungă tăcere. Ce face draga de Char ?

— Teribil de rău... adică, s-a purtat teribil de rău, răspunse generalul mușcîndu-și buzele.

— Nu-i bine ! Nu-i bine ! Biata copilă ! exclamă maiorul.

— Neascultătoare afurisită ! spuse palid generalul, scrîșnind din dinți. Vedem noi care-i stăpînul !

— Cum ? V-ați certat ?

— Chiar azi, aici, la masă. Ședea la masă și ne sfida, pe mine și pe mama ei, pe legea mea ! Și a ieșit valvîrtej din cameră, ca o eroină dintr-o tragedie. Ascultă-mă pe mine, trebuie potolită, dacă nu, să nu-mi mai spui mie pe nume.

MacWhirter își cunoștea bine ruda și știa că atunci cînd acest om liniștit și docil se înfuria, nimic nu-l mai putea opri.

— Complicată treabă ! Sper că lucrurile se vor aranja, Baynes, oftă maiorul, care debita banalități inutile. Dar văzînd că această ultimă remarcă nu avu nici un efect, se gîndi să recurgă la prietenul lor comun. Tom Bunch ce mai face ? întrebă vesel maiorul.

La această întrebare, Baynes se strîmbă așa de urît, că MacWhirter îl privi surprins.

— Colonelul Bunch e foarte bine, răspunse generalul pe un ton grav. Cel puțin așa era acum o jumătate de oră. Acolo a stat, zise el indicînd cu degetul o lingură într-un pahar gol, de unde dispăruse coniacul și apa.

— Ce s-a întîmplat, Baynes ? întrebă maiorul. Ce-a fost între dumneata și Tom ?

— Acum o jumătate de oră, colonelul Bunch mi-a adresat niște cuvinte pe care nu permit nimănui să le rostească la adresa mea, iar dumneata ai sosit chiar la țanc, MacWhirter, ca să-i duci mesajul meu. Sst ! Vine băutura.

— *Voici, Messieurs !*[*] Auguste le adusese, în sfîrşit, al doilea rînd de brandy cu apă. Veteranii îşi amestecară băutura în pahare. Şi în vreme ce cumnatul lui vorbea, MacWhirter, alarmat, sorbea, din cînd în cînd, din pahar *intentusque ora tenebat.*[**]

CAPITOLUL XXVII

ÎŢI CER SĂ DEPUI ARMELE !

Generalul Baynes începu, în sfîrşit, să-şi povestească istoria pe care noi am aflat-o pe-ndelete. O spuse în felul lui. În timp ce se apăra, se înfuria din ce în ce mai tare pe sine însuşi. Fu nevoit să-l ponegrească cumplit pe Philip pentru a-şi scuza propriul act de trădare. Trebui să demonstreze că fapta lui nu era a lui, că de fapt, nu făgăduise niciodată nimic şi, chiar dacă ar fi promis, comportarea îngrozitoare a lui Philip îl absolvea de orice promisiune. Nu mă mir că generalul arunca vorbe de ocară şi că îşi ieşise din fire. O astfel de crimă, ca aceea pe care o comitea el, nu putea fi îndeplinită cu bună dispoziţie, mai ales de un om cumsecade, generos şi onest de felul lui. Nu vreau să spun că oamenii nu pot înşela, nu pot minţi, nu pot tortura, nu pot comite ticăloşii fără să-şi piardă cîtuşi de puţin sîngele rece. Dar aceştia sînt oameni mereu prefăcuţi, escroci şi nemiloşi ; obişnuiţi să-şi încalce promisiunile, să-şi înşele vecinii în afaceri, şi cîte şi mai cîte. O vorbă sau un gest reprobabil nu înseamnă mare lucru pentru ei ; remuşcarea îi cuprinde numai după ce sînt prinşi asupra faptului şi nu încep să se căiască decît după ce li se citeşte sentinţa pe banca acuzaţilor. Dar în cazul nostru, era vorba de un om corect, care îşi retracta promisiunea, întorcea spatele binefăcătorului său şi se justifica faţă de el însuşi, defăimîndu-l pe cel pe care tot el îl nedreptăţise. Nu-i nimic ieşit din comun, dragele mele surori şi stimaţii mei fraţi păcătoşi, dar vă place să spuneţi că un predicator este „cinic" dacă recunoaşte acest trist adevăr — şi, poate că nu vreţi să auziţi vorbindu-se despre acest subiect decît o dată pe săptămînă.

---

[*] Iată, domnilor (fr.).

[**] Îşi ţinea încordat privirea (lat.).

Așadar, pentru a se justifica, bietul și bunul nostru general Baynes, socoti cu cale să creadă și să declare că Philip era un tînăr atît de violent, arțăgos și nestăpînit, încît nu puteai avea nici o încredere în el, iar colonelul Bunch fusese atît de insolent, încît Baynes trebuia să-i ceară socoteală. Cît despre existența unui alt pretendent mai bogat, mai potrivit, care părea că avea de gînd să o ceară pe fata lui în căsătorie, Baynes nu pomeni un cuvînt, preferînd să vorbească despre sărăcia fără speranță a lui Philip, despre comportarea lui dezonorantă, grosolană și nechibzuită.

MacWhirter, neavînd mare lucru de făcut la Tours, citise scrisorile doamnei Baynes adresate surorii sale, Emily, și acum și le aminti. Într-adevăr, numai cu cîteva luni în urmă, scrisorile Elizei Baynes îl lăudau pe Philip, vorbeau despre dragostea lui pentru Charlotte și despre nobila lui generozitate de a renunța la marea pretenție pe care ar fi putut-o avea asupra generalului, neglijentul administrator al averii mamei lui. Philip era primul pretendent al lui Charlotte ; la început, într-o pornire de recunoștință, mama lui Charlotte umpluse metri întregi de hîrtie cu complimente, exclamații și tot felul de *semne și liniuțe* sub cuvinte, cu care unele doamne sînt obișnuite să-și scoată în evidență ironia sau să-și sublinieze bucuria. Era un tînăr admirabil — nestăpînit, dar generos, chipeș, nobil ! Îi trecuse cu vederea tatălui său cîteva mii de lire pe care doctorul i le datora — toată averea mamei lui ; și se dovedise deosebit de generos cu administratorii acesteia — trebuia să recunoască aceasta, deși bunul și nepriceputul Baynes se număra printre ei ! Baynes, cel nevinovat ca un copil. Maiorul Mac și soția lui fuseseră de acord că Philip se dovedise îngăduitor, generos și cumsecade, dar că, de fapt, nu exista nici un motiv de bucurie la ideea căsătoriei nepoatei lor cu un tînăr fără un ban în buzunar. Pe urmă, s-au amuzat copios odată cu schimbarea tonului Elizei din ultimele scrisori, după ce începuse să iasă în lumea nobililor și să-l privească cu răceală pe bietul Firmin, sărac lipit pămîntului, eroul ei de numai cîteva luni înainte. Apoi, Emily își aminti că Elizei îi plăcuseră întotdeauna oamenii importanți, că se dădea în vînt după petrecerile de la Reședința guvernului, că întreținea legături absurde cu micuțul Fitzrickets * (fiindcă era un domn Onorabil, într-adevăr), la Dumdum. Eliza era o soție bună pentru Baynes, o mamă bună pentru copii și se descurca din venitul lor modest cu o surprinzătoare iscusință. Dar Emily era nevoită să spună despre sora ei, Eliza, că... etc., etc. Cînd sosi, în sfîrșit, vestea că urmau să-l arunce pe Philip peste bord, Emily bătu din palme și-i spuse soțului ei :

— Ai văzut, Mac, ce ți-am spus eu ? *Știam* că sora mea îl va da pe ușă afară pe fiul doctorului, dacă îi găsește lui Charlotte un soț cu o situație mai bună !

Mătușa ei era încredințată că biata copilă va suferi. Chiar ea, înainte de a se căsători cu Mac, suferise nespus din pricina despărțirii lor. Sărmana copilă va avea nevoie de alinare și de companie. Ea însăși va merge să-și ia nepoata. Și, cu toate că maiorul îi spuse : „Draga mea, tu vrei să mergi la Paris ca să-ți cumperi o bonetă nouă", doamna MacWhirter respinse cu dispreț această insinuare și veni la Paris numai din sentimentul datoriei.

Așadar, Baynes îi dezvălui întreaga poveste a necazurilor lui, cumnatului său, care se minună să-l vadă pe acest om, de obicei scump la vorbă și liniștit, atît de furios și de volubil. Dacă făcuse o faptă urîtă, cel puțin avea bunul simț de a fi foarte prost dispus. În ce mă privește, dacă voi păcătui vreodată față de familia mea, sau față de altcineva, mă voi arăta peste măsură de aprig și furios. Soția și copiii mei nu vor putea bănui nimic. Nici un prieten de familie nemulțumit (sau, poate, nici conștiința mea încărcată, nu mă va dojeni *pe mine* pentru faptele mele rele. Nu, nu ! Afară cu el ! Afară, sperietoare moralistă, nu încerca să mă înfricoșezi ! Ca să-l sperie, să-l intimideze, să-l întreacă prin vorbe pe moralistul din inima lui, Baynes țipă în gura mare la povățuitorul lui, îl poftește afară pe incomodul predicator, să nu-l mai vadă și să nu-l mai audă și-l gonește furios din casă. Of ! Îl gonim degeaba ; în zadar îi poruncim lui John să spună că nu sîntem acasă. Cînd ne trezim din somn, îl găsim acolo, la marginea patului. Îl dăm afară din casă, fiindcă a cutezat să se amestece în treburile noastre. Dar al cui cap înfiorător se ivește colo, urmărindu-ne, oricît de repede am merge ? Împușcați-l ! Spargeți-i capul careva, și hai mai departe ! Pistolul pocneşte. Sigur i-aţi spart ţeasta bătrînă ? Iată ! Temutul tovarăş apare din nou şi-ţi strigă : „Nu uita, nu uita, sînt aici, sînt aici !“. Baynes se gîndise să-şi îndepărteze un povăţuitor, ameninţîndu-l cu folosirea pistolului şi iată că se ivea un altul. Stimaţi cititori, cum ar putea fi altfel ? Un lucru e sigur : şi eu şi dumneata vom păcătui acum şi în anii ce vor veni ; dar nădăjduiesc... nădăjduiesc că nu va fi prea tîrziu să ne rugăm pentru iertarea păcatelor noastre. Iată-l pe Baynes, după o faptă urîtă, într-o stare de spirit îngrozitoare, sîngeroasă, copleşitoare. Sufletul lui era ca o rană deschisă : numai mînie, furie, tulburare. Charles Baynes, pentru tine, un bătrîn păcătos, mă rog Cerului să-ţi trimită alte gînduri. Voi îngenunchea alături de tine, voi presăra cenuşă pe creştetul meu chel şi vom cînta împreună, cu voce tremurătoare, *Peccavimus*.

---

* Nume simbolic, compus din substantivele *fitz* (fiu) și *rickets* (rahitism).

— Într-un cuvînt, comportarea tînărului a fost atît de scandaloasă şi dezonorantă, Mac, încît eu, ca tată de familie, nu pot consimţi la căsătoria fiicei mele cu el. E de datoria mea să rup logodna, pentru fericirea ei, exclamă generalul, sfîrşindu-şi povestirea.

— A renunţat la dumneata ca administrator al averii ? întrebă maiorul.

— Doamne Dumnezeule, Mac ! strigă generalul, înroşindu-se pînă în vîrful urechilor. Doar ştii că n-am nici o vină în ce priveşte nedreptăţile ce i s-au făcut.

— Nevinovat, numai că nu ţi-ai făcut datoria...

— Am o părere proastă despre el, domnule. Îl consider un tînăr nestăpînit, nechibzuit, arogant, îl întrerupse degrabă generalul, care ar face-o nefericită pe copila mea ; dar nu cred că e atît de ticălos, încît să pretindă bani unui bătrîn pensionar cu o familie sărmană, o familie numeroasă, unui om care a fost rănit şi a luptat pentru suverana lui în Spania şi în India, cum apare şi în „Anuarul ofiţerilor“, pe legea mea ! Nu cred că Firmin poate fi atît de nemernic, încît să-mi pretindă bani ; şi, trebuie să-ţi mărturisesc, MacWhirter, că nu mi se pare deloc frumos din partea dumitale să faci aluzie la asta, deloc frumos, zău aşa !

— Păi, dacă tot ai de gînd să strici înţelegerea cu el, atunci el de ce ar respecta învoiala cu dumneata ? întrebă maiorul morocănos.

— Fiindcă, strigă generalul, ar fi un păcat și o rușine ca un bătrîn cu șapte copii și o sănătate șubredă, care a luptat peste tot, da, în Antile și în Indiile de Est, zău așa ! în Canada, în Spania și la New Orleans, să fie ruinat, iar bieții lui copii și soția lui să ajungă săraci lipiți pămîntului, din pricină că a fost înșelat și mințit de un doctor escroc și mizerabil și pus să semneze o hîrtie falsă, pe legea mea ! așa cum se pare că-i sugerezi dumneata lui Philip Firmin, Jack MacWhirter. Știi ceva, maior MacWhirter : mi se pare un gest cît se poate de neprietenos din partea dumitale și ți-aș rămîne îndatorat să nu te amesteci în *casa mea* și să nu-ți bagi nasul în *treburile mele*, asta-i ! Și știu cine e capul răutăților, pe legea mea ! Femeia, Mac, *jumătatea ta*, MacWhirter, acea afurisită, băgăreață, vicleană, bîrfitoare, despotică...

— Cum ? izbucni maiorul. Ha, ha, ha ! Crezi că nu știu, Baynes, cine te-a împins să faci ceea ce fără nici o ezitare eu numesc o faptă urîtă și mîrșavă ? Da, o mîrșăvie, pe legea mea ! Am să vorbesc pe șleau ! Nu-mi veni mie cu chestii de-astea ! Eliza te-a convins. Iar dacă Tom Bunch ți-a zis că îți încalci făgăduiala și că te porți urît, Tom are dreptate ; și poți să iei pe altcineva cu dumneata, generale Baynes, fiindcă eu, pe legea mea ! da, n-am de gînd să te însoțesc.

— Ai venit tocmai de la Tours, Mac, numai ca să mă insulți ? îl întrebă generalul.

— Am venit să-ți dau o mînă de ajutor ; s-o iau în grijă pe biata ta copilă, cu care ai fost atît de sever, Baynes. Și iată răsplata ! Mulțumesc. Nu mai vreau grog. Și-așa totul a fost *cam tare* pentru mine.

Zicînd acestea, maiorul își îndreptă privirile cu dispreț către paharul gol și lingurița din fața lui.

În vreme ce războinicii se certau la un pahar de brandy, le ajunse la urechi un zgomot ca de sfadă și glasuri de femei.

— *Mais, madame !* * pleda *Madame* Smolensk cu gravitate.

— *Taisez-vous, madame, laissez-moi tranquille, s'il vous plaît !*** exclamă binecunoscuta voce a doamnei general Baynes, care mărturisesc că nu mi-a plăcut niciodată prea mult, nici la furie, nici la bucurie.

---

* Dar, doamnă ! (fr.).

** Tăceți, doamnă, dați-mi pace, vă rog (fr.).

— Şi micuţa dumitale, care încearcă să doarmă în camera mea ! continuă proprietăreasa pensiunii.

— *Vous n'avez pas droit d'appeler Mademoiselle Baynes petite !* * strigă soţia generalului.

Baynes, care se certa şi el în acelaşi timp, începu să tremure cînd o auzi. Chipul său îşi schimbă expresia de la furie la nelinişte. Căuta o posibilitate de scăpare. Apelă la ajutorul lui MacWhirter, căruia era cît pe ce să-i tragă o chelfăneală. Samson a fost un bărbat zdravăn, dar o simplă marionetă în mîinile unei femei. Hercule a fost un bărbat cutezător şi puternic, dar Omfala l-a sucit cum a vrut în jurul fusului ei. Tot aşa şi Baynes, care luptase în India, Spania, America, tremura în faţa tovarăşei lui de viaţă şi de nume.

Era o după-amiază cu ghinion. În vreme ce soţii se certaseră în sufragerie, la un pahar de brandy cu apă, soţiile lor, surorile, se sfădiseră la o ceaşcă de ceai, în salon. Nu ştiu unde se aflau ceilalţi din pensiune. Philip nu mi-a spus-o niciodată. Pesemne că părăsiseră încăperea pentru a le da surorilor posibilitatea de a se îmbrăţişa şi a se confensa. Poate că nu mai rămaseră femei în pensiune. Oricum, Emily şi Eliza băură împreună cîte o ceaşcă de ceai ; nici nu terminaseră bine băutura înviorătoare, că începuseră să se războiască la fel de aprig ca şi soţii lor în camera alăturată.

În primul rînd, Eliza era supărată pe Emily fiindcă venise neinvitată. În ceea ce-o privea pe Emily, ea era furioasă de supărarea Elizei.

— E a treia oară, Eliza, spuse apriga şi ofensata doamnă MacWhirter, cînd faci aluzie la asta de cînd sînt aici. Dacă tu ai fi venit cu toată familia la Tours, Mac şi cu mine v-am fi primit cum se cuvine — pe copii şi pe toţi. Şi, slavă Domnului, ai tăi fac destul deranj într-o casă !

— O casă particulară nu e ca o pensiune, Emily. Aici, *Madame* ne pune să plătim enorm de mult în plus pentru musafiri, remarcă doamna Baynes.

---

* N-aveţi nici un drept să-i spuneţi domnişoarei Baynes „micuţă" (fr.).

— Îmi pare rău că am venit, Eliza. Dar să nu mai vorbim despre asta. Nu pot pleca în noaptea asta, replică cealaltă.

— Vai, ce urît din partea ta să vorbeşti aşa, Emily! Mai vrei puţin ceai?

— E neplăcut să fiu nevoită să vorbesc aşa, Eliza. Să călătoresc o zi şi o noapte întreagă — şi nu izbutesc niciodată să dorm în diligenţă —, să mă grăbesc să vin la sora mea, fiindcă am crezut că are necazuri şi că o soră îi poate fi de ajutor, şi să fiu primită cu... să fiu primită... of, of, of! Ce proastă sînt!

O batistă usucă lacrimile, o sticluţă cu săruri restabileşte calmul.

— Cînd ai venit la noi, la Dumdum, cu doi dintre copii cu tuse convulsivă, eu şi cu Mac te-am primit altfel.

Pe cealaltă o cuprinse remuşcarea. Îşi aminti de amabilitatea de odinioară a surorii ei.

— N-am vrut să te supăr, surioară, spuse ea. Dar sînt tare abătută, Emily. Purtarea fiicei mele mă necăjeşte.

— Ai şi motiv să fii necăjită, Eliza, spuse cealaltă.

— Of, da, într-adevăr! suspină soţia generalului.

— Dintre toate femeile din lume, tu ştii că eşti îndreptăţită să ai remuşcări. Nopţi albe! Noaptea mea în diligenţă nu a fost nimic în comparaţie cu nopţile pe care le petreci tu. Mi-am zis: „Dacă eu sînt nefericită, cum trebuie să fie *ea*?".

— Sigur, ca o mamă simţitoare ce sînt, simt că biata mea Charlotte e nefericită, draga mea.

— Dar pentru care motiv, dragă? strigă doamna MacWhirter, care dovedi îndată că era la curent cu întreaga dispută. Nici nu-i de mirare că-i nefericită, draga de ea! Să fie logodită cu un tînăr interesant, deştept, manierat, cu educaţie...

— *Cum*? strigă doamna Baynes.

— Doar am scrisorile tale! Le ţin pe toate în birou. În momentul de faţă, se află în acest salon. Nu mi-ai vorbit mereu în aceşti termeni despre el? Atîta l-ai ridicat în slăvi, încît am crezut că aproape te-ai îndrăgostit şi tu de el! remarcă doamna Mac.

— Ce indecentă constatare! exclamă Eliza Baynes, cu vocea ei gravă, neplăcută. Nu permit nici unei femei, nici măcar surorii mele, să-mi vorbească astfel.

— Să mă duc să aduc scrisorile ? Sunau cam așa : „Dragul de Philip tocmai ne-a părăsit. Dragul de Philip este mai mult decît un fiu pentru mine. El este salvatorul nostru !“ Nu mi-ai scris așa mereu ? Dar fiindcă i-ai găsit lui Charlotte un soț mai bogat, ai de gînd să-l alungi pe salvatorul vostru.

— Emily MacWhirter, e posibil să fiu acuzată de nelegiuiri de sora mea, *nepoftită* aici ? Ia aminte — *nepoftită !* Cum se poate ca soția unui general să fie tratată astfel de soția unui maior ? Deși ești mai mare decît mine ca vîrstă, eu te depășesc în rang. În orice alt loc din Anglia, în afară de acesta, trec înaintea ta. Iar dacă ai venit *nepoftită* tocmai de la Tours ca să mă insulți în propria mea casă...

— Auzi la ea, casă. Halal casă ! Nu e numai casa ta, e a oricui.

— Așa cum este, nu te-am invitat să vii aici, Emily !

— A, da ! Deci vrei să plec în toiul nopții. MAC ! Ascultă !

— Emily ! strigă generăleasa.

— Ascultă, MAC ! țipă soția maiorului, trîntind de perete ușa salonului, sora mea vrea să plec. Ai auzit ?

— *Au nom de Dieu, madame, pensez à cette pauvre petite, qui souffre à côté,* * strigă stăpîna casei, arătînd cu degetul spre propria-i cameră, unde, cum am mai spus, zăcea micuța Charlotte.

— *Nappley pas Madamaselle Baynes petite, sivoplay !* ** izbucni glasul de contralto al doamnei Baynes.

— MacWhirter, ascultă, maior MacWhirter ! strigă Emily, trîntind de perete ușa sufrageriei, unde cei doi gentlemeni se băteau și ei în capete, la rîndul lor. MacWhirter ! Sora mea a găsit cu cale să mă insulte și să-mi spună că soția unui maior...

— Pe legea mea ! Nu am de gînd să-i suport orice !

— Baynes, Emily MacWhirter m-a insultat ! strigă doamna Baynes.

— Pare să fie un lucru stabilit dinainte ! țipă generalul. Maiorul MacWhirter a făcut la fel cu mine. A uitat că e un gentleman și că și eu sînt un gentleman.

---

* Pentru numele lui Dumnezeu, doamnă, gîndiți-vă la biata copilă care suferă în camera de alături (fr.).

** Pronunție greșită pentru : *N'appelez pas Mademoiselle Baynes petite, s'il vous plaît* — Vă rog să nu-i mai spuneți domnișoarei Baynes „micuță“ (fr.).

— Te insultă fiindcă gîndește că îi ești rudă și că trebuie să-i suporți orice, spuse soția generalului.

— Pe legea mea! Nu am de gînd să-i suport orice! strigă generalul.

Cei doi gentlemeni și soțiile lor se ciorovăiesc în hol. *Madame* și toți servitorii îi iscodesc cu privirea, dinspre bucătărie. Băieții, sprijiniți de balustrada din capul scării, își spun unul altuia: „Scandal între mămica și mătușa Mac!“. Micuța Charlotte, speriată, în camera ei provizorie, uită, pentru moment, de propria-i suferință și se întreabă ce-i îndeamnă pe mătușa și pe mama ei, pe tatăl și pe unchiul ei să se certe. Închipuiți-vă pe ceilalți chiriași ai pensiunii pe coridoare, pe paliere, în diverse posturi, dovedind interes, făcînd comentarii ironice, furioși că fuseseră deranjați de o necuviincioasă ceartă domestică — închipuiți-i în orice postură vreți dumneavoastră. Cît despre doamna colonel Bunch, biata de ea, nu știe că generalul și propriul ei colonel intraseră într-un conflict pe viață și pe moarte. Ea crede că disputa este numai între doamna Baynes și sora ei; se obișnuise, de ani și ani, cu certurile dintre cele două femei.

— *Toujours comme ça*, se ceartă, *vous savez, et puis** se împacă. *Oui*, îi explică ea unei prietene franțuzoaice de pe palier.

Chiar în toiul furtunii, reveni și colonelul Bunch, la braț cu prietenul și martorul lui, doctorul Martin. Nu știa că de la propria-i luptă se mai dăduseră alte două bătălii. A lui a semănat cu cea de la Ligny; a urmat apoi Quatre-Bras, în care se angajaseră Baynes și MacWhirter. Apoi, bătălia decisivă de la Waterloo. Tocmai atunci apăru colonelul Bunch, care nu știa nimic despre serioasele conflicte ce avuseseră loc pe timpul retragerii lui temporare, cînd plecase în căutare de întăriri.

— Ce mai faci, MacWhirter? strigă colonelul, cel cu favoriți roșcovani. Prietenul meu, doctorul Martin!

Adresîndu-se generalului, ochii îi ieșiră din orbite, ca și cînd ar fi vrut să se împlînte în pieptul acestuia.

— Liniște, dragă! Emily MacWhirter, n-ar fi mai bine să amînăm această dispută neplăcută? Ne-aude toată lumea, șopti generalul pe fugă, cu voce scăzută. Doctore, colonele Bunch, maior MacWhirter, haideți să mergem în sufragerie.

---

* Mereu e așa... știți, și-apoi (fr.).

Generalul şi doctorul plecară primii ; maiorul MacWhirter şi colonelul Bunch se opriră în uşă. Bunch i se adresă lui MacWhirter :

— Domnule maior, sînteţi de partea generalului în acest conflict ? E cît se poate de neplăcut, dar, pe legea mea, Baynes mi-a adresat cuvinte pe care nu le pot permite nimănui să mi le adreseze, chiar frate de mi-ar fi. Îl cunosc al naibii de bine şi ştiu că nu-şi va cere scuze.

— Asemenea vorbe mi-a adresat şi MIE, dragă Bunch, vorbe pe care nu le pot trece cu vederea nici la cincizeci de cumnaţi, darmite unuia, zău aşa ! mormăi MacWhirter.

— Cum ? Nu-mi aduci nici un mesaj din partea lui ?

— Cum îţi spun, Tom Bunch, *eu* vreau să-i trimit un mesaj. Mă invită în casa lui şi, după ce venim, mă insultă, pe mine şi pe Emily ! Pe legea mea, simt cum îmi clocoteşte sîngele în vine ! Să ne insulte, după ce am călătorit douăzeci şi patru de ore într-o afurisită de diligenţă, şi să ne spună că sîntem nepoftiţi ! El şi cu mica lui caţă.

— Sst ! îl întrerupse Bunch.

— Am zis „caţă“, domnule ! Nu-mi spune dumneata *mie !* Au venit odată să stea la noi timp de patru luni, la Dumdum — copiii erau bolnavi de ţîfnă sau mai ştiu eu ce, după care au plecat în Europa şi m-au lăsat să plătesc onorariul doctorului, iar acum, pe...

Oare pe cine avea de gînd să invoce maiorul ? Pe Sfîntul Gheorghe, eroul din Cappadocia *, sau pe Jupiter Olimpianul ? În acel moment, se deschise uşa de lîngă ei. Vă amintiţi, poate, că erau trei uşi pe acel palier ; dacă nu mă credeţi, mergeţi să vedeţi casa (Avenue de Valmy, Champs Elysées, Paris). Cea de a treia uşă se deschise şi o tînără domnişoară îşi făcu apariţia, arătînd foarte palidă şi tristă, cu părul revărsat pe umeri — părul acela, care de obicei cădea în valuri, acum, pasămite din pricina lacrimilor îşi pierduse buclele.

— Tu eşti, unchiule Mac ? Mi s-a părut că-ţi recunosc vocea şi am auzit-o şi pe a mătuşii Emily, spuse micuţa persoană.

— Da, chiar eu, Charley, răspunse unchiul Mac şi privi chipul rotund, atît de răvăşit şi îndurerat, încît acesta se înduioşă, luă copila în braţele lui şi spuse : Ce s-a întîmplat, draga mea ? Uită cu totul că îşi propusese să-i zboare tatălui ei creierii, a doua zi în zori. Cum îţi ard mînuţele !

---

* Regat în centrul Asiei Mici, mai tîrziu provincie romană, în care se spune că Sfîntul Gheorghe a omorît balaurul şi a salvat-o pe prinţesa ameninţată.

— Unchiule, unchiule ! şopti ea cu febrilă nerăbdare, ai venit să mă iei, ştiu eu. V-am auzit pe tine şi pe tata, pe mama şi pe mătuşa Emily vorbind cam tare. Dar chiar dacă plec, eu... eu nu voi iubi niciodată pe altcineva, în afară de el !

— În afară de cine, dragă ?

— În afară de Philip, unchiule.

— Dumnezeule, Char, dar nu trebuie să-l mai iubeşti ! spuse maiorul.

Dar biata copilă, care şezuse în pat tot timpul cît se certaseră cele două surori, cît se sfădiseră maiorii, generalii, coloneii, cît se perindaseră birjele şi vizitatorii călare, slobozi un strigăt isteric şi căzu în braţele unchiului ei, rîzînd şi strigînd frenetic.

Acest ţipăt îi aduse în încăpere pe gentlemeni, din camera alăturată, şi pe doamne, din camera lor.

— Pentru ce-a trebuit să te faci de rîs ? mormăi doamna Baynes apăsat, printre dinţi.

— Doamne Dumnezeule, Eliza, ce rea eşti ! exclamă generalul, alb ca varul.

— Eliza, eşti o brută ! strigă doamna MacWhirter.

— Aşa e *EA !* ţipă doamna Bunch de pe palierul superior, unde se adunaseră celelalte doamne să privească acest urît conflict de familie.

Eliza Baynes ştia că mersese prea departe. Biata Charley nu-şi venise în fire şi ţipa întruna : „Niciodată, niciodată !..." ; cînd, ia te uită ! cine dă buzna în pensiune ? Cine altul decît un tînăr cu păr blond şi favoriţi roşcovani, cu ochi arzători, care strigă :

— Ce s-a-ntîmplat ? Sînt aici, Charlotte, Charlotte !

Cine era tînărul ? L-am zărit în treacăt, hoinărind pe Champs Elysées şi strecurîndu-se după un copac, cînd colonelul Bunch ieşise în căutarea unui martor la duel. Apoi, tînărul văzuse birja lui MacWhirter apropiindu-se de casă. Aşteptă îndelung privind către fereastra de la etaj, unde ştim că iubita lui *nu* se odihnea în acel moment. Apoi îi văzu venind pe Bunch şi pe doctorul Martin. După aceea se furişă pe portiţă, în grădină, şi le auzi pe doamna Mac şi pe doamna Baynes certîndu-se.

Apoi dinspre coridor — unde se desfășura conflictul —, se auzi acel rîs tulburător și țipătul bietei Charlotte ; și Philip năvăli, ca un proiectil, în mijlocul holului unde războiul era în toi și în sînul familiei, care se lupta și țipa.

Strașnică scenă, vă asigur ! Mai întîi, se vedeau chiriașii de pe palierul de la primul etaj, unde se strecuraseră și copiii lui Baynes, în cămăși de noapte. Apoi, Auguste, Françoise, bucătăreasa și ajutorul ei, care tocmai urca de la subsol, apoi colonelul Bunch, doctorul Martin, maiorul MacWhirter, ținînd-o pe Charlotte în brațe ; *Madame*, generalul B., doamna Mac, doamna general B., toți pe coridor, în momentul în care prietenul nostru, proiectilul, se năpusti în mijlocul lor.

— Ce s-a-ntîmplat ? Charlotte, sînt aici ! strigă Philip cu vocea lui răsunătoare, la auzul căreia Char dădu un ultim strigăt, pentru ca, în clipa următoare, să-și piardă cunoștința — dar, de data aceasta, căzu în brațele lui Philip.

— Cum îndrăznești, brută ? întrebă doamna Baynes, scrutîndu-l cu privirea.

— Din cauza *ta* s-au întîmplat toate astea, Eliza ! spuse mătușa Emily.

— Așa este, doamnă MacWhirter ! exclamă și doamna colonel Bunch, de pe palierul de deasupra.

Iar Charles Baynes simți că se purtase ca un trădător și lăsă capul în jos. Își încurajase fata să-și dăruiască inima, iar ea îl ascultase. Cînd îl văzu pe Philip, socot că se bucură ; la fel și maiorul, deși cu siguranță, Firmin îl împinsese, destul de brutal de perete.

— Trebuie neapărat să continuăm scandalul ăsta vulgar aici, pe coridor, în fața tuturor celorlalți ? spuse doamna Baynes, cu răsuflarea întretăiată.

— Bunch m-a adus aici ca să-i prescriu leacuri acestei tinere domnișoare, zise micuțul doctor Martin foarte amabil. *Madame*, să cumpărați niște săruri de la farmacia lui Anjubeau, din cartier ! Iar ea, să stea liniștită !

— Gata, *Monsieur Philippe*, ajunge ! exclamă *Madame*, care nu-și putu reține un zîmbet. Vino în camera ta, copilă dragă !

— *Madame*, strigă doamna Baynes, *une mère*...

Madame ridică din umeri.

— *Une mère, une belle mère, ma foi !* * Vino, *mademoiselle !*

Era puţină lume la pensiunea aceea : dacă au auzit şi au văzut totul, ce vină avem noi ? Dar că stătuseră cu toţii deasupra unui butoi cu pulbere, care ar fi putut exploda şi omorî una, două, trei, cinci persoane, nici chiar Philip nu ştia, pînă ce, mai tîrziu, maiorul MacWhirter îi povesti, rîzînd, cum blîndul Baynes devenise un sălbatic şi-l provocase la duel mai întîi pe Bunch, apoi pe el, propriul său cumnat, şi cum, dacă conflictul nu se sfîrşea, ar fi urmat tot felul de bătălii, crime, morţi subite.

Dacă umilul dumneavoastră servitor ar fi vrut să vă pună sentimentele la grea încercare şi să-şi desfăşoare propriile-i forţe scriitoriceşti, se înţelege că n-aş fi îngăduit în ruptul capului ca doi distinşi ofiţeri să se certe şi să se ameninţe fără ca insultele să nu fie spălate cu sînge. Bois de Boulogne este foarte aproape de Avenue de Valmy şi oferă multe locuri umbroase pentru dueluri. Ofiţerii de la vamă nu-i opresc niciodată pe gentlemenii care trec bariera pentru a se duela şi nici nu împiedică reîntoarcerea victimei, într-o birjă, după încheierea luptei. După cît o cunosc eu pe doamna Baynes, nu mă îndoiesc o clipă că şi-ar fi încurajat soţul să se lupte în duel ; iar dacă generalul era învins, ar fi pus pistoale în mîinile băieţilor ei şi le-ar fi cerut să ducă *vendetta* mai departe ; dar cum, în ce mă priveşte, nu-mi place să văd fraţii războindu-se sau pe Moise şi pe Aron smulgîndu-şi unul altuia smocuri din barba albă, mă bucur că nu va avea loc nici o luptă între veterani şi că bătrînele lor piepturi, încă viguroase, au scăpat de glonţul fratricid.

Maiorul MacWhirter uită cu totul de gloanţe şi lupte cînd îl sărută micuţa Charlotte şi nu simţi nici urmă de gelozie cînd o văzu agăţîndu-se de braţul lui Philip. Se înduioşă la vederea suferinţei şi inocenţei, în timp ce doamna Baynes continua să-şi strige furia în gura mare :

— Dacă generalul nu mă apără de insulte, cred că ar fi mai bine să plec.

— Pe legea mea, zău că ar fi mai bine ! exclamă MacWhirter, la vorbele căruia ochii doctorului şi ai colonelului Bunch licăriră a încuviinţare.

— *Allons, Monsieur Phillippe.* Ajunge, lasă-mă să o duc în pat, reluă *Madame.* Vino, dragă domnişoară !

---

* O mamă, halal mamă, pe legea mea ! (fr.).

Ce păcat că dormitorul nu era decît la un metru de locul unde se aflau ! Philip se simţea în stare să o ducă pe micuţa lui Charlotte pînă la Tuileries. Buclele castanii, bogate, care acoperiseră umerii lui, îl părăsiră. Micuţa inimă rănită ce şezuse lîngă a lui se despărţi de el, bătînd înviorată. *Madame* şi mama lui Charlotte o luară pe fată cu ele. Uşa camerei vecine se închise în urma ei. Micuţa siluetă tristă dispăru. Bărbaţii, care nu demult se certaseră pe coridor, stăteau acum tăcuţi.

— I-am auzit de-afară glasul, spuse Philip, după o scurtă pauză (de dragoste, de tristeţe şi emoţie cred că i se învîrtea capul). I-am auzit de-afară glasul şi nu m-am putut abţine să nu intru.

— Cred şi eu, tinere ! spuse maiorul MacWhirter, strîngîndu-l zdravăn de mîini.

— Sst, sst ! şopti doctorul. Îi trebuie linişte. A trecut prin destule emoţii în seara asta. Nu mai avem nevoie de alte scene, tinere.

Iar Philip spunea că, atunci cînd în agonia suferinţei şi a îndoielii găsise o mînă prietenească întinsă către el, fusese atît de impresionat, încît se văzuse nevoit să fugă de compania bătrînilor şi să dispară în noapte, pe o ploaie torenţială — blîndă ploaie !

În vreme ce Philip, odată plecat de la pensiunea lui *Madame* Smolensk, îşi rosteşte rugăciunea cea mai tandră, vărsînd lacrimi, cu inima bătîndu-i puternic şi rostind jurăminte de iubire dedicate micuţei Charlotte, duelişti reuniţi se retraseră la un colocviu în *salle-à-manger* ; şi, din pricina vremii ploioase, Auguste, cuprins de uimire, fu nevoit să aducă a treia oară apă fierbinte pentru cei patru gentlemeni participanţi la congres. Colonelul, maiorul, doctorul se aşezară de o parte a mesei, apăraţi de un rînd de pahare mari, cu toartă, flancate de o sticlă de brandy tare şi o butelcuţă din care se putea turna apă fierbinte. Îndărătul acestor fortificaţii, veteranii îşi aştepau inamicul, care, după ce o vreme parcurse camera în lung şi în lat, îşi luă poziţia finală în faţa lor şi se pregăti de atac. Generalul îşi încălecă din nou acel *cheval de bataille* *, dar nu mai putu convinge animalul să atace cu înverşunarea dinainte. Silueta fantomatică a lui Charlotte îşi făcuse apariţia în mijlocul lor şi-i împinse cu braţele ei pline de dragoste, despărţindu-i pe războinici. În zadar încercă Baynes să stîrnească un scandal și să-și susțină izbucnirea de furie cu exclamații ca : „pe legea mea“, „pe Dumnezeul meu“ sau cu vorbe mai îndrăznețe. Timidul, blîndul, liniștitul general, cel ținut sub papuc, dar cel atît de setos de sînge, se trezi în minoritate, avîndu-l împotrivă pe vechiul lui camarad Bunch, pe care-l insultase și-l mințise ; pe cumnatul lui, MacWhriter, pe care-l mințise și-l insultase ; și pe doctorul ce-i fusese prezentat drept prietenul celui dintîi. Cum ședeau în fața lui toți trei, înfruntîndu-l umăr la umăr, căpătînd curaj unul de la altul, fiecare ținti și trase cu sînge rece în Baynes. Pe de altă parte, veteranul prefera să cedeze unor asemenea forțe, decît să depună armele în fața unui singur adversar. Decît să-și recunoască vina față de un singur individ, mai bine îl mănîncă cu fulgi cu tot ; dar să fii încercuit de trei inamici și să-ți înclini steagul în fața unei forțe mai mari nu era o rușine ; Baynes putea să aleagă calea ocolită a scuzelor, la care se supuneau și alte firi orgolioase. Astfel, putea să-i spună doctorului :

---

* Cal de bătaie (fr.).

— Bine, doctore, poate că m-am pripit cînd l-am acuzat pe Bunch că îmi vorbește urît. Uneori martorii își dau mai bine seama, cînd cel în cauză e prea furios ; și, cum v-ați pus toți contra mea, ei bine... uite, îi cer scuze lui Bunch.

Apoi, reconcilierea cu MacWhirter a fost floare la ureche :

— Ce-i drept, am fost al naibii de irascibil, tulburat de evenimentele zilei, dar asta nu înseamnă că... una, alta, și-așa mai departe.

Dacă bătrînul ofițer a trebuit să mănînce pîinea umilinței, bravii lui adversari așteptau cu nerăbdare să-și înfulece porția cît mai repede și își întoarseră capetele onorabile cînd o înghiți. Unul dintre ei îi povesti soției lui Baynes despre cearta care se stîrnise ; el însă nu-i spuse niciodată nimic.

— Te asigur, spunea Philip mai tîrziu, că dacă în noaptea respectivă doamna Baynes ar fi aflat despre cearta aceea, și-ar fi trezit soțul din somn și l-ar fi îndemnat să-și provoace din nou prietenii la duel.

Numai că Philip nu o simpatiza deloc pe doamna Baynes, iar cînd el detestă pe cineva, nu-i găsește nici o calitate persoanei respective. Așadar, cititorul care se aștepta să citească despre încălcarea celei de a şasea porunci va încheia dezamăgit lectura acestui capitol. Acele brave săbii vechi şi ruginite, pe care războinicii, proprietarii lor, le dăduseră jos din cui, se reîntoarseră nefolosite pe panopliile lor pluşate. Îşi strînseră mîna, după obicei — cel puţin, n-a fost vărsare de sînge. Dar, deşi veteranii au stat de vorbă civilizat, Bunch, MacWhirter şi doctorul nu-şi schimbară părerea, cum că părinţii lui Charlotte se purtaseră urît cu Philip şi că binefăcătorul familiei generalului Baynes merita o soartă mai bună.

Între timp, binefăcătorul, în culmea fericirii, se îndrepta cu paşi mari, prin ploaie, către casă. Ploaia şi lacrimile îl răcoreau. Iubita lui se odihnise o clipă la pieptu-i şi, cum şezuse acolo, o umbră de speranţă îi vibrase în întreaga-i făptură. Vechii prieteni ai tatălui ei îi întinseseră o mînă de ajutor şi îl îndemnaseră să nu-şi piardă nădejdea. Suflă, vîntule ; dezlănţuie-te, ploaie de toamnă ! La miezul nopţii, pe sub pomii învîrtejiţi de furtună, printre care sclipeau luminile de la *réverbères* *, tînărul se întoarce cu paşi mari acasă. E sărac şi nefericit, dar îl însoţeşte speranţa. Înainte de a-şi scoate haina cea veche, se uită la un anume nasture de la piept : „Obrazul ei s-a sprijinit aici“, îşi zice el, „chiar aici“. Draga Charlotte ! Ce putea ea să facă unui nasture de la haina aceea veche ? !

CAPITOLUL XXVIII

ÎN CARE DOAMNA MACWHIRTER ARE O BONETĂ NOUĂ

Cu toate că nefericitul Philip dormi bine în noaptea aceea, încît ghetele lui, acele ghete ca de santinelă, uzate de-atîta mers, rămaseră la uşă pînă tîrziu, a doua zi dimineaţa, *en faction,* ** şi deşi micuţa Charlotte, după ce-şi rosti rugăciunile, se cufundă într-un somn feciorelnic, dulce şi odihnitor, tatăl şi mama ei avură o noapte grea. De altfel, după părerea mea, nici nu meritau una mai bună. E drept că doamna Baynes susţinea că nu putuseră dormi din pricina sforăiturilor lui MacWhirter (domnul şi doamna

---

* Felinare de stradă (fr.).

** În grup (fr.).

Mac fiind găzduiţi în dormitorul de deasupra celui al rudelor lor) — iar eu nu pretind că un vecin care sforăie ar fi un lucru plăcut —, dar ce insuportabilă este o conştiinţă încărcată ! Sub boneta de noapte a doamnei Baynes, ochiul nemilos al conştiinţei a stat treaz toată noaptea ; Baynes îşi odihnea capul pe pernă şi asculta tăcut cum trec orele. „Afurisit fie tînărul ăsta !“ îşi zicea acea *bonnet de nuit* * femeiască. „Cum îndrăzneşte să vină şi să tulbure pe toată lumea ? Ce palidă o să fie Charlotte mîine, cînd va veni în vizită doamna Hely cu fiul ei ! După ce plînge, arată oribil, cu pleoapele şi nasul roşii. Poate să se înfurie din nou şi să spună cine ştie ce răutăţi şi nerozii, cum a făcut astăzi. Mai bine nu-l cunoşteam niciodată pe tînărul ăsta insolent, cu barba lui roşcată şi botinele lui ordinare ! Dacă băieţii mei ar fi fost mai mari, nu s-ar fi grozăvit el pe-aici. Ar fi găsit ei un mod de a-i pedepsi neobrăzarea !“ Setea de răzbunare şi o neostoită dezamăgire o ţineau trează ; şi dacă auzea cum trec orele era pentru că gînduri răutăcioase nu o lăsau să doarmă.

Cît despre Baynes, bătrînul stătea treaz fiindcă îşi dădea seama că purtarea lui este condamnabilă. Conştiinţa l-a biruit, deşi a încercat să o zvîrle pe uşă afară. Orice făcea, gîndul acela nu-i dădea pace. Mac, Bunch şi doctorul constataseră acest lucru de la început şi se declaraseră categoric împotriva lui. Baynes intenţiona să-şi încalce cuvîntul dat unui tînăr care, indiferent ce lipsuri ar fi avut, se purtase cu nobleţe şi generozitate faţă de familia generalului. Acum putea să fie ruinat, dacă Philip n-ar fi fost îngăduitor, iar el îşi arăta gratitudinea încălcîndu-şi făgăduiala. Era un bărbat ţinut sub papuc — iată realitatea ; îi permitea soţiei lui să-l conducă — femeii aceleia bătrîne, urîte şi cîrcotaşe, ce dormea acolo. Dormea oare ? Nu. Ştia el că nu dormea. Stăteam amîndoi întinşi în pat, treji de-a binelea, urmăriţi de gînduri negre. Numai Charles recunoştea în sinea lui că era un păcătos, în vreme ce Eliza, soţia lui, înfuriată de ultima ei înfrîngere, medita cum să continue şi să cîştige lupta.

Baynes se gîndea cît e de perseverentă nevastă-sa ; cum toată viaţa ei a revenit iarăşi şi iarăşi, cu încăpăţînare, la punctul ei de vedere, pînă cînd el a ajuns să fie complet subjugat de ea. Dacă el rezistă o zi, ea luptă un an, o viaţă. De vreme ce ura pe cineva, acest sentiment rămînea continuu în sufletul ei tot atît de viu şi de nou. Gelozia ei nu se stingea niciodată şi nici dorinţa ei de a domina. Acum, că se declarase împotriva lui Philip, ce zile negre avea să-i facă bietei Charlotte! Sărmana copilă va fi supusă unei tiranii îngrozitoare, tatăl ei ştia bine. Tortura va începe îndată ce el va pleca să-şi facă plimbarea zilnică. Baynes ştia foarte bine cum putea tortura nevastă-sa o altă femeie. Auzind-o tuşind sec, în patul ei, în toiul nopţii, bărbatul vinovat stătu nemişcat sub plapumă. Dacă află că e treaz, va fi rîndul lui să fie torturat. Ah, Othello, *mon-ami!* cînd te uiţi în jur la căsnicia unora şi ştii ceea ce ştii, nu te miri că ambii soţi nu folosesc mai des perna ucigaşă? Cinism îngrozitor! Da, ştiu. Aceste propuneri crude vă par sălbatice şi vă şochează sensibilitatea, dar preparate cu un sos picant, sînt binevenite la orice masă aleasă.

---

* Bonetă de noapte (fr.).

„Biata copilă! Da, pe legea mea! Ce zile negre o să-i facă maică-sa", îşi zicea generalul, răsucindu-şi neliniştit, în miez de noapte, capul pe pernă. „Nu va avea linişte zi şi noapte, pînă nu se căsătoreşte cu bărbatul ales de mamă-sa. Şi are o inimă sensibilă — aşa zice Martin — şi are nevoie de mîngîieri şi vorbe frumoase; halal mîngîieri o să vadă ea de la maică-sa!" Apoi, trecutul reveni în mintea neliniştită a acestui bătrîn care nu putea dormi. Micuţa lui Charlotte este din nou copil, rîzînd pe genunchii lui şi jucîndu-se cu fireturile lui de la uniformă, cînd se întoarce de la paradă. Îşi aminti de febra pe care o avusese fetiţa cînd nu luase doctorii decît din mîna lui; şi acum, deşi tăcută faţă de mama ei, cu el nu ostenea să pălăvrăgească. Bătrîn cuprins de remuşcări, oare lacrimi ţi se preling pe obraji? Este miezul nopţii. Nu se vede nimic. Cînd ai însoţit-o pînă la malul fluviului şi te-ai despărţit de ea ca să o trimiţi în Europa, cum s-a mai agăţat biata copilă de tine şi a strigat: „Tăticule, tăticule!". Cum ai mai plîns, clătinîndu-te pe scările debarcaderului — da, ţi-au curs lacrimi de mîhnire duioasă şi de suferinţă drăgăstoasă că te-ai despărţit de fericirea sufletului tău. Iar acum, nesilit de nimeni şi de dragul banilor, îi împlînţi un pumnal în inimă şi îţi calci făgăduiala dată copilului tău. „Bătrîna aia rea, zbîrcită, supărăcioasă şi urîtă e aceea care m-a îndemnat să fac asta, să calc în picioare sentimentele dragei mele copile şi să o chinuiesc!" se gîndea el. În faimosul tablou al lui Zoffany *, cu Garrick și doamna Pritchard în rolurile lui Macbeth și lady Macbeth, Macbeth are o expresie chinuită și schimonosită, în vreme ce lady Mac este calmă și sigură pe sine. Este în joc aici arta actorului sau îndemînarea poetului ? Baynes era deci necăjit. Îl chinuiau remușcarea, rușinea și mila. Ei bine, mă bucur. Om bătrîn, cum ai cutezat să-i rănești inima copilei tale ? A doua zi dimineața arăta ca un bolnav de bilă ; galben la față ca și nemiloasa lui nevastă. Cînd doamna general B. îi va asculta pe copii la lecții, îi va muștrului strașnic ! Credința mea e că se va răsti la ei pentru tema de dimineață, din care nu pricepea o iotă. Cît despre Charlotte, cînd își făcu apariția, cu ochii roșii, fără culoare în obrajii rotunzi, avea ceva în privire și atitudine care o determină pe mama ei să-și stăpînească pornirile de ocară și ceartă. Fata era în plină revoltă. Chiar avusese toată ziua o stare febrilă, iar privirile-i scăpărau în semn de război. Pe vremea aceea, Philip îndrăgise în mod special o melodie : cîntecul ~~lui~~ Ruth. Char se așeză la pian și îl interpretă cu o stranie energie. „Poporul tău va fi și al meu“, cînta ea din toată inima, „iar Dumnezeul tău va fi și al meu !“ Sclava se răzvrătise. Micuța inimă declarase război. Nesupunerea ei fățișă o sperie pe mama ei.

Cît despre tatăl vinovat, chinuit de remușcări acesta plecă dis-de-dimineață de-acasă și se duse la „Galignani“, unde citi toate ziarele fără să înțeleagă o iotă. Apoi, cu totală inconștiență și nepăsare față de cheltuieli, intră într-un restaurant luxos de la Palais Royal, unde se poate mînca o supă, trei feluri de mîncare, un desert, alături de o jumătate de litru de vin strașnic, cu doi *frongs*, zău așa. Dar nici una dintre bunătățile ce-i fură prezentate nu izbuti să-i alunge grijile sau să-i facă poftă de mîncare. Apoi, bietul nefericit plecă spre Grand Opéra, unde văzu un balet. În zadar ! Nimfele trandafirii nu-l fascinară defel. Nici nu observă ocheadele, salturile și grațiile lor. Vedea o copilă cu ochi mari, rotunzi și triști. Ifigenia lui, căreia îi dăduse o lovitură perfidă, pe la spate. În drum spre casă, se opri la cafenea și bău mult brandy cu apă. În zadar, în zadar, vă asigur ! Nevastă-sa îl aștepta, îngrijorată de absența neobișnuită a soțului ei. Cînd se întoarse, nu îndrăzni să-l dojenească. Chipul lui era palid, iar ochii îi erau injectați și aveau o căutătură aprigă. De cîte ori arăta așa, Eliza Baynes se făcea mică și tăcea chitic. Mac, cele două surori și, pare-mi-se, colonelul Bunch (dar Philip, informatorul meu, nu este sigur asupra acestui punct) jucau plictisiți un rober, cînd intră generalul. Doamna B. știu după chipul generalului că acesta *recursese la stimulii alcoolului.* Dar nu cuteză să zică nimic. Uneori, nici tigrul din junglă nu era mai sălbatic decît Baynes.

---

* Johann Zoffany (1735—1810) — portretist german, stabilit în Anglia.

— Unde-i Char ? întrebă el cu o voce care te înfiora, ca vocea lui Barbă Albastră.

— Char s-a dus la culcare, răspunse mama fetei, aranjîndu-și atuurile. Hm ! *Augoost, Odevee, Osho !*

Să se mai fi împotrivit Eliza Baynes, deși știa că băuse destul ? Era ca și cînd ai fi cicălit un tigru, spunîndu-i că a mîncat destui șipai *. Lady Macbeth, după ce l-a convins pe Mac în privința lui Duncan, vă asigur că s-a purtat cu deferență și respect față de generalul ei. Nici o lamentație, nici o rugăciune sau remușcare nu o putea readuce la viață pe Maiestatea sa. Cît despre dumneata, bătrîne gentleman, deși faptul este consumat, nu este totuși ireparabil. Ți-ai luat înapoi cuvîntul dat, sub pretextul josnic al banilor ; ai adus nefericirea în două inimi și ai lovit nemilos în cea pe care o iubești cel mai mult pe lumea asta ; te-ai purtat cu o ticăloasă nerecunoștință față de un tînăr ce s-a dovedit atît de generos cu tine și ai tăi ; iar acum suferi, cuprins de mînie și de remușcări, recunoscînd că ție singur îți datorezi nelegiuirea făcută — cu toate acestea, încă nu este totul pierdut. Liniștește-te și șterge-ți lacrimile. Trebuie să iei o hotărîre și să-ți reafirmi autoritatea de cap de familie. Doamna Baynes, după nelegiuirea ei, e blîndă și supusă. Aproape că și-a omorît copila, iar pe Philip l-a pus pe infernalul scaun de tortură ; dar cu toți ceilalți din casa lui *Madame* se poartă foarte amabil. Nu scoate o vorbă în legătură cu izbucnirea doamnei colonel Bunch, din noaptea trecută. Vorbește cu sora ei, Emily, despre Paris, despre modă, iar Emily își închipuia că se plimbă pe Boulevard și pe la Palais Royal împreună cu maiorul ei. Doamna Baynes zîmbește forțat tuturor celorlalți comeseni. Îi mulțumește lui *Augoost,* cînd o servește la masă și spune :

---

* Soldat indian din armata britanică.

— *Ah, madame, que le boof este bong aujordhui, rien que j'aime comme le potofou.* *

Of, ipocrită bătrînă! Dar, după cum știți, eu n-am simpatizat-o niciodată și-am spus întotdeauna că buna ei dispoziție era mai insuportabilă decît furia. Ipocrita! O spun și o repet; dar, vă mărturisesc că nu era singura ipocrită de la masă, după cum veți afla îndată.

Cînd Baynes avu ocazia să-i vorbească neobservat, cum credea el, lui *madame*, bietul vinovat se interesă cum se simțea micuța lui Charlotte. În acel moment, doamna Baynes tocmai tăia cu atu și se prefăcea că nu vede și nu aude nimic.

— E mai bine, doarme, spuse *madame*. Domnul doctor Martin i-a recomandat o poțiune calmantă.

Ce-ați zice cînd ați afla că cineva a luat o scrisorică de la Charlotte și a dat cincisprezece *sous* unui tînăr savoiard ca s-o ducă cuiva anume? Și, dacă v-aș spune că persoana căreia i se adresa scrisoarea formulă numaidecît răspunsul — adresat lui *Madame* de Smolensk, desigur? Știu că nu era bine deloc, dar cred că prescripțiile lui Philip au avut același efect binefăcător ca acelea ale doctorului Martin și nu intenționez să mă supăr pe *Madame* pentru că a consultat un doctor practicant neautorizat. Stimată doamnă, nu-mi țineți mie predici despre moralitate și nu-mi reproșați că dau tinerilor exemple negative. Chiar și-acum, la vîrsta dumneavoastră matură, și cu dragile copile alături, dacă mergeți la operă să vedeți „Bărbierul din Sevilla", de partea cui veți fi: a doctorului Bartolo sau a domnișoarei Rosina?

Deși doamna Baynes se purta cu deferență față de soțul ei și, cu fel de fel de lingușiri, cu sfioase rugăminți și prefăcute umilințe, se străduia să-l împace și să-l domolească, generalul își păstră expresia întunecată și posomorîtă față de tovarășa lui de viață; zîmbetele ei forțate începuseră să-i displacă; îi replica tăios, rostind doar un „Oh!" și „A!" la constatările ei. Cînd doamna Hely, împreună cu fiul și fiica ei, sosiră în trăsura proprie să facă a doua vizită familiei Baynes, generalul izbucni furios:

---

* Pronunție greșită pentru: *Ah, madame, que le boeuf est bon aujourd'hui, rien que j'aime comme le pot-au-feu* — Ah, doamnă, ce bună este astăzi carnea de vacă, nimic nu-mi place mai mult decît un rasol de vită cu legume (fr.).

— Doamne Dumnezeule, Eliza, doar n-ai de gînd să primeşti vizitatori tocmai acum, cînd biata noastră copilă zace bolnavă în camera de-alături ? Este inuman !

Femeia, speriată, nu se aventură să protesteze. Era atît de înspăimîntată, încît nici nu încercă să-i certe pe copiii mai mici. Îşi luă lucrul de mînă şi se aşeză în mijlocul lor, plîngînd pe furiş. Întrebările lor directe şi rîsetele nelalocul lor parcă i se împlîntau în inimă şi o pedepseau. Oamenii fac greşeli şi după cincizeci de ani. Uneori, nu numai elevii merită cîte o pedeapsă, ci şi pedagogii şi profesorul însuşi. În ce mă priveşte, nădăjduiesc să-mi amintesc acest dulce adevăr chiar de-aş trăi pînă în anul 1900.

Faţă de celelalte doamne găzduite la pensiunea lui *madame*, doamna Mac şi doamna colonel Bunch, generalul se purta cu supărătoare politeţe şi amabilitate, deşi acestea se declaraseră împotriva lui şi îşi exprimaseră părerea deschis, în noaptea bătăliei hotărîtoare. Numai cu douăzeci şi patru de ore înainte spuseseră despre general că era o brută, iar, în ziua următoare, nici lordul Chesterfield nu ar fi fost mai politicos cu o tînără ducesă încîntătoare, decît Baynes cu acele doamne. Vă amintiţi de dorinţa vie a doamnei Mac de a avea o bonetă nouă, de la Paris, ca să se distingă la promenadă, printre doamnele din Tours ? Maiorul, doamna Mac şi doamna Bunch stabiliră să meargă la Palais Royal (unde MacWhirter le spusese că remarcase cîteva lucruşoare tare drăguţe, zău aşa, la magazinul din colţ, în pasajul cu boltă de sticlă). Auzind acestea, Baynes sări în picioare, zicînd că îşi însoţeşte prietenii şi adăugă :

— Ştii, Emily, ţi-am promis de mult o bonetă nouă.

Cei patru plecară împreună, dar Baynes nu-i propuse soţiei lui să-i însoţească, deşi cea mai bună bonetă a ei — vai de ea ! — arăta jalnic, cu pene năpîrlite, funde boţite, flori ofilite şi dantelă cumpărată, cu cîteva luni înainte, de pe St. Martin's Alley. Desigur, Emily o întrebă pe sora ei :

— Eliza, nu vrei şi *tu* să ne însoţeşti ? Putem lua omnibuzul de la colţ şi ne duce chiar pînă la uşă.

Numai că, la această neinspirată invitaţie a lui Emily, chipul generalului căpătă o expresie atît de ostilă, de aprigă şi de înspăimîntătoare, încît Eliza Baynes răspunse :

— Nu, mulţumesc, Emily. Charlotte încă nu s-a înzdrăvenit şi s-ar putea să... să fie nevoie de mine acasă.

Așa că grupul plecă fără doamna Baynes. Lipsiră mult, iar Emily MacWhirter se întoarse la pensiune cu o bonetă — cel mai frumos lucru pe care l-ați văzut vreodată ! — din catifea *piqué* * verde cu un *ruche* ** plin de boboci de trandafiri și o pasăre a paradisului cocoțată în vîrf, ciugulind dintr-un minunat ciorchine de struguri, un buchet de maci, un spic de grîu, unul de orz etc., toate semnificînd dărnicia toamnei. Doamna general Baynes fu silită să-și vadă sora întorcîndu-se acasă cu acea bonetă elegantă, să o întîmpine, să înțeleagă din remarca lui Emily că generalul făcuse un gest frumos, să afle că, pe urmă, merseră cu toții la cofetăria „Tortoni“ și mîncaseră înghețată și, apoi, să se urce în camera ei și să se uite la propria-i *chapeau* *** veche, boțită, neîngrijită, cu panglicile mototolite, atîrnînd în cuier. Eliza Baynes fu nevoită să suporte umilința în tăcere, fără să clipească și, dacă se putea, și cu un zîmbet pe față.

Ca urmare a întîmplărilor relatate mai sus, cînd tatăl domnișoarei Charlotte se întoarse de la Palais Royal, fu anunțat că fata lui se simțea mult mai bine. O găsi șezînd pe canapeaua lui *madame*, palidă, dar cu obișnuitul ei zîmbet cald. O sărută și o dezmierdă cu vorbe tandre. Socot că-i spuse că nu iubea pe nimeni pe lume ca pe Charlotte a lui. N-ar face niciodată, de bunăvoie, nimic care să-i pricinuiască durere, niciodată ! Toată viața ea fusese fata lui cuminte, binecuvîntarea lui ! Ah ! ce tablou frumos — un bătrîn penitent și copila lui, agățîndu-se de el — mai frumos decît scena cealaltă, adică, cea cu doamna Baynes privindu-și pălăria veche. Nu rostiră nici un cuvînt despre Philip, nici Baynes, nici fiica lui, dar acele calde priviri și alinturi părintești sădiră speranța în inima lui Charlotte ; iar cînd tatăl ei plecă (i-a povestit ea, mai tîrziu, unei prietene), „m-am ridicat și l-am urmat, intenționînd să-i arăt scrisoarea lui Philip. Dar, la ușă, am văzut-o pe mama coborînd ; și arăta atît de îngrozitor, încît m-a înspăimîntat și m-a făcut să mă întorc“. Am auzit că există unele mame care nu permit fiicelor lor să citească lucrările acestui umil predicator, ca să nu capete idei „periculoase“ etc. Stimate doamne, dați-le „Goody Two-Shoes“ ****, dacă vreți, sau oricare altă carte, ce îmbină educaţia cu distracţia şi pe care o consideraţi cea mai potrivită pentru gîndirea lor imatură ; dar vă implor să fiţi bune cu ele. N-am văzut niciodată oameni să se înţeleagă mai bine, să fie mai sinceri, mai afectuoşi, mai buni prieteni decît părinţii şi copiii lor ajunşi la maturitate, în Statele Unite. De ce ? Fiindcă copiii au fost cu siguranţă răsfăţaţi. Ascultaţi-mă pe mine ; cîştigaţi încrederea copiilor voştri înainte de a sosi ziua răzvrătirii şi independenţei, căci, apoi, iubirea nu se mai întoarce.

---

* Reiată (fr.).

** Volan plisat (fr.).

*** Pălărie (fr.).

**** Basm atribuit lui Oliver Goldsmith

Cînd doamna Baynes intră la fiica ei, care şezuse confortabil pe canapeaua din camera lui *madame* şi-şi sărutase tatăl, toate acele zîmbete calde şi sfioase şi acele picături de rouă tremurătoare, de iertare şi compasiune, care pînă nu demult alinaseră sufletul copilei, îi dispărură din ochi şi de pe obraji. Privirile ei începură din nou să scapere febril, iar inima să-i palpite cu o iuţeală periculoasă.

— Cum te mai simţi ? o întrebă mama, cu glasul ei grav.

— La fel, răspunse fata, începînd să tremure.

— Lăsaţi copila în pace ; o tulburaţi, *madame !* exclamă stăpîna casei, intrînd în urma doamnei Baynes.

Tristă, umilită, părăsită, mama lui Charlotte ieşi din camera copilei cu capul plecat. În după masa aceea îşi puse boneta veche şi-o porni la plimbare pe Champs Elysées, împreună cu copiii mai mici şi îi duse la „Guignol" ; îi dădu un *penny* omului de la „Guignol". Cred că nu văzu din spectacol mai mult decît soţul ei din baletul din seara precedentă, cînd Taglioni, Noblet şi Duvernay dansaseră în faţa privirilor lui înfierbîntate. Dar apoi, ştiţi, focul privirilor i-a fost răcorit, lucru care l-a făcut să privească lumea cu mai mult entuziasm şi bună dispoziţie. Dumnezeule mare, dă-ne ochi să ne vedem propriile greşeli, oricît de slăbiţi ar fi de vîrstă, dă-ne genunchi care să nu fie înţepeniţi şi să mai poată îngenunchea, în ciuda anilor, junghiurilor şi reumatismului ! Aşadar, acea femeie copleşită de mîhnire îşi duse copiii la banala comedie „Guignol". Nu protestă cînd îi văzu pe cei doi băieţi cocoţîndu-se în copacii de pe Champs Elysées, deşi paznicii le porunciră să coboare. Le cumpără la fiecare acadele roz pe băţ. La un moment dat, îşi scoaseră acadelele din gură şi arătară cu degetul către caleașca splendidă a doamnei Hely, care venea dinspre Bois de Boulogne și se îndrepta spre centru. Umbrele nopții începură să se aștearnă, iar la pensiunea lui *Maame* Smolensk, Auguste tocmai voia să sune clopoțelul pentru cină, cînd se întoarse doamna general Baynes.

Între timp, mătușa MacWhirter îi făcuse o vizită micuței domnișoare Charlotte, cu care ocazie își puse boneta nouă pe care i-o cumpărase generalul. Acest elegant obiect constitui tema unei plăcute conversații între nepoată și mătușă, care se stimau în mod deosebit ; împreună admirară și examinară amănunțit toate detaliile bonetei, florile albastre, cele roșii, strugurii, spicele de grîu, dantela etc. Își mai amintea Charlotte de obiectul acela englezesc, lipsit de gust și demodat, pe care-l purta mătușa Mac cînd a plecat în oraș ? Charlotte își amintea bine boneta aceea și rîse cînd doamna Mac îi relată cum la întoarcere, în cupeu, tatăl ei, insistă să ia vechea bonetă și să o arunce pe fereastră, afară în drum, de unde un bătrîn negustor de haine vechi, o ridică cu cîrligul, apoi și-o puse pe cap și plecă, surîzînd satisfăcut. Vă declar că ascultînd această istorisire, Charlotte rîse fericită, cu poftă, ca odinioară ; și, desigur, micuța copilă și mătușa ei se îmbrățișară din nou.

Trebuie să precizăm că generalul și însoțitorii lui, deși se întorseseră de la Palais Royal într-un cupeu de piață, la ducere o luaseră pe jos, doi cîte doi, adică maiorul MacWhirter în frunte, braț la braț cu doamna Bunch (care, vă asigur, cunoștea toate magazinele de la Palais Royal), urmați la o oarecare distanță de general, avînd-o ca parteneră pe cumnata lui.

Pe drum, între mătușa și tatăl lui Charlotte se înfiripă o conversație foarte importantă pentru soarta fetei.

— Of, Baynes ! Ce poveste tristă cu scumpa noastră Char ! exclamă doamna Mac cu un suspin.

— Așa este, Emily, răspunse generalul mormăind abătut.

— Ne pare rău de dumneata, Baynes ; și mie și lui Mac. Am vorbit despre asta azi-noapte pînă tîrziu. Ce mult ai suferit ! Nici un vînzător de brandy din lume nu te poate vindeca, Charles.

— Nu, pe legea mea, spuse generalul, cu o grimasă în colțul gurii. Știi, Emily, mi se rupe inima cînd o văd pe copila mea suferind, zău așa ! A fost cel mai bun copil, cel mai cuminte, cel mai vesel și cel mai ascultător, n-am avut niciodată nimic să-i reproșez ; și... pfuu !

Zicînd acestea, ochii generalului, care clipiseră foarte des pînă atunci, nu se mai putură abține și la semnalul „pfuu !“ izbucniră două șiroaie de lacrimi, despre care se spune că sînt atît de binefăcătoare pentru vedere.

— Dragă Charles, ai fost întotdeauna un om bun, spuse Emily, bătîndu-l ușor peste brațul pe care se odihnea al ei.

Între timp, generalul de divizie Baynes își puse bastonul din bambus sub brațul liber, își scoase din buzunarul de la spate o batistă mare, galbenă și interpretă un prodigios *obligato*, tocmai sub șuvoiul de apă al fîntînii de la Rond Point, vizavi de Podul Invalizilor, pe care Philip îl parcursese zi și noapte ca să-și vadă iubita.

— Ai grijă cu bastonul ăla, bătrîn neghiob ! strigă un trecător, pe care generalul îl lovise cu partea metalică a bastonului.

— *Mille pardong, mosoo ; je vous demande mille pardong* *, spuse bătrînul smerit.

— Ai un suflet bun, Charles, continuă doamna MacWhirter, iar micuța mea Char e o comoară. N-ai fi făcut niciodată așa ceva din proprie inițiativă. Doamne ! Iată unde s-a ajuns ! Mac mi-a povestit totul azi-noapte. Om rău și însetat de sînge ce ești ! Două provocări la duel și dragul de Mac, iritat la culme ! Oh, Charles Baynes, tremur la gîndul pericolului de care ați scăpat cu toții ! Dacă erai adus acasă, la Eliza... sau dacă dragul Mac mi-era adus acasă, ucis de acest braț, de care mă sprijin acum ? Oh, e îngrozitor, îngrozitor ! Sîntem niște păcătoși cu toții, asta sîntem, Baynes !

— Vă cer umil iertare pentru că m-am gîndit la o asemenea crimă. Îmi cer iertare, spuse generalul, foarte palid și solemn.

— Ai mai fi avut liniște, Charles, dacă l-ai fi omorît pe dragul de Mac ?

— Nu, cred că nu. N-aș fi meritat-o, răspunse Baynes, plin de căință.

— Dumneata ești bun la suflet. Nu dumneata ai stîrnit toată povestea asta. Știu eu cine a fost. Întotdeauna a avut o fire îngrozitoare. Nici acum nu pot să-i iert cum a torturat-o pe sărmana Louisa, care a murit. Biet îngeraş, ce-a mai suferit ! Eliza a stat la căpătîiul ei şi a cicălit-o şi a chinuit-o pînă în ultima zi. Ce, în India a ţinut vreodată doici sau servitori ? Felul cum se purta cu ei era...

---

* Pronunție greșită pentru : *Milles pardons, monsieur, je vous demande milles pardons* — Mii de scuze, domnule, vă cer mii de scuze (fr.).

— Nu-mi mai spune. Sînt conştient de defectele nevesti-mii. Numai Dumnezeu ştie cît am suferit şi eu din pricina ei ! spuse generalul, lăsînd capul în jos.

— Omule, ai de gînd să-i cedezi de tot pînă la urmă ? Azi noapte, i-am zis lui Mac : „Mac, ai de gînd să-i cedezi de tot pînă la urmă ? În «Anuarul ofiţerilor» nu găseşti un nume de bărbat mai cutezător decît Charles Baynes, dar, iată, sora mea Eliza îl domină cu totul, Mac“, i-am zis. Nu, dacă o înfrunţi, ştiu din experienţă că cedează. Noi ne-am certat de sute şi mii de ori, ştii bine, Baynes.

— Da, ştiu, recunoscu generalul cu un zîmbet trist pe chip.

— Uneori a avut ea ultimul cuvînt, alteori eu, Baynes. Dar n-am cedat niciodată ca tine, fără să lupt. Nu, niciodată, Baynes. Ţi-o spun sincer, Mac şi cu mine sîntem uluiţi, cînd vedem cum cedezi în faţa ei !

— Ei, gata ! Mi-ai spus de-ajuns că mă ţine sub papuc, zise generalul.

— Dar nu e vorba numai de tine, Charles, ci şi de draga ta copilă, biet îngeraş îndurerat !

— Tînărul ăsta e lefter ! exclamă generalul, muşcîndu-şi buzele.

— Dar dumneata, dar Mac şi cu mine cum eram cînd ne-am căsătorit ? În afară de soldă, nu aveam mare lucru, nu-i aşa ? Am avut parte şi de vremuri rele şi de vremuri bune şi ne-am descurcat cum am putut, căci ne-am iubit, slavă Domnului ! Şi-acum, iată, nu datorăm nimănui nimic, iar eu am o pălărie nouă, zise ea şi-şi ridică mîndră capul, aruncîndu-i însoţitorului ei o privire prietenească şi clipind din ochi.

— Emily, dumneata ai un suflet bun, ăsta-i adevărul, spuse generalul.

— Şi *dumneata* ai suflet bun, Charles, de nu, numele meu nu-i MacWhirter. Iar eu aş zice să urmezi glasul inimii şi te sfătuiesc...

— Ce ?

— Ei bine, te sfătuiesc să...

Dar iată că ajunseră la porţile grădinilor Tuileries, intrară înăuntru şi-şi continuară conversaţia într-un asemenea vacarm, încît n-am mai izbutit să-i auzim. Traversară grădina şi se îndreptară spre Palais Royal, unde avu loc achiziţionarea bonetei. Datorită entuziasmului ocazionat de acest eveniment, desigur toate celelalte discuţii despre treburi domestice deveniră neinteresante.

Subiectul discuţiei dintre Baynes şi cumnata lui îl putem ghici din conversaţia dintre Charlotte şi mătuşa ei. Charlotte nu veni la cină. Era prea slăbită ; îi serviră *un bon bouillon* * şi o aripă de pui în camera ei, unde şezuse toată ziua. Totuşi, la desert, doamna MacWhirter luă un ciorchine mare de struguri şi o piersică pîrguită de pe masă şi le duse copilei, iar întrevederea lor poate fi descrisă cu suficientă exactitate, deşi a avut loc fără martori. De la izbucnirea ei din noaptea scandalurilor, Charlotte ştia că mătuşa sa îi era prietenă. Privirile doamnei MacWhirter şi expresia chipului său vesel şi deschis dovedeau simpatia ei faţă de fată. Paloarea, privirile furioase, bătăile de inimă dispăruseră. Domnişoara Char făcu chiar o glumă, cînd apăru mătuşa ei :

— Ce struguri frumoşi ! Pesemne că i-ai luat de pe boneta cea nouă, mătuşă !

— Ar fi trebuit să-ţi dau şi pasărea paradisului, numai că văd că nu ţi-ai mîncat nici bucăţica de pui. Cumsecade femeie, *Madame* Smolensk. Îmi place. Pregăteşte nişte cine foarte reuşite. Deşi nu-mi dau seama cum se descurcă cu banii !

— A fost foarte, foarte bună cu mine ; şi o iubesc din toată inima ! exclamă Charlotte.

— Biata de tine ! Toţi trecem prin încercări grele ; a ta a început, draga mea.

— Da, mătuşă, într-adevăr ! suspină fata. Probabil că în acel moment s-au pupat.

— Draga mea, cînd tatăl tău m-a dus să-mi cumpere boneta, am discutat îndelung despre tine.

— Despre mine, mătuşă ? întrebă domnişoara Charlotte, cu voce tremurătoare.

— N-a vrut să o ia şi pe maică-ta ; a mers numai cu mine. Ştiam că vrea să-mi vorbească despre tine. Şi despre ce crezi că era vorba ? Draga de tine, ai fost foarte tulburată aici. Se pare că tu şi cu mamă-ta nu vă veţi înțelege o vreme. Te va tîrî după ea pe la baluri și petreceri mondene și-ți va aduce pe cap *partide bune*.

---

* O supă bună (fr.).

— Ah, le urăsc ! strigă Charlotte.

Bietul Walsingham Hely, ce făcuse el ca să fie detestat ?

— Ei bine, nu am dreptul să vorbesc despre mamă propriei sale fiice. Dar știi că ea are *un gînd* cu tine. Și vrea să fie ascultată. Nu-ți va da pace. Va reveni asupra scopului ei iar și iar. Știi cum vorbește despre o anumită persoană — un anume gentleman ? Dacă-l va mai întîlni vreodată va fi foarte aspră cu el. Maică-ta poate fi aspră uneori, trebuie să mărturisesc acest lucru despre propria-mi soră. Cît timp vei rămîne aici...

— Ah, mătușă, mătușă ! Nu mă lua cu dumneata, nu mă lua cu dumneata ! strigă Charlotte.

— Draga mea, te temi de bătrîna ta mătușă și de unchiul Mac, care-i atît de bun și te iubește atît de mult ? Maiorul Mac-Whirter are și el voința lui, la care însă nu voi face nici o aluzie. *Noi* știm cît de admirabil s-a purtat cineva cu familia ta. O persoană tratată cu atîta *nerecunoștință*, deși, desigur, nu fac nici o aluzie. Dacă ți-ai dăruit inima *celui mai mare binefăcător* al tatălui tău, crezi că eu și cu unchiul Mac ne vom certa cu tine ? Cînd Eliza s-a măritat cu Baynes (tatăl tău era un subofițer sărac pe-atunci, draga mea, iar sora mea n-avea nici bani și nici nu era vreo frumusețe), nu s-a opus și ea dorințelor tatălui *nostru* ? Sigur că da ! Dar a zis că e majoră — asta așa era, ba chiar depășise cu mult vîrsta majoratului — și că va face ce va dori, și l-a convins pe Baynes să se însoare cu ea. De ce să-ți fie teamă să vii la noi, draga mea ? Aici ești mai aproape de o anume persoană, dar îl poți vedea ? Maică-ta n-are să-ți dea voie să ieși, decît dacă ea te va urma ca o umbră. Poți să-i scrii ! Nu-mi spune *mie*, copila mea. N-am fost și eu tînără ? Iar cînd era ceva în neregulă între Mac și bietul tata, nu-mi scria Mac, deși urăște scrisorile și nu se prea pricepe la ele ? Și cu toate că ni se interzisese să mai comunicăm, n-am născocit zeci de căi de a ne telegrafia ? Doamne Dumnezeule, odată bietul tău bunic s-a înfuriat atît de tare pe mine, cînd a găsit una, încît a luat din cui biciul de la cabrioletă și m-a bătut, la vîrsta mea !

Charlotte, care avea simțul umorului, altădată ar fi rîs de această mărturisire, dar acum era prea tulburată din pricina acelei invitații a mătușii ei de a părăsi Parisul.

Să plece din Paris ? Să piardă ocazia de a-şi vedea cel mai bun prieten, ocrotitorul ei ? Chiar dacă nu era împreună cu ea, era aproape de ea. Da, aproape de ea mereu ! În acea noapte îngrozitoare, cînd totul părea lipsit de nădejde, nu-i sărise eroul ei în apărare ? O, cel mai drag şi cel mai curajos ! Cel mai tandru şi mai sincer !

— Nu mă asculţi, copilă dragă ! spuse mătuşa Mac, urmărindu-şi nepoata cu priviri afectuoase. Acum, fii atentă ! Îţi spun ceva la ureche ! Şi aşezîndu-se pe canapea, alături de Charlotte, mătuşa Emily mai întîi o sărută pe Charlotte pe obrajii bucălaţi şi apoi începu să-i şoptească la ureche.

Nici o doctorie n-a fost vreodată mai eficientă şi cu un efect mai rapid, decît acel minunat elixir, pe care mătuşa Emily i-l administra nepoatei sale, la ureche.

— Of, prostuţo ! începu ea, iar restul vrăjii i-l şopti la urechiuşa aceea trandafirie, delicată, acoperită de buclele castanii şi mătăsoase ale domnişoarei Charlotte. Ce roşeaţă încîntătoare i se ivi pe obraz ! Buzele frumoase exclamară : „Ah, dragă mătuşică“, apoi sărutară chipul blînd al mătuşii ; dacă aş cunoaşte descîntecul, cum l-aş mai rosti numaidecît, pentru un asemenea pacient tînăr şi încîntător.

— Cînd plecăm ? Mîine, mătuşă, *n'est-ce pas* ? * Ah, m-am înzdrăvenit, nu m-am simţit niciodată atît de bine ! Mă duc să fac bagajele *în clipa asta* ! strigă copila.

— *Doucement !* ** Tatăl tău cunoaşte planul. De fapt, el l-a propus.

— Dragul de el, cel mai bun tătic ! izbucni domnişoara Charlotte.

— Dar maică-ta nu ştie nimic, iar dacă te arăţi prea dornică să pleci, s-ar putea să se împotrivească. Nici prin gînd nu-mi trece să sfătuiesc un copil să se ascundă de mama lui, ferească Dumnezeu, dar în situaţia asta, draga mea... Ştiu cum s-a întîmplat cu Mac şi cu mine. Nu mi-a păsat mie de biciul tatii, zău aşa ! Ştiam eu că n-o să mă doară. Cît despre Baynes, el nu-i în stare să omoare o muscă. N-am mai văzut un om să regrete atîta ce-a făcut. Mi-a mărturisit-o cînd ne-am întors de la magazinul de pălării, iar el îmi ţinea vechea mea bonetă galbenă în mînă. Lîngă Bursă ne-am întîlnit cu cineva. Ce trist părea, dar cît de chipeş ! Eu m-am înclinat cînd l-am văzut şi i-am făcut semn cu mîna, adică cu vîrful umbrelei. Tatăl tău n-a putut să-i strîngă mîna, din pricina bonetei mele, pusă în cutia ei maronie de carton, pe care o ţinea în mînă. Are o barbă cît toate zilele. Arăta ca un leu rănit. I-am şi zis lui tată-tău şi i-am mai spus : „Dumneata îl faci să sufere aşa, Charles Baynes !" „Ştiu", mi-a răspuns. „M-am tot gîndit la asta. Nu pot să dorm noaptea din pricina asta ; sînt tare necăjit." Ştii ce zicea tata uneori ? Vai de mine ! Ar fi trebuit să-l auzi, cu ani în urmă, cînd Eliza şi cu mine ne-am înrolat în armată.

---

* Nu-i aşa ? (fr.).
** Încetişor (fr.).

De data aceasta, Charlotte Baynes era fericită de supărarea tatălui ei. Inima copilei suferise la gîndul că tatăl ei putea să-i facă o nedreptate. Luaţi aminte, bărbi cărunte ! Oricît de bătrîni aţi fi şi oricîţi dinţi v-ar lipsi, dacă aţi făcut vreun rău, recunoaşteţi că l-aţi făcut ; apoi, aşezaţi-vă şi murmuraţi o smerită rugăciune !

Aşadar, generalul şi Philip nu şi-au strîns mîinile, în schimb maiorul MacWhirter i-a ieşit ostentativ înainte, i-a întins leului rănit mîna şi a zis :

— Domnule Firmin, ce bine-mi pare că te văd ! Dacă treci vreodată prin Tours, nu ne uita pe soţia mea şi pe mine. Frumoasă zi ! Micuţa pacientă se simte mult mai bine. *Bon courage* *, cum se zice aici !

Mă întreb cum o fi ieşit corespondenţa lui Philip pentru „Pall Mall Gazette" în noaptea aceea ? Orice om care trăieşte de pe urma condeiului, aruncîndu-şi din întîmplare o privire peste lucrările mai vechi, îşi aminteşte de trecut. Necazurile, bucuriile, tinereţea, tristeţile, prietenii dragi, totul prinde viaţă din nou. Cum mai roşim de ruşine citind unele dintre acele frumoase pasaje ! Ce plicticoase sînt acele glume vechi ! Era într-o miercuri seara. În camera lui de hotel, Philip scria pentru ziarul de acasă una dintre acele lungi tirade, datate „Paris, joi...", care trebuiau să ajungă la timp pentru numărul de sîmbătă, cînd un chelner intră şi-i spuse clipind din ochi :

— Doamna aceea a venit din nou, *Monsieur Philippe.*

— Care doamnă ? întrebă isteţul nostru corespondent.

— Doamna aceea în vîrstă, care a venit zilele trecute, ştiţi dumneavoastră.

— *C'est moi, mon ami !*** strigă *Madame* Smolensk, cu binecunoscuta ei voce gravă. Iată o scrisoare, *d'abord* *. Dar asta nu spune nimic. A fost scrisă înainte de *la grande nouvelle*, vestea cea mare, vestea cea bună.

---

* Mult curaj (fr.).

** Eu sînt, prietene ! (fr.).

— Ce veste bună ? întrebă gentlemanul.

— Domnişoara pleacă, peste două zile, la Tours, împreună cu mătuşa şi unchiul ei — buna familie *Macvirterre*. Şi-au rezervat locuri la diligenţa lui Laffite şi Caillard, prietenii dumitale. Amîndoi soţii îi ţin partea fetei. Tatăl ei este de acord cu plecarea. Iată cartea lor de vizită. Du-te şi dumneata ; te vor primi cu braţele deschise. Ce-i cu dumneata, dragul meu ?

Philip părea teribil de trist. Un gentleman din New York, înşelat şi fără noroc, îl înduplecase şi-l făcuse să-i dea toţi banii ; mai rămăsese cu patru franci, iar acum trăia pe credit în contul banilor din luna următoare.

— N-ai bani ! Mi-am închipuit eu. Uite ! Lasă-l pe proprietar să aştepte ! Zicînd acestea scoase o bancnotă şi i-o puse în mînă.

— *Tiens, il l'embrasse encor c'te vieille !* exclamă băiatul de la bucătărie. *J'aimerai pas ça moi, par examp !* **

CAPITOLUL XXIX

ÎN DEPARTAMENTELE SENA, LOARA şi STYX *(INFÉRIEUR)*

Draga noastră prietenă, doamna Baynes, suferea din pricina unuia din acele accese de panică ce o cuprindeau uneori şi în timpul cărora devenea, faţă de soţul ei, supusa şi ascultătoarea Eliza. Cînd Baynes avea o anumită expresie pe chip, nevastă-sa ştia că împotrivirea era zadarnică. Pesemne că o asemenea expresie avea pe chip, cînd o anunţă de plecarea lui Charlotte şi-i ordonă doamnei general Baynes să facă pregătirile necesare pentru fată.

— S-ar putea să stea mai multă vreme cu mătuşa ei, o înştiinţă el. O schimbare de aer îi va face mult bine copilei. Pregăteşte tot ce este necesar : pălării, bonete, haine groase de iarnă şi aşa mai departe.

---

* Mai întîi (fr.).

** Pronunţie greşită pentru : *Tiens, il embrasse encore cette vieille ! J'aimerais pas ca, moi, par exemple !* — Ia uite, iar o îmbrăţişează pe bătrînă. Mie, de exemplu, nu mi-ar plăcea. (fr.).

— Aşa de mult va sta Char acolo ? întrebă doamna B.

— A fost atît de fericită aici, că vrei s-o ţii lîngă tine şi ai impresia că fără tine va fi nefericită ? mi-l imaginez pe general replicîndu-i aspru tovarăşei lui de viaţă.

Mi-o închipui pe această femeie în vîrstă plecîndu-şi capul ofilit, cu o lacrimă căzîndu-i, poate, pe obraz, şi ducîndu-se în tăcere să execute porunca stăpînului ei. Alese un geamantan dintre cuferele de voiaj ale lui Baynes. Pe vremea aceea, cufărul de voiaj al unei tinere domnişoare era un cufăr în toată regula. Acum arată ca un edificiu de lemn, cu două, trei despărţituri în care pot fi împachetate două, trei domnişoare (fără crinolină). Anul trecut, am văzut în gara Folkestone o femeie în vîrstă, de la ţară, cu tot bagajul într-o cutie de carton, înfăşurată într-o legătură din bumbac, care-i atîrna de braţ ; supraveghea cele douăzeci şi trei de cufere negre aparţinînd lui lady Knightsbridge, fiecare din ele aproape de mărimea lojei sale de la operă. Bătrîna stătea năucită în faţa cuferelor uriaşe. Ea şi cu mine am trăit într-o perioadă cînd crinolinele nu apăruseră încă ; şi cred că, pe vremea aceea, femeile arătau mai bine decît acum. Aşadar, din grămada de geamantane, s-a pregătit un cufăr şi o cutie pentru micuţa Charlotte, iar fraţii ei mai mici au tot sărit şi au ţopăit zdravăn pe capacul cutiei ca să se închidă ; generalul aduse ciocanul şi nişte cuie ca să prindă de cutie o bucată de carton pe care scria „*Mademoiselle* Baynes". Mama ei a trebuit să privească şi să fie martoră la toate aceste pregătiri. Walsingham Hely venise în vizită, dar ştia că era pentru ultima oară ; pierduseră ocazia de a o căsători bine pe fata lor şi de a o stabili la casa ei, din pricina încăpăţînării îndărătnicului şi necugetatului ei soţ. Femeia asta vărsa în fiecare zi în supă lacrimi tainice, serile se ascundea îndărătul cărţilor de joc şi se gîndea la speranţele ei spulberate. Dacă o mai contemplu mult pe această nefericită Niobe, voi începe să o compătimesc. La o parte, slăbiciune ! Ia-ţi săgeţile otrăvite, ascuţite, înveninate şi străpunge-o pe această femeie, tu, zeu cu arcul de argint !

Eliza Baynes fu nevoită să asiste la împachetarea lucrurilor şi să vadă cum e distrusă autoritatea ei de mamă ; să-şi vadă fiica nerecunoscătoare cum se pregăteşte de plecare, fericită şi entuziastă, fără o strîngere de inimă că-şi părăseşte mama, care a îngrijit-o cînd a fost bolnavă, care a cicălit-o timp de şaptesprezece ani.

Generalul însoţi grupul pînă la diligenţă. Micuţa Char era foarte palidă şi melancolică, cînd îşi ocupă locul în *coupé*.

— Trebuie să aibă un loc în colţ. A fost bolnavă şi îi trebuie un loc mai ferit numai pentru ea, zise unchiul Mac şi consimţi bucuros să stea mai înghesuit.

Cei trei prieteni ai noştri îşi ocupară locurile. Ceilalţi pasageri se urcară şi ei la locurile lor. Iată că echipajul zgomotos plecă, în timp ce generalul flutură mîna către prietenii lui în semn de *adieu*.

— Straşnici aceşti armăsari normanzi suri, într-adevăr, bună rasă ! i se adresă el soţiei sale, la întoarcere.

— Într-adevăr, repetă ea ca un ecou. Mă rog, domnul Firmin în ce parte a trăsurii stătea ? întrebă ea dintr-o dată.

— În nici o parte ! răspunse Baynes furios, făcîndu-se roşu ca sfecla.

Astfel, deşi şezuse tăcută, docilă, cu capul plecat, dovedi că bănuia planurile soţului ei şi motivul plecării fetei. Ştia, dar fusese învinsă. Nu-i mai rămăsese decît să tacă şi să-şi plece capul. Socot că, în noaptea aceea, n-a închis un ochi. A urmat în gînd traseul diligenţei. „Chiar a plecat“, îşi zicea ea. „Da, la timpul potrivit, el îmi va lua toată autoritatea asupra celorlalţi copii ai mei şi mi-i va smulge din braţe“. Între timp, el — adică generalul — dormea dus. În ultimele patru zile dăduse patru bătălii teribile — cu copila lui, cu prietenii lui, cu nevastă-sa —, iar în ultima dintre ele ieşise învingător. Nu-i de mirare că obosise şi avea nevoie de odihnă. Oricare dintre aceste conflicte era suficient ca să-l dea gata pe veteran.

Dacă ne luăm libertatea de a ne arunca privirea într-o cameră cu două paturi şi de a cerceta gîndurile dindărătul bonetelor de noapte, nu putem oare să examinăm şi *coupé*-ul unei diligenţe care uruie, iar prin fereastra deschisă, pe o tînără domnişoară, ce şade trează lîngă unchiul şi mătuşa ei ? Aceştia din urmă pesemne dormeau ; ea însă nu. Of ! Se gîndeşte la o altă călătorie ! cea fericită, de la Boulogne spre Paris, cînd *el* era acolo, pe capră, lîngă vizitiu. Cînd familia MacWhirter a ajuns la staţia diligenţei, cum îi mai bătea fetei inima ! Cum cercetase, la lumina lămpilor, chipurile tuturor celor ce zăboveau în curte ! Cît de atentă ascultase cînd funcţionarul strigă numele pasagerilor ! Şi, Doamne Dumnezeule, prin ce spaimă trecuse, gîndindu-se că s-ar putea să fie rostit şi numele lui, în vreme ce ea se sprijinea încă de braţul tatălui ei ! Dar nu era nici un... Mă rog, nu cred că este necesar să menţionez nume. Nici urmă de individul în chestiune. Tatăl ei a sărutat-o, luîndu-şi trist rămas-bun. Buna *Madame* Smolensk a venit şi ea să-i spună *adieu* şi să o îmbrăţişeze pe draga ei Domnişoară şi i-a şoptit : *„Courage, mon enfant“*, şi a adăugat : „Stai niţel, ţi-am adus nişte bomboane.“ Erau puse într-un pacheţel. Micuţa Charlotte a pus pacheţelul în coşuleţul ei. Diligenţa pornise, dar individul acela nu dăduse nici un semn.

Diligenţa plecă. Charlotte pipăia, din cînd în cînd, pacheţelul din coşul de călătorie. Ce conţinea oare — ah, ce ? Dacă ar fi putut citi cu inima, ar fi văzut ce era în pachet : bomboana cea mai dulce ori, poate, migdala cea mai amară ! Diligenţa înaintează în noapte, lăsînd în urmă popas după popas. Unchiul Mac doarme. Pare-mi-se că v-am spus că sforăia. Mătuşa Mac stătea liniştită, iar Char şade cu lacrimile în ochi, cu gîndurile ei singuratice, cu bomboanele ei, în vreme ce orele, kilometrii, poştele trec unele după altele.

— Doamnele vor cumva să coboare şi să bea o ceaşcă de cafea sau *bouillon* strigă în sfîrşit un chelner, la uşa cupeului, cînd diligenţa se opri la Orléans.

— Neapărat o ceaşcă de cafea, spuse mătuşa Mac.

— Vinul de Orléans e grozav ! exclamă unchiul Mac. *Descendons !* *

— Pe-aici, *madame*, spuse chelnerul.

— Charlotte, dragă, nu vrei nişte cafea ?

— Eu... rămîn în trăsură. Nu vreau nimic, mulţumesc, răspunse domnişoara Charlotte. Dar îndată ce rudele ei plecară, intrînd pe poarta de la „Lion Noir“, unde, după cum ştiţi, se află „Bureaux des Messageries Lafitte, Caillard et Cie“ **, aşadar, în clipa în care rudele ei se pierdură din vedere, ce credeţi că făcu domnişoara Charlotte ?

Deschise pachetul de bomboane cu degete tremurătoare — tremura aşa de tare, încît mă mir cum a izbutit să desfacă nodul sforicelei (sau credeți că l-a desfăcut în întuneric, sub șal ? n-aș putea spune ; nu vom ști niciodată). Ei bine, deschise pachetul. Nici nu-i păsă de acadele, migdale și restul. Se repezi asupra unei bucăți de hîrtie și o citi la lumina felinarelor fumegînde, cînd... oh, de ce-o fi tresărit așa ?

---

* Să coborîm ! (fr.).

** Biroul Mesageriilor Lafitte, Caillard şi Compania (fr.).

Pe vremea aceea existau două diligențe care călătoreau noaptea spre Tours ; porneau la aceeași oră și opreau cam la aceleași popasuri. Diligența „Lafitte și Caillard" oprea pentru cină la „Lion Noir" la Orléans, diligența „Messagéries Royales" oprea la „Écu de France", în apropiere.

Cînd „Messagéries Royales" se opri pentru cină la „Écu de France", unul dintre pasageri se depărtă de diligență și se îndreptă spre celălalt, „Lafitte, Caillard și Compania", spre fereastra cupeului unde domnișoara Baynes încerca să-și descifreze „bomboana".

Se apropie, iar felinarele îi luminară chipul și barba — chipul trandafiriu, barba blondă — clar, oh ! ce-nseamnă acest țipăt al tinerei fete din cupeul „Lafitte, Caillard et Compagnie" ! Afirma că i-a căzut din mînă scrisoarea pe care intenționa să o citească ; a căzut într-o baltă de noroi, sub roțile din față ale diligenței. Iar individul cu barba blondă rîse fericit și spuse cu un tremur în vocea-i gravă :

— Nu-i nevoie să o citești. Era vorba despre ceea ce tu știi foarte bine.

Apoi fereastra cupeului spuse :

— Ah, Philip ! O, dragă...

Cum ? Restul nu se poate auzi, căci armăsarii normanzi se apropiau nechezînd și tropăind de oiștea trăsurii, însoțiți de asemenea strigăte și sudălmi ale îngrijitorilor și surugiilor, încît nu-i de mirare că șoaptele Charlottei nu se deslușiră. De altfel, nici nu trebuia să le auzim, nici eu, nici dumneavoastră. Dar, poate că ghiciți sensul și valoarea cuvintelor. Vă amintiți, poate, că în vremuri de demult, ați auzit asemenea șoapte, cînd păsările cîntătoare din crîng îngînau neîncetat triluri atît de plăcute. Dar povestea noastră se petrece în luna februarie. Păsările au plecat, crengile s-au golit de verdeață, grădinarul a măturat frunzele de pe alei ; istoria de față aparține trecutului. Eh ! *carpe diem, fugit hora* * etc., etc. Pentru un minut sau două, Philip zăbovește în partea din față a trăsurii, stînd de vorbă cu Charlotte la fereastră, iar capetele lor sînt foarte apropiate, chiar foarte apropiate. Ce murmură oare cele două perechi de buze, ce-și șoptesc ?

---

* Trăiește-ți clipa, orele zboară (lat.).

— *Hi ! Gare ! Ohé !*

Îngrijitorii ne împiedică să auzim. Iată că vin și pasagerii diligenței „Lion Noir“, iar mătușa Mac încă mai mestecă o felie zdravănă de pîine cu unt. Charlotte se simte foarte bine și nu are nevoie de nimic, nu, mulțumesc scumpă mătușică. Sper că se cuibărește în colțișorul ei și doarme bine. Pe drum, cele două diligențe se întrec una pe cealaltă. Poate că Charlotte privește din cînd în cînd pe fereastră, spre cealaltă trăsură. Nu știu. E mult de-atunci. Ce făceați pe vremuri, cînd încă nu apăruse calea ferată și existau diligențe ? Mergeau destul de încet, dar, pînă la urmă, tot ajungeau la destinație. Era înghesuială, zăduf, praf, aer înăbușitor și lipsă de confort ; cu toate acestea, uneori era plăcut să călătorești. De-am avea bunăvoința să ne întoarcem cu gîndul acum douăzeci și cinci, treizeci de ani în urmă, unii dintre noi, care am călătorit confortabil cu trenul la Tours sau Orléans, poate că am mai face cu plăcere această călătorie cu diligența.

Cum am văzut orașul Tours tocmai anul trecut, nu-mi mai amintesc multe lucruri despre el. Ne păstrăm în amintire copilăria, prima descindere la Calais și așa mai departe. Dar după ce-ai călătorit mult, sau ai cunoscut multă lume, un oraș nou este ca și cînd ai face cunoștință cu un oarecare Jones, care seamănă cu Brown, care nu se deosebește cu nimic de Smith, pe care, după un timp, îl confunzi cu Thompson. Așadar, nu voi intra în amănunte în privința șederii domnului Firmin la Tours, ca să nu fac greșeli topografice, pentru care un profesor sever m-ar pedepsi pe drept cuvînt. În ultimul roman pe care l-am citit despre Tours, am găsit niște gafe, de pe urma cărora bietul autor nu și-a revenit niciodată. Era al unui oarecare Scott * ; îl avea ca erou principal pe tînărul Quentin Durward, iar ca eroină pe Isabel de Croye. Ea ședea la un han și cînta : „Ah, băiete, noaptea a sosit...“. O baladă reușită, ce-i drept ; dar cîtă ignoranță, dragii mei ! Ce descrieri false ale orașelor Tours și Liège în povestea aceea plină de greșeli ! Da, atît de false și înșelătoare, încît îmi amintesc că am regretat, nu pentru că descrierea nu se potrivea orașului Tours, ci fiindcă Tours nu se potrivea descrierii.

---

* Romanul *Quentin Durward* al scriitorului englez Walter Scott, publicat în 1823.

Așadar, Quentin Firmin a tras la „Fazanul de Aur", un han mic și confortabil, iar Isabel de Baynes își găsi un adăpost, la unchiul ei, Sire de MacWhirter. Cred că domnișorul Firmin nu avea mai mulți bani în buzunar decît domnișorul Durward, a cărui poveste ne-a istorisit-o acum patruzeci de ani romancierul scoțian. Nu vă pot făgădui că tînărul nostru aventurier englez se va însura cu moștenitoarea de viță nobilă a unei vaste averi și îl va provoca pe Mistrețul sălbatic din Ardennes la o luptă corp la corp ; în poveștile noastre moderne, de salon, stimată doamnă, nu apare nici un Mistreț. Din ceilalți, domestici însă, cu duiumul. Te împung cu colții prin cluburi, te prind de flanelă și te țintuiesc de stîlpii de pe străzi, dau peste tine în parcuri. După masă, i-am văzut încolțind, sfîșiind, sfîrtecînd, tulburînd pe toată lumea. Cu aceștia trebuia să dea piept și tînărul nostru cutezător, ca majoritatea cavalerilor. Cine scapă de ei ? Îmi aduc aminte de o persoană eminentă care mi-a vorbit odată timp de două ore despre oamenii plicticoși. Of, eminentă ignoranță ! N-ai bănuit niciodată că tu însuți ai colți și ochi mici și rotunzi, peri țepoși, buni pentru periuțele de dinți și o coadă îmbîrligată ! Sînt încredințat că există o mulțime de oameni plicticoși pe lume. Dacă un individ plicticos e plictisit — și nu puteți nega această stare de lucruri —, atunci eu, dumneata, bunicul, fiul într-un cuvînt, toate amabilele dumitale cunoștințe cum sîntem ? De un lucru sînt sigur. Maiorul și doamna MacWhirter nu străluceau în conversație. Ce am face, dumneata și cu mine, dacă am pleca urechea la bîrfele din Tours ? Cum pe preot îl pasiona jocul de cărți și mergea la cafenea ; cum dineurile date de familia Popjoy erau prea ostentative — Popjoy, știți, era judecător anul trecut ; cum doamna Flights flirta cu maiorul acela franțuz de carabinieri cam prea etc., etc. „Cum puteam să-i suport pe oamenii ăștia ?" se întreba Philip mai tîrziu, vorbind despre acel personaj, cum îi plăcea și încă îi place să o facă.

— Cum puteam să-i suport, zău așa ? Mac era un om cumsecade, dar în adîncul inimii, știm că-i plicticos. Ei bine, țineam la el. Îmi plăceau poveștile lui vechi, dineurile lui nereușite ; apropo, uite niște vin bun de Touraine — un vin care dezmorţeşte, domnule. N-ai cunoscut-o pe doamna Mac, dragă doamnă Pendennis. Precis nu ţi-ar fi plăcut. Ei bine, mie da. Îmi plăcea casa ei, deşi era igrasioasă, cu o grădină deprimantă, frecventată de persoane plicticoase. Aş vrea să mă duc să mai văd o dată casa aceea. Sînt foarte fericit alături de soţia mea, însă uneori mă depărtez de ea ca să mă bucur de voluptatea de a retrăi vremurile trecute. Nu duceam decît o viaţă precară, veşnic dator, fără planuri speciale pentru viitor, cu cîteva monede de cinci franci pentru prezent — pe legea mea, domnule, cum de-am cutezat să fiu atît de fericit ? Cît eram de inconştienţi, draga mea, să fim atît de fericiţi ! Pesemne că ne pierdusem minţile cînd ne-am căsătorit. Ne-am mai încumeta acum să ne căsătorim, fără să avem în pungă bani de cheltuială pentru trei luni ? Ar trebui să ne bage la casa de nebuni ; ar fi locul cel mai potrivit pentru noi. Credinţa în Dumnezeu ? Fleacuri, prostii ! Ca şi cînd aş cumpăra o casă în Belgrave Square şi m-aş încrede în puterea Providenţei pentru plată, aşa cum am crezut cînd m-am însurat. Eram tare nevoiaşi, doamnă Char, ştii bine !

— A, da ! Am fost nişte nesocotiţi, foarte nesocotiţi ! zise doamna Charlotte, ridicîndu-şi privirea spre candelabru (lucrat dintr-un splendid cristal veneţian). Am fost nişte nesocotiţi, nu-i aşa, dragul meu ?

Zicînd acestea, începea să sărute şi să dezmierde doi sau mai mulţi copii, care zburdau prin cameră — ca şi cînd cei doi sau mai mulţi copii ar fi avut vreo legătură cu argumentul lui Philip, cum că un bărbat nu are nici un drept să se însoare dacă nu dispune de mijloacele de a-şi întreţine soţia.

Aşadar, deşi nu avea decît cîţiva franci în buzunar şi trebuia să fie foarte atent la cheltuielile de la hotelul „Fazanul de Aur", Philip petrecu pe malurile Loarei, două săptămîni de fericire deplină, aşa cum doresc tuturor tinerilor care citesc povestea lui adevărată. Deşi era atît de sărac şi se hrănea atît de modest, servitoarele, chelnerii, proprietăreasa de la „Fazanul de Aur" se purtau tare frumos cu el — da, tot aşa de frumos, cum se purtau cu bătrîna marchiză de Carabas, bolnavă de gută, care poposise la acel hotel, în drum spre sud ; ocupa apartamentul cel mai mare, critica găzduirea, cina, micul dejun, pîinea cu unt, o insulta pe proprietăreasă într-o franceză stricată şi-şi achita nota de plată doar silită. Nota de plată a lui Philip era mică, dar acesta o achita bucuros. Servitorilor le dădea un bacșiș neînsemnat, dar era bun cu ei și prietenos, iar ei știau că era sărac. Socot că se arăta atît de bun și prietenos din pricină că era fericit. L-am văzut pe acest gentleman departe de a fi prietenos ; l-am auzit dezlănțuindu-se, făcînd zarvă, băgîndu-i în sperieți pe proprietari și pe chelneri, la fel de impetuos ca însuși marchizul de Carabas. Dar acum ursul Philip era cel mai blînd dintre urși, căci micuța lui Charlotte îl domolea.

La o parte griji și îndoieli, vanitate dezgustătoare și sumbră tristețe ! Philip avea destui bani pentru două săptămîni, timp în care Tom Glazier, de la „Monitor", promisese să trimită corespondența la „Pall Mall Gazette", în locul lui Philip. Nici un eveniment din Franța, Spania, Rusia nu-l neliniștea pe acest „corespondent" inactiv. Dimineața, domnișoara Baynes, după-amiaza, domnișoara Baynes. La ora șase, cina și Charlotte, la nouă, Charlotte și ceașca de ceai.

— Oricum, pețitul nu-i strică pofta de mîncare, remarcă pe drept cuvînt maiorul MacWhirter.

Într-adevăr, Philip avea o poftă de mîncare remarcabilă, iar obrajii domnișoarei Charlotte străluceau acum de sănătate și inima-i era cuprinsă de fericire. Doctorul Firmin, chiar la apogeul carierei sale, nu izbutise niciodată să tămăduiască vreun bolnav cu atîta dibăcie ca doctorul Firmin junior.

— Ajunsesem atît de strîmtorat, domnule — mi-l amintesc pe Philip declarînd sus și tare, în felul lui energic, descriindu-i biografului său acea perioadă foarte fericită din viața lui —, încît m-am întors la Paris pe capra trăsurii și nici măcar nu mi-au ajuns banii să mănînc pe drum. Dar am cumpărat un cîrnat și o bucată de pîine — ce rău la gust a fost cîrnatul acela ! — și am ajuns acasă cu numai doi *sous* în buzunar.

Nici Roger Bontemps nu fusese mai satisfăcut decît filozoful nostru nesofisticat.

Așadar, Philip și Charlotte au semnat și au pecetluit tratatul de la Tours, și au hotărît să nu fie încălcat de nici una dintre părțile participante. Să se căsătorească fără consimțămîntul tatălui ? Nici gînd ! Să se căsătorească cu altcineva, nu cu Philip ? Nu, niciodată ! Nici dacă ar trăi o sută de ani — în care caz Philip ar împlini o sută nouă sau o sută zece —, nu s-ar mărita această tînără Joan cu altcineva decît cu Darby al ei. Mătuşa Mac, deşi poate că nu era o doamnă de viţă nobilă şi cu cea mai perfectă educaţie, avea în schimb un suflet bun şi tandru. Se molipsi şi ea, într-o formă mai uşoară, de febra celor doi tineri. Nu avea prea mult de lăsat în urma ei, iar rudele lui Mac vor ridica pretenţii după moartea lui asupra tuturor bunurilor, economisite de el. Dar Charlotte va primi, cu siguranţă, granatele ei, un ceainic, un şal indian *. Această entuziastă doamnă în vîrstă îşi luă rămas-bun, binecuvîntîndu-l din toată inima pe viitorul ei nepot, cînd acesta se întoarse la Paris şi la datorie. Pocniţi din bici, mînaţi caii, dii ! plecaţi degrabă, surugii şi diligenţă ! Mă bucur că l-am îndepărtat pe domnul Firmin din acel periculos şi trîndav cuib al dragostei. Nimic nu-mi place mai mult decît poveştile sentimentale. Aş fi putut umple sute de pagini, descriindu-i pe Philip şi Charlotte, pe Charlotte şi pe Philip. Dar rigurosul simţ al datoriei nu-mi îngăduie. Muza mea modestă îşi duce un deget la buze şi spune : „Tăcere asupra acestui subiect !". Ah, vrednicii mei prieteni, nici nu ştiţi cît de inimoşi pot fi cinicii ! Dacă l-aţi fi vizitat pe Diogene pe nepusă masă, îndrăznesc să spun că l-aţi fi găsit citind romane sentimentale şi plîngînd înăbuşit în butoiul lui. Philip trebuie să-şi părăsească iubita şi să se întoarcă la treburile lui, iar noi nu vom mai povesti nimic despre lacrimi, făgăduieli, extazieri şi despărţiri. Să lăsăm la o parte sentimentalismele şi să vorbim mai degrabă despre tînărul nostru, atît de sărac, încît, cînd trăsura se opri pentru prînz la Orléans, după cum v-am spus, nu-şi putu permite să cumpere decît o bucată de pîine şi un cîrnat ca să-şi astîmpere foamea. Cînd ajunse la „Hôtel Poussin", cu bocceaua lui modestă, îi serviră cina, pe care o savură, în admiraţia spectatorilor din mica sufragerie a hotelului. Era vesel şi bine dispus. Nu intenţiona să facă un secret din sărăcia lui şi din faptul că nu a fost în stare să-şi plătească o masă la prînz. Cei mai mulţi dintre oaspeţii de la „Hôtel Poussin" ştiau ce înseamnă sărăcia. Deseori mîncaseră pe credit şi-şi puseseră şerveţelele înapoi, în cutiuţa lor. Însă proprietarul îşi cunoştea

---

* Din păcate, cîţiva ani mai tîrziu, după decesul doamnei maior MacWhirter, s-a aflat că promisese toate aceste comori *în scris* mai multor membri ai familiei soţului ei şi, în consecinţă, s-au stîrnit conflicte. Dar povestea noastră nu are nici o legătură cu acele penibile dispute (n.a.).

oaspeţii. Erau oameni săraci, dar cinstiţi. Îi plăteau pînă la urmă, şi fiecare din ei îşi ajuta vecinul la strîmtoare.

După întoarcerea la Paris, domnul Firmin nu se mai duse, o vreme, pe Champs Elysées. Pentru el numai compania domnişoarei Charlotte era o binecuvîntare cerească. Îşi reluă lucrul la ziar care însă nu-i ocupa decît o zi pe săptămînă ; îi rămîneau libere celelalte şase — ba nu, în a şaptea zi mîzgălea pagini întregi de hîrtie şi le umplea cu consideraţii despre fel de fel de subiecte ; scrisorile le adresa unei anume *Mademoiselle, Mademoiselle* Baynes, la *M. le Major* Mac etc. Pe acele foi de hîrtie, domnul Firmin îi putea vorbi la nesfîrşit domnişoarei Baynes pe un ton atît de entuziast, de impetuos şi de elocvent, încît ea nu se plictisea niciodată să-l asculte şi nici el să compună în continuare.

Înainte de micul dejun, îi împărtăşea iubitei toate visurile şi sentimentele lui. La prînz, îi relata părerile lui despre conţinutul ziarelor de dimineaţă. De obicei la ora cînd venea poşta să le ridice, scrisorile lui erau pline ochi, fără nici un spaţiu liber, aşa că declaraţiile de dragoste şi de fidelitate se citeau printre rînduri sau erau înghesuite prin colţuri, unde, fără îndoială, domnişoarei Baynes îi revenea plăcuta sarcină de a căuta şi identifica mesajele amoroase trimise de credinciosul ei iubit. Apăreau cam aşa : „Am găsit acest colţişor liber. Ştii ce vreau să-ţi mai spun ? Oh, Charlotte, eu...“ etc., etc. Dragă domnişoară, restul îl ghiceşti, sau îl vei ghici cîndva ; vei primi şi dumneata asemenea scrisori încîntătoare, absurde, ambigue, la care vei răspunde cu aceeaşi eleganţă şi decenţă pe care o dovedea domnişoara Baynes în ale ei. Ah ! Dacă toţi cei ce scriu şi primesc astfel de scrisori, sau cei ce au scris şi au primit cîndva, sau cei ce îşi amintesc să fi scris sau să fi primit vreodată asemenea misive ar cere un exemplar al acestui roman de la editorii lui, cîte teancuri, maldăre, piramide de hîrtie ar trebui să umple condeiul nostru ! De cînd Charlotte se logodise cu Philip, el nu se bucurase — decît în acele îngrozitoare, nesuferite zile de ceartă — de luxul de a fi lipsit de prezenţa aceleia care era binecuvîntarea sufletului său şi nu avusese parte de nespusa plăcere de a-i scrie. Puţine lucruri le făcea cu cumpătare, dar de acest încîntător privilegiu de a-i scrie Charlottei se bucură acum din toată inima.

După bucuria scurtă din săptămînile petrecute în al nouălea cer, cînd la Paris veni iarna, iar țurțurii atîrnau și poștașul nu aduse nici o scrisoare cu scrisul mic, binecunoscut, pentru *Monsieur, Monsieur* Philip Firmin, *à Paris ?* Trei, patru zile, nici o scrisoare. Ah, ce chinuri ! S-o fi îmbolnăvit ? Să se fi întors mătușa și unchiul împotriva ei și să-i fi interzis să scrie, cum făcuseră mai înainte tatăl și mama ei ? Ah, ce tristețe, ce suferință, ce furie ! Cît despre gelozie, prietenul nostru leonin n-a cunoscut niciodată această boală. În sufletul lui nobil nu a pătruns niciodată îndoiala față de dragostea iubitei lui. Dar mai trecură încă patru, cinci zile și nu sosi nici o veste de la Tours. La micul „Hôtel Poussin" era mare agitație. După cum v-am spus, cînd prietenul nostru nutrea o pasiune profundă, vorbea tuturor despre ea. Oare Don Quijote a pierdut vreo ocazie de a declara lumii întregi că Dulcinea del Toboso nu avea pereche printre femei ? Oare Antar n-a strigat din răsputeri în luptă : „Sînt iubitul lui Ibla" ? Într-un fel sau altul, cavalerul nostru și i-a făcut confidenți pe toți chiriașii hotelului. Aflaseră toți de situația lui, toți, pictorul, poetul, ofițerul polonez în retragere, proprietarul, soția lui, chiar și ajutorul de bucătar, care venea și anunța : „A trecut poștașul — nici o scrisoare în dimineața asta".

Fără îndoială că din pricina presiunii din afară, scrisorile cu comentarii politice ale lui Philip deveniră triste și deprimante. Într-o zi, cum stătea la birou mușcîndu-și îngîndurat mustața, micul Anatole intră în apartament și strigă :

— *Tenez, M. Philippe.* Iar a venit doamna aceea !

Fidela, vigilenta, activa *Madame* Smolensk își făcu din nou apariția în camera lui.

Philip roși și plecă rușinat capul. „Un ticălos nerecunoscător, asta sînt", își zise el. „M-am întors de mai bine de o săptămînă și nu m-am gîndit nici o clipă la acest suflet bun care mi-a venit în ajutor. Sînt îngrozitor de egoist. Așa-i dragostea".

Ridicîndu-se să-și întîmpine prietena, nu putu să nu-i remarce aerul grav, paloarea și expresia de tristețe de pe chip.

— *Bon Dieu !* S-a întîmplat ceva ?

— *Ce pauvre Général* * e bolnav, foarte bolnav, Philip, spuse Smolensk cu vocea ei gravă.

Era atît de serios bolnav, spunea *Madame*, încît trimiseseră după fata lui.

— S-a întors ? întrebă Philip cu o tresărire.

— Nu te gîndeşti decît la ea, nici nu-ţi pasă de bietul bătrîn. Toţi bărbaţii sînt la fel. Toţi nişte egoişti — toţi. Lasă, lasă !. Vă ştiu eu ! N-am văzut unul să fie altfel, spuse *madame*.

Philip are şi el micile lui metehne ; poate că egoismul se numără printre ele. Poate că se numără şi printre defectele mele şi ale dumitale.

— Te-ai întors de joia trecută, adică de o săptămînă, dar n-ai scris o vorbă şi nici n-ai trimis după o femeie care ţine la dumneata. Eh ! N-a fost deloc frumos din partea dumitale, *Monsieur Philippe*.

De cum o văzu, Philip se gîndi că fusese neglijent şi nerecunoscător. Un fapt pe care deja l-am recunoscut. Dar de unde aflase *madame* că Philip se întorsese de joia trecută ? Cînd îşi ridică privirile, după dojenile ei, ochii lui păreau să pună această întrebare.

— Nu putea să-mi scrie şi mie şi să mă anunţe că te întorci ? Pesemne bănuia că n-o să mă anunţi. Inima unei femei o îndrumă de timpuriu, continuă ea mîhnită. Apoi adăugă : Nişte nevrednici cu toţii ! Şi mă căiesc că am avut *la bêtise* ** să-mi fie milă de dumneata !

— Sîmbătă îmi plăteam chiria ; atunci aveam de gînd să vin la dumneata, spuse Philip.

— Am pomenit eu ceva despre asta ? Sînteţi nişte laşi, toţi bărbaţii ! Ah, ce proastă am fost să cred că am găsit în sfîrşit un bărbat cu suflet ! Cît de mult sau cît de des avusese încredere această Ariadna şi fusese abandonată nu pot şti şi nici nu doresc să cercetez. Poate că stimatul cititor, care se bucură de deplina mea încredere, va fi de acord să nu aflăm povestea lui *Madame* de Smolensk de la început pînă la sfîrşit. Cert este că Tezeu a înşelat-o pe Ariadna ; dar ea s-a consolat, cum scrie şi în „Dicţionarul“ lui Smith *** şi apoi pesemne că, la rîndul ei, şi-a înşelat tatăl ca să fugă cu Tezeu. Cred... îmi închipui că cititor, care se bucură de deplina mea încredere, va fi facem supoziţii asupra antecedentelor acestei doamne franţuzoaice, cînd, de fapt, cei ce ne preocupă sînt Charlotte, iubitul şi familia ei.

---

* Bietul general ! (fr.).

** Prostie, naivitate (fr.).

*** George Smith (1824—1901) — editor, fondator al publicaţiilor *Pall Mall Gazette* şi *Cornhill Magazine*, unde Thackeray a fost numit redactor-şef ; a sprijinit apariţia dicţionarului *The Dictionary of National Biography* (1885—1912).

Cei doi uitară de propriile lor persoane, de care se ocupaseră o vreme, şi *Madame* reluă :

— Da, ai dreptate. Domnişoara-i aici. Mai demult. Uite un bileţel de la ea.

Bunul mesager îi adusese din nou un bileţel.

„Dragul meu tată este foarte, foarte bolnav. Oh, Philip ! Sînt atît de necăjită ; iar el e atît de bun şi blînd şi mă iubeşte aşa de mult !"

— E adevărat, continuă *Madame.* Pînă să se întoarcă Charlotte, nu s-a gîndit decît la ea. Cînd nevastă-sa se ducea în camera lui, îi întorcea spatele. Ce-i drept, n-am simpatizat-o niciodată prea mult pe femeia asta. Dar s-o vezi acum, e sfîşietor. Nu vrea să ia medicamentele din mîna ei. O alungă. Înainte de a veni Charlotte, a trimis după mine şi mi-a vorbit, atît cît i-a îngăduit gîtul lui bolnav, bietul general ! Sosirea fiicei lui parcă i-a alinat suferinţa. Dar spune : „Nevastă-mea nu, nevastă-mea nu !" Iar biata de ea, pleacă în camera de alături şi plînge. Iar el îmi zice — în franceza lui stricată — că de cînd a plecat Charlotte nu s-a simţit deloc bine. Ieşise de multe ori în oraş. Rareori a cinat cu noi, şi între el şi *Madame la Générale* s-a păstrat mereu tăcerea. Săptămîna trecută a făcut o aprindere la plămîni. Atunci a rămas la pat şi l-a chemat pe *Monsieur le Docteur,* doctorul acela mititel pe care-l cunoşti. Apoi s-a declarat o anghină, încît abia mai poate vorbi. Starea lui este destul de gravă. Zace în pat, chinuit de boală, poate e chiar pe moarte — da, pe moarte, m-auzi ? Iar dumneata te gîndeşti la şcolăriţa dumitale ! Aşa-s bărbaţii ! Nişte monştri ! Da, da !

Philip, căruia, după cum ştiţi, tare îi mai plăcea să vorbească despre el însuşi, îşi examinează metehnele cu multă generozitate şi simţ al umorului şi le recunoaşte, fără cea mai mică intenţie de a le corecta.

— Cît sîntem de egoişti ! parcă îl aud zicînd, în timp ce se priveşte în oglindă. Pe cuvîntul meu, domnule, cînd am aflat în acelaşi timp cele două veşti, despre boala bătrînului şi despre întoarcerea lui Charlotte, am simţit că vreau să o văd neîntîrziat. Trebuia să mă duc la ea, să mă duc să-i vorbesc. Bătrînul și boala lui parcă nu mă afectaseră deloc. Ce umilitor este să recunoști că sîntem niște bestii egoiste ! Dar așa-i, domnule, sîntem niște brute, nimic altceva, zău !

Zicînd acestea, și-a mai învîrtit o dată, pentru ultima oară, vîrfurile mustăților roșcovane, examinîndu-le în oglindă.

Biata Charlotte era atît de necăjită, încît avea, desigur, nevoie de Philip alături de ea, ca să o consoleze. Nu era vreme de pierdut. Repede ! O birjă ! Birjarule, dacă mîni repede pînă la Avenue de Valmy ai și ceva în plus pentru un păhărel ! *Madame* se urcă în trăsură și, pe drum, îi povestește lui Philip mai amănunțit tristele întîmplări din ultimele zile. Bietul general suferea de patru zile de anghina aceea, de care credea că nu mai scapă, și atunci au trimis după Charlotte. În ziua sosirii ei, s-a simțit ceva mai bine ; dar ieri boala se agravase, nu putea înghiți, nu putea vorbi tare ; avea dureri mari și era în pericol. Nevestei-sii îi întorcea spatele. Generăleasa, necăjită tare, s-a dus la *Madame* Bunch, cu lacrimi în ochi, plîngîndu-se că, după douăzeci de ani de fidelitate și devotament, soțul ei nu-i mai acorda nici o atenție. Baynes o socotea vinovată pe nevastă-sa chiar și de boala lui. Alteori spunea că era o pedeapsă dreaptă pentru purtarea lui reprobabilă, fiindcă și-a încălcat cuvîntul dat lui Philip și Charlotte. Dacă n-avea să-și mai vadă copila, trebuia să-i ceară iertare pentru că o făcuse să sufere. Fusese ingrat și răuvoitor, dar nevastă-sa îl obligase să facă ce-a făcut. Se ruga Cerului să-l ierte. Fusese nedrept cu Philip, care se dovedise atît de generos cu familia lui. Se purtase ca un ticălos — știa el bine — și Bunch, MacWhirter, doctorul, toți spuneau la fel : femeia era de vină. Șuierînd cu greu aceste cuvinte de furie și remușcare, o arăta cu degetul pe nevastă-sa, care-l privea înspăimîntată.

— Cînd am văzut-o pe copila mea bolnavă și aproape înnebunită fiindcă îmi călcasem cuvîntul, am înțeles că sînt un ticălos, Martin ; așa m-am purtat ; femeia asta m-a făcut să fiu așa și merit să fiu împușcat ; să vezi că n-am să mă mai însănătoșesc ; ascultă-mă pe mine.

Astfel doctorul Martin, care-l îngrijea pe general, îi descrise lui Philip ultimele vorbe și gînduri ale pacientului său.

Doctorul era cel ce o trimisese pe *madame* în căutarea tînărului. Philip o găsi pe doamna Baynes cu ochii injectaţi, secaţi de lacrimi, lividă la faţă, o sărmană santinelă la uşa camerei bolnavului.

— Ai să-l găseşti pe generalul Baynes foarte bolnav, domnule, i se adresă ea lui Philip cu un calm care te înfiora şi o privire pe care el abia i-o putu înfrunta. Fata mea e înăuntru, în cameră, cu el. Se pare că l-am ofensat şi refuză să mă vadă.

Zicînd acestea, strînse batista uscată pe care o ţinea în mînă şi îşi puse din nou ochelarii, încercînd să citească Biblia din poală.

Philip nu pricepu pentru moment înţelesul cuvintelor doamnei Baynes. Îl neliniştea gîndul că generalul e bolnav şi poate, faptul că iubita lui se afla atît de aproape. Mîna ei, cîteva clipe mai tîrziu, era într-a lui ; şi chiar în camera aceea tristă, îşi strînseră mîinile încetişor, un semn tandru şi tăcut de iubire reciprocă şi de credinţă.

Bietul bolnav uni mîinile celor doi tineri şi o puse pe-a lui deasupra lor. Suferinţa care i-o pricinuise fiicei sale părea să fie crima ce-l afecta în mod deosebit. Mulţumea Cerului că îşi dăduse seama de greşeala lui. Îi şopti copilei, în puţine cuvinte, rugămintea de a-l ierta, ceea ce o făcu pe Charlotte să cadă în genunchi şi să-i acopere mîinile încinse de febră cu lacrimi şi sărutări. Îl ierta din toată inima. Suferise fiindcă părintele ei, pe care ea îl iubise şi fusese obişnuită să-l respecte, se dovedise interesat şi nedrept. Fusese nevoită să gîndească despre tatăl ei că nu era un om generos, drept şi bun şi asta îi rănise inima curată. Faptul că a trebuit să se umilească în faţa ei îi provoca o puternică strîngere de inimă şi o duioasă compasiune. Nu vreau să urmăresc această ultimă scenă. Să închidem uşa, în vreme ce copiii îngenunchează la căpătîiul bolnavului ; şi la rugămintea de iertare a bătrînului şi la suspinele şi jurămintele de dragoste şi afecţiune ale fetei, să rostim un reverenţios Amin !

În scrisoarea următoare, scrisă cu cîteva zile înainte de sfîrşitul fatal al bolii, vrednicul general îşi pierduse, pare-se, nădejdea că se va însănătoşi :

„Dragă Mac,

Vorbesc şi respir cu atîta greutate, scriindu-ţi această scrisoare în pat, încît mă îndoiesc că-l voi mai părăsi vreodată. Nu doresc să o supăr pe biata Eliza şi, în starea mea nu pot *să mă angajez în dispute*, care ştiu că urmează de obicei în legătură cu stabilirea moştenirii. Cînd am plecat din Anglia, aveam pe cap o eventuală pretenţie la o moştenire (cea a tînărului Firmin), de care m-am temut inutil, căci dacă trebuie să o onorez mi-ar fi înghiţit *mult mai mult decît posedam eu pe lumea asta*. În consecinţă, am aranjat să las totul pe numele Elizei şi mai tîrziu, pe cel al copiilor. Testamentul e la Smith şi Thompson, Raymond Buildings, Gray's Inn. Socot că Char *nu va fi fericită multă vreme alături de mama ei*. Să rupă legătura cu F., care a fost atît de generos cu noi, i-ar frînge inima. N-aţi vrea, dumneata şi Emily, să o ţineţi la voi o vreme ? *I-am făgăduit-o* lui F. Aşa cum mi-ai spus şi dumneata, m-am purtat urît cu el, recunosc şi regret din tot sufletul. Dacă Char se mărită, *trebuie să capete partea ei*. Dumnezeu să o binecuvînteze, se roagă tatăl ei, în caz că nu o va mai vedea. Dragă Mac, transmite-i lui Emily toată afecţiunea mea, al tău,

Charles Baynes."

La primirea scrisorii, Charlotte nu se supuse dorinţei tatălui ei şi plecă degrabă din Tours, sub supravegherea vrednicului ei unchi. Veteranul se afla în camera camaradului său cînd generalul uni mîinile lui Charlotte şi ale iubitului ei. Îşi mărturisi greşeala, deşi este tare greu pentru cei ce pretind dragoste şi respect să-şi recunoască greşeala şi să-şi ceară iertare. Genunchii bătrîni sînt ţepeni şi nu se mai pot îndoi ; frate cititor, tînăr sau bătrîn, cînd ne va suna ceasul, fie ca ai noştri să aibă bunăvoinţa să se îndoaie.

CAPITOLUL XXX

ÎNTOARCEREA LA VECHII PRIETENI

Cei trei tovarăşi de arme şi Philip formară mica procesiune funerară, care îl însoţi pe general spre locul de odihnă veşnică, în Montmartre. După ce se citi slujba şi se trase ultima rafală în onoarea defunctului luptător, trupele mărşăluiră cu pas iute spre cartierul general, îngînind o melodie veselă.

Slujba de înmormîntare a veteranului nostru nu a durat mult. Nu i-am prelungit funeraliile nici măcar cu o predică. Locurile lui natale l-au uitat. Puţini îşi amintesc de el şi foarte puţini îl regretă — atît de puţini, încît este aproape umilitor să ne gîndim la ei. Soarele apune mereu pe pămîntul pe care fratele nostru drag l-a părăsit. Stelele sclipesc ; roua cade ; copiii se duc la culcare smeriţi, sau, poate, înlăcrimaţi ; soarele răsare iar pentru o nouă zi, pe care el nu o mai vede, iar copiii se trezesc flămînzi. Îi preocupă, pesemne, noile lor haine negre. Îi vezi pe dată făcîndu-şi lecţiile, jucîndu-se, certîndu-se. Aşteaptă cu nerăbdare ziua în care se va sfîrşi vacanţa, iar ochii ce au strălucit pînă mai ieri cu atîta blîndeţe nu mai sînt. Un drum la cimitir, urmat de o trăsură cu patru cunoscuţi înveşmîntaţi în negru, aşa cum se cuvine, care se despart apoi şi se duc pe la casele lor sau la club şi poartă doliu cîteva zile încă, cine poate pretinde mai mult ? Gîndul acesta nici nu înnobilează, nici nu înveseleşte, distinse domn. Şi, mă rog, de ce ne-am mîndri cu propriile noastre persoane ? De ce pretindem să fim iubiţi, jeliţi şi să rămînem în amintirea celorlalţi ? Din pricină că am fost buni sau pentru că sîntem înţelepţi şi respectabili ? De ce trebuie să ştie marele Xerxes* sau Bobadil** fanfaronul, în acel ultim ceas şi în locul de odihnă veşnică, cît sînt de jalnici, meschini, ticăloşi şi singuri şi cît de puţină ţărînă îi va acoperi. Tobe şi flaute, cîntaţi degrabă o melodie veselă ! Birjar, mînă perechea de armăsari negri şi întoarce-te înapoi în oraş — printre lume, la treburi şi la datorie !

Nu intenţionez să spun nici o răutate despre generalul Baynes, decît dacă nu am încotro. Ştim din povestea lui Marlborough că cel mai curajos om şi cel mai mare geniu militar nu este întotdeauna curajos şi învingător în bătăliile cu nevasta lui şi că unii dintre aceşti viteji au comis erori de calcul şi în distribuirea de *meum* şi *tuum* ***. Nu putem ascunde faptul că Baynes permitea să fie dus de nas şi avea slăbiciuni care nu te duceau cu gîndul la marile virtuţi.

Cînd îşi dădu seama că din pricina neglijenţei lui în problema administrării averii doamnei Firmin ajunsese la dispoziţia fiului ei, am văzut cum bătrînul general, împreună cu familia lui şi mica lui avere, fugi peste mări, ca să nu i se ceară socoteală ; şi cum se mai înspăimîntă, cînd, debarcînd pe un ţărm străin, dădu nas în nas cu temutul lui creditor. Renunţul lui Philip la toate pretenţiile asupra lui Baynes tare îl linişti şi îl mulţumi pe bătrîn ! Dar Philip putea să se răzgîndească — susţinea mereu un povăţuitor al lui Baynes. Viaţa în străinătate era mai ieftină şi mai sigură decît acasă. În consecinţă, Baynes, soţia lui, toată familia şi toţi banii plecară în exil şi rămaseră acolo.

---

* Rege al Persiei (485—465 î.e.n.), fiul lui Darius Hystaspes.

** Căpitanul Bobadill, personaj din comedia lui Ben Jonson *Every Man in his Humour* (Fiecare cu toana lui).

*** Îndatoririle mele, îndatoririle tale. (lat.).

Nu pot aprecia cu exactitate ce economii avea bătrînul. El şi soţia lui ţinură în secret acest subiect faţă de Philip, iar după moartea generalului, văduva lui se declară aproape săracă lipită ! Era imposibil ca Baynes să fi lăsat prea mulţi bani, dar că partea Charlottei se ridica doar la... — o sumă care poate ar trebui ori poate n-ar trebui să o menţionăm aici — era *prea* de tot ! În prezent, domnul şi doamna Firmin călătoresc în străinătate. Cînd i-am scris lui Firmin să-l întreb dacă puteam să menţionez suma la care se ridica averea soţiei sale, nu mi-a dat nici un răspuns; dar nici mie nu-mi place să intru în aceste chestiuni materiale fără permisiunea lui clară. Fiind iute la mînie, ar putea să se supere pe prietenul lui din tinereţe şi să-i spună : „Domnule, cum îndrăzneşti să vorbeşti despre treburile mele personale ? Ce-are lumea de-a face cu averea doamnei Firmin ?“

Cînd, după funeralii, bunul unchi Mac propuse să o ia din nou cu el pe Charlotte la Tours, mama ei nu se împotrivi. Văduva încercase să-i facă atîta rău fetei, încît aceasta considera, pesemne, că nici nu încăpea vorba de iertare. Micuţa Char îl iubea pe Philip din toată inima ; după cum am văzut, i se dăduse voie şi fusese încurajată în sentimentele ei. Să renunţe la el acum, din pricina unui pretendent mai bogat, ar fi fost un act de trădare, pe care inima ei statornică îl respingea, iar pe instigator nu-l va putea ierta niciodată. Vedeţi dumneavoastră, în această poveste simplă, nu am nici un fel de reţineri sau secrete. N-aş vrea să credeţi că Walsingham Hely încă mai suspina după Charlotte. Ferească Dumnezeu ! Fusese îndrăgostit de *ea* cu două-trei săptămîni în urmă — ori să fi fost patru-cinci. Încă nu o cunoscuse pe ducesa d'Ivry, pentru care, dacă vă amintiţi, s-a certat apoi cu Podichon, la clubul din Rue de Grammont. (El şi ducesa îşi scriseseră poeme unul altuia, fiecare în limba maternă a celuilalt). Charlotte dispăruse de mult din gîndurile tînărului. Fluturaşul a zburat de la bobocul de trandafir englezesc şi s-a aşezat pe altă floare, mai matură. Nu ştiu dacă doamna Baynes aflase de nestatornicia lui Hely, în perioada la care ne referim ; cert este că vizitele lui încetară, iar ea era furioasă, dezamăgită şi înciudată de zădărnicia eforturilor ei. Cît despre Charlotte, şi ea putea să se dovedească de neînduplecat. Să i-l ia pe Philip de lîngă ea ! Niciodată, niciodată ! Să o oblige mama ei să-l părăsească pe cel pe care o încurajaseră să-l iubească ? Mama ei ar fi trebuit să-l apere pe Philip, nu să-l trădeze ! Dacă îi poruncesc fiului meu să fure o lingură, el trebuie să se supună ? Şi chiar dacă îşi pierde minţile, mă ascultă şi o fură, mă va mai iubi oare după aceea ? Socot că nu mai am nici un drept să pretind afecţiune filială.

Aşadar, se declarase război între mamă şi fiică. Iar doamna Baynes era furioasă din pricină că soţul ei, care din lăcomie sau de frică fusese la început de partea ei, o părăsise şi trecuse de partea fiicei sale. În vîrtejul dureros al acestei controverse, Baynes murise, lăsînd dreptatea şi victoria de partea lui Charlotte. În ultimele sale clipe, se feri de nevastă-sa, refuză să vorbească cu ea. Văduva le reproşa, fetei ei şi lui Philip, acest lucru ; astfel, nici una dintre părţi nu a iertat-o pe cealaltă. Nu se împotrivi plecării copilei împreună cu unchiul ei ; îi întinse lui Charlotte chipul supt şi uscăţiv şi primi un sărut fără pic de tandreţe. Nu-i invidiez pe ceilalţi copii, care rămaseră sub supravegherea văduvei şi nici pe biata *Madame* Smolensk, nevoită să îndure aroganţa, supărarea şi zgîrcenia neînduplecatei femei. Dar *madame* nu îndură această tiranie multă vreme. „Galignani's Messenger“ anunţă curînd că *madame* avea camere de închiriat şi îmi amintesc că într-o zi am aflat din „Pall Mall Gazette“ că într-unul din cele mai moderne cartiere ale Parisului se găseau apartamente elegante, societate selectă şi mîncare grozavă. Informaţii la *Madame la Baronne de S...sk,* Avenue de Valmy, Champs Elysées.

Nu ne vine greu să ghicim cum şi-a făcut loc acest anunţ în „Pall Mall Gazette“ şi, curînd după publicarea lui, prietenul lui *Madame de* Smolensk, domnul Philip, îşi făcu apariţia la Londra, acasă la noi, la vremea ceaiului. Era întotdeauna binevenit între noi, cei mari şi copii aşijderea. Purta doliu la pălărie. De cum plecară copiii, începu să-și toarne povestea insistînd asupra morții, înmormîntării, certurilor, scenelor de dragoste și de despărțire pe care le-am relatat. Cum ar putea cîștiga trei sau patru sute pe an ? Iată întrebarea la ordinea zilei. Înainte de a veni la noi, își făcuse tot felul de socoteli. Vorbise cu prietena noastră, doamna Brandon ; stătea la ea. Micuța Soră considera că trei sute erau de ajuns. Ar putea să locuiască la ea, la etajul doi, nu pe degeaba, nu, dar pentru o sumă modestă. Ar putea să dispună și de mansardă, dacă vor avea nevoie de mai multe încăperi. Ar avea la dispoziție bucătăria și cuptorul ei și o fată în casă, care să le facă gospodăria. Biata copilă ! Era atît de tînără ! Cînd se va mărita, va avea optsprezece ani împliniți. Micuța Soră era pentru căsătoriile timpurii, împotriva pețitului vreme îndelungată. „Cerul îi ajută pe aceia care se străduiesc", spunea ea. Domnul Philip îl considera un sfat excelent, iar prietenul domnului Philip, cînd i se ceru părerea — „Spune-mi sincer, care-i părerea ta ?" —, răspunse : „Ea este în camera alăturată ? Presupun că v-ați și căsătorit".

Philip izbucni într-un hohot de rîs. Nu, nu se însurase încă. Nu ne spusese mai înainte că domnișoara Baynes plecase la Tours, la unchiul și mătușa ei ? Că intenționa să se căsătorească ; că nu se putea așterne pe lucru pînă nu se însura ; că nu avea tihnă, pace ; că nu se simțea în toate apele pînă nu se însura cu acel înger și că era dispus să o mărturisească deschis. Dispus ? Străzile răsunau de numele iubitei lui, Charlotte, și de nesfîrșite tirade despre farmecele angelice și generozitatea ei. Vorbea atît de mult și răsunător despre acest subiect, încît nevastă-mea începu să se plictisească ; și vă asigur că nevesti-mii îi place *întotdeauna* să asculte laude la adresa altor femei. Dar cînd un bărbat strigă fără încetare, timp de o oră, despre Dulcinea lui, sfîrșește prin a deveni agasant. După ce plecă, în sfîrșit, nevastă-mea spuse :

— E foarte îndrăgostit ; așa erai și dumneata, adică mult înainte de a mă cunoaște ; dar oare dragostea achită notele de plată ?

— Nu, draga mea. Iar dragostea este întotdeauna dirijată de sfatul celorlalți, întotdeauna, răspunse prietenul lui Philip, care după cum poate ați remarcat, vorbea cu ironie.

Prietenii îl ascultaseră pe Philip cu destulă răbdare vorbind despre el însuși. Aproape toate femeile îi ascultă cu simpatie pe bărbații îndrăgostiți. Oricît de în vîrstă ar fi ei, acest subiect îi întinerește și le reînvie vremurile trecute. Bărbații nu sînt atît de generoși : Tityrus se plictisește să-l asculte pe Coridon perorînd la nesfîrșit despre farmecele păstoriței lui. Și totuși a vorbi despre propria-ți persoană este un lucru interesant. Autobiografiile, chiar și cele plicticoase, constituie o lectură plăcută ; și dacă le citim, atunci de ce să nu le și ascultăm ? Dacă domnul Philip nu ar fi fost un egoist, n-ar fi fost o companie atît de plăcută. Nu simpatizați un om de care faceți haz ? Prefer un interlocutor zgomotos, unuia circumspect, care nu-și desferecă gura decît cu cheia cea mai meșteșugită. Dacă voiai să pătrunzi în gîndurile domnului Philip, ușa stătea mereu deschisă, cîtă vreme era treaz, ori nu-i era foame, ori în tovărășia vreunui prieten. Philip avea și alte subiecte preferate de conversație, în afară de dragostea lui, de perspectivele lui în viață, de sărăcia lui etc. De pildă, prietena lui, Micuța Soră, era una dintre temele principale de conversație ; tatăl lui, un alt subiect preferat. Apropo, tatăl lui îi scrisese Micuței Sore o scrisoare, în care spunea că e încredințat că va prospera în țara aceea, pe care și-o alesese drept noul lui cămin. Împreună cu un alt medic inventase o nouă doctorie care făcea minuni și în cîțiva ani se vor îmbogăți. Își făcea în permanență planuri pentru a dobîndi o avere ce se lăsa mereu așteptată. De cîte ori apela la bietul Philip pentru mici sume de bani, scrisorile lui erau pompoase și pline de speranță.

— De cîte ori mă anunță că a descoperit piatra filozofală, zicea Philip, găsesc precis și un post-scriptum, în care-mi spune că voi primi o notă de plată în valoare de atîția bani, scadentă la data cutare.

Mai apelase doctorul la Philip în ultima vreme ? De cîte ori primise o scrisoare, Philip ne anunța, iar noi ne exprimam, virtuoși, indignarea. Ochii soției mele străluceau de furie. Ce om, ce tată ! Ah, era incorigibil !

— Da, mă tem că așa e, spunea bietul Philip, șăgalnic, scotocind prin buzunarele, care în afară de mîinile lui nu conțineau nimic altceva. Tatăl meu e un optimist. Are niște idei ciudate despre bani. Ce consolare să ai un părinte atît de deosebit, nu-i așa ? Mă mir că nu s-a recăsătorit. Tare-mi doresc o mamă vitregă ! continuă Philip.

— Ah, Philip, *încetează!* exclamă doamna Laura înciudată. Fii generos; fii iertător; fii nobil; fii un bun creştin! Nu fi cinic şi nu imita... ştii tu pe cine!

La cine se referea oare? După scăpărările de furie, urmară şiroaiele de lacrimi. Cunoscînd-o de atîta vreme, îi ghicesc gîndurile, deşi nu şi le rosteşte cu voce tare. Se gîndea la acei băieţi tineri nobili, simpli, fără prieteni, şi se ruga Cerului să-i ocrotească. Dumnezeu ştie că nu obişnuiesc să-mi supraestimez prietenii. Am descris metehnele unuia dintre ei cu destulă obiectivitate. Dar dacă am declarat aici că era un om curajos, optimist — deşi la restrişte —, generos, simplu, iubitor de adevăr, corect (pe lîngă faptul că era un tînăr cu suflet nobil), *dixi* *, nu-mi voi retracta cuvintele.

Îndrăgostit înfocat, amicul nostru se bucura de reîntoarcerea la ceaţa Londrei, la luxul şi la freamătul oraşului. Ceaţa îi făcea bine la plămîni, susţinea el. Respira mai în voie în marele nostru oraş, decît în sătucul acela englezesc din centrul Parisului, unde locuise. În hotelul lui şi la cafeneaua preferată (unde îşi compusese elocventa „corespondenţă"), a avut ocazia să vorbească şi franţuzeşte, dar cuvintele nu-i veneau deloc cu uşurinţă pe limba-i de englez.

— Doar nu credeţi că mi-ar plăcea să fiu luat drept franţuz, spunea el foarte serios.

Mă întreb dacă i-o fi trecut cuiva prin cap să-l ia pe amicul Philip drept franţuz?

Cît despre Micuţa Soră, casa şi inima ei îi stăteau în continuare la dispoziţie. N-am mai trecut de mult pe strada Thornhaugh. Domnul Philip, obiectul preocupărilor noastre, a fost prea ocupat cu povestea lui de dragoste, ca să se mai gîndească la micuţa şi devotata lui prietenă. Între timp, ea şi-a continuat drumul anevoios al neînsemnatei sale vieţi, optimistă, modestă, harnică, făcîndu-şi datoria, gata să sară în ajutorul multor călători deznădăjduiţi, întîlniţi în cale. Cînd Philip îşi făcu apariţia, ea avea o cameră liberă, hm, o cameră! Dacă Philip ar fi vrut, i-ar fi pus toată casa la dispoziţie. În intervalul de timp de cînd nu ne-am mai ocupat de persoana ei, Micuţa Soră a fost nevoită şi ea să se înveşmînteze în negru. Tatăl ei, bătrînul căpitan, luase calea drepţilor. Locul lui din salon era gol; dormitorul îi stătea lui Philip la dispoziţie, cît timp avea de gînd să rămînă. Ea pretindea că pierderea căpitanului nu o îndurerase prea mult. Vorbea mereu despre el, ca şi cînd era de faţă ; îi pregătea lui Philip cina şi îl îndemna să se aşeze pe scaunul tăticului ei. În seara cînd sosise Philip, nu-şi mai găsea astîmpăr. Cum îi mai sclipeau ochii în semn de bun sosit ! Părul ei lipsit de strălucire căpătase nuanţe argintii, dar obrajii-i erau ca două mere ; avea un aspect îngrijit, mişcările dibace şi energice ; cît despre glasul ei, rîsul blînd şi greşelile de gramatică, mi s-au părut întotdeauna unele dintre cele mai plăcute din lume.

---

* Am spus (lat.).

La scurtă vreme după sosirea lui Philip la Londra, doamna Brandon îi făcu o vizită soţiei supusului servitor şi biograf al domnului Firmin, şi cele două femei discutară probleme sentimentale. Ştiţi, toate femeile de inimă sînt impresionabile. Tinerii îndrăgostiţi, căsătoriile, sărăcia decentă le impresionează şi le interesează. Nevastă-mea începu să toarne cu nemiluita scrisori frumoase şi interminabile, adresate domnişoarei Baynes, la care aceasta răspundea modest şi conştiincios, exprimîndu-şi emoţia şi gratitudinea faţă de interesul pe care îl arăta prietena ei din Londra pentru soarta ei. Din aceste scrisori de răspuns, am înţeles că mariajul dintre Charlotte şi Philip era, pentru cele două doamne, o certitudine. Acum puneau ţara la cale. Nu vorbeau despre carete, instalarea într-o casă, case la oraş şi la ţară, bani de buzunar, trusouri ; nevastă-mea, calculînd sursele lor de venit, declara că zestrea domnişoarei Charlotte, deşi modestă, ce-i drept, va fi un adaos foarte util la venitul tînărului cuplu.

— Cincizeci de lire pe an nu-i mare lucru ? Domnule, dă-mi voie să-ţi spun că cincizeci de lire pe an e o sumă frumuşică. Dacă Philip reuşeşte să cîştige măcar trei sute pe an, doamna Brandon zice că s-ar putea descurca foarte bine.

Mă întrebi, stimate prietene, dacă se poate trăi cu patru sute pe an ? Cum se descurcă *ces pauves gens ?* * Mănîncă, beau, îşi cumpără veşminte, au căldură, un acoperiş deasupra capului şi geamuri la ferestre ; iar unii dintre ei sînt la fel de buni, de fericiţi şi de manieraţi ca şi vecinii lor, de zece ori mai bogaţi. Apoi, în afară de aceste socoteli băneşti, soţia iubitoare are încredere fermă că pîinea zilnică nu lipseşte celor care muncesc pentru ea și care o cer acolo unde trebuie. Mulți bărbați știu că zadarnic s-ar împotrivi unui asemenea raționament. La micile mele obiecții și îndoieli, soția mea îmi replică, amintindu-mi de prima aventură amoroasă a lui Philip, cu verișoara lui, domnișoara Twysden.

---

* Aceşti bieţi oameni (fr.).

— În cazul acela n-ai avut nimic de obiectat, spunea acest logician. Ai fi vrut să ia în căsătorie o ființă fără suflet. Te-ai fi bucurat să-l vezi nefericit pe viață, atîta timp cît erau destui bani la mijloc și o alianță onorabilă. Hm, bani ! Tare fericită mai e doamna Woolcomb cu toți banii ei, n-am ce zice ! Ce onorabilă s-a dovedit acea căsătorie, pînă la urmă !

Socot că nu trebuie să reamintesc cititorilor mei urmările nefericite ale acelui mariaj. La scurtă vreme după căsătoria lor, comportarea lui Woolcomb față de soția lui deveni subiectul de conversație a înaltei societăți și cluburilor londoneze. Am uitat oare că Woolcomb a fost acuzat că își bătea nevasta, că o lăsa să flămînzească, iar ea își căuta refugiu acasă și apărea la părinții ei cu un ochi vînăt ? Cei doi Twysden erau atît de rușinați de această afacere, încît tatăl și fiul renunțară să se mai ducă la clubul „Bays“, unde n-am auzit ca lumea să le fi regretat absența, în afara unui singur om, care declară că Talbot îi datora bani de la pierderile la whist, pentru care nu ajunseseră la nici o înțelegere.

Oare domnul Firmin n-ar trebui să-și viziteze mătușa acum, la necaz ? Ce-a fost a trecut — gîndeau unii dintre sfetnicii lui Philip. Acum doamna Twysden era nefericită, inima ei se va înmuia la vederea lui Philip, pe care, fără îndoială, îl iubise cînd era mic. Mărinimia lui îl îndemnă să o viziteze. Trăsura aștepta la ușă. Dar un servitor, după ce îl lăsă să aștepte în binecunoscutul hol întunecos, îi aduse vorbă că stăpîna lui ieșise, apoi îi zîmbi insolent și se apucă să care pelerine, anuare ale aristocrației și alte daraveri femeiești în trăsură, în prezența acestui biet nepot uitat. Trebuie să precizăm că această vizită era urmarea unuia dintre eforturile sentimentale depuse de doamna Laura pentru reconcilierea adversarilor ; ca și cînd, naivă ființă, familia Twysden a lăsat vreodată să le intre în casă vreun sărăntoc, sau vreun nobil scăpătat ! Trăiau în permanență cu teama ca Philip să nu le ceară bani cu împrumut. Ca și cînd ei ar fi împrumutat vreodată bani cuiva la strîmtoare ! Dacă îl vor invita cumva pe stimatul cititor să le facă o vizită înseamnă că au certitudinea că acesta este un om bine situat. Pe de altă parte, familia Twysden dădu o serată în onoarea celui care devenise acum, după moartea rudei sale, noul Lord de Whipham şi Ringwood. Îi făcură o vizită de curtoazie şi petrecură Crăciunul împreună cu el, în casa de la ţară ; şi se ploconiră şi se înclinară în faţa lui sir John Ringwood tot aşa cum se înclinaseră şi se ploconiseră în faţa fostului conte. În ultima perioadă a vieţii, bătrînul conte fusese un Tory, pe vremea cînd şi vederile politice ale lui Talbot Twysden înclinau spre conservatori. Actualul lord de Ringwood era un Whig. Twysden-ii deveniră surprinzător de liberali în cele două săptămîni de conversaţii după cină şi la partidele de vînătoare de fazani, acasă la Ringwood.

— Pe legea mea, domnule, spunea tînărul Twysden mai tîrziu colegilor de serviciu, un individ trebuie să se alăture politcienilor din familia lui, zău aşa ! Şi lăudă, spontan, mesele, vinurile, splendorile, bucătarii, dulceţurile lui Ringwood, cum făcea pe vremea nobilului frate al bunicului său. Oricine a ţinut, la Londra, un cîine de interior, care îţi linge ghetele şi blidul şi se gudură pe lîngă tine ca să capete oasele din farfuria ta, ştie cum latră animalul şi cum se năpusteşte asupra nefericitului care bate la uşă. Cei doi Twysden, tatăl şi fiul, aparţineau acestei rase canine ; de altfel, există haite întregi de astfel de cîini peste tot.

Dacă Philip şi-a deschis inima faţă de noi şi ne-a vorbit fără rezerve despre speranţele şi planurile lui, mica lui prietenă, doamna Brandon, îi era şi ea confidentă şi vă asigur că nimeni pe lume nu dorea cu mai multă nerăbdare să îi sară în ajutor. În vreme ce noi ne sfătuiam despre ce avem de făcut, micuţa doamnă plănuia şi ea în interesul favoritului ei. Avea o fermă aliată în doamna Mugford, soţia proprietarului ziarului „Pall Mall Gazette". Pe doamna Mugford o interesase mai demult persoana lui Philip, necazurile şi poveştile lui amoroase. Aceste două femei cumsecade îl transformaseră într-un erou sentimental. Ah ! de-ar putea să născocească un plan realizabil ca să-l ajute ! O astfel de şansă nu întîrzie să li se prezinte celor două femei fermecate de personajul nostru.

În aproape toate ziarele tipărite de Anul Nou apăru un anunţ minunat, vestind apropiata apariţie, la Dublin, a unui nou ziar, ce avea să poarte numele de „THE SHAMROCK“ *, iar primul număr avea să apară în ziua de Sfîntul Patrick. Nu voi reda întreg anunţul ce vestea apariţia noului periodic. Condeiele cele mai renumite ale Irlandei se uniseră să-şi aducă prinosul în coloanele lui. Dar dacă s-ar ivi ocazia, acele condeie ar fi fost transformate în oţel de forme diferite. Prelaţi stimaţi, autori de renume, barzi, ale căror strune îndrăzneţe au răsunat în toată insula şi au făcut să palpite milioane de inimi nobile şi, în consecinţă, au umplut de lacrimi tot atîtea perechi de ochi ; filozofi renumiţi pentru ştiinţa lor, avocaţi iluştri, ale căror glasuri cutezătoare s-au exprimat întotdeauna în limbajul speranţei şi al libertăţii etc., etc. vor putea fi găsiţi reuniţi în jurul acestui ziar şi mîndri de a purta simbolul „TRIFOIULUI“. În fine, redactor-şef al noului ziar fu ales Michael Cassidy, Esq.

Domnul Cassidy, Esq., în persoană, îşi făcu apariţia la dineul domnului Firmin ; fusese multă vreme redactor-şef adjunct al ziarului „Pall Mall Gazette“. Dacă Michael mergea în Dame, de ce n-ar fi Philip redactor-şef adjunct la „Pall Mall“ ? pleda doamna Brandon. Se vor prezenta, desigur, o mulţime de candidaţi pentru postul lui Michael. Barnet, asociatul lui Mugford la „Gazette“, ar vrea să-şi numească în acest post pe omul lui. Înainte de a se retrage, Cassidy va da, cu siguranţă, de înţeles despre apropiata lui plecare multor gentlemeni, concetăţeni de-ai săi, care nu aveau nimic împotrivă să încaseze banii englezilor o vreme, ca pînă la urmă să scuture jugul străin, să le mănînce pîinea în aşteptarea fericitului moment cînd le vor putea zbura creierii în luptă dreaptă. De îndată ce doamna Brandon află de locul vacant, hotărî că trebuia să fie al lui Philip. Micuţa noastră prietenă deţinea o surprinzătoare cantitate de informaţii despre artişti şi oameni ai presei, despre viaţa, familiile şi posibilităţile lor. Mulţi gentlemeni de profesiune artişti sau ziarişti îl vizitaseră pe domnul Ridley sau trecuseră pe la Micuţa Soră, în vînzoleala lor. Ea ştia că Tom Smith plecase de la „Herald“ şi trecuse la „Post“, cunoştea cît încasase Jack Jones pentru tabloul lui şi cine îi pozase. Vă asigur că *Madame* Brandon cunoştea pe dinafară toate aceste detalii ; şi cred că nu am descris-o bine pe micuţa făptură dacă nu v-am dat de înţeles că era unul dintre cei mai iscusiţi mijlocitori şi că nu-şi făcea nici un fel de scrupule, mergea oricît de departe, ca să ajute un prieten. Să fie arhiepiscop de Canterbury, profesor de ebraică, instructor într-o şcoală de dans, organist într-o biserică — ea ar fi pledat în favoarea calităţilor lui Philip pentru oricare dintre profesiuni.

---

* Trifoi alb (engl.) — simbol care figurează pe stema Irlandei.

— Ascultaţi-mă pe mine ! El poate să danseze sau să predice (după caz), sau să scrie de minune ! Cît despre ce-am auzit, că n-ar fi potrivit ca redactor-şef adjunct, aş vrea să ştiu, oare Philip nu are o minte şi o educaţie la fel de bună ca acel Cassidy ? Oare universitatea Cambridge nu este cea mai bună din lume ? Este, vă spun eu. Iar Philip a studiat acolo în tinereţe. Şi ar fi putut cîştiga premiul întîi, numai că atunci nu-l interesau banii, dragul de el, şi n-a vrut să-i împiedice pe săraci să obţină ceea ce el nu dorea.

Doamna Mugford îl considerase întotdeauna un tînăr arogant, dar un gentleman, şi curînd se molipsi de entuziasmul cu care Micuţa Soră pălăvrăgea despre el. Nevastă-mea închirie o trăsură de piaţă, înghesui cîţiva dintre copiii ei înăuntru, îi făcu o vizită doamnei Mugford şi rămase încîntată de grădina, de camera copiilor — de orice purta numele de Mugford. Era interesant de remarcat agitaţia ce le cuprinsese pe cele două femei şi cum plănuiau, umblau cu şoşele şi momele, şi unelteau în fel şi chip numai ca să obţină postul acela pentru protejatul lor. Soţia-mea credea — nu era decît o presupunere, desigur, nimic altceva — că dorinţa fierbinte a doamnei Mugford era să strălucească în societate.

— Nu i-am putut invita pe unii cu... cu nume care „deschid orice uşi“, cum spui tu — parcă aşa te-am auzit spunînd —ca să se întîlnească cu soţii Mugford ? Unii dintre prietenii vechi ai lui Philip, cărora sînt încredinţată că le-ar face plăcere să-l ajute.

Recunosc că se practicau asemenea tertipuri. De dragul lui Philip îi linguşeam, îi amăgeam, îi răsfăţam pe soţii Mugford şi Dumnezeu să ierte ipocrizia doamnei Laura. Aşa că am organizat un dineu. Am invitat lume de cea mai bună calitate şi pe domnul şi doamna Mugford să se întîlnească cu ei ; şi ne-am rugat Cerului ca ghinionistul de Philip să fie dispus să se poarte frumos cu toate persoanele invitate la festin.

În fața nevestei-mii, leul de Firmin devenea un mielușel. Deși nepoliticos, pedant, trufaș în societate, cu cei pe care îi îndrăgea și îi stima, Philip era cel mai cuviincios și mai smerit dintre bărbați. Nu se plictisea niciodată să se joace cu copiii noștri, să se prindă în jocurile lor, să rîdă în hohote de ghidușiile lor. Nimeni nu rîdea la glumele mele ca Philip Firmin. Cred că nevestei mele îi plăceau acele hohote de rîs cu care el obișnuia să întîmpine vorbele de duh. Uneori, rîsetele lui zgomotoase întîrziau, dar nici zece oameni nu făceau mai multă zarvă decît acest prieten credincios. Dimpotrivă, cînd alte persoane, care nu-i erau pe plac, se aventurau să facă vreun calambur sau să spună vreo vorbă de duh, trebuie să vă mărturisesc că reacția lui Philip la glumele lor nu era deloc plăcută sau măgulitoare.

Cu ocazia acestui important dineu, l-am rugat pe Philip să se poarte frumos, să arate că se simțea bine în compania tuturor, să nu jignească pe nimeni ; în fond, așa ar fi trebuit să se poarte mereu. Cine se credea el : *censor morum ?* * Însă, cum vă spuneam, nimeni nu-și recunoștea cu mai multă candoare propriile greșeli ca prietenul nostru.

Așadar, l-am invitat pe Mugford, proprietarul de la „Pall Mall Gazette“, și pe nevastă-sa ; pe Bickerton, redactorul-șef al acestui ziar ; pe lordul Egham, vechiul prieten și fost coleg al lui Philip și încă doi-trei gentlemeni. Invitațiile noastre adresate doamnelor n-au avut același succes. Unele primiseră alte invitații, altele plecaseră la țară să serbeze Crăciunul. În cele din urmă, ne-am considerat norocoși asigurîndu-ne de prezența bătrînei lady Hixie, care locuia foarte aproape, în Westminster, și care avea să treacă drept o doamnă de lume, în lipsa altei persoane de mai mare reputație. Soția mea îi spuse că scopul acelui dineu era întîlnirea prietenului nostru Firmin cu redactorul-șef și cu proprietarul de la „Pall Mall Gazette“, cu care trebuia neapărat să stabilească relații amicale. A ! Foarte bine ! Lady Hixie făgădui să fie foarte amabilă cu proprietarul ziarului și cu soția lui și cu multă amabilitate, se ținu de promisiune. Buna noastră prietenă, doamna Mugford, sosi prima. Veni „în cabrioletă“ de la vila ei din suburbia orașului, iar rîndașul ei, după ce își adăposti trăsura într-un grajd din apropiere, cu trăsuri şi cai de închiriat, se oferi să-i ajute pe servitorii noştri la servitul mesei. Dovedi un zel şi o energie remarcabile ! Dinspre culoar se auzea zdrăngănit de porţelan spart şi de capace de castron. „Figurile lui Sam !", remarcă doamna Mugford. Nădăjduiesc că gazda a izbutit să-şi păstreze calmul, în ciuda zgomotului de porţelan spart. Doamna Mugford declară că venise mai devreme de ora stabilită ca să vadă copiii.

---

* Cenzor al moravurilor (lat.).

— Din pricina noului obicei londonez de a cina tîrziu, nici nu mai poţi vedea copiii, remarcă ea.

La Hampstead, copiii ei îşi făceau mereu apariţia la desert şi înviorau cina cu strigătele lor inocente după portocale şi cu bătăliile pentru dulciuri. În camera copiilor, — unde o fetiţă într-o cămaşă de noapte lungă şi creaţă îşi rostea rugăciunea, în timp ce alt copil, în cea mai lejeră ţinută, stătea în picioare lîngă grilele şemineului, iar un al treilea liliputan, cu boneta de noapte pe cap şi într-un veşmînt lung ca un stihar, urmărea din pătuţul lui, întreaga scenă —, doamnele o găsiră pe Micuţa Soră. Venise să-şi vadă favoriţii (pe doi sau trei dintre ei îi ştia de cînd se născuseră). La rîndul ei, ea era preferata lor ; împreună conspirau cu bucătarul să pregătească unele delicateţuri pentru masă. Urmă o conversaţie despre copiii noştri, cei ai doamnei Mugford şi despre copii în general. Apoi, cele două doamne iscusite (gazda şi Micuţa Soră) îl aduseră pe Philip pe *tapis* * şi pledară *à qui mieux* **, în favoarea virtuţilor, necazurilor, logodnei lui şi a minunatei fiinţe cu care-şi unise viaţa. Conversaţia continuă pînă auziră uruit de roţi de trăsură în curte şi ciocănaşul de la poartă bătînd (existau, într-adevăr pe vremea aceea ciocănaşe în cartierul acela demodat).

— Drăcia dracului ! Au venit musafirii, şi aranjîndu-şi boneta şi volanele, cu ajutorul îndemînaticei doamne Brandon, doamna Mugford coborî, după ce îşi luă rămas-bun de la copii, cărora, a doua zi, le trimise în dar de Crăciun o grămadă de cărţi primite la „Pall Mall Gazette" pentru recenzare. O linguşiseră şi o amăgiseră cu vorbe dulci pe buna femeie, pînă o cîştigaseră de partea lui Philip. Avea votul *ei* pentru postul de redactor-şef adjunct, orice-ar fi.

---

* În discuţie (fr.).
** Care mai de care (fr.).

Majoritatea oaspeţilor noştri sosise deja, cînd fu anunţată, în cele din urmă, doamna Mugford. Înfăţişarea ei făcu impresie, iar straiele cu care era înveşmintată fură îndată remarcate.

Bickerton şi Philip făcură cunoştinţă şi, înainte de a se aşeza la masă, discutară despre politica franceză. Philip dovedi discreţie şi politeţe desăvîrşită în timpul conversaţiei. Bickerton se întîmplase să audă lucruri bune despre corespondenţa lui Philip — într-un cerc onorabil, luaţi aminte ? Iar cordialitatea lui spori cînd intră lordul Egham şi-l strigă pe Philip pe numele de familie, angajîndu-se într-o conversaţie spontană cu el. Bickerton recunoscu pînă la urmă că bătrîna lady Hixie frecventa o societate cît se poate de onorabilă.

— Cît despre doamna Mugford, remarcă el, aruncîndu-i doamnei în chestiune o privire de compasiune şi uimire, desigur, inutil să vă spun că pe *ea* n-o vezi nicăieri, nicăieri.

Zicînd acestea, domnul Bickerton făcu un pas înainte, i se adresă nevestei mele, tratînd-o cu condescendenţă, mie-mi făcu un semn prietenos din cap, lordului Egham îi aminti că avusese plăcerea să-l întîlnească la Egham şi apoi, se stabili lîngă Tom Page, de la „Bread-and-Butter Office“ (unul dintre oaspeţii noştri cei mai de seamă), cu care se angajă într-o discuţie despre unele probleme politice la ordinea zilei — nu mai ţin minte care. Important este că numi cîteva oficialităţi cu care le discutase, oricare ar fi fost ele. Rosti nume importante şi ne dădu să înţelegem că întreţinea relaţii intime şi confidenţiale cu posesorii acelor titluri. Cu şefii lui, de pildă, — cu proprietarul ziarului „Pall Mall Gazette“ — era în relaţii distante, iar faţă de mine şi soţia mea nu se arătase deloc respectuos. Parcă l-am văzut pe Philip încruntîndu-se, în vreme ce îl urmărea cu privirile pe acest om trecînd ţanţoş de la o persoană la alta şi luîndu-i pe toţi de sus. Cina întîrzia, din motive cunoscute numai de cei de la bucătărie.

— Înţeleg, i se adresă Bickerton lui Philip, clipind din ochi, într-o pauză a conversaţiei, că amicul nostru, gazda, nu este obişnuit să organizeze serate. Stăpîna casei se află într-o vădită stare de nelinişte.

Philip se strîmbă atît de urît, încît celălalt crezu că îl durea ceva.

— Dumneata, care ai trăit atîta vreme alături de lordul Ringwood, știi ce înseamnă un dineu reușit, continuă Bickerton, aruncîndu-i lui Firmin o privire cu subînțeles.

— Orice dineu este reușit, dacă-i însoțit de primirea caldă care ni s-a făcut aici.

— O ! Desigur, oameni foarte de treabă, foarte de treabă ! exclamă Bickerton.

Era încredințat că reușise să adopte aerul unui om de-lume. Se alătură lui lady Hixie ca să-i vorbească despre ultima petrecere la care o întîlnise ; apoi, se întoarse spre gazdă și remarcă faptul că prietenul meu, fiul doctorului, avea o înfățișare fioroasă. În cinci minute izbuti să-l facă pe domnul Firmin să-l deteste. Se plimba ca vodă prin lobodă, luîndu-i de sus pe alții mai buni ca el. „Amicul nostru nu prea-i obișnuit să organizeze serate“, nu zău ? Doar n-ai de gînd să-l mai suporți pe omul ăsta ? Tom Page, de la „Bread-and-Butter Office“ este un binecunoscut invitat permanent la masa altora ; lordul Egham e un pair. Bickerton discuta, cu voce tare, peste masă, cu unul sau cu celălalt. În timpul cinei, a stat lîngă doamna Mugford, dar îi întoarse spatele femeii uluite și nu catadicsi să-i adreseze nici măcar un cuvînt.

— Sigur, dragul meu, te înțeleg, îmi spuse, după retragerea doamnelor, cînd ne apropiarăm astfel încît puteam vorbi în șoaptă. Ai chemat toată lumea asta la masă din rațiuni de stat. Ai o carte sub tipar și vrei să fie anunțată în toate ziarele. Eu îi țin pe toți la distanță, din principiu ; e singurul mod de a te purta cu asemenea indivizi. Crede-mă.

Philip nu-i adresă nici o vorbă de ocară redactorului-șef de la „Pall Mall Gazette“ ; și tocmai începusem să mă felicit singur că dineul părea să treacă fără vreo întîmplare nefericită, cînd cineva avu nefericita idee de a lăuda vinul, așa că se mai aduseră alte sticle.

— Grozav vinul ăsta roșu ! De la care negustor îl procuri ? Pe legea mea, aici iei un vin roșu mai bun decît la Paris, dumneata ce zici, domnule Fermor ? Unde iei de obicei masa, la Paris ?

— De obicei, mănînc cu treizeci de *sous* iar la zile mari, cu trei, domnule Beckerton, mormăi Philip.

— Mă numesc Bickerton. (Ce vulgar să vorbești despre prînzurile de treizeci de *sous !* îmi murmură vecinul meu.) Mă rog, gusturile nu se discută ! Cînd mă duc la

Paris, iau masa la „Trois Frères“. Mie să-mi dai nişte vin roşu de Burgundia la „Trois Frères“ !

— Asta pentru că redactorii-şefi sînt mai bine plătiţi decît bieţii corespondenţi. Aş fi încîntat să îmi pot permite să mănînc mai bine ! Zicînd acestea, domnul Firmin îi zîmbi domnului Mugford, patronul lui şi proprietarul ziarului.

— Nimic mai vulgar decît să discuţi chestiuni profesionale, remarcă Bickerton, destul de tare.

— Mie nu-mi e ruşine de slujba mea. Dumitale îţi este, domnule Bickerton ? mormăi Philip.

— Aici, i-a zis-o F., remarcă domnul Mugford.

Domnul Bickerton se ridică de la masă, alb la faţă.

— Ai de gînd să mă insulţi, domnule ? întrebă el.

— Să vă insult, domnule ? Nu, domnule. Unii insultă fără să vrea. Ca *dumneata*, de pildă, astă-seară ! spuse lordul Philip.

— Nu văd de ce-ar trebui să suport asemenea discuţii la masa nimănui ! strigă domnul Bickerton. Lord Egham, vă urez noapte bună !

— Dar ce s-a întîmplat, frate dragă ? întrebă Excelenţa sa. Rămăsesem uimiţi cu toţii, cînd îl văzurăm pe oaspetele meu ridicîndu-se şi plecînd furios de la masă.

— Aşa-i trebuie, Firmin ! exclamă domnul Mugford, golind un alt pahar.

— Cum, nu ştiţi ? spuse Tom Page. Taică-său are un magazin de mărunţişuri la Cambridge, iar pe el l-a trimis la Oxford, unde şi-a luat diploma.

Iată ce s-a ales de dineul meu de conciliere, un dineu dat în scopul avansării lui Philip pe scara ierarhică !

— Jigneşte-l, nu te opri, pe legea mea ! strigă Mugford, căruia vinul îi sporise locvacitatea. E o bestie îngîmfată, Bickerton ăsta, şi-l detest ; şi doamna M. la fel.

CAPITOLUL XXXI

ÎN CARE SE POVESTEŞTE ACEA FAIMOASĂ GLUMĂ DESPRE DOMNIŞOARA GRIGSBY

Philip aflase, pentru întîia oară, că ofensase fără a jigni, de fapt. În cercurile femeieşti, doamna Mugford confirmase deja, în felul ei simplu şi deschis, dar cu fermitate, declarația soțului ei în legătură cu domnul Bickerton și adăugă că B. era un ticălos și că regreta că domnul F. nu-l jignise mai rău. Cum diferă părerile mai multor indivizi asupra aceluiași eveniment! S-a întîmplat să aflu că Bickerton plecase susținînd că eram niște oameni certăreți și fără educație și că o persoană manierată ar face mai bine să evite o asemenea companie. Se considera, cu toată seriozitatea, superior nouă și ținea cîte o prelegere oricărui domn despre arta de a fi gentleman. Această îndrăzneală i se potrivește foarte bine acestui *parvenu* *. Mîndru de cunoștințele proaspăt obținute în arta de a vinde castraveți grădinarului, băiatul din istorioara noastră s-a grăbit să le împărtășească bunicii lui, familiarizată, cu multă vreme înainte, cu procesul pe care copilul abia îl descoperise. Cine dintre noi nu a avut parte de asemenea dascăli? Am cunoscut indivizi dornici să o învețe pe Taglioni ** să danseze, pe Tom Sayers să boxeze, sau pe *Chevalier* Bayard *** să fie un gentleman. Mulți dintre noi cunoaștem asemenea indivizi și suportăm, din cînd în cînd, inefabilul beneficiu al atenției lor.

Mugford părăsi petrecerea declarînd că Philip nu va duce lipsă de prieteni la vreme de restriște; și vremea aceea nu întîrzie. M-am amuzat într-o zi, ducîndu-mă la redacția ziarului „Pall Mall Gazette", unde l-am găsit pe Philip instalat în biroul redactorului-șef adjunct, cu o provizie de foarfece, ștampile, pastă de lipit, tăind paragrafe din articole, modificînd, scurtînd, punînd titluri și așa mai departe; într-un cuvînt, în toiul muncii. Viței cu trei capete, zvonuri spectaculoase, fete bătrîne la vîrsta de aur, care și-au dat în cele din urmă, obștescul sfîrșit, undeva, la țară — cu cîtă pricepere (ținînd cont de lipsa lui de experiență) vîna Firmin toate aceste vești! Pătrunsese tainele meseriei lui. Se mîndrea cu titlurile inspirate pe care le găsise pentru articole. Cînd ziarul fu gata, la sfîrșitul săptămînii, îl examină atent și cu tandrețe — nu articolele de fond sau acele profunde și strălucite eseuri literare care apăreau în „Gazette", ci nașterile, decesele, căsătoriile, pieţele, procesele şi cîte şi mai cîte. Pare un băiat de prăvălie care, după ce a decorat vitrinele magazinului stăpînului său, iese în stradă şi îşi examinează satisfăcut munca ; tot aşa aspectul frumos pe care-l avea „Pall Mall Gazette" îi bucura pe domnul Firmin şi pe domnul Brice, tipograful ziarului. Priveau cu legitimă mîndrie rezultatul eforturilor lor unite. Firmin nu îngăduia nici o glumă pe seama acestui subiect. Cînd prietenii lui făceau vreo aluzie şi îl întrebau dacă împuşcase cumva vreun *canard* straşnic săptămîna aceea, sprîncenele domnului Philip se împreunau şi obrajii i se roşeau. Nu-i plăcea să se facă glume pe socoteala lui. Ciudată aversiune, nu-i aşa ?

---

* Parvenit. (fr.).

** Maria Taglioni (1804—84) — balerină celebră, fiica lui Filippo Taglioni, instructor de balet.

*** Pierre du Terrail, Seigneur de Bayard (1473—1524) — „cavalerul fără teamă și fără prihană", născut în Dauphiné, căpitan vestit în campaniile din Italia ale lui Carol al VIII-lea, Ludovic al XII-lea și Francisc I.

În calitatea lui de redactor-şef adjunct, acest tip de treabă se bucura de privilegiul de a accepta sau a renunţa la numeroase bilete de favoare la teatru, la panorame sau diorame ; pe vremea aceea, „Pall Mall Gazette" nu refuza asemenea mici daruri, iar familiaritatea doamnei Mugford cu numele cîntăreţilor de operă şi apariţia ei strălucitoare într-o lojă erau de-a dreptul remarcabile. Amicul Philip purta cu el un teanc de asemenea permise de intrare, încîntat să-şi ducă prietenii la o expoziţie sau alta. Dar, odată ajunşi la dioramă, unde tinerii noştri rămaseră în întuneric, înfricoşaţi ca de obicei, un glas răsună ca din bezna nopţii : *„Cine a intrat cu bilete de favoare de la «Pall Mall Gazette» ?"* O doamnă, doi copii înspăimîntaţi şi domnul redactor-şef adjunct Philip prinseră a tremura din pricina teribilelor somaţii. Cred că nu aş fi cutezat să public această poveste, dacă n-aş fi aflat că domnul Firmin avea de gînd să plece în străinătate. Noroc că locul era cufundat în întuneric, ca nimeni să nu vadă roşeaţa de pe obrajii bietului redactor. Decît să-i fi pricinuit vreun necaz acelei doamne, Philip ar fi preferat să fie supus la cazane şi torturi. Pe ea însă nu o necăjea decît supărarea prietenului ei. Hazul scenei respective fu mai presus de orice supărare, în cugetul doamnei, şi o făcu să rîdă de întîmplarea nefericită ; să mărturisesc că amicul nostru (de spiţă aristocratică şi destul de sensibil ca să fie luat în rîs de colegii lui de şcoală) nu era deloc dornic să discute despre acest subiect sau să mărturisească lumii întregi că vizitase un loc de distracţie publică „cu un bilet de favoare".

Cît despre proprietăreasa lui Philip, Micuța Soră, ea se familiarizase de mult cu presa, cu ziariştii, cu biletele de favoare la teatru. Arăta destul de tînără și drăguță, cu chipul ei blînd şi surîzător şi rochia neagră, cochetă şi îngrijită, cînd apăru, într-o seară, la teatru — se prezenta o piesă de Paşti —, la braţul lui Philip. Copiii noştri o zăriră din trăsură, căci mergeau şi ei la aceeaşi reprezentaţie.

— Ia uite, mămico! Uite-i pe Philip şi pe Micuţa Soră!

Urmară o mulţime de zîmbete, înclinări din cap, semne bucuroase de recunoaștere dinspre trăsură spre cei doi prieteni care mergeau pe jos. Am uitat, desigur, ce piesă am văzut cu toții, în seara aceea de Paști. Dar copiii nu o vor uita nicicînd; nici de-ar fi să trăiască o sută de ani și cu toate că nu-i slăbiră o clipă din ochi pe Philip şi pe însoţitoarea sa, din lojile publice de vizavi.

Atît slujba cît şi salariul domnului Firmin erau la fel de uşurele, dar acesta le accepta pe amîndouă cu aceeași seninătate. Economisea ceva bani din modesta leafă. Își drămuia venitul surprinzător de bine, cu ajutorul și sfatul micuței proprietărese. Venea pe la noi, socotindu-și din nou isprăvile în ale economiei cu încîntare copilărească; îi plăcea să-și contemple sovereignii, mai ales că grămăjoara creştea în fiecare săptămînă. Urmărea cu atenţie vînzările şi cumpăra întruna piese de mobilier. De pildă, aduse acasă un pian, la care ştia să cînte cum știa să meargă pe sîrmă, dar i se dăduse de înţeles că era un instrument foarte bun. Nevastă-mea cîntă odată la el, într-o zi, cînd îl vizită pe Philip, iar el şezu să o asculte, cu mîinile lui mari pe genunchi, cuprins de extaz. Se gîndea că într-o zi, cu voia Cerului, va vedea alte mîini atingînd clapele — iar interpretul și instrumentul dispărură în ceaţă, din faţa privirilor lui fericite. Nu toate achiziţiile lui erau la fel de inspirate. De pildă, la o licitaţie, îl înşelară cu o mică bijuterie cu perle. Nişte evrei iscusiţi uneltiră şi-o „urcară", cum se zice, la un preţ prea mare pentru valoarea acelei mici podoabe.

— Dar dumneavoastră, doamnă, ştiţi cui îi era destinată, spuse unul dintre apărătorii lui Philip. Dacă ea ar fi vrut să poarte cele zece degete ale lui, el şi le-ar fi tăiat şi i le-ar fi trimis. Dar le păstrează ca să-i scrie scrisori şi versuri — foarte frumoase, de altfel!

— Băiatul acesta, crescut în lux și strălucire, doamnă Mugford, așa cum dumneavoastră bine știți, nu mai vrea să bea strop de vin acum. Puțin whisky și un pahar de bere, atîta tot. Cît despre haine — el, care era atît de spilcuit — îl vedeți și dumneavoastră cum arată acum. A rămas un gentleman ; n-am văzut un genleman mai chipeș și mai distins ; dar acum face economii — știți pentru ce, doamnă.

Doamna Mugford știa, într-adevăr ; și doamna Pendennis și doamna Brandon. Aceste trei femei erau într-o continuă agitație, interesîndu-se de soarta domnului Firmin. Iar Mugford spunea, în felul lui direct și amuzant : „Domnule P., a venit un oarecare domn *Heff* și s-a băgat pe sub pielea tuturor. Să nu-mi zici mie *Hem*, dacă nu-i așa. Zău dacă nu încep să-l invidiez pe redactorul nostru adjunct, și cu asta basta ! Dar îmi place să-l văd rîzînd de Bickerton, cînd se întîlnesc în redacție ! *De el*, Bickerton nu se va mai lega de aici înainte, vă asigur !“

Consfătuirile secrete și conspirațiile acestor femei pentru binele lui Philip nu conteneau. Într-o zi, am condus-o pînă la ușă pe Micuța Soră, care ținea o batistă la ochi și era într-o puternică stare de tulburare și agitație, care, pesemne, îl molipsi și pe gentlemanul care o însoțise. Cît despre soția gentlemanului, nu se poate spune că nu era deloc impresionată sau tulburată.

— Ce crezi că mi-a spus doamna Brandon ? Philip învață stenografia. El zice că nu-i destul de isteț ca să devină un scriitor de calitate, dar că poate fi reporter și, cu meseria asta și cu postul de la ziarul domnului Mugford, crede că poate cîștia destul ca să... Ah, ce băiat bun !

Emoția feminină o împiedică să-și încheie discursul. Dar cînd domnul Pihilip poposi la prînz, în ziua aceea, gazda lui îl primi cu toate onorurile ; îl îndrăgea ; îl trata cu tandru respect și cu simpatia pe care cei asemenea ei obișnuiesc să o acorde oamenilor cutezători și onești la ananghie.

De ce să nu considere domnul Philip Firmin, avocat pledant, că aparținea unei profesiuni care îi ajutase pe foarte mulți să se afirme, pe unii să facă avere și să obțină onoruri ? Un avocat nu putea nădăjdui să cîștige mai bine decît un ziarist. Cunoaștem cu toții exemple de indivizi care, începîndu-și cariera ca oameni ai presei, au continuat cu profesiunea legii și au fost răsplătiți cu toate onorurile Baroului și ale Curții.

— Să stau într-un birou la mansardă în aşteptarea avocaţilor ? întreba bietul Philip. Mi se frînge inima înainte de venirea lor. Mintea mea nu valorează cine ştie ce ; i-aş ameţi de tot înşirîndu-le cîte şi mai cîte despre cărţi de avocatură. Nu sînt deloc un tip deştept şi nu am ambiţia şi nici dorinţa stăruitoare de a reuşi în viaţă, care i-a impulsionat pe mulţi alţii, cu nimic mai capabili decît mine. De pildă, s-ar putea să fiu la fel de deştept ca Bickerton, dar nu-s *fudul* ca el. Oriunde se duce pretinde întîietate şi de cele mai multe ori, o capătă. Dragi prieteni, nu vedeţi ce modest sînt ? Trebuie să recunoaşteţi că nu există un om mai nedescurcăreţ decît mine. Charlotte şi cu mine trebuie să ne aşteptăm la un trai plin de privaţiuni, de economii, camere de închiriat modeste, la Pantonville sau Islington. Cam astea-s perspectivele mele. M-aş despărţi de ea, numai că ştiu că nu mă va crede, draga de ea ! Şi-a dăruit inima unui sărăntoc nedescurcăreţ, ăsta-i adevărul. Ştiţi ce-am de gînd să fac ? Am de gînd să învăţ meseria de sărăntoc şi să o stăpînesc bine. Cît costă o piftie din picioare de viţel sau un drob ? Nu ştiţi. Eu însă ştiu ; cunosc şi locul cel mai indicat de unde se cumpără. Sînt unul dintre cei mai pricepuţi consumatori de scrumbii din Londra. Băutura pe care o voi consuma de-aci înainte va fi berea ; de altfel, a început să-mi placă, o găsesc înviorătoare, plăcută şi sănătoasă.

Era mult adevăr în imaginea pe care Philip o zugrăvi despre sine însuşi, despre priceperile şi nepriceperile lui. Nu încape îndoială : Philip nu se născuse să-şi facă un nume. Dar nu ne plac oare decît oamenii cu faimă ? Ori acordăm atenţie numai celor cu un venit de zece mii pe an ori celor mai înalţi de un metru optzeci ?

Dintre cele trei femei, prietenele şi sfătuitoarele lui Philip, nevastă-mea îl admira pentru modestia lui, în vreme ce doamna Brandon şi doamna Mugford erau oarecum dezamăgite de lipsa lui de ambiţie şi de planurile lui modeste. Nu vă voi spune de partea cui a fost, în această privinţă, biografia lui Philip. Nu era treaba mea să-l felicit sau să-l dojenesc pentru felul cum gîndea ; aveam oare vreun drept să-i dau sfaturi ? Stimate cititor, recunoaşte că fiecare îşi alege singur drumul în viaţă. Mîncăm mîncărurile ce ne plac, fiindcă ne plac, nu pentru că vecinul de alături le savurează. Ne deşteptăm devreme sau tîrziu ; muncim, trîndăvim, fumăm și-așa mai departe, pentru că așa vrem, nu pentru că ne-a recomandat doctorul. Philip este și el ca dumneata și ca mine, care facem de multe ori ce vrem. Nu-i așa ? Dacă nu, atunci nu sîntem vrednici de laudă. Decît să tînjească după vaca din staul, se mulțumea cu un prînz vegetarian. În loc să înfrunte furtuna, prefera să-și strîngă velele, să navigheze de-a lungul țărmului, așteptînd îmblînzirea vremii.

Așadar, în fiecare marți, să zicem, datoria acestui modest redactor-șef adjunct era să înceapă să taie și să lipească articolele care apăreau în numărul de sîmbătă. Scurta discursurile parlamentare, favorizîndu-i pe oratorii de la „Pall Mall Gazete“ și reducînd ideile din discursurile oponenților lor. Dacă dintre notabilitățile care susțineau ziarul „Pall Mall Gazette“ unii organizau petreceri, acestea erau precis consemnate numaidecît ca evenimente din lumea mondenă. Dacă vreunul din grupul lor scria o carte, cu siguranță se bucura de aprecierea criticii. Desigur, mă refer la vremuri îndepărtate. Fără îndoială, acum nu mai există elogii exagerate, speculații, laude false sau cenzură nedreaptă. Fiecare critic știe despre ce scrie și scrie cu un singur scop : să spună adevărul.

Astfel, Philip, filfizonul de cu numai doi ani în urmă, se mulțumea să poarte o haină veche și jerpelită ; Philip, Philipus cel de douăzeci și unu de ani, care călărise armăsari strașnici și căruia îi plăcuse să-și expună calul și propria-i persoană în parc, se așeza acum, modest, pe un scaun în omnibuz, și numai rareori își îngăduia o birjă. Își saluta curtenitor prietenii care călătoreau pe imperială și o privea pe mătușă-sa trecînd în caleașcă. Nu-l puteai convinge că aceasta se prefăcea într-adins că nu-l vede ; punea această indiferență a ei pe seama conflictului pe care-l avuseseră, nu sărăciei și actualei lui situații. Cît despre vărul lui, Ringwood, prietenul nostru afirma :

— Individul ăsta e în stare de orice josnicie ; *eu* mă fac că nu-l văd, nu el.

Exista un real pericol : ca și amicul nostru, în toată sărăcia lui, să devină mai trufaș și mai insolent decît în zilele mai fericite și să se întovărășească cu indivizi mai prejos decît el. Ce era mai bine pentru el : să fie disprețuit într-un club monden sau să se fălească în fruntea clientelei dintr-o tavernă ? Iată pericolul de care ne temem pentru Firmin. Nu putem să nu mărturisim că prefera o poziție inferioară în societate celei în care se născuse.

— Vrei să spui că Philip și-a pierdut locul în societate numai fiindcă e sărac ? întrebă, furioasă, o doamnă, căreia soțul ei îi adresase această remarcă — soțul și soția fiind amîndoi buni prieteni cu domnul Firmin.

— Draga mea, replică soțul ei, ce-ai zice dacă lui Philip i-ar trece prin minte să cumpere un măgar și să vîndă varză ? N-ar face nimănui nici un rău, în schimb ar scădea precis în ochii lumii.

— Să scadă în ochii lumii ? spuse doamna și dădu din cap. Nimeni nu se înjosește dacă optează pentru o meserie onestă. Nimeni !

— Foarte bine. De pildă, Grundsell, negustorul de zarzavaturi din strada Tuthill, care ne servește la masă cînd avem dineuri ; în loc să-l chemăm să ne servească, ar trebui să-l invităm să se așeze cu noi la masă ; ori poate că ar trebui să servim chiar *noi* și să stăm în picioare, cu un șervet în mînă, în spatele lui Grundsell.

— Prostii !

— Ocupația lui Grundsell e foarte onestă, numai dacă nu face abuzuri sau contrabandă.

— Contrabandă ! Fleacuri, prostii !

— Bun ! Deci, Grundsell *nu* este o companie potrivită pentru noi și nici cei nouă Grundsell-i mai mititei pentru copiii noștri. Atunci, de ce-ar renunța Philip la prietenii din tinerețe și ar abandona clubul pentru o tavernă ? Despre doamna Brandon, micuța noastră prietenă, bună cum e, nu poți spune că este o companie potrivită pentru el ?

— Dacă și-ar lua o nevastă cumsecade, ar avea o companie pe măsura lui și ar fi de două ori mai fericit, în afară de orice pericol sau tentație — cel mai bun lucru pe care-l are de făcut este să se însoare numaidecît ! exclamă doamna. Dragul meu, cred că am să-i scriu lui Charlotte să o invit să stea o vreme la noi.

Unui asemenea argument nu te puteai împotrivi. Atîta timp cît Charlotte stătea la noi, eram încredințați că Philip nu va cădea pradă răului și nu va căuta nici o altă companie. Aveam un dormitor confortabil liber, lîngă camera ocupată de proprii noştri copii. Nevastă-mea se ocupă încîntată de aranjarea camerei, iar cum se întîmplă ca unchiul Mac să vină la Londra cu treburi, tînăra domnişoară veni la noi, sub protecţia lui; mi-ar plăcea să vă descriu întîlnirea dintre ea şi domnul Philip în salonul nostru. A fost, fără îndoială, foarte edificatoare. Numai că nevastă-mea şi cu mine nu ne aflam de faţă, *vous conçevez**. N-am auzit decît un strigăt de uimire şi încîntare din partea lui Philip, cînd intră în camera unde aştepta tînăra domnişoară. Noi nu-i spusesem decît :

— Philip, du-te în salon. Îl vei găsi pe vechiul tău prieten, maiorul Mac. A venit cu treburi la Londra şi aduce veşti de la...

N-a fost nevoie să continui, căci Philip şi năvăli în odaie. Urmă strigătul. Apoi, maiorul Mac ieşi, clipind ciudat din ochi. Cîte tertipuri şi cîtă şiretenie ne-a trebuit ca să ascundem acest secret de copii, care precis l-ar fi descoperit! Vă mărturisesc că *pater familias* s-a apărat de sporovăielile şi întrebările inocente ale copiilor în legătură cu pregătirea dormitorului cel mic, informîndu-i că era destinat domnişoarei Grigsby, guvernanta, cu venirea căreia îi ameninţasem de mult. Cînd sosi Philip, care nu ştia nimic, una dintre fete îi spusese :

— Philip, dacă te duci în salon, ai s-o găseşti pe *domnişoara Grigsby, guvernanta noastră.*

Apoi, Philip intră în salon şi urmă strigătul, apoi ieşi unchiul Mac şi apoi etc., etc. Lui Charlotte i-am zis „domnişoara Grigsby" tot timpul mesei ; la fel şi a doua zi, şi cu cît îi spuneam „domnişoara Grigsby" mai des, cu atît ne amuzam mai mult cu toţii. Iar cel mai mic dintre copii, care încă nu vorbea corect, îi spunea „domnisoara Gibby" şi rîdea mai tare decît noi toţi ; ce haz am făcut! Cred însă că Philip şi Charlotte s-au simţit cel mai bine, dragii de ei, deşi ei n-au rîs aşa de tare ca noi.

Cît despre doamna Brandon, aceasta veni degrabă să ne facă o vizită ; iar Charlotte roşi, şi arăta foarte frumoasă, cînd îi ieşi în întîmpinare şi o sărută pe Micuţa Soră.

— Deci, ţi-a vorbit despre mine! spuse ea, cu vocea-i blîndă, mîngîind părul castaniu al fetei.

---

* Închipuiţi-vă (fr.)

— L-aş fi cunoscut eu oare de n-ai fi fost dumneata şi nu i-ai fi salvat viaţa pentru mine, cînd a fost bolnav ? întrebă domnişoara Baynes. Cum să nu-i iubesc pe cei ce-l iubesc ?

Le lăsarăm singure pe cele două femei un sfert de oră, timp în care au devenit cele mai bune prietene din lume. Toţi ai casei, mici şi mari, inclusiv doica (o femeie devotată, dar deosebit de suspicioasă, posesivă şi incomodă), o simpatizau pe tînăra noastră musafiră şi îi urară bun venit domnişoarei Grigsby.

Vedeţi dumneavoastră, Charlotte nu era atît de frumoasă, încît să le facă pe celelalte femei să mintă declarînd că, de fapt, nu arăta cine ştie ce. Ce-i drept, pe vremurile la care ne referim, avea un ten încîntător, pe care rochia neagră îl punea în valoare. Iar dacă Philip intra în încăpere, avea întotdeauna un buchet de trandafiri pentru el, care îi apăreau în obraji de cum îl vedea. Manierele ei erau atît de simple şi lipsite de afectare, încît nu putea fi altfel decît o fiinţă recunoscătoare, fidelă, neştiutoare din fire, se bucura din orice şi o interesa soarta tuturor. O inteligenţă deosebită ? deşi, fără îndoială ea ştia să aprecieze isteţimea *unora* (inutil să menţionez nume).

— Pe legea mea ! exclamă Philip în seara memorabilă a sosirii fetei, după ce ea se duse împreună cu celelalte femei la culcare. Nu-i o fiinţă minunată ? Ce-am făcut ca să merit să cîştig o inimă atît de pură ? *Non sum dignus**. Prea multă fericire, prea multă, pe legea mea !

Vocea i se frînse şi îşi îndesă pumnii în ochii plini de lacrimi de fericire şi recunoştinţă. Cînd Fortuna se dovedeşte atît de mărinimoasă cu cineva, cred că nu trebuie să-l compătimim pentru ceea ce îi ia. La miezul nopţii, cînd plecă Philip (plecă ? îl dădură afară, altfel ar fi fost în stare să trăncănească pînă în zori), prin ploaia care-i biciuia obrajii şi cu vreo cincizeci sau o sută de lire în buzunar — toată averea lui —, nu exista un om mai fericit decît el, mai fericit şi mai bogat. Căci nu era el oare posesorul unei comori pe care n-ar fi putut-o cumpăra sau n-ar fi vrut să o vîndă pentru toţi banii din lume ?

Nevastă-mea n-are decît să spună ce vrea, dar ea era răspunzătoare de invitaţia adresată domnişoarei Baynes şi de urmările ei. La sugestia că ar fi un oaspete binevenit la noi acasă, la Londra, unde-i rămăseseră inima şi comoara, Charlotte Baynes o părăsi numaidecît pe iubita ei mătuşă din Tours, care fusese atît de bună cu ea, pe scumpul ei unchi, pe draga ei mamă şi pe toţi fraţii ei dragi, urmînd acea lege naturală care decretează că, într-o anumită împrejurare, o femeie trebuie să-şi părăsească părinţii, casa, fraţii, surorile pentru un om care îi va fi cel mai drag dintre toţi. Doamna Baynes, văduva, se plînse de nerecunoştinţa fiicei sale, dar nu refuză să-şi dea consimţămîntul. Pesemne aflase că micuţul Hely, nestatornicul admirator al lui Charlotte, zburase între timp spre altă floare şi că zadarnic ar fi încercat să urmărească acest fluturaş ; sau aflase, poate, că acesta avea să-şi petreacă primăvara — anotimpul fluturilor — la Londra, şi nădăjduia, pesemne, că va poposi din nou prin preajma fiicei ei. Cu toate acestea, se bucură că fata ei acceptase invitaţia de a sta o vreme la noi şi recunoscu că biata copilă gustase prea puţin din plăcerile vieţii. Modestele cufere ale lui Charlotte fură iarăşi împachetate, iar mama ei o trimise din nou acasă cu o infimă provizie de bani de buzunar. Dar nici econoama femeie nu avea prea mulţi, iar din ei era hotărîtă să dea cît mai puţini. „Cerul o va ocroti pe copila mea", spunea ea cu pioşenie ; şi, în consecinţă, nu se ocupă de trimişii Providenţei pentru a-i proteja copiii.

---

* Nu merit (lat.).

— Maică-sa i-a zis lui Charlotte că-i trimite nişte bani marţea viitoare, ne-a spus maiorul, dar între noi fie vorba, eu mă îndoiesc. Între noi vorbind, cumnată-mea mereu trimite bani marţea viitoare, numai că trece şi miercurea, dar banii tot nu sosesc. Nu puteam s-o las pe fată fără cîteva guinee în buzunar, pe care le-am luat din punga mea de ofiţer în retragere, dar, ascultaţi-mă pe mine, marţea aceea de plată nu va veni nicicînd. Să neg sau să confirm afirmaţia onorabilului maior ? Tot ce vă pot spune este că ziua de marţi, de bună seamă, a sosit şi odată cu ea, o scrisoare pentru Charlotte de la mama ei, care îi făcea cunoscut că unul dintre fraţii fetei şi o soră mai mică vor sta la mătuşa Mac şi că, dacă ea era chiar atît de fericită de minunata ospitalitate şi afecţiune a prietenilor ei, o mamă văduvă iubitoare, care renunţase pentru sine la toate plăcerile vieţii, nu va sta în calea fericirii sale.

Cum spuneam, trei femei, nu le mai menţionăm numele, conspirau în folosul acestei tinere domnişoare şi a iubitului ei. La trei zile după sosirea lui Charlotte în casa noastră, nevastă-mea, care ţinea morţiş că un drum la ţară i-ar face bine copilei, comandă o trăsură cu două locuri, o îmbrăcă pe Charlotte în lucrurile ei cele mai frumoase şi porni la trap să o viziteze pe doamna Mugford, la Hampstead. Doamna Brandon se afla la doamna Mugford, din întîmplare, fireşte ; şi sînt încredinţat că prietena lui Charlotte îi face complimente doamnei Mugford pentru grădină, pentru camera copiilor, pentru prînz, pentru tot ce îi aparţine.

— Vai, dragă, exclamă doamna Mugford (doamnele discutau un anume subiect), ce contează ? Eu şi cu Mugford, cînd ne-am căsătorit, cîştigam două lire pe săptămînă ; copilul cel mare s-a născut tot cînd aveam două lire pe săptămînă. Uneori ne descurcam tare greu, dar eram cu atît mai fericiţi. După părerea mea, dacă un om nu riscă măcar un pic, nu merită prea mult. Dacă aş fi bărbat, eu una ştiu c-aş risca să mă însor cu o fată atît de frumoasă. Pe un tînăr nehotărît şi şovăitor l-aş socoti un laş, cînd ştiu că un singur cuvinţel de-ar rosti, ar putea fi fericit. Pe domnul F. l-am considerat un gentleman brav şi cutezător, zău aşa, doamnă Brandon. Vrei să-mi fac o părere proastă despre el ? Draga mea, puţină frişcă ? E foarte bună. Am avut un dineu ieri şi am angajat un bucătar special pentru asta.

Soţia biografului lui Philip îi repetă biografului acestuia întregul discurs întocmai, imitînd cu fidelitate glasul şi gesturile autorului lui, iar el prinse a înţelege în ce ţesătură de intrigi şi conspiraţii îl învăluiseră aceste femei iscusite pe eroul prezentei biografii.

Asemenea doamnei Brandon şi celeilalte matroane, prietena lui Charlotte, doamna Mugford, începu să manifeste interes pentru gingaşa copilă, o sărută cu blîndeţe şi, la plecare, îi făcu un dar. Era o broşă în formă de scaiete, dacă îmi aduc bine aminte, cu ametiste şi o splendidă piatră scoţiană numită, cred, topaz fumuriu.

— Nu prea are stil şi, să-ţi spun drept, m-aş fi aşteptat la mai mult din partea fiicei unui general, crescută şi educată pe Continent. Dar noi o vom scoate în lume, o vom duce la operă, Brandon, şi are să se descurce foarte bine, de asta sînt sigură.

Şi doamna Mugford o luă pe domnişoara Baynes cu ea la operă şi îi arătă toate persoanele de seamă adunate acolo. Ce încîntată rămăsese Charlotte! Precis că în fundul lojei se afla un tînăr gentleman, cunoscut nouă, care era la fel de fericit. În anul acela, soţia rudei lui Philip, LADY RINGWOOD, rezervase o lojă, în care Philip o văzu pe ea, pe fetele ei şi pe micul Ringwood Twysden, făcînd curte asiduă Excelenţei sale. Se întîlniră în foaier, iarăşi din întîmplare, şi lady Ringwood se uită insistent la Philip şi la tînăra cu obrajii roşii ca focul de la braţul lui. Şi se întîmplă ca trăsura doamnei Mugford — trăsurica cu un cal şi două roţi, care se deschidea şi se închidea atît de uşor — să taie drumul rădvanului maiestuos, cu blazon, al lui lady Ringwood. Doamnele din rădvanul majestuos, cu blazon, priviră nu fără bunăvoinţă înspre trăsurica cu iubita lui Philip; apoi, cele două trăsuri plecară fiecare pe drumul ei. Ringwood Twysden, văzîndu-l pe vărul lui cum se apropia, se îngălbeni şi o coti brusc, furişîndu-se sub o galerie boltită. Dar n-avea de ce să se teamă de Philip. Inima domnului Firmin era, în acele clipe, numai blîndeţe şi bunăvoinţă. Se gîndea numai la ochii aceia nespus de frumoşi, care tocmai îi uraseră tandru noapte bună, la mînuţa aceea, care cu o clipă înainte se sprijinise încetişor pe braţul lui. Credeţi că în această stare de spirit mai avea vreme să dea atenţie unei mici reptile scîrboase, ce se tîra în spatele lui? Era atît de fericit în seara aceea, încît Philip devenise din nou Regele Philip. Se duse la „Haunt" şi cîntă *Garryowen na gloria*, îi salută pe cei strînşi acolo şi cheltui cel puţin trei shilingi pe cină şi băutură. Dar în ziua următoare, fiind duminică, domnul Firmin se duse la catedrala Westminster să asculte psalmii bisericeşti, alături de aceeaşi tînără persoană, pe care o însoţise la operă cu o noapte înainte. Şezuseră atît de aproape unul de celălalt, încît pesemne amîndoi au auzit la fel de bine. Ce minunat este să asculţi psalmii *à deux* * ! Ce compliment pentru preot să doreşti ca predica să dureze mai mult! În nava măreţei catedrale, sunetele orgii răsunau înălţător. Dinspre vitraliile mari ale bisericii, veneau străluciri de rubin, topaz şi ametist. Tinerii trecură pe sub arcadele înalte, mînă în mînă şi fără vreun gînd necurat.

Amabilii cititori au început să se plictisească oare de acest spectacol al dragostei şi al comuniunii sufletești ? Am încercat să descriu poveștile de dragoste ale domnului Philip în cît mai puține cuvinte și în fraze cît mai modeste, omițînd extazierile, jurămintele înfocate, maldărele de scrisori și alte asemenea. Și totuși, stimată doamnă, deși am trecut amîndoi de vîrsta alintărilor, deși buclele dumitale, de un minunat castaniu deschis odinioară, sînt acum... ei bine... un roșcat intens și negru cu reflexe verzui, iar creștetul meu chel cu desăvîrșire, așadar, deși anii au trecut, nu am îmbătrînit într-atît, încît să uităm. Acum nu ne mai place pantomima, dar vrem să-i înțelegem pe tineri și ne place să-i vedem veseli. De la fereastra odăii unde scriu, văd grădina unei anumite curți. În grădina aceea deslușesc acum siluetele unui tînăr gentleman și a unei doamne, cunoscuți de-ai mei, plimbîndu-se încoace și încolo. Vorbesc unul cu celălalt cam așa cum și-a imaginat Milton conversația perechii primordiale, iar grădina este un paradis pentru tinerii mei prieteni. Dacă s-ar fi uitat peste gardul curții, sau la orice altceva, decît să privească unul în ochii celuilalt, l-ar fi văzut, să zicem, pe perceptor, cu registrul sub braț, bătînd la o ușă, apoi careta doctorului în fața alteia, o placă cu blazon deasupra ferestrei celui de al treilea imobil. Și pe băiatul brutarului conversînd cu fata în casă peste gardul celui de al patrulea. Dar ce importanță au pentru ei aceste aspecte ale vieții ? Tinerii noștri merg braț la braț prin paradisul lor și vorbesc despre acele vremuri fericite care presupun să se apropie de altfel, despre cămăruța încîntătoare pentru care se și comandase mobila și pentru bunăstarea căreia, domnișoară, vechiul dumitale prieten și umil servitor își va lua libertatea de a prezenta anticipat cele mai bune urări și un cochet ceainic de argint. Pentru asemenea tineri ca domnul Philip și domnișoara Charlotte, toate întîmplările vieții par să fie legate de acel eveniment care constituie subiectul constant al năzuințelor și așteptărilor lor. Trăsurica doctorului se îndepărtează și Imogene îi spuse lui Alonzo * : „Cum aș mai suferi, dacă te-ai îmbolnăvi cumva". Iată și tîmplarul, care fixează placa cu blazonul. „Ah, dragostea mea, de-ar fi să mori, mai bine ar face o placă pentru amîndoi", spune Alonzo, cu

---

* În doi. (fr.).

---

* Personaje din balada lui Matthew Gregory Lewis *„Alonzo the Brave and the Fair Imogine"* (Cutezătorul Alonzo și frumoasa Imogine).

un suspin irezistibil. Amîndoi îi privesc cu simpatie pe Mary şi pe băiatul brutarului, care îşi şoptesc peste gard. Dă-i înainte, băiete, ştim şi noi ce înseamnă să iubeşti!

Cum Charlotte şi Philip îşi puseseră tot sufletul în căsătoria lor, îmi voi permite să vă dezvălui un document pe care îl primi Philip în acea perioadă, şi care fără îndoială, provocă senzaţie :

„Astor House, New York.

Aşadar, te-ai întors în marele oraş, la *fumum, strepitum** şi la — nădăjduiesc din toată inima — acele *opes*** ale Romei noastre! Scrisorile dumitale sînt foarte concise; în schimb, un corespondent ocazional (puţini, vai! îşi amintesc de *exilul* meu) mă ţine *au courant**** cu viaţa lui Philip al meu şi aşa am aflat că eşti harnic, bine dispus, şi că-ţi merge bine. Buna dispoziţie este tovarăşa Hărniciei, iar Bunăstarea, rezultatul lor. Cea mai fierbinte dorinţă a tatălui tău absent este ca bunăstarea *să-ţi fie deplină!* Poate că nu peste multă vreme voi putea şi eu să te înştiinţez că îmi merge bine. M-am angajat într-o descoperire ştiinţifică (medicală, legată de propria mea meserie), ale cărei rezultate *ar trebui* să ducă la zeiţa Fortuna, doar dacă armăsarul fermecat nu l-a părăsit pentru totdeauna pe George Brand Firmin! Deci, te-ai angajat în ingrata muncă de ziarist şi ai devenit membrul *celei de a patra puteri.* Ocupaţia asta a fost dispreţuită multă vreme şi s-a spus că „ziarist" este sinonim cu „sărăcie". Însă puterea, prosperitatea presei sporesc pe zi ce trece şi vor spori şi mai mult pe viitor. Mărturisesc că mi-ar fi plăcut să aflu că Philip al meu urmează avocatura, pentru care onoarea, bunăstarea, mai mult chiar, un titlu aristocratic constituie răsplata pentru *cei cutezători, harnici şi merituoşi.* De ce nu? De ce să nu nădăjduiesc că vei deveni cineva şi vei dobîndi poziţii înalte în societate? Pe un tată care a avut mult de suferit, care coboară singur panta anilor pe un tărîm străin, l-ar alina gîndul că fiul lui va izbuti, într-o bună zi, să refacă averea risipită a familiei sale. Îmi place însă să cred că încă nu este prea tîrziu. Încă te mai poţi pregăti pentru barou şi cîştiga ceva din această meserie. Mărturisesc că am aflat, nu fără o strîngere de inimă, de la buna noastră prietenă, doamna B., că studiezi stenografia pentru a deveni reporter la ziar. Să se dovedească Fortuna atît de neînduplecată cu mine, încît fiul meu să fie constrîns să urmeze o asemenea meserie? Voi încerca să mă resemnez. Am visat lucruri mărețe pentru tine, pentru mine.

---

* Fum, zarvă (lat.).
** Bogăţii. (lat.).
*** La curent (fr.).

Dragul meu băiat, în privința legăturii tale sentimentale cu domnișoara Baynes, despre care mi-a scris buna doamnă Brandon, *cu ortografia ei specială*, dar cu o *simplitate înduioșătoare*, am hotărît să nu comentez, să nu te previn, să nu te dojenesc. Cum ești fiul tatălui tău, știu că în privința unei legături sentimentale cu o femeie vei acționa după capul tău și nici un tată din lume nu te va putea opri. În persoana lui Philip, la douăzeci și patru de ani, îl recunosc pe tatăl său, de acum treizeci de ani. Tatăl meu m-a mustrat, m-a implorat, s-a certat cumplit cu mine și nu m-a iertat niciodată. Eu mă voi strădui să fiu mai generos cu fiul meu. Chiar dacă sufăr, nu-ți port pică. Dacă vreodată îmi voi reface averea, vei beneficia și dumneata de ea. Am suferit atîta din pricina unui tată sever, încît eu n-am să mă port la fel cu fiul meu!

Cum ai luat lira Muzelor și ai intrat pe deplin în Fraternitatea Presei, ce-ai spune de un mic supliment la venitul tău, pe care l-ai putea cîștiga purtînd corespondență cu prietenul meu, redactorul noului ziar, numit «Gazette of the Upper Ten Thousand»? Este ziarul la modă publicat aici; iar aptitudinile tale îți vor permite să-ți aduci o contribuție însemnată în calitate de colaborator. Domnul Geraldine, redactorul, nu este, cred eu, rudă cu familia Leinster, ci un om care s-a ridicat singur, venit în țara asta cu cîțiva ani în urmă, sărac și exilat din țara lui. Îi susține pe irlandezii partizani ai ruperii unității dintre Marea Britanie și Irlanda, dar dumneata nu trebuie să ai nici o legătură cu asta. Iar el este prea liberal, ca să pretindă așa ceva din partea colaboratorilor săi. I-am fost de ajutor, ca medic, doamnei Geraldine și lui însuși. Amicul meu de la «Emerald» m-a prezentat doctorului. Dușmani înverșunați în presă, în viața particulară sînt cei mai buni prieteni, iar micile ciocniri dintre cei doi ziariști mai degrabă amuză decît irită. «Băiatul băcanului din Ormond Quay» (se pare că Geraldine exercitase cîndva această profesiune utilă, dar modestă) și «ticălosul din Cork» (redactorul ziarului „Emerald" provine din acest oraș) se atacă unul pe celălalt în public, dar în viața particulară beau whisky cu apă *din belșug*. Dacă scrii pentru Geraldine, nu vei face remarci necuviincioase la adresa *băieților băcanilor*, desigur. Cît despre bani, *plătește bine*, de asta poți fi sigur. Doctorul G. cunoaște o parte din povestea ta, știe că ai îmbrățișat cariera literară, că ești un om cu educație, un gentleman, un om de lume, un bărbat plin de curaj. L-am asigurat că ai toate aceste calități. (Doctorul mi-a spus, cu obișnuitul lui simț al umorului, că dacă ești copia fidelă a tatălui tău, trebuie să fii un individ pe cinste). Lumea nu vrea să citească atît tratate politice, cît vești despre notabilitățile Londrei, iar pentru a le furniza i-am asigurat că ești omul cel mai potrivit. Dumneata, care cunoști pe toată lumea, care ai trăit în cercuri înalte — în lumea avocaților, a artiștilor, a universitarilor —, ai o experiență a vieții cu care puțini gentlemeni se pot lăuda și de care poți profita. Ce-ai zice să-ți dai frîu liber imaginației și să compui acele scrisori ? Nu-i nici un rău să fii poet. Să presupunem că un *corespondent isteț* scrie că s-a întîlnit cu D... cele de W..ll..ngt..n, că a avut o întrevedere între patru ochi cu Pr..m..r și așa mai departe, cine îl va contrazice ? Genul acesta de știri îi încîntă pe *gobemouches*-ii * din New York. Onorabilul meu prieten, doctorul Geraldine, de pildă — între noi fie spus, îl cheamă Finnigan, dar povestea vieții lui rămîne strict *entre nous* —, cînd a venit la New York, i-a uimit pe toți cu mulțimea de anecdote despre *aristocrația engleză*, despre care știe tot atît cît despre Curtea de la Pekin. Era isteț, prompt, sarcastic, glumeț ; și-a găsit cititori ; a mers din succes în succes, iar ziarul «Gazette of the Upper Ten Thousand» pare *să-l îmbogățească pe acest om vrednic de stimă*. Precis îi poți fi de folos, și ai putea cîștiga *remunerația considerabilă* pe care ți-o oferă pentru o scrisoare pe săptămînă. Istorisiri despre bărbați și femei din lumea bună — cu cît mai vesele și pline de viață, cu atît mai binevenite —, într-un cuvînt, despre *quicquid agunt homines*, ar trebui să constituie *farrago libelli*.** Care sînt femeile frumoase ale Londrei ? Cum știi, frumusețea are aristocrația ei proprie. Cine a cîștigat sau a pierdut, în ultima vreme, la curse sau la joc ? Ce se comentează prin cluburi ? Au mai avut loc dueluri ? Care a fost ultimul scandal ? Cum se simte bătrînul duce cu sănătatea ? Aventura amoroasă dintre ducesa Cutare și căpitanul Cutare s-a sfîrșit ? Iată știrile pe care acești *badauds* *** de pe aici le gustă și pentru care amicul meu, doctorul, ar plăti o sumă de... dolari pentru fiecare scrisoare. Numele tău nici nu trebuie să apară. Onorariul e o certitudine. *C'est à prendre ou à laisser* **** cum spun spiritualii noștri vecini. Mai întîi scrie-mi mie, confidențial ; în cine te poți bizui pe deplin dacă nu în tatăl tău ?

Vei prezenta, desigur, complimente rudei tale, noul lord de Ringwood. Pentru un tînăr cu o familie atît de influentă ca a dumitale nu poate fi vorba de înjosire dacă arăți oarecare respect feudal; cine știe dacă și cît de curînd sir John Ringwood va avea ocazia să-și ajute vărul? Apropo, sir John este liberal, iar ziarul tău conservator. Dar dumneata ești mai presus de toate un *homme du monde*. Sigur că în postul de subaltern pe care-l ocupi la «Pall Mall Gazette», convingerile politice ale fiecăruia nu contează defel. Dacă sir John Ringwood, ruda dumitale, găsește de cuviință să-ți fie de ajutor, cu atît mai bine, și cu siguranță, convingerile tale vor coincide cu cele ale familiei. Eu nu-l cunosc. Era foarte rezervat la colegiu, unde, din păcate, prietenii tatălui tău nu s-au dovedit din tagma celor liniștiți din fire. Eu m-am căit. Mi-a venit mintea la cap. Și, ah! cît de mulțumit aș fi să aflu că Philip al meu și-a plecat capul nițeluș și că este dispus să se supună, mai mult ca înainte, obiceiurilor lumii. Așadar, vizitează-l pe sir John. Ca gentleman liberal posesor al unei mari averi, inutil să-ți spun că se așteaptă la *respect* din partea dumitale. E ruda dumitale, reprezentantul spiței galante și nobile a bunicului dumitale. Poartă numele pe care l-a purtat și mama dumitale. Cu *ea*, Philip al meu s-a arătat întotdeauna bun și de dragul ei vei fi de acord cu dorințele

---

* Prostănaci, naivi (fr.).

** Tot ce fac oamenii... materia variată a cărții (lat.).

*** Gură-cască. (fr.).

**** Ori... ori. (fr.).

afectuosului tău tată,
G.B.F.

Pînă acum n-am spus o vorbă despre complimentele pe care am să te rog să i le transmiți din partea mea lui *mademoiselle*. Îi urez tot binele din lume, încît mărturisesc că i-aș dori să se căsătorească cu un pretendent mai bogat decît scumpul meu fiu. Oare soarta îmi va îngădui vreodată să-mi îmbrățișez nora și să-ți țin copiii pe genunchi? Le vei vorbi frumos despre bunicul lor, nu-i așa? Din cîte am auzit, bietul general Baynes a folosit un limbaj violent și necuviincios la adresa mea, dar îl iert din toată inima. Mă bucură că *eu nu i-am făcut niciodată vreun rău generalului B.*: mă bucur și sînt mîndru să primesc ajutoare bănești de la propriul meu fiu. Le strîng pe toate în inima mea și trăiesc cu speranța că, într-o zi, voi putea să mă recompensez ceva mai substanțial decît cu rugăciuni fierbinți. Așadar, transmite domnișoarei Charlotte cele mai bune urări și încearcă să o obișnuiești să gîndească frumos despre tatăl lui Philip al ei."

Domnișoara Charlotte Baynes, care își păstrase numele de „domnișoara Grigsby", și făcea pe guvernanta printre copiii neastîmpărați ai unui tată glumeț, rămase la noi o lună, iar mama ei se arătă foarte mulțumită de absența ei și la gîndul că aceasta găsise prieteni atît de buni. După două luni, unchiul ei, maiorul MacWhirter, se reîntoarse din Nord, unde fusese în vizită la rude, și se oferi să-și ducă nepoata înapoi, în Franța. Făcu această propunere cu aerul cel mai vesel din lume, ca și cînd nepoata lui ar sări în sus de bucurie la perspectiva întoarcerii la mama ei. Dar, spre surpriza maiorului, domnișoara Baynes se îngălbeni dintr-o dată, alergă spre gazda ei, se aruncă în brațele acestei doamne și apoi începu un spectacol de pupături care îl ului pe bunul maior. Ținînd-o strîns în brațe pe domnișoara Baynes, prietena acesteia îi aruncă maiorului o privire cruntă, peste umărul fetei, și nu-i îngădui să o smulgă pe fată din sanctuarul ei.

— Ah, draga, buna mea prietenă ! bîlbîi Charlotte și rosti printre suspine o mulțime de cuvinte de afecțiune și recunoștință.

Însă adevărul este că nici două surori, sau o mamă și fiica ei nu s-ar fi iubit mai profund decît aceste două personaje. Mamă și fiică ? Ar fi trebuit să vedeți privirea vrednică de milă a lui Charlotte, cînd își amintea uneori că va trebui pînă la urmă să se întoarcă acasă, la mama ei ; o privire cam ca aceea pe care Ifigenia o îndreptase către Agamemnon, cînd, supunîndu-se necruțătorului simț al datoriei, acesta se pregătea să abată asupră-i cuțitul de sacrificiu. Nu, noi toți o iubeam. Copiii ar țipa ca din gură de șarpe la gîndul despărțirii de domnișoara Grigsby. Pe de altă parte, Charlotte îi ajuta la frumoasele lecții de pian și de limbă franceză — deținea informații proaspete, de altfel, din propriile ei studii recente la Tours —, iar o guvernantă cu ziua, bine pregătită, se ocupa de restul educației lor, spre satisfacția tuturor.

Așa trecură lunile și tînăra noastră protejată rămase la noi. Mama ei se îngrijea de punga fetei, expediindu-i sporadic mici sume de bani și o ruga pe gazdă să-i procure toate articolele de îmbrăcăminte necesare. Apoi, ce-i drept, doamna general Baynes... Dar de ce să intrăm în aceste penibile dispute familiale, într-un capitol dedicat dragostei ?

De îndată ce domnul Firmin primi scrisoarea de mai sus, reprodusă întocmai (cu excepția ofertei pecuniare, pe care nu consider potrivit să o divulg), se grăbi să ajungă din strada Thornhaugh în strada Westminster. Îl îmbrînci pe Buttons, lacheul, nici n-o băgă în seamă pe nevastă-mea, ce stătea uluită în uşa sufrageriei, se repezi la etajul doi, dădu de perete uşa camerei de studiu, unde Charlotte o învăţa pe cea de a treia fiică a noastră să cînte „În căsuţa mea de la marginea pădurii".

— Charlotte, Charlotte ! izbucni el.

— Vai, Philip ! Nu vezi că domnişoara Grigsby ne dă lecţii ? protestară copiii.

Dar el nici nu vru să-i asculte pe ştrengari şi continuă să-i facă semne lui Charlotte şi s-o cheme la el. Tînăra îl urmă pe coridor, căci l-ar fi urmat oriunde ; şi acolo, pe scări, citiră împreună scrisoarea doctorului Firmin, apropiindu-şi desigur capetele unul de celălalt.

— Două sute în plus pe an, spuse Philip, cu inima palpitînd atît de puternic, încît abia putea vorbi, cu cei cincizeci ai tăi şi două sute de la „Gazette" şi...

— Oh, Philip ! a fost tot ce a izbutit să spună Charlotte, şi apoi... Frumoasă imagine pentru copii de văzut şi pentru un artist de zugrăvit.

CAPITOLUL XXXII

SCOPURI ŞI MIJLOACE

Orice om de lume, cît de cît prudent, şi-ar da seama, fireşte, că ideea unui mariaj la un venit de patru sute cincizeci pe an, cît avea asigurat domnul Philip, era lipsită de noimă şi absurdă. În primul rînd, un lucru e cert : nu se poate trăi cu patru sute cincizeci de lire pe an. Deşi cred că unii trăiesc şi cu mai puţin ; dar viaţa fără o trăsură, o casă decentă, vin roşu la prînz şi un valet să te servească nu se poate numi existenţă. Philip putea să-şi piardă oricînd sursa de venit. De pildă, putea să nu placă ziarului american sau să se certe cu cei de la „Pall Mall Gazette". Şi atunci, ce i-ar mai rămîne ? Numai cele cincizeci de lire pe an ale micuţei Charlotte ! Aşa că cel mai bun prieten al lui Philip — un om de lume şi cu multă experienţă — protestă. Fireşte, nu m-a surprins deloc că Philip nu mi-a ascultat sfatul, deşi nu mă aşteptam să se înfurie peste măsură, să ocărască aproape, să folosească expresii necuviincioase, cînd, *la dorința lui expresă*, i s-a dat sfatul despre care am pomenit. Dacă nu-l interesa, de ce m-a mai întrebat ? Chiar dacă sfatul meu nu i-a convenit, de ce s-a gîndit să-mi spună tocmai în casa mea, la masa mea, la un pahar din vinul meu roșu, că era sfatul unui laș și al unui om calculat. Dragul meu, vinul acela, deși din a doua recoltă, căci nu-mi pot permite ceva mai de calitate, costă șaptezeci și doi de shillingi duzina de sticle. Cît fac șase înmulțit cu trei sute șaizeci și cinci ? O sticlă pe zi minimum (individul ăsta venea la mine și consuma singur, cu nonșalanță, cîte două sticle). O sticlă *per diem* * din vinul acela roșu, ușor — din a doua recoltă — costă o sută patru guinee pe an, mă înțelegi ? Sau, mai bine zis, *o sută nouă lire și patru shillingi.*

— Ei bine, spuse Philip, *après* ? Ne putem lipsi de el. Beau ce găsesc ! zise el dînd pe gît dintr-o răsuflare cam jumătate de litru de vin (aceste pahare *mousseline* ** nu numai că sînt uriașe, dar se și sparg cu zecile). Dădu pe gît jumătatea de litru din vinul meu de Larose și izbucni într-un hohot de rîs, ca și cînd ar fi făcut o glumă bună !

Philip Firmin se poartă într-adevăr uneori grosolan și jignitor ; Bickerton are, în mare parte, dreptate, în această privință.

— Am să beau vin roșu numai cînd vin la tine, bătrîne, spuse el, rîzînd cu gura pînă la urechi ; iar acasă, whisky cu apă.

— Dar dacă Charlotte vrea vin roșu ?

— Va avea vin roșu, răspunse acest îndrăgostit generos ; o sticlă îi ajunge o săptămînă.

— Nu pricepi, i-am strigat, că și o sticlă pe săptămînă costă cam... șase înmulțit cu cincizeci și doi... optsprezece lire pe an ! (Recunosc că, de fapt, nu costa decît cincisprezece lire și doisprezece shillingi, dar, în vîrtejul discuției, oricine poate exagera o cifră.) Optsprezece lire pentru vinul lui Charlotte și tot atîta, pe puțin, pentru whisky-ul și berea ta, sugativă ce ești ! Păi, ție ți-ar trebui a zecea parte din venit numai pentru băutură ! Dar mai pune la socoteală și îmbrăcămintea, o locuință, cărbuni pentru încălzit, onorariul doctorilor, bani de buzunar, sejururi la mare pentru copii. Fii bun şi adună toate astea şi vei constata că îţi rămîn douăzeci şi nouă de pence ca să plăteşti băcanul şi măcelarul.

---

* Pe zi (lat.).
** Sticlă foarte subțire. (fr.).

— Ceea ce tu numeşti prudenţă, îmi replică Philip, bătînd cu pumnul în masă şi spărgînd un pahar, eu numesc laşitate, blasfemie ! Vrei să-mi spui, ca un bun creştin ce eşti, că doi tineri şi o familie, dacă Cerul are bunătatea să le-o dea, nu se pot descurca cu cinci sute de lire pe an ? Uită-te în jurul tău la miile de fiinţe ale lui Dumnezeu, care trăiesc, iubesc, sînt fericite şi sărace şi ruşinează-te de îndoiala ta meschină !

Zicînd acestea se ridică brusc şi începu să măsoare sufrageria în lung şi în lat, răsucindu-şi mustaţa roşie ca focul, sună furios clopoţelul şi spuse :

— Johnson, am spart un pahar. Adu-mi altul.

În salon, nevastă-mea ne întrebă de ce ne certaserăm. Şi, cum Charlotte era sus, în camera copiilor, şi le spunea poveşti înainte de culcare, sau scria dragei sale mame, sau mai ştiu eu ce, amicul nostru izbucni în expresii şi mai brutale, şi mai violente decît cele folosite în sufragerie, în timp ce îmi spărgea paharele. Îi declară nevestei-mii că sînt un păgîn, sau, în cel mai bun caz, un sceptic mizerabil şi un saduceu ; că mă îndoiesc de milostenia cerească şi nu sînt recunoscător pentru pîinea zilnică. Şi sigur că nevastă-mea trecu de partea lui, aruncîndu-i priviri de încurajare. Domnişoara Char coborî şi ea din camera copiilor, se aşeză la pian şi începu să cînte lucrarea lui Beethoven „Visul Sfîntului Ieremia“, care mă linişteşte întotdeauna, mă încîntă şi îmi dă impresia că este un poem de Tennyson transpus pe note. Şi copiilor noştri, cînd sînt pe cale să adoarmă în camera lor, le-ar plăcea să asculte o muzică suavă, care i-ar linişti adormindu-i pe nesimţite, zicea domnişoara Baynes. Charlotte la pian ne oferea o imagine încîntătoare ; Philip o privea absorbit, cu mîinile şi picioarele lui mari atîrnîndu-i peste marginea fotoliului. Iar muzica, cu tonurile ei de optimism solemn, ne încîntă, ne înduioşează şi ne înnobilează oarecum. De cîte ori se uită la cei doi tineri, nevastă-mea parcă îi binecuvîntează cu privirea. Ajunsese la concluzia că acest cuplu trebuie neapărat să se căsătorească. Putea dovedi oricînd că are dreptate. După părerea ei, ar fi o dovadă de răutate să te îndoieşti de acest lucru. Şi recunosc smerit că în anumite probleme nu cutez să o contrazic.

Dacă femeile din casă au stabilit ceva, ce rost mai are ca bărbatul să se opună ? Dacă haremul meu îmi poruncește să îmbrac o haină galbenă și pantaloni roz, precis că nici nu vor trece trei luni de zile, iar eu voi apărea pe stradă în veșminte *rose-tendre* și galben deschis. Perseverența învinge întotdeauna, acea revenire zilnică la subiectul dorit. Ascultă-mi sfatul, prietene, cînd femeile din familie au decis asupra unei probleme, dă-te bătut și-ai să duci o viață liniștită. Poate că în una din aceste seri, cînd domnișoara Baynes cînta la pian, foarte frumos de altfel, în timp ce mîinile mari și stîngace ale domnului Philip întorceau filele partiturii, micuța doamnă Brandon a intrat cu pas ușor și, urmărind cu privirile tînărul cuplu, a remarcat : „Ați mai văzut un cuplu mai potrivit ?“. Întorcîndu-mă de la slujbă și vrînd să intru în sufragerie, fata mea cea mai mare îmi taie calea cu un aer atotștiutor și-mi spuse :

— Nu intra, tăticule ! Domnișoara Grigsby e înăuntru cu domnul Philip, care *nu trebuie deranjat de la lecții !*

Doamna Mugford începuse să aranjeze mariaje între copiii ei și ai noștri încă din prima zi cînd ne-am cunoscut ; iar mînzișoara Toddles a doamnei M., în vîrstă de doi ani, împreună cu mînzul nostru, Billy, în vîrstă de trei ani repetau în camera copiilor nesfîrșita comedie pe care o interpretau cei mari în salon.

Doamna Mugford își exprimă, cu deosebită sinceritate, părerea că Philip, cu un venit de patru sau cinci sute pe an, ar fi un laș, dacă ar amîna căsătoria. Parcă ea și cu Mugford aveau mai mult cînd se căsătoriseră ?

— Locuiam într-un apartament de pe strada Emily, Pentonville, remarcă ea. Eram tare strîmtorați uneori, dar nu datoram nimănui nimic. Mai păstrez și acum carnetele de cheltuieli casnice.

Doamna Mugford i-a și adus, de altfel, nevesti-mii spre inspectare acele relicve prăfuite ale lunii de miere. Și uite așa, casa mea era populată cu acești susținători ai căsătoriei. O mulțime de trăsuri de piață se perindau prin fața casei, iar băieții noștri stăteau îmbufnați, fiindcă trebuiau să aștepte cîte o oră la Shoolbred, în vreme ce anumite cucoane zăboveau acolo, printre pături, fețe de masă etc. Odată am văzut-o pe soția mea și pe Charlotte trecînd zorite pe strada Wardour ; prima se arăta foarte interesată de un birou olandez, cu vitrină, și un scrin masiv, cu multe sertare. Nu peste multă vreme, acesta fu transportat cu căruța acasă la doamna Brandon, în strada Thornhaugh ; iar în vitrină se putea admira un serviciu de porțelan pentru ceai și micul dejun, totul de foarte bun gust. Se apropia sfîrșitul. Evenimentul, cu care se încheie de obicei al treilea volum al romanelor tradiționale, era aproape. Mă tem însă că tinerii noștri nu vor pleca de la catedrala St. George într-o caleașcă cu patru cai și nici o rudă nobilă nu le va împrumuta castelul pentru luna de miere. Nu-i nimic : unii nu izbutesc să dea de fericire nici într-o caleașcă cu patru cai, iar alții o găsesc, mergînd pe jos. Venerabila mea Muză se apleacă, își desface *cothurnus* * cu oarecare dificultate și se pregătește să-și arunce acel pantof vechi după tînăra pereche.

Spune-mi, venerabilă Muză ! ce daruri le-au făcut prietenii lui Philip și Charlotte ? Într-o după-amiază, la clubul „Bays“, vărul lui Philip, Ringwood Twysden, veni spre mine, cu un aer afectat și mi se adresă :

— Aud că scumpul meu văr e pe cale să se căsătorească. Cred că am să-i trimit o mătură să măture străzile.

Îmi venea să-i răspund : „Era de așteptat o asemenea dovadă de generozitate din partea fiului tatălui dumitale“, numai că nu-mi trecu prin cap această replică spirituală și ucigătoare decît cînd traversam parcul St. James, în drum spre casă, iar Twysden nu mă mai putea auzi. Majoritatea vorbelor mele de duh cele mai inspirate au întîrziat să-și facă apariția în lume. Dacă am putea auzi glumele *nerostite,* cum am mai rîde cu toții ! Dacă le-am putea spune cu glas tare, cît de spirituali am părea ! Cînd ai părăsit încăperea, nici nu știi cîte vorbe de duh voiam să-ți spun, dar m-am inhibat cînd ai plecat. Mă rog, cert este că familia Twysden nu i-a dăruit nimic lui Philip cu ocazia căsătoriei, demonstrînd intensitatea interesului lor pentru el, recunoscut în public de altfel.

DOAMNA MAIOR MACWHIRTER îi dărui miresei o broșă indiană, reprezentînd palatul Taj Mahal din Agra, pe care generalul Baynes i-o dăduse cîndva cumnatei lui. E adevărat că mai tîrziu doamna Mac i-o ceru înapoi, dar asta se întîmpla cînd izbucniră certurile dintre rude — ca să descriem pe îndelete acele conflicte, ar însemna să

*** Încălțăminte cu talpă groasă, de lemn, purtată în antichitate de actorii de tragedie.**

abuzăm prea mult de răbdarea scriitorului şi cititorilor acestei istorii.

DOAMNA MUGFORD se prezentă cu un elegant ibric de cafea argintat, şase almanahuri de salon (pradă de la „Pall Mall Gazette“) şi paisprezece pahare pentru jeleu frumos şlefuite, foarte utile pentru *negus* *, în caz că tînărul cuplu avea să dea serate, căci dineuri nu-şi permiteau.

DOAMNA BRANDON oferi două feţe de masă, douăsprezece şervete frumos lucrate şi lenjerie pentru casă din belşug.

DOAMNA AUTORULUI ACESTOR SCRIERI — douăsprezece linguriţe de argint şi un cleşte pentru zahăr. Doamna Baynes, soacra lui Philip, i-a trimis şi ea un cleşte pentru zahăr, dar cu o lucrătură comună şi cam nerezistent. Philip a păstrat unul din braţele cleştelui pînă în ziua de azi şi vorbeşte cu ironie despre cealaltă relicvă.

ŞCOALA DE DREPT A LUI PHILIP — o notă de plată a taxelor la şcoala de drept, împreună cu complimentele administratorului.

Aceste obiecte alcătuiau modestul trusou al micuţei Charlotte. Cenuşăreasa, înainte de a merge la bal, era la fel de bogată ca şi mica noastră prietenă. Mama lui Charlotte îşi trimise tristul consimţămînt pentru căsătoria fiicei sale, dar refuză să participe. Era bolnavă şi săracă. Anul de doliu tocmai se încheiase. Trebuia să aibă grijă de ceilalţi copii. După părerea mea însă, doamna Baynes gîndea că, atîta timp cît rămînea în străinătate, nu se afla la dispoziţia lui Philip şi putea salva economiile generalului. Aşa că îi lăsă pe prietenii lui Philip din Londra să-i ţină locul, iar fiicei ei îi transmise urări moderate de fericire, de care tînărul cuplu s-a bucurat mai mult sau mai puţin.

— Să ştii, dragă, că eşti bogată în comparaţie cu mine, cînd m-am măritat, îi spuse micuţa doamnă Brandon tinerei sale prietene. Vei avea un soţ bun ; deci mai mult decît am avut eu parte. Vei avea prieteni buni, iar eu am fost aproape singură o vreme, pînă cînd Cerul s-a îndurat de mine şi m-a luat în grija lui.

I-am privit pe cei doi tineri, nu fără un sentiment de teamă, cum îşi începeau drumul în viaţă, pe care de-aci înainte aveau să-l parcurgă împreună ; şi sînt încredinţat că dintre puținele persoane care i-au însoțit la micuța și liniștita capelă unde se cununară n-a fost una să nu-i urmărească cu gînduri bune, afectuoase, și rugăciuni izvorîte din inimă. Aveau ceva bani puși deoparte pentru o lună de vacanță. Erau sănătoși, plini de speranță, bine dispuși, aveau prieteni buni. Nu știu să fi auzit vreodată că, după căsătorie, necazurile încetează ; însă fericit este cel ce are alături un tovarăș de viață iubitor, cu care să le împartă. Cît despre doamna la care locuise Charlotte înainte de căsătorie, aceasta era copleșită de un sentimentalism lacrimogen avansat. Ședea pe patul din camera pe care o părăsise micuța copilă, iar lacrimile-i curgeau șiroaie. Nu știa de ce, nu putea spune cum de reușise fata să-i cucerească inima de mamă. Socot că dacă Cerul decretase ca această copilă să fie săracă, îi dăruise în schimb multe alte binecuvîntări și comori.

---

* Băutură din vin fiert cu apă şi zahăr.

Orice bărbat stimat și orice femeie respectabilă din Londra îi vor compătimi, firește, pe acești tineri și vor condamna riscul nebunesc pe care și-l asumaseră, și totuși, pesemne sub influența și exemplul unei soții sentimentale, am devenit la rîndul meu atît de sentimental, încît mărturisesc că uneori îmi imaginam că aceste biete ființe greșit îndrumate erau de invidiat.

Nu am împodobit biserica cu flori și nici paracliserii nu și-au pus straiele de ceremonie. Micul dejun a fost trist ; glumele lui Mugford nu au însuflețit deloc atmosfera ; ținu un discurs *de circonstance,* * nepublicat, din fericire, în „Pall Mall Gazette".

— N-o să te punem să publici anunțul de căsătorie *acolo*, dragă, spuse doamna Mugford. L-am și dus la domnul Burjoyce.

Doamna Mugford insistă ca John, cel care o adusese cu trăsura de la Hampstead, să-și prindă cu un ac o cocardă albă — de altfel singurul ornament la ceremonia nupțială, spre dezamăgirea bunei doamne. Au avut un tort frumos, cu doi porumbei de zahăr în vîrf, pregătit și trimis de Micuța Soră și nici un alt simbol matrimonial. Fetițele noastre apărură, ca domnișoare de onoare, cu bonete și rochițe noi ; dar toată lumea părea atît de tăcută și rezervată, încît, cînd am intrat în biserică, trei sau patru puști de pe stradă, care se foiau pe la poartă, exclamară : „Ia te uite la ei ! Parcă merg la spînzurătoare !". Astfel, cuvintele au fost rostite și legătura cea indisolubilă, pecetluită. Amin ! La bine, la rău, pentru zile bune sau rele, să vă iubiți, să fiți uniți, dragi prieteni ! Urmați-vă cursul vieții și îndepliniți-vă datoria ! La necaz, alinați-vă unul altuia suferința ; la boală, îngrijiți-vă și vegheați la căpătîiul celui suferind. Nevastă iubitoare, dă-i curaj soțului tău în lupta pentru existență ; luminează-i ceasurile triste cu zîmbetele tale tandre și înveselește-i căminul cu dragostea ta. Ca soț sau tată — oricare v-ar fi ursita — păstrați-vă sufletul curat și duceți o viață onestă. De dragul celor care vă poartă numele, nu lăsați ca vreo faptă rea să o întineze. Cînd privești chipurile lor inocente, care te întîmpină cu drag, fii ca ei, inocent, cu conștiința nepătată. În vreme ce tinerii noștri stăteau îngenuncheați în fața altarului, acestea erau gîndurile ce treceau prin mintea unui prieten de-al lor, martor la căsătorie. Oare tot ce auzim în acel loc nu ni se adresează și nouă înșine și n-are oare menirea să-l purtăm cu noi în gînd ?

---

* De circumstanță (fr.).

După ceremonie am iscălit în registru și ne-am întors acasă, sobri, să luăm micul dejun. Doamna Mugford nu-și ascunse dezamăgirea în fața modestelor pregătiri de primire a nuntașilor.

— Mi se pare meschin, Brandon, îți spun sincer. Nici un dar. Numai tortul dumitale. Nici un discurs. Nici salată de homari, nici vin pe bufet. Credeam că prietenii dumitale din Queen Square se pricep mai bine la treburile astea ! Cînd se va mărita una dintre fetele *mele,* te asigur că nu-i vom lăsa să plece pe ușa din spate ! Și vom închiria cei mai frumoși armăsari suri pe care-i are Newman. După părerea mea, pe prietenul dumitale, Brandon, îl interesează banii din ce în ce mai mult, i-am spus-o și lui Mugford.

Acestea nu erau decît simple chestiuni de gust. De pildă, cel al doamnei Mugford o îndemnă să-și pună o rochie de satin verde și un turban roz, în vreme ce celelalte doamne se înveșmîntaseră în gri sau alte culori nețipătoare. Intimitatea dintre familiile noastre se risipi imediat după căsătoria lui Philip ; din păcate, doamna M., declarîndu-ne oameni care încearcă să-și ascundă sărăcia, mărturisi că ea nu putea suporta zgîrcenia — n-a suportat-o niciodată !

Așadar, ceremonia se încheie. Mirele sărută mireasa și plecară împreună, fără ca măcar un valet sau o cameristă să-i însoţească. Traseul călătoriei de nuntă a fericitei perechi trecea prin Canterbury, Folkestone, Boulogne, Amiens, Paris şi, poate, Italia, dacă modesta sumă de bani de care dispuneau le ajungea. Dar, după ce cheltuiră jumătate din ei, se hotărîră să-şi îndrepte paşii către casă ; între timp, tipograful şi Mugford însuşi se înţeleseră să preia sarcinile domnului redactor-şef adjunct. Cîţi bani avuseseră la dispoziţie pentru călătoria de nuntă ? Nu ne priveşte, desigur ; însă cu tinereţea, fericirea, dragostea de partea lor, nu cred că tinerii noştri prieteni aveau motiv de nemulţumire. Aşadar, o porniră, cu trăsura, spre gară. Drum bun şi Dumnezeu să vă binecuvînteze, Charlotte şi Philip ! Vă spuneam că am găsit-o pe nevastă-mea plîngînd în dormitorul gol al protejatei ei. La masa de nuntă am avut parte de o cină ca de înmormîntare. Ne înecarăm toţi cu friptura rece de pui, iar piftia mi se păru un amestec fără gust, deşi era una dintre specialităţile Micuţei Sore. Recunosc că eram foarte trist. Nu mi-am găsit liniştea nici la club, iar romanul cel nou nu izbuti să-mi reţină atenţia. Vedeam întruna ochii lui Philip şi auzeam murmurul vocii suave a lui Charlotte. Am plecat de la clubul „Bays", trecînd pe strada Old Parr, unde locuise Philip şi unde părinţii lui mă primiseră cu inima deschisă ; m-am îndreptat apoi spre strada Thornhaugh, oarecum ruşinat de mine însumi. Servitoarea mi-a spus că stăpîna ei se afla în camera domnului Philip — dar pe cine am auzit cîntînd la pian, cînd am intrat în apartament ? Doamna Brandon tivea nişte perdele de creton sau nişte draperii pentru pat, ori cine ştie ce altceva ; lîngă ea, şedea fiica mea mai mare cosînd de zor ; la pian — pianul cumpărat de Philip — se aşezase chiar nevastă-mea şi încerca să descifreze „Visul Sfîntului Ieremia", lucrare a lui Beethoven, pe care Charlotte o cînta cu atîta delicateţe. Am băut ceai, în serviciul pentru ceai al lui Philip, şi am mîncat o prăjitură caldă, fapt care i-a consolat pe unii dintre noi. Dar puţine seri au fost atît de melancolice ca aceea. Părea prima zi de şcoală, după vacanţă, cînd toţi se străduiesc să arate bine dispuşi. Dar vai ! Ce veselie tristă ! Şi ce noapte albă, mohorîtă, petrecută cu gîndul la zilele fericite ce tocmai se încheiaseră !

Nerăbdarea cu care aşteptam scrisori de la miri era uimitoare ! Într-un tîrziu, sosi o scrisoare de la cele două personaje ; și cum nu conține nici un secret, îmi iau libertatea să o reproduc *in extenso* *.

„Amiens, vineri ; Paris, sîmbătă.

DRAGI PRIETENI (căci pentru noi *sînteți* într-adevăr cei mai buni prieteni și așa veți rămîne *toată viața)*, dăm curs promisiunii de a vă scrie ca să vă informăm că sîntem *bine, sănătoși* și *fericiți !* Philip spune că nu trebuie să folosesc sublinierile, dar *nu mă pot abține*. Spune, că, pesemne, *subliniez* toată scrisoarea. Știți cum e el, glumeț. Ah, cît mă bucur cînd îl văd atît de fericit ! Și dacă el e fericit, sînt și eu fericită. Mă-nfior la gîndul *cît* sînt de fericită. Stă lîngă mine și își fumează trabucul cu un aer atît de distins ! Mie-*mi place* și chiar eu *i l-am adus,* din camera noastră. «Char, îmi zice, dacă ți-aș cere să-mi dai capul tău, ai comanda unui chelner să ți-l taie ?» Mă rog, n-am făgăduit eu oare cu trei zile în urmă să-l iubesc, să-l respect și să-l ascult ? Iar acum să-mi calc promisiunea ? Sper că nu. Mă rog lui Dumnezeu să nu fac așa ceva. Nădăjduiesc că toată viața voi încerca să-mi țin făgăduiala. Canterbury ne-a plăcut aproape la fel de mult ca și Westminster și am făcut o *plimbare minunată* pînă la Folkestone ; pe drum, Philip nu s-a simțit bine ; eu, în schimb, n-am pățit nimic. Arăta așa de caraghios ! Și era într-o dispoziție îngrozitoare ! A fost prima dată cînd am făcut pe infirmiera. Cred că mi-ar plăcea să nu se simtă *prea* bine, uneori, ca să stau lîngă el să-l îngrijesc. Am trecut bariera la vama din Boulogne. și mi-am amintit cum, cu doi ani în urmă, am trecut prin același loc împreună cu bietul tata, iar *el* stătea de partea cealaltă și ne privea ! Ne-am dus la «Hôtel des Bains». Ne-am plimbat prin oraș, am fost pe la Tintelleries, unde locuisem înainte, și pe la casa voastră din Haute Ville, unde mi-am amintit totul, *ca și cum s-ar fi întîmplat ieri*. Vă aduceți aminte cum, într-o zi, pe cînd ne plimbam, mi-ați spus : «Charlotte, uite, vine vaporul ; se vede fumul coșului», iar eu am întrebat : «Ce vapor ?» și mi-ați răspuns : «Vaporul lui Philip, desigur». Iar el și-a făcut apariția, cu pipa în gură ! Am trecut iar și iar prin locurile unde obișnuiam să ne plimbăm. Ne-am dus pe chei și i-am dat niște bani sărmanului cocoșat care cîntă la chitară și el mi-a spus : «*Merci, madame*». Ce straniu mi s-a părut ! Iar buna Marie de la «*Hôtel des Bains*» și-a amintit de noi și ni s-a adresat cu «*mes enfants*». Dacă n-ai fi cea mai bună femeie *din lume*, mi-ar fi rușine să-ți scriu despre asemenea fleacuri.

---

* Pe larg (lat.).

Mă gîndesc la doamna Brandon, care mi-a croşetat o pungulită şi mi-a dăruit-o cînd am plecat din casa aceea *minunată* din Queen Square, iar cînd am deschis-o, am găsit cinci sovereigni înăuntru ! Văzînd ce conţinea punga, Philip a izbucnit într-una din faimoasele lui *jurons* * (ca de obicei, cînd se înduioşează) şi spuse că femeia aceea este un înger şi că ar trebui să păstrăm cei cinci sovereigni, să nu-i cheltuim. Ah ! Ce mulţumită sînt că soţul meu are astfel de prieteni ! Îi voi îndrăgi pe toţi cei ce-l iubesc — pe voi mai mult decît pe toţi ceilalţi. Căci nu voi aţi fost aceia care mi-aţi apropiat această inimă nobilă ? De cînd v-am cunoscut pe voi şi pe unii dintre prietenii voştri, îmi pare că am cunoscut oameni *mai însemnaţi*. Vorbesc mai simplu, dar gîndurile lor sînt mai frumoase decît... ale celor alături de care am trăit mulţi ani. P. spune că, dacă Cerul i-a dăruit doamnei Brandon o inimă generoasă, înseamnă că este şi o femeie inteligentă. Dacă a-l iubi pe Philip e o dovadă de înţelepciune, cunosc pe cineva foarte înţelept !

Philip a zis că ne-am putea opri o zi la Amiens, dacă nu m-aş grăbi să o văd pe mama. Ne-am dus la catedrală ; şi cui credeţi că-i este dedicată ? Sfîntului meu : SFÎNTUL FIRMIN ! şi, ah ! m-am rugat Cerului să-mi dea putere să-mi închin viaţa *sfîntului meu*, să-l iubesc pentru totdeauna, ca o soţie fidelă şi devotată, la boală să-l îngrijesc, suferinţele să i le alin. Voi încerca *să învăţ şi să studiez*, nu ca să ajung la nivelul lui — puţine femei pot spera aşa ceva —, dar ca să-l înţeleg mai bine şi să fiu demnă de el. Mă întreb dacă sînt mulţi bărbaţi pe lume atît de deştepţi ca soţii noştri ? ! Deşi Philip e atît de modest ! El zice că nu-i deştept *deloc*. Totuşi eu ştiu că e deştept ; şi mai nobil decît alţii, în unele privinţe. Cînd mă aflam în Queen Square, eu nu spuneam nimic, dar ascultam ; unii dintre oaspeţi, care aveau o părere foarte bună despre ei înşişi, mi se păreau insolenţi, calculaţi, meschini, iar alţii ca nişte prinţi. Philip al meu se număra printre prinţi. Ah, dragă prietenă ! Cum să nu mulţumesc Cerului că mi-a hărăzit să fiu soţia unui adevărat gentleman ? Ce bun, cutezător, loial este Philip al meu ! Onest şi generos, mai presus de orice înşelătorie sau intrigă egoistă. Ah ! Nădăjduiesc că nu-i nici un păcat să fii atît de fericit !

I-am scris mamei mele şi dragii *Madame* Smolensk să le anunţăm venirea noastră. Mama spune că pensiunea lui *Madame de* Valentinois este mai scumpă decît cea a scumpei doamne Smolensk. *Nu intenţionam* nici un calambur ! Spune că a aflat adevăratul nume al lui *Madame de* Valentinois : o cheamă Cornichon * ; este o persoană fără caracter și în casa ei se trișa la *écarté.* ** Și-a luat cei doi franci care-i aparțineau și încă alți doi pe deasupra de pe masa de joc, susținînd că domnul colonel Boulotte trișa și de fapt și de drept banii ii aparțineau ei. Mama are de gînd să plece de la *Madame de* Valentinois la sfîrșitul lunii sau de îndată ce copiii care au făcut pojar se vor putea deplasa. Nu dorea sub nici un chip să o vizitez la *Madame* V. ; i-a adus lui Philip 12 lire și 10 shillingi, în monede de cinci franci, pe care i-a așezat pe masă în fața lui, spunînd că reprezentau banii pentru primul sfert de an. Erau plătiți înainte de termen, știu. «Dar crezi că vreau să rămîn datoare», a spus ea, «unui om ca dumneata !» Philip a ridicat din umeri și a pus *rouleau* ***-ul cu monedele de argint într-un sertar. N-a spus nici o vorbă, dar, desigur, am observat că era nemulțumit. «Ce vom face cu banii tăi, Char ?» m-a întrebat el, după plecarea mamei. O parte i-am cheltuit la operă și la restaurantul «Véry», unde am invitat-o pe draga noastră *Madame* Smolensk. Ah, cît de bună a fost femeia asta cu mine ! Ah ! Cum am mai suferit în casa aceea, cînd mama a vrut să mă despartă de Philip ! Am trecut pe-acolo și am privit către ferestrele încăperii unde s-a petrecut acea îngrozitoare tragedie, iar Philip a amenințat cu pumnul spre acele *jalousies* verzi. «Doamne Dumnezeule !» a exclamat. «Cum am mai suferit acolo, draga mea !» Nu port pică nimănui. Nu vreau să nedreptățesc pe nimeni. Dar nu voi putea uita niciodată, niciodată ! O iert pe mama, care l-a făcut pe soțul meu să sufere ; dar o mai pot iubi, oare ? Zău că am încercat. Deseori retrăiesc în vis acea tragedie îngrozitoare : cum ei mă despart de el, iar eu simt că mor. Cînd am stat la voi, mă temeam adesea să adorm, de frica acelui vis îngrozitor ; țineam una dintre scrisorile lui sub pernă, ca să o pot strînge în mîini peste noapte. Și acum ! Nimeni nu ne poate despărți ! Nu, nimeni ! Pînă la sfîrșitul zilelor noastre !

---

* Ocări, înjurături (fr.).

M-a dus cu el pe la toate locurile pe care le frecventase înainte de însurătoare ; la «Hôtel Poussin», unde a locuit — un hotel insalubru, dar confortabil. M-a prezentat proprietăresei, înfășurată într-un șal de Madras, proprietarului (cu cercei și fără haină) și băiatul care *frattes* **** podelele. Ne-a spus : *«Tiens»* și *«merci, madame !»*, după ce i-am dat o monedă de cinci franci

---

* Castravecior (fr.).
** Joc de cărți în doi (fr.).
*** Fișicul (fr.).
**** Freacă (fr.).

din zestrea mea. Apoi, am intrat în cafeneaua de vizavi de Bursă, unde Philip îşi compunea scrisorile ; apoi, ne-am dus la Palais Royal, unde ne aştepta *Madame* Smolensk. Pe urmă, am fost la teatru ; apoi la «Tortoni» să mîncăm îngheţată şi, după aceea, am însoţit-o pe *Madame* Smolensk o parte din drum, sub cerul încărcat de mii de stele sclipitoare. Apoi, ne-am plimbat pe Champs Elysées, pe unde obişnuia Philip să vină la mine, pe lîngă fîntînile arteziene strălucind sub razele argintii ale lunii. Şi, ah, Laura ! Mă întreb dacă mai există cineva sub razele lunii mai fericit decît *afectuoasa* şi *recunoscătoarea* ta

C. F.

P.S. (Scris de mîna lui Philip Firmin, Esq.) DRAGII MEI PRIETENI, sînt atît de bucuros, încît mi se pare un vis. Am urmărit-o pe Charlotte mîzgălind întruna, mai bine de o oră, şi mă întrebam în sinea mea dacă-i adevărat. M-am convins de adevăr privind hîrtiile şi sublinierile de sub cuvinte. Dragi prieteni, ce-am făcut eu în viaţa mea ca să primesc în dar un asemenea înger ? Odinioară, răul pusese stăpînire pe sufletul meu, iar inima-mi era întunecată şi răzbunătoare şi nu ştiam ce avea să se întîmple cu mine. Dar a apărut ea şi m-a salvat. Dragostea acestei fiinţe mă purifică şi... cred că asta-i tot. Acum nu pot să spun decît că sînt cel mai fericit om din Europa. Acel Sfînt Firmin din Amiens ! Nu pare un semn de bun augur ? Pe legea mea ! N-am mai auzit de un sfînt F., pînă ce nu am dat de el în catedrală. Cînd vă vom scrie ? Pe ce adresă să ne trimiteţi scrisori ? Nu ştim încotro ne îndreptăm. Nu vrem scrisori. Dar nu sîntem cu nimic mai puţin recunoscători dragilor noştri prieteni, noi, cei cu numele de

P. şi C.F."

CAPITOLUL XXXIII

ÎN CARE SE DESCRIE O SITUAŢIE INTERESANTĂ, DAR NU NEAŞTEPTATĂ

Numai copiii îndărătnici şi nătîngi plîng după luna de pe cer. Pe oamenii cu scaun la cap, cărora de mult nu le mai plac dulcegăriile, nu-i interesează drăgălăşeniile. Nădăjduim că domnul şi doamna Philip Firmin s-au bucurat de o călătorie de nuntă plăcută ; cît despre a-i consemna frumuseţile sau peripeţiile, domnişoara Sowerby şi cu mine am decretat că ar fi o treabă inutilă şi imorală. Tinerii sînt şi-aşa prea sentimentali şi înclină spre lecturi uşoare şi siropoase. Viaţa însă trebuia luată în serios, remarcă domnişoara Sowerby (cu puternica tentaţie de a scrie cuvîntul „serios" cu literă mare). Viaţa înseamnă muncă ; viaţa înseamnă datorie de împlinit ; viaţa înseamnă să plăteşti chirie, impozite. Viaţa îţi aduce necazuri, note de plată, hapuri prescrise de doctor. Viaţa nu e un simplu calendar numai cu luni de miere şi nopţi cu lună plină. Foarte bine ! Dar fără dragoste, domnişoară Sowerby, viaţa e pur şi simplu moarte, şi ştiu precis, draga mea, că n-ai fi deloc dispusă să trăieşti aşa, după cum nu mai vrei să continui un nou capitol din... din noua povestire a bunului nostru prieten Boreham *.

Între noi fie zis, Philip nu avea din fire mai mult haz decît talentatul contemporan mai sus-pomenit, dar dacă se amuza, de ce să ne opunem acestor mici plăceri ale lui ? Aşa că ne-a scris o grămadă de glume fără haz, datate Paris, joi ; Geneva, sîmbătă ; Vîrful Mont Blanc, luni ; Timbuktu, miercuri ; Pekin, vineri — toate însoţite de descrieri hazlii despre locuri şi oraşe... În ultimul din oraşele menţionate, ne scria el, încălţămintea lui Charlotte fiind foarte uzată, au cumpărat alta nouă, dar cam strîmtă pentru ea, drept care, tocurile înalte au supărat-o. Mai apoi, a constatat că, la Timbuktu, carnea de vacă nu era destul de friptă pentru gustul lui Charlotte şi că atenţiile împăratului faţă de ea deveniseră mult prea vizibile şi aşa mai departe ; scria toate acestea, în timp ce post-scriptumurile simple ale micuţei Char menţionau că nu călătoresc deloc şi ne anunţau că se stabiliseră la Saint Germain şi că erau foarte fericiţi cît era ziua de lungă. Cît era ziua de lungă ? Dar, vai, cît de scurtă era de fapt ! Punga lor modestă nu fusese plină niciodată ; iar foarte scurtul concediu înghiţise puţinii napoleoni ai lui Philip. Din fericire, cînd se întoarseră la Londra, era ziua de plată a salariului. Nu mai dispuneau decît de darul de nuntă al Micuţei Sore şi, desigur, vor prefera să muncească decît să cîştige cîteva ceasuri de huzur în schimbul modestului obol al bietei văduve.

---

* Nume cu valoare simbolică, format de la substantivele : *bore* (plictiseală) şi *ham* (fig, cabotin).

Cine vorbea de sărăcie și se temea de ea? Philip, colaborînd la două ziare, pretindea că are cît îi trebuie; chiar mai mult decît îi trebuie; putea să facă și economii; ba putea pune și deoparte pentru zile negre. Era pe vremea cînd Ridley, academicianul, a pictat acel încîntător tablou, no. 1 976 — cu siguranță vă aduceți aminte de el! — se intitula „Portretul unei Doamne". Încet-încet o îndrăgise platonic pe chiriașa de la etajul doi; în camerele lui nu vor mai avea loc petreceri zgomotoase și nu va mai fuma nimeni, dacă o supără pe ea. Dorea cumva doamna Firmin să dea însăși o petrecere? Biroul și salonul lui îi stăteau la dispoziție. Făcea orice pentru ea. Îi oferea daruri, îi închiria loje la teatru; era cel mai supus sclav al ei. Pentru toată adorația asta romantică, ea îl răsplătea cu o strîngere de mînă binevoitoare, cu mînuța ei gingașă, și cu o privire plină de bunătate a ochilor ei catifelați, cu care pictorul era obligat să se mulțumească. Mic de statură și diform, J.J. considera că dragostea și căsătoria nu sînt pentru el și privea cu jind la paradisul în care îi era interzis să intre. Iar domnul Philip ședea înăuntrul acestui Castel al Desfătărilor și se lăfăia după pofta inimii, iar Charlotte îl ajuta în toate. Rareori, milord trimitea o fărîmă de bunătate sau o cupă mică de consolare acelui proscris din fața porții, care binecuvînta plin de recunoștință pe binefăcătorii săi. Charlotte n-avea nici doi bani în pungă: dar avea o mică curte a ei. Prietenii lui Philip obișnuiau să vină și să i se încline. Gentlemeni foarte distinși, care-l cunoscuseră pe Philip la colegiu și-l uitaseră — la drept vorbind, îl consideraseră grosolan și înfumurat —, acum, dintr-o dată, își amintiseră de el, așa că tînăra lui soție primea la *five-o'clock*-urile ei lume distinsă. Toți bărbații o plăceau și domnișoara Sowerby, desigur, spunea că doamna Firmin era o femeie cu o fire plăcută, liniștită, destul de drăguță, și — știi, draga mea — așa cum le place bărbaților. Ascultă, dragă domnișoară Sowerby, dacă îmi place friptura de vițel rece înseamnă că nu sînt prea pretențios. O delicioasă cămilă bătrînă și uscată este, fără îndoială, un animal mult mai nobil și mai inteligent — și poate că sînteți de părere că o cocoașă dublă e o delicatesă.

Da, doamna Philip își căpătase o bună reputație. Nu avea încă nici o prietenă, fiind prea săracă pentru a face vizite în lumea bună ; dar o avea pe doamna Pendennis, pe draga și micuța doamnă Brandon, și pe doamna Mugford, a cărei faimoasă cabrioletă aducea deseori pentru tînăra soție delicatese de la Hampstead, a cărei caleașcă se oprea o dată sau de două ori pe săptămînă la ușa lui Philip și pe care societatea aleasă adunată în apartamentul doamnei Firmin o impresiona și o tulbura profund.

— Cartea de vizită a lordului Cutărescu ! Oare cine mai urmează, Brandon, pe legea mea ? Lady Slowby n-a venit ? Ei bine, zău că nu m-am așteptat, doamnă B !

La început, cînd Charlotte se mai bucura încă de favoarea amabilei doamne, doamna Mugford își exprima admirația și surpriza, în asemenea fraze directe. Trebuie să recunosc însă că a urmat o întîmplare nu tocmai plăcută. Dar cu toate că pe cer se mai zărește un norișor, să nu-i dăm atenție o vreme și să ne tolănim la soare, mulțumiți și fericiți.

— Vai, Laura, mă-nfior cînd mă gîndesc cît de fericită sînt ! ciripea neîncetat mica noastră pasăre. Cum am putut oare să trăiesc acasă la mama ? spunea ea. Știi că Philip nu mă dojenește niciodată ? Dacă mi-ar spune o vorbă rea cred că aș muri ; în timp ce mama se răstea la mine, se răstea întruna, de dimineață pînă seara, iar eu nu mă sinchiseam deloc.

Iată consecințele mustrărilor fără rost ; asemeni unui medicament prescris greșit. Toate leacurile bune își pierd efectul. Un bolnav obișnuit cu o doctorie o ia liniștit, în doze care l-ar înfricoșa sau chiar l-ar omorî pe un altul neobișnuit cu ea. Scrisorile cu sublinieri ale bietei doamne Baynes mai veneau încă, dar nu pot afirma cu certitudine că Charlotte le citea pe toate. Doamna B. se oferi să vină să supravegheze treburile gospodăriei și să aibă grijă de dragul de Philip, cu ocazia unui eveniment de mare interes pentru familie. Dar doamna Brandon fusese deja angajată pentru această importantă împrejurare, iar Charlotte se alarmă într-atît ca nu cumva mama ei să le invadeze căminul, încît Philip trimise o scrisoare tăioasă interzicîndu-i în mod categoric să vină.

Vă mai aduceți aminte de tabloul lui J.J. intitulat „Un leagăn“ ? Cele două piciorușe trandafirii i-au adus domnului Ridley nu știu cîte sute de guinee fiecare. Nici chiar mama copilului n-a studiat lumea bebelușilor cu atîta dragoste şi devotament cum a făcut-o Ridley, urmărind felul de a fi, privirile, particularităţile, anatomia, atitudinile, îmbrăcămintea etc. unui copil, primul născut al soţilor Charlotte şi Philip Firmin. Nevastă-mea s-a supărat pe mine fiindcă am uitat ce era prima progenitură a familiei Firmin — băiat sau fată ? — şi pretinde că în curînd voi uita numele propriilor mei copii. Aşadar, cum rămîne ?

— Ştii, a trecut atîta timp de atunci, încît nu pot decît să-mi dau cu presupusul că era băiat, fiindcă băiatul lor e foarte înalt, după cum ştii, mult mai înalt decît... Băiat, nu ? Atunci, între noi fie zis, n-am nici o îndoială că era...

— O gîscă, spuse doamna, răspunzînd fără să se gîndească.

Un lucru este sigur : am fost cu toţii de acord că tînăra mamă era tare frumuşică, cu obrajii ei îmbujoraţi şi cu ochii strălucitori, aşa cum arăta cînd s-a aplecat asupra micuţului. J.J. spunea că întotdeauna găseşti ceva *divin* în privirile unei tinere mame. Ba, mai mult, pretindea că o tigroaică de la grădina zoologică e frumoasă şi blajină cînd îşi pleacă botul negru asupra puilor ei. Şi dacă asta se întîmplă cu o tigroaică, de ce nu şi cu doamna Philip ? Ah, voi, puteri ale sentimentului, în ce stare l-aţi adus pe J.J. din pricina tinerei femei. În ochii unei tinere mame licăreşte o lumină, pe obrajii ei — nuanţe ale perlei şi ale rozei, care desigur îl fascinează pe un pictor. Artistul nostru, tot dînd tîrcoale apartamentului doamnei Brandon, devenise de rîsul lumii. Socot că-şi scotea ghetele în propriul lui birou, pentru a nu tulbura cu scîrţîitul lor pe doamna de sus. Cumpără o ceşcuţă caraghioasă şi alte daruri pentru copil. Philip pleca la club sau la ziar, la datorie. Dar domnul J.J. nu putea fi convins, în nici un fel, să lipsească din strada Thornhaugh, încît micuţa doamnă Brandon ajunse să rîdă de el ; da, pur şi simplu, a rîs de el.

În tot acest răstimp, Philip şi soţia lui continuară să se bucure de favorurile domnului şi doamnei Mugford şi la invitaţia onorabilului cuplu veniră în vizită, împreună cu copilaşul, la vila familiei Mugford din Hampstead, unde schimbarea de aer putea face mult bine dragului bebeluş şi scumpei mame. Philip cu ai lui se retrăseseră în acel sat. Străzi şi rînduri de case acopereau acum cu totul terenurile pe care locuia stimatul Mugford și despre care oamenii povesteau că obișnuia să le numească „domeniul lui“. Într-un spațiu restrîns, îngrămădise multe bucurii cîmpenești. Avea o mică grădină ; o mică pășune ; o mică seră pentru verdețuri ; o alta pentru castraveți ; un mic grajd pentru caii de la mica lui cabrioletă ; o văcuță de Guernsey ; o mică lăptărie ; o micuță cocină de porci ; și această micuță comoară îi dădea iscusitului Mugford o mare satisfacție. Iubea și ridica în slăvi tot ceea ce era al lui. Nici un om nu-și admira mai mult propriul său vin decît Mugford, și nici unul nu aducea mai multe laude untului și pîinii făcute în propria lui casă. Se bucura nespus de propria-i fericire. Își aprecia averea lui proprie. Îi plăcea să vorbească de vremurile cînd fusese un biet sărăntoc pe străzile Londrei, iar acum... „gustă acest vin de Porto, băiete, și spune-mi dacă primarul Londrei are unul mai bun“, spunea el, făcînd cu ochiul spre pahar și cei de la masă. Să fii capabil, să fii norocos și mereu să te gîndești și să recunoști că ești așa — nu asta e adevărata fericire ? Să-ți înalți imnuri de slavă este o distracție fermecătoare, cel puțin pentru cel ce-o face ; și oricine mînca la masa lui Mugford știa că după masă va auzi puțină muzică de acest soi. Lui Philip însă nu-i plăcea această fanfaronadă. Se plictisea îngrozitor la Haverstock Hill ; iar domnul Philip plictisit nu este în genere o companie plăcută. Cască întruna în fața interlocutorului său. Te contrazice fără rezerve. Spune că friptura de berbec este tare sau că vinul nu se poate bea ; cum cutare și cutare orator este lăudat fără rost, iar cutare și cutare politician este nătîng. Mugford și oaspeții lui se războiau după masă, aruncîndu-și cuvinte grele.

— Ce se întîmplă, Mugford ? De ce vă tot certați în sufragerie ? întrebă doamna Mugford.

— Ne certăm ? Nu, sforăie redactorul-șef adjunct, asta-i, răspunse gentlemanul, roșu la față. Vinul meu nu e destul de bun pentru el ; iar acum dumnealui își pune ghetele pe scaunul meu și-mi adoarme sub nas. Un obraznic, doamnă M., zău așa !

În acest moment critic, micuța Char coborî încetișor din camera unde fusese să-și vadă bebelușul ; se așeză la pian și cîntă ceva ca să domolească spiritele, iar Philip reveni lîngă pian, după o incursiune prin hățișurile unde stîrnise un norișor. Da, într-adevăr, un norișor se înfiripase; unul mic — ba nu chiar atît de mic! Cînd te gîndeşti că pîinea lui Philip depindea de bunăvoinţa acestor oameni, veţi înţelege de ce prietenii lui erau îngrijoraţi cu privire la viitor. Un singur cuvînt al lui Mugford, şi Philip, cu Charlotte şi cu copilaşul lor, şi-ar pierde orice sprijin pe lume. Domnul Firmin recunoscu şi el acest lucru, în timp ce discuta despre problemele sale (cum îi plăcea să facă), stînd cu mîinile în buzunare şi încălzindu-şi spinarea la şemineul nostru.

— Dragă prietene, spunea cu sinceritate tînărul căsătorit, aceste lucruri sînt mereu prezente în mintea mea. Îi vorbeam despre ele şi lui Char, dar acum n-o mai fac. O tulbur, biata de ea; şi atunci cînd se tulbură, îşi strînge copilul la piept, şi... şi mi se rupe inima la gîndul că vreun necaz s-ar putea abate asupra ei. Încerc, îmi dau toată osteneala, dragii mei, dar cînd mă plictiseşte ceva, nu mă pot împiedica să arăt că mă plictiseşte, nu pricepeţi? Nu pot să fiu ipocrit. Nu, pentru nimic în lume. Din coadă de cîine, sită de mătase nu se face; nici din Mugford. Un om foarte cumsecade, nu te contrazic. Un tată bun, un soţ bun, o gazdă generoasă, şi, totuşi, un om plicticos la culme şi un bădăran. Să-i fiu pe plac? Cum aş putea fi agreabil cînd mă exasperează? Spune mereu o poveste despre Leigh Hunt, care a fost închis la Newgate, iar Mugford, aducîndu-i dovezi de nevinovăţie, l-a văzut acolo, cu acea ocazie, pe lordul Byron. Nu mai pot rămîne treaz la povestirea asta; sau, dacă nu dorm, scrîşnesc din dinţi, sudui în sinea mea şi ştiu foarte bine că nu sînt plăcut la vedere. Ei bine, Mugford are sofale îmbrăcate în satin galben în „zalon"...

— Ah, Philip! exclamă o doamnă, şi doi sau trei copii din jurul ei izbucniră într-un rîs nebunesc, redus la tăcere cu iuţeală şi fermitate.

— Ascultaţi-mă pe mine, aşa îi zice: „zalon". Doar ştiţi foarte bine! E o femeie de treabă, plină de bunăvoinţă, dar şi iute la mînie. Am auzit-o certîndu-i pe servitori în bucătărie cu o vehemenţă extraordinară şi ţinînd-o aşa multă vreme. Dar cum poate Char să fie prietenă bună cu o femeie care pronunţă „zalon" în loc de salon? Cu draga noastră prietenă din strada Thornhaugh, lucrurile stau cu totul altfel. Ea nu pretinde să fie în rînd cu cei ce o vizitează. Pe cînd aici avem de a face cu un patron şi o patroană, nu vedeţi? Cînd Mugford mă plimbă în jurul pășunii și grădinilor lui, spunîndu-mi : „Ia uită-te aicișa“ sau scarpină pe spinare pe vreunul din purceii lui și zice : „Sîmbătă o s-avem la masă o felie din ticălosu' ăsta“ (încercările explozive ale copiilor de nesupunere și bătaie de joc sînt din nou frînate cu severitate de către autoritatea părintească), „o s-avem o felie din ticălosu' ăsta sîmbătă“, îmi vine să-l arunc sau pe el, sau pe mine peste gard drept în troacă. Știți că acest om și-a băgat mîna în buzunar și mi-a oferit cîteva alune ?

Auzind acestea, doamna căreia i se adresa Philip păli și se înfioră.

— Nu mai pot fi prietenul acestui om cum nu pot fi *celui du domestique qui vient d'apporter le* *... cum îi zice ?... găleata de cărbuni. (John tocmai intrase în cameră, cu acest obiect folositor — în timpul discursului lui Philip — și, de data asta, le-am dat voie copiilor mei mari să rîdă, fiindcă, de fapt, nici unul dintre noi nu cunoștea termenul francez pentru „găleată de cărbuni“ și fac pariu că nu există un asemenea cuvînt în dicționarul lui Chambaud.) Rezerva ce-o am față de el nu e aroganță, continuă Philip, sau lipsă de modestie. Să-l slujești cinstit pe acest om e un lucru, dar să te prefaci a fi prieten cu el, să rîzi de glumele lui anoste ar însemna să fii prieten cu diavolul necinstei, ar însemna servilism și ipocrizie din partea mea. Ar trebui să-i spun : „Domnule Mugford, vă ofer munca mea în schimbul salariului pe care mi-l dați ; voi redacta ziarul dumneavoastră, voi realiza o rubrică variată și plăcută conținînd în proporții cuvenite noutăți, știri politice și cancanuri, voi pune titluri articolelor și notițelor dumneavoastră, voi urmări ca „Pall Mall Gazette“ să fie bine tipărită și apoi mă duc acasă la soția mea și la cină. Sînteți patronul meu, dar nu și prietenul meu, și...“ vai de mine ! bate ora cinci ! (Măsurătorul timpului din salonul nostru sună, în timp ce Philip vorbea.) Avem astă-seară ceea ce Mugford numește un dineu cu „foncționarii“, dat în onoarea necioplitului !

Și zicînd acestea, Philip ieși ca o vijelie din casă și nădăjduiesc că a ajuns la timp la petrecerea din Hampstead.

Prietenii lui Philip din Westminster se îndoiau de perspectivele lui, iar Micuța Soră le împărtășea neliniștea.

---

* Al acestui servitor care tocmai a adus... (fr.).

— Ei nu se potrivesc cu oamenii aceia, spunea doamna Brandon, cu toate că, în ce o priveşte pe doamna Philip, draga de ea, sînt sigură că nimeni nu se va putea certa cu ea. Cu mine e altceva. N-am primit niciodată o educaţie, ştiţi bine — cu nimic mai mult decît familia Mugford —, dar nu-mi place să văd cum şade Philip între ei, ca şi cînd ar fi oaspetele şi egalul lor. Şi *„ălora“*, bineînţeles, nu le-a intrat deloc în cap că domnul Frederick Mugford n-ar putea fi egalul lui Philip Firmin. Aşa cum îi cunoşteam pe cei doi, toţi prevedeam cu teamă o ruptură între Firmin şi patronul lui.

În ceea ce priveşte jurnalul din New York, ne mai liniştisem la gîndul că Philip va avea succes cu materialul trimis. Diferiţi prieteni ai lui Philip îşi luaseră angajamentul să-l ajute. Strîngeam cu toţii anecdote de la club ; îi rugam pe prietenii noştri aristocraţi să ne furnizeze anecdote din înalta societate, care ar putea fi trimise peste ocean. Am avut norocul să surprindem cele mai remarcabile convorbiri dintre cei mai influenţi politicieni, care n-au avut secrete faţă de noi. Am primit informaţii uimitoare de la multe curţi europene ; o veste în exclusivitate pentru noi despre ultima glumă a împăratului Rusiei — ultima ? cea mai recentă, probabil. Cunoşteam cele mai secrete planuri ale Consiliului de coroană austriac, ca şi obiectivele pe care Papa le avea în vedere ; ştiam cine era ultimul favorit al sultanului şi aşa mai departe. „The Upper Ten Thousand“ din New York erau aprovizionaţi cu o cantitate de informaţii care precis le-au fost de folos. Se spunea cum „Palmerston a remarcat ieri la cină...“ sau cum „Aseară, la Apsley House, bătrînul duce, dragul de el, i-a spus ambasadorului Franţei...“ şi cîte şi mai cîte. Scrisorile erau semnate „Philalethes“ şi deoarece săgeţile arcului nostru, atît de întins, nu răniseră pe nimeni, sînt convins că domnul Philip şi prietenii lui vor fi iertaţi că l-au făcut să vibreze. Prin informaţii procurate de personaje feminine cultivate, am reuşit chiar să trimitem dări de seamă, mai mult sau mai puţin exacte, despre ultima modă pentru doamne. Eram membri ai tuturor cluburilor ; eram prezenţi la toate recepţiile mondene şi la adunările conducătorilor politici, din ambele tabere. Nu ne îndoiam că Philalethes va avea succes la New York, şi prevedeam o creştere a indemnizaţiei pentru muncile sale. La sfîrşitul primului an de căsătorie al lui

Philip Firmin, am făcut un calcul, din care a reieşit în mod clar că realmente făcuse economii. Cheltuielile lui, desigur, crescuseră. În camera copiilor se afla un bebeluş, dar în dulap era o mică pungă cu sovereigni, iar tînărul domn, chibzuit, spera să mai adauge ceva la acest stoc.

Am răsuflat uşuraţi cînd am aflat că Firmin şi soţia lui n-au fost invitaţi să repete vizita făcută în casa din Hampstead a patronului lor. Tinerii mai primeau rareori cîte o invitaţie la cină ; dar Mugford, orgolios în felul lui, şi-a dat seama că prea multă apropiere nu putea exista între el şi redactorul său, şi a trecut mărinimos cu vederea dispreţul tînărului personaj faţă de el. Cred că acea neobosită Micuţă Soră a fost împăciuitorul între familia Mugford şi Firmin junior, şi cred că ea i-a menţinut pe Philip şi pe patronul lui în bune relaţii. În orice caz, dacă a izbucnit vreo dispută între ei, trebuie să recunosc cu părere de rău că bietul Philip a purtat vina.

Ştiţi că odinioară, tare demult, tînăra pereche — regele şi regina — nu dădea niciodată o petrecere cu ocazia unui botez, fără a neglija să o invite şi pe o zînă bătrînă, ce se arăta furioasă că fusese uitată. Din păcate, mama lui Charlotte se supără atît de tare fiindcă nu i se propusese să fie naşa bebeluşului, încît omise să trimită modesta sumă de 12 lire şi 10 shillingi, care i se cuvenea trimestrial fiicei ei ; iar din acea perioadă pînă în momentul de faţă, a încetat cu totul de o mai plăti, aşa că Philip declara că soţia lui îi adusese o avere de 35 lire plătită în trei rate. Prima rată a fost trimisă, căci bătrîna doamnă declarase că : „nu pot rămîne îndatorată faţă de un om ca el". Apoi a doua... şi apoi... dar cred că voi fi în măsură să vă povestesc cînd şi cum soacra lui Philip i-a trimis şi restul din averea bietei sale fiice.

Ei bine, Regent's Park este un loc frumos şi sănătos pentru distracţiile copiilor şi nu cred că Philip s-a înjosit cîtuşi de puţin plimbîndu-se pe acolo, cu soţia, cu fata în casă şi, ţinîndu-şi copilaşul în braţe.

— Parcă ar fi un urs venit din pădure, iar manierele îi sînt îngrozitoare ; dar are o inimă bună, pot să spun asta despre el, îmi spunea Mugford. În drumul de la Londra la Hampstead, Mugford a întîlnit, o dată sau de două ori, micul grup familial, în care figura principală era cea a redactorului lui ; şi de dragul tinerei soţii a lui

Philip și a copilului, domnul Mugford iertă grosolănia tînărului, tratîndu-l și mai departe cu multă îngăduință.

Prietenul meu declară că așa sărac cum era pe atunci, aceea a fost cea mai fericită perioadă din viața lui. Un copilaș, o soție tînără, care își dedicase viața și dragostea copilului și soțului ei, un soț tînăr care le purta amîndurora de grijă : îmi amintesc de acel grup, așa cum îl vedeam de obicei și văd, acum ca și atunci, o strălucire sacră pe chipurile atît de cunoscute nouă. Pe fața luminoasă a soției, ce fericire radioasă și ce surîs fermecător ! Iar tatăl privește cu mîndrie și recunoștință la copilul adormit și la mama fericită. Fericirea și recunoștința îi copleșesc inima simplă, și se roagă Celui dătător de bine să-i dea forța să-și facă pe deplin datoria de tată, de soț ; să ferească de orice griji și nevoi aceste ființe dragi, neprihănite ; să-i poată apăra, să le fie folositor, să le lase un nume onorabil în urma sa. Trebuie să vă spun că Philip devenise chibzuit și econom de dragul lui Char și al copilului ; că seara venea acasă devreme ; că-și socotea copilul drept o minune a lumii ; că nu obosea niciodată să vorbească în casa noastră despre acest copil, despre cît era de dolofan, despre puterea lui, greutatea lui, minunata lui precocitate și despre umorul lui. Philip spunea că abia acum, pentru întîia oară, simțea că e un om în toată puterea cuvîntului. Pînă ieri viața fusese joacă și nebunie. Și mai ales acum, regreta că fusese leneș și neglijase, ca flăcău, toate ocaziile favorabile. Dacă ar fi studiat avocatura, acum ar fi putut trăi din această profesiune, care ar fi adus cinstire și mulțumire familiei sale. Prietenul nostru își aprecia propriile calități cu mare modestie ; vă asigur însă că modestia asta nu-l făcea mai amabil. Ce fericit este acela pentru care Dragostea este dascăl, îndrumător și stăpîn, reformator și purificator ! Unde erau aroganța de dinainte a prietenului nostru, încrederea exagerată în el însuși și veselia lui atît de zgomotoasă ? Renunțase la tot pentru soția și copilul său. N-avea nici o pretenție ; se mulțumea să-i dezmierde și să-i alinte pe ai lui. Ei erau aceia care-l învățau pe el, ne mărturisea Philip ; și cînd se gîndea la ei, inima i se îndrepta cu infinite mulțumiri către Cerul îndurător care i-i dăduse pe amîndoi. Cînd mînuța copilului îi cuprindea degetele, parcă îl văd pe tată cum se apleacă spre mamă și copil și încerc să tălmăcesc acele binecuvîntări nerostite pe care le dăruie şi le primeşte la rîndu-i. Fericită soţie, fericit soţ ! Oricît de sărac i-ar fi căminul, în el găseşti comori şi bogăţii nepreţuite ; chiar dacă furtunile ameninţă de afară, cei mai frumoşi ochi din lume îi înseninează cu strălucirea lor căminul.

CAPITOLUL XXXIV

ÎN CARE MĂRTURISESC CĂ PHILIP NU SPUNE ADEVĂRUL

Charlotte (şi mica procesiune obişnuită, dădacă, prunc etc.) îşi făcură odată apariţia în casa noastră din Queen Square, unde stăpîna casei îi primi foarte bine. Tînăra femeie era copleşită de fericire şi cînd aflarăm motivul bucuriei ei, şi noi toţi, prietenii ei, rămaserăm uimiţi.

Ne aduse vestea că doctorul Firmin trimisese o hîrtie de patruzeci de lire (poate că nu dau suma exactă), de la New York. Hîrtia sosise de dimineaţă şi ea o văzuse, iar Philip îi spusese că o trimisese tatăl lui ; nu era oare foarte încurajator să te gîndeşti că bietul doctor Firmin încerca să repare măcar o părticică din răul pe care-l făcuse ; şi că se căia şi că, poate, era pe cale de a deveni foarte cinstit şi bun ? Asta era într-adevăr o veste extra ordinară : iar cele două femei se bucurau la gîndul că acest păcătos se căieşte, în timp ce altcineva era acuzat de cinism, scepticism şi aşa mai departe, fiindcă se îndoia de corectitudinea informaţiei.

— N-ai încredere în nimeni, domnule. Întotdeauna eşti neîncrezător, chiar şi cînd ţi se spune ceva de bine etc., etc., etc.

Această acuzaţie se îndrepta împotriva prea umilului slujitor al cititorului. Ei bine, da, n-am încetat să mă îndoiesc în privinţa remuşcărilor şi pocăinţei păcătosului şi mă gîndeam că un cadou de patruzeci de lire, trimis unui fiu căruia îi datora mii de lire, nu era o dovadă prea grozavă a îndreptării doctorului.

Şi vai ! ce jigniţi au fost unii cînd adevărul a ieşit la iveală ! Nu din cauza banilor, nu fiindcă judecaseră greşit, iar eu eram cel ce avusese dreptate ! O, nu ! Ci fiindcă se dovedi că acest doctor nefericit nu avea deloc intenţia de a se căi. Oricît am fi sperat, hîrtia nu fusese udată cu lacrimile remuşcării. Iar suporterii doctorului se văzură nevoiţi să ajungă la această concluzie cînd aflară adevărata poveste.

— O, Philip ! strigă Laura cînd îl văzu pe domnul Firmin peste cîtva timp. Ce bucuroasă am fost să aud despre scrisoare !

— Ce scrisoare ? întrebă gentlemanul.

— Scrisoarea aceea din New York, de la tatăl tău, răspunse doamna.

— Ah ! rosti gentlemanul, înroşindu-se brusc.

— Ce-a fost ? Nu este... nu este adevărat ? întrebarăm noi.

— Biata Charlotte nu se pricepe la afaceri, răspunse Philip. Nu i-am citit scrisoarea. Iat-o. Şi îmi înmînă documentul, lăsîndu-mi libertatea să-l public.

„New York...

Aşadar, dragul meu Philip, mă pot felicita şi eu pentru onoarea *ancestrală* de a adăuga la titlurile mele pe acela de bunic. Ce repede a venit acest titlu ! Mă simt încă tînăr, *în ciuda loviturilor soartei* — cel puţin ştiu că eram un om tînăr pînă mai ieri, încît pot spune ca vechiul şi îndrăgitul nostru poet : *Non sine gloria militavi* *. Ce-ai zice dacă ţi-aş spune că m-am plictisit şi eu de văduvia asta solitară şi aş reintra în rîndul celor căsătoriţi ? Sînt aici una sau două doamne care ar binevoi încă să privească favorabil pe *singuraticul gentleman englez.* Pot să afirm, fără nici o vanitate, că un om cu creştere bună şi cu o situaţie respectabilă în Anglia dobîndeşte maniere alese şi rafinate pe care dolarii nu le pot cumpăra şi pe care le pot invidia mulţi dintre *milionarii din strada Wall !*

Un corespondent de-al meu, care-mi dă mult mai multe informaţii despre familia mea decît binevoieşte s-o facă propriul meu fiu, a declarat că soţia ta este un înger. Doamna Philip e plăcută, aşa am auzit ; doamna Brandon spune că e frumoasă şi mereu bine dispusă. Sper că ai convins-o să nu judece cu asprime pe tatăl soţului ei ? Am fost înşelat de nişte ticăloşi, care m-au atras în planurile lor ; care mi-au furat ceea ce cîştigasem de-a lungul vieţii ; care m-au convins prin *falsele lor perspective* să am atîta încredere în ei, încît am investit în acţiunile lor tot ceea ce posedam, şi, vai ! ceea ce era al tău, bietul meu băiat. Aş dori ca Charlotte să adopte o poziţie *justă,* liberală, înţeleaptă în privința acestui caz și mai bine să-i fie milă de nenorocul meu decît să mă condamne. Asta e, din fericire, atitudinea adoptată în general în acest oraș, unde oamenii cu experiență cunosc vicisitudinile carierei comerciale și țin seama de nenorocul cuiva. La început, ce anume a dus la măreția și prosperitatea Romei ? Primii ei coloni au fost toți patricieni bogați ? Nimic nu te mulțumește mai mult aici decît indiferența față de *greutățile pecuniare pur și simplu*. În Anglia, ca să fii un gentleman, trebuie să te bucuri de privilegii importante în societate ; avantajul nașterii, un nume respectabil și o educație din copilărie sînt *întotdeauna* în favoarea posesorului. Aici, mulți dintre cei pe care-i vizitez n-au — în mod cert — aceste avantaje, iar societatea cea mai aleasă din acest oraș, aș putea numi cîteva persoane care au trecut prin necazuri bănești ca și mine, dar au reluat cu curaj lupta și acum sînt *complet* restabiliți, și-au recăpătat situația materială bună, prosperitatea și respectabilitatea ! Aseară am fost într-o casă din First Avenue. Oare colegii îl ocolesc pe Washington White fiindcă a dat faliment de trei ori ? N-am mai văzut niciodată o petrecere mai elegantă și mai îmbelșugată. Soția lui purta diamante pe care i le-ar fi invidiat o ducesă. Vinurile cele mai scumpe, cina cea mai îmbelșugată și mii de rațe acopereau masa. Dragă Charlotte, prietenul meu, căpitanul Colpoys, îți aduce trei perechi de rațe din partea socrului tău, care nedăjduiește că vă vor îndestula la cină. Aici le mîncăm cu jeleu de stafide, dar eu prefer bătrîna noastră lămîie englezească și sos cu ardei iute.

---

* Am luptat nu fără glorie (lat.).

Apropo, dragă Philip, sper că nu te necăjesc prea tare cu o mică operațiune financiară, pe care nevoia (vai !) m-a obligat s-o fac. Știind că trebuie să încasezi suma trimestrială ce ți se cuvenea din partea ziarului «Upper Ten Thousand Gazette», am avut îndrăzneala să-i cer colonelului... să mi-o înmîneze mie. Trebuie să onorez o datorie, fiindcă un posesor neînduplecat al unei nefericite polițe (din fericire nu sînt multe) nu vrea să accepte *nici o amînare*, așa că m-am văzut obligat să-mi însușesc rodul muncii bietului meu Philip. Te-am amînat numai cu nouăzeci de zile : cu creditul și cu prietenii bogați pe care-i ai, poți *lesne să negociezi polița alăturată* și *îți făgăduiesc* că atunci cînd va fi prezentată va fi onorată de tatăl tău iubitor,

G. B. F.

Apropo, scrisorile lui Philalethes nu sînt *destul de picante*, după spusele stimatului meu prieten, colonelul. Sînt *bine scrise și nostime*, dar publicul de aici dorește *vești mai concrete*, de exemplu *un mic scandal în jurul reginei Elizabeth*, înțelegi ? Nu

poţi să ataci pe cineva ? Uită-te la scrisorile şi articolele publicate de respectatul meu prieten de la «New York Emerald» ! Cititorilor de aici le plac *articolele foarte picante* : aşa că îi recomand lui P.F. să-şi presare articolele cu picanterii. Ce consolare cînd mă gîndesc că eu ţi-am făcut rost de acest loc şi am fost în stare să-mi ajut fiul şi noua lui familie !

G. B. F."

Scrisoarea conţinea şi o foaie mică de hîrtie, despre care Philip presupuse că era un cec, în clipa cînd se uită la el, dar care se dovedi a fi o trată a tatălui, plătibilă la New York peste patru luni de la data scadenţei. Iar acest document reprezenta banii pe care Firmin senior îi primise în numele fiului său ! Ochii lui Philip îi întîlniră pe cei ai prietenului său, în timp ce discutau această chestiune. Firmin arăta aproape tot atît de ruşinat de parcă el ar fi procedat urît.

— Te supără pierderea acestor bani ? îl întrebă prietenul.

— Felul în care-i pierd mă supără, răspunse bietul Philip. Nu-mi pasă de bani. Dar el nu trebuia să-i ia. Nu trebuia să-i ia. Gîndeşte-te că biata Charlotte şi copilul ar putea avea nevoie de ceva ! Ah, prietene, ce greu îmi vine. Sînt un om cinstit, nu-i aşa ? Nădăjduiesc că sînt. Mă rog Cerului să fiu. Oricît de sărac aş fi ajuns, aş fi fost în stare să fac aşa ceva ? În sfîrşit, tatăl meu m-a recomandat acestor oameni. Se gîndeşte, îmi închipui, că are vreun drept asupra salariului meu : iar dacă duce lipsă de ceva, iată, îşi ia dreptul lui.

— N-ar fi mai bine să scrii editorilor din New York şi să-i rogi ca de aci înainte să-ţi remită ţie direct banii ?

— Asta ar însemna să le spun că el şi-a însuşit aceşti bani, mormăi Philip. Nu le pot spune că tatăl meu e un...

— Nu ; dar le poţi mulţumi că au remis doctorului suma în contul tău şi îi înştiinţezi că de aci înainte le vei adresa lor direct materialul. În acest caz, nu-i vor mai plăti doctorului viitoarea sumă trimestrială.

— Dar dacă e la ananghie, nu trebuie să-l ajut ? zise Firmin. Atîta vreme cît am în casă patru coji de pîine, el are dreptul la una din ele. Pot să mă supăr fiindcă a găsit singur cum să se ajute ? Şi bietul Philip dădu pe gît un pahar cu vin, surîzînd îndurerat.

Apropo, consider de datoria mea să menţionez aici că Firmin senior obişnuia să dea mici dineuri foarte elegante la New York, unde sînt mult mai costisitoare decît în Europa — „cu scopul, pretindea el, de a stabili şi de a-şi păstra relaţiile de medic“. Sînt informat că doctorul a început să capete renumele de *bon-vivant,* în noua sa reşedinţă, unde anecdotele lui despre aristocraţia britanică erau primite cu plăcere în anumite cercuri.

Dar ar fi bine ca de aci înainte Philip să trateze direct cu corespondenţii lui americani şi să nu mai folosească serviciile unui intermediar atît de costisitor, sugestie pe care el nu putea să n-o accepte. Între timp — şi acesta să fie un avertisment pentru bărbaţi ca să nu-şi amăgească nevestele, nici în cea mai neînsemnată împrejurare, să le spună *tot* ceea ce ele doresc să ştie, să nu ţină nimic ascuns faţă de aceste fiinţe dragi şi minunate — trebuie să ştiţi, doamnelor, că atunci cînd faimoasa corabie plină cu dolari a lui Philip a sosit din America, Firmin îi promisese soţiei sale că micuţul lor va avea o minunată pelerină albă, garnisită cu cea mai frumoasă panglică de mătase, la care Charlotte se uitase îndelung pe cînd trecea pe lîngă magazinele de modă şi de obiecte rare din Hanway Yard, unde îi plăcea să se plimbe. Iată că, atunci cînd Philip îi spuse că tatăl lui le trimisese patruzeci de lire, sau ştiu eu ce i-a mai spus, amăgind-o astfel pe iubita lui soţie, mica doamnă s-a dus ca vîntul la magazinul ei preferat din Yard (Hanway Yard a devenit acum o stradă, dar ah ! este tot atît de încîntător). Aşadar Charlotte o porni în goana mare spre Hanway Yard, temîndu-se ca drăguţa pelerină să nu fi dispărut, dar o găsi — ah, ce bucurie ! —, căci mai era încă în vitrina domnişoarei Isaacson ; îl îmbrăcă numaidecît pe micuţ cu ea, apoi îl sărută încîntată de cum îi venea pelerina, pe care toate tinerele doamne din magazinul domnişoarei Isaacson o declarară fără pereche ; şi luă pelerina făgăduind să trimită banii, cinci lire, dacă nu vă e cu supărare, a doua zi. Înveşmîntat în pelerina aceea, micuţul şi Charlotte se duseră în întîmpinarea tatălui, cînd acesta se întorcea acasă ; şi nu ştiu care dintre cei doi, mămica sau micuţul, era cel mai încîntat, mai caraghios şi mai fericit copil. În drum spre casă, Philip asculta de porunca de a veni pe anumite străzi, şi cînd ora la care se-ntorcea de la treburile lui se apropie, doamna Char coborî pe strada

Thornhaugh, apoi pe strada Charlotte, apoi prin Rathbone Place, împreună cu Betsy, dădaca, şi cu micuţul în pelerina nouă. Ia uite, în sfîrşit, apăru şi tăticul, mergînd cu paşi mari. El le zări chipurile, îl văzu pe copilaş rîzînd şi întinzînd spre el mînuţele trandafirii, ţipînd de bucurie că-l recunoaşte. Iar fericita mamă strigă : „Priveşte, tăticule !" (Destul ! Nu mai pot păstra secretul asupra copilaşului şi cu toate că-i uitasem pentru o clipă sexul, mi l-am amintit în clipa următoare ; era fetiţă şi o chema Laura Caroline.)

— Uită-te, uită-te, tăticule ! strigă fericita mamă. I-a mai ieşit un dinte azi dimineaţă, un dinţişor atît de frumos, şi ia priveşte aici, domnule, nu observi nimic ?

— Ce să observ ? întrebă Philip.

— Asta, domnule, spuse Betsy, dîndu-i un *ghiont* zdravăn Laurei Caroline, aşa încît pelerina albă începu să plutească în aer.

— Nu e o pelerină frumoasă ? strigă mămica ; şi nu arată copilaşul nostru ca un îngeraş ? Am cumpărat-o astăzi de la magazinul domnişoarei Isaacson, dacă tot ai primit banii din New York ; ah, dragul meu, costă numai cinci guinee !

— Munca mea pe o săptămînă, oftă bietul Philip ; dar cred că nu e cazul să mă necăjesc că i-am făcut o plăcere lui Charlotte. Zicînd acestea Philip îşi pipăi buzunarele remarcînd, oarecum cu tristeţe, că erau goale.

— Dumnezeu să te binecuvînteze, Philip ! spuse soţia mea cu ochii umezi. Au venit aici azi dimineaţă, Charlotte, dădaca şi copilaşul în noua, în noua...

Aici, doamna îi luă mîna lui Philip într-a ei şi izbucni în plîns. Dacă l-ar fi îmbrăţişat pe domnul Firmin sub privirile soţului ei nu m-ar fi surprins. De fapt, mărturisi că, la venirea lui Philip, era pe punctul de a da frîu liber acestei izbucniri sentimentale.

Iar acum, fraţii mei, priviţi cum o nelegiuire aduce după ea multe altele şi o singură minciună duce la o întreagă suită de neadevăruri. În primul rînd, vedeţi dumneavoastră, Philip o amăgise pe soţia lui — ce-i drept, cu dorinţa pioasă de a o feri de micile ciudăţenii ale tatălui său —, dar, *ruat coelum* *, nu trebuie să spunem minciuni. Nu ; şi de azi înainte nu o să-i mai poruncesc niciodată lui John să spună „nu-i acasă“ nici celei mai plicticoase, mai pisăloage cunoştinţe, din pricina căreia îmi irosesc zadarnic timpul. Dacă tatăl lui Philip nu-l minţise, nici Philip nu trebuia s-o mintă pe nevastă-sa ; dacă nu şi-ar fi indus soţia în eroare, ea n-ar fi dat cinci guinee pe pelerina copilului. Dacă n-ar fi dat cinci guinee pentru acea pelerină, nevastă-mea n-ar fi început niciodată o corespondenţă secretă cu domnul Firmin, care putea, cu toată blîndeţea firii mele, să stîrnească din partea mea gelozie, neîncredere şi cele mai îngrozitoare certuri — ba chiar dueluri — între capetele celor două familii. Închipuiţi-vă trupul lui Philip, întins, ţeapăn, pe cîmpia din Hampstead, străpuns de un glonţ trimis de mîna prietenului său ! Închipuiţi-vă o birjă venind în faţa caşei mele şi din ea — sub ochii copiilor care stau la ferestrele salonului — să fie coborît cadavrul însîngerat al tatălui lor ! Destul cu această glumă sinistră ! La două zile după întîmplarea cu pelerina, am găsit o depeşă scrisă de mîna lui Philip şi adresată soţiei mele şi, gîndindu-mă că se referea la vreun dineu proiectat de familiile noastre, am deschis plicul şi am citit cele ce urmează :

---

* De s-ar prăbuşi cerul (lat.).

„Strada Thornhaugh, joi.

Draga şi buna mea naşă, — de îndată ce voi putea scrie şi voi putea vorbi ca lumea, îţi voi mulţumi că eşti atît de bună cu mine. Mămica mea zice că e foarte geloasă, şi deoarece ea mi-a cumpărat pelerina, nu poate îngădui s-o plăteşti tu. Dar ea doreşte să nu uit niciodată bunătatea ta faţă de noi, şi cu toate că acum nu ştiu nimic despre toate astea, mi-a promis că-mi va spune totul cînd voi fi destul de mare. Pînă atunci rămîn a ta fină, recunoscătoare şi iubitoare,

L. C. F.“

Prietenii îl convinseră pe Philip să le trimită patronilor din New York cererea ca de aci înainte să i se plătească salariul direct lui ; în consecinţă, îmi aduc aminte că primi de la tatăl lui o scrisoare plină de demnitate, în care acesta i se adresa mai degrabă cu durere decît cu supărare ; o scrisoare în care doctorul sublinia că această măsură de precauţie îl făcuse pe Philip să se îndoiască de onoarea tatălui său ; şi cu siguranţă, era destul de nefericit şi lipsit de noroc şi fără această neîncredere a fiului său. Insistă în continuare asupra datoriei unui fiu de a-şi cinsti tatăl şi mama, iar doctorul trăgea nădejde că odraslele lui Philip îi vor acorda mai multă încredere decît era el dispus s-o facă faţă de nefericitul lui tată. Nu-i va purta pică. Dacă Norocul îi va mai surîde vreodată, şi ceva îi spunea că aşa se va întîmpla, îi va arăta lui Philip că poate să ierte ; cu toate că nu ştia dacă, în condiţiile exilului singurătăţii şi nenorocului lui, va izbuti să uite că propriul său copil n-a avut încredere în el. Dintre toate, spunea el, asta era lovitura cea mai cruntă pentru inima-i sensibilă.

Această scrisoare plină de mustrări paterne se afla în acelaşi plic cu o alta, trimisă de doctor vechii lui prietene, Micuţa Soră, în care se lăuda cu o descoperire pe care el şi alţi cîţiva oameni de ştiinţă erau pe cale s-o facă — descoperirea unui medicament teribil de eficace în cazurile speciale şi profesionale de care se lovea ea — şi era încredinţat că vînzarea acestui leac va contribui la redobîndirea averii sale. Menţiona bolile pentru care era indicat acest medicament. Îi va trimite doamnei Brandon cîteva mostre, precum şi modul de folosire, iar ea putea să-i încerce eficacitatea la pacienţii ei. Spunea că avansa încet, dar sigur, în profesiunea lui ; cu toate că, desigur, suferea din pricina geloziei colegilor de breaslă. N-avea nici o importanţă. Vremuri mai bune aveau să vină pentru toţi ; iar atunci fiul lui va vedea că un inconvenient de patruzeci de lire amărîte n-ar trebui să-l împiedice să plătească tot ceea ce li se cuvine altora pe bună dreptate. Amin ! Noi toţi doream să apucăm ziua cînd tatăl lui Philip va fi în stare să-şi rînduiască micile lui socoteli. Între timp, proprietarii de la „Gazette of the Upper Ten Thousand“ au fost înştiinţaţi să se adreseze direct corespondentului din Londra.

Cu toate că domnul Firmin — aşa cum am văzut — se lăuda cu bunul lui gust şi cu îndemînarea lui ca redactor la „Pall Mall Gazette“, trebuie să vă mărturisesc că era un funcţionar turbulent, de care superiorii lui aveau adesea prilejul să se plîngă. Anumiţi oameni erau lăudaţi în „Gazette“ — alţii erau criticaţi. Cărţi foarte plicticoase erau admirate, iar lucrări pline de viaţă şi culoare erau criticate. Unii oameni erau lăudaţi pentru tot ceea ce făceau ; alţii erau satirizaţi, indiferent ce făceau.

— Găsesc că mai ales în materie de critică, spunea bietul Philip cu un oftat, motivele personale influenţează de cele mai multe ori atitudinea adoptată, încît sînt fericit că singura mea îndatorire este să asigur tipărirea gazetei. De exemplu, cazul lui Harrocks, tragedianul de la Drury Lane ; fiecare piesă în care apare e o capodoperă, iar jocul lui, cel mai mare triumf la care am asistat vreodată. Foarte bine. Harrocks şi eminentul meu patron sînt prieteni şi iau masa împreună ; şi e firesc ca lui Mugford să-i placă să-şi vadă lăudat prietenul şi să-l ajute cu orice preţ. Dar Balderson, de la Covent Garden, e de asemenea un actor de mîna întîi. De ce criticul nostru nu-i poate vedea meritele, aşa cum le vede pe ale lui Harrocks ? Bietului Balderson nu i se recunoaşte niciodată vreo calitate. E menţionat doar în treacăt cu cuvinte batjocoritoare sau tăioase, în timp ce coloane întregi de laude nu ajung pentru rivalul lui.

— Ei, domnule F., da' ageamiu mai eşti, dacă nu ţi-e cu supărare, remarcă Mugford, ca răspuns la constatarea redactorului său. Cum putem noi să-l lăudăm pe Balderson cînd Harrocks e prietenul nostru ? Eu şi Harrocks sîntem foarte legaţi. Soţiile noastre sînt prietene intime. Dacă aş lăsa să fie lăudat Balderson, l-aş înfuria pe Harrocks. *Nu pot* să-l laud pe Balderson, nu-nţelegi ? Din pricina loialităţii pe care i-o datorez lui Harrocks.

Apoi mai exista un anumit autor pe care Bickerton îl critica mereu. Se certaseră, iar Bickerton se răzbuna pe această cale. La strigătele de protest ale lui Philip şi la obiecţiile sale, domnul Mugford izbucni în hohote de rîs !

— Cei doi se duşmănesc şi Bickerton îl loveşte de cîte ori poate. De ce ? Aşa e firea omului, domnule Firmin, îi spuse patronul lui Philip.

— Cerule ! urlă Firmin, vrei să spui că individul ăsta e atît de josnic, încît îşi loveşte duşmanii personali prin intermediul presei ?

— Duşmani personali ? Escroci personali, domnule Firmin ! strigă patronul. Dacă am duşmani — şi nu-ncape îndoială că am — le dau la cap cînd şi unde pot. Şi dă-mi voie să-ţi spun că nu-mi place deloc ca felul meu de a mă purta să fie socotit josnic. E ceva firesc ; şi e drept aşa! Poate că ţi-ar plăcea să-ţi lauzi duşmanii şi să-ţi înjuri prietenul ? Dacă asta e optica dumitale atunci dă-mi voie să-ţi spun că n-ai să faci mare lucru în gazetărie ; mai bine te-ai apuca de altă meserie. Şi patronul se despărţi de subalternul lui oarecum iritat.

Mugford, de fapt, mi-a vorbit cu multă înţelegere despre această nesupunere a lui Philip.

— Ce e în capul acestui om cînd se ceartă cu cel ce ţine pîinea şi cuţitul ? întrebă domnul Mugford. Vorbeşte cu el şi arată-i cum stau lucrurile, domnule P., altfel vom ajunge să ne certăm, pricepi, iar eu nu vreau asta, de dragul micuţei lui soţii, o biată creatură delicată. Ce se va întîmpla cu ei, dacă noi nu-i sprijinim ?

Într-adevăr, ce avea să se întîmple cu ei ? Oricine îi cunoştea firea lui Philip, aşa cum i-o cunoşteam noi, ştia cît de puţin îi păsa acestui gentleman de toate sfaturile şi dojenile.

— Dumnezeule ! îmi spuse el, cînd am încercat să-l fac să adopte un ton mai conciliant faţă de patronul lui. Vrei să faci din mine un sclav al galerei lui Mugford. În acest caz, îl voi avea mereu pe cap şi mă va ocărî cum îi ocărăşte pe tipografi. Cînd e furios, intră în biroul meu din cînd în cînd, mă priveşte fix ca şi cînd ar vrea să mă strîngă de gît, şi după un cuvînt sau două pleacă, şi-l aud suduindu-i pe băieţi, pe culoar. Îmi vine şi mie rîndul într-o zi. Să ştii că sclavia începe să devină insuportabilă. Într-o noapte, m-am trezit oftînd şi eram agitat ; biata Charlotte se trezeşte şi ea şi mă-ntreabă : „Ce e cu tine, Philip ?". I-am răspuns că reumatismul e de vină. Reumatismul !

Desigur, pentru boala lui Philip, prietenii lui au încercat să apeleze la calmantele obişnuite şi la consolări răsuflate. Trebuia să se poarte cu amabilitate. Trebuia să-şi aducă aminte că patronul lui n-a fost educat ca un gentleman şi că, în ciuda limbajului său necioplit, Mugford avea o inimă bună.

— Nu-i nevoie să-mi spuneţi că nu e un gentleman, ştiu asta, spunea bietul Philip. E într-adevăr bun cu Char şi cu copilul, şi soţia lui la fel. Din pricina asta, trebuie să mă supun. El este supraveghetorul meu. Mă hrăneşte. Încă nu m-a bătut. Cînd eram la Paris, departe de aici, nu simţeam atît de mult lanţurile. Dar acum cînd trebuie să-mi văd temnicerul de patru sau de cinci ori pe săptămînă, abia îl mai pot suporta. Biata mea Char, micuţa mea, de ce te-am tras şi pe tine în această sclavie ? !

— Pentru că aveai nevoie de cineva să te consoleze, observă unul dintre ocrotitorii lui Philip. Crezi că Charlotte ar fi fericită dacă ar sta departe de tine? Cu toate că locuiţi cu două etaje mai sus, există oare vreun cămin mai fericit decît al vostru, Philip? Adesea recunoşti acest lucru, cînd eşti mai bine dispus. Cine n-are de muncit şi o povară de purtat? Spui uneori că eşti autoritar şi iute la mînie. Poate că sclavia asta, aşa cum o numeşti tu, îţi va folosi la ceva.

— M-am osîndit la această sclavie, pe mine şi pe ea, spuse Philip, plecîndu-şi capul.

— S-a plîns ea vreodată? întrebă sfătuitorul lui. Nu se consideră ea cea mai fericită soţie de pe lume? Ia uită-te, Philip, un bileţel de la ea, trimis ieri, în care spune tot aşa ca mine. Vrei să ştii despre ce e vorba în bileţel, domnule? întrebă doamna surîzînd. Ei bine, dorea o reţetă pentru acel fel de mîncare ce ţi-a plăcut atît de mult vineri; ea şi doamna Brandon vor să ţi-l prepare.

— Şi dacă pentru aceasta Charlotte ar fi trebuit să se lase tocată mărunt, spuse celălalt prieten al lui Philip, ştii bine că s-ar fi tăiat bucuroasă toată şi s-ar fi servit la masă cu sos de smîntînă şi cu friganele în cinstea dineului tău.

Foarte adevărat. Oare prietenii lui Iov n-au făcut multe observaţii adevărate cînd l-au vizitat la nenorocire? Răbdător cum era, patriarhul ofta şi se jelea, şi de ce să nu-i fie îngăduit lui Philip, săracu', să bombăne, el care n-a fost niciodată un exemplu de răbdare? Nu se îmblînzise încă. Calul de la roata morii era nărăvaş şi mai zvîrlea din picioare cînd lucra. Nu arareori se înfuria cînd muncea zilnic ca un rob şi avea crize de revoltă şi deprimare. Ei şi? Alţii nu trebuie să trudească, să-şi plece capul trufaş şi să poarte povara fiecărei zile? Iată-l pe Pegas, gata odinioară să cîştige premiul cel mare în cursă, cum stă obosit, şchiop, cum a devenit o mîrţoagă bătrînă, epuizată, tremurînd în şirul de birje care-şi aşteaptă clienţii! Sau un cal jugănit, lucios, cărînd în spinare un stăpîn corpolent în Rotten Row? Mijloacele de trai ale lui Philip deveniseră neîndestulătoare şi erau dobîndite în condiţii grele. Nu intenţionez să povestesc pe larg această perioadă din viaţa lui sau să fac prea mult caz de faptul că prietenul meu suferea de foame şi era sărac. Acum are o viaţă asigurată și în afară de orice primejdii, Cerul fie lăudat! Dar a trecut prin vremuri grele și îl copleșea tristețea cînd trebuia să lupte cu foamea. N-a pretins niciodată că ar fi un geniu și nici n-a fost un șarlatan care să treacă drept geniu. Pe vremea cînd în Anglia se aflau prizonieri francezi știm cu toții că bătrîni ofițeri curajoși, care-i atacaseră cu săbiile pe mameluci, pe ruși, sau pe nemți, erau bucuroși să sculpteze în os, cu briceagul, tot soiul de fleacuri, ori să meșterească coșuri și cutii de nuiele, pe care le vindeau celor ce-i vizitau în închisoare, de ți-era mai mare mila. Philip era prizonierul sărăciei; trebuia să lupte din răsputeri ca să trăiască și să se mulțumească cu orice muncă găsea în sărăcia lui. Nu cred că oamenii care s-au zbătut așa în viață și au slujit pe cel ce-mparte muncile ca un tiran privesc bucuroși în urmă și își reamintesc cu plăcere cumplita ucenicie. Cînd Philip spune acum: „Ce nebuni am fost, Char, să ne căsătorim", ea se uită la el radioasă, cu ochii plini de dragoste și fericire, își ridică apoi privirile spre înalturi, plină de recunoștință; dar o mare mîhnire și tristețe umbrește fața soțului ei la gîndul acelor zile întunecate și chinuitoare. Ea poate să-l liniștească, iar el poate să-i fie recunoscător la rîndul lui; dar rănile căpătate în acea cruntă luptă cu soarta îi stăruie încă în suflet. Lupta îi doboară pe unii. Alții sînt lași și o iau la fugă. Cei cu suflet de tîlhari jefuiesc, rup rîndurile, se fac vinovați de josnicie, lașitate, jafuri ticăloase. Unii ajung la poziții înalte și sînt copleșiți cu onoruri, alții cad și pier nebăgați în seamă pe acest cîmp de luptă. Fericit e cel ce se-ntoarce din luptă cu cinstea nepătată! Philip n-a dobîndit decorații și epoleți. El e ca noi, dragă domnule, nu-i vreun erou genial. Și nădăjduiesc că toți trei au dat dovadă de oarecare curaj, și nu s-au făcut vinovați de nici o josnicie, perfidie, sau dezertare. Dacă v-ați purtat altfel, ce ar spune soția și copiii? În ceea ce o privește pe doamna Philip, vă asigur că ea crede și astăzi că nu mai există om ca soțul ei și e gata să-i cadă prosternată la picioare.

Cum trăiesc oamenii? Cu ce plătesc chiria? Cum izbutesc să-și asigure cina în fiecare zi? De obicei cina este asigurată. Ai putea trăi mai mult chiar dacă ai mînca mai puțin, dar nu poți trăi multă vreme fără să mănînci deloc. Vecinul meu de la numărul 23 cum își cîștigă banii pentru trăsură? Iar cel de la numărul 24 cu ce își plătește casa? În timp ce scriu această propoziție, domnul Cox, care încasează taxele în acest cartier, intră pe uşă. Ce mai faci, domnule Cox ? Nu ne temem deloc să ne întîlnim unul cu altul. Era o vreme — a durat cam doi, trei ani — cînd bietul Philip se tulbura la vederea lui Cox ; dar peste această perioadă atît de tulbure biograful lui are intenţia să treacă în numai cîteva pagini.

După şase luni, cei de la „Upper Ten Thousand" din New York aflară cu oarecare uimire că editorul acestui ziar monden s-a retras din oraş, luînd cu el şi micul conţinut al casei de bani, încît contribuţiile lui Philip nu i-au adus niciodată bietului nostru prieten nici măcar un dolar. Dar dacă un peşte e prins şi mîncat, n-au rămas oare încă mulţi alţii în mare ? În acel moment critic, cînd, în mod firesc, eram descurajat din pricina situaţiei lui Philip, Tregarvan, membru în Parlament din partea comitatului Cornwall — Tregarvan, cel bogat — îşi dădu seama că guvernul şi Camera Comunelor au desconsiderat discursurile şi vederile lui asupra politicii externe, că soţia secretarului de la Externe n-a băgat-o în seamă pe lady Tregarvan, că proiectele unei mari puteri se dovediră foarte ameninţătoare şi periculoase şi trebuiau date în vileag şi contracarate şi că titlul de pair, pe care şi-l dorea de mult, ar cam fi trebuit să i se acorde. Sir John Tregarvan se adresă unui gentleman, politician cu preocupări literare, pe care-l cunoştea. Acesta va edita revista „European Review". Va expune planurile acelei mari puteri care ameninţa Europa. Va demasca un ministru, arătînd în ce ape se scaldă, un ministru care a neglijat onoarea ţării sale şi propria lui cinste, un ministru a cărui aroganţă nu mai trebuie să fie tolerată de către nobilimea de ţară a Angliei. Sir John, un om mărunţel, cu nasturi de alamă la haină şi un cap prelung, un om căruia-i plăcea să se audă vorbind, sosi la autorul prezentei biografii şi ţinu un discurs pe temele mai sus menţionate ; soţia scriitorului se afla în birou, cînd sir John îşi expuse pe larg vederile. Ea îl urmări cu cea mai mare atenţie şi cu cel mai profund respect. Se revoltă cînd află despre ingratitudinea guvernului ; proiectele acelei... acelei mari puteri, ale cărei intrigi erau atît de ameninţătoare pentru pacea Europei, o uluiră şi o înspăimîntară. Dar ideea înfiinţării acelei „Review" o interesa îndeaproape. Desigur, el va fi editorul ; şi... şi (aici femeia îşi privi soţul, peste masă, cu o stranie licărire de triumf în ochi) şi ea îl cunoştea, amîndoi îl cunoşteau, pe singurul om de pe lume cu experiență, care era cel mai potrivit să lucreze sub îndrumarea lui sir John — un gentleman, unul din cei mai loiali din cîți se întîlnesc — un om cu studii universitare ; un bun cunoscător, cu totul remarcabil, al limbilor europene, mai ales al limbii franceze. Și acum, îndrăznesc să spun că cititorul poate ghici despre ce individ era vorba.

— Știam de la bun început, spuse doamna, după ce sir John își luă rămas-bun. Ți-am spus eu că soarta nu-i va părăsi pe acești copilași.

Iar eu nu voi mai încerca s-o conving că „European Review“ n-a fost sortită de cînd lumea să-i permită lui Philip să-și întrețină familia, după cum n-o voi îndemna să adere la secta mormonilor și să accepte toate consecințele pe care le suportă doamnele adepte ale acestui crez.

— Vezi, draga mea, îi spun tovarășei mele de viață, cîte alte lucruri ne-au fost date pesemne, dintru început, la fel cu numirea lui Philip ca redactor la „European Review“. S-a decretat poate *ab initio* că lady Plinlimmon va da serate pentru a o ofensa pe lady Tregarvan, neinvitînd-o să ia parte la ele. Pesemne că soarta a vrut ca lady Tregarvan să aibă o fire invidioasă, încît să o urască pe lady Plinlimmon și să-l prelucreze pe soțul ei, insuflîndu-i ură împotriva șefului său. Poate că destinul a dispus ca Tregarvan să fie un personaj mai curînd slab și amator de vorbărie, care-și închipuia că are talent literar. Altfel nu s-ar fi gîndit niciodată la înființarea acestei „Review“, nu s-ar fi supărat pe lordul Plinlimmon că nu-l invită la ceai și nu l-ar fi angajat pe Philip ca redactor. Așa încît, după cum vedeți, pentru ca acest eveniment să aibă loc, iar buzunarul lui Philip să se umple cu cîteva sute pe an, familia Tregarvan trebuia să se nască de la începutul lumii ; familia Plinlimmon trebuia să răsară din cele mai vechi timpuri și să supraviețuiască pînă în ziua de azi ; doctorul Firmin trebuia să fie un escroc și să se supună poruncii destinului de a-și însuși banii fiului său ; omenirea întreagă, încă de la începuturile rasei noastre, este implicată în această frază, și așa ajungem la Adam și Eva, care nu-și fac decît datoria, aceea de a fi strămoșii lui Philip Firmin.

— Și părinții noștri cei dintîi au cunoscut îndoiala și scepticismul și neliniștea, spuse doamna, accentuîndu-și cuvintele. Dacă vrei să spui că nu există o asemenea forță supremă, care veghează asupra noastră și rînduiește lucrurile pentru binele nostru, ești un ateu, dar așa ceva nu există pe lume, și n-am să te cred în ruptul capului chiar dacă mi-ai spune-o de douăzeci de ori.

Aceste puncte de vedere le menționez în treacăt, ca exemple de logică proprie doamnelor. Mărturisesc însă că Philip însuși, cînd privește înapoi la viața lui din trecut, este foarte mișcat.

— Nu neg, spunea el cu un aer grav, că aceste lucruri s-au întîmplat în mod firesc. Sînt recunoscător pentru ceea ce s-a întîmplat și mă întorc spre trecut nu fără sfială și venerație. Pradă celei mai mari amărăciuni și celei mai cumplite primejdii, am fost salvat la timp. Copleșit de mari suferinți, am primit consolarea supremă. Cînd necazurile au ajuns de nesuportat, au luat sfîrșit, iar din bezna în care ne aflam am ieșit la lumină. *Ut vivo et valeo — si valeo**, știu. Cine a îngăduit asta ? Ai fi în stare să-mi interzici să fiu recunoscător ? Să fiu recunoscător pentru viața mea, pentru copiii mei, pentru pîinea cea de toate zilele, care mi-a fost dată și pentru ispita din ghearele căreia am fost salvat ? Cînd mă gîndesc la trecut și la grelele lui încercări, îmi plec capul cu recunoștință și venerație. Aveam nevoie de ajutor și l-am găsit. Am trecut prin vremuri grele, în care prieteni buni m-au compătimit și m-au ajutat — prieteni buni ca voi, dumneata și soția dumitale; și aș mai putea numi pe mulți alții. N-a existat moment greu pentru mine în care să nu mă sprijini, să nu mă încurajezi, bătrînul meu prieten. Știi ce bine ne-a prins sprijinul dumitale în clipele de suferință ? Bunul samaritean scoate numai doi bănuți pentru călătorul pe care l-a salvat, dar un mic ajutor dat la timp salvează o viață. Îți aduci aminte de dragul nostru Ned St. George, mort în Antile cu ani în urmă ? Înainte de a găsi acest post, își pierdea vremea prin Londra, și era atît de sărac, încît adesea n-avea nici măcar un shilling pentru cină. Venea deseori pe la noi și copiii noștri îl iubeau, iar eu lăsam de obicei cîțiva shillingi pe birou, ca să ia doi, trei din ei, dacă avea nevoie. Precis îți aduci aminte de el. Ai fost și dumneata la dineul pe care l-am dat cînd și-a găsit acel post. Am uitat cît a costat, dar îmi amintesc că partea mea se ridica la numărul exact de shillingi pe care bietul Ned îi luase de pe biroul meu. Mi-a restituit banii pe dată, la cîrciuma din Blackwall. Îmi spunea că i se pare providențial : fără acei shillingi și fără locul ce-i era rezervat la masa noastră, și-ar fi pus capăt zilelor. Nu mă laud cu cei doi bănuți pe care-i dădeam, dar mulțumsec lui Dumnezeu că m-a adus lîngă el, ca să i-i pot da. *Benedico benedictus.* * Mă întreb uneori, prietene, sînt eu oare același cu cel de acum douăzeci de ani, de dinainte de a cheli, de pe vremea cînd cei mici ne ajungeau numai pînă la genunchi ? Înainte de cină m-ai văzut în bibliotecă citind vechea „European Review", înființată de prietenul dumitale Tregarvan. Am dat de un articol al meu, unul foarte slab, pe o temă de care n-aveam habar. „Politica persană și intrigile de la Curtea din Teheran". Îmi fusese comandat. Tregarvan avea un interes special cu Persia, sau voia să-l jignească pe sir Thomas Nobbles **, care era ministru acolo. Am luat micul dejun cu Tregarvan la „Albany", faptele (le vom numi fapte) și hîrtiile mi-au fost puse la îndemînă și am plecat acasă pentru a da în vileag matrapazlîcurile lui sir Thomas și intrigile îngrozitoare de la Curtea Rusiei. Ei bine, domnule, cînd m-am uitat la textul vechiului articol din „Review", totul a dispărut, și Nobbles, și Tregarvan, și Teheran. Ceea ce vedeam cu ochii minții era o masă de brad într-o cămăruță, o lampă de birou și un tînăr scriind la lumina ei, cu inima grea și chinuit de o teamă îngrozitoare. Unul din copiii noștri zăcea bolnav în camera alăturată, și îmi stăruia în amintire chipul soției mele, care venea din cînd în cînd în camera mea, spunînd : „Acum a adormit, și febra i-a scăzut mult".

---

* Cum trăiesc și cum stau cu sănătatea — dacă sînt sănătos (lat.).

Conversația noastră fu întreruptă de apariția unei tinere domnișoare zvelte, care mi se adresă :

— Tăticule, se răcește cafeaua ; iar trăsura trebuie să sosească dintr-o clipă în alta și amîndouă, și mămica, și nașa, au spus că încep să se supere pe voi. Știi că stați de vorbă de două ceasuri ?

Trecuseră chiar două ceasuri de cînd sporovăiam despre vremile trecute. Dacă tot vă povestesc pățaniile domnului

---

* Eu cel binecuvîntat dau binecuvîntarea (lat.).

** Nume cu valoare simbolică, format de la verbul *to nobble* (a mitui, a înșela).

Firmin, prefer să vi le relatez cu propriile lui cuvinte, de cîte ori mi le pot aminti sau le pot imita. Amîndoi avem acum un aer mai grav şi am devenit nişte domni mai respectabili decît eram pe vremea la care mă refer. Între timp fata lui Firmin a crescut mai înaltă decît naşa ei. Veterani amîndoi, ne place să pălăvrăgim despre zilele senine ale tinereţii noastre (zile pline de veselie ? nu, trecutul nu e niciodată vesel), să zicem doar despre zilele tinereţii noastre ; dar oare întinerim numai vorbind despre ele sau pur şi simplu ne complacem într-o veselie şi o prolixitate senile ?

Tregarvan doarme somnul de veci, lîngă strămoşii lui din Cornwall ; Europa, de ani întregi, a mers mai departe fără acea „Review“ a ei ; adevărul este însă că înfiinţarea acelui organ ocult al opiniei publice i-a prins bine lui Philip Firmin şi, pentru un timp, i-a asigurat lui şi mai multor micuţi nevinovaţi dependenţi de el pîinea cea de toate zilele. Desigur, pe cînd era atît de săracă, această onorabilă familie s-a mărit şi s-a înmulţit ; nevastă-mea insistă să arăt cum au fost ei sprijiniţi după ce şi-au mărit familia. Cînd a apărut un al doilea micuţ în camera copiilor, Philip s-ar fi mutat din strada Thornhaugh, dar n-a putut din cauza rugăminţilor şi stăruinţelor Micuţei Sore, cea atît de iubitoare, care a insistat spunînd că mai avea multe camere, pentru fiecare, în casa ei şi că dacă Philip pleca, o să-l dezmoştenească pe micul ei fin. Şi atunci, s-a aflat, într-adevăr, că această fiinţă devotată şi iubitoare îi lăsase moştenire lui Philip toată mica ei avere. Iată raze de soare ce pătrund în temniţă ! Iată picături de rouă căzînd în deşert ! Şi prietenul nostru recunoaşte din inimă că în ceasul greu a primit ajutor şi încurajări.

Cu toate că domnul Firmin avea o inimă recunoscătoare, am admis de mult că din cînd în cînd era un ins gălăgios şi dezagreabil, nestăpînit la vorbă şi violent în comportare ; iar acum, iată-ne ajunşi la acea perioadă din viaţa lui, cînd izbucni o ceartă, în care, îmi pare rău că trebuie s-o spun, domnul Philip n-a avut dreptate. De ce ne asociem cu cei ce nu ne sînt pe plac ? De ce oare unii oameni ţin morţiş să realizeze o apropiere între cei ce nu se simpatizează deloc ? Cred că doamnele noastre au fost acelea care au încercat să-i împace pe Philip şi pe patronul lui ; ele i-au reconciliat şi au făcut toate eforturile pentru a-i împrieteni ; dar cu cît se vedeau mai des, cu atît se plăceau mai puţin ; iar acum Muza mea trebuie să vă relateze despre ruptura lor finală şi iremediabilă. Cîntă, zeiţă, mînia ce-aprinse pe Mugford ! Şi soarta jalnică a lui Philip. V-am vorbit despre antipatia dintre cei doi.

— Dacă Firmin e sărac lipit pămîntului, ăsta nu e un motiv ca să adopte o atitudine atît de batjocoritoare şi aerele astea de superioritate, să facă pe grozavul cu un om care i-a dat o pîine, argumenta Mugford, pe bună dreptate. Ce-mi pasă *mie* că are studii universitare ? Valorez tot atît cît valorează şi el. În orice caz, sînt mai bun decît escrocul de taică-su, care umblase şi el pe la şcoli înalte şi trăise într-o societate aleasă. Eu singur mi-am făcut o situaţie şi m-am întreţinut singur de la paişpe ani şi mi-am ajutat mama şi fraţii ; cu asta nu se poate lăuda redactorul meu, care încă nu se poate întreţine singur. Pot să găsesc cincizeci de redactori la fel de buni ca el, numai să deschid fereastra şi să strig. Sigur că pot ! Să-l ia dracu' pe Firmin ! Mă scoate din fire !

Pe de altă parte, domnul Firmin obişnuia să-şi spună părerea cu aceeaşi sinceritate.

— Ce drept are acest individ să-mi spună Firmin ? întrebă el. Sînt Firmin numai pentru egalii şi prietenii mei. Muncesc pentru acest om, în schimbul a patru guinee pe săptămînă. Îi dau contravaloarea salariului ce mi-l plăteşte şi în fiecare sîmbătă seara sîntem chit. Să-mi zică Philip şi să mă bată pe umăr ! Mă sufoc, domnule, cînd mă gîndesc la afurisita lui familiaritate !

„Neobrăzatul !" strigau nu fără motiv atît patronul, cît şi angajatul său.

Aceşti oameni trebuiau ţinuţi departe unul de celălalt ; dar numai o milă creştinească prost înţeleasă şi urzelile femeieşti i-au adus unul în faţa celuilalt.

— Altă invitaţie de la Mugford. Ne înţelesesem că nu mă voi mai duce acolo, şi nu mă voi duce, spuse Philip blîndei lui soţii. Scrie-i şi spune-i că avem o altă invitaţie, Charlotte.

— E pentru ziua de optsprezece a lunii viitoare şi sîntem în douăzeci şi opt, a zis biata Charlotte. Nu putem spune că am fost invitaţi în altă parte cu atîtea zile înainte.

— E pentru una din seratele lui de gală, a insistat Micuţa Soră. Nu vă puteţi certa acolo. El are suflet bun.

Dumneata la fel. Nu e bine să te certi cu el. Ah, Philip, iartă şi tu şi fiţi prieteni !

Philip a cedat insistenţelor celor două femei, aşa cum facem cu toţii ; o scrisoare a fost trimisă la Hampstead anunţînd că domnul şi doamna P. F. vor avea onoarea etc.

În calitatea sa de proprietar al unui ziar, mulţi profesori de muzică şi cîntăreţi de operă îi făceau o curte asiduă domnului Mugford ; iar lui îi plăcea să stea de vorbă cu ei la masa-i primitoare, să-şi laude vinurile, arta culinară a bucătarilor lui, argintăria, grădina, bunul trai, meritele personale — toate acestea pe durata cinei —, în vreme ce artiştii şedeau respectuoşi şi-l ascultau ; obişnuia să adoarmă şi să sforăie, iar cînd se trezea, îi îngîna cu o veselie nelalocul ei pe artiştii profesionişti care cîntau printre cei adunaţi în salon.

Printre ei se afla şi o doamnă, cunoscută cîndva în teatru sub numele de doamna Ravenswing şi care fusese obligată să urce pe scenă din pricina purtării dezonorante a soţului ei, un anume Walker, unul dintre cei mai mari şnapani care au intrat vreodată la închisoare ; la moartea acestuia, s-a căsătorit cu un oarecare domn Woolsey, un croitor bogat, care a renunţat apoi la profesiunea lui şi a convins-o şi pe nevastă-sa să renunţe la scenă.

Nu existau oameni mai stimaţi şi mai onorabili decît Woolsey şi soţia lui, după cum spun cei care cunoşteau povestea vieţii lor. Doar că doamna Woolsey era gălăgioasă ; pronunţia ei lăsa de dorit ; la cină, cuţitul se afla adesea acolo unde n-ar fi trebuit. Striga bărbaţii pe nume şi fără nici un titlu de politeţe. Îi plăcea foarte mult vinul de Porto şi mai cerea un pahar fără nici o sfială. Se aşeza să cînte la pian şi din gură cu multă amabilitate, dar dacă te uitai la mîinile ei alunecînd pe clape — ei bine — n-aş vrea să fiu nepoliticos, dar mă văd nevoit să mărturisesc că acele mîini nu erau albe ca ivoriul pe care-l loveau cu putere. Woolsey îşi asculta încîntat nevasta. După ce termină de cîntat, Mugford insistă ca ea să mai ia un pahar de „ceva" ; iar acel suflet atît de amabil răspunse că ar lua „cevaşilea cald". Se aşeză să-i asculte cu o răbdare fără margini pe micii Mugford interpretînd oribilele lor exerciţii muzicale ; şi după ce terminară, era din nou gata să se ducă la pian, să cînte alte cîntece şi să bea mai mult din acel „cevaşilea cald".

Nu spun că doamna Woolsey era o femeie elegantă sau o companie potrivită pentru doamna Philip; dar știu că doamna Woolsey era o femeie bună, deșteaptă și plină de bunăvoință și că Philip s-a purtat urît cu ea. N-ar fi vrut să fie necuviincios cu ea, spunea el, dar adevărul este că a tratat-o pe ea, pe soțul ei, pe Mugford și pe doamna Mugford cu o aroganță și un dispreț care i-au exasperat din cale-afară și i-au uluit pe toți.

Philip auzise, pe vremuri, cum niște bătrîni păcătoși povesteau prin cluburi rău famate lucruri necuviincioase despre această biată doamnă, modestă și nevinovată ca Susana *. Bătrînul Trail, de pildă, era unul dintre ei; care femeie scapă de batjocurile și bîrfelile lui? Mai erau și alții, a căror mărturie era la fel de mincinoasă. Philip nu s-ar fi sinchisit și nu s-ar fi certat pentru întîietate și ar fi ocupat orice loc i s-ar fi desemnat la masă. Dar cînd doamna Woolsey își făcu apariția în rochie de satin mototolită, cu părul ciufulit, și fu salutată foarte călduros și respectuos de către familia gazdă, Philip își reaminti poveștile de demult despre biata femeie; ochii îi fulgerară de mînie, iar inima îi bătu atît de indignată, încît aproape că se sufocă. O inviți pe această femeie și pe nevastă-mea în același timp? gîndea el și avea un aer atît de aprig și furios, încît mica lui soție timidă îl privi alarmată pe iubitul ei Philip, se furișă lîngă el și-i șopti:

— Ce e cu tine, dragul meu?

Între timp, doamna Mugford și doamna Woolsey discutau aprins despre vreme, camera copiilor și așa mai departe, iar Woolsey și Mugford stăteau de vorbă cu cea mai afectuoasă prietenie.

Philip, care se încrunta la oaspeții nou-veniți și întorcea tuturor spatele lui lat și vorbea numai cu soția lui, deveni o prezență incomodă pentru patronul său.

„Fir-ar să fie, înfumuratu' naibii! își zicea Mugford. E gata să întoarcă oaspeților mei spatele, fiindcă Woolsey a fost negustor. Dar un croitor cinstit face mai mult decît un doctor falit și escroc. *Woolsey* n-are de ce să se rușineze să iasă în lume, aşa socotesc. De ce m-ai pus să-l invit din nou pe acest individ, doamnă M. ? Nu înţelegi că societatea noastră nu e destul de aleasă pentru el ?“

---

* Vechiul Testament. Susana, soția lui Daniel, om bogat din Babilon, a fost acuzată de infidelitate de către doi bătrîni, pe care ea îi respinsese. Nevinovăția i-a fost dovedită, iar cei doi au fost condamnați la moarte.

Purtarea lui Philip l-a iritat atît de mult pe Mugford, încît, atunci cînd cina a fost anunţată, el i-a oferit braţul doamnei Woolsey, de unde mai înainte avusese intenţia să-i facă Charlottei această cinste. „Am să-i arăt eu“, gîndea Mugford, „că doamna unui negustor cinstit, care şi-a croit singur calea în viaţă şi nu se teme de nimeni, e mai presus decît soţia unui redactor, şi ea fiica unui falit notoriu.“

Cu toate că cina a fost luminată de minunata argintărie a lui Mugford şi că s-a servit cel mai bun vin din pivniţele gazdei, unora din cei prezenţi ospăţul li se păru sumbru şi plictisitor, iar Philip şi Charlotte, chiar şi Mugford, îşi ziceau că mai bine n-ar fi avut loc. Doamna Woolsey însă a mîncat nepăsătoare şi şi-a băut vinul ; în timp ce Philip, aducîndu-şi aminte de calomniile pe socoteala ei, şedea în faţa acestei doamne total neştiutoare şi o fulgera cu ochii în tăcere, cu un aer insolent şi nesuferit, pînă cînd doamna Woolsey îi împărtăşi doamnei Mugford bănuiala că gentlemanul înalt trebuie să fi păţit ceva, de vreme ce îi tot tună şi-i fulgeră.

Trăsura doamnei Woolsey şi birja domnului Firmin fură anunţate în acelaşi timp ; Philip se ridică numaidecît şi îi făcu nevesti-sii semn de plecare. Dar trăsura doamnei Woolsey avea desigur întîietate ; Mugford o însoţi pe această doamnă pînă la scara trăsurii.

Doamnei Firmin nu-i acordă aceeaşi atenţie. Poate că uitase. Poate că nu se gîndise că regulile de politeţe cereau să acorde aceeaşi atenţie soţiei unui redactor ; în orice caz, n-a fost atît de necuviincios cum fusese Philip toată seara ; acum stătea în hol, privind cum se urcau oaspeţii în trăsuri, cînd, dintr-o dată, Philip coborî furios dintr-a sa, se înfipse ţanţoş în faţa gazdei, care stătea în hol, şi-l înfruntă cu un surîs dintre cele mai batjocoritoare, aşa cum am aflat de la Philip, mai tîrziu.

— Îmi închipui că te-ai întors să-ţi aprinzi pipa ? Ce plăcut trebuie să fie pentru soţia dumitale, nu ? spuse Mugford, savurîndu-şi gluma.

— M-am întors, domnule, răspunse Philip fulgerîndu-l pe Mugford cu privirea, să vă întreb cum ați cutezat s-o invitați pe doamna Firmin ca s-o întîlnească pe această femeie ?

Mugford își pierdu cumpătul, iar din acest moment fu rîndul lui să nu mai aibă dreptate. Cînd se înfuria, limbajul domnului Mugford nu era din cele mai alese. Am auzit că atunci cînd se supăra, obișnuia să-și înjure subalternii. Și cu acest prilej slobozi un potop de ocări. Îi spuse lui Philip că nu mai avea de gînd să-i suporte obrăznicia ; că, pentru el, Philip nu era decît fiul unui doctor escroc ; că, deși nu studiase la universitate, putea să-i cumpere și să-i plătească pe toți cei cu diplome, așa cum făcuse pînă atunci, iar dacă Philip binevoia să vină în curtea din dos pentru zece minute, o să-i ardă vreo două și o să-i arate dacă el, Mugford, era sau nu un adevărat bărbat.

Biata Char, care-și închipuia că soțul ei se întorsese să-și aprindă trabucul, aștepta în trăsură ignorînd cu totul ceea ce se întîmpla și credea că cei doi gentlemeni discutau probleme de redacție. Cînd Mugford începu să-și scoată haina, ea se miră, dar nu pricepu defel sensul acelui gest. Mai tîrziu Philip îl descrise pe patronul lui plimbîndu-se ca un leu în cușcă, fără haină și folosind cuvinte din cele mai violente.

Dar atrasă de tonul ridicat al discuției, doamna Mugford ieși din salonul învecinat, însoțită de aceia dintre copii care încă nu se duseseră la culcare. Văzîndu-l pe Mugford scoțîndu-și fracul, începu să țipe, dar Mugford îi acoperi glasul, împroșcîndu-l pe Philip cu felurite înjurături, amenințîndu-l cu pumnii și cerîndu-i socoteală — cum de îndrăznea ticălosul să-l insulte în propria-i casă ! Își propuse chiar să-i spargă capul pe dată. În clipa aceea, biata Char sări îngrozită din trăsură și fugi spre soțul ei, care tremura din tot trupul, iar nările îi fremătau de furie. Atunci doamna Mugford se repezi înspre ei, se postă cu trupul ei voluminos în fața soțului ei și, făcîndu-l pe Philip „bestie lașă“, îl întrebă dacă avea intenția să-l atace pe acel omuleț în vîrstă. Apoi Mugford, zvîrlindu-și haina pe jos, îl îndemnă pe Philip, cu reînnoite ocări, să vină să dea în el. Într-un cuvînt, avu loc cel mai neplăcut scandal, iscat din pricina firii nestăpînite a domnului Philip Firmin.

CAPITOLUL XXXV

RES ANGUSTA DOMI *

După o asemenea ceartă înverşunată ca aceea descrisă în capitolul precedent era cu neputinţă de a-i mai împăca pe cei doi bărbaţi. Singura şansă de a nu tulbura pacea era de a-i ţine departe unul de altul. Dacă s-ar fi întîlnit, s-ar fi repezit unul la celălalt. Mugford pretindea că ar fi putut să facă praf matahala aceea de redactor, care nu ştia să-şi folosească pumnii. În tinereţea lui Mugford, boxul fusese o artă la modă ; iar bătrînul gentleman încă mai credea în priceperea şi vitejia lui.

— Ascultă-mă pe mine, zicea el, cu toate că individu' e mare cît un jandarm călare, l-aş fi făcut praf într-o clipită.

Mă bucur, pentru Charlotte şi pentru soţul ei, că nu s-a ales praful de acesta din urmă. Presupun că Philip arăta atît de furios şi surprins, precum un leu atacat de un căţel. N-aş fi vrut să fiu în locul căţelului ; de altfel nici firea mea liniştită şi paşnică nu mi-ar fi dat ghes şi nu m-ar fi îndemnat să mă lupt cu leii.

Bine a făcut Philip că şi-a dat frîu liber sentimentelor şi s-a certat cu cel ce ţinea pîinea şi cuţitul ; dar cînd veni ziua de sîmbătă, care filantrop avea să-i înmîneze domnului F. patru sovereigni şi patru shillingi, aşa cum obişnuia să facă domnul Burjoyce, editorul de la „Pall Mall Gazette“ ? O remuşcare mai adîncă decît aceea de a fi aruncat toţi banii pe fereastră îl cuprinse cînd află că doamna Woolsey, pe care o legase la stîlpul infamiei, era o doamnă foarte respectabilă şi vrednică de stimă.

— M-aş duce, domnule, şi m-aş tîrî în genunchi în faţa ei, spunea Philip patetic. Dacă-l văd pe acel croitor, am să-i cer să mă pună la pămînt şi să mă calce în picioare cu ghetele lui înalte cu şireturi. Ah, ce ruşine, ce ruşine ! N-am să învăţ oare niciodată să-mi iubesc semenii şi voi continua să cred minciunile ce mi se toarnă ? Cînd o să-l întîlnesc la club pe ticălosul acela de Trail, va trebui să-l pedepsesc cu asprime. Cum a îndrăznit să-şi bată joc de reputaţia unei femei cinstite ?

---

* Situaţie grea acasă (lat.).

Prietenii lui Philip l-au implorat să nu dea amploare acelui conflict, ca să nu tulbure buna înţelegere ce domnea în societate.

— Dacă, îi argumentam noi, fiecare femeie pe care a ponegrit-o Trail ar avea un apărător care să-i rupă acestuia urechile, la club, sub privirile tuturor, ce loc vulgar, ce cuib de vipere ar deveni acel club ! Dragul meu Philip, l-ai auzit vreodată pe Trail vorbind de bine vreun bărbat sau vreo femeie ?

Cu asemenea stăruinţe şi argumente, am izbutit să menţinem pacea în regat.

Bine, bine, dar cum să găsim o altă „Pall Mall Gazette" ? Dacă Philip ar fi posedat şapte mii de lire, depuse cu dobîndă de trei la sută, venitul lui nu l-ar fi depăşit pe acela pe care-l încasa de la loiala bancă a lui Mugford. Ah, cîte căi şi cîte mijloace minunate există pe lume ! Cînd mă gîndesc că acest rînd, acest cuvînt pe care-l scriu acum reprezintă bani, mă cuprinde mirarea, dar şi respectul. Un om îşi ia ca exemplu propriul caz, aşa cum îşi rosteşte propriile-i rugăciuni pentru el şi familia lui. Ca să ilustrăm aceasta, vom spune că eu sînt plătit cu şase pence pentru un rînd. Cu exclamaţia „Ah, ce minunat !", referitoare la cuvintele „pentru un rînd", pot cumpăra o pîine, o bucată de unt, o cană cu lapte şi o cantitate mică de ceai — de fapt, îndeajuns pentru micul dejun al familiei şi al slujitorilor casei ; iar femeia cu ziua, slujnica *lor*, poate pune frunzele de ceai într-o nouă cantitate de apă, poate înmuia cojile de pîine în lapte şi va avea o masă *tant bien que mal* *. Soţia, copiii, oaspeţii, servitorii, toţi mîncăm, ca să zic aşa, de pe urma trudei lui Philip Firmin. Dar vecinul meu de alături, pe care-l văd plecînd la birou cu umbrela în mînă ? Dar cel de la a doua uşă, omul de afaceri ? Dar doctorul, care locuieşte la uşa următoare ? Ştiu precis că brutarul a lăsat azi dimineaţă pîini la fiecare din uşile lor, că toate coşurile fumegă şi că toţi vor lua micul dejun. Ah, mulţumesc lui Dumnezeu pentru asta ! Sper, bunul meu prieten, că nici eu, nici dumneata nu sîntem atît de trufaşi, încît să nu ne rugăm pentru pîinea cea de toate zilele şi să nu fim recunoscători pentru ea. Domnul Philip trebuie să muncească din greu pentru pîinea lui, ca şi alţi semeni de-ai săi ; să muncească pentru ea și să se roage pentru ea. Un fior mă cuprinde și încerc un sentiment înălțător cînd mă gîndesc la rugăciunea zilnică și la miile de semeni care o rostesc în vîltoarea grijilor și a suferințelor, chinuiți de îndoieli, în sărăcie sau în deplină sănătate și bogăție. *Panem nostrum da nobis hodie.* * Philip o rostește încetișor lîngă patul soției și lîngă acela al copiilor lui și pleacă devreme la muncă cu mai multă tragere de inimă ; cînd se întoarce ostenit ca să se odihnească după ce ziua de muncă s-a încheiat, mulțumește în tăcere Celui care, cu mărinimie, i-a dat o bucată de pîine. Ce cor imens înalță în lumea întreagă un imn de dragoste, recunoștință și credință. Fiecare zi spune mai departe celei care-o urmează uimitoarea poveste, iar noaptea o repovestește altei nopți.

---

* De bine, de rău (fr.).

Cum de-am ajuns să mă gîndesc la un răsărit de soare pe care l-am văzut acum vreo douăzeci de ani, pe Nil, cînd fluviul și cerul se învăpăiaseră și străluceau în lumina zorilor, iar în timp ce soarele se ivea, marinarii îngenunchiau pe coverta trandafirie, invocîndu-l pe Allah ? Prietene, tot așa, cum soarele răsare zilnic deasupra acoperișurilor sărăcăcioase din jurul propriului tău cămin, te vei trezi în fiecare dimineață, ca să te duci la muncă. Fie ca muncitorul să-și facă temeinic datoria pînă la căderea nopții, iar supraveghetorul să se poarte blînd cu el !

Așadar, două din legăturile de siguranță ale lui Philip se rupseră și cedară după o mică tensiune, iar bietul de el nu mai avea de ce să se agațe, în afară de acea minunată „European Review“, înființată de misteriosul Tragarvan. Actorii, oameni superstițioși și care respectă vorbele din bătrîni, sînt de părere că Cerul, într-un chip misterios, creează impresari în folosul lor. Tot așa, proprietarii de „Review“ sînt trimiși să ne hrănească pe noi, oamenii de litere. Cu cîtă amabilitate asculta nevastă-mea discursurile pompoase, lungi și plicticoase ale lui Tregarvan ! El, pompos și banal ? Tregarvan vorbea cu un bun simț desăvîrșit ! Această femeie șireată nu a lăsat niciodată să se vadă că ar obosi-o conversația lui. I-l lăuda lui Philip, chiar și cînd nu era de față, și n-ar fi îngăduit nici o vorbă defăimătoare la adresa lui. Ca un doctor care-ți palpează pieptul, ficatul, inima, care-ți ascultă plămînii, îți ia pulsul și cîte și mai cîte, tot așa acest medic practicant — nevastă-mea — îl studia, îl fricționa, îl examina pe Tregarvan. Desigur, el dădea voie să fie operat. Desigur, habar n-avea că doamna îl flata, îl linguşea, îl îmbrobodea pentru a-şi atinge scopurile ; ci se gîndea că el era un om foarte bine informat, locvace, care văzuse multe, citise o grămadă de cărţi şi care avea un mod foarte plăcut de a împărtăşi din ceea ce ştia şi celorlalţi ; iar doamna în chestiune era o femeie deşteaptă, doritoare, din fire, să afle cît mai multe. Fugi de-aici, Dalila ! Îţi ştiu eu şiretlicurile ! Cunosc, la Londra, multe alte Omfale care l-ar ademeni pe Hercule să plece de la club şi să vină să le asculte vorbele linguşitoare.

---

* Pîinea noastră cea de toate zilele (lat.).

Una din marile dificultăţi era de a-l convinge pe Philip să citească articolele scrise de Tregarvan în „Review". La început a spus că nu le poate citi sau că nu şi le va mai putea aminti, aşa că nu avea nici un rost să le citească. Dar noul patron al lui Philip avea obiceiul, în cursul conversaţiilor, să facă aluzii abile la propriile lui articole, aşa încît întrevederile ocazionale cu Tregarvan erau pentru imprudentul nostru prieten adevărate examene ; opiniile proprietarului ziarului despre comerţul liber, taxa pe malţ, taxele de import, planurile Rusiei, sau cîte altele, puteau fi acceptate sau respinse, cu condiţia să le şi cunoşti. Noi, de fapt, n-am făcut altceva decît să-l determinăm pe Philip să se pună la curent cu articolele patronului său. Cînd venea pe la noi, îi puneam întrebări cu privire la acele articole — îl „meditam", cum se spune în limbajul universitar. Nevastă-mea l-a îmbrobodit pe acest nefericit membru al Parlamentului într-un fel care îmi dă fiori cînd mă gîndesc de cîtă ipocrizie sînt capabile reprezentantele acestui sex. Oare subterfugiile şi prefăcătoriile cu care-i amăgea pe alţii le folosea şi în cazul meu ? Ce gînd oribil ! Nu, îngeraşule ! Faţă de alţii poţi fi o linguşitoare ipocrită ; cu mine eşti numai sinceritate. *Alţi* bărbaţi ar fi fost amăgiţi de femei, dar eu nu pot fi dus de nas cu asemenea tertipuri ; iar tu eşti întruchiparea sincerităţii !

Pe atunci primeam o anumită sumă de bani pe an, ca redactori. Pe lîngă asta, eram plătiţi şi pentru articolele noastre. Ajungeam într-adevăr la un venit frumuşel, datorită acestei „Review" şi ne rugam să dureze toată viaţa. Puteam scrie un roman. Puteam colabora cu articole la un ziar cotidian sau puteam face practică parlamentară ca avocaţi. De fapt, noi l-am convins pe Philip să se ocupe de unul sau două procese privind căile ferate, iar nevastă-mea a trebuit să le linguşească şi să le vrăjească pe nevestele avocaţilor consultanţi, aşa cum amăgise membri ai Parlamentului. Eu cred că Dalila mea începuse să-i facă curte bătrînului episcop Crossticks, cu intenţia de a obţine pentru *protégé*-ul ei un mijloc de trai ; dar cu toate că doamna în cauză a respins cu indignare această acuzaţie, va avea ea bunăvoinţa să explice de ce predicile episcopului erau atît de exagerat de mult lăudate în „Review“ ?

Brutalitatea şi franchețea lui Philip nu-i displăceau lui Tregarvan, spre mirarea noastră a tuturor, care tremuram ca nu cumva să-şi piardă şi acest post cum şi-l pierduse pe cel precedent. Tregarvan avea mai multe case la ţară, unde nu numai redactorul de la „Review“ era bine primit, ci şi nevasta şi copiii acestuia, faţă de care soţia lui Tregarvan manifesta un vădit interes. La Londra, lady Mary organiza reuniuni, la care-şi făcea apariţia şi Charlotte, micuţa noastră prietenă ; şi de şase ori în fiecare anotimp, bogatul gentleman din Cornwall îşi sărbătorea echipa de la „Review“. Vinul lui era vechi şi de cea mai bună calitate ; glumele lui erau şi ele învechite ; masa, pompoasă, solemnă şi îmbelşugată. Dacă Philip trebuia să mănînce pîinea supuşeniei, franzela era aici coaptă pentru el cu mare amabilitate, iar el o mînca supus, fără să bombăne prea mult. Această dietă nu le prieşte stomacurilor trufaşe şi chiar le displace, dar Philip se arăta foarte smerit acum, fiind oricînd recunoscător pentru orice amabilitate. Era dintre cei dispuşi să ceară ajutorul prietenilor şi-l accepta fără să-şi piardă independenţa. Bineînţeles, nu primea darurile oricui, numai pe ale unora, pe care-i răsplătea nu numai cu monede, ci şi cu o imensă afecţiune şi recunoştinţă. Cum mai rîdea omul ăsta de glumele mele ! Cum binecuvînta pămîntul pe care călca nevastă-mea ! Se declară apărătorul nostru. Se certa cu cei care ne găseau defecte sau cu cei care nu puteau să ne vadă toate calităţile. Te înduioşa să vezi cum acest bărbat zdravăn îşi recunoştea toate defectele cînd era vorba de el, iar noi, prietenii lui, nu aveam nici un cusur, şi vai de acela care ar fi îndrăznit să ne defăimeze în prezenţa lui.

Într-o zi, la masa patronului, Philip îşi manifestă hotărîrea fermă de a ne ocroti, apărîndu-ne de bîrfelile acelui domn Trail, mai sus pomenit, un gentleman căruia cu greu îi erai pe plac şi care credea că vecinul lui, oricare ar fi fost el, era capabil numai de rele. Conversaţia ajunsese, din întîmplare, la caracterul prea plecatului slujitor al cititorului, iar Trail, așa cum ne putem lesne închipui, nu m-a cruțat mai mult decît cruța restul omenirii. Ți-ar plăcea să te iubească toată lumea ? Iată un motiv pentru Trail să te deteste. Chiar de-ai fi un înger, căzut în clipa asta din cer, ți-ar căuta cu atenție o murdărie pe veșmînt și o pană sau două de culoare neagră pe aripi. În ce mă privește, știu că nu fac parte din nici una din cetele îngerești ; și pășind pe pămîntul meu natal nu se poate să nu mă murdăresc și cu puțin noroi pe pantaloni. Așadar, domnul Trail începu să-mi zugrăvească portretul, accentuînd acele umbre întunecate pe care acest maestru binecunoscut le folosește de obicei. Eram parazitul aristocrației ; un lingușitor, un tîlhar, un bețiv, un ucigaș, un oportunist etc., etc. Cu un mic efort de imaginație, doamna Candoare poate umple rîndul și poate potrivi culorile conform fanteziei ei pline de amabilitate.

Philip sosi cu întîrziere la cină ; de *această* vină, trebuie să mărturisesc, se face prea adesea vinovat. Toți erau la masă ; el se așeză pe singurul scaun liber, care se afla din întîmplare alături de domnul Trail. De partea cealaltă a lui Trail, ședea un individ corpolent, cu o înfățișare sănătoasă, înfloritoare, cu o vestă albă, către care Trail își îndrepta multe din vorbele lui amabile, adresîndu-i-se de mai multe ori cu „sir John". O dată sau de două ori, l-am văzut pe Philip certîndu-se la masă. După aceea, strigă cu voce tare *mea culpa*, cu sinceritate. Și-a luat mari angajamente că o să se îndrepte, mai ales în această privință. A reușit, dragi semeni ai mei, tot atît cît dumneata și cît mine, care ne recunoaștem greșelile și continuăm să promitem să facem progrese, și totuși ne poticnim și ne lovim, ca apoi iar să ne ridicăm. Caldarîmul vieții este presărat cu coji de portocale ; cine n-a alunecat niciodată pe ele ?

— Este omul cel mai înfumurat din Londra, continua Trail, și unul dintre cei mai interesați. Ar arunca cît colo un colonel ca să ia masa cu un general. Nu v-ar părăsi pe dumneavoastră pentru doi baroneți — e un individ mult prea isteț ca să facă așa ceva. Pe *dumneavoastră* poate că nu v-ar părăsi ca să cineze cu un lord, dar pe-un baronet oarecare — cu siguranță.

— Și pe noi de ce nu, așa cum o face cu ceilalți ? întrebă Tregarvan, care părea amuzat de flecăreala vorbitorului.

— Fiindcă dumneavoastră, amîndoi, nu sînteţi nişte baroneţi de duzină. Fiindcă domeniile dumneavoastră sînt mult prea întinse. Fiindcă unul dintre dumneavoastră poate, într-o bună zi, să intre în Senat. Fiindcă în calitate de scriitor, ne putem uşor închipui că se teme de o anumită „Review", exclamă Trail izbucnind în rîs.

— Trail vorbeşte despre unul dintre prietenii dumitale, spuse gazda, salutîndu-l pe noul venit şi zîmbindu-i.

— Ce noroc pe prietenul meu, bombăni Philip, mîncîndu-şi supa în tăcere.

— Apropo, articolul lui despre Madame de Sévigné n-are nici o valoare. Nu cunoaşte deloc epoca. Trei greşeli grosolane de limbă franceză. Un om nu poate scrie despre societatea franceză decît dacă a trăit în ea. Ce ştie Pendennis despre asta ? Un om care face asemenea greşeli de limbă franceză nu poate înţelege această limbă. Un om care nu vorbeşte franţuzeşte nu poate intra în societatea franceză. Iată de ce nu poate scrie despre societatea franceză. Toate aceste argumente sînt destul de clare. Mulţumesc, şampanie, vă rog. E prea bine văzut, ascultaţi-mă pe mine, şi nevastă-sa la fel. Obişnuiesc s-o prezinte ca pe o frumuseţe, cînd, de fapt, nu e decît o femeie lipsită de gust, bună numai ca dădacă. E total lipsită de stil.

— Nu este decît una dintre cele mai minunate femei din lume, zise domnul Firmin pe un ton ridicat, înroşindu-se ca para focului.

Şi se avîntă în apărarea persoanelor noastre, elogiindu-ne pe amîndoi laolaltă şi pe fiecare în parte, şi sper că în vorbele lui era totuşi şi niţel adevăr. În orice caz, pleda cu atîta entuziasm, încît domnul Trail se trezi în minoritate.

— Ai dreptate să-ţi aperi prietenii, Firmin ! exclamă gazda. Dă-mi voie să-ţi prezint pe...

— Daţi-mi voie să mă prezint singur, spuse gentlemanul aşezat de partea cealaltă a lui Trail. Domnule Firmin, dumneata şi cu mine sîntem rude, eu sînt sir John Ringwood.

Şi sir John îi întinse mîna lui Philip, peste speteaza scaunului lui Trail. Au vorbit foarte mult în cursul acelei seri ; iar cînd Trail şi-a dat seama că gentlemanul, marele conte, era prietenos şi amabil cu Philip şi-şi declara sus şi tare înrudirea cu el, atitudinea lui Trail faţă de Firmin se schimbă. Aduse apoi un cald elogiu lui sir John pentru franchețea și bunăvoința lui de a-și recunoaște ruda nefericită și adăugă binevoitor :

— Philip nu va fi ca doctorul și nu e vina lui că are drept tată un escroc.

În zilele de mult trecute, Trail mîncase și băuse pe săturate la masa acestui escroc. Dar, înainte de toate, trebuie să fim obiectivi, căci dacă însuși fratele tău a păcătuit cumva, justiția comună cere să arunci cu pietre în el.

Mai demult, nu la multă vreme după moartea lordului Ringwood, Philip își lăsase cartea de vizită la ușa rudei sale, iar valetul lui sir John, venind cu careta stăpînului, îi lăsase și el o carte de vizită lui Philip, care n-a fost deloc încîntat de această confirmare a politeței lui și care, de fapt, de cîte ori venea vorba de această întîmplare folosea epitete jignitoare la adresa relațiilor lui cu sir John. Dar cînd cei doi gentlemeni se întîlniră, avură un schimb de cuvinte plăcut. Sir John ascultă cu interes și curiozitate tot ce îi spunea Philip și se pare că Philip se comportă cu dezinvoltura lui obișnuită și cu naturalețe ; pe urmă, sir John mărturisi că limbi otrăvite au clevetit mult, cu ani în urmă, pe seama caracterului tînărului și că s-au spus multe calomnii și mult neadevăr pe socoteala lui. În această privință pot afirma că dacă Philip era mai rău decît vecinii lui, aceștia sînt cu-adevărat norocoși.

La două zile după întîlnirea dintre cei doi veri, liniștea din strada Thornhaugh fu tulburată de apariția unei minunate trăsuri galbene, cu blazon, cu husă pe capră, cu un vizitiu cu perucă și un valet pudrat. Betsy, femeia care îngrijea de copil, tocmai era pe punctul de a scoate micuțul la plimbare, cînd se întîlni cu valetul impunător în pragul ușii doamnei Brandon. O doamnă din trăsură înmînă trei cărți de vizită lacheului înalt, care le transmise lui Betsy. Iar Betsy ținu să spună că doamna din trăsură admirase foarte mult copilașul și întrebase ce vîrstă are, fapt care nu o miră defel pe mămica micuțului. La timpul potrivit, a urmat o invitație la cină, iar prietenii noștri și-au cunoscut astfel rudele.

Dacă aveți o memorie bună la genealogii — și vă pot spune că pe vremea tinereții mele orice om *de bonne maison* * studia genealogiile și ținea minte anumite inrudiri dintre familiile englezeşti —, ştiţi poate că sir John Ringwood, care moştenise cea mai importantă parte din domenii, dar nu şi titlurile răposatului conte, descindea dintr-un strămoş comun, un oarecare sir John, al cărui fiu mai mare a fost înnobilat (în timpul lui George I), în timp ce al doilea fiu, alegîndu-şi o carieră juridică, a ajuns judecător şi a avut un fiu care a ajuns baronet, iar acesta a fost tatăl actualului sir John, care i-a strîns mîna lui Philip peste speteaza scaunului lui Trail. * Aşadar, cei doi erau veri ; şi pe baza dreptului de moştenire al bietei sale mame, Philip îşi putea pune blazonul familiei Ringwood pe trăsură ori de cîte ori ieşea în oraş. Blazonul, după cum ştiţi, prezintă, pe un fond argintiu, două linii ondulate la mijloc, un triunghi verde în dreapta (adică stînga privitorului)... sau, dragul meu

---

* De familie bună (fr.).

---

* Copiat cu permisiunea lui P. Firmin, Esq., după Arborele Genealogic pe care-l posedă (n.a.).

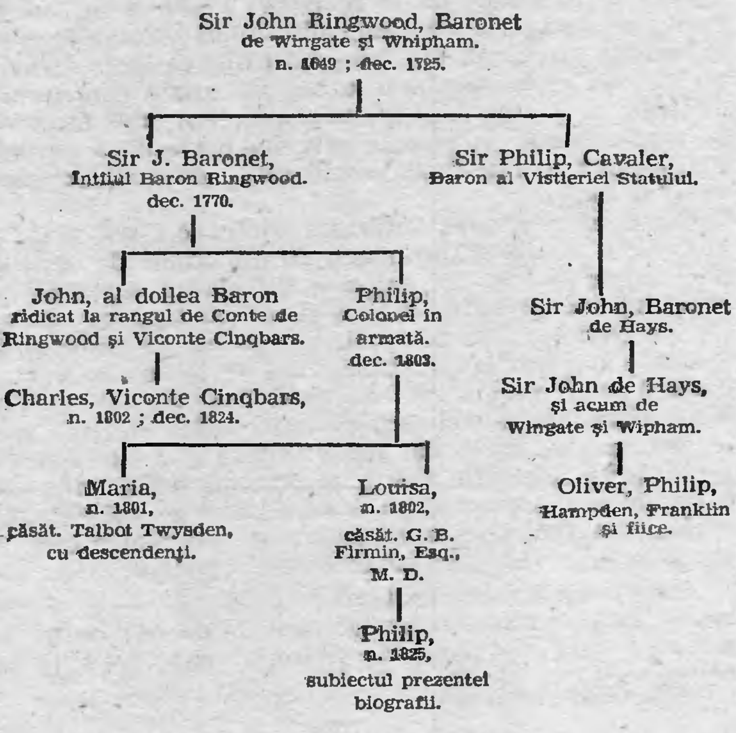
Sir John Ringwood, Baronet
de Wingate şi Whipham.
n. 1649 ; dec. 1725.
Sir J. Baronet,
Intîiul Baron Ringwood.
dec. 1770.
Sir Philip, Cavaler,
Baron al Vistieriei Statului.
John, al doilea Baron
ridicat la rangul de Conte de
Ringwood şi Viconte Cinqbars.
Philip,
Colonel în
armată.
dec. 1803.
Sir John, Baronet
de Hays.
Charles, Viconte Cinqbars,
n. 1802 ; dec. 1824.
Sir John de Hays,
şi acum de
Wingate şi Wipham.
Maria,
n. 1801,
căsăt. Talbot Twysden,
cu descendenţi.
Louisa,
n. 1802,
căsăt. G. B.
Firmin, Esq.,
M. D.
Oliver, Philip,
Hampden, Franklin
şi fiice.
Philip,
n. 1825,
subiectul prezentei
biografii.

prieten, scoate din garderoba heraldică oricare haină îți place și potrivește-o pe prietenul nostru Firmin.

Pe cînd era la colegiu, Philip s-a preocupat puțin și de ciudata știință a heraldicii și-i plăcea să cerceteze și să creadă legendele privitoare la nobila lui obîrșie, pe care i le povestea iubitoarea lui mamă. Avea o planșă mare, special făcută pentru el, cu un număr apreciabil de ecusoane și putea reproduce alianțele prin care cutare și cutare ecuson au intrat în blazonul lui. Tatăl confirma aceste povestiri și vorbea cu mult respect despre ele și despre nobila familie a soției lui ; iar Philip, șoptindu-i într-o bună zi unui elev care provenea dintr-o familie modestă că el se trage din regele John, s-a pomenit cu o chelfăneală din partea acelui elev din clasele superioare și cu porecla de „regele John“, de care nu se putu descotorosi multă vreme. Pot spune că mulți alți gentlemeni care se preocupă să-și stabilească obîrșia din vechii regi nu găsesc, pentru arborele lor genealogic, mai multe sau mai puține dovezi decît Philip.

Cînd prietenul nostru îi făcu lui sir John a doua vizită, fu poftit în biblioteca rudei sale ; un mare arbore genealogic al familiei atîrna deasupra căminului, înconjurat de o întreagă galerie de membri defuncți ai familiei Ringwood, al cărei reprezentant era acum baronetul. Îi recită lui Philip versurile răsuflate ale bătrînului Ovidiu (cu mulți ani în urmă, citatele se foloseau frecvent într-o conversație). În ceea ce privește familia și strămoșii, spunea el, și ceea ce n-am făcut noi înșine, toate aceste lucruri cu greu le putem considera ale noastre. Sir John îi dădu lui Philip să înțeleagă că era un liberal convins. Era de părere că un om trebuie să meargă în pas cu timpurile. Sir John trăsese un foc de pe baricadele Parisului. Sir John era pentru drepturile omului, valabile în toate colțurile lumii. Avea pe pereți portretele lui Franklin, Lafayette, Washington și al Primului Consul Bonaparte, laolaltă cu cele ale strămoșilor săi. Avea litografii după Magna Charta, Declarația de Independență a Americii și după semnăturile pentru condamnarea la moarte a lui Charles I. Nu se ferea să-și mărturisească preferința pentru instituțiile republicane. Dorea să știe ce drepturi are un om — răposatul lord Ringwood, de pildă — să șadă în Camera ereditară a Lorzilor și să legifereze pentru el? Acel lord a avut un fiu, Cinqbars, care murise cu mulți ani în urmă, victimă a nebuniilor și desfrînărilor sale. Dacă lordul Cinqbars ar fi supraviețuit tatălui său, și-ar fi ocupat acum locul de conte în Camera Lorzilor — un tînăr dintre cei mai ignoranți, mai lipsiți de principii, nechibzuiți, desfrînați, cu o minte slabă și o viață din cele mai păcătoase. Și atunci, dacă ar fi trăit și ar fi moștenit domeniul Ringwood, această făptură ar fi devenit conte, în timp ce el, sir John, superior lui ca morală, caracter, intelect, egalul lui din punctul de vedere al nașterii (n-au amîndoi același strămoș?) ar fi rămas sir John. Inegalitatea șanselor oamenilor în viață este absurdă și ridicolă. De aceea, el era hotărît să considere omul numai ca om și să nu-l prețuiască pentru nici unul din capriciile absurde ale soartei.

În timp ce republicanul vorbea cu ruda lui, un slujitor intră în cameră și-i șopti stăpînului că instalatorul venise cu nota de plată, așa cum rămăsese stabilit; atunci sir John se ridică furios, îl întrebă pe servitor cum de îndrăznește să-l tulbure și-l pofti să-i spună instalatorului să se ducă în fundul iadului. Nimic nu se poate compara cu obrăznicia și lăcomia negustorilor, spuse el, în afară de insolența și lenevia servitorilor; și rechemîndu-l pe acesta din urmă, îl întrebă cum de îndrăznise să lase focul în starea aceea? Și tună și fulgeră și se răsti la servitor cu o volubilitate care o uimi pe noua lui cunoștință; iar cînd omul părăsi încăperea, reveni la subiectul conversației, egalitatea naturală și nedreptatea revoltătoare a actualului sistem social. După ce vorbi preț de vreo jumătate de oră, timp în care Philip abia găsi un prilej de a scoate o vorbă, sir John își scoase ceasul și se ridică de pe scaun. La acest gest Philip se sculă și el, bucuros că întrevederea luase sfîrșit. Și sir John își însoți ruda în hol și pînă la ușa dinspre stradă, în fața căreia rîndașul baronetului călărea calul stăpînului. Iar Philip îl auzi pe baronet folosind cuvinte grele la adresa rîndașului, așa cum făcuse și cu servitorul de mai înainte. Vai, armata din Flandra nu suduia mai îngrozitor decît acest admirator al instituțiilor republicane și susținător al drepturilor omului.

Philip nu reuși să plece pînă cînd nu stabili o zi cînd el și soția lui vor profita de ospitalitatea rudei lor. Cu acest prilej, doamna Philip se comportă cu atîta grație și simplitate, încît sir John și lady Ringwood declarară că era o persoană foarte agreabilă și distinsă ; s-au mirat cum o persoană cu nivelul ei de viață dobîndise maniere atît de rafinate și plăcute. Lady Ringwood întrebă de copilul pe care-l văzuse și a cărui frumusețe o admirase ; desigur, astfel cuceri inima mamei, care a putut să discute cu gazda cu mai multă degajare decît ar fi făcut-o în mod normal la această primă vizită. Doamna Philip avea un tușeu de mare delicatețe la pian și o voce caldă, un farmec al firescului și al preciziei. După cină a interpretat cîteva cîntece din micul ei *répertoire* și a plăcut auditoriului. Lady Ringwood îndrăgea muzica bună și ea însăși era o bună interpretă în stilul școlii vechi, cînd cînta Haydn și Mozart sub îndrumările bunului sir George Thrum *. Clericul înalt și frumos, care avea rolul de majordom al lui sir John, puse un pachet în trăsură, cînd domnul și doamna Philip își luară rămas-bun, și anunță cu multă deferență că trăsura era plătită. Fără îndoială prietenii noștri ar fi preferat să se lipsească de această ceremonie ; dar calul de dar nu se caută la dinți și astfel, datorită generozității rudei sale, Philip economisi doi shillingi și ceva.

Cînd Charlotte deschise pachetul pe care majordomul îl pusese în trăsură, împreună cu complimentele stăpînei lui, mă tem că nu simți acel entuziasm pe care ar trebui să-l simțim față de atențiile prietenilor noștri. Două rochițe, după moda din timpul lui George al IV-lea, ghetuțe roșii din aceeași perioadă, cîteva eșarfe mototolite, cu nod bufant, și alte mici articole de îmbrăcăminte trimise din porunca doamnei, prin intermediul cameristei sale ; iar lady Ringwood, sărutînd-o pe Charlotte la plecare, îi spuse că poruncise să se pună deoparte acest pachet special pentru ea.

— Hm ! exclamă Philip, nu prea mulțumit. Dacă sir John i-ar fi spus valetului său să pună deoparte una sau două haine albastre, cu nasturi de alamă, pentru mine, așa cum i-a spus să plătească birja...

— Dacă au făcut totul cu bună intenție, Philip, nu trebuie să ne supărăm, a pledat soția lui în favoarea lor. Și sînt sigură că dacă ai fi auzit-o pe ea și pe domnișoarele Ringwood vorbind despre copilul nostru, i-ai fi îndrăgit, așa cum încerc să fac și eu.

---

* Nume cu valoare simbolică, format de la verbul *to thrum* (a zdrăngăni la un instrument).

Dar doamna Philip nu i-a pus niciodată copilașului acele ghetuțe roșii, vechi și demodate ; iar în ceea ce privește rochițele, veșmintele copiilor sînt astăzi atît de largi, încît cadoul lui lady Ringwood nu mai era potrivit. Charlotte aranjă o veche eșarfă, făcînd-o ca nouă, și o pereche de epoleți pentru copil — epoleți se cheamă oare ? Nod de panglici pe umăr, sau cum vreți să-i spuneți, doamnelor ; și astfel gătită domnișoara Firmin îi fu prezentată lui lady Ringwood și cîtorva din famila ei.

Bunăvoința acestor rude nou-găsite ale lui Philip era vădită, și totuși nu prea plăcută. În prima perioadă a relațiilor lor — căci și aceasta, din păcate, luă sfîrșit sau suferi o întrerupere de moment — semne de afecțiune, sub formă de produse de fermă, unt de la țară, păsări, carne de la măcelărie, sosiră din Berkeley Square în strada Thornhaugh. Știu bine că ducele de Dubleglo'ster e mult mai bogat decît dumneavoastră ; dar dacă v-ar oferi un cadou de o jumătate de coroană, mă-ndoiesc că ați fi chiar atît de mulțumit. Tot astfel și cu Philip și rudele lui. Un coș adus cu careta și conținînd struguri de seră și unt de la țară este bine venit, dar o pulpă de berbec mărturisesc că a fost un cadou greu de înghițit. Într-adevăr greu de înghițit. Acest lucru l-am constatat în hohote de rîs, cînd am cinat cu prietenii noștri. Trimisese oare lady Ringwood și un sac cu napi ? Ce să mai lungim vorba, am mîncat pulpa de berbec a lui sir John și am rîs de el, și fiți siguri că mulți alții au făcut la fel ca noi. Vinerea trecută, de pildă, cînd Jones și Brown au plecat, după ce au cinat cu umilul dumneavoastră slujitor :

— Ai mai văzut vreodată o asemenea abundență și risipă ? întrebă Brown.

— Abundență și risipă ! exclamă Jones, bine cunoscutul epicurean. În viața mea n-am văzut o cină atît de sărăcăcioasă. Ce-și închipuie individul ăsta cînd mă invită pe *mine* la o asemenea cină ?

— A fost într-adevăr o cină dezgustătoare, Jones, recunoscu celălalt, așa cum spui tu pe bună dreptate ; dar frumos din partea lui că ne-a invitat. Nu pricepi ? Și în felul acesta bunii noștri prieteni se puseră de acord.

Nu trecură multe zile, cînd marea caleașcă galbenă cu însoțitorii ei pudrați își făcu din nou apariția în fața ușii casei modeste a doamnei Brandon, din strada Thornhaugh, iar lady Ringwood și două din fiicele ei descinseră din trăsură și urcară pînă la apartamentul lui Philip de la etajul doi, tocmai cînd acest onorabil gentleman își lua masa împreună cu soția lui. Lady Ringwood, vrînd să fie amabilă cu orice preț, se extazia în fața oricărui lucru pe care-l vedea : ce casă curată — o fată-n casă drăguță — ce odăițe pitorești — odăi goale — și ce încîntătoare tablouri ! Multe dintre acestea erau opera penelului afectuos al bietului J.J., care, așa cum v-am povestit, pictase barba lui Philip, ochii lui Charlotte și pruncul ei de mii și mii de ori.

— Putem intra ? Vă deranjăm ? Ce frumoase porțelanuri ! Ce frumoasă ceașcă, domnule Firmin ! Acesta era cadoul bietului J. J. pentru fina lui. Ce frumos arată masa de prînz ! A, asta e cina ? Ce plăcut să cinezi la ora asta ! Doamnele erau hotărîte să rămînă încîntate de tot ceea ce le înconjura.

— Am pregătit pentru cină păsările primite de la dumneavoastră. Pot să vă ofer și dumneavoastră și domnișoarelor Ringwood ? întrebă stăpînul casei.

— De ce nu luați cina în sufragerie ? De ce o luați într-un dormitor ? întrebă Franklin Ringwood, tînărul și curiosul fiu al baronului de Ringwood.

— Acolo locuiește altcineva, răspunse doamna Philip.

— Avem două sufragerii în Berkeley Square, remarcă băiatul. Adică pentru noi, în afară de biroul lui tata, în care n-am voie să intru. Iar servitorii au două sufragerii și...

— Șșșșt ! exclamă de data asta mămica, cu observația obișnuită că tăcerea e frumoasă în cazul băieților.

Dar Franklin insistă în ciuda tuturor invitațiilor la tăcere :

— Și tot așa avem la Ringwood ; iar la Whipham sînt tot atîtea, tot atîtea sufragerii, și mie-mi place Whipham mult mai mult decît Ringwood, fiindcă poneiul meu e la Whipham. Dumneavoastră n-aveți un ponei. Sînteți prea sărac.

— Franklin !

— Tu ai spus că e sărac ; şi că n-ar avea pui dacă noi nu i-am fi trimis. Mămico, ştii că ai spus că sînt foarte săraci şi că ţii la ei.

Mămica se înroşi ca focul, iar obrajii lui Philip tremurau, urechile îi ţiuiau şi de astă dată doamna Philip răsuflă uşurată cînd auzi copilul plîngînd, fiindcă îi oferea un pretext să părăsească odaia şi să se refugieze în camera copiilor ; celelalte două doamne o însoţiră şi ele. Între timp, domnişorul Franklin îşi continuă remarcile atît de sincere !

— Domnule Philip, de ce spun toţi că sînteţi răutăcios ? Nu arătaţi a fi răutăcios ; sînt sigur că nici doamna Philip nu e rea, pare atît de bună !

— Cine spune că sînt rău ? întrebă domnul Firmin pe tînăra lui rudă atît de sinceră.

— Ah, atîţia ! Vărul Ringwood, de pildă, şi Blanche, şi Woolcomb ; numai că eu nu-l plac deloc, e atît de tuciuriu. Şi cînd au auzit că aţi fost la noi la cină, Ringwood a zis : „Bestia aia a fost aici ?". Nici pe el nu-l plac deloc. Dar de dumneavoastră îmi place, cel puţin aşa cred. Ca desert n-aveţi decît portocale. Acasă, avem o grămadă de lucruri la desert. Dumneavoastră n-aveţi, îmi închipui, fiindcă nu aveţi bani, adică numai foarte puţini.

— Da, am puţini bani, recunoscu Philip.

— Eu am, am mulţi. Şi voi cumpăra ceva pentru soţia dumneavoastră ; şi mi-ar plăcea să veniţi dumneavoastră la noi, mult mai mult decît Blanche şi Ringwood, şi acel Woolcomb ; ei nu-mi dau niciodată nimic. Dumneavoastră nu-mi puteţi da, fiindcă sînteţi atît de sărac — atît de sărac ; dar cred că o să vă trimitem mereu lucruri. Aş vrea o portocală, vă rog, mulţumesc. În şcoala noastră e un tip cu numele de Suckling*, şi a mîncat optsprezece portocale şi n-a dat nici una nimănui. Nu e un găman ? Aş dori nişte vin la portocala asta, un pahar cu vin — mulţumesc. Ah, ce bun ! Dar astea nu le aveţi mereu, îmi închipui, fiindcă sînteţi atît de săraci !

Din fericire, fetiţa lui Philip, fiind la o vîrstă atît de fragedă, nu putu pricepe toate laudele cu care o copleşiră lady Ringwood şi fiica ei. Ele o încîntară pe mamă, căreia îi erau de fapt adresate și nu flatară vanitatea micuțului neștiutor.

---

* Nume cu valoare simbolică, format de la substantivul *suckling* (sugaci, sugar).

Ce-ar fi zis atît de politicoasa mamă și soră a lui Franklin dacă i-ar fi auzit pălăvrăgeala ? Sinceritatea băiatului îl amuză pe vărul lui înalt.

— Da, zise Pihilip, sîntem foarte săraci, dar foarte fericiți, și să știi, ăsta-i adevărul-adevărat.

— *Mademoiselle*, adică guvernanta nemțoaică, spunea că se miră cum puteți trăi așa ; și cred că n-ați putea trăi, dacă ați mînca așa de mult ca ea. Ar trebui s-o vedeți mîncînd ; ea e *numărul unu* la mîncare. Fred, fratele meu, de la colegiu, a încercat într-o zi să vadă cît poate să mănînce *Mademoiselle* Wallfisch, a luat de două ori supă și apoi a spus *„sivoplay“* ; apoi de două ori pește, și a spus *„sivoplay“* cerînd încă o porție ; apoi a mîncat berbec la grătar — ba nu, cred că era carne de vacă prăjită ; și mănîncă mazărea cu cuțitul ; și apoi a mîncat budincă cu gem de zmeură și a băut foarte multă bere, și pe urmă...

Dar ceea ce a urmat nu vom ști niciodată, fiindcă în timp ce tînărul Franklin se îneca de rîs (și din pricina feliei de portocală), amintindu-și de pofta de mîncare a domnișoarei Wallfisch, mămica împreună cu sora lui coborîră din camera copiilor, punînd capăt conversației dragului băiat. Doamnele se hotărîră să plece, încîntate de Philip, de prunc, de Charlotte. Totul era *atît* de curat. Totul era atît de plăcut. Doamna Firmin era o doamnă atît de distinsă. Nobilele doamne n-au pierdut-o din ochi o clipă, i-au urmărit și felul de a se purta cu acea curiozitate a doamnelor din Țara uriașilor cînd l-au luat în palmele lor pe micul Gulliver și l-au văzut înclinîndu-se, surîzînd, dansînd, trăgîndu-și sabia și scoțîndu-și pălăria ca un gentleman.

CAPITOLUL XXXVI

ÎN CARE, LA URMA URMEI, SALOANELE NU SÎNT MOBILATE

Nu ne putem aștepta să fim iubiți de o rudă pe care am azvîrlit-o într-un bazin luminat și ai cărei frac, pantaloni, membre inferioare și cele mai bune sentimente le-am sfîşiat printr-o comportare regretabilă şi cu ajutorul unor cioburi de sticlă. Un om pe care l-ai tratat aşa pe la spate nu te va cruţa nici el, defăimîndu-te crunt tot pe la spate. Desigur, toţi membrii familiei Twysden, bărbaţi şi femei, şi Woolcomb, soţul tuciuriu al fostei iubite a lui Philip, îl urau, se temeau de el şi-l vorbeau de rău pe toate cărările ; spuneau că e un sălbatic şi un monstru care nu ţinea seama de nici o regulă de bună cuviinţă şi folosea un limbaj grosolan şi agresiv, aşa cum îi era şi purtarea ; un om jerpelit, murdar şi neglijent, mirosind a tutun de la o poştă, mereu ameţit de băutură, permiţîndu-şi expresii injurioase, gesturi, hohote de rîs care-l făceau de nesuportat într-o societate civilizată. Cît timp Philip se afla în străinătate, familia Twysden s-a purtat cu deosebit respect faţă de noul cap al familiei Ringwood şi i-a făcut o curte asiduă. L-au linguşit pe sir John şi au fost foarte curtenitori cu soţia lui. Erau bine veniţi în casele lui sir John, atît în cele din oraş cît şi în cele de la ţară. Adoptaseră, în mare măsură, politica lui, aşa cum adoptaseră pînă atunci politica defunctului pair. Nu scăpau nici o ocazie de a-l ponegri pe bietul Philip şi de a se vîrî pe sub pielea lui sir John. N-au refuzat niciodată vreo invitaţie de-a lui sir John, nici în oraş nici la ţară, şi au sfîrşit prin a plictisi la culme şi pe sir John şi pe lady Ringwood şi toată familia Ringwood. Lady Ringwood a aflat de undeva cît de nemiloasă fusese doamna Woolcomb faţă de Philip, pe care îl părăsise de îndată ce apăruse un pretendent mai bogat, în persoana domnului din Antile. Apoi au aflat cum Philip îi bătuse măr pe Woolcomb, pe tînărul Twysden şi o duzină de gentlemeni care se repeziseră la el. Vechile prejudecăţi începeau să se şteargă. Unul sau doi dintre prietenii lui Philip i-au spus lui Ringwood că se înşală asupra tînărului şi i-au făcut un portret mult mai favorabil decît îl zugrăveau rudele lui. Într-adevăr, scumpe rude, dacă publicul doreşte să afle micile noastre greşeli şi erori, cred că ştiu cine nu ezită să dea informaţia cerută. Dragă mătuşă Candoare, mai eşti încă în viaţă şi nu ştii oare ce anume am avut ieri la cină şi care e suma (risipă monstruoasă !) plătită spălătoresei ?

Ei bine, familia Twysden îl împroşcă pe bietul Philip cu atîtea calomnii şi îl prezentă ca pe un monstru cu un chip atît de hidos, încît nu e de mirare că toţi cei din familia Ringwood l-au evitat. Apoi detractorii lui Philip începură să-i dezguste şi să-i plictisească. Odată, sir John, vorbind din întîmplare cu colegul lui Tregarvan, membru în Parlament, cînd s-au întîlnit în Camera Comunelor, auzi o cu totul altă poveste despre prietenul nostru decît aceea cu care îl delectaseră soţii Twysden şi, spre marea lui surpriză, Tregarvan îi spuse cît de simplu şi cinstit, demn de stimă, afectuos şi amabil putea să fie acest biet om atît de ponegrit, cum fusese nedreptăţit de către ticălosul de taică-său, pe care-l iertase, iar în prezent îl mai şi ajuta din veniturile lui modeste, cum se lupta voiniceşte cu sărăcia, şi că avea o soţie blîndă şi iubitoare şi un copilaş, pe care orice suflet bun s-ar osteni să-i ajute. Dacă unii oameni sînt bogaţi, asta nu înseamnă că sînt şi căpcăuni. Dacă s-au născut gentlemeni sau doamne de rang înalt şi au condiţii bune de trai şi o educaţie aleasă nu înseamnă că au o inimă de piatră şi vor întoarce spatele unui prieten la nevoie. *Mois qui vous parle* * am fost foarte bolnav, aproape pe moarte, iar prietenii care au venit să mă încurajeze şi să mă ajute erau de fapt gentlemeni care trăiau în case frumoase şi aveau o educaţie aleasă. Ei nu mi-au întors spatele fiindcă eram bolnav şi n-au fugit de mine fiindcă mă credeau sărac ; dimpotrivă, mîna, punga, sprijinul şi simpatia lor mi-au stat la dispoziţie. Cerul să fie lăudat ! Tot aşa, şi Philip a găsit ajutor la nevoie, cînd sărăcia nu-i dădea pace.

Tregarvan, trebuie să mărturisim, era un omuleţ încrezut, discursurile lui din Camera Comunelor erau anoste, iar documentele scrise, îngrozitor de greoaie ; dar avea suflet bun ; tabloul prezentat de Laura privind sărăcia tînărului, cinstea şi nădejdea lui, în ciuda vremurilor grele, îl impresionă. Şi am văzut cum „European Review“ i-a fost încredinţată lui Philip. Apoi, unii prieteni iscusiţi ai lui Philip hotărîră că el trebuie să fie în bune relaţii cu rudele lui cu situaţie bună, care-l puteau ajuta la nevoie. Doresc, dragă cititorule, ca rudele dumitale respectabile, ca şi ale mele, să păstreze în mintea lor acest mic paragraf şi să ne lase moşteniri satisfăcătoare. Apoi, Tregarvan vorbi cu sir John Ringwood şi întîlnirea lor fu pusă la cale, iar domnul Philip, cel puţin de data asta, nu se certă cu nimeni.

---

* Ortografiere greşită pentru : *Moi qui vous parle* — Eu, care vă vorbesc (fr.).

Iată însă că o altă fărîmă de noroc se ivi în calea lui Philip, care, pesemne, trebuie atribuită aceluiaşi prieten bun care a pus ţara la cale întotdeauna în folosul lui şi care nu e fericit decît atunci cînd micile lui urzeli în favoarea lui Philip reuşesc. Da : dacă acest mijlocitor viclean — nu-mi spuneţi mie contrariul, n-am cunoscut vreo femeie, cît de cît abilă, care să nu fie intermediar — deci dacă acest mijlocitor viclean a adus la bun sfîrşit o treabă care-l face fericit pe un prieten, ochii şi faţa îi strălucesc triumfători. Fie că a internat vreun bolnav în spital, sau a găsit unei femei sărmane un loc de spălătoreasă, sau l-a făcut pe un păcătos să se căiască şi să se întoarcă la soţie, la soţ, sau cîte altele, această femeie se duce şi mulţumeşte acolo unde trebuie aduse mulţumirile, cu atîta fervoare, cu atîta strălucire pe chip, cu atîta fericire, încît vă asigur că spectacolul merită văzut. Ssst ! Cînd un păcătos e salvat, cine e fericit ? Unii dintre noi cunosc o femeie sau două, neprihănite ca îngerii — le cunosc şi sînt recunoscători.

Cînd persoana despre care am vorbit e preocupată de o asemenea operă de caritate, sau a terminat-o, în conduita ei se distinge un soi de triumf şi un fel de a se purta anapoda pe care nu ştiu cum să-l descriu altfel. În asemenea perioade, nu-mi înţelege glumele cele mai bune, sau răspunde la ele pe negîndite, sau rîde fără noimă şi absent. Îşi îmbrăţişează copiii cu frenezie şi în momentele cele mai nepotrivite, nu-i atentă cînd îi ascultă la lecţii şi cînd îşi gunguresc micile întrebări, şi aşa mai departe. Reamintesc toate aceste simptome (şi le pun cap la cap, cum se spune), căci aşa s-a petrecut într-o zi anume, din Săptămîna Mare, anul o mie opt sute şi n-are importanţă cît, într-o anume dimineaţă, cînd această doamnă a fost uimitor de *distraite* * şi ciudat de agitată. Îmi amintesc acum că în timpul cinei copiilor ea se uita tot timpul pe fereastră în curte, abia luînd în seamă micile cereri nevinovate ale copiilor pentru încă o felie de friptură de berbec.

În cele din urmă, se auzi un tropăit grăbit pe caldarîm, o siluetă înaltă trecu prin faţa ferestrelor salonaşului, care, după cum ştiu amabilii noştri prieteni, dau în Queen Square, şi apoi se auzi clinchetul energic al clopoţelului, iar stăpîna casei slobozi un ah ! — un oftat —, ca şi cînd inima ei s-ar fi uşurat de o povară.

---

* Distrată (fr.).

Uşa dinspre stradă se deschise, apoi şi aceea a sufrageriei, şi Philip intră cu pălăria pe cap, cu ochii lui albaştri privind fix înaintea lui, cu părul ca o flacără încadrîndu-i chipul şi...

— Vai, unchiule Philip, strigară copiii, ce-ai făcut ? Ţi-ai ras mustaţa. Aşa şi făcuse, vă asigur.

— Uite, Pen ! Asta a fost lăsată la fosta mea locuinţă şi Cassidy mi-a trimis-o prin secretarul lui, spuse prietenul nostru.

Nu mai ştiu dacă v-am spus că numele lui Philip a rămas pe uşa acelor camere mobilate din Parchment Buildings, unde cîndva am auzit cîntecul lui, „Doctorul Luther“, şi unde am fost prezenţi la banchetul dat în onoarea cîştigării diplomei sale de avocat.

Documentul pe care-l arăta Philip era dosarul unui proces. Hîrtiile purtau o menţiune : „În Parlament, Căile Ferate Polwheedle şi Tredyddlum. Pentru a sprijini legea, domnul Firmin ; pentru avocat, cinci guinee ; procesul, cincizeci de guinee ; consultaţie, cinci guinee. Împreună cu domnul Armstrong, sir J. Whitworth, domnul Pinkerton“. Minunea minunilor ! O ploaie de aur cădea pe capul prietenului meu. Deodată, mintea mi se lumină. Legea propusă privea o cale ferată din Cornwall. Prietenul nostru, Tregarvan, era interesat în această problemă, linia trecînd pe proprietatea lui, iar soţia mea a dus în particular muncă de lămurire cu el şi, prin amăgiri şi linguşiri, l-a convins pe Tregarvan să-şi valorifice interesele prin reprezentanţi şi să-i dea lui Philip acest ajutor binevenit.

Philip se uita la hîrtia aceea cu o expresie ciudată. O ţinea în mînă cu stîngăcie, aşa cum ţin unii bărbaţi un nou-născut. Părea că nu ştie ce să facă cu ea, ca şi cînd ar fi dorit s-o lase să cadă. Privindu-l pe prietenul nostru cum îşi ţinea hîrtia, am făcut o remarcă ironică la adresa lui.

— Ţine foarte frumos în braţe un nou-născut, spuse soţia mea cu mult entuziasm ; mult mai bine decît unii care rîd de el.

— Pe acesta îl va ține precis, în așa fel încît va dobîndi încrederea celorlalți. Măcar de-ar fi acesta zămislitorul altor procese. De-ai avea multe serviete pline cu asemenea dosare !

Philip primi din partea noastră cele mai bune urări. Ele nu costă mult, dar nici nu folosesc cine știe cît, dar ale noastre au fost din toată inima. Cunosc oameni care-n ruptul capului nu pot avea nici măcar această fărîmă de bunăvoință, căci detestă prosperitatea vecinului lor, se necăjesc dacă a scăpat de sărăcie.

Vă spuneam cum secretarul lui Cassidy, mut de uimire, a adus acel dosar de la judecătorie la locuința lui Firmin din strada Thornhaugh, la doamna Brandon. Dacă un portărel i-ar fi adus o citație, Philip n-ar fi fost mai surprins sau mai tulburat. Un dosar ? *Grands Dieux !* * Ce avea el de-a face cu un proces ? Se gîndea să se bage în pat și să se prefacă bolnav, sau să fugă de acasă, din țară, de lîngă familie. Proces ? Charlotte, desigur, văzîndu-l pe soțul ei alarmat, începu și ea să tremure. De fapt, dacă pe adoratul ei îl durea numai vîrful degetului, ea suferea din tot trupul. Dar prietena statornică a lui Charlotte și a lui Philip, Micuța Soră, nu se sperie deloc.

— E un început, trebuie să-l accepți, dragul meu, spuse ea. Să presupunem că nu știi prea multe despre legi...

— Prea multe ! Nu știu nimic, o întrerupse Philip. Poți să-mi ceri să cînt la pian, dar cum n-am învățat niciodată așa ceva...

— Ei, asta-i ! Nu-mi spune mie ! Nu te arăta slab ! Acceptă afacerea și dă-ți osteneala s-o duci la capăt. Data viitoare ai să rezolvi totul mai bine, și după asta o să fie din ce în ce mai bine. Avocatura e o meserie potrivită pentru un gentleman. Eu îngrijesc pe soția unui judecător, care la început locuia împreună cu primul ei soț într-o căsuță modestă din strada Bernard, Russell Square, iar acum cînd am fost la ea, în Eaton Square, am văzut-o că are un majordom, doi valeți și tot atîtea trăsuri. Poți să continui să lucrezi la ziarele acelea pentru o coajă de pîine, dar cînd vei îmbătrîni și dacă te vei certa cumva — fiindcă ai un talent să te certi ! —, nu-i așa, doamnă Firmin ?... Îl cunosc dinainte de a-l cunoaște dumneata. E certăreț și așa va rămîne, cu toate că dumneata îl crezi un înger.

---

* Dumnezeule mare ! (fr.).

Închipuiește-ți că te cerți cu proprietarul ziarelor și revistelor dumitale și îți pierzi locul ! Un gentleman ca domnul Philip nu trebuie să aibă un stăpîn. Nu pot să suport să mă gîndesc că te duci sîmbăta la redacție să-ți încasezi leafa ca un muncitor.

— Dar sînt un muncitor, o întrerupse Philip.

— Ei și ? Ai de gînd să rămîi muncitor toată viața ? Eu m-aș strădui să ajung la o poziție mai înaltă, dacă aș fi bărbat, spuse curajoasa femeie. Aș urca mai sus, și știu și de ce. Cine știe cît se va mări familia dumitale ? Aș rîvni la mai mult, decît să mă mulțumesc să trăiesc la etajul doi, zău că da !

Micuța Soră îi spuse toate acestea, deși se atașase de copilașul lui Philip cu o dragoste nemăsurată, pe care încerca în zadar s-o ascundă ; deși simțea că despărțirea de el însemna să se despartă de cea mai mare fericire a vieții ei ; deși îl iubea pe Philip ca pe fiul ei ; și pe Charlotte — sigur, de dragul lui Philip — atît cît o femeie iubește o altă femeie.

Charlotte sosi la prietenii ei din Queen Square și le relată toată conversația și sfatul Micuței Sore. Știa că doamna Brandon o iubea numai fiindcă-i aparținea lui Philip. O admira pe Micuța Soră și avea încredere în ea, și reușea să-i suporte chiar ușoara dominație, oarecum disprețuitoare, pe care doamna Brandon o exercita asupră-i.

— Ea nu mă iubește, fiindcă Philip mă iubește, spuse Charlotte. Credeți că aș putea-o îndrăgi, pe ea sau pe oricare altă femeie, dacă aș crede că Philip le-a iubit cîndva ? Aș fi în stare să le ucid, Laura !

Și pradă acestui sentiment, îmi închipui o pereche de ochi, de obicei foarte afectuoși și senini, azvîrlind săgeți ucigătoare.

Nefiind angajat în procesul în care Philip a avut onoarea să pledeze pentru prima oară, nu vă pot relata amănunte despre el, dar sînt sigură că era vorba de o problemă neobișnuit de complicată, pe care trebuia s-o rezolve un avocat ca el. Philip petrecu o noapte chinuitoare înainte de a intra în sala de ședințe. În noaptea aceea, spunea el, îi albise părul. Vechiul lui prieten și coleg Pinkerton, care participa și el la proces ca pledant, îl „frecase“ ca la examen, cu o zi înainte ; dar, de fapt, trebuie să recunosc că ceea ce avea Philip de făcut nu era de natură să-i dea prea multă bătaie de cap. Conducătorul pledanţilor era un mare avocat ; după el, urma prietenul lui, Pinkerton ; toată treaba domnului Philip era să audieze o jumătate de duzină de martori, punîndu-le întrebări aranjate în prealabil între ei şi avocaţi.

Cînd veţi afla că pentru serviciile prestate la acest proces, domnul Firmin a primit drept recompensă o sumă suficientă pentru acoperirea tuturor cheltuielilor modestei lui familii timp de patru luni, sînt încredinţat, dragi şi stimaţi cititori, că veţi dori ca soarta să vă hărăzească situaţia de avocat pledant al Parlamentului sau ca operele dumneavoastră nemuritoare să fie plătite cu aceeaşi generozitate ca strădaniile acestor avocaţi.

Nimmer erscheinen die Götter allein. * După ce un avocat l-a angajat pe Philip, a apărut altul doritor să-şi asigure serviciile lui preţioase ; acestuia i-au urmat doi sau trei alţii, încît prietenului nostru i se strîngeau din ce în ce mai mulţi bani la bancă. Nu numai că teama de sărăcie dispăru pentru o vreme, dar aveam motive serioase să sperăm că prosperitatea lui Firmin avea să sporească tot mai mult. Şi cînd i se născu un fiu, moştenitorul lui, a cărui binecuvîntată venire pe lume i-a fost hărăzită lui Philip la un an după ce fetiţa lui, fina noastră, văzuse lumina zilei, ne-am fi ruşinat de orice presimţire rea cu privire la viitor, atît de îmbucurătoare păreau perspectivele lui Philip.

— Nu ţi-am spus eu, zise nevastă-mea cu obişnuita ei înflăcărare, că vor găsi sprijin la ananghie ?

Amin ! Mulţumeam Cerului că sprijinul venise. Nimeni nu era mai recunoscător şi mai smerit în recunoştinţa lui decît Philip, cînd se gîndea la ocaziile fericite de care avusese parte.

Dar prosperitatea lui, venită aşa, peste noapte, mai curînd îl alarma decît îl entuziasma.

— Nu poate să dureze, spunea Philip. Nu mă contraziceţi. Procurorii mă vor dibui în scurtă vreme. Ei nu-şi pot da afacerile pe mîna unui asemenea ignorant ; cred că trebuie să renunţ la avocatură.

Să fi văzut indignarea Micuţei Sore, cînd Philip şi-a spus părerea în prezenţa ei !

---

* Zeii nu apar niciodată singuri (germ.).

— Să renunţi la profesie ? Da, foarte bine, renunţă ! strigă ea, aruncîndu-l în sus pe ultimul născut al lui Philip. Aruncă pe geam acest prunc — de ce nu, de fapt ? —, pruncul ăsta pe care Cerul ţi l-a trimis ! Ar trebui să îngenunchezi şi să ceri iertare că ai gîndit ceva atît de păcătos.

Apropo, îndată după venirea lui pe lume, moştenitorul lui Philip devenise primul favorit al acestei femei pătimaşe. Fetiţa trecuse pe ultimul plan, ca o mică făptură lipsită de importanţă, şi aşa se ivi patima geloziei, la vîrsta cea mai fragedă la care poate s-o resimtă un suflet de femeie, ca cel al domnişoarei Firmin.

Şi cu toate că Micuţa Soră îi iubea pe toţi cu o dragoste pătimaşă, încît rămînea trează auzindu-le scîncetele sau se furişa pe tăcute în întuneric pînă la uşa mamei lor, dincolo de care dormeau ei ; cu toate că avea o adevărată pasiune pentru copii şi suferea cînd nu-i vedea, totuşi, cînd Philip fu solicitat pentru al treilea şi al patrulea proces, şi reuşea să mai pună ceva bani deoparte, nimic n-ar fi bucurat-o mai mult pe doamna Brandon decît să-l vadă mutîndu-se în propria lui casă.

Un gentleman, spunea ea, nu poate locui în două camere închiriate, el trebuie să aibă casa lui proprie.

După cum vedeţi, îşi grăbea singură propria-i execuţie. Cotrobăia prin magazinele cu mobilă de ocazie şi găsea lucruri minunate la preţuri de nimic. Croia cretoane, îmbrăca sofale, cosea, cîrpea, potrivea, aranja. Găsi o casă şi o închirie pe strada Milman, strada Guildford, vizavi de Preferatul ei (cum îl numea draga de ea), o străduţă liniştită, foarte frumoasă, „şi la doi paşi de mine“, spunea ea, „ca să-i văd pe toţi scumpii mei“. Cînd vorbea aşa, nu i se umpleau oare ochii de lacrimi ? Ai mei se umezesc uneori la gîndul fidelităţii, generozităţii, sacrificiilor acestor făpturi devotate şi iubitoare.

Charlotte îmi plăcea foarte mult. Drăgălăşenia şi simplitatea ei cuceriră toate inimile din casa noastră. N-am văzut soţie sau mamă mai legată de ai ei şi mai tandră ; dar mărturisesc că a fost o vreme cînd am detestat-o, cu toate că, fireşte, acea femeie principială, soţia autorului memoriilor de faţă, spunea că această afirmaţie era o prostie, că mă ocup de fleacuri, fără să mai spunem că e imorală şi necreştinească. Ei bine, o detestam pe Charlotte pentru graba ei de a se descotorosi de Micuţa Soră, care se atașase atît de mult de copiii al căror țipăt dintîi ea îl auzise. O detestam pe Charlotte pentru fericirea — plină de cruzime — care o cuprindea cînd își strîngea în brațe copiii, propriii copii, pe care îi îmbrăca, îi veghea, îi spăla, le purta de grijă și pentru care n-avea nevoie de ajutorul nimănui. Al nimănui, *entendez-vous* * ? Ah, era rușinos, rușinos ! În noua casă, în noua cămăruță a copiilor (nici nu-i nevoie să spunem care mîini iubitoare au împodobit-o), mama privește cu autoritate pătuțurile, unde pe perne se odihnesc obrăjori rotunzi și catifelați, pe cînd acolo, în odăile din strada Thornhaugh, Micuța Soră, care a avut grijă de ei vreme de doi ani, ședea singură, iar razele lunii pătrundeau în odaie. Dumnezeu să te ajute, suflet credincios și îndurerat ! Numai o dată în viață mai încercase o asemenea durere, o durere atît de profundă.

Desigur, în noua casă avu loc o petrecere ; prietenii vechi și cei noi veniră la inaugurarea locuinței. Caleașca familiei Ringwood blocă acea străduță mută de uimire. Perucile pudrate ale lacheilor aproape că atingeau tavanul, cînd uriașii se ridicau în picioare la intrarea și la ieșirea oaspeților din hol. Micuța Soră se ocupa cu servitul ceaiului. „Biblioteca" lui Philip consta de fapt dintr-un mic dulap, dincolo de sufragerie. Salonașul era îngrozitor de încărcat din pricina unui pian, scos dntr-o cameră de copii, pe care familia Ringwood îl dăruise prietenilor lor ; și cineva avea datoria să cînte întruna la pian cu prilejul acestei *soirée*, cu toate că Micuța Soră coborî scările iritată cînd auzi muzică. De fapt, adevăratele ei cuvinte fură : „La naiba cu pianul ăla !". Dădu „naibii" instrumentul, fiindcă muzica avea să-i trezească pe scumpii ei micuți de sus. Ceea ce s-a și întîmplat ; și copilașii prinseră a urla melodios, iar Micuța Soră, care tocmai o servea pe lady Jane Tregarvan cu ceai, se repezi sus pe scări în camera lor ; Charlotte era deja în odaie și se uită supărată la Micuța Soră cînd o văzu intrînd și-i spuse cu oarecare asprime :

— Sînt sigură, doamnă Brandon, că cei de jos își așteaptă ceaiul.

Doamna Brandon coborî fără o vorbă ; și cum, din întîmplare, mă aflam la capătul de jos al scării, conversînd cu un prieten, și puțin mai departe de duetul pe care-l interpretau domnișoarele Ringwood — dînd drumul performanțelor lor de zile mari și punînd stăpînire pe micul spațiu vital al doamnei Firmin — cum, din întîmplare, mă aflam la capătul scării cînd trecu Caroline, i-am luat mîna rece ca gheața într-a mea, și mărturisesc că n-am văzut niciodată o privire mai tristă decît aceea de pe chipul ei, cînd trecu pe lîngă mine.

---

* Înțelegeți (fr.).

— Copiii mei plîngeau, îmi spuse ea, m-am dus sus în camera lor. Dar acum nu mai are nevoie de mine.

Biata Micuță Soră ! Se pleca și se umilea în fața lui Charlotte. Deci nu poți decît s-o calci în picioare, doamnă ; și te-am detestat pe dumneata, și pe multe alte femei ca dumneata. Ridley și cu mine am coborît în salonașul unde se servea ceaiul și unde Caroline își reluase locul. Era foarte drăguță și amabilă, cu chipul palid și blînd, cu boneta ei curată, cu fundă albastră. Știam cît trebuia să sufere. Vorbele lui Charlotte i se înfipseseră ca niște pumnale în inima Micuței Sore. Femeile sînt nemiloase uneori și atunci înfig cuțitul în inima celorlalți. După cîtăva vreme, Charlotte îmi mărturisi :

— *Eram* geloasă pe ea și dumneata aveai dreptate ; o făptură mai neprețuită și mai devotată decît ea n-a existat pe lume.

De ce o fi spus oare Charlotte că eu aș fi afirmat despre ea că era geloasă ? Uf, prostule ! I-am spus lui Ridley, iar domnul Ridley i-a transmis doamnei Firmin.

Chiar dacă Charlotte o rănise pe Caroline, aceasta totuși nu se putea opri să revină iar și iar la locul sacrificiului. Duminica, ziua ei liberă, își avea întotdeauna locul rezervat la masa modestă a lui Philip, și cînd doamna Philip se ducea la biserică, i se permitea Carolinei să pună stăpînire pe camera copiilor. Uneori, Charlotte avea generozitatea de a-i acorda această șansă doamnei Brandon. Cînd Philip cumpără o casă — o casă întreagă numai pentru el —, soacra sa îi propuse să vină să locuiască la el, declarînd că nu va rămîne îndatorată nimănui și va plăti pentru casă și masă. Dar Philip respinse propunerea, arătîndu-i, pe bună dreptate, că actuala lui casă nu era mai mare decît cea precedentă.

— Copila mea dragă se usucă de dorul de a mă avea lîngă ea, remarcă doamna Baynes după primirea răspunsului. Dar soțul ei e atît de brutal cu ea și o terorizează în așa hal, încît ea nu îndrăznește să-i iasă din cuvînt.

Brutal cu ea ! Charlotte, în căsuța ei, era cea mai fericită dintre femei. După succesul lui parlamentar, Philip se ducea regulat la birourile de avocați, în speranța că pot apărea alte procese. La birou, de asemenea, rezolva problemele principale ale revistei lui ; și, la ora obișnuită cînd se înapoia acasă, mica procesiune, cunoscută nouă — mamă, copil și dădacă — putea fi văzută cum îl aștepta ; iar tînăra femeie — cea mai fericită femeie din lume — se întorcea acasă la brațul soțului ei.

Între timp, sosiră alte scrisori de la New York, de la tatăl iubit al lui Philip, din care reieșea că acesta se angajase nu numai în profesiunea lui, ci și în diverse speculații, datorită cărora era mereu pe punctul de a-și reface averea. Într-o zi, Philip luă un ziar care făcea reclamă pentru o nouă societate de asigurări și, spre mirarea lui, văzu anunțul pentru „Consilierul din Londra, Philip Firmin, Esq., Parchment Buildings, Temple“ al acelei societăți. O scrisoare părintească îi promitea lui Philip mari recompense din partea acelei societăți de asigurare, dar n-am auzit ca bietul Philip să se fi îmbogățit de pe urma ei. De fapt, prietenii lui îl sfătuiră să n-aibă nimic de-a face cu acea companie de asigurări și să nu facă aluzii la ea în scrisorile lui. „Mă tem de greci, chiar cînd aduc daruri“, cum ar fi spus bătrînul Firmin, cuvinte care întipăriră în sufletul lui Philip o constantă neîncredere în acel grec bătrîn și viclean, tatăl lui. Firmin senior scria întotdeauna cu mari speranțe și cu un ton pompos, insistînd asupra faptului că nu va trece mult pînă cînd îl va anunța pe Philip că își refăcuse averea. Făcea speculații pe strada Wall cu nu știu care acțiuni, invenții, mine, căi ferate.

Într-o zi, după cîteva luni de la mutarea lui în strada Milman, Philip îmi povesti rușinat și plecîndu-și capul că tatăl său apelase iar la el. Dacă nu-i plătea acțiunile de la o anumită mină, le-ar fi pierdut, iar el și *fiul lui după el* ar fi pierdut o avere considerabilă, zicea bătrînul și șiretul grec. Mă tem de un grec dibaci, care face plecăciuni pînă la pămînt. Cum adică, un om născut într-o familie bună, cu avere, prieteni și o situație înaltă să ajungă pînă acolo, încît să nu-l putem lăsa singur în cameră de teamă că ne fură lingurile de argint ?

— Și ai plătit polița bătrînului ? îl întrebarăm noi.

Da, Philip plătise poliţa. Se jură că nu va mai plăti nici una niciodată. Dar era lesne de înţeles că doctorul avea să mai fabrice poliţe în contul bancherului lui atît de îndatoritor.

— Mi-e groază de scrisorile care încep cu explicaţii asupra unei averi pe care e tocmai pe cale de a şi-o dobîndi, spunea Philip. El ştia că bătrînul lui părinte îşi prefaţa astfel cererile de bani.

Vă pomeneam despre o mare descoperire medicală pe care doctorul o anunţase corespondentului său, doamna Brandon, şi de pe urma căreia acesta declara, ca de obicei, că era pe punctul de a face avere. La New York şi la Boston făcuse experimente care se bucuraseră de un succes uimitor. Fusese descoperit un medicament, a cărui vînzare în Europa şi America putea să aducă un venit uriaş norocoşilor inventatori. Pentru doamnele pe care le îngrijea doamna Brandon, medicamentul avea o valoare nepreţuită. Îi va trimite cîteva mostre. Prietenul lui, căpitanul Morgan, de pe vaporul poştal Southampton, îi va aduce cîteva din aceste leacuri uimitoare. Ea să le verifice pe pacienţii ei. Să arate rapoartele medicale asupra cazurilor cercetate doctorului Goodenough, şi oricărui coleg doctor din Londra. Cu toate că era exilat din ţara lui, el o iubea şi era mîndru să-i dăruiască una dintre cele mai mari binecuvîntări cu care ştiinţa a înzestrat omenirea.

Din păcate, Goodenough avea o asemenea neîncredere în *confrère*-ul lui, încît era hotărît să nu creadă nici una din afirmaţiile făcute de Firmin.

— Nu cred, buna mea Brandon, că individul are suficientă inteligenţă ca să facă vreo descoperire ştiinţifică mai folositoare, decît un nou sos pentru cotlete. Minciuni, asta inventează el, nimic altceva.

Vedeţi, acest Goodenough era un necredincios bătrîn şi încăpăţînat, care dacă avusese vreodată motiv de neîncredere într-un om, va refuza, pentru totdeauna, să-l mai creadă.

Totuşi, doctorul se interesa de noile descoperiri în profesia lui şi de medicamente noi, de care omenirea putea profita ; întoarse broşura pe faţă şi pe dos, în timp ce Micuţa Soră şedea în biroul lui, urmărindu-l cu privirea. O închise, după un răstimp, şi-şi puse mîinile pe genunchi, după obicei.

— Brandon, începu el, cred că e ceva interesant în această broşură ; mai ales că Firmin pare că n-a avut nimic de-a face cu această descoperire la Boston.

De fapt, doctorul Firmin, de la Londra, n-a făcut decît act de prezenţă la spitalul din Boston, unde se încerca noul medicament. A strigat : „Pretind părţi egale !" şi a propus să-l vîndă ca medicament secret, iar sticla pe care o trimise prietenei noastre, Micuţa Soră, purta eticheta „Analgezicul lui Firmin". Firmin făcuse, de fapt, ceea ce obişnuia să facă. Îşi însuşise ceea ce aprţinea altuia şi încercase să prezinte medicamentul cu surle şi tobe. Aşa încît, Micuţa Soră se întoarse acasă cu sticla ei de cloroform — fiindcă aşa hotărîse doctorul Firmin să-şi numească descoperirea, din care trimisese acasă o mostră ; aşa cum trimisese şi un butoi cu petrol din Virginia ; şi propuneri pentru noi căi ferate, pentru care Philip ar fi putut primi un comision generos, dacă ar fi plasat acţiuni printre prietenii săi.

Şi datorită acestor preţioase propuneri, optimistul doctor începu să creadă cu adevărat că el îl înzestra pe fiul său cu mari sume de bani.

— Băiatul meu şi-a întemeiat un cămin şi are o soţie şi doi copilaşi vioi, povestea el oamenilor la New York ; asta-i mai trebuia, ca şi cînd n-ar fi fost destul de trăsnit în tinereţe ! Cînd m-am însurat eu, aveam din ce trăi, şi m-am căsătorit cu nepoata foarte bogată a unui nobil. Nici unul din cei doi tineri n-are un ban. Mă rog, bătrînul tată trebuie să-i ajute cum poate !

Şi am auzit că unele doamne vărsau lacrimi de înduioşare şi spuneau :

— Ce tată iubitor e doctorul ! Cum se sacrifică pentru acest fiu, un om de nimic ! Gîndeşte-la la bunul doctor trudind bucuros la vîrsta lui pentru acest tînăr, care a făcut tot ce a putut ca să-l ruineze !

Iar Firmin ofta ; şi cu o mînă frumoasă, albă îşi acoperea ochii cu o batistă frumoasă, albă ; cred că şi lăcrima de-adevăratelea ; şi se socotea un om bun, afectuos, nedreptăţit. Ţinea tava pentru chetă la biserică ; arăta foarte bine, chipeş şi înalt, şi se înclina cu o graţie melancolică, plină de farmec, în faţa doamnelor care-i dădeau obolul lor. Dragul de el ! Tava lui era mai plină decît a altor oameni — aşa ne-a declarat un călător, care l-a văzut la

New York ; şi ne-a descris un dineu foarte select pe care doctorul l-a dat pentru cîţiva prieteni la unul din hotelurile cele mai elegante, care tocmai se deschisese.

Cu toată buna gospodărire a Micuţei Sore,[1] domnul şi doamna Philip se instalară cu mari cheltuieli în noua lor casă, şi în afară de acel pian mare, cadou din partea familiei Ringwood, care se lăfăia în salonaşul lui Philip, trebuie să recunosc că aveau foarte puţină mobilă. Una din facturile căilor ferate nu fusese încă achitată şi bietul Philip nu se putea întreţine cu simple promisiuni de plată pe hîrtie. Nici nu era dispus să accepte ofertele prietenilor lui apropiaţi, dornici să-i fie bancheri.

— Pentru acest soi de afaceri, ajunge un singur membru într-o familie, spunea el, cu un aer întunecat ; şi s-a dovedit că interesantul exilat la New York, care deplîngea extravaganţa fiului şi căsătoria lui nesăbuită, semnase poliţe pe seama lui Philip, pe care prietenul nostru le acceptase şi le plătea. Poliţe pentru ce sumă ? N-a declarat-o nimănui ; iar dragul lui părinte, care îl jefuise — pot oare folosi un cuvînt atît de nepoliticos ? — nu va spune niciodată în ce măsură s-a înfruptat din modestele venituri ale lui Philip. Un lucru ştiu, că atunci cînd veni toamna — trecuse şi septembrie — şi ne aflam în micul nostru refugiu atît de plăcut, de la mare, am primit o scrisoare de la Micuţa Soră, cu scrisul ei incorect atît de drag nouă (plin de un oarecare patos, pe care scrieri din cele mai rafinate nu-l posedă), a sosit, spuneam, o scrisoare de la Micuţa Soră, în care ne povestea, cu multe sublinieri, că scumpa doamnă Philip şi copiii se ofileau şi zăceau bolnavi la Londra şi că Philip avea prea multă mîndrie şi caracter ca să accepte bani de la cineva ; că domnul Tregarvan plecase pe Continent şi că acel ticălos — acel monstru, ştiţi dumneavoastră *cine* — a apelat iar la Philip pentru bani, iar el plătise din nou, în vreme ce scumpii, dragii de copii nu se puteau duce la aer curat.

— V-a spus oare, zise Philip, frecîndu-şi ochii cu mîinile, cînd un prieten veni să-l dojenească, v-a spus că ea mi-a adus bani, dar noi n-am vrut să-i folosim ? Iată ! Acolo în biroul meu păstrez micul ei dar de nuntă şi mă rog lui Dumnezeu să fiu în stare să-l las copiilor mei. Fapt este că doctorul a apelat la mine ca de obicei ; e pe cale să facă avere săptămîna viitoare. I-am plătit încă o poliţă. Consilierii juridici au plecat la vînătoare în Scoţia, presupun. Aerul din Russel Square e deosebit de sănătos, iar cînd copiii se vor sătura de el, ei bine, vor schimba aerul de aici cu cel din Brunswick Square. Nici vorbă să mergem la țară ! Ce loc poate fi mai liniștit decît strada Guildford în septembrie ? Am să lungesc pasul într-o dimineață ca să respir aerul de munte de pe Ludgate Hill.

Și cu aceste vorbe de spirit și cu asemenea glume — deprimante — prietenul nostru era hotărît să întîmpine surîzînd festele pe care i le juca soarta. Rudele din Ringwood le ofereau cu destulă amabilitate ospitalitatea, dar cum putea Philip să plătească biletele de tren pentru servitori, pentru copii și soție ? În această situație dificilă, Tregarvan, din străinătate, descoperind un proiect monstruos al... al marii puteri care-l obseda — însă cum noi întreținem cu ea relații de amiciție, nici o altă putere din lume nu mă poate obliga să-i dezvălui numele —, Tregarvan scrise redactorului său comunicîndu-i în mare secret un complot din cele mai monstruoase și mai mîrșave împotriva libertăților din tot restul Europei, complot în care se angajase puterea în chestiune, iar în post-scriptum adăuga : „Apropo, vă datorez leafa pe acest trimestru și vă trimit un cec etc, etc.“ Ah, ce prețios post-scriptum !

— Nu ți-am spus eu că așa se va întîmpla ? exclamă nevastă-mea, cu un aer satisfăcut. N-am fost eu convinsă că va primi sprijin ?

Și, într-adevăr, sprijinul sosi. Și un mic grup, foarte fericit, se duse la Brighton, într-un vagon de clasa a doua și găsi o locuință ieftină ; așa bujorii se reîntoarseră în obrăjorii palizi și mămica se învioră și se întremă de minune, așa cum toți prietenii ar fi putut constata la reîntoarcerea micii familii în oraș, numai că se așternuse o ceață atît de groasă și de cenușie, încît era imposibil să mai vezi ce culori aveau oamenii în obraji.

Cînd sezonul de vînătoare luă sfîrșit, consilierii parlamentari care-l angajaseră pe Philip se reîntoarseră la Londra și, din fericire, îi dădură un cec pentru ceea ce i se cuvenea. Nevastă-mea exclamă din nou :

— Nu ți-am spus eu că așa va fi insistînd întruna ? Nu ies lucrurile cum e mai bine pînă la urmă ? Știam că dragul nostru Philip va reuși !

Totul mergea cum nu se poate mai bine — oare Philip era sigur că situația i se va îmbunătăți ? Dar ce ziceți despre următoarele veşti pe care ni le aduse bietul om ? În decembrie, într-o noapte, ne-am pomenit cu el, şi mi-am dat seama după privire că un eveniment important se produsese în viaţa lui.

— Sînt distrus, spuse el, lovind cu pumnul în masă, după ce copiii se retrăseseră în camera lor. Nu ştiu ce să fac. Nu v-am spus tot. Am plătit patru poliţe pentru el pînă acum, iar acum, el a ... m-a semnat pe mine.

— Cine te-a semnat ?

— El, cel din New York. *Voi* ştiţi cine, răspunse bietul Philip. A pus numele meu pe o poliţă fără încuviinţarea mea.

— Cum se poate ! Vrei să spui că tatăl dumitale a făcut un... N-am putut pronunţa cuvîntul.

— Da ! oftă Philip. V-am adus scrisoarea lui. Şi-mi întinse peste masă o scrisoare, cu scrisul binecunoscut al doctorului.

„Scumpul meu Philip", scria tatăl, „o nenorocire cumplită mi-a căzut pe cap, dar nădăjduiam s-o pot ascunde sau, în orice caz, s-o ţin departe de scumpul meu fiu. Fiindcă şi tu, Philip, participi la această nenorocire din pricina imprudenţei — trebuie să recunosc ! — tatălui tău. Mai bine aş fi tăiat mîna care a făcut isprava, înainte de a o face ! Dar greşeala a căpătat aripi şi mi-a zburat din mînă. *Immeritus* *, dragul meu băiat, ai de suferit pentru *delicta majorum* **. Ce îngrozitor, un tată să fie nevoit să-şi mărturisească greşeala, să îngenunche şi să ceară fiului său iertare.

Sînt prins în multe speculaţii. Unele au reuşit peste aşteptări ; altele, la care participau cei mai lucizi, mai prudenţi, mai neîncrezători dintre capitaliştii din strada Wall şi care promiteau cele mai mari reuşite, au sfîrşit prin a fi cel mai mare eşec ! Pentru a putea depune banii necesari participării la o acţiune ce părea să ofere CELE MAI SIGURE PERSPECTIVE de succes, care părea să promită o avere pentru mine şi băiatul meu şi pentru scumpii tăi copii, am inclus printre alte garanţii, pe care a trebuit să le prezint imediat, şi o poliţă în care ţi-am folosit numele. Am datat-o ca emisă de mine cu şase luni înainte, la New York, pentru bani daţi ţie, şi ţi-am adresat-o ţie la Parchment Buildings, Temple ; şi am scris şi acceptarea ta, ca şi cum semnătura ar fi fost a ta. Sînt în mîinile dumitale. Ţi-am mărturisit totul. Divulgă în public toată chestiunea. Împărtăşeşte-le tuturor spovedania mea, aşa cum am scris-o aici şi cum o semnez, şi atunci tatăl dumitale va fi înfierat pentru totdeauna ca un... Cruţă-mă de acest cuvînt !

---

* Pe nedrept (lat.).

** Păcatele strămoşilor (lat.).

Trăgînd nădejde că mă vei ierta, îţi mai spun că mult înainte de scadenţă, — peste cinci luni ; suma se ridică la 386 L 4s. 3d. valoare primită, poliţa s-a încheiat la Temple, la 4 iulie —, am dat-o cuiva care a făgăduit s-o păstreze pînă cînd eu însumi o voi răscumpăra ! Dobînda cu care m-a încărcat a fost *enormă*, o *adevărată tîlhărie ;* şi nefiind satisfăcut cu uriaşele procente pe care mi le lua, ticălosul a trecut altuia poliţa, care se află acum în Europa, în mîinile unui duşman.

Îţi mai aminteşti de Tufton Hunt ? Da. Cel pe care l-ai pedepsit *pe bună dreptate*. Nemernicul, nu demult, şi-a făcut apariţia în aces oraş, detestabilă apariţie, însoţit de *pleava cea mai josnică a societăţii*, şi a încercat să-şi reia vechile practici odioase, *ameninţîndu-mă, linguşindu-mă* şi storcîndu-mă de bani. Într-o *clipă nefastă*, ticălosul a aflat de poliţa despre care te-am avertizat şi a cumpărat-o de la escrocul căruia îi fusese dată. Deoarece New York-ul a devenit curînd de nesuportat pentru el *(fiindcă nenorocitul m-a lăsat tot pe mine să-i achit nota de plată de la hotel)*, a fugit — a fugit în Europa — luînd cu el acea poliţă nefastă, despre care spune că ştie el cine o va plăti. Ah ! dragă Philip, dacă poliţa aceea n-ar mai fi în mîinile acestui ticălos ! De cîte ore de insomnie îngrozitoare aş fi scutit ! Te rog, te implor, fă orice sacrificiu ca să recapeţi poliţa ! Ai să recunoşti că e a ta ? Da. Ai copii — îi iubeşti, n-o să-i laşi, de bunăvoie, să-şi amintească de mine ca de un dezonorat

Tata

Am participat la o mare descoperire medicală *, cu privire la care am scris doamnei Brandon, prietena noastră, şi care va aduce cu siguranţă un mare cîştig, fiind introdusă în Anglia de un medic atît de binecunoscut — pot spune, de ce nu ? —, *atît de respectat ca mine*. Primele cîştiguri rezultate din această descoperire făgăduiesc, pe onoarea mea, să ţi le destinez ţie. Curînd ele vor ajunge să depăşească *cu mult* pierderea pe care i-am pricinuit-o scumpului meu băiat prin imprudenţa mea. La revedere ! O îmbrăţişez pe soţia ta şi pe cei mici.

G. B. F.“

---

* La început, eterul a fost folosit în America, cred eu ; şi sper că cititorul va scuza înlocuirea lui, în acest caz, cu cloroformul. (n.a.).

CAPITOLUL XXXVII

NEC PLENA CRUORIS HIRUDO **

Lectura acestei preţioase scrisori îl umplu pe prietenul lui Philip de o profundă indignare ; greu de stăpînit sau de ascuns. Nu-i deloc plăcut să-i spui unui gentleman că tatăl lui este un ticălos. Cu cîţiva ani în urmă, bătrînul Firmin ar fi fost spînzurat, pentru asemenea practici. N-a remarcat oare uneori stimatul cititor, stînd de vorbă cu un mare ticălos sau cu un nebun, că individul respectiv se aseamănă cu noi, şi *homo est* ? Noi, dragii mei, cei ce ne aflăm afară — adică nu în închisori sau aziluri — să fim recunoscători că trebuie să plătim frizerului pentru că ne taie părul, cu mişcări iuţi şi grăbite, şi că putem să ne alegem croiala propriului nostru veston. În vreme ce bietul Philip citea scrisoarea tatălui său, îmi ziceam în sinea mea : „Îmi amintesc mîinile albe şi delicate ale acestui ticălos, care falsificase semnătura propriului fiu, cum îmi dăruise, pe cînd eram elev, cîţiva sovereigni". L-am simpatizat întotdeauna, dar povestea nu este *de me*, ci se ocupă de Philip.

— N-ai să plăteşti poliţa, nu-i aşa ? îl întrebă indignat prietenul lui.

— Ce pot să fac ? răspunse bietul Phil, dînd din cap posomorît.

— Dar n-ai nici cinci sute de lire pe lumea asta, remarcă prietenul lui.

— Cine zice că-i am ? Dar trebuie să onorez poliţa ; răspunse victima.

— Dacă plăteşti acum, data viitoare îţi va cere mai mult.

— Cred că da, admise Firmin.

— Şi te va stoarce pînă la sînge, pînă la ultima picătură.

— Da, recunoscu bietul Philip, ducîndu-şi un deget la buze. Credea că aveam de gînd să dezvălui secrete. Soţia lui sinceră şi deschisă conversa între timp cu nevastă-mea despre calităţile unei bucăţi de creton, pe care o văzuseră la magazinul Shoolbred, în Tottenham Court Road,

---

** Şi nu o lipitoare umflată de sînge (lat.).

un material atît de ieftin şi pe nuanţe atît de vesele şi plăcute ! Nişte draperii la geamul din salon din acest material n-ar costa mai nimic. Vedeţi, acest Regulus * al nostru, înainte de a intra în camera de tortură, zîmbea prietenului său şi vorbea despre tapiţerie cu un aer vesel şi plin de blîndeţe. Doamnele continuau să sporovăiască despre creton sau alte găselniţe pentru gospodărie ; dar inima plină de candoare a micuţei Charlotte nu se îngrijea decît de soţul şi copiii ei.

— Ce plăcut e să o auzi vorbind despre draperiile din creton pentru salon, nu-i aşa ? spuse Philip. Să încercăm la magazinul Shoolbred sau la altul ? Apoi, izbucni în rîs. Un rîs nu prea voios.

— Adică, eşti hotărît să...

— Să-mi recunosc *semnătura* ? Desigur, răspunse Philip, cînd îmi va fi arătată, o voi recunoaşte.

Îl cunoşteam prea bine pe încăpăţînatul meu prieten ca să ştiu că, după ce îşi formulase şi îşi anunţase hotărîrea, n-avea să dea niciodată înapoi.

Partea cea mai exasperantă era că, oricîtă generozitate şi bunăvoinţă ar fi avut faţă de Philip prietenii lui, în cazul de faţă nu-i puteau da o mînă de ajutor. Doctorul avea să vină cu alte şi alte poliţe. Pe măsură ce Philip le onora, tatăl lui cerea mai mult ; acest dragon devorator ne-ar fi stors pînă la sînge, pînă la ultima picătură pe toţi. De fapt, Philip remarcă acest lucru şi recunoscu totul cu obişnuita lui imparţialitate.

— Ştiu ce gîndeşti, bătrîne, spunea bietul Philip, nici nu-i nevoie să-mi spui. Crezi că sînt un neajutorat, un incorigil condamnat, fără speranţă, la ruină. Aşa s-ar părea. Omul nu poate scăpa de soarta lui, prietene, iar tatăl meu a decis-o pentru mine. Dacă voi izbuti să găsesc banii pentru poliţa asta, precis că va face alta. Singura mea şansă de scăpare este să-i reuşească unele speculaţii de-ale lui. Sau, cum joacă jocuri de noroc, poate că într-o zi îi va surîde şansa. Dar pe mine nu mă va răsplăti. Nu e felul lui. Dacă dă *un coup,* ori va păstra banii, ori îi va cheltui. Mie nu-mi va da nimic. Dar nu va mai trimite poliţe ca acum şi nici nu va mai falsifica semnătura fiului său. O adevărată binecuvîntare să ai un asemenea tată, nu-i așa ? Zău, Pen, cînd mă gîndesc din cine mă trag și mă uit la lingurile tale, mă mir că n-am vîrît nici una în buzunar. Mă lași singur în cameră cu ele ! Impresionantă încredere ai și tu și nevastă-ta în mine !

---

* Marcus Atilius Regulus — consul roman între anii 267-256 î.e.n., condamnat la moarte prin tortură.

Și, blestemîndu-și soarta, bietul băiat își încetă o clipă lamentațiile. Tatăl său îi hotărîse soarta, părea să gîndească, și n-aveai ce-i face.

— Îți amintești de tabloul acela cu Abraham și Isaac din biroul doctorului, din strada Old Parr ? spunea el. Părintele meu m-a legat strîns și mă ucide încetul cu încetul. Nu mă sacrifică dintr-o dată, dar, într-o zi, îmi va da lovitura de grație și apoi nu voi mai sîngera. E nostim și amuzant, nu-i așa ? Mai ales cînd ai nevastă și copii. În ce mă privește, am fost atît de indignat, încît mă pregătisem să anunț la ziar că orice poliță pe numele lui Philip era falsă, și să-l las astfel pe tatăl său să suporte consecințele propriilor sale fapte. Dar aceste consecințe ar fi însemnat închisoarea pe viață pentru bătrîn, iar pentru tînăr, dizgrație și ruină ; pericolul era iminent. Explicase totul foarte limpede ; nu-i puteam tăgădui logica tristă. Oricum, era mai bine să onoreze polița, dar să-l avertizeze pe doctor pentru viitor. Da, poate că era bine așa ; dar dacă doctorul înțelegea altfel avertismentul, accepta resemnat dojenile, iar la prima ocazie falsifica din nou ? La toate acestea Philip răspunse că nimeni nu se poate împotrivi destinului, că el întotdeauna îl lăsase pe tatăl lui să-i hotărască soarta și că atunci cînd bătrînul plecase în America nădăjduise că vraja se spulberase.

— Dar, după cum vezi, nu este așa, mormăi Philip ; emisarii tatălui meu mă găsesc, iar eu sînt încă sub puterea vrajei.

Purtătorul sentinței de execuție era pe drum și avea să predea tristul mesaj cît de curînd.

Izbutind deseori să stoarcă bani de la doctorul Firmin, domnul Tufton Hunt socoti că cel mai bun lucru era să-l urmeze pe bancherul său peste Atlantic ; inutil să descriem necazul și furia doctorului, aflînd că această pacoste se ținea scai după el. Nu avea mult de dat într-adevăr ; suma pe care o luase cu el, și de care îl jefuise pe fiul său și pe ceilalți creditori, era neînsemnată ; dar Hunt urmărea să capete o parte din sumă și, desigur, insinuă că ; dacă doctorul refuza, avea să dezvăluie presei new-yorkeze secretele de la începutul carierei lui Firmin şi fraudele din ultima vreme.

Domnul Hunt fusese în sala Camerei Comunelor de vreo cinci-şase ori şi-i cunoştea din vedere pe politicienii noştri. De-a lungul unei cariere destul de îndelungate şi neonorabile, aflase anecdote despre unii membri ai aristocraţiei, despre proprietarii de cai de curse şi aşa mai departe ; şi se oferi să vîndă aceste informaţii preţioase mai multor ziare americane, aşa cum făcuseră şi alţi exilaţi binevoitori. Dar Hunt era prea bătrîn, iar istoriile lui prea răsuflate, pentru cititorii din New Yok. Datau tocmai de pe vremea lui George al IV-lea, de pe vremea poştalionului. Nu prea găsi piaţă de desfacere pentru marfa lui ; iar pastorul turmentat colinda, clătinîndu-se, tavernele şi cîrciumile, obiect de batjocură pentru netrebnici mai tineri, care dispreţuiau poveştile lui răsuflate şi replicau într-un limbaj licenţios de origine mai nouă.

După o şedere de doi ani în Statele Unite, acest personaj onorabil tînji să-şi revadă ţara — un sentiment care încearcă multe inimi generoase — şi îşi croi drum de la Liverpool la Londra ; odată ajuns la Londra, îşi îndreptă paşii spre casa Micuţei Sore, unde spera să-l mai găsească pe Philip. Deşi fusese ordinioară dat afară, nu simţea pic de ruşine să revină în acelaşi loc. Aducea o bucată de hîrtie în buzunar, care îi va asigura o purtare respectuoasă din partea lui Philip. În ce împrejurări obţinuse acea poliţă falsificată ? Să fi fost o înţelegere între Hunt şi tatăl lui Philip ? Oare Hunt îi sugerase că Philip precis avea să onoreze poliţa ca să-l salveze pe bătrînul Firmin de la dezonoare şi ruină ? Că o semnătură falsificată era, de fapt, un document mai bun decît o acceptare autentică ? Nu vom afla niciodată adevărul în privinţa acelei tranzacţii. Nu cunoaştem decît versiunile celor doi în cauză, dar cum nici unul dintre ei nu este, din păcate, demn de crezare, trebuie să rămînem în totală ignoranţă. Poate că Hunt a falsificat acceptul lui Philip ; poate că nefericitul lui tată îl scrisese ; poate că versiunea doctorului cum că fusese obligat să semneze hîrtia era adevărată ; sau falsă. Ce contează ? Amîndoi au dispărut de mult din mijlocul nostru, aşa că nu vor mai scrie şi nu vor mai spune minciuni.

Caroline nu era acasă cînd Hunt venise în vizită pentru prima oară, după întoarcerea lui din America. Servitoarea ei i-l descrise. Doamna Brandon îl recunoscu numaidecît pe vizitator ca fiind Tufton Hunt, iar sosirea pastorului nu prevedea nimic bun pentru Philip. Am văzut cum odinioară, Micuţa Soră cîştigase simpatia acestui om. Această ființă abrutizată, pe care toţi îl ocoleau, suspectat de crimă, beţiv, plin de datorii, dar nu lipsit de vanitate, îşi dădea aere prin saloanele tavernelor pe care le frecventa. Fost student la Universitate, în urmă cu treizeci de ani, se simţea superior celorlalţi, care nu beneficiaseră de educaţie la Oxford sau Cambridge ; şi avea impresia că „snobii", cum îi numea el, îl respectau. Îşi lua un aer important cînd vorbea cu vreun negustor, oricît de bogat ; i se adresa pe nume şi socotea că îi făcea o onoare că îi acorda atenţie şi stătea de vorbă cu el.

Cum ştiţi, Micuţa Soră făcea dese greşeli de gramatică ; pronunţia ei lăsa de dorit. O scrisoare era o sarcină grea pentru ea. Ea ştia cît de greu reuşea să o compună şi că mereu făcea greşeli.

Inventa o mulţime de pretexte şi scuze hazlii pentru greşelile ei de ortografie. În pofida lor însă, scrisorile erau pline de patos şi, uneori, umpleau ochii de lacrimi. Domnul reverend Hunt se considera superior acestei femei. Socotea că educaţia lui la Universitate trebuia să impună respect şi se înveşmînta în vechile şi soioasele lui straie de studenţie, plimbîndu-se fudul prin faţa ei şi a celorlalţi. Îşi etala diploma de licenţiat în litere în sute de taverne, unde cunoştinţele şi greaca lui îi cîştigaseră oarecare respect. Îi lua de sus pe proprietarii de moşii şi păşea ţanţoş prin faţa tejghelelor hangiţelor, cu privirea înceţoşată de vin sau cu o solemnitate turmentată. Era, pesemne, pe altă lume, dacă se credea mai bun decît toţi ceilalţi ; el care ar fi trebuit să-i servească pe chelneri şi să-i lustruiască pantofii lustragiului. După o anumită cantitate de alcool, începea să se laude cu studiile lui şi să facă pomelnicul titlurilor foştilor lui prieteni. N-a existat bătaie mai dreaptă decît cea administrată de Philip acestui ticălos. Firmin zicea că individul s-a dus în rigolă tot atît de firesc ca şi cînd s-ar fi dus să se culce ; şi mărturisea că spălatul era o noutate care i-ar fi prins bine.

Doamna Brandon află curînd că bănuielile ei în privința vizitatorului fără nume fuseseră întemeiate. În ziua următoare, pe cînd stropea florile de la fereastră, își aruncă o privire afară, unde-l zări pe pastor tîrșîindu-și picioarele și uitîndu-se chiorîș la ea. Cînd ea îl remarcă, el își scoase pălăria soioasă și se înclină. Din clipa în care îl văzu, simți că venea într-o misiune ostilă lui Philip. Îi citise gîndul perfid pe chipul buhăit, în ochii injectați, pe buzele deschise într-un rînjet pînă la urechi.

Ar fi putut să leșine, sau să țipe, sau să se ascundă de omul acela, al cărui chip îl detesta. Nu leșină, nici nu se ascunse și nici nu țipă, ci dădu numaidecît din cap și zîmbi încîntător acelui străin murdar și nedorit. Se duse la ușă, o deschise (deși inima-i bătea să-i spargă pieptul, cum îi mărturisi mai tîrziu prietenului ei). Stătu în prag o clipă, zîmbindu-i cu șiretenie și-l invită înăuntru, cu un gest de bun sosit.

— Cerul să ne binecuvînteze, domnule Hunt, (am toate motivele să cred că acestea i-au fost cuvintele), dar unde ai dispărut atîta vreme ?

Doi ochi zîmbitori îl fixau cu privirea de sub o bonetă cochetă cu panglici curate. Cunosc unele femei care zîmbesc și par în largul lor și pe scaunul dentistului.

— Cerul să mă binecuvînteze, domnule Hunt, continuă această ființă sinceră, cine s-ar fi gîndit că am să te întîlnesc ! Și zicînd acestea îi făcu o mică reverență, cu o expresie degajată, satisfăcută și drăgălașă pe chip ; la fel ca Iudita în fața lui Holofern : veselă, zîmbitoare și volubilă. Și apoi adăugă : Intră, te rog !

Hunt intră clătinîndu-se în micul salon, unde bunul cititor a fost de atîtea ori, salonașul cu ornamentele lui cochete, tablourile, dulapul strălucitor, așezat pe colț, și cu mobilierul lui curat și lustruit.

— Ce mai face căpitanul ? întrebă el (singur în compania Micuței Sore, inima individului începuse să bată, iar ochii săi congestionați să strălucească).

Nu auzise oare de bietul tata ?

— Asta dovedește cît de mult ai fost plecat ! remarcă doamna Brandon și menționă data îmbolnăvirii fatale a tatălui ei. Da, acum era singură și trebuia să-și poarte de grijă ; și nu mă-ndoiesc că doamna Brandon îl întrebă fără ocolişuri pe domnul Hunt dacă va „lua" ceva. Într-adevăr, buna femeie îşi îndemna întotdeauna prietenii să „ia" cîte ceva, altfel ar fi considerat că încalcă legile ospitalităţii.

Se ştia că Hunt nu refuza niciodată o astfel de propunere. Chiar ar gusta ceva, mai ales ceva cald. Avusese febră şi malarie la New York şi boala încă se mai ţinea scai de el. Pe doamna Brandon o interesa cu-adevărat să audă de ce se plîngea domnul Hunt şi ştia că un păhărel putea avea efect în înlăturarea febrei înfricoşătoare. Mîinile ei micuţe, îngrijite şi îndemînatice, i-l pregătiră. Nu putea să nu admire îndemînarea micuţei gospodine.

— Of, doamnă Brandon, dacă aş fi avut şi eu o astfel de prietenă care să-mi fi purtat de grijă, n-aş fi ajuns în halul ăsta ! oftă el. Probabil că ajunsese la al doilea, ba chiar la al treilea pahar, fiindcă oftă, deveni sentimental şi începu să vorbească despre situaţia lui nefericită ; mai tîrziu, doamna Brandon mărturisi prietenilor săi că-i pregătise o băutură foarte tare.

După ce gustă „acel ceva" în cantităţi considerabile, Hunt crezu de cuviinţă să o întrebe pe gazdă cum se mai descurcă şi cum se purtau chiriaşii ei. Cum se descurca ea ? Brandon schiţă imaginea cea mai veselă, despre sine şi despre felul său de viaţă. Lua bani buni pe chiria apartamentelor, care nu erau goale niciodată. Datorită bunului doctor Goodenough şi a altor prieteni, avea destulă treabă şi ca infirmieră.

De cînd *ştiţi dumneavoastră cine* plecase din ţară, zicea ea, mintea ei nu mai fusese parcă niciodată atît de uşurată. Atîta timp cît îl ştia aproape de ea, nu putea să se simtă în siguranţă. Dar a plecat şi toate necazurile ducă-se cu el ! zise Micuţa Soră răzbunătoare.

— Fiu-său mai locuieşte la etaj ? întrebă domnul Hunt.

La acestea, ce făcu doamna Brandon ? Începu un înverşunat atac la adresa lui Philip şi a familiei lui. *El* să locuiască acolo ? Nu, slavă Domnului ! Se săturase de el şi de nevasta lui, de ifosele şi de graţiile ei şi chiar de notele de plată neachitate !

— Voiam să creadă că eu şi Philip nu mai eram prieteni ; şi Cerul să mă ierte dacă am minţit ! Ştiu că acest individ i-a pus gînd rău lui Philip şi pun rămăşag că în scurtă vreme am să aflu ce vrea de fapt, mărturisi ea.

Căci, chiar în aceeaşi zi cînd a vizitat-o domnul Hunt, doamna Brandon s-a dus la prietenii lui Philip şi i-a pus în temă în legătură cu sosirea lui Hunt. Nu ştiam precis dacă era în posesia acelei poliţe falsificate, care îl ameninţa pe bietul Philip, căci pînă atunci Hunt nu făcuse nici o aluzie la ea. Dar, departe de noi gîndul de a pedepsi ipocrizia şi înşelăciunea ; aşa că mărturisim că nu eram foarte supăraţi pe Micuţa Soră pentru că şi-a ascuns sentimentele în situaţia actuală şi pentru că se străduia să-l facă pe Hunt să creadă că nu era în nici un caz de partea lui Philip. Dacă soţia lui Philip a iertat-o, oare prietenii lui trebuie să fie mai puţin iertători ? Ca să faci bine, ştii că nu trebuie să faci rău ; deşi mărturisesc că acesta era unul din cazurile în care preferam să nu mă port prea aspru cu această micuţă păcătoasă bine intenţionată. Ei bine, Charlotte a trebuit să o ierte (măcar pentru vina asta, dacă nu şi pentru altele, Charlotte a iertat-o din toată inima) pe micuţa noastră prietenă, pentru că Brandon o bîrfea peste tot. Atunci cînd Hunt a întrebat-o ce fel de soţie avea Philip, doamna Brandon a afirmat că doamna Philip era o persoană obraznică, o mică creatură odioasă ; să-şi dădea aere, îşi neglija copiii, se purta urît cu soţul ei şi cîte şi mai cîte ; în cele din urmă, Brandon mărturisi că n-o place pe Charlotte şi că se bucura că scapă de ea ; şi că Philip nu mai era acelaşi de cînd se însurase, că îşi dădea şi *el* aere şi era necuviincios şi influenţat de nevastă-sa. Bine că scăpase de ei !

Hunt remarcă politicos că certurile dintre proprietărese şi chiriaşi nu erau neobişnuite : chiriaşii, pe de-o parte, nu-şi plăteau totdeauna chiria la timp ; gazdele se înfuriau din pricina consumului mare de produse de băcănie, băuturi şi aşa mai departe ; iar micuţa Brandon, care decît să-i fi furat lui Philip măcar un penny, mai degrabă şi-ar fi tăiat mîna, rîse de gluma musafirului şi se prefăcu că se distrează la aluziile că ea ar fi o ticăloasă ; era de acord cu tot ce-i spunea şi-i cînta în strună cu deosebită bunăvoinţă ; în sinea ei se cutremura de familiaritatea respingătoare a acestui beţivan odios, dar nu schiţă nici un semn de dezgust sau de teamă. Îl lăsă să vorbească în voie, sperînd că va ajunge la subiectul care o interesa cel mai mult. Ceru informaţii despre doctor şi întrebă cu ce se ocupă şi dacă va izbuti vreodată să-şi plătească datoriile, bani luaţi de la fiul său. Vorbea pe un ton indiferent și în același timp se prefăcea foarte absorbită de lucrul la care cosea.

— Of, încă mai suferi de dorul lui, zise capelanul, clipind din ochii lui injectați.

— Să-mi fie dor de bătrînul ăla ! De ce mi-ar păsa la urma urmelor de el ? De parcă nu mi-ar fi făcut destul rău ! țipă biata Caroline.

— Da. Dar femeilor nu le displac bărbații care se poartă urît cu ele, insinuă Hunt. Fără-ndoială că tipul experimentase fidelitatea femeii.

— Ei bine, presupun, zise doamna Brandon clătinînd din cap, că femeile se pot plictisi și ele la fel ca și bărbații, nu-i așa ? L-am cunoscut pe acest bărbat și i-am purtat de grijă cu mulți ani în urmă. Dar mai puneți un strop din sticla aceea verde, domnule Hunt ! E foarte bun pentru febră și-ți înlătură răceala cît ai clipi !

Și Hunt bău și mai vorbi nițel, nițel mai mult : își spuse părerea în legătură cu bătrînul Firmin, vorbind de șansele lui de succes și de pofta lui nebună de speculație și se îndoia că ar mai fi izbutit vreodată să-și refacă viața, deși poate că ar mai fi putut, ar fi putut încă. Se află într-o țară unde oricărui bărbat i se oferea șansa. Philip își dădea și el aere, nu-i așa ? Întotdeauna fusese un tip arogant, acest domn Philip. Plecase din casa ei ? Definitiv ? Unde stătea acum ?

De unde să știe *ea* unde locuia Philip ? Credea că pe undeva, prin apropierea hanului „Gray“ sau a hanului „Lincoln“, pe undeva pe acolo. Ar fi vrut să schimbe subiectul conversației ; așa că începu să facă tot soiul de remarci vesele, mici artificii pe care mi le închipui, dar pe care mi le-a relatat numai în parte, căci trebuie să știți că, de-ndată ce musafirul ei plecă spre taverna „Amiralul Byng“ pentru a-și regăsi cunoștințele adunate în salonașul cîrciumii, doamna Brandon luă în grabă o trăsură și o porni spre casa lui Philip, în strada Milman, unde o găsi numai pe doamna Philip. După o conversație banală, care o nedumeri mult pe Charlotte, căci doamna Brandon n-a vrut să-i spună motivul vizitei și nu i-a pomenit nimic despre vizita lui Hunt, Micuța Soră luă din nou trăsura și își făcu apariția acasă la prietenii lui Philip din Queen Square. M-a informat cum sosise Hunt și cît era de sigură că-i vroia răul lui Philip și cum ea spusese niște.. niște baliverne fără temei ; însă pentru aceste gogoşi nu mă voi strădui să-i găsesc vreo scuză, în rîndurile care urmează.

Deşi acest interesat preot nu rostise nici o vorbă despre poliţa pentru care Philip fusese avertizat de tatăl său, bănuiam că aceasta se afla în mîinile lui Hunt şi că avea să iasă la iveală la momentul potrivit. Din întîmplare, ştiam unde cina Philip şi i-am trimis vorbă să treacă pe la noi.

— Ce-o vrea să spună ? întreba lumea de la masă — masa burlacilor de la Temple (căci soţia cea cumsecade a lui Philip îl încuraja să mai iasă din cînd în cînd şi să se distreze cu prietenii). Ce-o vrea să zică şi asta ? Citiră cu voce tare peticul de hîrtie pe care Philip îl lăsase să cadă cînd plecase la întîlnire.

Corespondentul lui Philip îi scria : „Dragă Philip, cred că purtătorul sentinţei de execuţie a sosit ; şi a fost pe la M.S., chiar astăzi". M.S. ? Purtătorul sentinţei de execuţie ? Nici unul dintre burlacii care cinau la Parchment Buildings n-a putut dezlega şarada. Numai că, după ce primi biletul, Philip sări numaidecît în picioare şi părăsi grăbit încăperea ; iar unul din prietenii noştri, un mucalit şi un Don Juan, puse rămăşag că la mijloc era vorba de o cucoană.

La micul sfat întrunit degrabă în casa noastră, cu ocazia aflării veştilor, Micuţa Soră, al cărei instinct nu o trădase niciodată, încunoştiinţată acum de natura primejdei care-l ameninţa pe Philip, fu cuprinsă de furie cînd află că el îşi propusese să onoreze poliţa. Philip avea o oarecare sumă disponibilă şi ar fi împrumutat restul de la prietenii care-l ştiau de om cinstit. Poliţa ar fi onorat-o, orice s-ar fi întîmplat, înlăturînd astfel cel puţin această dezonoare din viaţa tatălui său.

Adică cum ? Să cedeze în faţa acestor ticăloşi ? Să-şi lase copiii să flămînzească şi nevasta să devină servitoare, ea, făcută numai pentru a fi o doamnă ? (Vedeţi ce dragoste era între aceste două femei, care îl iubeau amîndouă pe Philip. Era un păcat şi o ruşine ! recunoscu doamna Brandon şi mărturisi că-l crezuse mai deştept pe Philip. Prietenul lui îşi exprimase mai devreme sentimentele şi compasiunea faţă de nenorocirea care-l ameninţa pe Firmin. Dacă plătea poliţa, aceasta avea să atragă după ea multe altele. Philip ar fi putut să se opună şi acum şi mai tîrziu. Aceasta era de fapt părerea umilului dumneavoastră slujitor, mereu la dispoziţia cititorilor săi.

Pe de altă parte, soţia mea îi ţinea parte lui Philip. Fusese foarte mişcată aflînd că el şi-ar ierta tatăl şi de această dată şi s-ar strădui să-i acopere păcatele.

— Din moment ce speri, dragă Philip, să fii iertat tu însuţi, sînt sigură că faci ceea ce trebuie, zise Laura ; sînt sigură că şi Charlotte va gîndi la fel.

— Of, Charlotte, Charlotte, interveni oarecum iritată Micuţa Soră ; desigur, doamna Philip crede tot ce-i spune soţul ei !

— Cînd s-a aflat la strîmtoare, Philip a avut parte de generozitate şi de ajutor, se grăbi Laura să spună. Vedeţi cum amîndouă au contribuit la salvarea lui ! Cînd a fost necesar, întotdeauna s-au găsit prieteni care să-l ajute. Dacă este din nou la ananghie, soţul meu şi cu mine ne vom împărţi avutul cu el. (Pesemne că auzind acest lucru m-am schimbat la faţă, căci oricît de mult ai ţine la cineva nu este întotdeauna o afacere să împrumuţi cinci sute de lire fără garanţie).

— Bunul meu soţ şi cu mine ne vom împărţi avutul cu el, continuă doamna Laura, nu-i aşa, Arthur ? Da, doamnă Brandon, aşa vom face. Te asigur că Charlotte şi copiii nu vor duce lipsă de nimic din cauză că Philip acoperă greşelile tatălui său şi le ascunde de ochii lumii ! Dumnezeu să te binecuvînteze, dragă prietenă ! Şi ce credeţi că a făcut această femeie, în faţa bărbatului ei ? Se îndreptă spre Philip, îi luă mîna şi... ei bine, prefer să nu scriu ce se petrecu chiar în faţa ochilor mei.

— Îl încurajează să-şi ruineze copiii de dragul acelui... acelei bestii bătrîne şi afurisite ! exclamă doamna Brandon. Şi un sfînt s-ar indigna, zău aşa ! Şi-şi înşfăcă pălăria de pe masă, şi-o înfundă pe cap şi ieşi valvîrtej din cameră.

Împreunîndu-şi mîinile, soţia mea şopti cîteva cuvinte : „Iartă-ne nouă greşelile noastre, precum şi noi iertăm greşiţilor noştri“.

— Da, zise Philip, foarte mişcat. Este porunca divină. Ai dreptate, dragă Laura. Am avut o zi grea. O îndoială teribilă şi o mare tristeţe m-au apăsat cît timp am discutat această problemă înainte de a mă hotărî să fac ce voiai tu să fac. Dar o piatră, una mare, mi s-a luat de pe inimă, din clipa în care am înţeles cum trebuia să procedez. Cîte sute de bărbaţi cutezători ca şi mine n-au suferit mari pierderi şi au înfruntat greutăţi ! Voi plăti această poliţă, dar îl voi preveni pe posesorul ei să... să mă scutească pe viitor de aşa ceva.

Acum, că Micuţa Soră plecase foarte indignată, am rămas în minoritate în sfatul războinicilor ; opoziţia era mult prea puternică pentru mine. Începeam să fiu de partea majorităţii. Socot că nu sînt singurul bărbat dus de nas de o femeie. Da ; nevastă-mea mă convinsese, cu ajutorul unor citate din cartea ei de rugăciuni, să-i admit fără obiecţii raţionamentul, anume că datoria lui Philip era să-şi ierte tatăl.

— Şi ce noroc am avut că n-am cumpărat creton, în ziua aceea ! zise Laura rîzînd. Ştii că erau două cupoane atît de drăguţe, încît Charlotte nu ştia pe care să-l aleagă ?

Philip izbucni într-unul din acele hohote de rîs, de ferestrele începură să zăngăne. Era bine dispus. Pentru un om pe cale să se ruineze era într-o dispoziţie demnă de invidiat. Oare ştia Charlotte de toate lucrurile astea, de poliţa care-l ameninţa ? Nu. S-ar fi îngrijorat, draga de ea ! Philip nu-i spusese nimic. Se gîndise să-i ascundă toată povestea. Ce rost ar fi avut să-i tulbure liniştea bietei copile nevinovate ? Vedeţi, cu toţii o tratam pe doamna Charlotte mai mult sau mai puţin ca pe un copil. Philip se juca cu ea. Pictorul J. J. o alinta, o răsfăţa, ca să zicem aşa ; Micuţa Soră o iubea, dar desigur cu o dragoste lipsită de respect. Iar Charlotte zîmbea cu blîndeţe şi drăgălăşenie celor ce-i arătau bunăvoinţă. Nu era necesar să le dea sfaturi celor doi soţi (ca şi cum femeia asta nu i-ar fi dat întotdeauna sfaturi lui Philip şi tinerei lui neveste !) ; dar se gîndi că doamna Philip ar trebui să cunoască adevărata situaţie a lui Philip ; ce primejdie îl pîndea şi...

— Cît de admirabilă, de justă şi creştinească a fost conduita dumitale ; vei fi răsplătit pentru asta, dragă Philip ! exclamă entuziasta doamnă.

Cînd ajunserăm acasă la Charlotte — am luat degrabă o trăsură ca să ajungem mai repede şi să-i putem prezenta situația — slavă Domnului! ea nu se arătă deloc șocată, nici tulburată, nici speriată. Doamna Brandon fusese cu puțin timp înainte pe la ea și-i relatase cele întîmplate. Desigur, Philip trebuie să-și ajute tatăl! și doamna Brandon continuase pe același ton mînios, tăios chiar; n-ar fi iertat-o, dacă n-ar fi știut cît de mult îl îndrăgea Micuța Soră pe Philip! Sigur că trebuia să-l ajute pe doctorul Firmin. Cît de deznădăjduit trebuie să fi fost dacă a făcut ce-a făcut! Dar, după cum știți, doctorul l-a prevenit pe Philip, și așa mai departe.

— Iar în privința cretonului, ei bine, Laura, cred că vom lăsa tot husele vechi și uzate. Știi, or să țină foarte bine pînă la anul.

Așa a primit doamna Philip veștile pe care el nu i le destăinuise, de teamă să nu o sperie. De parcă o femeie iubitoare s-ar fi temut vreodată să împartă necazurile cu soțul ei!

Iar în problema falsificării semnăturii, nu cred că tînăra persoană ar fi fost capabilă să-și dea seama de odiosul delict al doctorului Firmin. Micuțul logician, disperat, părea să-l compătimească mai mult pe tată decît pe fiu.

— Cît de încolțit trebuie să fi fost, dacă a făcut asta, bietul om, zise ea. Desigur, n-ar fi trebuit să recurgă la așa ceva, dar gîndiți-vă și la trebuințele lui! Așa i-am spus doamnei Brandon. De pildă, să zicem că în dulap se află prăjitura micuțului Philip, pe care i-ați adus-o; presupunem că tatălui i se face foarte foame și se duce la dulap și ia puțin din ea, fără să-l întrebe pe micul Philly; nu e o greșeală prea gravă, nu-i așa? Un copil îi dă bucuros din ce are și părintelui său, nu? Dar cînd i-am spus toate astea doamnei Brandon, ea mi-a replicat atît de violent și tăios, încît n-am mai suportat. A uitat că se află în prezența unei doamne, etc., etc. Așadar Micuța Soră făcuse eforturi disperate s-o atragă pe Charlotte de partea ei, avînd încă intenția să-l salveze pe Philip împotriva voinței lui, dar plecă furioasă de înfrîngere.

Ne-am uitat la datele scrisorilor tatălui său și am stabilit data poliței. Traversase oceanul și avea să bată la ușa lui Philip numai peste cîteva zile. Dar oare Hunt o adusese? Ticălosul i-o va prezenta pe cale oficială, fără-ndoială. Am căutat împreună cu Philip diverse posibilități, soluții și ne-am străduit să mărim cît mai mult cifrele, după cum o gospodină chibzuită pune un petic ici, face o cusătură colo şi mai taie puțin din îmbrăcămintea veche ca să o mai poarte şi iarna următoare. Avem o sumă în bancă ! Un prieten l-ar putea ajuta cu un mic avans. Vom cere un împrumut de la „Review". Eram la ananghie, aveam să ne descurcăm într-un fel. Şi aşa, ne pregăteam să-l întîmpinăm cu curaj pe purtătorul sentinței de execuție.

CAPITOLUL XXXVIII

PURTĂTORUL SENTINȚEI

Biata Micuță Soră abia se tîra pe strada Milman, exasperată de Philip, de nevasta lui, de hotărîrea celor doi de a accepta ruina iminentă care-i amenința.

„Trei sute optzeci și șase de lire, patru shillingi și trei pence", se gîndi ea, „de plătit acestui ticălos bătrîn ! Este mai mult decît își poate permite Philip, cu toate economiile și cu mobila lui de doi bani. Ştiu ce-o să facă : o să împrumute bani de la cămătari, o să dea polițe și o să facă altele, ca în cele din urmă să sfîrşească ruinat. După ce va fi plătit acea poliță, bătrînul ticălos va fabrica o alta, iar scumpa nevastă a lui Philip îl va pune să plătească, presupun ; iar acele mici făpturi drăgălaşe se vor apuca să-și cerşească pîinea zilnică, dacă nu cumva vor veni s-o mănînce pe-a mea, care este întotdeauna la dispoziția lor. Dumnezeu să-i binecuvînteze !" Își calculă toate micile ei economii în bani peşin ; o sumă nu foarte greu de ținut minte, de altfel.

„Să plătești patru sute de lire dintr-un venit ca cel al lui Philip", își zise ea, „este o încercare zadarnică și imposibilă. Iar lui nu-i trebuie acum banii din ciorapul meu ; îi vor dori de-ndată însă ce mîndria lor va fi la pămînt, așa cum se va și întîmpla și cînd drăgălaşii mei vor tînji după masa de prînz !"

Depănînd în minte acest trist subiect şi abia ştiind încotro s-o apuce pentru nițică tihnă şi consolare, se duse la bunul ei prieten, doctorul Goodenough ; îl găsi acasă pe acest om respectabil, care întotdeauna o întîmpina cu drag pe Micuța Soră.

Îl găsi singur, în marea lui sufragerie, luînd o masă frugală, după ce fusese la spital și-i vizitase pe cei cincizeci de bolnavi, majoritatea săraci ; iar blîndul doctor, pe jumătate adormit, se trezi brusc cu sentimentul răzbunării aflînd veștile infirmierei și prinse a-l înfiera cu vorbe aspre pe Philip și pe ticălosul lui tată ; să-l auzi vorbind așa te ungea pe inimă, ne relată micuța Brandon mai tîrziu. Apoi, Goodenough se strecură tiptil din sufragerie în bibilioteca de alături, care era și cameră de consultații, urmat de vechea lui prietenă. Își scoase o legătură de chei și deschise un secrétaire, de unde luă un volum acoperit cu pergament, pe care stătea scris cu litere frumoase : „J. Goodenough, Esq., M.D." ; cartea unui bancher, de fapt. Pesemne că cercetarea manuscrisului în chestiune i-a făcut plăcere venerabilului doctor, căci un zîmbet i se așternu pe trăsăturile distinse ale feței și scoase numaidecît din birou un volum de hîrtie cenușie, care pe fiecare pagină avea înscrise numele onorabile ale domnilor Stumpy și Rowdy & Co., bancheri din strada Lombard.

Pe un petic de hîrtie gri, doctorul scrise o rețetă pentru tuse, *statim sumendus* * („tuse" e o glumă a mea), pe care i-a înmînat-o micuței prietene.

— Poftim, prostuțo ! zise el. Tatăl este un bandit, dar băiatul e om cumsecade ; iar ție, prostuță mică, trebuie să-ți vin eu însumi în ajutor în afacerea asta, altfel te ruinezi și tu, știu bine ! Dă-i asta tipului pentru polița lui. Ba, ia stai ! Cîțiva bani mai ai în casă ? Poate că bancnotele și aurul îl vor ispiti mai mult decît un cec. Și doctorul își goli buzunarele de toate onorariile care se nimeriră să fie înăuntru — nu prea știu cîte —, în shillingi strălucitori și lire de aur, învelite cu grijă în hîrtie ; goli și un sertar în care se aflau mai multe monede de argint și de aur ; apoi se urcă cu pași mărunți spre dormitor și coborî scările, gîfîind, cu un portvizit voluminos în mînă, ce conținea un teanc de bancnote și, cu una, cu alta, alcătui suma de... nu vreau să spun cît ; această sumă de bani o puse cu de-a sila în mîna Micuței Sore zicînd :

---

* Ce urma să fie onorată pe loc (lat.).

— Încearcă-l pe tip cu asta, Micuță Soră, și vezi dacă poți obține polița de la el. Să nu-i spui că banii sînt de la mine, căci altfel nemernicul va cere mai mult. Spune-i că sînt ai tăi și că nu mai ai de unde să faci rost de alții ; și lingușește-l, flatează-l, spune-i o grămadă de minciuni, draga mea. N-o să te coste prea mult lucrul ăsta. Ce ticălos incorigibil este și Brummell Firmin ăsta, pe legea mea ! Deși, apropo, am mai întîlnit vreo două cazuri de-astea, la spital. Și doctorul împreună cu infirmiera lui preferată începură o conversație pe teme profesionale, pe care presupun că nu e necesar să o repet unor neinițiați în ale medicinei.

Micuța Soră l-a implorat pe Dumnezeu să-l binecuvînteze pe doctorul Goodenough și și-a șters cu batista ochii scăldați în lacrimi, punînd deoparte bancnotele și aurul, cu mîna tremurîndă, și porni la drum cu pași sprinteni și inima ușoară. Ajungînd în Tottenham Court Road, se întrebă dacă să meargă acasă sau la biata doamnă Philip și să-i ducă banii ? ! Nu. Conversația lor din ziua aceea nu fusese prea plăcută : vorbe, vorbe prea aprinse se schimbaseră între ele, și Mica noastră Soră trebuia să recunoască că avusese replici prea dure în convorbirea ei cu Charlotte. Iar Micuța Soră era mîndră ; nu-i păsa că trebuie să recunoască că fusese prea repezită sau nepoliticoasă față de femeia aceea tînără. Avea prea mult curaj pentru asta. Știați că micuței noastre prietene îi lipseau prejudecățile și vanitățile acelei lumi meschine ? Ei bine, să-l salvezi pe Philip, să ai grijă de acea poliță fatală, să mergi cu ea la Charlotte și să-i spui : „Iată doamnă Philip, iată libertatea soțului dumneavoastră !“ ar fi o reușită grozavă, zău așa ! Și Philip ar promite pe cuvîntul lui de onoare că polița asta ar fi cea din urmă pe care ar plăti-o pentru nemernicul de taică-său. Și cu aceste gînduri, care-i umpleau inimioara de bucurie, doamna Brandon se îndreptă spre casa-i binecunoscută din strada Thornhaugh, unde avea să cineze modest. Își așeză tacîmurile care străluceau de-atîta frecat, și pot să spun chiar că masa ei se compunea din două cotlete frumoase de miel, pe care și le procurase de la vecinul ei, domnul Chump, din Tottenham Court Road, după o conversație scurtă, dar plăcută, cu acest domn și cu soția lui. Și după o cină frugală și o zi întreagă de lucru, micuța noastră prietenă își permitea uneori un pahar — un păhărel — de licoare reconfortantă. Sticla pătrată din care bietul ei tată obişnuise ani şi ani la rînd să-şi toarne în pahar se afla în dulap. Aşa că, după ce îşi pregăti singură masa, se aşeză să mănînce obosită, dar fericită. Şi după ce-şi depănă în gînd întîmplările din cursul zilei şi cugetă la salvarea care venise atît de oportun pentru dragul ei Philip şi copiii lui, sînt încredinţat că a rostit o rugăciune de mulţumire, înaintea mesei.

Lumînările erau aprinse, storurile ridicate şi oricine de pe stradă putea să vadă că cineva se afla în cameră ; cam pe la zece noaptea, desluşi un pas greoi tropăind pe trotuar, la auzul căruia inima Micuţei Sore tresări niţel. Pasul greoi se opri în faţa geamului ei şi, deodată, treptele de la uşă trosniră. Apoi, la auzul soneriei, obrajii ei roşiră încetişor ; se duse la uşa de la intrare şi o deschise.

— O, Doamne, dumneata eşti, domnule Hunt ? Ca să vezi... adică, mă gîndeam că ai fi putut să vii. Chiar acum... Învăluit în razele lunii, soiosul Hunt pătrunse ţanţoş înăuntru.

— Cît de liniştită păreai la măsuţa dumitale ! spuse Hunt, cu pălăria trasă pe ochi.

— Nu vrei să intri să stai puţin şi să bei ceva ? îl întrebă gazda zîmbitoare.

Fireşte, Hunt ar fi băut ceva. Îşi scoase pălăria soioasă de pe cap cu un zîmbet şi păşi semeţ în cămăruţa Micuţei Sore, trăgîndu-şi un smoc de păr cărunt şi luîndu-şi o mină cît mai indiferentă, o alură mondenă. Mîna murdară înşfăcă dintr-o dată sticla.

— Cum, atît de puţin ? zise el, clipind afabil către doamna Brandon şi către sticlă.

Ea bea întotdeauna atît, mărturisi ea ; îi aduse aminte de zilele pe care, desigur, nu le uitase, cînd ea lua cîte un pahar cu vin din pocalul tatălui ei. Un ibricel strălucitor şuiera pe foc ; oare domnul Hunt ar fi vrut să-şi pregătească şi el o licoare ? Ea luă un pahar frumos din dulapul din colţ, de lîngă ea, pe a cărui uşă atîrnau cheile.

— A-ha, ia te uită unde ţinem ginurile ! zise rîzînd fermecătorul Hunt.

— Tatăl meu le ţinea întotdeauna aici, îi răspunse Caroline sfioasă. Cît se întoarse cu spatele ca să aducă o cană din dulap, ea știa că șiretul domn Hunt avusese prilejul să-și toarne o porție zdravănă din sticla pătrată.

— Simte-te ca acasă, îl îndemnă Micuța Soră cu felul ei vesel și simplu de a se purta ; mai am !

Și Hunt bău în sănătatea gazdei ; ea se înclină, zîmbi și sorbi puțin din păhăruțul ei ; doamna cea mititică era drăguță, cu obrajii ei rumeni, cu chipul îngrijit și drăgălaș luminat tot de zîmbet, iar rochia îi venea atît de bine ! .

La lumina plăcută a luminărilor, de pe mesele scînteietoare, abia dacă-i zăreai firele argintii din părul blond sau urmele pe care timpul le lăsase în jurul ochilor. Hunt o privea fix, cu admirație.

— Ei, zise el, pe legea mea că arăți mai tînără și mai drăguță decît cînd te-am văzut prima dată.

— Vai, domnule Hunt ! exclamă doamna Brandon roșind, așa cum îi ședea bine, nu mai pomeni de vremurile acelea, sau de acel... acel netrebnic care s-a purtat atît de hain cu mine !

— Un ticălos a fost cel care s-a purtat așa cum s-a purtat cu o femeie ca dumneata, Caroline ! Fără nici un Dumnezeu ; a fost un nemernic de la bun început. M-a ruinat și pe mine, nu numai pe dumneata ; m-a convins să joc ; m-a înglodat în datorii, prezentîndu-mă camarazilor lui de soi. Pe-atunci eram un tînăr naiv și mă gîndeam cît de minunat era să trăiești alături de tipi de seama ta și cu nobili, care se plimbau cu tandemul și dădeau ospețe. El a fost acela care m-a împins pe căi greșite, ascultă-mă pe mine. Aș fi putut ajunge universitar, să am un trai liniștit, să mă-nsor cu o fată bună, chiar să ajung episcop, pe Dumnezeul meu ! — căci eram foarte talentat, Caroline ; numai că eram trîndav și înnebunit după jocul de cărți și „babaroase".

— Babaroase ! exclamă Caroline, cu o privire uluită.

— Zaruri, draga mea ! „Șaptele cîștigă" mai ales m-a ruinat. Pe șeptar îl ia numai unșpele. Așa obișnuiam să jucăm ! Făcu un gest grațios cu paharul gol, de parcă ar fi aruncat o pereche de zaruri pe masă. Colegul meu de facultate a devenit episcop, da ! aș putea să-l fac praf cu iambii grecești și hexametrii latini. În al doilea an de facultate, am obținut premiul pentru scandare la latină, zău așa !

— Brandon spunea întotdeauna că ai fost cel mai isteț din facultate. Întotdeauna a spus-o, mi-aduc aminte, remarcă doamna, cu mult respect.

— Zău, a zis el o vorbă bună despre mine ? Brummell Firmin nu era un tip deștept ; nu era un tip cult. În vreme ce eu mă întreceam cu oricare din facultate pentru o odă safică, cu oricare ! Mulțumesc. Te pricepi să potrivești atît de bine băuturile, nimic de zis ; într-adevăr, nimic de zis ! Deși am băut destul, pe onoarea mea.

— O, Doamne, credeam că voi bărbații puteți bea oricît ! Ce spuneai despre domnul Brandon, adică domnul Firmin ?

— Ei bine, ziceam că Brummell Firmin era întrucîtva un tip bine și avea un fel de a se purta, de a se da mare...

— Da, așa-i, oftă Caroline. Gîndurile îi rătăceau departe în vremuri de demult, cînd acest gentleman o cucerise...

— M-am certat cu Bătrînu', bietul de el, cu tata, pentru bani, bine-nțeles ; la Colegiu m-am trîndăvit și mi-am pierdut bursa. Apoi m-am înglodat în datorii, polițe ; am și-acum datorii neplătite la colegiu.

— Datorii la colegiu ? Doamne Dumnezeule ! sări doamna Brandon.

— La croitor, la cîrciumă, pentru calul pe care-l închiriam, căci existau cai vestiți pe vremea noastră și obișnuiam să mă duc la vînătoare împreună cu persoane din cele mai alese. N-am avut o reputație proastă nicăieri în țară, zău că nu ; numai că nu putem ține pasul cu bogătașii. Încercăm, dar ei ajung în frunte trecînd peste noi. Dacă n-aș fi dus-o atît de greu, crezi dumneata că m-aș fi pretat la o asemenea infamie cum a fost acea căsătorie de formă, Caroline ? Tu, micuță nevinovată, ai suferit atît ! Ce rușine ! Ce rușine !

— Da, într-adevăr ! exclamă Caroline, dar n-am s-o mai repet. Amîndoi v-ați purtat foarte urît cu o biată fată.

— O adevărată ticăloșie ! Dar, dintre noi doi, Firmin a fost cel mai nemernic. Mă avea la mînă. El a fost cel care m-a dus pe căi greșite. El m-a dus de rîpă, băgîndu-mă în datorii, apoi m-a tîrît în străinătate, și pe urmă, în pușcărie ; și apoi la „acel lucru“ (acel lucru însemnînd paharul cu grog fierbinte, cum am explicat mai înainte).

Tatăl meu nici n-a vrut să mă vadă pe patul de moarte, iar fraţii şi surorile mele m-au părăsit ; şi toate acestea le datorez lui Brummell Firmin, toate. După ce m-a ruinat, n-ar fi trebuit oare să-mi plătească ? Şi din nou lovi puternic în masă cu mîna lui negricioasă, care lăsă urme murdare pe faţa de masă imaculată a Micuţei Sore. Apoi, îşi frecă cu ea fruntea şi părul lins, cărunt.

— Dar mie, domnule Hunt ? Cît îmi datorează el mie ? întrebă Caroline.

— Caroline ! strigă Hunt, l-am şi obligat pe Brummell Firmin să-mi plătească o bună parte, dar mai am încă mult, zise el, şi se bătu cu pumnii în piept, îşi vîrî mîna în buzunarul interior de la haină, în timp ce vorbea, şi înşfăcă ceva dinăuntru.

„Acolo este !“ se gîndi Caroline. Aproape că păli ; dar el nu observă paloarea ei. Era cu totul cuprins de vanitate şi pornit pe băutură şi pe răzbunare.

— Da' cred că îl am la mînă. Îmi datorează destul ; mi-a plătit o sumă frumuşică, ce-i drept ; dar îmi va mai plăti încă cu vîrf şi îndesat. Crezi că sînt dintr-ăia care să se lase ruinat şi insultat fără să se răzbune ? Trebuia să-i fi văzut mutra, cînd am apărut la New York, la „Astor House“ şi i-am zis : „Brummell, bătrîne, am sosit“ ; deodată a albit tot, uite, ca faţa asta de masă. „N-o să te mai părăsesc niciodată, dragă“, i-am spus. „Poate că alţi băieţi te vor lăsa, dar bătrînul Tom Hunt nu se va dezlipi de lîngă dumneata. Hai la bar să bem ceva !“ şi a fost nevoit să vină cu mine. Ascultă-mă pe mine, îl am la mînă ; dacă-i zic : „Brummell, ia bea ceva !“, trebuie să bea, n-are încotro. Capul lui bătrîn şi chel trebuie să dispară în vadra cu vin ! zise domnul Hunt şi rînji dezagreabil. După o pauză continuă : Caroline ! îl urăşti sau îl mai iubeşti încă pe acest individ care te-a părăsit şi s-a purtat cu tine ca un ticălos ? Unele femei aşa fac, aş putea să şi numesc cîteva. Aş putea să-ţi vorbesc şi despre alţi bărbaţi, dar n-o s-o fac. Îl urăşti pe Brummell Firmin, acel individ chel, ipocrit, acel ticălos obraznic care a ridicat mîna asupra unui preot, asupra unui om bătrîn, Dumnezeule mare ! şi m-a lovit !, m-a lovit chiar pe strada asta. Te mai întreb o dată, îl urăşti ? Haa, haa, hîc ! Îi am pe amîndoi la mînă aici, în buzunar, pe amîndoi.

— Ce ai ? întrebă Caroline, respirînd cu greutate.

— Am... ! ia stai, ce-ţi pasă ce am ? zise el şi se lăsă pe spatele scaunului lui, rînji şi privi răutăcios, golindu-şi cu un aer triumfător paharul.

— De fapt, nu prea mă interesează ; eu... eu, de fapt, încă n-am avut niciodată nimic bun de la nici unul din ei, zise biata Caroline, cu inima pierită. Hai să mai vorbim şi despre altceva decît despre aceşti doi blestemaţi. Pentru că erai cam vesel într-o seară — eu nu mă supăr de ce zice un domn după ce a băut un păhărel, da' un bărbat voinic să lovească pe unul bătrîn...

— Să loveşti o faţă bisericească ! ţipă Hunt.

— Ce ruşine ! o ruşine, o laşitate. Dar l-am învăţat eu minte, zău că da ! strigă doamna Brandon.

— Pe cuvîntul dumitale de onoare, ia spune, îl urăşti ? întrebă Hunt, ridicîndu-se şi înălţînd pumnul, apoi căzînd din nou pe scaun.

— Am vreun motiv anume să-i iubesc, domnule Hunt ? şezi şi mai ia un păhărel.

— Nu ; n-ai nici un motiv să ţii la ei. Dumneata îi urăşti, eu îi urăsc. Uită-te la mine. Îţi dau cuvîntul meu, acum e de datoria dumitale, Caroline, să acţionezi — eu îi am pe amîndoi la mînă în mod sigur. Să lovească un preot ! Ce zici de asta ? Şi ridicîndu-se din nou de pe scaun şi sprijinindu-se de perete (unde atîrna un portret al lui Philip pictat de J.J.), Hunt mai scoase o dată din buzunar portvizitul soios şi scotoci înăuntru ; şi în timp ce hîrtiile se răspîndeau pe podea şi pe masă, se aplecă şi întinse mîna lui murdară după una şi rîse zgomotos, zicînd :

— Te-am prins ! Asta e. Ce zici de asta ? „Londra, 4 iulie, după cinci luni, promit să-i plătesc lui..." Nu, nu vei plăti.

— Ei ! Domnule Hunt, nu mă laşi să mă uit şi eu ? întrebă gazda. Ce este ? O poliţă ? Tatăl meu avea o grămadă.

— Cum ? Cu luminări în cameră ? Nu, nu te las.

— Ce este ? Nici măcar nu vrei să-mi spui ?

— Este acceptarea poliţei bătrînului de către cel tînăr, şuieră Hunt satisfăcut.

— Pentru ce sumă ?

— Trei sute optzeci şi şase de lire, patru shillingi şi trei penny, asta-i tot ; şi cred că pot obţine mai mult de acolo de unde provine poliţa, zise Hunt, rîzînd din ce în ce mai tare şi mai zgomotos.

— Şi ce-ai să iei în schimb ? Ţi-o pot cumpăra eu ! exclamă Micuţa Soră. Eu am mai văzut multe de-astea, la tata ; iar eu pot... pot să o răscumpăr, dacă vrei.

— Ce ! Eşti cumva vreo micuţă cămătăreasă ? Aşa faci de ai bani şi linguri de argint, o cină bună şi tot ce poate încînta pe cineva la dumneata. Eşti o cămătăreasă, nu-i aşa, micuţă şmecheră ? O micuţă creditoare, pe legea mea ! Cît vrei să dai, micuţă creditoare ? zise preacuviosul domn rîzînd şi mai trase o duşcă, şi iar bău şi rîse, şi lacrimi mari i se prelingeau din ochii bătrîni şi tulburi. Îşi duse mîna la ei să-i şteargă şi adăugă : Cît vrei să dai, micuţă creditoare ?

Atunci biata Caroline se duse la dulap şi scoase de acolo bancnotele şi aurul pe care-l avea, ştim noi de la cine, la care mai adăugă, dintr-o cutie, o grămăjoară din economiile ei, şi cu mîna tremurînd, răsturnă bancnote, sovereigni şi shillingi într-o farfurie de pe masă ; n-am aflat niciodată cît adunase. Dar probabil că pusese acolo tot ce avea pe lume ; pentru că îşi scotocise buzunarele şi le golise ; şi clătinînd din cap, se duse din nou la dulap şi luă dinăuntru un mic vraf de linguri şi furculiţe, o broşă, un ceas, le puse grămadă pe toate pe farfurie şi zise :

— Ei, acum, domnule Hunt, îţi dau toate astea în schimbul poliţei. Şi ridică privirea spre fotografia lui Philip, care atîrna deasupra chipului congestionat, de satir, al pastorului.

— Ia toate astea, zise ea, şi dă-mi poliţa. Ştiu că aici sînt vreo două sute de lire ; aici mai sînt încă treizeci şi patru, şi cu două asta înseamnă treizeci şi şase, şi mai sînt farfuria şi ceasul ; în schimb, vreau poliţa aceea.

— Cum ? ai dumneata atîta ? strigă Hunt, căzînd din nou pe scaun. Ei bine, eşti o mică comoară, pe legea mea ! avere frumuşică, o micuţă creditoare, o mică avere ; eşti bună de nevestică. Îţi spun eu, eu sînt un om trecut pe la şcoli înalte ; puteam odinioară să scriu versuri alcaice * la fel de bine ca oricare alt student. Sînt un gentleman. Cît zici că ai ? Mai numără o dată, draga mea.

---

* Vers endecasilabic folosit de poetul grec Alkaios (sec VII î.e.n.) ; l-au împrumutat şi romanii care i-au adus modificări (Horaţiu).

Şi din nou ea îi răspunse ce sumă avea în aur, bancnote şi argint, cît şi numărul lingurilor. Atunci, un gînd îi trecu individului prin mintea înceţoşată de băutură :

— Dacă tu oferi atît de mult, zise el, şi eşti o micuţă creditoare înseamnă că poliţa valorează mai mult ; pesemne că tipul face avere ! Ştii ceva despre asta ? Te întreb dacă ştii ceva despre asta ? ! Nu. Am să pun eu mîna pe bani ! Şi Hunt deveni dintr-o dată imaginea fidelă a cămătarului Shylock. Se prăbuşi înapoi pe scaun rîzînd în hohote.

— Hai, mai bea niţel şi să stăm de vorbă, îl îndemnă biata Micuţă Soră şi începu să-şi strîngă cu gesturi graţioase comorile, într-o grămăjoară, le aşeză în farfuria ei şi surîse preotului care rîdea prăvălit în scaun.

— Caroline, zise el după o pauză, încă mai eşti îndrăgostită de acel ticălos chel şi bătrîn ! Asta-i ! Ca toate femeile, dar n-o să spun nimănui, nu, n-o să spun nimănui ! Încă mai ţii la bătrînul pungaş, ştiu eu ! De unde-ai făcut rost de-atîţia bani ? Ia priveşte ! Cu asta şi cu drăguţa de poliţă din buzunarul meu ne ajunge să ne ducem zilele de-acum înainte. Şi, cînd se vor isprăvi banii ăştia, ştiu eu cine o să ne mai dea şi cine n-o să ne refuze, ascultă-mă pe mine. Ia uite aici, Caroline, dragă Caroline ! Sînt bătrîn, ştiu ; dar sînt un om cumsecade ; un specialist în filologia clasică ; un domn.

Eruditul gentleman specialist în filologia clasică abia bolmojea cuvintele şi, cu ochii tulburi şi figura răvăşită, o privea în aşa fel pe micuţa doamnă, în timp ce îi vorbea ca un peţitor, încît o înspăimîntă ; ea se dădu înapoi, palidă, privindu-l cu groază şi repulsie, iar musafirul observă.

— Ţi-am spus doar că am fost un filolog clasic şi un gentleman, ţipă el din nou. Te îndoieşti ? Nu-s mai prejos ca Brummell Firmin, zău aşa ! Nu sînt atît de înalt, dar recit la fel de bine ca el versurile poeţilor latini şi greci, sau ca oricare altul de talia mea. Vrei să mă jigneşti ! Nu te cunosc eu ? Te consideri superioară unui profesor sau unui pastor ? Firmin s-a apucat de medicină. Vrei să spui că, dacă un licenţiat în litere şi filolog clasic îţi oferă mîna şi averea lui, eşti mai presus decît el şi poţi să-l refuzi ?

Micuţa Soră amuţise de spaimă, din pricina nervozităţii bărbatului şi a privirilor lui ameninţătoare.

— Vai, domnule Hunt! exclamă ea; uite, ia asta! Ai aici două sute şi treizeci şi şase de lire plus toate lucrurile astea! Ia-le şi dă-mi hîrtia!

— Monezi de aur, bancnote, linguri şi un ceas şi tot ce mai am prin buzunare — ceea ce nu e prea mult — şi poliţa lui Firmin! Trei sute optzeci şi şase de lire, patru shillingi şi trei pence. O avere, draga mea econoamă! N-o să te mai las să trudeşti ca infirmieră, sau aşa ceva. Eu sînt un savant şi un domn — asta sînt — şi acest loc nu ţi se potriveşte, doamnă Hunt. Mai întîi vom cheltui banii tăi. Ba nu; mai bine pe-ai mei — trei sute şi optzeci şi şase — şi restul îl vom face praf, iar cînd vom isprăvi totul, vom obţine o altă poliţă de la ticălosul ăla bătrîn şi chel; iar fiu-său, care a lovit un biet past... amîndoi vom, ascultă-mă pe mine, Caroline, noi...

Netrebnicul gesticula în timp ce vorbea şi se ridică încă o dată, se apropie de gazdă, care se dădu înapoi rîzînd aproape isteric şi retrăgîndu-se pe măsură ce el înainta. În spatele ei se afla dulapul, care păstra mica ei comoară şi alte provizii şi căruia îi adăugase o încuietoare, din care mai atîrnau încă cheile. Cînd bruta se apropie de ea, îl lovi cu uşa de la dulap. Cheile îl răniră la cap şi sîngerînd, înjurînd şi ţipînd, se prăvăli pe scaun.

În dulap se afla sticla aceea pe care ea, nu demult, o primise din America şi în legătură cu care se sfătuise cu doctorul Goodenough chiar în ziua aceea. Fusese folosită de două sau de trei ori, la indicaţia lui, de chirurgii de la spital şi sub supravegherea ei. Înşfăcă degrabă sticla. În timp ce nemernicul din faţa ei ocăra furios, ea turnă o parte din conţinutul sticlei în batistă şi zise:

— Vai, domnule Hunt, te-am rănit? N-am vrut. Dar nu trebuia, nu trebuia să sperii în halul ăsta o femeie singură! Uite, lasă-mă să te şterg! Miroase asta! Îţi va, îţi va face bine, îţi va... aşa, o să-ţi facă bine, crede-mă. Îi acoperi faţa cu o batistă. Ameţit încă dinainte de băutură, aromele licorii pe care tocmai le inhalase îl copleşiră de-a binelea. Se împotrivi cîteva clipe.

— Stai liniştit! Într-o clipită ai să te simţi mai bine, şopti ea. O, da! mai bine, mult mai bine! Turnă din sticlă mai multă soluţie pe batistă. Într-o secundă, Hunt îşi pierdu cunoştinţa.

Apoi, micuţa femeie, palidă, se aplecă asupra lui, îi luă portvizitul din buzunar şi, din el, chitanţa cu numele lui Philip. În timp ce Hunt zăcea nemişcat în faţa ei, ea picură şi mai multă soluţie pe batistă ; apoi aruncă chitanţa în foc, o privi cum arde pînă se făcu scrum, şi puse la loc portvizitul în buzunarul de la pieptul lui Hunt. Mai tîrziu, mărturisi că n-ar fi trebuit să se gîndească niciodată la cloroformul acela, dar îşi adusese aminte de el în urma scurtei conversaţii din seara aceea cu doctorul Goodenough, referitoare la un caz în care ea îl aplicase după prescripţiile lui.

Cît timp zăcu Hunt în nesimţire ? Lui Caroline i se păru o noapte întreagă. Mai tîrziu, recunoscu că gîndul la fapta din noaptea aceea îi albise părul. Bietul ei creştet ! Ea, într-adevăr, şi l-ar fi pus pe butuc pentru Philip !

Hunt îşi reveni, pesemne, după ce batista se uscase şi aromele puternicei licori încetaseră să-şi mai facă efectul asupra creierului său. Era foarte speriat şi uimit.

— Ce s-a întîmplat ? Unde mă aflu ? întrebă el cu glas răguşit.

— Cheile de la uşa dulapului te-au lovit cînd ai dat... cînd ai dat peste el, răspunse Caroline, albă la faţă. Ia uite ! Capul îţi sîngerează. Lasă-mă să te şterg.

— Nu ; dă-te la o parte ! strigă bărbatul îngrozit.

— Vrei o trăsură, să te ducă acasă ? Mary, sărmanul domn s-a lovit de uşa de la dulap. Îţi mai aduci aminte de el, nu-i aşa ; mai demult într-o seară ? Şi Caroline, cu o tresărire, îi arătă cameristei pe care o chemase sticla de alcool de pe masă, ca fiind cauză ameţelii lui.

— Te simţi mai bine acum ? Vrei să... vrei să bei ceva răcoritor ? întrebă Caroline.

— Nu ! ţipă el, suduind şi căutîndu-şi pălăria cu privirea tulbure, cu ochii injectaţi.

— Doamne Dumnezeule, stăpînă ! Ce-i aici ? Ce-i cu mirosul ăsta din cameră şi toată grămada asta de bani şi de lucruri de pe masă ?

Caroline deschise fereastra cu zgomot.

— E o doctorie pe care doctorul Goodenough a prescris-o pentru una din bolnavele lui. Trebuie să mă duc chiar în noaptea asta s-o văd, zise ea. Şi la miezul nopţii, albă ca varul, Micuţa Soră se duse la doctor acasă şi îl sculă din somn ca să-i povestească tot ce v-am istorisit în rîndurile de mai sus.

— I-am oferit tot ce mi-aţi dat, zise ea, şi tot ce mai aveam pe lumea asta, dar el n-a vrut, şi atunci... Aici se opri brusc şi izbucni într-un acces de isterie. Doctorul a trebuit să cheme slujnicele să-i administreze leacuri micuţei lui infirmiere şi s-o aşeze în pat, în propria lui casă.

— Zei nemuritori ! exclamă el după aceea. Tare-mi vine s-o rog să nu mai plece niciodată ! Dacă aş şti că menajera mea nu i-ar scoate ochii, i-aş ura doamnei Brandon bun venit la noi. Cu excepţia felului ei de a vorbi, femeia asta are toate virtuţile : fidelitate, drăgălăşenie, generozitate, vioiciune şi curajul unei leoaice ! Şi cînd te gîndeşti la prostul acela, un idiot înfumurat, cu aere de dandy, măgarul de Firmin (erau puţini bărbaţi pe lumea asta pentru care Goodenough avea un dispreţ mai mare decît pentru fostul lui *confrère*, Firmin, din strada Old Parr), cînd te gîndeşti la nemernicul acela, care a avut o astfel de comoară şi a părăsit-o ! Doamne, întotdeauna am admirat-o pe doamna Brandon ; dar acum o preţuiesc de zece ori mai mult pentru nelegiuirea ei nobilă şi furtul pe deplin justificat. Dacă nemernicul ar fi murit, ar fi căzut lat pe stradă — ticălosul ăla beţiv, măsluitorul, tîlharul, asasinul acela —, astfel ca nici o pedeapsă să nu se fi abătut asupra bietei Brandon, cred că aş fi respectat-o, dar nu chiar atît de mult !

Dis-de-dimineaţă, doctorul Goodenough se gîndise că ar fi nimerit să trimită mesageri la mine şi la Philip şi să ne aducă la cunoştinţă ciudata întîmplare din noaptea aceea. Amîndoi ne-am dus degrabă la el. Eu însumi am fost chemat, în calitate de cunoscător temeinic al legilor, ceea ce ar fi putut să-i fie de mare folos micuţei Caroline în prezenta încurcătură. Iar Philip veni pentru că ei i se făcuse dor să-l vadă. Simţi instinctiv că sosise şi se tîrî din camera unde o culcase menajera doctorului pînă la uşa cabinetului, unde ne strînseserăm cu toţii să ne sfătuim. Intră albă ca varul, se-ndreptă spre Philip şi se aruncă în braţele lui, izbucni în plîns, iar lacrimile o mai liniştiră. Firmin era şi el la fel de emoţionat.

— Ai să mă ierţi pentru ce-am făcut, Philip ? suspină ea. Dacă o să mă ridice, dac-o să mă ridice, n-ai să mă părăseşti ?

— Să te părăsesc ? Să te iert ? Vino să locuieşti la noi şi nu mai pleca niciodată ! strigă Philip.

— Nu cred că doamnei Philip i-ar plăcea, dragul meu, zise micuța femeie, suspinînd sprijinită de brațul lui ; dar încă de pe vremea cînd mergeai la Greyfriars și erai atît de bolnav, ai fost ca un fiu pentru mine ; așa că nu m-am putut abține să nu mă port așa cu ticălosul acela noaptea trecută, n-am putut.

— Bine i-ai făcut ! Nici n-ar merita să trăiască, draga mea, zise doctorul Goodenough. Nu te agita, dragă Brandon ! Trebuie să te trimit înapoi în pat, să te odihnești. Du-o sus, Philip, în cămăruța de lîngă a mea ; și poruncește-i să stea întinsă, cuminte ca un îngeraș. Nu trebuie să te miști pînă nu-ți dau eu voie să pleci, Brandon, ia aminte. Dumneata, Firmin, întoarce-te pînă nu vin pacienții. Philip o conduse pe Micuța Soră, iar ea, tremurînd și agățîndu-se de brațul lui, se întoarse în camera indicată.

— Vrea să rămînă singură cu el, zise doctorul și adăugă cîteva cuvinte despre impresia stranie sub care se afla Micuța Soră, și anume că Philip era, de fapt, fiul ei mort, care se-ntorsese la ea.

— Știu că asta e în mintea ei, zise Goodenough, starea aceea de surescitare în care am găsit-o nu i-a trecut de tot. Dacă ar fi s-o pun să jure pe Biblie și i-aș spune : „Brandon, nu crezi că acesta este fiul tău, înviat din nou ?“, ea n-ar îndrăzni să nege. I-ar lăsa tot ce a agonisit. I-am dat și eu cîte ceva ieri, însă mai puțin decît făcea polița ticălosului, pentru că știam că dorea să contribuie și ea cu părticica ei. Femeilor le place să se sacrifice. Ei bine, sînt femei în India care ar muri de supărare, dacă n-ar fi lăsate să ardă odată cu bărbații lor morți.

Între timp, Philip se-ntorsese din nou în cameră, cu pași mari, frecîndu-și ochii foarte roșii.

— Fără-ndoială că acel bețiv ticălos s-a trezit de mult și a văzut că i-a dispărut polița. Cred că e-n stare s-o acuze de furt, zise doctorul.

— Să presupunem, zise celălalt prieten al lui Philip, că ți-aș pune pistolul la tîmplă și m-aș pregăti să trag, iar doctorul mi-ar lua pistolul din mînă și l-ar arunca în mare, m-ai ajuta atunci să-l dau în judecată pentru asta ?

— Doar nu crezi că îmi face plăcere să plătesc polița aceea ? zise Philip. Dacă mi se va prezenta o anumită poliță, aparent acceptată de Philip Firmin, aș plăti-o. Dar dacă acel ticălos *ar spune* numai că deține o astfel de poliță și că a pierdut-o, aș jura bucuros că n-am semnat niciodată o astfel de poliță și că niciodată n-ar putea s-o învinovățească pe doamna Brandon de furtul unei polițe inexistente.

— Să sperăm, numai, că polița n-a fost în dublu exemplar !

Cu nădejdea în suflet, cei trei gentlemeni suspinară într-un glas : Amin ! Curînd clopoțelul de la ușa doctorului prinse a suna. Sosiră pacienții. Toată sufrageria se umplu de lume. Micuța Soră să stea liniștită, iar problemele ei să fie lăsate pentru o oră mai potrivită. Philip și prietenul lui hotărîră să dea o raită pe la casa din strada Thornhaugh, să vadă dacă nu se-ntîmplase între timp ceva, după plecarea stăpînei.

Ei, da : ceva se-ntîmplase. Fata-n casă a doamnei Brandon, care ne-a poftit în cămăruța stăpînei ei, ne povesti că în zorii zilei, individul acela oribil care venise cu o noapte în urmă atît de cherchelit și se purtase atît de urît — același care trecuse mai demult pe acolo, amețit de băutură și pe care domnul Philip îl aruncase afară în stradă — bătuse cu putere în ușă, trăsese clopotul soneriei, înjurase și blestemase groaznic, strigînd-o pe doamna Brandon : „Doamna Brandon ! Doamna Brandon !" și speriind toată strada. După ce a sunat, a ciocănit și a bătut la ușă îndelung, Mary s-a uitat la el de sus, de la fereastra ei, și l-a îndemnat să plece, că de nu, va chema poliția. Auzind aceasta, individul începu să răcnească mai tare cum că el va chema poliția, dacă Mary nu-i dă drumul înăuntru ; și în vreme ce striga : „Poliția !" și țipa la ușă, Mary coborî scările, deschise ușa de la antreu, lăsînd lanțul prins, ca să-l întrebe ce dorea.

Hunt, de pe treptele de-afară, începu să ocărască și să răcnească și mai tare, poruncindu-i să-l lase să intre. Trebuia cu orice preț s-o vadă pe doamna Brandon și o va vedea.

Mary, de după lanțul de la ușă, îi zise că stăpîna ei nu era acasă și că fusese chemată în noaptea aceea la o bolnavă a doctorului Goodenough. Hunt, țipînd și mai tare și blestemînd, îi spuse că minte ; că stăpîna ei era acasă ; și că el o s-o vadă ; că trebuia să intre în camera ei fiindcă lăsase acolo ceva, că pierduse ceva și că trebuia să ia înapoi.

— Ați pierdut ceva aici ? strigă Mary. De ce aici ? Cînd ați ieșit din casa asta nu puteați nici să mergeți și aproape că ați căzut în șanțul din față. Plecați de-aici, duceți-vă acasă ! Nici măcar nu v-ați trezit de-a binelea ! Sînteți un mizerabil !

Agățîndu-se de grilajul de la intrare, Hunt continuă să strige, dezlănțuindu-se ca un nebun : „Poliția ! Poliția ! Am fost jefuit, am fost jefuit ! Poliția !“, pînă cînd capete mirate se iviră la multe dintre ferestrele de pe strada aceea liniștită, și o dată cu ele apăru și un polițist. Cînd polițistul se apropie, Hunt începu să zgîlțîie și să tragă de ușa prinsă cu lanț ; și își reluă frenetic acuzația împotriva doamnei Brandon : cum că noaptea trecută îl jefuise și-l drogase, chiar în casa ei.

Polițistul, cu o expresie liniștită pe chip, își comunică totala neîncredere în declarația lui Hunt și îl îndemnă pe soiosul personaj, cu reputație proastă, să plece, să meargă la culcare. Doamna Brandon era cunoscută și respectată de toți vecinii din cartier. Își făcuse mulți prieteni printre săracii din împrejurimi și își cîștigase renumele pentru actele ei de caritate. Frecventa și multe familii onorabile. În toată parohia nu exista o femeie mai respectată. Replicînd scurt „Prostii !“ polițistul își exprimă părerea asupra stupidității acelei acuzații împotriva unei doamne atît de cumsecade.

Hunt tot mai continua să țipe că fusese jefuit și drogat, iar Mary, de după ușă, îi repeta polițistului (cu care întreținea, pasămite, relații de prietenie) că acea brută plecase din casa lor, cu o noapte înainte, clătinîndu-se și că, dacă pierduse ceva, cine știe pe unde o fi pierdut lucrul pe care-l căuta.

— Mi s-a furat din buzunarul ăsta, din portvizitul ăsta ! urlă Hunt, agățîndu-se de grilaj. O s-o dau în judecată. O să dau toată casa în judecată ! E o întreagă bandă de tîlhari !

În timpul vociferărilor și tărăboiului, fereastra de la atelierul lui Ridley se deschise. Pictorul se pregătea pentru lucru său matinal. Fixase o întîlnire dis-de-dimineață cu un model. Pentru Ridley, soarele nu răsărea niciodată prea devreme și de-ndată ce-și arunca razele, el era fericit să-nceapă lucrul. Auzise din dormitor zgomotul și hărmălaia de la ușă.

— Domnule Ridley, zise polițistul, ducîndu-și cu mult respect mîna la chipiul lui lustruit (de fapt, Z 25 apăruse, fără uniformă, în mai multe tablouri ale lui J.J.), uite-aici un individ care tulbură toată strada și care țipă că doamna Brandon l-ar fi jefuit și l-ar fi drogat.

Ridley coborî numaidecît, foarte indignat. Era o fire zbuciumată, ca toți oamenii din breasla lui ; gata să compătimească, să iubească și să se mînie. Desfăcu lanțul și alergă în stradă.

— Mi-l amintesc pe acest individ beat : l-am văzut mai demult zise pictorul ; a zăcut odată chiar în șanțul acesta.

— Beție și tulburarea liniștii publice ! Haide, strigă Z 25 ; și îl înșfăcă de îndată pe pastor de gulerul soios ; sub strînsoarea lui, Hunt fu nevoit să se miște. Plecă, strigînd în gura mare că fusese jefuit.

— Spune-i asta Preasfinției sale, zise scepticul Z.

Iată veștile pe care prietenii doamnei Brandon le primiră de la slujnică, cînd trecură pe-acasă pe la ea.

CAPITOLUL XXXIX

ÎN CARE MAI MULȚI OAMENI AU PROCESE

Dacă lui Philip și prietenului său li s-ar fi întîmplat să treacă prin strada High, Marylebone, în drumul lor spre strada Thornhaugh cînd se duseseră să vadă ce se petrece acasă la Micuța Soră, l-ar fi văzut pe pastorul Hunt, într-o stare jalnică, murdar, zdrobit, abătut, mergînd spre Marylebone, venind dinspre postul de poliție unde domnul pastor își petrecuse noaptea, sub supraveghere. Un cîrd de băieți de pe stradă țopăiau în urma prizonierului și a gardianului său, făcînd remarci usturătoare la adresa amîndurora.

Aspectul lui Hunt nu se îmbunătățise cu nimic, de cînd am avut plăcerea să-l întîlnim cu o seară în urmă. Cu barba și părul sur, cu chipul și cămașa murdară, întreaga-i înfățișare marcată de murdărie și băutură, vă-nchipuiți cum arăta domnul pastor, pe stradă, în veșmintele lui zdrențuite, ducîndu-se la judecată.

Socot că dumneavoastră ați uitat povestea care a apărut în ziarele de dimineață, la numai două zile după întîmplarea din strada Thornhaugh, dar secretarul meu a avut de furcă cu urmărirea și copierea raportului poliției, în care erau amintite pe scurt evenimentele legate de povestirea noastră.

„MARYLEBONE, miercuri — Thomas Tufton Hunt, pretinzînd a fi de profesie pastor, dar cu o înfățișare lamentabilă, a fost adus în fața domnului Beaksby, în acest birou, acuzat de ofițerul Z 25 de beție și tulburare a liniștii publice, în noaptea de marți cînd a încercat să pătrundă cu amenințări și cu forța într-o casă din strada Thornhaugh, de unde mai fusese o dată dat afară, în stare de ebrietate, nedemnă de un cleric.

Fiind dus la postul de poliție, domnul pastor a făcut o plîngere, ca din partea sa, și a declarat că fusese tras pe sfoară și drogat în casa din strada Thornhaugh și că în timp ce se afla pe strada aceea, a fost jefuit, luîndu-i-se o poliță în valoare de trei sute patruzeci și șase de lire, patru shillingi, trei pence, pe numele unei persoane din New York și acceptată de domnul Firmin, avocat pledant din Parchment Buildings, Temple.

Doamna Brandon, proprietăreasa casei cu nr. ..., din strada Thornhaugh, închiriază de mulți ani apartamente ; mai mulți dintre prietenii ei, printre care domnul Firmin, domnul Ridley, membru al Academiei Regale, și alți domni, au fost prezenți pentru a vorbi despre persoana ei, una dintre cele mai respectabile.

După ce Z 25 a depus mărturie, slujnica a mărturisit că Hunt a apărut de mai multe ori beat în fața casei, tulburînd liniștea, și a fost dat afară cu forța. În noaptea cînd susține el că pretinsul furt s-ar fi comis, el vizitase casa din strada Thornhaugh și o părăsise în stare de ebrietate, iar după cîteva ceasuri se întorsese, vociferînd că i se furase actul cu pricina.

Domnul P. Firmin a spus : «Sînt avocat pledant și am biroul în Parchment Buildings, Temple și îl cunosc pe individul pe nume Hunt. Nu am acceptat niciodată o astfel de poliță și nici nu mi-am pus vreodată semnătura pe un astfel de document».

În această situație, judecătorul a intervenit și a adăugat că cele afirmate nu dovedeau decît că polița nu fusese completată prin bunăvoința domnului Firmin și că, prin urmare, nu va închide cazul expus în fața lui. Ocupîndu-se de el, totuși, și avînd în vedere felul în care a fost proferată acuzarea, ca și deplina absență a martorilor care să-l îndreptățească să decidă dacă nu fusese sustrasă nici o bucată de hîrtie din casa aceea de cineva sau chiar de către persoana acuzată, și avînd convingerea că, dacă ar fi fost să trimită în judecată dosarul, o condamnare ar fi fost imposibilă, el a respins acuzarea, clasînd cazul.

Doamna a părăsit tribunalul alături de prietenii ei, iar reclamantul, cînd a fost chemat să plătească o amendă pentru beţie, şi-a dat drumul la limbajul său deloc bisericesc, timp în care a fost îndepărtat cu forţa".

Philip Firmin ezitase să declare cum că nu ar fi dat curs vreunei poliţe, dar o făcuse la rugămintea stăruitoare a prietenilor săi. Declaraţia nu era adresată atît judecătorului, cît persoanei mai în vîrstă din New York, care era astfel avertizată să nu mai falsifice semnătura fiului său.

Se remarcă o răceală a relaţiilor dintre Philip şi tatăl său, ca urmare a purtării fiului. Doctorul avusese o părere mai bună despre băiatul său ; nu-i trecuse prin minte că *la o mare trebuinţă* îl va părăsi. Totuşi, îi iertă pe Philip. Poate că de cînd se căsătorise, spunea Firmin senior, *alte influenţe* se exercitau asupra lui, etc. Tatăl continua cu observaţiile de acest fel. Omul-care-ţi ia banii — o ştim cu toţii — se simte, fireşte, ofensat, dacă protestezi ; i-ai rănit delicateţea sufletească, împotrivindu-te gustului lui de a-ţi băga mîna în buzunar.

Distinsul doctor din New York continua să vorbească despre nefericitul său fiu, clătinînd amarnic din cap ; pretindea — poate că şi credea — că imprudenţa lui Philip se datora în parte şi exilului său. „Această petrecere nu seamănă deloc cu cea la care v-aş fi invitat în Anglia, în propria mea casă", ar fi spus el. „Credeam că-mi voi sfîrşi zilele acolo şi că-mi voi lăsa fiul într-o situaţie bună, dacă nu chiar strălucită. Sînt sărac, în exil ; iar el... dar nu vreau să folosesc cuvinte aspre." Iar pacientelor sale le-ar fi spus : „Nu, dragă doamnă ! Nici un cuvînt de reproş nu vor rosti buzele acestea cu privire la acel copil pierdut ! Dar puteţi să mă compătimiţi : ştiu că sînt de compătimit".

Se spune că în vremurile de demult, un hoţ de drumul mare, îndrăzneţ, furase punga unui călător dintr-un poştalion şi se simţise ofensat, iar pe călător îl considerase un tip meschin, fiindcă acesta ascunsese o guinee sau două sub perne.

În scrisorile din ce în ce mai rare ale doctorului, se simţea ici şi colo o umbră de regret la gîndul că pierduse încrederea băiatului său. Sînt convins că unele doamne dintre cunoştinţele noastre ar fi fost înclinate să creadă că bătrînul Firmin nu fusese tratat cum se cuvenea, oricît de mult ar fi iubit-o şi admirat-o ele pe Micuţa Soră, pentru fapta sa ilegală, în apărarea băiatului ei. Dar cîştigasem acest punct important !

Doctorul din New York înţelese avertismentul şi nu mai falsifică niciodată semnătura fiului său pe nici o poliţă.

Banii împrumutaţi de bunul doctor Goodenough îi fură înapoiaţi acestuia intacţi. El zicea că micuţa lui infirmieră Brandon era o *splendide mendax* *, iar furtul ei îl considera un act de vitejie sublim şi curajos.

De la căsătoria sa, pînă în prezent, domnul Philip fusese destul de norocos. Prietenii îi fuseseră mereu alături la nevoie. În momentele grele fusese ajutat şi consolat. Deşi se căsătorise fără zestre, soarta îl îndestulase. Sticla nu i se golise niciodată, iar în bufetul lui se găsea întotdeauna cîte ceva de mîncare. Dar acum trebuia să facă faţă unor încercări grele — încercări, după părerea noastră, nu imposibil de îndurat şi pe care le-a răzbit de mult. Oricare om care a trecut prin jocul vieţii sau a jucat cărţi ştie că un tînăr are uneori noroc de cărţi bune, dar alteori nu mai are atuuri deloc.

După ce se mută în propria lui casă, din strada Milman, şi plecă de sub acoperişul primitor al Micuţei Sore, norocul părea să-l fi părăsit pe prietenul nostru.

— Poate că a fost o pedeapsă pentru orgoliul meu, pentru că m-am purtat arogant cu ea şi... am fost geloasă pe această fiinţă bună şi dragă, mărturisea biata Charlotte mai tîrziu, vorbind cu alte prietene. Dar, trebuie să recunosc că soarta noastră s-a schimbat de-ndată ce ne-am îndepărtat de ea.

Poate că pe vremea cînd locuia la doamna Brandon, grija providenţială a Micuţei Sore îi făcuse mai mult bine lui Charlotte decît îşi dădea ea seama. Doamna Philip avea gusturile cele mai simple din lume şi nu cheltuia nici un bănuţ pentru ea. Era într-adevăr o minune, avînd în vedere cheltuielile ei mici, cît de îngrijit şi plăcut arăta. Dar niciodată nu putea să renunţe la ceva cînd era vorba de copiii ei ; îi gătise întotdeauna cu hainele cele mai bune, şi cît era ziulica de lungă, şi uneori şi noaptea, cosea şi însăila, făcea tivuri pentru a-şi împodobi micuţii ; şi, ca răspuns la observațiile făcute de prietenele ei, ea le demonstra că era imposibil să-mbraci mai ieftin copiii.

---

* O mincinoasă încîntătoare (lat.).

Dacă li se-ntîmpla să-i doară ceva, repede era chemat doctorul ; Goodenough nu era bun, pentru că venea pe gratis și făcea haz de alarmele ei false și grijile neîntemeiate, pe cînd dragul domn Bland, cu inimă duioasă, el însuși tată de copii, le administra tuturor copiilor pilule, hapuri, prafuri, îi vizita des, ceea ce obliga toate familiile în casele cărora intra. Simpatia lui Bland îi consola foarte mult ; numai că pe la sfîrșitul anului, și-au dat seama că era o simpatie prea costisitoare.

— Și-atunci, ce-o să facem ? zise Charlotte cu obrajii învăpăiați. Crezi că ar trebui să economisim acești bani care le-ar da sănătate copiilor noștri dragi ? Nu ! Doar n-ai o părere atît de rea despre mine !

Și așa, domnul Bland primi o rentă frumușică de la prietenii noștri. Philip avea obiceiul să glumească pe seama felului în care nevastă-sa gospodărea casa ; cred că aceasta s-ar putea aplica și altor tinere femei, ținute sub supraveghere exagerată de mamele lor *in statu pupillari* *. După ce s-au căsătorit, sau în apropierea evenimentului, Philip a întrebat-o pe Charlotte ce ar fi dorit să mănînce la cină. Ea a răspuns prompt că ar lua un cotlet de berbec.

— Și după cotletul de berbec ?

— Un antricot de vacă, desigur ! răspunse doamna Charlotte, cu aerul satisfăcut al unei cunoscătoare în materie. Fapt este că, după cum această micuță stăpînă a casei a fost nevoită să recunoască, notele de plată ale gospodăriei lor crescuseră considerabil, după ce părăsiră casa din strada Thornhaugh.

— Și nu pot să-nțeleg, dragul meu, cum a crescut nota băcanului atît de mult ; și a lăptarului ; și berea, etc. etc.

Am văzut adeseori căpșorul ei drăgălaș aplecat asupra carnetelor cu notele de plată ale furnizorilor, murdărite de atîta răsfoit, rămînînd nedumerit și în mare încurcătură. Iar copilul ei cel mai mare ne amenința cu degetul, pe noi și pe copiii noștri, spunîndu-ne să facem liniște : „că mama face 'ocoteli".

Acum, din păcate, banii pentru plata acestor socoteli se-mpuținau ; și deși Philip se prefăcea că-și ascunde neliniștea față de nevasta lui, vă asigur că ea îl iubea prea mult, ca să se lase înșelată de cel mai stîngaci ipocrit de pe lume. Numai că, fiind o ipocrită mai isteață decît soțul ei, ea se prefăcea că se lasă păcălită și își juca atît de bine rolul, încît bietul Philip se simțea de-a dreptul umilit de veselia ei și prefera să-și închipuie că soția lui rămînea indiferentă la necazurile lor. „N-ar trebui să fie atît de zîmbitoare și de fericită", gîndea el și, ca de-obicei, se plîngea prietenilor săi.

---

* În copilărie (lat.).

— Mă-ntorc acasă chinuit de grijă și cu gîndul la acele note de plată inevitabile ; mă înfior, domnule, la fiecare notă de plată care zace pe măsuța din hol și aș fi în stare să tremur cînd le arunc pe masă deschise, așa cum fac actorii pe scenă. Totuși, izbucnesc în rîs, îmi iau un aer nepăsător, glumesc și gînguresc cu copiii. *Ea* nici nu-și dă seama de nimic ; nici nu știe măcar cît de-ngrozitor mă apasă *res domi* ; dar *înainte de căsătorie* îi păsa, vă spun eu. Atunci, dacă un lucru pe lumea asta mă necăjea, ea îl ghicea numaidecît. Dacă vreodată se-ntîmpla să nu mă simt prea bine, să-i fi văzut chipul alarmat ! Îmi spunea : „Philip dragă, cît ești de palid" sau : „Philip, ce aprins la față ești !" sau : „Precis că ai primit o scrisoare de la tatăl tău. De ce-mi ascunzi totul, domnule ? Nu trebuie niciodată să faci asta !" Și acum, cînd vulpea de sub haină îmi mușcă trupul, eu rîd, zîmbesc atît de natural, încît ea crede că mă simt bine și vine să mă-ntîmpine, împingîndu-i pe copii spre mine, cu un aer lipsit de griji. Dar ce chinuitor este. Ascultați-mă pe mine ! Este într-adevăr chinuitor să stai treaz toată noaptea, ros de griji ziua și să ai alături o nevastă vorbăreață, zîmbitoare, care cîntă, de parcă n-ar exista griji, îndoieli sau necazuri pe lume. Dacă aș fi avut gută, iar ea ar fi rîs și ar fi cîntat toată ziua, aș fi zis că-i lipsă de compasiune. Dacă aș fi fost arestat pentru neplata datoriilor și ar fi venit zîmbind sau rîzînd la închisoare, aș fi spus că-i dezinteres. De ce oare nu simte chinul meu ? Ar trebui să-l simtă. Uite, de pildă, Betsy, servitoarea noastră, și bătrînul care vine să ne lustruiască ghetele și să ne curețe cuțitele ! *Ei* de ce știu cît de greu mă descurc ? Iar soția mea rîde și dansează, în timp ce eu am ajuns la marginea prăpastiei, pe legea mea ! Iar ea chicotește și rîde de parcă viața ar fi o pantomimă !

Bărbatul și femeia cărora Philip li se destăinuia și-și spunea păsurile și-au plecat rușinați capetele într-o tăcere smerită. Ei au o viață oarecum prosperă și mă tem că sînt destul de mulțumiți împreună și fiecare de el însuși. O femeie care rareori greșește și-și conduce propria-i casă și familie, cum face nevastă-mea — soția preasupusului slujitor al cititorului —, care reușește acest lucru în mod remarcabil, devine adesea — s-o declarăm deschis — prea sigură de propria-i virtute și convinsă de justețea opiniei ei.

Noi, oamenii plini de virtuți, dăm o mulțime de sfaturi și punem mare preț pe ele. Să zicem că ne întîlnim cu o anumită persoană, care a trăit printre hoți. Ne oferim numaidecît să-i dăm o mînă de ajutor. Îl ducem binevoitori la han și-i plătim datoriile, dar îi spunem proprietarului :

— Să-i dai acestui om un pat să doarmă, să ai grijă să-și ia doctoria la ora cutare și să mănînce la timpul potrivit. Dar bagă de seamă, trebuie să ia acest medicament și nu altul, iar supa la ora la care am spus noi. Înțelegi, numai noi ne ocupăm de el. Lui să nu-i dai ascultare și nici altcuiva. Noi le știm pe toate. Cu bine. Ai grijă de el. Ai grijă de doctorii și de masă ! Și domnul Binefăcător sau doamna Caritate pleacă pe deplin satisfăcuți.

Credeți că este o alegorie ? Cînd Philip ni se plîngea de veselia și zburdălnicia soției lui, cînd plin de amărăciune făcea o comparație între frivolitatea și nepăsarea ei, pe de-o parte, și disperarea și îndoiala lui, pe de altă parte, pe cei doi prieteni ai lui Charlotte îi copleșea rușinea.

— Vai, Philip, dragă Philip ! exclama confidenta lui (după ce, în vreme ce Philip vorbea, se uitase la soțul ei o dată sau de două ori și-ncercase zadarnic să-și țină în jos ochii vinovați, plecați deasupra lucrului ei) Charlotte a făcut lucrul acesta pentru că este o făptură supusă și urmează sfatul prietenelor care nu sînt ca ea. Ea știe totul, absolut totul !, căci inima ei afectuoasă este cuprinsă de neliniște. Dar *noi* am sfătuit-o să se arate indiferentă, ca să nu-și tulbure cu nimic soțul. Iar ea a avut încredere în noi ; și și-a pus încrederea în noi, Philip ; și-a ascuns propriile-i neliniști ca să nu le sporească pe-ale tale și te-a întîmpinat veselă, chiar dacă inima-i era plină de amărăciune. Acum, zicem că a greșit ; dar ea a făcut totul din naivitate și încredere în noi, care am sfătuit-o greșit. Acum, ne dăm seama că ar fi trebuit să existe întotdeauna deplină încredere între voi și că numai candoarea și încrederea ei în noi au îndrumat-o greșit.

Philip își plecă capul o clipă, și-și ascunse privirile, și atunci am înțeles către cine se-ndreptau simțămintele acelei inimi pline de recunoștință.

— Și tu știi, dragă Philip..., zise Laura, privindu-și soțul și făcînd un semn din cap persoanei care pricepuse aluzia.

— Ascultă, Firmin, interveni soțul doamnei, știi dacă ești pe deplin... adică, dacă tu... adică, dacă noi putem...

— Ajunge ! țipă Firmin cu fața radiind de fericire. Știu ce vrei să spui. Tu, sărăntocule, ai de gînd să-mi oferi bani ! Citesc pe chipul tău ; binecuvîntați să fiți amîndoi ! Dar, cu ajutorul lui Dumnezeu, vom încerca să ne descurcăm fără voi ! Și... și merită să te chinuie nițel sărăcia cînd știi că ai găsit asemenea prieteni, cum am găsit eu și să-mparți sărăcia cu o așa... așa... fir-ar să fie !... scumpă ființă cum am eu acasă... Și n-o să mai încerc s-o păcălesc pe Char, niciodată. Nu prea mă pricep la astfel de lucruri. Și acum, noapte bună, și n-o să uit niciodată bunătatea voastră !

Și, o clipă mai tîrziu, coborî în fugă treptele de la ușa noastră și intră grăbit în parc. Cu toate că nu se găseau nici cinci lire în căsuța din strada Milman, în noaptea aceea nu existau în toată Londra doi oameni mai fericiți ca Charlotte și Philip Firmin.

Dacă prietenul nostru avea probleme grele, în schimb se bucura și de mîngîieri nemăsurate.

Norocos e acela care, deși sărac, are prieteni care să-l ajute și o soție iubitoare care să-l susțină în încercările vieții !

CAPITOLUL XL

ÎN CARE NOROCUL NE ESTE POTRIVNIC

Oricare dintre noi a călătorit în Țara piticilor și în Regatul uriașilor. Cînd plec spre orașul meu de baștină, ziarul local anunță sosirea noastră ; lucrătorii își scot pălăriile, cînd trăsura trece prin fața lor, iar fetele și bătrînele fac reverențe. Domnul Hicks, băcanul și pălărierul, iese în poartă, face o plecăciune, mustăcește și zîmbește. Cînd vecinul nostru, Sir John, sosește la conac, el este un personaj și mai de vază ; clopotarii salută familia de la conac cu un dangăt ; parohul face o plimbare pînă la conac dis-de-dimineață și-și face vizita ; și fermierii din piață se-nghesuie în jur pentru a primi un semn de recunoaștere.

Sir John, acasă, se află în Țara piticilor, dar în Belgrave Square el este în Țara uriașilor, unde aproape oricare om pe care-l întîlnești ne depășește cu mult în înălțime.

— Ce-ai prefera, să fii uriaș printre pigmei sau pigmeu printre uriași ?

— Știu eu ce fel de tovărășie mi-ar plăcea ; dar nu despre asta e vorba. Ce aș vrea să menționez este că poate ne dăm și noi aere de stăpîni în fața oamenilor mărunți, așa cum fac oamenii mai bine situați decît noi, care-și dau aere în fața *noastră*. Aere de stăpîni ? Bătrîna domnișoară Mumbles, fiica locotenentului în disponibilitate, care locuiește împreună cu camerista ei deasupra apartamentului instalatorului, își dă aere, în felul ei, mai mult decît oricare ducesă din Belgravia și ar părăsi neîntîrziat încăperea în care s-ar instala nevasta unui negustor.

Se zicea că puțini oameni din întreaga Londră aveau maniere atît de simple ca Philip Firmin și că trata la fel de degajat pe patronul de pe urma căruia mînca o pîine, ca și o rudă bogată care binevoia să îi facă o vizită de curtoazie.

E sincer și deschis, dar nu familiar și se adresează cu aceeași politețe și moșierului și lui Jack sau lui Tom de la cafenea. Îi repugnă familiaritatea persoanelor vulgare, iar aceia care își asumă acest risc se retrag numaidecît răniți și umiliți, după ce s-au izbit de el. În ceea ce-i privește pe cei dragi lui, în fața lor se tîrăște în genunchi, le sărută vîrful încălțărilor și poalele veșmîntului. Dar lor li se supune nu din cauza bogăției sau a rangului, ci de dragul dragostei.

La început, se supuse cu mărinimie amabilităților și generozității doamnei Ringwood și a fiicelor ei, fiind cucerit de atenția deosebită arătată soției și copiilor lui.

Deși sir John se declara pentru respectare — pe întreg pămîntul — a drepturilor omului și avea portretele lui Franklin, Lafayette și Washington în biblioteca sa, lîngă ele atîrnau și portretele strămoșilor săi, iar despre reprezentantul actual al familiei Ringwood avea părerea cea mai bună.

Personalitatea răposatului şef al familiei era vestită. Viaţa lordului Ringwood fusese agitată şi moravurile sale uşoare. Avusese însuşiri alese, fără-ndoială, dar nu le dedicase unui studiu serios, nici nu le îndreptase spre ţeluri folositoare. În tinereţe, un om nesăbuit, îşi schimbase tabieturile abia spre sfîrşitul vieţii, datorită sănătăţii şubrede şi devenise un pustnic, tot aşa cum o Anume Persoană se călugărise.

Rămăsese pînă la sfîrşit o persoană frivolă şi nu a fost considerat niciodată un om de stat sau un cetăţean de vază ; iar acest bărbat superficial, amator de plăceri, fusese avansat la al treilea rang de pair, în vreme ce succesorul său, ce-l depăşea ca intelect şi moralitate, a rămas doar un simplu baronet. Cît de orb fusese ministerul care refuzaşe să recunoască talente şi calităţi atît de alese ! Dacă ar fi existat o virtute publică sau bun simţ în guvernarea naţiunii, merite ca ale lui sir John nu ar fi putut fi trecute cu vederea. Numai că miniştrii formau o familie, o clică notorie, în cadrul căreia se ajutau unii pe alţii. Promovarea şi patronajul erau ruşinos monopolizate de membrii cîtorva familii, care nu erau nici pe departe oameni de afaceri mai buni şi mai de caracter şi nici nu aveau un arbore genealogic mai vechi (deşi naşterea, desigur, era o pură întîmplare) decît sir John. Într-un cuvînt, pînă cînd nu îi vor da un rang nobiliar, speranţele lui de a ajunge ministru erau foarte mici.

La începutul acestei povestiri, s-a făcut referire la un anume Philip Ringwood, sub a cărui protecţie mama lui Philip Firmin şi-a încredinţat fiul, cînd a fost trimis la şcoală. Philip Ringwood era mai în vîrstă decît Philip Firmin cu şapte ani ; el a venit în strada Old Parr de două sau trei ori în timpul şcolii, a binevoit să ia „bacşişurile", micile sume de bani pe care bietul doctor i le dăruia cu generozitate ; niciodată nu binevoia să-l ia în seamă pe tînărul Firmin, care se uita la ruda lui cu o teamă respectuoasă.

După şcoală, Philip Ringwood se grăbi să urmeze colegiul şi apoi intră în viaţa publică. Era fiul cel mai mare al lui sir John Ringwood, cu care prietenul nostru a făcut cunoştinţă mai tîrziu.

Domnul Ringwood era o persoană mult mai importantă decît tatăl său, baronetul. Chiar după ce acesta din urmă a moştenit proprietăţile lordului Ringwood şi a venit la

Londra, abia dacă se putea spune că-l egalase pe fiul său, ca poziție socială ; iar tînărul își domina părintele. Care este oare secretul marii reușite pe scara socială ? Nu se cîștigase nici cu frumusețe, nici cu bogăție sau obîrșie nobilă, nici cu inteligență sau curaj, nici cu cele mai alese însușiri. Este un dar al soartei, hărăzit în mod capricios ca toate darurile ursitei. Priviți, dragă doamnă, la cele mai mondene doamne care domnesc azi la Londra. Sînt ele oare mai bine crescute, mai amabile, mai bogate sau mai frumoase decît dumneavoastră ? Vedeți, domnule, oamenii care dau tonul modei și care stau la fereastră la „Black" sînt ei oare mai deștepți, cu spiritul mai ascuțit sau mai agreabili decît dumneavoastră ? Și cu toate acestea știți prea bine ce soartă ați avea dacă ar fi să deveniți membri ai acelui club. Sir John Ringwood n-a cutezat niciodată să-ncerce să fie propus acolo, nici după ce moșteni averea considerabilă a contelui, la moartea acestuia.

Nici fiul său nu l-a încurajat să facă acest pas. Se spune chiar că Ringwood l-ar fi amenințat pe tatăl său că, dacă ar fi îndrăznit să se propună candidat, ar fi votat contra.

N-am să înțeleg niciodată cauza succesului în viață al lui Philip Ringwood, deși trebuie să recunoașteți că el este unul dintre cei mai distinși dandy ai noștri. Este afabil cu ducii ; le domină pe marchize ; nu are un spirit vioi ; nu-i isteț. Nu dă ospețe reușite. Cîți baroneți numără Imperiul britanic ? Uitați-vă în Almanahul aristocrației și veți vedea. Pe mulți dintre aceștia Philip Ringwood s-ar învoi cu greu să-i aibă la masă, la una din petrecerile lui plicticoase. S-a afirmat încet-încet, reușind să ajungă la o înaltă poziție socială. Chiar dacă-l detestăm trebuie să-i recunoaștem superioritatea. De pildă, nici nu pot îndrăzni să-mi propun să-l invit să ia masa cu mine. Ar fi ca și cînd l-aș bate pe spate pe arhiepiscopul de Canterbury.

Domnul Ringwood are o căsuță sărăcăcioasă în May Fair și lucrează la un birou public, unde își tratează de sus *le chef*. Familia lui se ploconește în fața lui ; mama sa îl privește cu smerenie, surorile se poartă cu respect ; tatăl său nu scoate o vorbă despre principiile lui liberale și nu face aluzie niciodată la drepturile omului în prezența fiului. În familie i se spune „Domnul Ringwood".

Persoana care se temea cel mai puțin de el era fratele lui mai mic, care fusese văzut strîmbîndu-se în spatele lui. Dar era un copil teribil de încăpățînat și ignorant și nu respecta nimic. Apropo, lady Ringwood era mama vitregă a domnului Ringwood. Mama lui adevărată fusese fiica unui mare nobil şi murise la naşterea acestui model de perfecţiune.

Philip Firmin, care nu-şi mai văzuse ruda de pe vremea şcolii, îşi amintea unele poveşti care circulau pe seama lui Ringwood şi care nu sporeau nu nimic buna reputaţie a distinsului dandy : poveşti despre intrigi, jocuri de cărţi, isprăvi amoroase legate de numele lui. Într-o seară, cînd Philip şi Charlotte cinau împreună cu sir John, care sporovăia întruna, explicînd cîte o lege şi fălindu-se după obicei, intră fiul său şi ceru să i se aducă cina. Primise, de fapt, invitaţie să cineze la Garterton House. Însă ducele avusese una din crizele sale de gută, chiar înainte de masă. Masa se contramandase. Dacă lady Ringwood i-ar fi dat o felie de friptură de berbec, i-ar fi rămas îndatorat. Se găsi numaidecît un loc şi pentru el.

— Iată, Philip, acesta este tizul tău şi vărul nostru, domnul Philip Firmin, zise baronetul, prezentîndu-i fiului său rubedenia.

— Pe cînd eram elev, tatăl dumitale obişnuia să-mi dea ceva bani. Mi-aduc aminte vag de dumneata. Dumneata eşti băieţelul acela cu păr alb, nu-i aşa ? Ce mai face doctorul, dar doamna Firmin ? Sînt bine sănătoşi ?

— Ei, nu ştii că tatăl lui a fugit ? strigă cel mai tînăr membru al familiei. De ce-mi dai cu piciorul, Emily ? Zău c-a fugit.

Domnul Ringwood îşi aminti în sfîrşit şi o roşeaţă uşoară îi coloră chipul.

— Timpul trece. Ştiu. N-ar fi trebuit să-ntreb, după atîta vreme. Şi povesti cum, odată, un duce foarte uituc l-a întrebat pe un marchiz despre soţia lui, care fugise de curînd cu un conte, şi s-a interesat de fiul altui duce, care — toată lumea ştia — nu se înţelegea bine cu tatăl său.

— Aceasta este doamna Firmin, doamna Philip Firmin ! zise lady Ringwood, destul de nervoasă. Presupun că doamna Philip roşi, iar roşeaţa îi venea bine, căci, mai tîrziu, domnul Ringwood catadicsi să spună uneia dintre surorile sale, că ruda de curînd descoperită părea unul din acei gentlemeni necizelaţi, în schimb soţia lui era o femeie bine crescută şi destul de drăguţă, care putea fi prezentată oriunde, într-adevăr, oriunde.

După-masă, Charlotte a fost rugată să cînte unul sau două cîntece de-ale ei, spre încîntarea domnului Ringwood. Avea o voce bine formată. Cîntecele fuseseră admirabil interpretate. Şi el binevoi să fredoneze unul dintre ele (cu care ocazie se dovedi că vocea lui lăsa de dorit) şi să spună că o auzise pe lady Philomela Shakerley cîntînd acest cîntec la Glenmavis, toama trecută ; şi că fusese melodia favorită pe care Ducesa ceruse să o asculte în fiecare seară — chiar în fiecare seară. Cînd prietenii noştri se ridicară să plece, domnul Ringwood îi întinse lui Philip un deget pentru a-şi lua rămas-bun şi, în timp ce Philip clocotea de furie din pricina impertinenţei acestuia, el credea că-şi fascinase pe deplin rudele mai sărace şi că fusese foarte binevoitor şi prietenos.

N-aş putea să vă spun de ce aerul condescendent al acestui bărbat îl enervase şi-l supărase pe stimatul nostru prieten într-atît, încît îl făcuse să depăşească toate limitele politeţii şi raţiunii. Remarcile sincere ale băieţelului şi conversaţia simplă, ocazională, a domnişoarelor nu făcuseră decît să aţîţe umorul lui Philip şi să-l distreze, atunci cînd îşi întîlni rudele. Dar ceea ce îl deranjă pe soţul doamnei Firmin fu comportarea prea familiară a domnului Ringwood faţă de aceasta. Nu spusese nimic care să jignească ; nu-şi dădea pesemne seama că jigneşte, ba dimpotrivă, se credea chiar agreabil ; dar cînd aducea vorba despre el, ochii domnului Firmin scăpărau sălbatic şi vorbea despre noua sa cunoştinţă şi rudă, cu obişnuita sa francheţe, ca despre un insolent, un filfizon înfumurat şi arogant, pe care tare i-ar fi plăcut să-l tragă de urechi.

Cum de reuşesc femeile de treabă să descopere bărbaţi cu metehne ? Din instinct ? Cum dé-nvaţă ele aceste lucruri în legătură cu bărbaţii ? Vă asigur că nu i-am spus niciodată soţiei mele nimic bun sau rău referitor la domnul Ringwood, deşi, desigur, ca om de lume, auzisem — cine oare nu aude ? — mici anecdote despre cariera sa. Purtarea lui faţă de domnişoara Willowby fusese neîndurătoare, plină de cruzime ; iar pentru felul cum o tratase pe nefericita Blanche Painter nu avea nici o scuză.

Soţia mea îşi exprimă părerea despre Philip Ringwood, despre viaţa lui, principiile şi moralitatea lui, prin priviri şi tăceri mai teribile şi mai ucigătoare decît cuvintele cele mai aspre şi sarcastice, sau reproşurile cele mai amare.

Philip Firmin, care-i cunoştea firea şi, aşa cum am mai spus-o, se înclina smerit la picioarele ei, remarcă privirile ei amenințătoare, cînd el se pregătea să ne povestească întîlnirea cu vărul său şi aerele protectoare pe care şi le aroga domnul Ringwood.

— Cum, exclamă el, nici ție nu-ți place? Ştiam eu; şi-mi pare bine!

Prietena lui Philip îi spuse că nu-l cunoştea pe domnul Ringwood şi că nu vorbise cu el niciodată în viață.

— Da, dar ai auzit despre el! exclamă impetuosul Firmin. Ce ştii despre el, despre superficialitatea şi aroganța lui îngrozitoare? Ah, doamna Laura ştia foarte puține lucruri despre el. Ea nu credea... prefera să nu creadă ceea ce spunea lumea despre domnul Ringwood.

— Să zicem că i-am întreba pe soții Woolcomb ce părere au despre caracterul tău, Philip? exclamă, rîzînd, biograful lui Philip.

— Dragul meu! zise Laura, cu o privire şi mai mustrătoare, pe care trebuie s-o explic. Neînțelegerile dintre Woolcomb şi soția lui erau vestite. Toată lumea aflase despre nefericirea lor. Societatea începuse s-o privească pe doamna Woolcomb cu răceală. După certuri, gelozii, bătăliii, împăcări, alte scene de violență însoțite de un limbaj adecvat, femeia devenise indiferentă şi nesăbuit de veselă. Căminul ei era sclipitor, dar plictisitor şi trist; tot felul de poveşti se urzeau pe seama comportării brutale a bărbatului față de biata Agnes şi a purtării ei nechibzuite. Doamna Laura se indigna ori de cîte ori numele acestei nefericite femei era pomenit, în afară de momentele cînd se gîndea cum scăpase Philip, cu inima lui caldă şi credincioasă, de acea creatură fără inimă.

— Ce binecuvîntare pentru tine, Philip, că ai fost ruinat şi că ea te-a părăsit! spunea Laura. Şi ce noroc a dat peste tine că te-ai însurat cu o astfel de femeie.

— A meritat într-adevăr tot ce a trebuit să îndur ca s-o pierd, zise Philip, şi astfel doctorul şi cu mine sîntem chit. Dacă el nu mi-ar fi cheltuit averea, Agnes s-ar fi măritat cu mine. Dacă ea s-ar fi măritat cu mine, aş fi devenit un Othello şi aş fi fost spînzurat fiindcă aş fi sugrumat-o. Şi, dacă n-aş fi fost sărac, nu m-aş fi însurat niciodată cu micuța Char — şi închipuie-ți numai ce-ar fi însemnat să nu fiu însurat cu Char! Aici, vrednicul bărbat se cufundă în tăcere, cugetînd cu lăuntrică încîntare la fericirea sa. Apoi, se sperie din nou, la gîndul pe care propria-i imaginaţie i-l trezi.

— Hm ! Imaginează-ţi, fără copii şi fără Char ! exclamă el, privind în gol.

— Acel tată îngrozitor, acea mamă înfiorătoare, iartă-mă, Philip, dar cînd mă gîndesc la spiritul mercantil al acelor nefericiţi, pe care i l-au transmis acestei biete femei nefericite şi din pricina căruia şi-a distrus viaţa, sînt atît de... atît de *furioasă*, încît nu mă pot stăpîni ! strigă doamna. Cine este răspunzător ? Ea sau părinţii ei care i-au împietrit inima şi au vîndut-o, au vîndut-o acelui... Oh ! ilustrul nostru prieten Woolcomb era reprezentat prin acel „Oh". Doamna mai făcu o pauză, sufocată de mînie la gîndul acelui „Oh" şi a soţiei lui „Oh".

— Mă-ntreb dacă nu s-a purtat cu ea precum Othello, remarcă Philip, cu mîinile în buzunar. Eu aşa aş fi făcut, dacă ar fi fost nevastă-mea, şi s-ar fi purtat aşa cum se pare că se poartă.

— Îngrozitor, cînd te gîndeşti e de-a dreptul îngrozitor, continuă doamna. Gîndeşte-te că a fost vîndută de proprii ei părinţi, biata de ea ! Vina este numai a lor, care au educat-o greşit.

— Ba, mai mult, zise unul dintre cei trei interlocutori, de ce să ne oprim la bieţii domnul şi doamna Twysden ? De ce nu-i lăsăm în pace şi nu-i acuzăm şi pe părinţii *lor*, care au procedat şi ei la fel ? Sau ia staţi ; ei descind din Wilhelm Cuceritorul. Să-l iertăm pe bietul Talbot Twysden şi pe soţia lui fără inimă şi să-l judecăm pe normand.

— Vai, Arthur ! Oare păcatul nostru n-a început cu începutul, exclamă doamna, şi nu i-am găsit noi leac ? Ah, biata fiinţă, biata creatură ! De-ar şti unde să se adăpostească şi să-nveţe să se căiască la timp !

Se spune că fetele georgiene şi cercheze obişnuiau să se supună soartei cu multă plăcere şi aşteptau cu nerădbare să fie vîndute în piaţa din Constantinopole.

Doamna Woolcomb n-a avut nevoie de nimeni care să o îndepărteze de bietul Philip. A părăsit vechea dragoste de-ndată ce s-a ivit una nouă, cu sacul plin de bani. Ştia foarte bine cui se vindea şi pentru ce. Ademenitorului nu-i trebuia multă abilitate, sau prefăcătorie, sau elocinţă. El n-avea nimic din toate astea ; i-a arătat doar o pungă şi trei case minunate, iar ea a venit. Halal copil nevinovat! Știa tot atîtea lucruri despre lume ca și părinții ei, iar avocații îi priveau contractul de căsătorie cu aceeași prudență și răceală cu care îl privea ea însăși. La urma urmelor, n-a trăit ea după aceea de pe urma lui? Nu vreau să zic că ducea o viață onorabilă, dar una din cele mai confortabile; v-o pot confirma Parisul, Roma, Neapoli, Florența, unde era binecunoscută, unde primea o mulțime de lume de un anumit gen, unde era disprețuită și flatată, unde se simțea minunat, dar în același timp singură și nefericită. Nu-i păsa de copiii altora, așa cum niciodată nu îi păsase de ai ei, nici chiar cînd îi fuseseră luați de lîngă ea. Desigur se simțea jignită și se înfuria, cînd oameni obișnuiți, comuni, nu din societate, înțelegeți, îi întorceau spatele și o evitau și nu veneau la petrecerile ei. Dădea petreceri strălucitoare, pe care le frecventau oameni veseli de modă veche, burlaci flecari și cucoane dubioase; dar era singură și nefericită — nefericită pentru că nu-și vedea părinții, fratele sau sora? *Allons, mon bon Monsieur* * !

Nu îi păsase niciodată de părinți, frate sau soră; sau de copii; sau de vreun bărbat (doar odată, mai demult, de Philip, dar numai nițel, cînd inima îi bătuse uneori mai repede, cînd îl zărea). Era nefericită fiindcă-și pierdea silueta și de atîta strînsoare în corset, nasul i se făcuse foarte roșu, iar pudra nu-i mai stătea deloc pe el. Și cu toate că l-ai fi crezut pe Woolcomb un individ odios, ignorant și prost crescut, trebuia să recunoști că-i curgea sînge adevărat prin vine. Nu își cheltuise el bună parte din avere ca să cîștige o asemenea soție nesimțitoare? A făcut ea oare vreodată vreun sacrificiu pentru cineva sau a suferit din cauza cuiva? Sînt sigur că o nenorocire mai mare ca asta nici că s-ar fi putut abate asupra lui Philip; așa că îl putem felicita că a scăpat.

După ce își vărsă mînia pentru aroganța și impertinența acelui filfizon scorțos de Philip Ringwood, prietenul nostru plecă oarecum ușurat, spre clubul său din strada St. James. Clubul „Megatherium“ era la numai cîteva case distanță de sediul mai aristocratic al clubului „Black“. Domnul Ringwood flutură grațios o mînă înmănușată către Philip și îi zîmbi. Domnul Woolcomb se holbă la prietenul nostru cu ochii lui de opal. Odinioară, Philip se gîndise să-i facă vînt lui Woolcomb în mare. Şi parcă acum i-ar fi făcut acelaşi lucru şi lui Ringwood. Între timp, pe domnul Ringwood îl frămînta gîndul că el şi noua lui cunoştinţă erau în cele mai bune relaţii.

---

* Nu fii naiv, dragă domnule (fr.).

Într-o vreme, micuţului Woolcomb îi plăcea să fie văzut în compania lui Philip Ringwood. Credea că dobîndeşte distincţie întovărăşindu-se cu acest om important şi obişnuia să se agaţe de braţul lui Ringwood mai ales cînd treceau pe strada Pall Mall.

— Cunoaşteţi această matahală, această brută arogantă ? îl întrebă Woolcomb pe însoţitorul său, pe treptele de la „Black". Se pare că cineva care şedea la fereastra boltită i-a auzit. (Vă asigur că la Londra se aude absolut totul şi chiar mai mult).

— O brută, zici ? exclamă Ringwood. Pare un tip mai fără maniere, trufaş.

— Fiul unui doctor escroc. Falit. Tatăl a fugit, zise tuciuriul cu ochii de opal.

— Am auzit că doctorul s-a purtat ca un ticălos ; dar mie îmi place. Mi-aduc aminte că, pe cînd eram elev, mi-a dat trei monezi de aur. Întotdeauna îţi place un individ care-ţi dă bani cînd eşti la şcoală. Zicînd acestea, Ringwood făcu semn cupeului său care-l aştepta.

— Vă mai vedem la cină ? Încotro mergeţi ? întrebă Woolcomb. Dacă mergeţi spre...

— Spre hanul „Gray", să-mi văd avocatul : am o întîlnire acolo ; ne întîlnim din nou la ora opt ! Şi domnul Ringwood sări în cupeul său şi plecă.

Tom Eaves i-a povestit totul lui Philip ; Tom Eaves este membru al cluburilor „Black", „Bay", „Megatherium" şi nu mai ştiu al cîtor altora asemenea din strada St. James. Tom Eaves ştia cu se ocupa fiecare şi toate scandalurile din toate cluburile din ultimii patruzeci de ani. Ştia cine a pierdut bani şi în favoarea cui, ce se bîrfea în lojile de la operă şi can-can-urile din *coulisses,* cine face curte fiicei lui cutare ; tot ce făceau bărbaţii şi femeile din May Fair era treaba lui Tom. Cunoştea atîtea poveşti, încît era firesc să mai încurce numele uneori, şi să spună că Jones era pe cale să se ruineze, tocmai cînd îi mergea mai bine şi prospera, iar de fapt cel care avea greutăţi era bietul Brown ; sau ne informa că doamna Fanny flirtează cu căpitanul Ogle *, cînd de fapt amîndoi erau atît de nevinovaţi ca dumneata şi cu mine. Sigur că Tom era răutăcios şi adesea se-nşela ; dar cînd vorbea despre vecinii noştri, ne amuza.

— Să-i vezi pe Ringwood şi pe Othello împreună este ca şi cînd ai vedea o piesă de teatru, îi zise Tom lui Philip. Cît de mîndru se simte maurul să fie văzut în compania primului ! Am auzit că te-a vorbit de rău în faţa lui Ringwood, care a sărit în apărarea ta şi-a bietului tău părinte, a vorbit deschis, ca un bărbat adevărat, ca un bărbat care se ridică în apărarea unui camarad doborît la pămînt. Cît de mult se făleşte maurul că-l invită la cină pe Ringwood ! Zice că-l invită mereu la cină ! Să-l fi văzut pe Ringwood cum s-a descotorosit de el ! I-a zis că se ducea la hanul „Gray". L-am auzit spunîndu-i vizitiului să-l ducă la hanul „Gray". Da' de unde !

Poate că nu ştiţi că strada Milman este o *cul de sac* ** a unei străzi care dă spre strada Guildford şi, mai departe, duce la Gray's Inn Lane. Philip o porni spre casă, după ce se descotorosi de Tom Eaves, care, la rîndul lui, se îndreptă spre celelalte cluburi ale lui, spunînd în stînga şi-n dreapta că tocmai stătuse de vorbă cu fiul acelui doctor falit şi întrebîndu-se cum de are Philip destui bani ca să-şi plătească taxa la club. Deci, Philip îşi continuă drumul spre casă, cu pasul său obişnuit, apăsat.

Al cui era cupeul acela negru ? Cupeul negru cu un cal murg, care se plimba în sus şi-n jos pe strada Guildford. Pe cupeu se zărea blazonul domnului Ringwood. Cînd Philip intră în salon, după ce deschise uşa cu cheia, domnul Ringwood se afla acolo, stînd de vorbă cu doamna Charlotte, care tocmai servea ceaiul de la ora cinci. Lui Charlotte şi copiilor ei le plăcea să ia ceaiul la ora cinci. Uneori acest ceai îi servea doamnei Char drept cină, cînd Philip nu mînca acasă.

— Dacă aş fi ştiut că vii aici, ai fi putut să mă aduci acasă şi să mă scuteşti de atîta mers pe jos, zise Philip ştergîndu-şi fruntea încinsă.

— Ai dreptate, aş fi putut ! zise celălalt. Nu mi-a trecut prin minte. Am trecut pe la hanul „Gray" să vorbesc cu avocatul meu și numai după aceea m-am gîndit să vin la voi, așa cum tocmai îi spuneam și doamnei Firmin ; ai o casă foarte plăcută și liniștită.

---

* Nume cu valoare simbolică, format de la verbul *to ogle* (a face ochi dulci).

** Fundătură (fr.).

Toate bune, dar pentru întîia și singura dată-n viață Philip era gelos.

— Nu bate așa din picior ! Nu-mi place să călăresc cînd mă zgîlții așa, zise fiica cea mare a lui Philip, care-ncălecase pe genunchiul tatălui său. De ce te uiți așa ? Nu mă strînge de braț așa tare, tăticule !

Mama pur și simplu nu înțelegea ce motiv de tulburare ar putea avea Philip.

— Ai venit pe jos tocmai de la Westminster și de la club și ești încălzit și obosit ! zise ea. Nu vrei un ceai, dragă ?

Philip aproape că se înecă cu ceaiul. Pe sub părul care-i cădea pe frunte, își privi soția drept în față. Pe chipul ei se citea atîta candoare și drăgălășenie, atîta uimire, încît îi trecu orice urmă de gelozie. Nu ; nici urmă de vinovăție în acei ochi calzi, duioși. Philip nu putea citi în ei decît dragostea și grija nevestei-sii pentru el.

Dar despre chipul domnului Ringwood ce se putea spune ? După ce îi trecu prima roșeață și ezitare, chipul palid al lui Ringwood își recăpătă acel zîmbet calm de mulțumire de sine, pe care-l afișa de obicei.

— Stăpînirea lui de sine mă scotea din minți, zise Philip, povestindu-i mai tîrziu acest incident confidentului său.

— Cerule ! exclamă celălalt. Dacă ar fi să mă duc s-o văd pe Charlotte și pe copii, ai fi gelos și pe mine, bărbosule ? Ți-ai pregătit sacul și funia pentru oricare bărbat care o vizitează pe doamna Firmin ? Dacă ai să te transformi într-un astfel de personaj, ai să-ți amărăști și viața ta, și pe a lui Charlotte. Nu-i așa că te-ai certat pe dată cu acel crai și l-ai amenințat că-l arunci pe fereastră. Obiceiul tău este să lovești atunci cînd te-nfierbînți, dovadă că...

— Ba nu, nu-i adevărat ! exclamă Philip, întrerupîndu-mă. Încă nu m-am certat cu el. Și scrîșni din dinți, aruncînd o privire sălbatică. L-am poftit afară destul de civilizat. L-am condus pînă la ușă și am dat instrucțiuni să nu mai fie lăsat înăuntru ; atîta tot. Dar nu m-am certat deloc cu el. Nimeni nu s-ar fi comportat mai civilizat decît noi. Ne-am înclinat unul în fața celuilalt și ne-am zîmbit amabil. Dar, recunosc, cînd şi-a-ntins mîna, m-am simţit obligat s-o ţin pe a mea la spate, căci ei au fost răutăcioşi şi gata să... ei bine, n-are importanţă. Poate că este aşa cum spui şi n-a avut intenţii păcătoase.

Unde oare învaţă femeile să recunoască răul ? De ce oare nevastă-mea n-avea pic de încredere şi îl detesta pe acest individ ? Ea era în întregime de partea lui Philip şi îi dădea dreptate că-l ţinea pe acest ins departe de casă. Ce ştia ea despre individul acela ? Dar eu ? Era un desfrînat şi ducea o viaţă dubioasă. Pe unii tineri i-a dus pe căi greşite, i-a învăţat jocuri de noroc şi i-a ajutat să se ruineze. Cu toţii am auzit o mulţime de poveşti în legătură cu sir Philip Ringwood ; nu vreau să fac aluzie, desigur, la ultimul scandal, în care a fost implicat cu trei ani în urmă şi care a pus capăt carierei lui. Dar acum paisprezece, cincisprezece ani, perioada la care se referă acest episod din istorisirea noastră, ce ştia ea despre nelegiuirile lui Ringwood ?

Nu ; Philip Firmin nu se certă cu Philip Ringwood atunci ; dar îi închise domnului Ringwood uşa, refuză toate invitaţiile lui sir John, care, desigur, se răriră şi apoi încetară cu totul. Bogaţilor nu le place să fie trataţi astfel de către cei săraci. Oare lady Ringwood bănuia de ce Philip îi evita casa ? Cred că da. Unii dintre prietenii lui Philip o cunoşteau. Părea doar afectată, nu şi surprinsă sau supărată, din cauza certei care avusese totuşi loc între cei doi gentlemeni, nu mult după vizita lui Ringwood la ruda sa din strada Milman.

— Se pare că prietenul dumitale se-aprinde foarte repede şi are un temperament violent, zise lady Ringwood cînd veni vorba de cearta aceea. Îmi pare rău că frecventează această societate. Sînt sigură că e prea costisitoare pentru el.

Ca şi cum norocul ne-ar fi ieşit în cale, vechiul prieten de şcoală al lui Philip, lordul Egham, ne-a întîlnit la numai cîteva zile după vizita lui Ringwood şi despărţirea dintre Philip şi vărul său şi ne-a invitat la cină, între burlaci, pe malul rîului. Soţiile noastre (fără a căror aprobare nici un bărbat cumsecade nu ar fi cutezat să muşte din momeală) ne-au dat voie să participăm la petrecere şi au rămas acasă, la un ceai (Dumnezeu să le binecuvînteze !), împreună cu copiii. Bărbaţii parcă întineresc cînd iau parte la astfel de întîlniri. În general, discutăm despre pedepse cu biciul, despre supraveghetori, despre vechi prieteni ; ne aducem aminte de vechile glume din școală și din facultate. Nădăjduiesc ca unii dintre noi să poată continua asemenea întîlniri plăcute pînă la optzeci de ani, cît timp îi mai țin fălcile fără dinți ca să poată rumega vechile anecdote și rîde mai departe de ele cu poftă renăscută.

Oare bunul nostru cititor își mai amintește de subiectul conversației la o asemenea cină, descrisă la începutul istoriei noastre ? În după-amiaza aceea, se întîlniră Egham, Maynard și Burroughs (cîțiva dintre bărbații menționați mai devreme). Cred că într-adevăr ne simpatizam destul de mult dacă ne bucuram într-atît de succesele fiecăruia. Știu că unul sau doi prieteni buni, cărora soarta nu le surîsese deloc, găsiră alți buni prieteni în acea companie, care îi ajutară ; iar acum o duc cu toții mai bine, datorită generoasei frății.

Înainte de a li se servi cina, oaspeții se întîlniră pe peluza din fața hotelului și priviră minunăția peisajului, care firește nu-și pierde cu nimic din încîntare în ochii noștri, chiar dacă îl admirăm înaintea unei mese copioase. Crengile ulmilor, rîul strălucitor, pajiștile de smarald, peluzele din jur pictate cu flori, toate la un loc degajau mirosul plăcut de *friture* *, de flori și arome minunat combinate. Cine n-a rămas oare încîntat de astfel de lucruri ? De-ar putea unii dintre noi să trăiască și să bea vinul de Bordeaux din '58 în anul 1900 ! Nu mă-ndoiesc că supraviețuitorii vremurilor noastre vor mai rîde încă de glumele pe care obișnuiam să le savurăm pe vremea cînd actualul secol ajunsese abia la jumătate.

Egham urma să se însoare. Va mai căpăta el oare permisiunea să cineze cu noi anul următor ? Nevasta lui Frank Berry nu i-a dat voie acestuia să vină. Vă mai amintiți de bătaia lui nemaipomenită cu Biggs ? Să v-o amintiți ? Dar cine nu o ține minte ? Marston era suporterul lui Berry ; bietul Marston, care a fost ucis în India. Iar Biggs și Berry au rămas cei mai buni prieteni din lume. Cine s-ar fi gîndit că Brackley va deveni om serios și va ajunge arhidiacon ? Vă mai amintiți bătaia lui Ringwood. Era o ditamai matahală și cît de bucuroși am fost cu toții cînd Brackley l-a ciomăgit ! Ce destine diferite au avut ! Cine și l-ar fi închipuit pe Brackley Năsosul diacon în regiunile miniere și sfîrșind prin a purta însemnele de arhidiacon ? Cine ar fi crezut că Ringwood va deveni un bărbat atît de important și arbitru al eleganței ? Era un tip foarte timid, deloc arătos ; și ce bărbat turbulent a devenit și ce mai seducător de inimi ! Mi se pare că e o rubedenie de-a dumitale, Firmin, nu-i așa ? Philip încuviință, dar spuse că pe Ringwood îl întîlnise foarte rar, aproape deloc. Apoi, unul cîte unul spuseră glume pe seama lui ; cum își aduna în casă tineri ca să joace cărți, cum jucase el chiar la „Star and Garter“ și cum cîștigase întotdeauna. Amintiți-vă, rogu-vă, că povestea noastră datează de acum șaisprezece ani cînd zarurile încă se mai rostogoleau din cornete și se încingeau pasionate partide de cărți.

---

* Prăjeală (fr.).

În toiul acestei bîrfe de școlari, sosi și lordul Egham și, o dată cu el, binecunoscutul Ringwood, despre care vechii colegi de școală tocmai vorbeau. Coborîse din trăsura lui Egham. Firește, întotdeauna cel mai nobil din grup îl aștepta pe Ringwood.

— Dacă am fi avut vreun duce la Greyfriars, zise un cîrcotaș, Ringwood l-ar fi făcut pe duce să-l aducă cu trăsura lui ; prietenul lui Philip, cînd auzi de sosirea domnului Ringwood, îl apucă pe Firmin de braț și îi șopti :

— Ține-ți gura, să nu te cerți, să nu te bați. Să uităm ce-a fost ! Ține minte, scandalul n-are nici un rost.

— Dă-mi pace, zise Philip ; și nu te teme.

O clipă mi se păru că Ringwood dă înapoi și chiar am avut impresia că arată cam palid, dar înaintă spre Philip cu un zîmbet politicos, făcînd remarca :

— Nu te-am mai văzut de mult pe la tata.

Philip zîmbi și el la rîndu-i.

— A trecut multă vreme de cînd nici el n-a mai fost pe strada Hill.

Dar zîmbetul lui Philip nu era deloc plăcut la vedere. Într-adevăr, un actor mai nepriceput decît prietenul nostru nu exista pe scena vieții.

Celălalt spuse că se bucură de venirea lui Philip la petrecerea burlacilor.

— E foarte plăcut să-ntîlnești vechi colegi de școală. Nu mai fusesem de mult la o asemenea petrecere ; deși Greyfriars a fost un loc îngrozitor ; ăsta era adevărul. Cine este cel cu pălăria cu borul lat ? Un episcop ? Ce episcop ?

Era Brackley, arhidiaconul, care se făcuse stacojiu la vederea lui Ringwood. Căci Brackley vorbea cu Pennystone, băiatul din pricina căruia avusese loc cearta și bătaia la școală, cînd Ringwood a vrut să-i ia banii lui Pennystone cu forța.

— Eu cred, domnule Ringwood, că Pennystone este destul de mare acum ca să-și apere ce e al lui, nu-i așa ? zise arhidiaconul ; și zicînd acestea, bărbatul venerabil se-ntoarse pe călcîie, lăsîndu-l pe Ringwood să-l înfrunte pe micuțul Pennystone de altădată, acum un moșier de la țară zdravăn și sănătos tun, cu vocea răsunătoare și cu o pereche de brațe și pumni care ar fi pus la pămînt șase ca Ringwood.

La vederea acestui grup de dușmani, calmul lui Ringwood se tulbură.

— Am fost terorizat în școală, i se adresă el oarecum împăciuitor domnului Pennystone. Am făcut ce-au făcut și alții. Era un loc înfiorător și îi urăsc pînă și numele. Știi, Egham, nu crezi că propunerea lui Barnaby de aseară a fost inoportună, și că ministrul Finanțelor i-a răspuns cu multă abilitate ?

Această replică a devenit pentru unii dintre mucaliții noștri un limbaj secret. De cîte ori voiam să schimbăm conversația se auzea : „Știi, Egham, nu crezi că propunerea lui Barnaby de aseară a fost inoportună și că ministrul de Finanțe i-a răspuns cu multă abilitate". Domnului Ringwood nu i-ar fi trecut prin minte să vină printre acești oameni atît de banali așa cum erau foștii lui colegi de școală, dar văzînd că faetonul lordului Egham se îndrepta spre „Black", a catadicsit să meargă și el la Richmond, alături de Excelența sa, și sper că un număr mare dintre prietenii săi l-au văzut în acea companie nobilă, în strada St. James.

Windham era președintele adunării din seara aceea — ales în această funcție pentru că îi plăcea mult să țină discursuri, pe care nu se aștepta deloc să i le asculte ceilalți. Toți oamenii cu bun simț sînt bucuroși să-i paseze lui această obligație ; în ce mă privește, nădăjduiesc că va veni curînd o zi cînd vom auzi discursuri rostite de un chelner abil, de la masa de-alături, cu aceeași îndemînare cu care acum ne taie friptura, însă mărturisesc că eu nu tai bine carnea. Nu credeți că poți stropi cu sosul fripturii, că poți ciopîrți carnea sau că nu poți să tai piciorul de pasăre şi să-ţi serveşti colegul de masă în timpul unui toast ?

Eu recunosc că mă aflu într-o stare nervoasă şi sînt distrat înaintea operaţiei ; într-o stare de imbecilitate în timpul ei, iar în dimineaţa următoare am precis o durere de cap sau o indigestie. Şi apoi ? N-am văzut eu oare pe cel mai curajos om din lume, la o masă în oraş, anul trecut, în aceeaşi stare de panică ? Am trecut, pare-mi-se, de la întîmplările lui Philip la cele ale biografului său şi mărturisesc că mi-am amintit de acel *fiasco* trist, de care singur am fost vinovat cu acea ocazie, la masa din Richmond.

Vedeţi, unul dintre cuvintele de ordine la aceste întîlniri este să faci haz de orice, să glumeşti pe seama preşedintelui, a tuturor vorbitorilor, armatei, marinei, venerabilului magistrat, a avocatului pledant şi a băncii acuzatului, şi aşa mai departe. Dacă ciocnim în cinstea unui avocat pledant, îi arătăm cît de admirabil i-ar fi stat pe banca acuzaţilor ; dacă am ciocni în cinstea unui marinar, cît de mult a suferit de rău de mare ; dacă ridicăm paharul în cinstea unui soldat, rîdem de cît de sprinten şi-a luat tălpăşiţa de pe cîmpul de luptă. De pildă, am băut în sănătatea arhidiaconului Brackley şi a armatei. Ne-am arătat regretul pentru greşeala pe care o făcuse cînd îmbrăcase sutana neagră în locul uniformei roşii. Războiul ar fi fost evident vocaţia sa, aşa cum o demonstrase în desele bătăi în care fusese implicat în şcoală. Căci pentru ce devenise faimos celălalt mare războinic al epocii ? Pentru acea trăsătură romană a chipului său, care l-a deosebit de ceilalţi şi i-a dat nume lui Brackley al nostru, un nume la care nu renunţăm de drag (ţipete : Năsosul, Năsosul !). Fie ca această trăsătură să-mpodobească în scurt timp chipul unuia din comandanţii de armată, al cărei distins ofiţer de infanterie era ! Fie ca... ! Aici mărturisesc că n-am mai rezistat, am pierdut firul glumei, la care Brackley nu prea se amuza, şi am încheiat discursul cu o bolboroseală despre consideraţie, stimă, respect reciproc şi sănătate, bătrîne !, ceea ce suna oarecum a final de discurs, oricît de nemulţumit ar fi fost autorul de această cuvîntare.

Mica predică a arhidiaconului a fost foarte scurtă, aşa cum sînt uneori discursurile preoţilor decenţi. Era bucuros să întîlnească vechi prieteni şi să-şi facă alţii noi din vechii duşmani (strigăte de „Bravo, Năsosule !"). În iureşul vieții, oricare om primește o lovitură, două și oricare om cinstit și curajos o înfruntă cu simțul umorului. S-a certat el cu vreun vechi coleg de școală în vremurile de demult ? Nu s-a-mpăcat numai de formă, ci a iertat din toată inima. Pacea și milostenia erau cuvintele de ordine în armata în care slujea și spera ca toți ofițerii din corpul de armată să fie însuflețiți de *esprit de corps* *.

Urmă o tăcere, timp în care bărbații priveau spre domnul Ringwood ca spre „vechiul dușman", căruia arhidiaconul îi întinsese mîna în semn de prietenie ; dar Ringwood, care ascultase discursul arhidiaconului cu o expresie de dezgust pe chip, nu se ridică de pe scaun, ci pur și simplu remarcă, adresîndu-se vecinului său, Egham :

— De ce să mă ridic ? La naiba, n-am ce să spun ! Egham, de ce m-ai îndemnat să vin la minunea asta ?

Temîndu-mă că s-ar fi putut isca o ciocnire între Philip și ruda sa, l-am îndepărtat pe Philip de acel loc, unde îl invitase lordul Egham, spunînd :

— Lasă, Philip, nu te așeza lîngă lord ; unde știam foarte bine că domnul Ringwood ar fi găsit un loc liber și pentru el. Dar, soarta a vrut să ne despartă de domnia sa doar prin simpla lățime a mesei și cîteva vaze de flori și fructiere, printre care îi puteam vedea și auzi pe vecinii noștri de vizavi. Cînd Ringwood vorbi despre „minunea asta", Philip se uită fix peste masă și făcu o mișcare de parcă ar fi vrut să vorbească, dar vecinul lui îl ciupi de genunchi și-i șopti :

— Liniște, fără scandal ! Adu-ți aminte ! Celălalt se lăsă înapoi în scaun, dădu pe gît un pahar cu vin și mă făcu să mă simt cît se poate de prost, bătînd darabana cu degetele pe scaunul meu.

Discursurile continuară. Și dacă ele nu cîștigară în elocință, în schimb erau mai zgomotoase și mai animate decît cele de mai înainte. Apoi, au chemat muzica pentru a mai înviora banchetul. Arhidiaconul, care păruse oarecum stînjenit în ultima jumătate de oră, se ridică în picioare cînd orchestra fu solicitată și părăsi încăperea.

— Să mergem și noi, Philip, spuse vecinul lui. Doar nu vrei să mai auzi acele cîntece îngrozitoare de pe vremea școlii ?

Dar Philip răspunse îmbufnat :

---

* Spirit de grup, solidaritate (fr.).

— Pleacă tu, eu vreau să rămîn.

Lordul Egham îşi petrecea ultimele clipe ale vieţii lui de burlac. Vroia ca acele seri să fie cît mai vesele şi să nu sfîrşească prea curînd. Vecinul său se plictisise de mult de petrecere şi de compania noastră. Domnul Ringwood trăise în ultima vreme într-o lume atît de mondenă, încît oamenii de rînd i se păreau vrednici de dispreţ. Nu avea nici o amintire duioasă de pe vremea aceea şi nu-şi amintea cu drag de nimeni din cei de atunci. Din fericire, în timp ce Philip cînta cîntecul despre „Doctorul Luther“, nu putea vedea figura surprinsă şi dezgustată a rubedeniei sale. Au mai urmat şi alte interpretări vocale, inclusiv una a lordului Egham, care, vă mărturisesc cu părere de rău, cînta îngrozitor de fals, dar fu ascultat cu destulă complezenţă de către vecinul său.

Zgomotul începea să crească, corurile cîntau mai tare, discursurile erau mai sonore şi mai incoerente. Nu cred ca grupul să fi auzit discursul micuţului domn Vanjohn, în sănătatea căruia s-a băut, ca reprezentant al curselor de cai din Anglia, şi care povestea că nu avusese habar de aceste curse sau de jocurile de noroc pînă cînd vechiul lor coleg de şcoală, dragul lui prieten, elegantul său prieten — dacă i se permitea o astfel de exprimare —, domnul Ringwood, nu l-ar fi învăţat rostul cărţilor de joc ; şi, odată, acasă la el, în May Fair, şi altădată, chiar în această casă, „Star and Garter“, i-a arătat cum se juca acel joc nobil *blind hookey*.

— S-au îmbătat, hai să plecăm, Egham. N-am venit pentru chestia asta ! exclamă Ringwood furios, şezind lîngă lorgul Egham.

Ringwood folosise această frază cu puţin timp înainte, cînd Philip fu cît pe-aci să-l întrerupă. Atunci Philip ridicase arma ca să tragă, dar mîna îi fusese reţinută. Vînatul mai trecu o dată pe lîngă el şi nu putu să ţintească.

— Chestia asta e foarte plictisitoare, nu-i aşa, Ringwood ? îi strigă el peste masă, smulgînd o floare şi privindu-l fix pe celălalt, prin micul spaţiu rămas liber între flori.

— Plictisitoare, bătrîne ? Ba i-aş zice distracţie pe cinste, afirmă lordul Egham în culmea bunei dispoziţii.

— Plictisitoare ? Ce vrei să spui ? Ce vrei să spui ? întrebă vecinul lordului meu.

— Vreau să spun c-ai prefera cîteva perechi de cărţi şi o cămăruţă, unde ai putea să cîştigi trei sau patru sutare de la vreun tînăr novice! Mai rentabil şi mai liniştit decît „chestia asta".

— Îţi repet că nu ştiu la ce te referi! exclamă celălalt.

— Ce? Ai şi uitat? Nu ţi-a spus mai adineauri Vanjohn cum domnul Deuceace* şi dumneata l-aţi adus chiar aici şi i-aţi luat toţi banii; şi apoi, cum i-aţi dat şansa să se revanşeze chiar la dumneata acasă, în...

— Am venit aici ca să fiu jignit de acest individ? strigă Ringwood, adresîndu-se vecinului său.

— Dacă şi asta mai e jignire, domnule Ringwood! strigă Philip.

— Haide, vino, vino odată, Egham! Nu vreau să ascult flecăreala asta fără rost...

— Dacă mai scoţi o vorbă, spuse Philip, ai să te pomeneşti cu carafa asta drept în cap!

— Haide-haide! Fără ceartă! Terminaţi odată! Gata, ne-ajunge! Faceţi nota şi chemaţi omnibuzul.

Lumea se adunase de-o parte şi de alta a mesei. Unul dintre veri n-ar fi dorit în ruptul capului ca cearta să continue. Cînd, în toiul unui conflict, Philip Firmin îşi recăpăta sîngele rece şi manierele elegante, atunci devenea periculos. Faetonul lordului Egham (în care Ringwood părea foarte nemulţumit să ocupe locul de lîngă vizitiu) trase la poarta hotelului; un omnibuz şi una sau două trăsuri particulare erau gata să-i conducă acasă pe ceilalţi petrecăreţi. Egham intră în hotel, ca să-şi mai aprindă cea din urmă ţigară de foi, şi în clipa aceea, Philip, ţîşnind spre trăsură, prinse de braţ pe domnul care stătea pe scaunul din faţă al faetonului.

— Stai! zise el. Mai adineauri ai folosit un cuvînt...

— Ce cuvînt? N-am folosit nici un cuvînt! exclamă celălalt cu voce tare.

— Ai spus „jignit", murmură Philip pe tonul cel mai blînd cu putinţă.

— Nu mai ştiu ce-am spus, zise Ringwood iritat.

— Iar eu am zis, ca replică la cuvîntul pe care l-ai uitat, „că te-aş trînti la pămînt" sau ceva de genul ăsta. Dacă te simţi cîtuşi de puţin lezat, ştii unde locuiesc... cu domnul Vanjohn, pe care dumneata şi metresa dumitale l-ați ispitit să joace cărți, în tinerețe. Nu ești demn să intri în casa unui om cinstit. N-am vrut să jignesc o doamnă, de aceea m-am stăpînit ,să nu te dau afară de la mine din casă. Noapte bună, Egham ! și zicînd acestea domnul Philip se întoarse cu un aer maiestuos la tovarășul său și la trăsura care aștepta să-i ducă pe acești doi domni la Londra.

---

* Nume cu valoare simbolică, format de la substantivele *deuce* (doi — la jocul de cărţi şi la zaruri) şi *ace* (as).

Presupunerea mea a fost destul de exactă în ceea ce-l privea pe dușmanul lui Philip, anume că nu va lua în seamă cearta cu Philip. De fapt a considerat-o izbucnirea unui bețiv, față de care nici un om rațional nu ar trebui să se tulbure. O ceartă între doi bărbați din aceeași familie : între Philip și rubedenia sa, care-i urase doar lucruri bune ? Era absurd și imposibil în același timp. Domnul Ringwood deplîngea firea irascibilă a lui Philip, încăpățînarea și violența lui binecunoscută, care-l duceau mereu la astfel de certuri și-l înstrăinau de familie. Un om înșfăcat de mînecă, jignit și amenințat cu o carafă ! Un om cu situație tratat astfel de un individ cu o poziție socială destul de dubioasă, al cărui tată era un fugar și el însuși se lupta să supraviețuiască ! Prea mare aroganță ! Cu aceste gînduri bune pentru tînărul nefericit și soțioara lui cumsecade (dar cam prostuță), nu merita să-i mai bagi în seamă ! Vizitele să-nceteze. Iar trăsura să nu mai bată drumul dintre strada Berkeley și strada Milman. S-a terminat cu cadourile : jucării, păsări, pulpe de miel, haine vechi și altele asemenea. Deci, de-acum înainte, trăsura va dispărea din cartierul acelui copil părăsit, iar lacheii lui Ringwood nu vor mai atinge tavanele cu capetele lor pudrate, în micul hol din casa lui Firmin. Sir John spuse în cele din urmă că fusese tocmai pe punctul de a-i procura lui Philip un post bun, dar că violența lui de nesuportat îl obligase să rupă orice relații cu tînărul cel mai nechibzuit și nestăpînit din cîți cunoștea.

Dar, nenorocirea nu se oprea aici. Am aflat cu toții din cărți că zeii nu vin niciodată singuri — cei prevestitori de bine sau de rău. Cînd norocul îi surîse de două sau de trei ori bietului nostru amic, nevastă-mea strigase triumfătoare :

— Ți-am spus eu c-așa o să fie ! N-am zis eu întotdeauna că Cerul o va ajuta pe acea drăgălașă și nevinovată soție și pe copiii lor ; pe acel tată curajos, generos, dar imprudent ? Acum, cînd sosiră zilele grele, acest logician absurd — nevastă-mea — afirmă sus şi tare că sărăcia, boala, îndoiala şi teama, foametea şi lipsurile îi fuseseră hărăzite lui Philip tot spre binele lui şi că pînă la urmă totul se va aranja. Aşa că atît ploaia, cît şi soarele se dovediră benefice ; la fel şi boala şi sănătatea ; acel Philip bolnav avea să fie la fel de fericit ca şi Philip cel sănătos şi la fel de recunoscător pentru o casă dărăpănată şi o pungă goală, ca pentru un foc bun în şemineu şi o cămară plină. Dar, atenţie ! nu cer nici unui filozof creştin să-şi blesteme nenorocirile şi să dispere. Voi accepta o durere de măsea (sau orice rău în viaţă) şi o voi suporta fără vociferări ; dar nu pot spune că dacă-ţi scoate cineva o măsea e o binecuvîntare sau că trebuie să mîngîi mîna care-ţi smulge dinţii.

— Pot trăi şi fără rudele lor sus-puse, fără cadourile lor, fără berbeci şi napi ! exclamă soţia mea, clătinînd din cap. Felul în care aceşti oameni îi dominau pe Philip şi Charlotte era insuportabil. Lady Ringwood ştie ce urît se poartă domnul Ringwood şi... şi nu mai am chef s-o suport !

Repet, cum ştiu femeile atîtea despre bărbaţi ? Cum de-şi transmit una alteia semnale de alarmă şi de neîncredere ? Şi cum zboară grăbite ca păsările, atunci cînd primejdia se apropie ? Toate bune ! Dar, domnul Tregarvan auzise ceva despre cearta dintre Philip şi domnul Ringwood şi apelase la sir John pentru detalii ; iar sir John — bărbatul liberal dintotdeauna, împăunîndu-se niţel cu privilegiul rangului, care era pur întîmplător — s-a văzut nevoit să mărturisească că purtarea acestui tînăr dovedea prea multă *laissez-aller* *. Tot timpul, acasă la sir John, manifestase o nonşalanţă ce friza grosolănia ; era renumit pentru pornirile lui spre ceartă şi, de curînd, se făcuse de ruşine insultîndu-l pe fiul cel mare al lui sir John, domnul Ringwood ; manifestase atîta brutalitate, nerecunoştinţă şi... şi era atît de beat, încît sir John declară că îi interzise să-i mai calce pragul.

„Un tip nedisciplinat, necontrolat, fireşte !" se gîndi Tregarvan. (Şi deşi Philip mi-e prieten, nu susţin că Tregarvan şi sir John se-nşelau în privinţa protejatului lor). De două ori îl invitase Tregarvan la micul dejun, dar Philip nu venise. Nu o dată îl contrazisese pe Tregarvan în privinţa revistei. Pretinsese că „Review" nu mergea şi că, la drept vorbind, nici de aci înainte n-aveá șanse de succes. Apăruseră șase numere care nu captivaseră atenția publicului. Acesta rămăsese nepăsător la planurile acelei Mari Puteri, pe care Tregarvan urmărea să o înfrunte și ale cărei proiecte dorea să le zădărnicească. Se sfătui cu el însuși. Se duse la editor și cercetă registrele de cheltuieli, iar rezultatul inspecției fu atît de neplăcut, încît se-ntoarse direct acasă și îi scrise o scrisoare lui Philip Firmin, Esq., strada Milman, fosta stradă Guildford, scrisoare pe care bietul om o aduse sfătuitorilor lui de totdeauna.

---

* Nepăsare (fr.).

În scrisoarea aceea care conținea și un cec cu salariul pe un trimestru, el își lua rămas-bun de la domnul Firmin. Semnatarul ei nu dorea să treacă în revistă cauzele nemulțumirii pe care o simțise în privința conducerii revistei. Îl dezamăgise evoluția ei și felul cum fusese condusă. Considera că se pierduse o ocazie, care putea să nu se mai ivească, și anume cea de a publica proiectele unei Mari Puteri care amenința libertatea și pacea Europei. Dacă ar fi fost condusă cu energia cuvenită, acea „Review" ar fi constituit un scut al libertății amenințate. Ar fi putut indica drumul spre cultivarea *bonarum literarum* *, ar fi putut încuraja un talent în ascensiune, ar fi putut pedepsi aroganța așa-zișilor critici ; ar fi putut servi cauza adevărului. Speranțele lui Tregarvan se spulberaseră ; însă nu spunea din a cui vină sau neglijență. Dăruise tot ce era mai bun *în el* muncii sale și în încheiere îi mulțumea domnului Firmin pentru publicarea articolelor procurate și plătite deja și pentru pregătirea unei scurte note în numărul următor, care să anunțe suspendarea revistei. După aceea, multă vreme Tregarvan o trată pe nevastă-mea cu răceală și nu ne mai invită la ceaiurile lui nu știu cîte luni la rînd.

Asta n-a însemnat pentru noi o pagubă prea mare sau vreun prilej de plictiseală. Dar pentru bietul Philip ? Pentru el a-nsemnat aproape o problemă de viață și de moarte. El n-a izbutit niciodată să economisească mare lucru din cîștigurile sale de mizerie ; acum avea vreo cincizeci de lire, dar notele de plată, taxele, chiria, micile obligații ale casei nu le achitase și-l apăsau. Și-n toiul atîtor griji, drăgălașa doamnă Philip urma să-i dăruiască al treilea bibelou pentru camera copiilor. Micuțul

---

* Artelor cuvîntului (lat.).

Tertius sosi pe lume la timpul cuvenit ; cît de ipocriți sîntem ! biata mamă era absolut hotărîtă să-l boteze Tregarvan Firmin, ca un compliment adus domnului Tregarvan, ce fusese atît de bun cu ei ; iar Tregarvan Firmin, se gîndise ea, era un nume așa de frumos ! Ne-am închipuit că Micuța Soră nu știa nimic despre grijile lui Philip ; desigur, ea o îngriji pe doamna Philip după naștere, dar jurăm că nu i-am spus nici un cuvînt despre necazurile lui Philip. Dar doamna Brandon se duse într-o zi acasă la Philip, în timp ce el stătea trist și mohorît cu cei doi copii mai mari lîngă el, îi luă mîinile într-ale ei și-i zise :

— Știi, dragul meu, am economisit atîta : și-ntotdeauna am hărăzit acești bani știi bine cui. Zicînd acestea își eliberă o mînă și o vîrî în buzunar, după un portofel, pe care-l puse în mîna lui Philip ; apoi începu să plîngă pe umărul lui. Philip o sărută, îi mulțumi lui Dumnezeu că îi trimisese un prieten atît de drag și-i înapoie portofelul, deși n-avea decît cinci lire în buzunar cînd mica binefăcătoare venise la el.

Da, dar lui i se datorau bani. Era vorba de părticica nevestii-sii de cincizeci de lire pe an, care nu mai fusese plătită încă din al doilea trimestru al căsătoriei lor, adică cu mai bine de trei ani în urmă. Cum nu mai avea decît o biată guinee în buzunar, îi scrise doamnei Baynes, mama nevestii-sii, ca să o încunoștiințeze de lipsurile lor și să-i amintească de banii datorați. Doamna general Baynes locuia în Jersey pe vremea aceea, în mijlocul unei societăți alese de doamne cu jumătate de rentă, de preoți, căpitani și alții asemenea, în ochii cărora trecea fără îndoială drept o doamnă din lumea mare. Purta la gît un medalion mare al răposatului general și la desele ceaiuri la care se ducea vărsa lacrimi uscate peste frumoasa camee. Nu putea să-l ierte pe Philip pentru că-i smulsese copila de lîngă ea și ar fi fost la fel de neiertătoare față de oricine i-ar fi luat și celelalte fete. Înzestrată cu acea logică minunată cu care sînt binecuvîntate femeile, presupun că n-a recunoscut niciodată, sau n-a fost în stare să recunoască în sinea ei, că procedase greșit cu Philip sau cu fiica ei. La ceaiurile cunoștințelor sale, se văita de ciudățeniile ginerelui ei și comportarea lui brutală față de copila ei. Mulți oameni de treabă îi împărtășeau părerea și clătinau din respectabilele lor capete cînd numele acelui risipitor Philip era menționat, în timp ce-și luau ceaiul negru cu brioşe. Se rugau pentru el ; soacra lui văduvă, draga de ea, era compătimită şi binecuvîntată cu toate consolările pe care venerabilii gentlemeni i le puteau oferi pe loc.

— Pe onoarea mea, Firmin, Emily şi cu mine eram cît pe ce să te credem un monstru, domnule, zise odată voinicul maior MacWhirter ; iar acum, că am aflat povestea dumitale, pe legea mea, eu zic că dumneata eşti cel înşelat, nu Eliza Baynes. Are o limbă afurisită, Eliza ; şi o fire ! Charles ştia bine ce-nseamnă *asta !*

În concluzie, după ce Philip ajunse la ultima leţcaie, îi ceru mamei lui Charlotte să-i plătească ce-i datora fiicei ei bolnave ; doamna general îi trimise lui Philip o bancnotă de zece lire, fără plic, prin căpitanul Swang, din armata indiană, care tocmai se întorcea în Anglia.

— Iar aceasta, zise Philip, dintre toate loviturile destinului, a fost cea mai greu de suportat.

Micuţa lui soţie însă nu ştia nimic despre această cruzime, nici măcar despre sărăcia lucie care dădea tîrcoale gospodăriei ei ; copleşit de amărăciune, Philip Firmin fu consolat de fidelitatea afectuoasă a prietenilor pe care Dumnezeu i-i scosese în cale. Necazurile lor se apropiau de sfîrşit, acum. Buni cititori, fie ca necazurile dumneavoastră şi ale mele să nu ne lase amărăciune în inimi şi să ne supunem cu smerenie Providenţei !

CAPITOLUL XLI

ÎN CARE AJUNGEM LA PENULTIMUL POPAS DIN DRUMUL NOSTRU

Deşi sărăcia bătea la uşa modestei case a lui Philip, micuţa Charlotte, luată cu toate grijile sănătăţii, n-a aflat niciodată cît de ameninţător fusese cumplitul musafir. Ea nu a prea înţeles că Philip, copleşit de atîtea nevoi, îi scrisese mamei ei pentru ceea ce i se cuvenea şi că aceasta îi întorsese spatele şi-l refuzase categoric.

— Ah, gîndi bietul Philip, oftînd cu disperare, mă-ntreb dacă hoţii care l-au atacat pe omul din pildă nu erau hoţi din propria-i familie, care ştiau că ducea cu el bani la Ierusalim şi l-au pîndit pe drum.

Dar, plin de recunoştinţă pentru samaritenii pe care i-a întîlnit în calea vieţii, îi mulţumi din nou lui Dumnezeu, din toată inima, şi, chiar dacă nu îi iertase, trebuie să mărturisim că el nu le-a făcut niciodată vreun rău acelora care îl jefuiseră.

Charlotte nu ştia că soţul ei ajunsese la ultima leţcaie şi că era pradă unei chinuitoare nelinişti din pricina stării sănătăţii ei, căci, după naşterea copilului, ea avu febră mare. Biata fiinţă se afla în stare de delir, şi prin urmare ignora ce se petrecea în jurul ei. Totuşi, cele două săptămîni de chin pentru Philip, cu nevasta între viaţă şi moarte, copiii care plîngeau întruna şi foametea care le dădea tîrcoale, trecură. Tînărul îmbătrînise dintr-o dată în perioada asta. După această încercare, fire albe îşi făcură loc pe la tîmple, printre cele blonde. Dar, să nu ne-nchipuim că prietenii l-au părăsit în timpul acesta ; poate numi oricînd pe mulţi la care ar fi putut apela la ananghie. Cît priveşte rudele lui, nici nu le-a căutat, nici nu le-a cerut ajutor.

Mătuşa şi unchiul Twysden ţipară în gura mare şi se plînseră de extravaganţa, imprudenţa şi nebunia lui. Sir John Ringwood zicea că trebuie să se descotorosească de tînărul care-i ameninţase viaţa fiului său. Grenville Woolcomb, cu obişnuitele-i ocări, la care se alăturaseră şi cele ale cumnatului său Ringwood, îl blestema pe Philip, zicînd că puţin îi păsa de el şi că cerşetorul trebuia spînzurat, iar taică-său, aşijderea.

Dar eu cred că ştiu vreo jumătate de duzină de bărbaţi cumsecade şi cinstiţi, care spuneau o poveste diferită şi care erau gata oricînd să-i sară în ajutor. Doamna Flànagan, spălătoreasa irlandeză, cu vocea răguşită de atîtea suspine şi de băutură, nu s-a oferit oare să vină să muncească cu ziua, acasă la Philip şi să îngrijească copilaşii pe gratis ? N-a zis chiar Goodenough : „Dacă te afli la strîmtoare, dragă prietene, ştii la cine să apelezi", şi oare nu a prescris el două reţete, una pentru biata Charlotte şi alta pentru suma de cincizeci de lire, cu indicaţia să fie luate imediat şi pe care o dădu din greşeală infirmierei ? Vă asigur că infirmiera nu şi-a însuşit banii, căci ea nu era alta decît doamna Brandon. Charlotte are o singură remuşcare în viaţa ei : recunoaşte că a fost geloasă pe Micuţa Soră. Iar acum, cînd acea viaţă generoasă s-a scurs, cînd necazurile şi sărăcia lui Philip au luat sfîrşit, cînd copiii merg uneori şi privesc melancolici mormîntul dragei lor Caroline, prietena ei, Charlotte, îşi lasă capul pe umărul soţului ei şi mărturiseşte smerită că Cerul le trimisese un prieten atît de bun, cinstit şi generos în persoana apărătoarei lor cu o înfăţişare atît de modestă.

Aţi trecut vreodată prin chinurile sărăciei ? În multe cazuri se aseamănă cu scaunul dentistului, care ne-nfioară mai mult cînd ne gîndim la el, decît cînd suferim cu adevărat. Philip afirmase că niciodată nu fusese biruit, în afară de ziua cînd prietenul doamnei Baynes, căpitanul Swang, îi aduse drept răspuns la solicitarea datoriei o bancnotă de zece lire pe care i-o puse direct în mînă. De fapt, n-a fost o lovitură, însă mîna care a dat-o a rănit adînc.

— Mi-aduc aminte, zise el, cum am izbucnit în lacrimi la şcoală pentru că un băiat mai mare îmi arsese o palmă uşoară, iar alţi băieţi îmi strigau „laşule !“. Nu i-am răspuns fiindcă îl ştiam pe băiat de acasă şi părinţii mei se purtaseră amabil cu el. Mi s-a părut nedrept din partea lui Bumps * să mă lovească, zise Philip ; şi-n timp ce povestea, părea că ar fi putut plînge şi acum pentru acea lovitură.

Nădăjduiesc că le-a făcut de ruşine pe rudele nevestii-sii. Dar nici astăzi, cînd se bucură de sănătate deplină şi de bunăstare, nu e indicat să vorbim despre soacre în prezenţa lui. Pufneşte, strigă, răcneşte împotriva lor, de parcă toate ar semăna cu a lui ; iar a lui este, din cîte am auzit, o doamnă foarte mulţumită de ea însăşi şi de comportarea ei în lume. Iar în ceea ce priveşte viitorul ei apropiat... dar povestea noastră nu-ndrăzneşte să meargă atît de departe. Se interesează numai de un grup restrîns de oameni, pe care-i vom aminti aici, de amărăciunile, necazurile, slăbiciunile şi inimile lor bune.

Există personaje în povestirea noastră care parcă nu ar avea deloc inimă, şi totuşi, poate dacă s-ar scrie o biografie din punctul lor de vedere, un alt romancier ar arăta că Philip şi biograful său nu sînt decît o pereche de egoişti, nedemni de încredere, iar unchiul şi mătuşa Twysden, doi oameni fără cusur şi aşa mai departe. Vă amintiţi cîţi oameni din New York clătinau din cap la auzul numelui

---

* Nume cu valoare simbolică, format de la substantivul *bump* (lovitură).

lui Philip şi împărtăşeau opinia că se purtase foarte urît cu tatăl său? Cînd Philip căzu rănit şi sîngerînd, patronul Tregarvan îl părăsi, iar vărul Ringwood nici măcar nu se uită în urmă să vadă cum se simte.

Dar aceştia, o spun din nou, puteau să aibă părerea lor în ceea ce-l priveşte pe prietenul nostru, care poate le-a fost înfăţişat într-o lumină defavorabilă; privind în urmă la unele episoade ale povestirii noastre, încep să-mi fac scrupule şi să mă-ntreb dacă persoanelor despre care am trăncănit li s-a făcut dreptate; dacă Agnes Twysden nu este de fapt o martiră, care suferă fiindcă purtarea turbulentă a lui Philip a ofensat-o şi dacă Philip merita într-adevăr vreo atenţie deosebită sau niţică bunăvoinţă.

Nu este peste măsură de isteţ, nici nespus de frumos. Nici pe cale să împrăştie întunericul în care bîjbîie oamenii, cu lumina fulgurantă a adevărului său. Datorează uneori bani pe care nu-i poate plăti. Alunecă, se poticneşte, greşeşte, se grozăveşte. Vai! păcătuieşte şi se căieşte; se roagă Cerului pentru iertarea greşelilor sale, a înfumurării, mîndriei şi a nenumăratelor lui metehne! Astea le spun — *Ego* — ca biograf al prietenului meu. Poate că nu le înţeleg aşa de bine pe celelalte personaje din preajma lui şi le-am trecut cu vederea un număr mare de calităţi, poate că i-am caricaturizat şi le-am exagerat micile defecte.

Printre samaritenii care au venit fuga în ajutorul lui, Philip îşi amintea cu plăcere numele lui J.J., pictorul, pe care-l găsi stînd cu copiii şi făcîndu-le desene, pe care bunul pictor nu obosea niciodată să le creioneze.

Dacă copiii ar fi păstrat schiţele lui Ridley şi ar fi aşteptat o ocazie prielnică la Galeriile Christie, fără îndoială că ar fi obţinut bani buni pe aceste desene; numai că ei, vedeţi, au preferat să le îmbunătăţească cu mîinile lor. I-au colorat pe soldaţi în galben, caii în albastru şi aşa mai departe. Pe cai au aşezat soldaţi făcuţi de ei. Peisajele lui Ridley erau îmbogăţite cu reprezentări de omnibuze, pe care copiii le văzuseră şi le admiraseră pe strada vecină, New Road. Îndrăznesc chiar să spun că pe măsură ce febra scădea şi-ncepea să vadă lucrurile aşa cum erau în realitate, ochii lui Charlotte îndrăgiră desenele omnibuzelor inserate în schiţele domnului Ridley şi puse cîteva deoparte, arătîndu-le prietenilor şi spunînd:

— Nu-i aşa că dragul meu băiat are talent extraordinar la desen ? Domnul Ridley aşa zice. El a făcut o mare parte din această gravură.

Dar pe lîngă desene, ce credeţi că s-a oferit maestrul Ridley să deseneze prietenilor săi ? Pe lîngă reţetele de medicamente, ce credeţi că a mai semnat doctorul Goodenough ? Cînd infirmiera Brandon se duse la doamna Philip în perioada critică a naşterii, ştim cu toţii ce fel de plată a cerut pentru serviciile ei. Cine spune că toată lumea are o inimă de gheaţă ? Există şi umbră şi lumină. Iar Cerul care dă sărăcia şi boala, trimite şi mila şi dragostea şi ajutorul.

În timpul febrei şi bolii lui Charlotte, Micuţa Soră n-a părăsit-o nici măcar o clipă, decît în ziua în care se linişti şi începu să se îndrepte. Se pare că doamna Charlotte fusese într-adevăr grav bolnavă, atît de bolnavă încît cu toată îngrijirea, doctorul Goodenough crezu că am fi putut s-o pierdem, atît de bolnavă, încît, pentru toţi în afară de doamna Brandon, după toate probabilităţile, ar fi putut scăpa pentru totdeauna de necazurile pămînteşti şi l-ar fi lăsat pe Philip singur cu micuţii orfani. Dar Charlotte se însănătoşi, începu să mănînce şi chiar să-i placă mîncarea, îndeosebi îi plăcuseră puii pe care infirmiera spusese că îi adusese „de la ţară“.

— De la sir Ringwood, nu-i aşa ? întrebă doamna Firmin, amintindu-şi de cadoul trimis din strada Berkeley, de berbec şi de napi.

— Stai liniştită, mănîncă şi fii recunoscătoare, îi spuse Micuţa Soră, care era din nou veselă, aşa cum îi venea bine unei infirmiere şi care pregătise un sos foarte gustos pentru friptura de pasăre ; tot ea legănase copilul, arătîndu-l frăţiorilor lui, care-l priveau cu admiraţie ; îngrijea ca domnul Philip să-şi mănînce liniştit cina ; şi nu băuse niciodată mai mult de un pahar cu Porto — acasă era plăcut să bei un păhărel, dar la serviciu niciodată, niciodată ! Nu ! nici măcar dacă doctorul Goodenough i-ar fi cerut-o ! Şi doctorul dorea ca el să poată spune tot aşa sau să creadă tot aşa despre toate infirmierele sale.

Strada Milman era o stradă liniştită. După trei zile, cît infirmiera Brandon lipsise temporar, în vreme ce aceasta stătea lîngă patul bolnavei, pudrînd dosul trandafiriu al micuţului, care parcă îi înota în poală, se auzi scîrţîit de roţi pe străduţa liniştită — scîrţîitul a patru roţi şi tropăitul unui cal, zgomotul unei trăsuri care se opri în faţa uşii lui Philip.

— E cabrioleta ! exclamă infirmiera Brandon încîntată.

— Trebuie să fie cei din familia Ringwood. Ce oameni cumsecade ! zise doamna Philip. Dar stai, Brandon, nu ei, nu noi am... ? Vai ce drăguţ din partea lor. Încerca să-şi amintească trecutul. Trecutul şi prezentul se-nvălmăşiseră în mintea ei înfierbîntată zile-n şir.

— Taci, draga mea, trebuie să stai liniştită, zise infirmiera şi continuă să şteargă şi să pudreze broscuţa trandafirie din poală.

Fereastra dormitorului dădea spre strada însorită, dar doamna Philip nu auzi o voce de femeie spunînd : „Ţine caii de căpăstru, Jim“, sau poate că era agitată, de nu auzea. Calul fu prins de căpăstru şi un gentleman şi o doamnă ce ducea un coş mare plin cu mazăre, unt, verdeţuri, flori şi alte produse de la ţară coborîră din trăsură şi sunară la uşă.

Philip deschise uşa, în vreme ce micuţii mişunau ca de obicei printre picioarele lui.

— Vai, dragii mei, ce mari ne-am făcut ! exclamă doamna.

— Ce-a fost a fost ! Dă-ne mîna, Firmin ; iat-o pe a mea. Doamna mea a adus nişte unt de ţară şi alte lucruri de-astea pentru buna dumitale soţie. Sper că v-au plăcut puii. Şi Dumnezeu să vă binecuvînteze ! Ce mai faci, prietene ?

Lacrimile i se rostogoleau pe obraji acestui om cumsecade în timp ce vorbea. Iar doamna Mugford era la fel de înfierbîntată şi nespus de emoţionată.

— Mama se simte mai bine acum şi mai avem un frăţior care plînge, sus, spuseră copiii.

— Fiţi binecuvîntaţi, dragii mei ! exclamă doamna Mugford impresionată. Lăsase jos oferta ei de pace, coşniţa cu morcovi, pui, şuncă, unt. Şi prinse a plînge de mama focului.

— Brandon a venit şi ne-a spus, zise ea, şi cînd ne-a povestit cum rubedeniile dumneavoastră de neam v-au trîntit uşa-n nas şi v-aţi certat din nou, răule ce eşti ! — îi zisei atunci lui Mugford : „'ai să mergem să vedem ce face draga de ea“, aşa-i spusei. Şi iată că am venit ; uite c-am adus şi doi cozonaci frumuşei pentru copii, zise ea după ce scotoci în cornul abundenței. O, Doamne, cît de mari s-au făcut !

O infirmieră micuță cobora de la etaj, ținînd în brațe o legăturică de scutece, pe care le dădu la o parte, dezvăluind o ființă ce părea răpitor de frumoasă „leit Emaly a lu' doamna Mugford !"

— Ascultă, zise Mugford, vechea slujbă te mai așteaptă încă. Ălălalt băiat n-a vrut deloc să facă treabă. Parcă era sălbatic cînd trăgea la măsea. Irlandez. S-a năpustit asupra lui Bickerton și i-a învinețit ochiul. Bickerton a fost acela care v-a mințit în privința bietei femei. Să nu-l mai văd în fața ochilor ! A împrumutat niște bani de la mine și nu l-am mai văzut de atunci. Am greșit amîndoi și trebuie să ne-mpăcăm, așa zice și nevastă-mea.

— Amin ! zise Philip strîngînd mîna acelui om cinstit.

Duminica următoare, el cu micuța și cocheta infirmieră și cei doi copii se duseră la o biserică veche din Queen Square, în Bloomsbury, la modă pe vremea reginei Anne, pe cînd Richard Steele locuia pe-aici, prin apropiere, și nu-și plătea chiria. Și cînd, în rugăciunea de mulțumire, pastorul se referi la aceia care doreau „să-și ofere vorbele de slavă și recunoștință pentru binefacerile care le-au fost hărăzite de curînd", Philip Firmin îngenunche și mai spuse o dată „Amin !" din tot sufletul.

CAPITOLUL XLII

TĂRÎMUL FERICIRII

Știți foarte bine — toți băieții și toate fetițele cuminți știu — că de Crăciun înainte de ultima scenă a pantomimei, cînd zîna cea bună ne-nalță într-o lumină scînteietoare și Arlechinul și Colombina se prind de mînă, după ce au dansat, au făcut toate farsele, tumbele, giumbușlucurile, există o penultimă scenă, întunecată, scurtă, aparent lipsită de sens, în care actorii apar bîjbîind uluiți, în timp ce muzica fagoturilor și tromboanelor și a altor suflători răsună tragic. Pe cînd actorii cu gesturi disperate și brațele întinse se mișcă de colo-colo, spectatorul vede reflectoarele Tărîmului Fericirii și Sala Splendorii Prismatice învîrtindu-se în spatele decorurilor și brăzdînd întunericul cu sclipiri de foc, focuri care ar trebui să strălucească într-o mie de culori în jurul Zînei celei Bune din Templul Rotitor al Palatului Fericirii. Fii fericit, Arlechin ! Iubeşte, cîntă şi dansează, frumoasă Colombină ! Copii, mama vă roagă să puneţi şalurile pe voi. Iar Jack şi Mary (care sînt mici şi le plac pantomimele) mai privesc o dată, dincolo de marginea lojei, palatul fermecat rotindu-se, artificiile arzînd şi abia apoi cortina mare şi întunecată se lasă.

Dragii mei copii, care aţi fost cuminţi în tot timpul spectacolului, să ştiţi că ultimul act a fost şi cel mai trist. Strîngeţi-vă bine pelerinele la gît, căci în curînd cortina o să cadă. Am avut eu vreun secret faţă de voi de-a lungul piesei ? În curînd sala se va goli, veţi ieşi la aer curat ; credeţi-mă că n-o să fiu fericit cînd lojile îşi vor pune cămăşile lor de noapte, cînd veţi pleca cu toţii, iar eu voi fi stins gazul şi mă voi afla singur, în întuneric, într-un teatru pustiu. Nu-i nimic : Bine că putem face haz de necaz ! Putem să ne dăm peste cap, cu toate că stalurile s-au şi golit, iar ultima adeptă a ultraprotestantismului nord-irlandez a plecat. *Encore une pirouette, Colombine ! Saute Arlequin, mon ami !** Deşi mai sînt încă cinci măsuri din muzica spectacolului, dragii mei, trebuie să sărim degrabă peste ele, să ne ducem acasă, să cinăm şi să ne băgăm în pat.

Philip Firmin se simţi foarte mişcat de această generozitate şi amabilitate din partea vechiului lui patron şi consideră tot timpul sosirea lui Mugford, ca şi prietenia lui, o intervenţie deosebită în favoarea sa. Datora totul doamnei Brandon, aceea care se gîndise la situaţia lui, i-o descrisese lui Mugford şi îl împăcase cu duşmanul său. Alţii îi oferiseră bani. În loc de pomeni, doamna Brandon în schimb îi găsise de lucru, dîndu-i posibilitatea să înfrunte vesel destinul. Răstimpul de sărăcie a fost atît de scurt, încît nici nu avusese nevoie să se împrumute. Încă o săptămînă şi Philip n-ar mai fi putut rezista, iar cadoul de nuntă al micuţei Brandon s-ar fi dus la cenotaful monezilor de aur — darul Micuţei Sore la care familia lui Philip n-a încetat să se gîndească cu drag pînă în ceasul de faţă.

---

* Încă o piruetă, Colombino ! Sări, Arlechinule, prietenul meu ! (fr.).

Așa că Philip, resemnat și spășit, urcă din nou pe scaunul de redactor adjunct la „Pall Mall Gazette“, unde prinse a învîrti iarăși foarfecele și borcanul cu pastă de lipit. Nu mai știu dacă Bickerton a rămas în conducerea ziarului „Pall Mall Gazette“, sau dacă s-a purtat mai frumos cu Philip decît înainte, sau dacă i se făcuse teamă de el, auzind de isprăvile lui ca bătăuș. Cert este că Bickerton și Philip nu au ajuns să se certe, ci au reușit să stea deoparte unul de celălalt, ocolindu-se cu grijă și văzîndu-și fiecare de treabă.

La revedere, *Monsieur* Bickerton ! Pe această creatură dușmănoasă și invidioasă n-o vom mai vedea, decît, poate, în capitolul final, printre celelalte personaje adunate în jurul caleștii Fermecate (cînd însă nimbul gloriei va străluci atît de puternic, încît pe el nu-l vom mai putea distinge). Lăsați-l să închidă cu zgomot ușa în urma lui și... haideți, viori, cîntați o gigă.

Datorită răcelii statornicite între Philip și tatăl său, ca urmare a ideilor diferite despre modul în care trebuia folosită semnătura lui Philip, bătrînul gentleman nu mai scrise alte polițe pe numele fiului său, iar prietenul nostru fu astfel cruțat de urmări neplăcute. Domnul Hunt îl iubea nespus pe doctorul Firmin, așa că n-a suportat să stea mult timp departe de el. Londra fără doctor i se părea lui Hunt o pustietate îngrozitoare. Îl obsedau amintiri nefericite ale unor vechi tranzacții bănești în acest oraș. Răsuflarăm ușurați cu toții cînd în sfîrșit părăsi cîrciumile din Covent Garden și se îndreptă din nou spre Bowery.

Iar acum, amicul Philip lucra din nou, abia izbutind să încropească o masă modestă pentru el, familie și servitori. Era într-adevăr o masă neîndestulătoare, iar salariul mic. Boala lui Charlotte și alte întîmplări nefericite irosiseră micile lui economii. S-a decis ca noi să închiriem apartamentul elegant mobilat de la primul etaj. Vi-l puteți lesne închipui pe mîndrul domn Firmin ostil la asemenea măsuri. Așa și era din pricina convenientelor, dar nu și a demnității. Din acea zi, dacă ar fi avut nevoie, Philip ar fi fost în stare să se apuce și de călcat rufe cu aceeași seriozitate. Poate gîndul că doamna general Baynes s-ar îngrozi la ideea că ginerele ei închiriază locuințe l-a liniștit și l-a consolat pe Philip.

Încăperile au fost închiriate de cunoștința noastră de la țară, domnișoara Pybus, care urma să vină la Londra pentru reuniunile religioase din luna mai și pe care am convins-o (să ne ierte Cel de Sus !) că ar fi avut cea mai liniștită și adorabilă locuință în casa unui bărbat cu trei copii gălăgioși. Așadar, domnișoara P. sosi să vadă camerele, în compania nevestii-mii ; iar noi am ademenit-o, descriindu-i încîntătoarele concerte religioase din apropiere ; rămase foarte plăcut impresionată de doamna Philip și nici măcar nu s-a îngrozit de copiii cei mari, ale căror fețișoare drăgălașe cuceriră inima duioasă a bătrînei doamne. Mărturisesc cu rușine că nu am suflat o vorbă despre cel mic. Domnișoara Pybus tocmai se pregătea să se hotărască pentru apartament, cînd Philip țîșni din cămăruța lui, fără haină pesemne, ca să dojenească pe micul ucenic tipograf care aștepta în vestibul un oarecare „material gata pentru tipar“ pe care făcuse o încurcătură ; Philip folosi un vocabular atît de colorat față de micuțul ucenic puturos, încît Pybus spuse că : „nici nu mă gîndesc să închiriez un apartament în casa asta“ și plecă degrabă cuprinsă de panică. Cînd Brandon află despre acest proiect de închiriere a locuinței, se-nfurie. *Ea* ar fi putut închiria locuințe, Philip însă nu.

— Să-nchiriezi locuințe ! Să cumperi o mătură și să mături pe la colțuri ! Doamna Brandon o considerase întotdeauna pe Charlotte o ființă nu prea deșteaptă ; o certă destul de serios pe doamna Firmin apropo de această afacere. Charlotte nu se supără. Nici ei nu-i surîdea ideea mai mult decît micuței Brandon. Nimeni n-a mai vrut să închirieze un apartament în casa lui Charlotte. Se sfîrșea luna mai cu reuniunile ei. Bătrînele doamne se-ntorceau în orașele lor de provincie. Misionarele se întorceau în țara cafrilor. (Ah, unde sînt quaker-ele din tinerețea noastră, atît de blînde, cu chipurile plăcute și cu rochii drăguțe cenușii-albăstrui ? Se spune că secta, altădată numeroasă, se micșorează mereu, mereu). Quaker-ele plecară din oraș ; plecă și lumea mondenă. Parlamentul se mută din oraș, apoi plecară în vacanță toți cărora le dădea mîna, în timp ce bietul Philip rămase să-și facă mai departe munca ingrată tăind și lipind articole din „Gazette“.

Doctorul Goodenough prescrisese o vacanță la mare ca fiind foarte necesară lui Charlotte și copiilor ; și atunci cînd Philip încercă să-i explice motivele obiective care împiedicau familia să urmeze tratamentul prescris de doctor, acest medic excentric recurse tot la portvizitul lui pe care-l scosese, după cum știm, și cu un alt prilej și luă din el, din cîte am auzit, cîteva din aceleași bancnote pe care i le dăduse mai demult Micuței Sore.

— Mai bine ți le dau dumitale decît ticălosului de Hunt ! zise doctorul pe un ton autoritar. Ce spui ! Fleacuri ! Pfui ! Plătește-mi după ce te îmbogățești.

Apoi, acest samaritean sări în cabrioleta lui și se făcu nevăzut, înainte ca Philip sau doamna Philip să poată rosti un cuvînt de mulțumire. Priviți-l în timp ce se îndepărtează ; uitați-vă la cabrioleta verde care se depărtează, o ia spre apus și întipăriți-v-o bine în minte. Rămîi cu bine, John Goodenough ; n-o să te mai vedem în istorioara asta. Bunule cititor, dumneata nu cunoști secretul, dar eu care trăiesc de multă vreme cu anumiți oameni, iar pe unii dintre ei i-am îndrăgit, mă întristez cînd vine vremea despărțirii, știind că n-o să ne mai vedem. Ei ! Cînd a început această povestire, și cîteva luni după aceea, o pereche de ochi blînzi citeau aceste pagini, dar acum ei s-au închis pe veci.

Așa întoarcem pagină după pagină și ne-apropiem de sfîrșitul cărții. Philip și copilașii lui au plecat la Periwinkle Bay, unde locuiam și noi ; cele două servitoare din ambele familii aveau grijă de cel mic ; mama și copilul se însănătoșeau și se întremau datorită aerului proaspăt, iar domnul Mugford, care se considera cel mai bun redactor din lume — și vă asigur eu că redactarea unei reviste e o mare artă — luă foarfecele și borcanul de lipit din biroul lui Philip, în timp ce acesta se afla în vacanță. Iar J.J. Ridley, R.A., s-a alăturat și el grupului nostru ; am desenat de multe ori împreună, iar desenele mele cu diferitele priveliști ale golfului, ca de pildă Capul Homarului, Stîncile Moluștei etc., etc., au fost considerate ca foarte inspirate, deși micuțul meu (care n-a moștenit gustul tatălui pentru artă) s-a înșelat, luînd drept stîncă un portret foarte reușit al lui Philip cu pălărie și palton gri, lungit pe nisip.

La numai cincisprezece kilometri depărtare de golf, se afla orășelul Whipham Market, iar împrejurimile lui ajungeau de fapt la marginea parcului acelui castel, unde locuise lordul Ringwood și unde mama lui Philip se născuse și crescuse. În piața din Whipham se înălța o statuie a răposatului lord. Dacă ar fi fost după voia lui, orăşelul ar fi continuat să trimită doi membri în Parlament, ca în vremurile de odinioară. În acel loc străvechi şi năpădit de ierburi, unde auzi ecoul paşilor pe stradă şi scîrţîitul firmei de la hotelul „Ringwood Arms“ şi de la poştă, ca şi cel al firmei de la hanul „Ram Inn“ de peste drum — unde se adună în faţa institutului Ringwood, cel cu ferestrele false murdărite de muşte, căpitanul în disponibilitate, vicarul, doctorul şi supraveghează străinii — oamenii încă mai respectă memoria marelui lord care a locuit în castelul acela din spatele stejarilor. Sigur că avusese şi el metehnele lui ; viaţa Excelenţei sale nu fusese aceea a unui pustnic, iar compania lui, mai ales în anii din urmă, nu fusese dintre cele mai potrivite pentru un nobil de rangul său. Dar fusese prieten bun cu Whipham ; şi un bun proprietar pentru un arendaş bun. Plătise jumătate din cheltuielile pentru refacerea primăriei după ce aceasta luase foc. Fusese un bărbat despotic, cu siguranţă. şi îl biciuise pe Alderman Duffle în faţa propriului magazin, dar după aceea îşi ceruse scuze în modul cel mai cavaleresc. Domnii doresc vin de Porto sau de Xeres ? Vinul roşu nu prea avea căutare la Whipham ; peşte nu se găsea, pentru că tot peştele din Periwinkle Bay se cumpăra pe loc şi se trimitea la Londra. Iată explicaţiile pe care proprietarul hotelului „Ringwood Arms“ le dăduse celor trei cavaleri care intraseră în acel hotel. Ne-a vorbit şi despre moartea lordului Ringwood, în diligenţă, cînd se-ntorcea de la Turreys Regum ; şi cum Excelenţa sa trecuse pe sub porţi (arătînd spre porţile şi casele care mărgineau oraşul) şi a fost dus la castel şi purtat pe catafalc de onoare ; Excelenţa sa nu călătorise niciodată cu trenul, ci întotdeauna ca un aristocrat ; iar cînd poposea la vreun hotel să schimbe caii, comanda întotdeauna o sticlă cu vin, din care bea doar un pahar, uneori nici măcar atît. Actualul sir John nu-şi făcuse nici un prieten prin locurile acestea ; se spune că e strîns la pungă, aşa se spune. Foarte adevărat, căci orăşelul Whipham nu mai văzuse de mult bani de la el.

Am intrat în curtea hanului, probabil, loc cu forfotă multă odinioară, şi apoi ne-am îndreptat spre poarta parcului deasupra căreia se afla blazonul familiei Ringwood, străjuit de două animale heraldice.

— Mă-ntreb dacă mama a ieşit pe poarta asta, cînd a fugit cu tata ? zise Philip. Biata de ea, biata de ea !

Marile porţi erau închise. Soarele la asfinţit arunca umbre peste pajişte, unde ici şi colo păşteau căprioare. La o distanţă de doi kilometri se ridica conacul, cu turnurile şi galeriile sale şi cu giruete strălucind în soare. Poarta cea mică era deschisă şi, lîngă uşa de la intrare, stătea în picioare o fată tînără.

— Se poate vizita conacul ?

— Da, răspunse fata cu obrajii îmbujoraţi, făcînd o reverenţă.

— Nu ! strigă dinăuntru o voce răguşită şi o bătrînă ieşi din căsuţa paznicului privindu-ne cu asprime. Nimenea n-are voie să intre în casă. Familia trebui' să vină.

Aceasta ne stîrni şi mai mult curiozitatea. Lui Philip i-ar fi plăcut să vadă conacul unde se născuseră mama şi strămoşii lui.

— Ei drăcie ! se adresă bătrînei tovarăşul lui Philip ; acest domn cumsecade are tot dreptul să vadă castelul, pe care dumneata refuzi să i-l arăţi. N-ai auzit niciodată vorbindu-se de un anume Philip Ringwood, ucis la Busaco, pe cîmpul glor...

— Taci din gură şi n-o mai enerva, Pen ! strigă Firmin.

— Da, dar nu-l cunoaşte pe nepotul lui Philip Ringwood, continuă celălalt pe un ton mai domolit, poate că acest lucru o va convinge de dreptul nostru de a intra. Nu recunoşti chipul acesta al stăpînei dumitale ?

— Bine, cred că poa' să intre, zise bătrîna la vederea talismanului. Numa' doi din ei să rămîie aci !

Philip abia aştepta să vadă conacul strămoşilor săi. Cenuşiu şi maiestuos, cu turnuri, galerii şi ferestre, se ridica în faţa noastră, la vreo doi kilometri depărtare, despărţit de noi de un rîuleţ cu apă strălucitoare şi limpede. O alee de castani ducea drept la rîu şi în iarba deasă păşteau căprioarele. Cunoaşteţi, desigur, casa. Există şi un tablou cu ea, datînd din 1783, care reprezintă un domn cu joben şi frac plimbînd o doamnă cu barca, pe o apă limpede şi sclipitoare. Un alt nobil cu joben pescuieşte de pe pod, peste care trece o diligenţă.

— Da, locul arată întocmai, zise Philip, lipseşte numai diligenţa de pe pod şi femeia cu umbreluţa, din barcă. Nu-ţi mai aminteşti copia din camera proprietăresei, din strada Old Parr ? Biata maică-mea îmi povestea despre conacul ăsta, iar eu mi-l închipuiam mai mare decît palatul lui Aladin. Este într-adevăr o casă foarte frumoasă ! continuă Philip. „Se întinde pe o suprafaţă de o sută optzeci de metri şi se compune dintr-un parter rustic şi un etaj, cu mansardă la mijloc, toată clădirea fiind construită din piatră. Marea faţadă dinspre parc este împodobită cu o galerie în stil corintic şi, împreună cu proprietatea din jur, poate fi considerată una din cele mai minunate clădiri din..." Vă citez din „Aşezămintele aristocraţiei şi nobilimii de ţară" a lui Watts, publicată de John şi Josiah Boydell, care se află în salonul nostru. Ah, vai de mine ! Eu am pictat barca şi domnul cu doamna din copia din salon, iar taică-meu m-a tras de urechi şi maică-mea, biata de ea, a ţipat speriată. Asta e rîul, nu-i aşa ? Pe deasupra lui trecea diligenţa cu caii cu cozi frumos împletite, iar aici pescuia domnul în frac.

— Îmi dă o senzaţie ciudată, zise Philip, stînd pe pod şi întinzîndu-şi braţele. Da, acolo sînt cei doi oameni din luntre, lîngă papură. Eu îi văd, dar dumneata nu poţi ; nădăjduiesc însă, domnule, că o să te amuzi.

Îşi scoase pălăria de pe cap, în semn de salut, în faţa unui domn închipuit, pe care şi-l imagina pescuind aplecat peste balustradă. Ajunserăm repede la conac. Am sunat la uşa de la parter, de sub portic. Portarul deschise şi ne spuse că o parte din familie se afla jos, dar cu siguranţă că au ieşit la plimbare. Acelaşi argument, de o jumătate de coroană, l-a convins şi pe el ca şi pe femeia de la intrarea în parc. Trecurăm prin saloanele de recepţie ale impunătorului conac, cam vechi acum şi melancolic. În sufrageria cu lambriuri de cedru atîrna portretul sumbru al celui din urmă conte ; dar cine era acel ofiţer blond, în uniformă roşie ? Pesemne bunicul lui Philip. Iar cele două domnişoare zvelte, care se îmbrăţişau, erau desigur mama şi mătuşa lui. Philip străbătea cu paşi uşori camerele goale. Îi dădu portarului o monedă de aur, înainte de a ieşi din sala cea mare, de vreo patruzeci de metri, împodobită cu statui aduse de la Roma de John, primul baron : Heliogabal, mama lui Nero, o preoteasă a zeiţei Isis şi un zeu al apelor ; tablourile de deasupra uşilor erau executate de Pedimento ; tavanul era pictat de Leotardi, etc., iar în faţa unei ferestre din salonul cel mare se afla o masă cu o carte a vizitatorilor, în care Philip îşi trecu numele. La plecare, am întîlnit o trăsură care se îndrepta iute spre conac şi care, fără îndoială, aducea pe membrii familiei Ringwood, despre care pomenise portăreasa. După neînțelegerile din familie, relatate mai sus, nu am mai vrut să dăm ochii cu rudele lui Philip și am trecut în grabă pe lîngă ele, învăluiți de razele asfințitului și de umbra castanilor fremătători. J.J. a descoperit vreo sută de minunate efecte picturale, în timp ce noi ne plimbam ; conacul se reflecta în apă, căprioarele se adăposteau la umbra copacilor. Auzeam exclamații ca : „Ah, ce frumoasă pată de culoare“ sau : „Uite, ce bine se armonizează cu toate pelerina roșie a bătrînei“, și așa mai departe. Pictorii parcă nu se plictisesc niciodată de munca lor. Și la șaptezeci de ani învață cu răbdare, ascultători, fericiți. Fie ca și noi să trăim vreo optzeci și să nu ne socotim prea bătrîni ca să mai învățăm ceva ! Plimbarea, însoțită de conversația vioaie, în peisajul măreț, ne binedispuse și ne făcu poftă de mîncare, dar cina se servea numai după ce sosea omnibuzul de la gară.

La o distanță mică de hotelul „Ringwood Arms“ și pe partea opusă se afla hanul „Ram Inn“, cu poștalioane îngrijite și cu meniu fix pentru fermieri ; o casă fără prea mari pretenții, cu toate că negoțul mergea bine. Cînd trompeta anunță sosirea omnibuzului de la gară, vreo cincisprezece oameni cel puțin se-nghesuiră pe strada principală și în piață. Căpitanul în disponibilitate și vicarul ieșiră de la „Ringwood Athenaeum“, ucenicul medicului stătea pe treapta ușii de la cabinetul medical, iar soția chirurgului se uita de la fereastra primului etaj. Ne molipsisem și noi de curiozitatea generală : noi și chelnerul stăteam în pragul ușii hotelului ; eram curioși să vedem cele cinci persoane care veniseră cu omnibuzul : un negustor, care coborî în fața casei lui (domnul Packwood, cel care confecționa șei pentru cai, ne informă chelnerul) ; alți trei călători au fost lăsați la „Ram Inn“ și numai unul a tras la hotelul nostru.

— Mai ales negustorii trag la „Ram Inn“, spuse chelnerul cu dispreț ; iar aceștia își luară bagajele și se dădură jos din omnibuz.

Numai un pasager rămase pentru hotelul „Ringwood Arms“ și acesta coborî la intrarea hotelului. Omnibuzul nu era altceva decît o mașină trasă de un cal, care intrase tropăind în curte, unde clopoțeii „Stelei“, lui „George“, „Rodney“ și „Delfinului“ se auziseră odinioară, iar curtea răsunase de ecoul potcoavelor și trăncăneala rîndașilor, de strigăte ca „Înhămați-i pe primul și al doilea“.

Cine era domnul în negru, cu fața zîmbitoare, care coborîse din omnibuz și strigă cînd ne văzu ?

— Ei bine, dumneata aici ? Era domnul Bradgate, acel avocat al familiei Ringwood, cu care am avut de-a face în treacăt, imediat după moartea lordului. Dumneata aici ? îi strigă Bradgate lui Philip. Ai venit în legătură cu afacerea aceea, nu ? Sînt foarte încîntat că v-ați împăcat cu anumite persoane. Mă gîndeam că nu sînteți prieteni.

— Ce afacere ? Ce persoane ? Ce vești să auzim ? N-am auzit nimic. Am venit pur și simplu de la Periwinkle, din întîmplare, ca să vedem conacul.

— Ce ciudat ! Nu v-ați întîlnit cu... cu cei care locuiesc acolo ?

Am răspuns că văzuserăm o trăsură, dar nu și cine era în ea. Dar ce se întîmplase ? Ei bine, se va ști imediat și va apărea în numărul de marți din „Gazette“. Vestea că sir John urma să primească rangul de pair și că locul pentru Whipham va rămîne vacant. Apoi prietenul nostru scoase din geantă o proclamație, pe care ne-o citi și care era adresată :

„Electorilor stimați și independenți ai tîrgului Ringwood“.

Londra, miercuri.

Domnilor, din ordinul preabunului nostru Suveran, familia Ringwood va fi în continuare reprezentată în Camera Lorzilor ; așadar, îmi iau rămas-bun de la prietenii și colegii mei, care m-au onorat cu încrederea lor, și le promit că niciodată nu voi înceta să-i respect, atît pe cei din oraș, cît și din vecinătate, unde familia mea a locuit de secole. Fratele ultimului lord Ringwood a murit în serviciul Maiestății sale, în Portugalia, purtînd același steag sub care luptaseră și se jertfiseră strămoșii săi. Fiul meu este în slujba Coroanei, ca funcționar de stat. Era firesc ca unul cu numele și din familia noastră să continue tradiția de a păstra legăturile străvechi cu acest orășel loial, devotat și independent. Sarcinile oneroase ale domnului Ringwod îi ocupă tot timpul. Un gentleman unit cu familia noastră prin legături dintre cele mai apropiate se va oferi drept candidat pentru sufragiile dumneavoastră“

— Ei, cine este ? Doar nu are de gînd să-l propună pe unchiul Twysden sau pe șarpele de văru-meu ?

— Nu, răspunse Bradgate.

— Slavă Domnului! Despre mine nici nu poate fi vorba, zise iar Philip. Atunci care-i armăsarul negru ce va cîştiga cursa?

Domnul Bradgate izbucni în rîs.

— Bine i-ai zis armăsarul negru. Noul membru în Parlament va fi Grenville Woolcomb, Esq., ruda dumneavoastră din Antile, şi nimeni altul.

Aceia care cunosc vehemenţa vocabularului domnului Philip Firmin cînd este agitat îşi pot închipui explozia lui de mînie la auzul acestui nume.

— Acest mizerabil, acest zgîrie-brînză, acest vînător de avere, acest ignorant care abia ştie să se semneze! E o ruşine! Bine, dar bărbatul ăsta se află în relaţii atît de proaste cu nevastă-sa, încît se zice chiar că o şi bate. Cînd îl văd îmi vine să-l pocnesc, să-l strîng de gît. Această brută să intre în Parlament! Şi republicanul de sir John Ringwood să-l trimită acolo! E monstruos!

— Aranjamente de familie. Sir John, sau aş spune lordul meu Ringwood, este una dintre rudele cele mai afectuoase, remarcă domnul Bradgate. Are o familie mare din a doua căsătorie, iar proprietăţile sale le moşteneşte fiul cel mare. Nu trebuie să ne supărăm pe el că doreşte să le facă un viitor acelor tineri. Nu spun că acţionează după principii liberale, cu care se lăuda odinioară. Dar, dacă ţi s-ar oferi un rang nobiliar, ce-ai face? Ce-aş face eu? Dacă ţi-ai dori bani pentru micuţii tăi şi ai putea să-i obţii, nu i-ai lua? Hai, nu fii prea sever! Dacă am fi puşi la încercare, prietene, n-am fi cu mult mai răi sau mai buni decît vecinii noştri. Ei, băiete, nu vine odată trăsura mea?

L-am rugat pe domnul Bradgate să-şi amîne plecarea şi să vină la masa noastră. Dar el refuză, zicînd că trebuia să ajungă neapărat la conac, unde el şi clientul său aveau o grămadă de afaceri de rezolvat şi unde fără îndoială avea să înnopteze. Porunci slujitorilor de la han să-i ducă bagajul la trăsură.

— Bătrînul lord avea un vin de Porto straşnic, spuse Bradgate. Sper că prietenii mei au cheia de la pivniţă.

Chelnerul ne servi mîncarea, în timp ce stăteam la fereastra mare a salonului hotelului „Ringwood Arms“, antrenaţi în conversaţia de mai sus. De aici vedeam hanul „Ram Inn“, de peste drum, în faţa căruia tocmai puseseră o placardă mare. Cel puţin o duzină de copii de pe stradă, de negustori şi de ţărani se adunară degrabă în jurul acelui manifest ; ne-am dus şi noi să vedem despre ce e vorba. Placarda de la „Ram Inn“ conţinea o demascare — deosebit de vehementă — a încercării neruşinate, venită de la Castel, de a impune voinţa lor alegătorilor liberi şi independenţi ai tîrgului. Cetăţenii cu drept de vot erau invitaţi să nu-şi dea voturile pentru cel propus de Castel ; să se arate demni de numele lor ; să nu se supună dictatului de la Castel. Se mai spunea că un gentleman provincial, proprietar, cu principii liberale — NU UNUL DIN ANTILE, NU UN LACHEU DE LA CASTEL, CI UN ADEVĂRAT GENTLEMAN ENGLEZ — avea să vină să-i salveze de tirania care le-a apăsat munca. Asupra acestui punct, alegătorii se pot încrede în cuvîntul UNUI BRITANIC.

— Această placardă, spuse domnul Bradgate, a fost adusă de un funcţionar de la Bedloe. El, împreună cu un ziarist, au venit cu trenul, o dată cu mine : un anume domn...

Între timp, de la hanul „Ram Inn“ ieşi ziaristul de care tocmai pomenise domnul Bradgate, şi care nu era altul decît un vechi prieten şi coleg al lui Philip, omul energic şi abilul reporter Phipps de la „Daily Intelligencer“, care îl recunoscu numaidecît pe Philip şi, salutîndu-l cordial, îl întrebă ce făcea *el* aici şi-şi exprimă presupunerea că venise ca suporter al familiei.

Philip îl lămuri că ne aflam acolo întîmplător, că venisem dintr-o staţiune balneară vecină ca să vedem vatra strămoşilor lui Philip şi n-avusesem habar pînă atunci de contestaţia electorală în curs în acel oraş sau de faptul că sir John Ringwood era pe punctul de a fi înălţat la rangul de pair. Între timp, birja domnului Bradgate ieşise din curtea hotelului „Ringwood Arms“ şi avocatul, care se întorsese după o servietă cu acte, sări în trăsură şi strigă vizitiului să-l ducă la Castel.

— *Bon appétit !* le ură el, pe un ton confidenţial, şi birja dispăru.

— Vrea Phipps să cineze cu noi ?

— Eu sînt în partida cealaltă, şopti Phipps, şi „Ram Inn“ e sediul nostru.

Noi, care nu eram de partea nimănui, am intrat la „Ringwood Arms“ şi ne-am aşezat la masă — la miel cu sos de ciuperci, conopidă și cartofi, la felurile de mîncare servite în farfurii cu margini de aramă, la untul topit și apos, cu care străinii erau ospătați în hanurile din vechile tîrguri. Toți gură-cască din oraș, care citiseră placarda afișată la „Ram Inn“, veneau acum să citească proclamația de la fereastra hotelului nostru. Vreo treizeci de perechi de bocanci, care tropăiau, se opriră în fața celor două ferestre, în timp ce noi mîncam friptură tare de miel și beam vin de Xeres spumos. Iar J. J., lăsînd la o parte cina, schiță unele din chipurile oamenilor dn acest oraș, așa cum se zgîiau la manifestul acela. „Ram Inn“, hanul de modă veche, cu un fronton destul de pitoresc, servi drept fundal.

Tocmai terminasem masa, cînd, spre surpriza noastră, prietenul nostru, domnul Bradgate, avocatul, se-ntorsese la „Ringwood Arms“. Părea foarte tulburat. A întrebat ce putea comanda pentru cină. Friptură de miel, nici caldă, nici rece. Hm ! Îi va ajunge și atît. Cum, n-a fost invitat la cină, la Castel ? L-am luat peste picior și am făcut haz de dezamăgirea lui.

Ochii lui Bradgate aruncau scîntei de indignare.

— Ce mojic și calic e acest individ tuciuriu ! exclamă el. I-am dat actele. Am vorbit cu el pînă s-a pus masa pentru cină, chiar în camera în care mă aflam. Fasole verde și gît de căprioară — i-am văzut pe majordom și pe ajutorul lui așezîndu-le pe masă. Și domnul Woolcomb nici nu s-a gîndit să mă invite să cinez cu el, ci mi-a zis să revin la ora nouă ! Afurisit miel — nu e nici cald, nici rece ! Ce zgîrie-brînză, tuciuriul ăsta !

Paharele pline cu vin de Xeres spumos, pe care le sorbea Bradgate, mai curînd îl agitau, decît să-l liniștească pe avocat. Ne-am pus pe glume, dar veselia l-a iritat și mai mult.

— Ah, spuse el, nu sînt singura persoană față de care Woolcomb a fost grosolan. Era într-o dispoziție îngrozitoare. A ocărît-o și pe nevastă-sa și cînd a citit numele unei anume persoane în „Cartea vizitatorilor“, îți dau cuvîntul meu, Firmin, te-a ocărît și pe *dumneata*. Îmi venea să-i spun : „Domnule, domnul Firmin își ia cina la «Ringwood Arms» și-i voi povesti tot ceea ce vorbiți despre el“. Ce miel mai e și ăsta, parcă aș mesteca gumă ! Ce vin de Xeres aspru ! Să mă duc din nou la el, la ora nouă ; aţi mai pomenit aşa ceva ! Ce obrăznicie nemaipomenită !

— Nu trebuie să-l ocărăşti pe Woolcomb în faţa lui Firmin, spuse unul din grupul nostru. Philip îl iubeşte atît de mult pe soţul verişoarei lui, încît nu poate suporta ca tuciuriul să fie ponegrit.

Nu era o glumă prea grozavă, dar Philip se amuză, cu lăuntrică satisfacţie.

— Poţi să-l vorbeşti pe Woolcomb cît vrei, nu are nici un prieten pe-aici, domnule Bradgate, mormăi Philip. Zici că se poartă urît cu avocatul lui ?

— E mai rău decît bătrînul conte, zău aşa ! Cel puţin, bătrînul a fost pair al Angliei şi un adevărat gentleman. Dar să te bruftuluiască un individ care ar putea fi luat drept lacheu de culoare sau drept măturător este pur şi simplu monstruos !

— Nu vorbi de rău un om şi un confrate, domnule Bradgate. Woolcomb n-are nici o vină că-i tuciuriu.

— În schimb, ar putea să nu mai fie atît de insolent cu mine ! strigă avocatul.

În vreme ce Bradgate se răţoia de la locul lui, pufnind exasperat, amicul J.J. mîzgălea ceva în albumul de schiţe pe care-l purta veşnic cu sine şi zîmbea.

— Îl cunosc destul de bine pe Prinţul Negru, zise el. L-am zărit adesea prin Hyde Park cu nevastă-sa alături în trăsura lui, trasă de nişte cai murgi. Femeia asta e precis nefericită şi, biata de ea...

— Aşa-i trebuie ! Ce-a avut în gînd cînd s-a măritat cu un asemenea individ ? strigă Bradgate.

— Un tip care nu-şi invită avocatul la masă ! remarcă cineva dintre cei prezenţi ; pesemne umilul dumneavoastră servitor. Dar ce avocat imprudent şi-a ales : un avocat care spune pe şleau tot ce gîndeşte !

— Mi-am spus eu părerea verde-n faţă altora mai buni ca el, fir-ar el să fie ! Crezi că mi-e frică de unul ca *el ?* ţipă irascibilul avocat.

— *Contempsi Catilinae gladios* * — îţi mai aminteşti citatul acesta, din şcoală, Philip ?

Aici conversaţia noastră se întrerupse, fiindcă ne aruncarăm din întîmplare o privire peste albumul de schiţe al amicului J.J. şi văzurăm un desen foarte reuşit, reprezentîndu-i pe Woolcomb şi pe nevastă-sa, puşi la punct, în faetonul tras de cai murgi, aşa cum puteau fi văzuţi în după-amiezele frumoase prin Hyde Park.

---

* Am nesocotit armele lui Catilina (lat.).

Admirabil ! Extraordinar ! Toţi remarcară asemănarea dintre Woolcomb şi vizitiul negricios. Pînă şi *Iracundus* zîmbi pe înfundate.

— Dacă nu te porţi frumos, domnule Bradgate, Ridley îţi va face şi dumitale portretul, zise Philip

Bradgate se schimbă la faţă şi se retrase la locul lui, ca să se ascundă cît mai bine. Dar acest omuleţ sociabil nu rămase multă vreme retras ; nu după mult timp, apăru din nou, cu carafa în mînă şi ni se alătură. Apoi, începurăm să vorbim despre vremurile de altădată. Ne amintirăm de un portret faimos, făcut de H.B., reprezentîndu-l pe răposatul conte de Ringwood, îmbrăcat într-o haină demodată, terminată în coadă de rîndunică la spate, cu pantaloni strîmţi, într-o trăsură trasă de un cal bătrîn şi condusă de un vizitiu demodat, aşa cum putea fi văzut trecînd prin Rotten Row.

— Ziceţi că vorbesc pe şleau ? spuse dintr-o dată domnul Bradgate. Cunosc pe cineva care a vorbit pe şleau cu bătrînul, iar acum ar fi avut o situaţie mult mai bună dacă-şi ţinea gura.

— Ei, lasă, Bradgate ! exclamă Philip. Faptul e consumat. Mi-a lăsat mie lordul Ringwood ceva ? Mărturisesc că într-o vreme credeam că intenţionează să-mi lase.

— Păi, nu m-a dojenit prietenul dumitale că vorbesc pe şleau ? Am să tac chitic. Mai bine să discutăm despre alegeri, spuse acest avocat antipatic şi nu mai rosti o vorbă despre un subiect de tristă amintire pentru bietul Phil.

— N-am nici un drept să mă plîng, spuse filozoful ; asemeni unuia care trage la loterie numărul x, iar numărul cîştigător este y. Cum zici, mai bine vorbim despre alegeri. Care-i adversarul domnului Woolcomb ?

Domnul Bradgate credea că un moşier vecin, domnul Hornblow *, avea să fie rivalul candidatului propus de Ringwood.

— Hornblow ! Cum, Hornblow de la Grey Friars ? strigă Philip. Cel mai de treabă om din lume ! În cazul acesta, îi vom da votul şi tot sprijinul nostru. Cred că ar trebui să trecem pe la „Ram Inn“ să luăm masa.

---

* Nume cu valoare simbolică, format de la expresia : *to blow one's horn* (a-şi face singur reclamă, a se făloşi).

Noul candidat, domnul Hornblow, se dovedi a fi un vechi prieten şi coleg de şcoală de-al lui Philip. După prînz, îl întîlnirăm într-un grup care făcea propagandă electorală, hoinărind prin oraş. Domnul Hornblow îi saluta pe negustorii care încă nu-şi închiseseră magazinele. A doua zi, fiind zi de tîrg, îşi pusese în gînd să le vorbească tîrgoveţilor.

— Firmin, dacă-l intîlnesc pe maur, spuse moşierul cel mătăhălos, cred că-l fac de rîs. Am auzit că nu e bun orator.

Ca şi cînd măiestria oratorică a lui Platon se abătuse asupra Whipham-ului şi asupra candidatului propus de familia cea mai nobilă din ţinut ! Ora era tîrzie, desigur, însă după jumătate de ceas, tovarăşii domnului Hornblow prevăzură că n-o să-i meargă. Brutarul Jones nu promitea nimic ; asta însemna că Jones avea să voteze pentru castel, fu nevoit să recunoască domnul Batley, aghiotantul domnului Hornblow. Măcelarul Brown îşi bea ceaiul, ne spuse nevastă-sa, cu glas ascuţit, scoţîndu-şi capul pe uşa de sticlă a salonului ; Brown va vota deci pentru Castel. Şelarul Briggs se mai gîndea. Băcanul Adams ne spuse verde-n faţă că avea să voteze împotriva noastră — împotriva *noastră* ? Împotriva lui Hornblow, de partea căruia ne şi declarasem. Mă tem că măgulitoarele promisiuni de sprijin ale unui mare număr de alegători fără prejudecăţi, care-l îndemnaseră pe domnul Hornblow să candideze şi etc. nu erau decît invenţiile micuţului Batley, avocatul, care-şi găsi astfel un mijloc de răzbunare. În ziua alegerilor — vedeţi, nu intenţionez să păstrez nici un secret în această istorisire simplă şi adevărată —, domnul GRENVILLE WOOLCOMB, în favoarea căruia pledaseră avocatul şi purtătorul lui de cuvînt, domnul Grenville Woolcomb, care nu ştie să rostească o frază corectă şi al cărui spirit opac şi predispoziţie spre violenţă, avariţie, gelozie nebunească deveniseră binecunoscute lumii întregi, obţinu majoritate de voturi, în vreme ce gentlemanul de la ţară abia reuşi să strîngă vreo sută.

Noi, care nu eram angajaţi în nici un chip în această dispută, ne amuzarăm totuşi de pe urma ei, într-un colţişor retras şi liniştit de la ţară. Ne-am deplasat o dată sau de două ori de la Periwinkle Bay. Am luptat deschis pentru culorile lui Hornblow. Ne-am dus ostentativ la „Ram Inn“, evitînd „Ringwood Arms“, unde COMITETUL DOMNULUI

GRENVILLE WOOLCOMB se așezase chiar în salonul în care luaserăm masa în compania domnului Bradgate. Ne ambalarăm și noi în această dispută. Îi întîlnirăm pe Bradgate și pe clientul său de mai multe ori, iar clanurile Montague și Capulet se sfidară reciproc în mijlocul străzii. Să-l fi văzut pe Philip, cu ce dispreț suveran îl privi pe Woolcomb, cînd îl întîlni cu ocazia propagandei electorale. Scîntei de ură țîșneau din ochii tuciuriului căpitan. Săgeți de foc trimiteau ochii lui Philip, în vreme ce-și făcea loc cu coatele ca să-l împingă pe Woolcomb jos pe caldarîm. Domnul Philip nu și-a disimulat niciodată sentimentele.

— Dacă-l urăsc pe individul ăsta ignorant, răuvoitor, vulgar și zgîrcit ? Sigur că da, și tare-aș vrea să-l arunc în rîu.

— Vai, Philip ! se împotrivea Charlotte. Dar nu te puteai înțelege cu acest sălbatic cînd era furios. Îl compătimeam pentru caracterul lui nestăpînit, deși uneori mă amuza.

Ziarul local, situat de partea noastră, era plin de epigrame ucigătoare la adresa bietului Woolcomb ; bănuiesc cine era autorul lor. Recunosc stilul vehement și plin de invective al lui Philip. Persoanei pe care o detestă nu-i găsește nici o calitate, iar prietenului nici un defect. Cînd ne întîlneam numai cu Bradgate, nu și cu clientul lui, ne înțelegeam destul de bine. Ne-a spus că n-aveam nici o șansă. Nu-și ascunse față de noi antipatia și disprețul față de clientul lui. Mai tîrziu (cînd deveni avocatul lui Philip), ne distră spunîndu-ne anecdote la adresa lui Woolcomb despre pornirile lui nestăpînite, gelozia, zgîrcenia și purtarea lui violentă. Biata Agnes se măritase pentru bani, iar el nu-i dăduse nici o lescaie. Bătrînul Twysden, dîndu-și fata în căsătorie acestui individ, nădăjduise să pună mîna pe o casă strașnică, să se plimbe în trăsurile lui Woolcomb și să fie servit la masa lui. Dar Woolcomb era atît de zgîrcit, încît drămuia mîncarea nevesti-sii, iar pe rudele ei nu le invitase niciodată la masă. Mai mult, le dădu pe ușă afară. Îi alungă pe Talbot și pe Ringwood Twysden. Pierdu un copil, din pricină că refuză să cheme doctorul. Nevastă-sa nu-i iertă niciodată asemenea meschinărie. Începu să-și declare deschis ura față de el. Se despărțiră, iar după aceea ea duse o viață asupra căreia nu ne vom opri aici. Se certă și cu soțul și cu părinții ei.

— De ce m-am vîndut individului ăsta ? spunea ea.

De ce s-a vîndut singură ? Nu se lăsase prea mult convinsă de tatăl şi mama ei cînd comisese această crimă. O educaseră atît de bine în spirit mercantil, încît prima ocazie ce se ivise o găsise pregătită.

O vedeam pe această femeie nefericită colindînd tot oraşul în trăsură, caii şi servitorii purtînd însemnele electorale ale lui Woolcomb, şi străduindu-se să facă propagandă pentru soţul ei. Toată lumea ştia că se certase cu el. Zvonurile circulau cu iuţeală, dinspre primărie spre oraş. Cînd reveni la Whipham, după o absenţă de o săptămînă, oamenii îl întîmpinară cu rîsete şi huiduieli, cînd trecea cu trăsura pe lîngă ei.

— Ce slab trebuie să fie, spuse Bradgate, dacă putem cîştiga fără prea multă bătaie de cap ! Totuşi, aş prefera să stea deoparte. Ne-am descurca mult mai bine fără el. I-a insultat pe nu ştiu cîţi alegători independenţi şi i-a înfuriat pe alţii, fiindcă n-a vrut să le dea bere, cînd am venit la el acasă. Dacă Woolcomb şi-ar păstra locul şi am avea alegeri anul viitor, cred că omul vostru ar cîştiga. Dar aşa, s-ar putea foarte bine să renunţe, ca să economisească cheltuielile cu ocazia votării.

Între timp, Hornblow era foarte încrezător. Credem ceea ce dorim să credem. Cîtă încredere poate inspira un purtător de cuvînt entuziast clientului său ! Oricum, dacă Hornblow nu cîştiga de data aceasta, la alegerile viitoare precis avea să cîştige. Vechea supremaţie a familiei Ringwood la Whipham dispăruse pentru totdeauna.

Cînd sosi ziua alegerilor, vă asigur că ne deplasarăm şi noi de la Periwinkle Bay ca să asistăm la bătălie. Philip se montase într-atît pentru cauza lui Hornblow — apropo, Philip nu admisese niciodată posibilitatea unui eşec —, încît le prinsese copiilor lui în piept însemnele electorale ale lui Hornblow şi plecă din Periwinkle, purtînd o cocardă mare cît o plăcintă. Philip împreună cu mine şi cu Ridley, pictorul, călătorirăm împreună într-un docar. Aveam speranţe, deşi ştiam că duşmanul era puternic, şi veseli, deşi după vreo şase-şapte kilometri de mers, se porni să plouă.

Philip era foarte preocupat de un anume sul de hîrtie, pe care-l duceam cu noi. Cînd l-am întrebat ce conţinea, mi-a răspuns că o puşcă ; ceea ce mi se păru absurd. Ridley surîdea tăcut. Cînd se porni ploaia, Philip îşi acoperi arma cu o manta și adăposti praful de pușcă. Pe-atunci, noi nici nu bănuiam ce vînat ciudat va doborî glonțul lui.

Votarea începuse de cîteva ore, cînd ajunserăm la Whipham. Tuciuriul cel ticălos, cum îi spunea Philip soțului verișoarei sale, era în frunte, iar voturile în favoarea lui sporeau ca număr de la o oră la alta. Pe alegătorii independenți nu păreau să-i fi influențat articolele lui Philip din ziarul local și nici afișele pe care le lipiserăm în tot orașul și în care se făcea apel la oamenii liberi ca să-și îndeplinească datoria, să sprijine un gentleman englez de soi, să nu accepte candidatul propus de sus, și așa mai departe. Însă presiunile intendentului și portăreilor lui Ringwood s-au dovedit mai puternice. Oricît le-ar fi displăcut maurul, negustorii și arendașii veniră unul după altul să voteze pentru el. Surlele și tobele noastre răsunară la „Ram Inn“, sfidînd orchestra de alămuri de la „Ringwood Arms“. Ținurăm, de la balcon, o mulțime de discursuri mai frumoase decît ar fi reușit vreodată oamenii lui Ringwood să compună și mă mîndresc pentru asta. Hornblow era binecunoscut în tot ținutul. Cînd ieși în față să vorbească, piața răsună de aplauze. Fermierii și micii negustori își scoaseră pălăriile în semn de simpatie, dar se strecurară în camera de votare și-și făcură datoria. Moșierul chipeș, prosper, rumen în obraji, alesul nostru, cîștigă toate doamnele de partea lui.

— Dacă cei doi bărbați, striga Philip de la fereastra hanului „Ram Inn“, ar putea decide singuri rezultatul luptei, scoțîndu-și hainele în fața halei de colo, care din ei credeți că ar învinge — blondul sau brunetul ? (Strigăte de : „Hornblow pentru totdeauna !“ sau : „Domnu' Philip, pe *dumneata* te vrem !“). Dar, vedeți, prieteni, domnului Woolcomb nu-i plac luptele *drepte*. De ce nu se arată la „Ringwod Arms“ să vorbească ? Nici nu cred că știe să vorbească — englezește, în nici un caz. Sînteți bărbați ? Sînteți englezi ? Ori sînteți cumva sclavi și vă vindeți individului ăsta ? (Larmă și tărăboi. Domnul Finch, purtătorul de cuvînt al casei Ringwood, se străduiește zadarnic să audă cîte ceva, de la balconul hotelului „Ringwood Arms“.) De ce nu coboară sir John Ringwood — acum, lordul Ringwood — în mijlocul oamenilor lui să-l susțină pe cel ce ni l-a propus ? Presupun că-i este rușine să-și privească oamenii în față. Mie unul mi-ar fi, dacă le-aș ordona să îndeplinească o sarcină atît de degradantă. Dumneavoastră ştiţi, domnilor, că şi eu sînt un Ringwood. Bunicul meu este îngropat — nu, nu-i îngropat — în biserica de colo. Numai mormîntul lui se află acolo, corpul se odihneşte pe gloriosul cîmp de luptă de la Busaco ! („Ura !“) Sînt un Ringwood. (Strigăte de „Huo, jos cu ei ! Nici un Ringwood ! Nu vrem nici unu' !“) Dar, Dumnezeu mi-e martor, votul meu l-aş da numai distinsului, bunului, admirabilului Hornblow. Cineva ţine voturile sub observaţie, iar Woolcomb e în frunte ! Nu pot să spun decît : alegători din Whipham, *ruşine vouă !*

— Uraa ! Bravo !

Băieţii, toată lumea, strigătele erau toate de partea noastră. Votarea, în schimb, continua, din păcate, în favoarea duşmanului.

În timpul discursului lui Philip, izbucni dintr-o dată un zgomot de tobe şi trîmbiţe, de la balconul hotelului „Ringwood Arms“, iar orchestra opoziţiei interpreta ceva ce aducea cu marşul triumfal : „Priviţi, soseşte Eroul Cuceritor“. Porţile parcului erau acum împodobite cu stindardele lui Ringwood şi Woolcomb. Erau larg deschise şi o trăsură verde închis, cu patru armăsari suri ieşi din parc. Pe trăsură se afla blazonul unui conte, iar oamenii păreau oarecum speriaţi, pe măsură ce se apropia de ei şi spuneau :

— Ia priviţi, îi chiar trăsura Excelenţei sale !

Cu cîteva zile înainte, domnul Woolcomb împreună cu nevastă-sa, aghiotantul lui, colindaseră prin oraş într-o caleaşcă deschisă, dar, în ziua aceea, din pricina ploii, preferară să stea la adăpostul vechii trăsuri ; îl zărirăm numaidecît şi pe domnul Bradgate, avocatul londonez, alături de chipul întunecat al domnului Woolcomb. Petrecuse cîteva ceasuri chinuitoare — cum am aflat mai tîrziu — încercînd să memoreze un discurs. A şi plîns. Nu izbuti defel să-l înveţe pe dinafară. Blestema ca un copil nebun de legat în faţa nevesti-sii, care se străduia să-l înveţe lecţia.

— A sosit momentul, domnule Briggs ! i se adresă Philip domnului B., ajutorul avocatului nostru, iar isteţul Briggs se repezi pe scări în jos să-i asculte ordinele.

„Daţi-vă la o parte ! Faceţi loc !“ se auzeau glasuri din mulţime. Porţile curţii hanului nostru, care fuseseră închise pînă atunci, se deschiseră dintr-o dată şi, prin freamătul mulţimii, îşi făcu loc o căruţă trasă de doi măgari, mînaţi de un negru ; atît animalele cît şi vizitiul purtînd însemnele lui Woolcomb. În căruţă se afla o placardă cu chipul inconfundabil al domnului Woolcomb, ce părea să spună : VOTAŢI PENTRU MINE ! NU SÎNT EU OARE UN OM ŞI UN *BRUDDER* * ? Căruţa ieşi din curtea hanului „Ram Inn“ şi, însoţită de un cortegiu de băieţi gălăgioşi, înaintă spre mijlocul pieţei, pe unde trecea în clipa aceea trăsura domnului Woolcomb.

În faţa halei din piaţă se afla statuia răposatului conte, despre care am pomenit mai demult. În roba lui de pair, cu mîna întinsă, arăta către porţile parcului. O inscripţie, nu mai înşelătoare decît multe alte epigrafe, aminteşte de rangul, vîrsta, virtuţile şi stima pe care i-o purtaseră locuitorii Whipham-ului. Mulatrul care mîna cei doi măgari era un negustor ambulant, care adusese peşte din golf să-l vîndă la oraş ; un mucalit, un individ fără prejudecăţi, un obişnuit al tuturor berăriilor din vecinătate, care îşi căpătase renume de mare boxer. El şi armăsarii lui purtau culorile lui Woolcomb. Yellow Jack îşi mîna căruţa, cu strigăte ironice de : „Woolcomb pentru totdeauna !“, spre trăsura cu cai albi. Îşi scoase pălăria simulînd respect faţă de candidatul care călătorea în trăsura verde. De la balconul hanului „Ram Inn“, urmăream cele două vehicule apropiindu-se unul de celălalt şi pe Yellow Jack cum îşi flutura pălăria cu însemnele lui Woolcomb, bătînd din picioarele crăcănate şi îndemnîndu-şi măgarii. Freamătul mulţimii şi trîmbiţele grupurilor rivale le auzeam ca din depărtare ; dar l-am zărit pe Woolcomb scoţîndu-şi temător capul pe fereastra caleştii şi, arătînd spre căruţa aceea neobrăzată, se prefăcu că-şi îndeamnă surugiii să o răstoarne. Pocnind din bice, surugiii mînară caii în galop spre Yellow Jack şi trăsura lui ; mulţimea se dădea ţipînd la o parte din faţa cailor şi se aduna din nou în urma lor, ca să-l blesteme pe Woolcomb. Caii lui erau înspăimîntaţi, fără îndoială ; căci, în vreme ce Yellow Jack ocoli cu dibăcie statuia lui Ringwood, caii lui Woolcomb se opriseră în dezordine lîngă ea, iar roţile din faţă se loviră de gărduleţul din jurul statuii ; apoi, văzurăm trăsura răsturnîndu-se cu totul, unul dintre caii rotaşi căzînd împreună cu călăreţul lui, iar caii din faţă lovind din copite, ridicîndu-se în două picioare, agitîndu-se încoace şi încolo înspăimîntaţi. Chipul lui Philip avea o expresie ciudată de vinovăţie. Accidentul acela, ciocnirea şi răsturnarea, poate chiar moartea lui Woolcomb şi a avocatului său erau urmarea glumei noastre despre Om şi Frate.

---

* Frate (germ.).

Coborîrăm în grabă scările hanului — Hornblow, Philip şi alţi vreo cinci-şase — şi ne croirăm drum prin mulţime, spre trăsura răsturnată împreună cu ocupanţii ei. Mulţimea gălăgioasă îi făcu politicoasă loc candidatului popular — candidatul care pierdea. Cînd ajunserăm la trăsură, şleaurile fuseseră tăiate, caii eliberaţi, surugiul se ridicase şi-şi freca piciorul lovit şi, de îndată ce cailor rotaşi li se dădu drumul de la trăsură, Woolcomb îşi făcu apariţia dinăuntru, strigînd (vorbele şi le însoţi de sudălmi, pe care nu-i nevoie să le repetăm aici şi care dovedeau cît de conştient era de pericol) :

— Tăiaţi şleaurile, afurisiţilor ! Şi daţi caii la o parte ! Nu pot să mai aştept. Stau în braţele avocatului meu. Doar n-o să aştept să mă lovească rotaşii !

Tocmai cînd ajunserăm lîngă trăsura răsturantă, el ieşi rîzînd :

— Stai aşa, cerşetor bătrîn ! i se adresă el domnului Bradgate, care se zvîrcolea de durere sub el.

Apariţia lui fu întîmpinată cu hohote de rîs, care se înteţiră cînd Yellow Jack se căţără cu uşurinţă pe statuie şi înfipse portretul „Omului şi Fratelui“ în mîna întinsă a statuii ; bucata de carton rămase fluturînd în aer deasupra capului lui Woolcomb.

Deodată, izbucni un strigăt cum rar le fu dat locuitorilor acelui orăşel liniştit să audă. Apoi, Woolcomb, după ce ieşise oarecum bine dispus din trăsura răsturnată, începu să ţipe, să blesteme şi să suduie mai dihai ca înainte ; printre blesteme şi ocări, îl auzirăm zicînd :

— I-aş dărui un shilling oricui l-ar da jos de pe blestemăţia asta !

Apoi, bietul domn Bradgate îşi făcu apariţia din trăsură, speriat, plin de contuzii şi vînătăi, zăpăcit cu totul ; clientul lui nici nu-l băgă în seamă.

Hornblow îşi exprimă speranţa că Woolcomb nu se rănise :

— Să mă rănesc ? Nu. Da' dumneata cine eşti ? Nu vine nimeni să mă dea jos de pe blestemăţia asta ? Mă prind să-i dau un shilling cui m-ajută.

— S-a oferit un shilling pentru tabloul ăsta ! strigă Philip aprins la faţă şi teribil de agitat. Cine vrea un shilling pentru minunăţia asta ?

Văzînd aceasta, Woolcomb începu să ţipe, să blesteme şi să ocărască mai abitir ca înainte.

— Dumneata aici ? Afurisitule, de ce ai venit aici ? Lasă-mă-n pace ! Luaţi-l pe individul ăsta de aici ! Bradgate, vino la comitetul meu electoral. N-am de gînd să mai stau pe-aici. Să luăm trăsura odată şi... Acum ce mai e ?

În timp ce el vorbea, ţipa şi suduia, vreo jumătate de duzină de spinări din mulţime se opintiră şi ridicară trăsura pe cele trei roţi ale ei. O piatră despicase în două placarda căzută pe jos şi-i făcuse o gaură mare în mijloc. Un puşti tocmai vroia să bage mîna prin gaură, cînd Woolcomb se întoarse spre el şi strigă :

— Ia mîna, haimana mică ! Nu fura ! Surugii, daţi-i la o parte pe indivizii ăştia ! Ce stai acolo şi-ţi freci genunchii, nepricopsitule ? ! Asta ce mai e ? zise el şi-şi vîrî mîna exact în locul unde mai înainte puştiul încercase să jefuiască.

În trăsurile vechi, exista un loc, ca un cufăraş, unde călătorii îşi ţineau spadele sau pistoalele, pe vremea cînd era nevoie de asemenea arme de apărare pe drum. Woolcomb nu scoase nici o sabie dintr-un asemenea cufăr, din vechea trăsură a lordului Ringwood, ci o foaie de hîrtie împăturită şi legată cu o panglică roşie şi începu să citească textul :

— Testamentul Onorabilului John, Conte de Ringwood. Bradgate, Smith şi Burrows.

— Doamne Dumnezeule ! E testamentul pe care şi l-a luat înapoi cînd a fost la mine, la birou ! Dar am crezut că l-a distrus ! Dragul meu, te felicit din toată inima ! spuse Bradgate, avocatul, şi începu să-i strîngă călduros mîna lui Philip. Dă-mi voie să mă uit. Da ; e scrisul meu. Hai să intrăm la „Ringwood Arms“, sau la „Ram Inn“, oriunde, şi să ţi-l citesc.

În acel moment, ne ridicarăm privirile către balconul de la „Ringwood Arms“ şi zărirăm un afiş mare, care anunţa situaţia alegerilor la ora unu :

WOOLCOMB	216
HORNBLOW	92

— Ne-au învins, spuse domnul Hornblow, nu prea afectat. Ne putem coborî steagul. Domnule Woolcomb, te felicit.

— Ştiam eu că aşa trebuia să facem, zise Woolcomb, întinzîndu-şi mîna acoperită de o mănuşă galbenă, din piele de căprioară. Am aranjat voturile dinainte... ştiam eu că trebuia să facem şmecheria asta. Hei ! Tu de colo... Cum îţi spune... Bradgate ! Ce zice în testamentul ăla ? Doar nu-i face parte cerşetorului *ăstuia* ? !

Zicînd acestea, candidatul ales intră în salon, în rîsetele mulţimii şi strigăte de : „Woolcomb pentru totdeauna“ şi „Dă-ne ceva de băut, Înălţimea ta“.

Oare îi era dat tuciuriului Woolcomb să facă pe zîna bună şi să-l salveze pe Philip de la necaz, datorii şi sărăcie ? Ei bine, da ! Iar vechea trăsură a răposatului lord Ringwood se transformare în caleaşcă fermecată. Într-un capitol trecut, aţi văzut cum bătrînul lord, înfuriat la culme de Philip, îşi chemă avocatul să-i prezinte testamentul în care-i lăsase tînărului, fiul mamei sale, o moştenire frumuşică. Bătrînul lord intenţionase să-i strîngă o mică avere doamnei Firmin, supusa lui nepoată, cînd încă se afla în casa lui. Dar cînd fugi împreună cu domnul Firmin, lordul Ringwood se jură să nu-i lase nepoată-sii nimic. Dar îi plăcu firea independentă şi generoasă a fiului ei ; şi, cunoscîndu-i umorul macabru, presupun că rîdea pe înfundate, gîndindu-se cît de tare se vor înfuria cei din familia Twysden, cînd vor afla că Philip fusese favoritul lui. Apoi însă, domnul Philip găsi de cuviinţă să i se împotrivească şi să stîrnească furia bătrînului, care hotărî să-şi schimbe din nou testamentul. Puse documentul în trăsură, în acel cufăraş secret, pe drumul de întoarcere acasă, în ultima lui călătorie, pe care moartea îl impiedică să o ducă la bun sfîrşit. Dacă ar fi trăit, ar fi făcut oare un alt testament din care să-l fi exclus pe Philip ? Cine ştie ? Bătrînul făcuse şi refăcuse o mulţime de testamente. Acela însă, bine alcătuit şi în toată regula, era ultimul pe care îl semnase. În el scria că Philip intra în posesia unei sume de bani, suficientă pentru a-şi întreţine familia. Stimaţi cititori, nu ştiu dacă încă mai există zîne bune pe acest pămînt prozaic, ori au fost gonite, dar autorul acestei istorisiri vă doreşte să vă bucuraţi de acele binecuvîntări care nu l-au părăsit niciodată pe Philip, în drumul sinuos al vieţii : o soţie bună şi copii care să vă iubească, prieteni adevăraţi care să vă susţină, o conştiinţă curată de-a pururi şi o inimă generoasă. Dacă în drumul vostru se întîmplă să cădeţi, să aveţi parte de ajutor. Iar, la rîndul vostru, să vă fie milă şi să ajutaţi nefericitul peste care daţi în calea vieţii.

Vreţi să ştiţi ce s-a întîmplat cu celelalte personaje ale povestirii noastre ? Bătrînul Twysden încă mai trăncăneşte şi se mai laudă pe la cluburi şi, în ciuda vîrstei, n-a devenit deloc mai onorabil. S-a certat cu fiu-său fiindcă nu-l provocase pe Woolcomb la duel, după nefericitul diferend dintre Prinţul Negru şi nevastă-sa. Pretindea că răposatul lord Ringwood îi nedreptăţise crunt familia, dar că de îndată ce Philip va primi o mică moştenire, el avea să se împace cu nepotul nevesti-sii. Mai ştiu şi alţi prieteni de-ai lui Philip care îl ajutaseră la ananghie, dar care de cînd se îmbogăţise îl ocoleau. Însă. datorită mărinimiei ce trebuie să însoţească orice despărţire, nu-i vom numi pe aceşti răuvoitori, ci le vom dori cititorilor să se bucure şi ei de un prilej asemănător care să-i înfurie pe cunoscuţi.

Micuţa Soră nu acceptă să locuiască împreună cu Philip şi Charlotte, deşi aceasta din urmă stărui, *în mod special,* din toată inima, ca doamna Brandon să se stabilească la ei. Viaţa ei cinstită, folositoare şi modestă îşi încetă cursul cîţiva ani mai tîrziu. Muri din pricina unei febre luate de la unul dintre pacienţii săi. Nu le permise lui Philip şi lui Charlotte să se apropie de ea. Spunea că fusese pedepsită pe drept pentru orgoliul de a refuza să locuiască împreună cu ei. Tot ce agonisese îi lăsase moştenire lui Philip ; el mai păstra încă, în birou, cele cinci guinee pe care ea i le dăruise la nuntă. J.J. îi pictase portretul, cu chipul ei blînd şi zîmbetul trist. Tabloul atîrna în sufrageria lui Philip, unde tatăl, mama şi copiii vorbeau despre Micuţa Soră, ca şi cînd se afla încă printre ei.

Vestea primită de la New York despre a doua căsătorie a doctorului Firmin o tulbură nespus.

— A doua căsătorie ? A treia ! Ticălosul, nemernicul ! exclamă ea.

După aflarea acestei veşti, iluzia stranie care o obseda uneori spori. Credea acum mai mult ca oricînd că Philip era propriul ei copil. Se duse la el acasă, foarte tulburată, şi strigă că tatăl lui îl părăsise. Numai cînd era agitată, dezvăluia acest tainic gînd al ei. Doctorul Goodenough spunea că deşi Micuţa Soră nu vorbea despre asta, nu-i ieşise niciodată din minte această idee.

Cu ocazia căsătoriei sale, doctorul Firmin îi scrise fiului său o scrisoare lungă, în care îi vorbea despre avutul doamnei (o văduvă din Norfolk, Virginia), cu care urma să se însoare. Făgăduia să-i restituie fiului său fiecare liră, dolar, cent, pînă la ultimul, cu dobîndă chiar. Dar oare doamna aceea era într-adevăr bogată ? Nu cunoaştem decît versiunea doctorului.

La trei luni după căsătorie, doctorul muri de febră galbenă, pe moşia nevesti-sii. Atunci, Micuţa Soră veni să ne vadă, înveşmîntată în doliu, foarte tulburată şi aprinsă la faţă. Îl rugă pe servitor să ne spună că : „Doamna Firmin este la uşă“, spre surprinderea lui, căci o cunoştea bine. Puse chiar să-i vopsească o placă în negru. Acum, acea biată minte înfierbîntată, şi acea inimă tandră şi credincioasă se odihneşte în pace.

Cele două mame, cea din casa lui Philip şi cea din a mea, făcuseră deja planuri de înrudire între copiii noştri. Zilele trecute, ne-am întrunit cu toţii la Roehampton, în casa prietenului nostru, domnul Clive Newcome (al cărui băiat înalt, susţinea nevastă-mea, se purta foarte atent cu Helen) şi, pentru că urmase aceeaşi şcoală ca şi noi, am stat îndelung de vorbă, la desert, amintindu-ne de tinereţe, în vreme ce copiii dansau pe pajişte, după melodia interpretată la pian. Tinerii dansau pe pajişte, în timp ce părinţii lor sporovăiau la umbră ? Cum ? Se înnoptează ; am trăncănit destul la un pahar cu vin ; e vremea să ne retragem ! Noapte bună. Noapte bună, prieteni, tineri sau bătrîni ! Întunericul nopţii se aşterne, poveştile trebuie să se sfîrşească, iar cei mai buni prieteni să se despartă.

CUPRINS

Capitolul I
DOCTORUL FELL 5
Capitolul II
LA ŞCOALĂ ŞI ACASĂ 16
Capitolul III
O CONSULTAŢIE 27
Capitolul IV
O FAMILIE NOBILĂ 36
Capitolul V
RUDA CEA NOBILĂ 50
Capitolul VI
FAMILIA BRANDON 69
Capitolul VII
IMPLETUR VETERIS BACCHI 83
Capitolul VIII
PE CARE CEL BINE INTENŢIONAT ÎL VA DECLARA CINIC 99
Capitolul IX
CARE CONŢINE O ENIGMĂ REZOLVATĂ, DAR POATE ŞI ALTELE 106
Capitolul X
ÎN CARE FACEM O VIZITĂ LA „AMIRALUL BYNG" . . 118
Capitolul XI
ÎN CARE PHILIP ESTE FOARTE IRASCIBIL 130
Capitolul XII
DAMOCLES 145
Capitolul XIII
DACĂ MĂ IUBEŞTI, IUBEŞTE ŞI TOT CE ESTE AL MEU 165
Capitolul XIV
CARE CONŢINE DOUĂ DINTRE ÎNTÎMPLĂRILE NEFERICITE DIN VIAŢA LUI PHILIP 178
Capitolul XV
SAMARITENII 198
Capitolul XVI
ÎN CARE PHILIP ARATĂ CE FIRE ARE 206
Capitolul XVII
BREVIS ESSE LABORO 227
Capitolul XVIII
DRUM IST'S SO WOHL MIR IN DER WELT . . . 239
Capitolul XIX
QU'ON EST BIEN À VINGT ANS 258
Capitolul XX
ADEVĂRATA DRAGOSTE 272
Capitolul XXI
ÎN CARE SE VORBEŞTE DESPRE DANSURI, DINEURI, DECESE 291

Capitolul XXII
PULVIS ET UMBRA SUMUS 312
Capitolul XXIII
ÎN CARE ÎNCĂ MAI ZĂBOVIM PE CÎMPIILE ELIZEE . . 323
Capitolul XXIV
NEC DULCES AMORES SPERNE, PUER, NEQUE TU CHOREAS 343
Capitolul XXV
INFANDI DOLORES 355
Capitolul XXVI
ÎN CARE SE VORBEŞTE DESPRE O LUPTĂ HOTĂRÎTOARE 374
Capitolul XXVII
ÎŢI CER SĂ DEPUI ARMELE! 387
Capitolul XXVIII
ÎN CARE DOAMNA MACWHIRTER ARE O BONETĂ NOUĂ 402
Capitolul XXIX
ÎN DEPARTAMENTELE SENA, LOARA ŞI STYX (*INFÉRIEUR)* 418
Capitolul XXX
ÎNTOARCEREA LA VECHII PRIETENI 434
Capitolul XXXI
ÎN CARE SE POVESTEŞTE ACEA FAIMOASĂ GLUMĂ DESPRE DOMNIŞOARA GRIGSBY 450
Capitolul XXXII
SCOPURI ŞI MIJLOACE 469
Capitolul XXXIII
ÎN CARE SE DESCRIE O SITUAŢIE INTERESANTĂ, DAR NU NEAŞTEPTATĂ 481
Capitolul XXXIV
ÎN CARE MĂRTURISESC CĂ PHILIP NU SPUNE ADEVĂRUL 492
Capitolul XXXV
RES ANGUSTA DOMI 514
Capitolul XXXVI
ÎN CARE, LA URMA URMEI, SALOANELE NU SÎNT MOBILATE 529
Capitolul XXXVII
NEC PLENA CRUORIS HIRUDO 547
Capitolul XXXVIII
PURTĂTORUL SENTINŢEI 560
Capitolul XXXIX
ÎN CARE MAI MULŢI OAMENI AU PROCESE 576
Capitolul XL
ÎN CARE NOROCUL NE ESTE POTRIVNIC 583
Capitolul XLI
ÎN CARE AJUNGEM LA PENULTIMUL POPAS DIN DRUMUL NOSTRU 607
Capitolul XLII
TĂRÎMUL FERICIRII 613

Thackeray este un eminent realist critic. Totodată el este profund legat de cele mai bune tradiţii ale literaturii engleze, de marile descrieri sociale din secolul al XVIII-lea. Această reîntoarcere la stilul şi construcţia marilor romane din secolul trecut provine dintr-o deziluzie profundă, amară, exprimată satiric, provocată de moravurile burgheze, de felul politicii, de relaţia dintre viaţa socială şi cea politică, din vremea sa.

Georg Lukács

Lei 33

clu

Editura Univers